Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA Den Haag

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20017
2500 EA DEN HAAG

DG Ruimtelijke Ordening
Dir. Ruimtelijk Beleid
Afd. Grondbeleid en Omgevingswet

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20011
2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
2026-0000455046

Bijlage(n)
8

Datum	4 september 2026
Betreft	Aanbieding Rapportage 2025 - Monitor Werking Omgevingswet

Bijgaand bied ik u de tweede rapportage vanuit de Monitor Werking Omgevingswet aan. Deze rapportage bevat de bevindingen uit de monitor over het jaar 2025. Vanuit mijn stelselverantwoordelijkheid voor de Omgevingswet voer ik deze monitor uit, om zicht te houden op de werking en het gebruik van het stelsel en het instrumentarium van de Omgevingswet.[1] U ontvangt een dergelijke rapportage jaarlijks. Deze rapportages bevatten beschrijvende informatie over de werking en het gebruik van de kerninstrumenten van de Omgevingswet, de verbeterdoelen van de stelselherziening en de uitvoeringsprincipes die horen bij de nieuwe manier van werken die de Omgevingswet vraagt.

De zes kerninstrumenten van de Omgevingswet zijn de omgevingsvisie, het programma, de decentrale regels (de omgevingsverordening, het omgevingsplan en de waterschapsverordening), de algemene Rijksregels, de omgevingsvergunning en het projectbesluit.

De verbeterdoelen zoals die door de wetgever met de Omgevingswet zijn beoogd, zijn:
1. Het bewerkstelligen van een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving in beleid, besluitvorming en regelgeving;
2. Het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte door een actieve en flexibele aanpak mogelijk te maken voor het bereiken van doelen voor de fysieke leefomgeving;
3. Het versnellen en verbeteren van besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving;
4. Het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht.

Met de kerninstrumenten en de verbeterdoelen vraagt de Omgevingswet om een nieuwe manier van werken. In de monitor wordt die nieuwe manier van werken onderzocht aan de hand van de vijf uitvoeringsprincipes:
1. Integraal werken
2. Waarborgen rechtsbescherming
3. Positieve grondhouding van overheden

[1] Door de uitvoering van deze monitor wordt invulling gegeven aan een aantal toezeggingen van het kabinet aan de Eerste Kamer, te weten T02887, T02857, T02862 en T02863. Een aantal toezeggingen met betrekking tot de monitoring van de Omgevingswet wordt niet meegenomen in de jaarlijkse rapportages. Dit betreft onderwerpen die vooral eenmalig een goede analyse vragen en waarbij jaarlijkse meting alleen onvoldoende inzicht geeft. Over de uitvoering van deze toezeggingen zal ik u op termijn nader informeren.

DG Ruimtelijke Ordening
Dir. Ruimtelijk Beleid
Afd. Grondbeleid en Omgevingswet

Onze referentie
2026-0000455046

4. Participatie van en samenwerking met de samenleving
5. Gebiedsgericht werken

De technische werking van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en de financiële effecten van de Omgevingswet zijn geen onderdeel van deze monitor. Er vinden jaarlijks drie onderzoeken plaats om gegevens voor de monitor te verzamelen: de kwantitatieve monitoring door Kadaster, het kwalitatieve onderzoek door Haskoning en het tekstanalyseonderzoek door Arcadis. Binnen de kwantitatieve monitoring wordt informatie opgehaald over het gebruik van de kerninstrumenten op basis van gegevens uit de landelijke voorziening van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO-LV). Zo zijn in dit onderzoek alle door bevoegde gezagen in het DSO gepubliceerde omgevingsdocumenten en verzoeken in beeld. Het kwalitatieve onderzoek levert informatie op over de verbeterdoelen en de uitvoeringsprincipes. Om tot die informatie te komen worden deskstudies, interviews en groepsbijeenkomsten gehouden met bevoegde gezagen en andere gebruikers van de Omgevingswet. Het tekstanalyseonderzoek levert aanvullende informatie over de kerninstrumenten op die niet geautomatiseerd uit de DSO-LV te halen is.

In het plan van aanpak van de monitor[2] is ook een media-analyse over de werking van de Omgevingswet opgenomen. Deze media-analyse is dit jaar voor het eerst uitgevoerd. De belangrijkste conclusie van de media-analyse is dat er beperkt over de werking van de wet geschreven wordt. In totaal zijn er 197 nieuwsartikelen uit 2025 bij de analyse betrokken. De werking van de Omgevingswet was slechts in 88 artikelen – 45 procent – het hoofdonderwerp van het artikel. De media-analyse heeft niet tot nieuwe inzichten over de werking van de wet geleid. Omdat de toegevoegde waarde van de media-analyse beperkt is en wel veel inspanning vraagt, zal deze analyse niet meer worden uitgevoerd als onderdeel van de monitor. De media-analyse is te vinden in hoofdstuk 6 van de rapportage en in bijlage 5.

Deze tweede rapportage vanuit de monitor gaat over het jaar 2025. De rapportage laat zien dat de gebruikers van de Omgevingswet in 2025 intensiever dan voorheen met de wet en haar instrumenten werkten – en dat zij in de praktijk de verbeterdoelen nastreefden en volop bezig waren met de opgave anders te werken.

In deze brief ga ik kort in op de vijf beschrijvende conclusies uit de rapportage:
1. Alle kerninstrumenten werden in 2025 vaker gebruikt;
2. De uitvoering neemt licht in omvang toe, afzonderlijke vergunningaanvragen bij één initiatief worden als uitdaging ervaren;
3. BOPA-vergunning ook in 2025 vaker gebruikt dan de omgevingsplanwijziging;
4. Overheden zetten werk aan verbeterdoelen en uitvoeringsprincipes in 2025 voort;
5. Overheden ervaren uitdagingen bij versnippering bij vergunningen, versnelling en inzichtelijkheid.

Daarna zet ik uiteen welke onderwerpen nog op de ontwikkelagenda van de monitor staan. In 2025 zijn méér onderwerpen onderzocht dan in 2024, maar nog niet alle onderwerpen die zijn opgenomen in het plan van aanpak[3] konden in 2025

[2] Kamerstukken II 2023/24, 33 118, bijlage bij nr. 278.
[3] Kamerstukken II 2023/24, 33 118, bijlage bij nr. 278.

gemeten worden. Afsluitend geef ik een overzicht van de overige rapporten en brieven over de Omgevingswet die u dit jaar en begin volgend jaar van mij krijgt.

DG Ruimtelijke Ordening
Dir. Ruimtelijk Beleid
Afd. Grondbeleid en Omgevingswet

Onze referentie
2026-0000455046

1. Alle kerninstrumenten werden in 2025 vaker gebruikt

De monitor laat zien dat alle kerninstrumenten in 2025 vaker gebruikt werden dan in 2024. Dat geldt ook voor de kerninstrumenten waar nog een transitietermijn voor geldt. Zo hebben gemeenten tot 2027 voor het vaststellen van een omgevingsvisie. Eind 2025 hadden 252 gemeenten een vastgestelde omgevingsvisie, 40 procent meer dan in 2024. Voor het omgevingsplan hebben gemeenten tot 2032. In 2025 werden 645 omgevingsplanwijzigingen vastgesteld, meer dan twee keer zo veel als in 2024.

Deze bevindingen laten zien dat er in 2025 door alle overheden stappen zijn gezet in het werken met de Omgevingswet. Een stelselwijziging zo groot als de Omgevingswet vergt logischerwijs nog meer tijd voordat zij volledig tot wasdom komt, toch ben ik verheugd dit inzicht met u te delen. Uiteraard ondersteun ik, samen met mijn bestuurlijke partners, zoals afgesproken ook de komende jaren de gebruikers van de Omgevingswet en met name alle overheden die met de instrumenten werken bij dit leerproces.

2. De uitvoering neemt licht in omvang toe, afzonderlijke vergunningaanvragen bij één initiatief worden als uitdaging ervaren

Uit de monitor blijkt dat de uitvoering, waarmee hier het geheel van verzoeken[4] in het Omgevingsloket en de behandeling daarvan door bevoegde gezagen wordt bedoeld, in 2025 iets toenam ten opzichte van 2024. Zo werden er in 2025 15 procent meer aanvragen voor een omgevingsvergunning in het Omgevingsloket gedaan, ongeveer 192.000 in totaal.

Initiatiefnemers kunnen onder de Omgevingswet in de meeste gevallen kiezen om vergunningen afzonderlijk (enkelvoudig) of tegelijkertijd (meervoudig) aan te vragen. Het aandeel enkelvoudige vergunningen nam in 2025 iets af, van 80 naar 76 procent.

De bij het kwalitatief onderzoek betrokken overheden ervaren versnippering en gebrek aan overzicht over initiatieven, doordat informatie over initiatieven nu vaker via meerdere aparte aanvragen bij hen terecht komt. Dit kan volgens hen leiden tot een gefragmenteerd beeld van initiatieven. Dit wordt hieronder bij conclusie 5 verder besproken.

3. BOPA-vergunning ook in 2025 vaker gebruikt dan de omgevingsplanwijziging

Net als in 2024 laat de monitor zien dat in 2025 de omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA) vaker gebruikt werd dan de omgevingsplanwijziging. Gemeenten kunnen van beide instrumenten gebruik maken als zij een activiteit willen toestaan die niet binnen de regels van het omgevingsplan past. Een BOPA-vergunning heeft als voordeel dat deze relatief snel verleend kan worden, terwijl de omgevingsplanwijziging door de betrokken gemeenten als complex wordt ervaren. Ondanks dat laat de monitor zien dat er in

[4] Hieronder vallen onder andere aanvragen voor omgevingsvergunningen, meldingen en informatieverstrekkingen.

DG Ruimtelijke Ordening
Dir. Ruimtelijk Beleid
Afd. Grondbeleid en Omgevingswet

Onze referentie
2026-0000455046

2025 meer dan twee keer zo veel omgevingsplanwijzigingen als in 2024 werden gepubliceerd.

De BOPA-vergunning wordt tijdens de transitie naar het volledige omgevingsplan, waarin het tijdelijke deel en oude regels verwerkt zijn, veel gebruikt. Bij het beoordelen van een aanvraag voor een BOPA-vergunning toetst de gemeente, net als bij een omgevingsplanwijziging, aan de evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL). Het gebruik van de BOPA-vergunning levert in sommige gevallen extra werk op: vanaf 2032 moeten de meeste BOPA-vergunningen voor een permanente activiteit vijf jaar nadat zij onherroepelijk zijn in het omgevingsplan worden opgenomen.

Ik houd de ontwikkeling van het gebruik van de BOPA-vergunning en het omgevingsplan in de monitoring en in gesprek met mijn bestuurlijke partners nauwlettend in de gaten. De VNG speelt een belangrijke rol bij de ondersteuning van gemeenten bij het werken met het omgevingsplan. Ook ik geef in de uitvoeringsondersteuning aandacht hieraan. De transitietermijn die voor het omgevingsplan geldt, wordt volgens bestaande afspraken in 2027 geëvalueerd met de VNG.

4. Overheden zetten werk aan verbeterdoelen en uitvoeringsprincipes in 2025 voort

Het overwegend positieve beeld omtrent de verbeterdoelen dat in de vorige rapportage over 2024 naar voren kwam, zet voort in 2025: alle bij het kwalitatief onderzoek betrokken overheden herkennen en werken aan de verbeterdoelen. Werken aan de verbeterdoelen kent volgens hen wel organisatorische opgaven. Zo is het voor de samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving volgens hen een uitdaging dat veel portefeuilles van bestuurders sectoraal zijn georganiseerd.

Over de uitvoeringsprincipes en de nieuwe manier van werken geven de betrokken overheden hetzelfde aan. Veel van de uitvoeringsprincipes zijn voor hen niet nieuw, ook voor de Omgevingswet werd er al mee gewerkt. Dit geldt bijvoorbeeld voor participatie van en samenwerking met de samenleving. Wel zien zij de Omgevingswet als een katalysator, bijvoorbeeld voor interne en externe samenwerking.

5. Overheden ervaren uitdagingen bij versnippering bij vergunningen, versnelling en inzichtelijkheid

Bij het werken aan de verbeterdoelen en de uitvoeringsprincipes ervaren de bij het kwalitatief onderzoek betrokken overheden bij een aantal aspecten uitdagingen: versnippering bij vergunningaanvragen, de versnelling van besluitvorming en de inzichtelijkheid van het omgevingsrecht voor burgers.

Zoals hierboven genoemd geven de betrokken overheden aan versnippering te ervaren in de vergunningverlening, wat het moeilijk maakt de verschillende onderdelen van een initiatief bij besluitvorming te betrekken. Ook geven zij aan dat een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving bij de vergunningverlening door versnippering niet altijd mogelijk is. Een nuance hierbij is dat een samenhangende benadering bij vergunningverlening vaak ook niet nodig is, wanneer de beoordelingskaders voor een vergunningaanvraag sectoraal zijn (bijvoorbeeld bij een aanvraag voor een vergunning voor een technische

DG Ruimtelijke Ordening
Dir. Ruimtelijk Beleid
Afd. Grondbeleid en Omgevingswet

Onze referentie
2026-0000455046

bouwactiviteit). Ook komt de samenhangende benadering sterker aan de orde bij instrumenten waar primair beleid en regels in wordt gesteld, zoals de omgevingsvisie en het omgevingsplan.

De Evaluatiecommissie Omgevingswet heeft deze ontwikkeling in haar tweede reflectierapport[5] ook gesignaleerd. De commissie doet vervolgens de aanbeveling om nieuwe werkwijzen te ontwikkelen die aansluiten bij de nieuwe systematiek van vergunningen onder de Omgevingswet. In haar reactie[6] heeft het kabinet laten weten deze aanbeveling volledig te ondersteunen. De nieuwe systematiek is volgens het kabinet nodig om flexibiliteit aan initiatiefnemers te bieden. De versnippering die daaruit volgt vraagt inderdaad om een nieuwe werkwijze. De eerste voorbeelden daarvan ziet het kabinet al voorbijkomen. Ook deze opgave is onderdeel van de uitvoeringsondersteuning die ik de komende jaren nog bied.

Ook geven de betrokken overheden aan dat zij nog weinig versnelling van besluitvormingsprocessen ervaren sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet. De monitor bevat op dit moment nog geen informatie over een van de belangrijkste besluitvormingsprocessen: het behandelen van vergunningaanvragen. Deze informatie is niet in de DSO-LV of eenduidig op een andere landelijke centrale plek beschikbaar en dus op dit moment niet te onderzoeken binnen deze monitor. Ik kijk met mijn bestuurlijke partners of we deze informatie op andere wijze op tafel kunnen krijgen.

Tot slot geven de betrokken overheden aan dat zij ook in 2025 het werken met het DSO als complex en tijdrovend ervaarden. Daarbij spelen zowel kennis en toepassing als technische complexiteit een rol. Ik neem dit inzicht mee bij de al lopende doorontwikkeling van het DSO waarin ik samen met mijn bestuurlijke partners aan werk.

Overige rapporten en brieven over de Omgevingswet
De Monitor Werking Omgevingswet voorziet ook de Evaluatiecommissie Omgevingswet van informatie die zij bij haar wetsevaluatie gebruikt. Ik ontvang jaarlijks een reflectierapport van de Evaluatiecommissie, in dat rapport reflecteert zij expliciet op de rapportages van de monitor. Het eerstvolgende reflectierapport verwacht ik begin 2027 te ontvangen.

De interbestuurlijke financiële monitoring geeft informatie over de financiële effecten van de Omgevingswet. Vanuit deze monitor ontving u eerder het ‘Onderzoek actualisatie transitiekosten’[7] en de ‘Nulmeting structurele taken’.[8] Ik verwacht in het vierde kwartaal van 2026 het rapport ‘Eerste integrale financiële evaluatie’ aan uw Kamer aan te bieden.

Met de voortgangsbrieven over de uitvoering van de Omgevingswet informeer ik u over de stand van zaken omtrent diverse onderwerpen, waaronder ook het DSO, en wordt er vooruitgekeken naar het aankomende jaar. In de laatste voortgangsbrief over het vierde kwartaal van 2025 is aangekondigd dat er één jaarlijkse voortgangsbrief wordt gestuurd. De volgende voortgangsbrief verwacht ik eind 2026 aan uw Kamer toe te zenden.

[5] Kamerstukken II 2025/26, 33 118, nr 319.
[6] Kamerstukken II 2025/26, 33 118, nr 320.
[7] Bijlage bij Kamerstukken II, 2024/25, 33 118, nr 292.
[8] Bijlage bij Kamerstukken II, 2024/25, 33 118, nr 292.

Afsluitend
De Omgevingswet biedt overheden en alle andere gebruikers het instrumentarium om te werken aan het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving. Deze tweede rapportage van de Monitor Werking Omgevingswet laat zien dat zij dit – in samenwerking met elkaar - in 2025 onverminderd hard hebben gedaan. Graag moedig ik de gebruikers van de Omgevingswet aan de ingeslagen weg vast te houden. Ik volg deze ontwikkelingen met veel interesse ook de komende jaren via de door mij uitgevoerde monitoren en de onafhankelijke wetsevaluatie.

De Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

Elanor Boekholt-O'Sullivan

DG Ruimtelijke Ordening
Dir. Ruimtelijk Beleid
Afd. Grondbeleid en Omgevingswet

Onze referentie
2026-0000455046

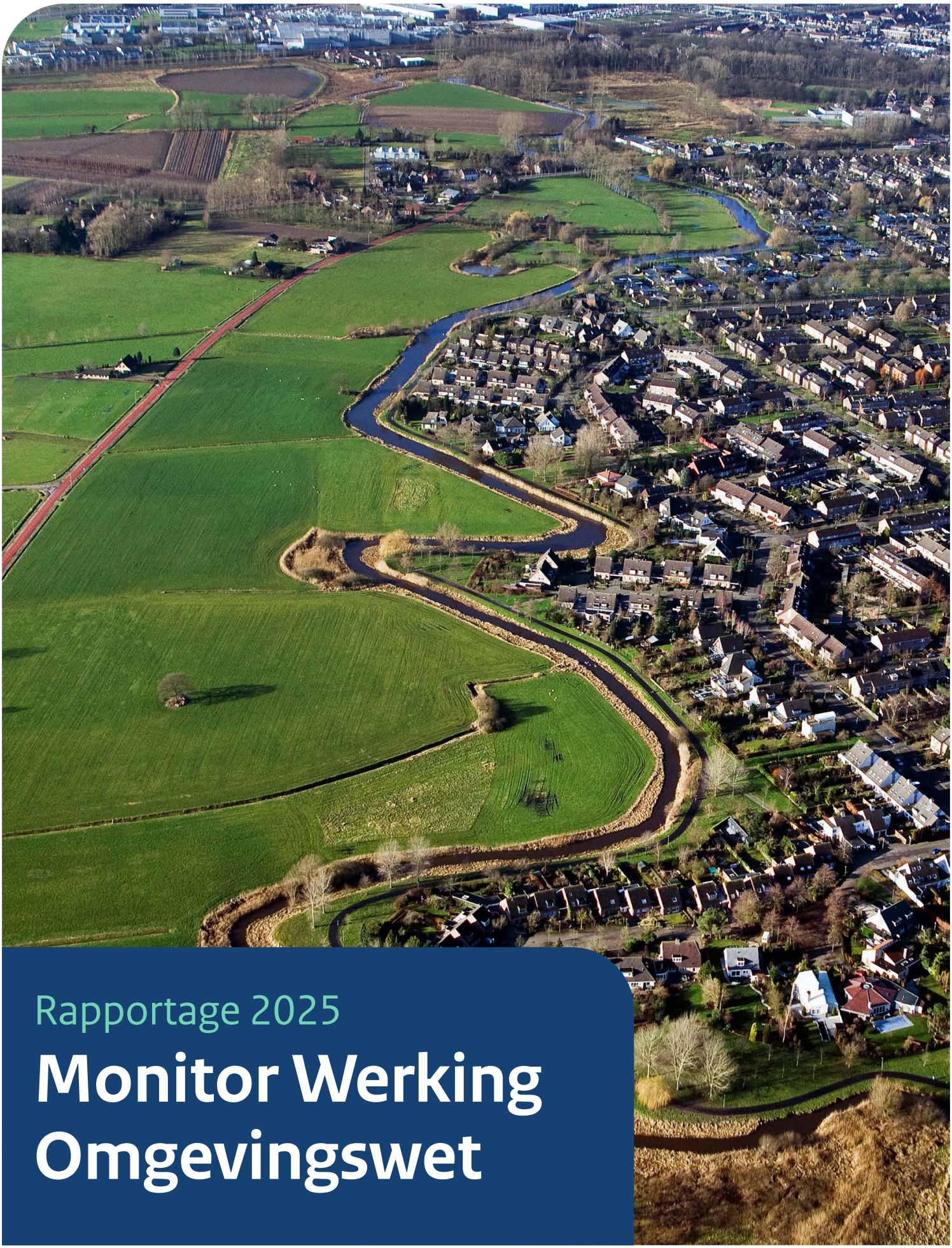
Bijlagen

Volgnummer	Naam
1	Monitor Werking Omgevingswet – Rapportage 2025
2	Eindrapport kwantitatieve monitoring
3a	Eindrapport kwalitatief onderzoek
3b	Detailinformatie kwalitatief onderzoek
3c	Additionele informatie kwalitatief onderzoek 202
4a	Eindrapport tekstanalyseonderzoek
4b	Detailinformatie tekstanalyseonderzoek
5	Detailinformatie media-analyse

DG Ruimtelijke Ordening
Dir. Ruimtelijk Beleid
Afd. Grondbeleid en Omgevingswet

Onze referentie
2026-0000455046

Ministerie van Binnenlandse Zaken
en Koninkrijksrelaties

Rapportage 2025

Monitor Werking Omgevingswet

Colofon

Omslag:
Luchtfoto van de Dommel bij Boxtel, genomen vanaf de A2. De Dommel stroomt hier tussen de woonwijk Boxtel-Oost en het groene buurtschap Kleinderliempde heen. In de verte is het bedrijventerrein Ladonk te zien.
De Dommel is een beek in de Kempen en de Meierij van ‘s-Hertogenbosch. De bron van de Dommel ligt bij de stad Peer in Belgisch Limburg. Bij ‘s-Hertogenbosch mondt de Dommel uit in de Dieze, een zijrivier van de Maas.

Fotograaf: Rob Poelenjee.
Auteursrecht: Rijkswaterstaat.

Projectnaam
Monitor Werking Omgevingswet - Rapportage 2025

Versie:
Definitief - september 2026

Bijlagen
8

Samenvatting

Deze rapportage bevat de bevindingen van de Monitor Werking Omgevingswet over 2025, het tweede jaar na de invoering van de Omgevingswet. De bevindingen uit de Monitor Werking Omgevingswet laten zien dat de gebruikers van de Omgevingswet in 2025 intensiever dan in 2024 met de wet en haar instrumenten werkten. Er wordt meer van de instrumenten gebruik gemaakt, en de gebruikers van de wet streven in de praktijk de verbeterdoelen na en zijn volop bezig met de opgave anders te werken volgens de uitvoeringsprincipes. Tegelijkertijd worden in de praktijk ook uitdagingen ervaren, bijvoorbeeld rondom de nieuwe systematiek van het aanvragen van vergunningen en het versnellen van procedures. Deze samenvatting bevat de analyse die aan dit beeld ten grondslag ligt, gevolgd door een uitleg over de monitor en onderliggende onderzoeken.

Bevindingen en analyse

1. *Alle kerninstrumenten werden in 2025 vaker gebruikt*

De Omgevingswet kent zes kerninstrumenten
1. De omgevingsvisie
2. Het programma
3. De decentrale regels: omgevingsverordening, omgevingsplan, waterschapsverordening
4. De algemene rijksregels
5. De omgevingsvergunning
6. Het projectbesluit

In 2025 werden alle kerninstrumenten van de Omgevingswet vaker gebruikt dan in 2024. In 2024 hadden alle provincies al een omgevingsvisie, in 2025 nam het aantal gemeenten met een omgevingsvisie met 40 procent toe naar 252 gemeenten. Daarmee heeft bijna driekwart van de gemeenten een omgevingsvisie. De overige gemeenten hebben tot 2027 de tijd voor het vaststellen van hun eerste omgevingsvisie.

Ook stelden gemeenten in 2025 645 omgevingsplanwijzigingen vast, meer dan twee keer zo veel als in 2024. Twee derde van die wijzigingen werd volgens het Informatiemodel Ruimtelijke Ordening (IMRO) gepubliceerd.[1]

Ook het gebruik van andere kerninstrumenten heeft een vlucht genomen in 2025, zo werden er bijvoorbeeld 21 projectbesluiten vastgesteld. In 2024 werd slechts 1 projectbesluit vastgesteld.

2. *De uitvoering neemt licht in omvang toe, afzonderlijke vergunningaanvragen bij één initiatief worden als uitdaging ervaren*

Ook in 2025 verliep de uitvoering[2] zonder grote knelpunten. De monitor laat zien dat er in 2025 meer vergunningaanvragen, meldingen en informatieverstrekkingen werden gedaan dan in 2024. In 2025 werden ongeveer 192.000 vergunningaanvragen gedaan, 15 procent meer dan in 2024. Hierin zijn ingetrokken aanvragen niet meegeteld. In die aanvragen werd voor ruim 249.000 activiteiten een vergunning aangevraagd.

Er werden in 2025 165.000 meldingen en 106.000 informatieverstrekkingen gedaan, respectievelijk 9 en 40 procent meer dan in 2024.

Initiatiefnemers kunnen onder de Omgevingswet in de meeste gevallen kiezen om vergunningen apart (enkelvoudig) of juist tegelijkertijd (meervoudig) aan te vragen, wanneer zij voor hun initiatief meerdere vergunningen nodig hebben. In 2025 was 76 procent van de vergunningaanvragen enkelvoudig, in 2024 was dit nog 80 procent.

De bij het kwalitatief onderzoek betrokken bevoegde gezagen ervaren versnippering en gebrek aan overzicht in de vergunningverlening, doordat informatie over initiatieven nu vaker via meerdere aparte aanvragen bij hen terecht komt. Dit kan leiden tot een gefragmenteerd beeld van initiatieven. Hoewel het bij de meeste vergunningaanvragen niet nodig is alle informatie over een initiatief te hebben omdat de beoordelingskaders per (deel)activiteit zijn ingericht, ervaren de betrokken bevoegde gezagen dit als versnippering en als een uitdaging in uitvoering.

3. *BOPA-vergunning ook in 2025 vaker gebruikt dan de omgevingsplanwijziging*

Net als in 2024 blijkt uit de monitor dat gemeenten ook in 2025 bij het toestaan van een initiatief dat niet binnen de regels van het omgevingsplan past vaker een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA)-vergunning verlenen dan een omgevingsplanwijziging vaststellen.

1 Gemeenten konden tot 2026 nog van de tijdelijke alternatieve maatregelen (TAM) gebruik maken om zo het IMRO te gebruiken. Vanaf 2026 kunnen zij enkel nog de Standaard Officiële Publicaties (STOP) gebruiken.

2 Met 'de uitvoering' wordt hier bedoeld: het ontvangen van verzoeken in het Omgevingsloket door bevoegde gezagen. Verzoeken zijn bijvoorbeeld vergunningaanvragen, meldingen en informatievoorzieningen maar ook aanvragen voor maatwerkvoorschriften of gelijkwaardige maatregelen.

Gemeenten publiceerden in 2025 ongeveer 7.000 kennisgevingen van BOPA-vergunningen in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO), ongeveer tweeëneenhalf keer zo vaak als in 2024. Er zijn ook gemeenten die nog geen kennisgevingen in het DSO publiceren, het totaal aantal verleende BOPA-vergunningen ligt dus waarschijnlijk hoger dan 7.000. De monitor laat ook zien dat gemeenten in 2025 645 vastgestelde omgevingsplanwijzigingen publiceerden, ongeveer twee keer zo veel als in 2024. Deze bevindingen laten zien dat de BOPA-vergunning nog steeds relatief vaak gebruikt wordt. In het kwalitatief onderzoek komt dit ook naar voren: de bij het onderzoek betrokken gemeenten geven aan de BOPA-vergunning vaker te gebruiken dan de omgevingsplanwijziging.

Het omgevingsplan is voor gemeenten een belangrijk instrument omdat alle gemeentelijke regels in het omgevingsplan in samenhang worden afgewogen.
Het wijzigen van het omgevingsplan wordt door de bij het kwalitatief onderzoek betrokken gemeenten als complex en omvangrijk ervaren, terwijl het verlenen van BOPA-vergunningen als relatief eenvoudig en snel wordt ervaren.
De bevindingen uit de Monitor Werking Omgevingswet laten zien dat gemeenten in 2025 ruim twee keer zoveel omgevingsplanwijzigingen publiceerden als in 2024.
Veel permanente BOPA-vergunningen leveren wel dubbel werk op: permanente BOPA-vergunningen voor het in stand houden van een bouwwerk of die niet in overeenstemming zijn met een aan een locatie toegedeelde functie (ook die van vóór 2032) moeten vanaf 2032 vijf jaar nadat zij onherroepelijk zijn geworden in het omgevingsplan worden opgenomen.[3]

4. *Overheden zetten werk aan verbeterdoelen en uitvoeringsprincipes in 2025 voort*

Met de invoering van de Omgevingswet zijn vier verbeterdoelen beoogd:
1. Het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht
2. Het bewerkstelligen van een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving in beleid, besluitvorming en regelgeving
3. Het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte door een actieve en flexibele aanpak mogelijk te maken voor het bereiken van doelen voor de fysieke leefomgeving
4. Het versnellen en verbeteren van besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving

Het overwegend positieve beeld omtrent de verbeterdoelen dat in de rapportage van de monitor over 2024 naar voren kwam zet voort in 2025: alle bij het kwalitatief onderzoek betrokken overheden herkennen en werken aan de verbeterdoelen. Alle verbeterdoelen kennen volgens hen andere organisatorische opgaven. Zo is het voor een samenhangende benadering bijvoorbeeld nodig om intern over sectoraal ingedeelde afdelingen en portefeuilles van bestuurders heen te stappen, en vraagt inzichtelijkheid van het omgevingsrecht voor burgers om duidelijke regels die in het DSO leesbaar en vindbaar zijn.

Om de verbeterdoelen in de praktijk te bereiken, is een andere manier van werken nodig onder de Omgevingswet. Deze is samen te vatten in 5 uitvoeringsprincipes:
1. Integraal werken
2. Waarborgen rechtsbescherming
3. Positieve grondhouding van overheden
4. Participatie van en samenwerking met de samenleving
5. Gebiedsgericht werken

Ook de uitvoeringsprincipes worden door alle bij het kwalitatief onderzoek betrokken overheden herkend en nagestreefd. Net als in 2024 geven zij aan dat zij dit vaak voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet ook al deden.
De Omgevingswet wordt daarbij gezien als katalysator, bijvoorbeeld als het gaat om interne en externe samenwerking bij het gebruik van de kerninstrumenten. Participatie was voor de Omgevingswet vaak ook al een vast onderdeel van het maken van beleid en regelgeving, maar de betrokken overheden geven aan dat de Omgevingswet participatie voor hen wel heeft gestroomlijnd.

5. *Overheden ervaren uitdagingen bij versnippering bij vergunningen, versnelling en inzichtelijkheid*

Bij het werken aan de verbeterdoelen en de uitvoeringsprincipes ervaren de bij het kwalitatief onderzoek betrokken overheden bij een aantal aspecten uitdagingen: versnippering bij vergunningaanvragen voor een initiatief, de beoogde versnelling van besluitvorming en de inzichtelijkheid van het omgevingsrecht voor burgers. Ook wordt er nog beperkt gebruik gemaakt van de bestuurlijke afwegingsruimte die de Omgevingswet biedt.

Zoals hierboven genoemd geven de bij het kwalitatieve onderzoek betrokken overheden aan versnippering te ervaren in de vergunningverlening, wat het moeilijk maakt de verschillende onderdelen van een initiatief in samenhang bij besluitvorming te betrekken. Ook zeggen zij dat hierdoor een samenhangende benadering bij de vergunningverlening niet altijd mogelijk is.

De samenhangende benadering van de leefomgeving komt voort uit het gebruik en de toepassing van álle instrumenten van de Omgevingswet. Integrale afwegingen waarin alle aspecten van de fysieke leefomgeving in samenhang worden bezien komen het meest aan bod bij instrumenten waarin beleid en regels worden gemaakt, bijvoorbeeld in de omgevingsvisie en de decentrale regelgeving.

Het is niet bij elke omgevingsvergunning nodig om een dergelijke afweging te maken, vaak zijn de beoordelingskaders namelijk sectoraal, bijvoorbeeld bij een omgevingsvergunning voor een technische bouwactiviteit.

3 Zie artikel 4.17 Omgevingswet.

Ook geven de betrokken overheden aan dat zij nog weinig versnelling van besluitvormingsprocedures ervaren sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Hierbij geldt ook dat het leren werken met de nieuwe systematiek nog tijd vergt. Concreet bij de besluitvorming over vergunningaanvragen ervaren de betrokken overheden onvolledige aanvragen en bezwaar en beroep als vertragende factoren. De betrokken provincies ervaren dat het projectbesluit veel tijd kost, bijvoorbeeld omdat er veel tijd in het voortraject zit.

Deze monitor gaat niet over de technische werking van het DSO. Toch zijn er in het kwalitatief onderzoek ervaringen opgehaald over het werken met het DSO. Daaruit blijkt dat veel van de betrokken overheden werken met het DSO nog als complex en tijdrovend ervaren. Daarbij spelen zowel kennis en toepassing als technische complexiteit een rol.

Tot slot blijkt uit de monitor dat in 2025, net als in 2024, nog weinig gebruik werd gemaakt van de mogelijkheden voor bestuurlijke afwegingsruimte en maatwerk die de Omgevingswet biedt.

De Monitor Werking Omgevingswet

De Monitor Werking Omgevingswet wordt jaarlijks door de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening uitgevoerd vanuit haar verantwoordelijkheid voor het stelsel van de Omgevingswet. Deze monitor heeft als doel om de Eerste en Tweede Kamer, de bevoegde gezagen die werken met de Omgevingswet en andere geïnteresseerden te voorzien van beschrijvende informatie over de werking en effecten van de Omgevingswet. De monitor levert ook informatie aan de onafhankelijke Evaluatiecommissie Omgevingswet ten behoeve van de wetsevaluatie die zij uitvoert. De Evaluatie-commissie reflecteert jaarlijks op de resultaten uit de monitor.

De scope van de Monitor Werking Omgevingswet omvat:

1. Het gebruik en de werking van de kerninstrumenten van de Omgevingswet door het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen
2. De verbeterdoelen die de wetgever met de Omgevingswet beoogd heeft
3. De uitvoeringsprincipes bij het werken met de Omgevingswet

Deze drie aspecten zijn tevens de drie delen waarin de monitor inhoudelijk is verdeeld. De financiële effecten van de Omgevingswet, de technische werking van DSO en de maatschappelijke doelen van de wet zijn bij andere monitoren belegd en vallen buiten scope van de Monitor Werking Omgevingswet.

Monitoringsonderzoeken

Om tot de benodigde informatie te komen worden jaarlijks drie onderzoeken uitgevoerd:

1. De kwantitatieve monitoring op basis van informatie uit het DSO door het Kadaster in samenwerking met Rijkswaterstaat (RWS)
2. Het kwalitatieve onderzoek door Haskoning
3. Het tekstanalyseonderzoek door Arcadis

De kwantitatieve monitoring door het Kadaster is gebaseerd op informatie in de landelijke voorziening van het DSO (LV). Het kwalitatieve onderzoek is gebaseerd op deskstudy en interviews met een selectie van bevoegde gezagen, en groepsbijeenkomsten met bestaande gremia waarin meerdere bevoegde gezagen vertegenwoordigd zijn.[4] Het tekstanalyseonderzoek is gebaseerd op alle relevante omgevingsdocumenten van provincies en waterschappen, voor gemeentelijke omgevingsdocumenten is gewerkt met een selectie.

De drie onderzoeken leveren informatie op ten behoeve van het meten van indicatoren die zijn opgesteld in het plan van aanpak van de monitor. De monitor beslaat in totaal 149 indicatoren, waarvan er in 2025 133 gemeten werden.

Er is ook een media-analyse uitgevoerd, gericht op het analyseren van hoe er in geschreven media gedurende 2025 over de werking van de Omgevingswet gesproken wordt. De gehele analyse inclusief methode en bevindingen is te raadplegen in hoofdstuk 6. Bijlage 5 bevat de detailgegevens bij de media-analyse.

Bevindingen

De bevindingen over 2025 zijn op hoofdlijnen te lezen in hoofdstuk 3 van deze rapportage. Alle verzamelde informatie is tevens te raadplegen in de onderliggende bijlagen bij dit rapport. In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van welke indicatoren in welk onderzoek zijn onderzocht.

Ontwikkelagenda

De Monitor Werking Omgevingswet bevat in 2025 bijna alle informatie die in het plan van aanpak door middel van indicatoren is opgenomen. In 2025 zijn ten opzichte van 2024 in elk van de drie onderzoeken meer indicatoren gemeten. Dat betekent dat deze jaarrapportage over meer onderwerpen informatie bevat dan de jaarrapportage over 2024. De indicatoren die niet gemeten zijn, staan op de ontwikkelagenda. In hoofdstuk 5 en bijlage 1 wordt dit toegelicht.

4 Er hebben bijeenkomsten plaatsgevonden met bijvoorbeeld de Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG)-Netwerksessie Omgevingsplan, de Kennisgroep VTH van het Interprovinciaal Overleg (IPO) en het Platform Integratie Omgevingswet van de Unie van Waterschappen (UvW).

Inhoud

Colofon 2

Samenvatting 3

1 Inleiding 8
1.1 Doelen en scope van de monitor 8
1.2 Opbouw van de monitor 8
1.3 De drie onderzoeken 9
1.4 Het tweede jaar Monitor Werking Omgevingswet 9
1.5 Rollen en verantwoordelijkheden 10
1.6 Leeswijzer 10

2 Scope, opbouw en onderzoeksmethoden 11
2.1 Scope 11
2.2 Opbouw van de monitor 12
2.3 De drie onderzoeken 13
2.3.1 Kwantitatieve monitoring door het Kadaster *13*
2.3.2 Kwalitatief onderzoek door Haskoning *13*
2.3.3 Tekstanalyseonderzoek door Arcadis *14*
2.4 Samenvatting opbouw en onderzoeken 15

3 Bevindingen 16

Deel 1: feitenbeeld kerninstrumenten *16*
3.1 Omgevingsvisie 16
3.2 Programma 19
3.3 Decentrale regelgeving 20
3.3.1 Omgevingsverordening, omgevingsplan, waterschapsverordening *20*
3.3.2 Bruidsschat *23*
3.3.3 Omgevingswaarde *23*
3.3.4 Meldings- en informatieplichten in decentrale regels *24*
3.3.5 Gelijkwaardige maatregelen *25*
3.3.6 Maatwerkregels en maatwerkvoorschriften *26*
3.3.7 Instructieregels en instructiebesluiten *27*
3.4 Algemene rijksregels 28
3.5 Omgevingsvergunning 28
3.5.1 Vergunningaanvragen *28*
3.5.2 Participatie bij vergunningaanvragen *30*
3.5.3 BOPA-vergunning *31*
3.5.4 Bouwactiviteiten *32*
3.6 Projectbesluit 34
3.7 Andere instrumenten 35
3.7.1 Onteigening *35*
3.7.2 Kostenverhaal zonder tijdvak *36*
3.7.3 Geluidproductieplafonds *36*

Deel 2: verbeterdoelen *37*
3.8 Samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving 37
3.9 Het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte 40
3.10 Het versnellen en verbeteren van besluitvorming 41
3.11 Het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht 43

Deel 3: uitvoeringsprincipes *44*
3.12 Integraal werken 44
3.13 Waarborgen rechtsbescherming 45
3.14 Positieve grondhouding van overheden 47
3.15 Participatie van en samenwerking met de samenleving 48
3.16 Gebiedsgericht werken 49

4 Analyse en conclusies 51

5 Ontwikkelagenda monitor 55
5.1 Kwantitatieve monitoring door het Kadaster 55
5.2 Kwalitatief onderzoek door Haskoning 55
5.3 Tekstanalyseonderzoek 56
5.4 Milieueffectrapportage 56
5.5 Rechtspraak 56

6 Media-analyse 57
6.1 Methode 57
6.1.1 Zoeken en selecteren van artikelen *57*
6.1.2 Coderen van artikelen *58*
6.2 Bevindingen 59
6.2.1 De werking van de Omgevingswet *59*
6.2.2 De kerninstrumenten *62*
6.2.3 Overige instrumenten en onderwerpen *63*
6.2.4 Overkoepelend beeld *63*
6.3 Appendix: lijst van codes 64

Bijlage 1: overzicht van indicatoren 65

Bijlage 2: rapportage kwantitatieve monitoring 71

Bijlage 3: rapportage kwalitatief onderzoek 72

Bijlage 4: rapportage tekstanalyseonderzoek 73

Bijlage 5: detailgegevens media-analyse 74

1 Inleiding

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Om zicht te houden op de werking van de Omgevingswet monitort de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) de werking en effecten van de wet. Dit gebeurt onder andere in de interbestuurlijke financiële monitoring, de monitoring van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) én de Monitor Werking Omgevingswet. De Monitor Werking Omgevingswet wordt sinds 2024 uitgevoerd volgens het plan van aanpak5 dat op 23 oktober 2023 is vastgesteld door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Inmiddels vallen de Omgevingswet en daarmee ook deze monitor onder de verantwoordelijkheid van de Minister van VRO. In deze tweede rapportage worden de bevindingen die voort zijn gekomen uit de Monitor Werking Omgevingswet over het jaar 2025 gepresenteerd.

1.1 Doelen en scope van de monitor

De Monitor Werking Omgevingswet heeft twee doelen:
1. De Eerste en Tweede Kamer, de bevoegde gezagen die werken met de Omgevingswet en anderen voorzien van beschrijvende informatie over de werking en effecten van de Omgevingswet.
2. Het verzamelen van beschrijvende informatie voor de wettelijke evaluatie van de Omgevingswet door de onafhankelijke Evaluatiecommissie Omgevingswet.

Om deze doelen te bereiken wordt door de Minister van VRO een jaarlijkse monitoringsrapportage aangeboden aan de Eerste en Tweede Kamer, en aan de evaluatiecommissie. De evaluatiecommissie reflecteert jaarlijks op de resultaten uit de monitor. Met de monitor wordt invulling gegeven aan verschillende aangenomen moties van en toezeggingen aan de Eerste en Tweede Kamer.

Deze monitor heeft als scope de werking en de effecten van het stelsel en het instrumentarium van de Omgevingswet. Concreet wordt daarmee bedoeld:
1. Het gebruik en de werking van de kerninstrumenten van de Omgevingswet door het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen.
2. De verbeterdoelen die de wetgever met de Omgevingswet beoogd heeft.
3. De uitvoeringsprincipes bij het werken met de Omgevingswet.

Deze monitor gaat dus niet over de financiële effecten van de Omgevingswet of het functioneren van het DSO.

1.2 Opbouw van de monitor

Deze monitor is opgebouwd in drie onderdelen:
1. Feitenbeeld kerninstrumenten
2. Verbeterdoelen
3. Uitvoeringsprincipes

Deze drie onderdelen hangen sterk met elkaar samen, maar hebben ieder een eigen inhoudelijk zwaartepunt en methodieken die daarop aansluiten. Het eerste onderdeel richt zich op de vraag: '*Hoe zetten overheden de kerninstrumenten van de Omgevingswet in om de verbeterdoelen te realiseren?*' De Omgevingswet kent zes kerninstrumenten: de omgevingsvisie, het programma, decentrale regelgeving (de provinciale omgevingsverordening, het gemeentelijke omgevingsplan en de waterschapsverordening), algemene rijksregels, de omgevingsvergunning en het projectbesluit. In dit onderdeel van de monitor worden kwantitatieve gegevens over het gebruik van deze instrumenten gepresenteerd. Enkele andere instrumenten die met de Omgevingswet nieuw of veranderd zijn, zoals onteigening, zijn ook onderdeel van het feitenbeeld.

Het tweede onderdeel richt zich op de vraag '*Hoe werken overheden aan de realisatie van de verbeterdoelen en lukt dit?*'. Deze verbeterdoelen (zie par 2.2) zijn voor de wetgever aanleiding geweest om de Omgevingswet in te voeren. Dit onderdeel bevat kwalitatieve informatie en is samen met deel 3 een verdieping op deel 1, door vanuit een beleidsmatig en juridisch perspectief te kijken naar de ervaringen van overheden en andere gebruikers van de Omgevingswet.

Het derde onderdeel van de monitor richt zich op de vragen: '*Hoe geven overheden in de uitvoering van de Omgevingswet invulling aan de belangrijkste principes om de verbeterdoelen te realiseren?*' en '*Hoe zijn overheidsorganisaties toegerust om aan de verbeterdoelen te werken?*'. Het derde onderdeel heeft dus betrekking op de nieuwe manier van werken die de Omgevingswet vergt van overheden (zie par 2.2). In dit deel worden gegevens verzameld om in beeld te krijgen in hoeverre overheden in staat zijn om langs de uitvoeringsprincipes te werken. Overheden moeten ook toegerust zijn om te werken met de kerninstrumenten en langs de

5 Kamerstukken II 2023/24, 33118, nr. 278.

uitvoeringsprincipes. Dit vraagt bijvoorbeeld om nieuwe kennis, vaardigheden, capaciteit en middelen. Het derde deel heeft dus vooral een organisatieperspectief.

De drie onderdelen van de monitor zijn uitgesplitst naar indicatoren: conform genoemd plan van aanpak beslaat de monitor 149 indicatoren die samen de werking en effecten van de Omgevingswet omvatten (zie bijlage 1).

1.3 De drie onderzoeken

Om de benodigde gegevens voor de monitor op te halen, worden in opdracht van de Minister van VRO jaarlijks drie onderzoeken uitgevoerd:

1. De kwantitatieve monitoring op basis van de landelijke voorziening van het DSO (DSO-LV) – uitgevoerd door het Kadaster in samenwerking met Rijkswaterstaat (RWS)
2. Het kwalitatieve onderzoek – uitgevoerd door Haskoning
3. Het tekstanalyseonderzoek – uitgevoerd door Arcadis

De **kwantitatieve monitoring** levert gegevens op over het gebruik van de kerninstrumenten op basis de gegevens in de DSO-LV. Door de gegevens in het DSO te benutten heeft dit onderzoek betrekking op omgevingsdocumenten[6] van alle bevoegde gezagen en alle verzoeken die via het Omgevingsloket gedaan worden. Dit onderzoek levert gegevens op voor deel 1 van de monitor. De kwantitatieve monitoring wordt jaarlijks uitgevoerd door de tactische beheerorganisatie (TBO van de DSO-LV), een rol die vervuld wordt door het Kadaster.

Het **kwalitatieve onderzoek** levert gegevens op over de verbeterdoelen en de uitvoeringsprincipes, onderdeel 2 en 3 van de monitor. Het onderzoek vindt jaarlijks plaats en wordt voor de periode van 2024 tot en met 2026 uitgevoerd door Haskoning. Omdat het karakter van de indicatoren in deze onderdelen van de monitor verdiepend is, is het niet mogelijk om alle overheden bij dit onderzoek te betrekken. De drie gebruikte methoden in dit onderzoek – deskstudy, interviews en groepsbijeenkomsten – vragen om veel meer onderzoeksinspanning per betrokken overheid. Het onderzoek wordt uitgevoerd met een selectie van 34 overheden en 6 groepsbijeenkomsten met bestaande gremia. Ook is er in 2025 gesproken met enkele andere organisaties zoals belangenorganisaties voor bedrijven, een omgevingsdienst en de Raad van State (RvS). De bij het onderzoek betrokken overheden zijn geselecteerd op basis van criteria waaronder omvang in inwoneraantal en geografische spreiding.

Het **tekstanalyseonderzoek** levert additionele gegevens voor deel 1 van de monitor op. Hoewel de benodigde informatie voor deze indicatoren in het DSO of elders openbaar te vinden is, is het niet mogelijk deze geautomatiseerd in de kwantitatieve monitoring te tellen. Ook vergen deze indicatoren geen verdiepend onderzoek: het betreffende omgevingsdocument bevat in principe de benodigde informatie. Dit onderzoek wordt voor de periode van 2025 tot en met 2028 uitgevoerd door Arcadis. Daar waar de indicatoren provincies en waterschappen betreffen, zijn de omgevingsdocumenten van alle bevoegde gezagen betrokken omdat dit respectievelijk slechts 12 en 21 omgevingsdocumenten betreft. Op de omgevingsdocumenten van gemeenten heeft een selectie (ten minste 25) plaatsgevonden vanwege de uitvoerbaarheid van het onderzoek, het is immers niet mogelijk om de omgevingsdocumenten van alle 342 gemeenten mee te nemen in het onderzoek. Ook voor het instrument ‘programma’ is gezien het grote aantal in 2025 vastgestelde programma’s slechts een selectie van 35 programma’s onderzocht.

Er is ook een media-analyse uitgevoerd, gericht op het analyseren van hoe er in geschreven media gedurende 2025 over de werking van de Omgevingswet gesproken wordt. De gehele analyse inclusief methode en bevindingen is te raadplegen in hoofdstuk 6. Bijlage 5 bevat de detailgegevens bij de media-analyse.

1.4 Het tweede jaar Monitor Werking Omgevingswet

In het tweede jaar dat de Monitor Werking Omgevingswet is uitgevoerd is informatie opgehaald over het jaar 2025. De eerste trends en ontwikkelingen sinds inwerkingtreding van de Omgevingswet worden nu zichtbaar. Voor de monitor geldt: de kracht zit in de herhaling. De monitor wordt ten minste over een periode van 2024 tot 2028 uitgevoerd. Het wordt per jaar beter mogelijk om trends ten aanzien van de kerninstrumenten, verbeterdoelen en uitvoeringsprincipes in beeld te brengen. Daarbij is het belangrijk om per jaar rekening te houden met overgangs- en transitietermijnen voor bepaalde instrumenten, bijvoorbeeld voor gemeentelijke omgevingsvisies en omgevingsplannen die respectievelijk in 2027 en 2032 vastgesteld moeten zijn. Ook hadden gemeenten tot en met 2025 nog de mogelijkheid om met tijdelijke alternatieve maatregelen (TAM)[7] omgevingsplannen volgens het IMRO vast te stellen.

6 Omgevingsdocumenten zijn besluiten en andere rechtsfiguren die via de landelijke voorziening bekendmaken en beschikbaar stellen (LVBB) (onderdeel van het DSO) ontsloten moeten worden.

7 Naast het TAM-omgevingsplan was het voor vijf andere instrumenten mogelijk om met TAM te werken: de omgevingsverordening, het voorbereidingsbesluit, het projectbesluit, de instructie en de reactieve interventie. Dat laatste instrument is geen onderdeel van de Monitor.

De trends en ontwikkelingen die na twee jaar monitoren zichtbaar zijn, laten zien dat bevoegde gezagen in 2025 een stap gezet hebben in het werken met de Omgevingswet. Dat de transitie -zoals verwacht- net als in 2024 nog in gang is, wordt ook duidelijk. Het is immers logisch dat een stelselwijziging zo groot als de Omgevingswet in de praktijk ook twee jaar na invoering nog tijd nodig heeft. Op basis van de verzamelde gegevens over 2024 en 2025 zijn definitieve conclusies over de werking van het stelsel en de verbeterdoelen nog niet mogelijk, maar kan wel worden opgemaakt waar het goed gaat en waar knelpunten ontstaan. Zonder voorbij te gaan aan het beschrijvende karakter van deze monitor -de evaluatie van de Omgevingswet is immers bij de Evaluatiecommissie Omgevingswet belegd- bevat deze rapportage in hoofdstuk 4 een beknopte analyse hiervan.

In 2025 zijn 133 van de 149 indicatoren onderzocht. Indicatoren die in 2025 voor het eerst onderzocht werden zijn waar mogelijk ook met terugwerkende kracht voor 2024 onderzocht. De indicatoren die in 2025 nog niet zijn onderzocht staan op de ontwikkelagenda van de monitor. Bijlage 1 bevat een complete lijst van indicatoren.

1.5 Rollen en verantwoordelijkheden

De Minister van VRO is verantwoordelijk voor het stelsel van de Omgevingswet. Vanuit die verantwoordelijkheid is zij bestuurlijk opdrachtgever voor de Monitor Werking Omgevingswet. Daarmee is zij verantwoordelijk voor het plan van aanpak, de gegevensverzameling, de analyse van de gegevens en de jaarlijkse rapportages.

De gegevensverzameling en het opstellen van de jaarlijkse rapportages worden gedurende de gehele looptijd van de monitor begeleid door een interdepartementale en interbestuurlijke werkgroep. In die werkgroep nemen andere departementen en de koepels van decentrale overheden plaats. In het jaar 2025 hebben het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), het Interbestuurlijk Provinciaal Overleg (IPO), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Unie van Waterschappen (UvW) actief deelgenomen aan de werkgroep. Het Kadaster heeft ad hoc deelgenomen en de ambtelijke staf van de Evaluatiecommissie Omgevingswet was agenda-lid.

Het kwalitatieve onderzoek wordt begeleid door een deel van de werkgroepleden in een aparte klankbordgroep. Hiervoor is gekozen omdat het kwalitatieve onderzoek een beroep doet op inspanning vanuit decentrale bevoegde gezagen. De klankbordgroep is in de voorfase van het onderzoek geconsulteerd bij het (waar nodig) aanpassen en vervolgens vaststellen van een onderzoeksaanpak voor het jaar 2025 die tot de benodigde resultaten leidt én werkbaar is voor de bevoegde gezagen. Ook is de klankbordgroep in meerdere feedbackrondes geconsulteerd over de eindrapportage van het kwalitatieve onderzoek (zie bijlage 3a).

1.6 Leeswijzer

Deze rapportage vervult de gestelde doelen van de Monitor Werking Omgevingswet op twee manieren. Ten eerste is de rapportage een zelfstandig leesbaar document waarin de hoofdzaken van de bevindingen over het jaar 2025 gepresenteerd worden. Ten tweede is de rapportage samen met de bijlagen een naslagwerk: alle in 2025 opgehaalde gegevens zijn in deze documenten terug te vinden.

Jaarlijks wordt vanuit de Monitor Werking Omgevingswet een rapportage opgesteld. Deze rapportages zijn bedoeld om trends over de jaren heen weer te geven. Om dat goed te kunnen doen is het van belang dat de rapportages en de opmaak ervan een uniforme structuur hebben. In het licht daarvan is ervoor gekozen om de hoofdstuk- en paragrafenindeling zoveel mogelijk gelijk te houden, en de toelichtende teksten over de monitor en de (instrumenten van) de Omgevingswet waar nog actueel zo min mogelijk te wijzigen.

De rapportage begint met een beknopte samenvatting, waarna de inleiding het eerste hoofdstuk is. In hoofdstuk 2 worden de opbouw van de monitor en de drie uitgevoerde onderzoeken nader toegelicht. In hoofdstuk 3 worden de bevindingen gepresenteerd per subparagraaf zoals die in hoofdstuk drie van het plan van aanpak behandeld worden. In hoofdstuk 4 wordt een beknopte analyse van de bevindingen gepresenteerd. In hoofdstuk 5 wordt de ontwikkelagenda van de monitor uiteengezet. Hoofdstuk 6 bevat de media-analyse.

In bijlage 1 is een volledig overzicht van de 149 indicatoren opgenomen, met daarin informatie of en in welk onderzoek de indicatoren onderzocht zijn. De verzamelde gegevens zijn te vinden in de onderliggende onderzoeksrapportages van de drie onderzoeken in bijlagen 2 tot en met 5.

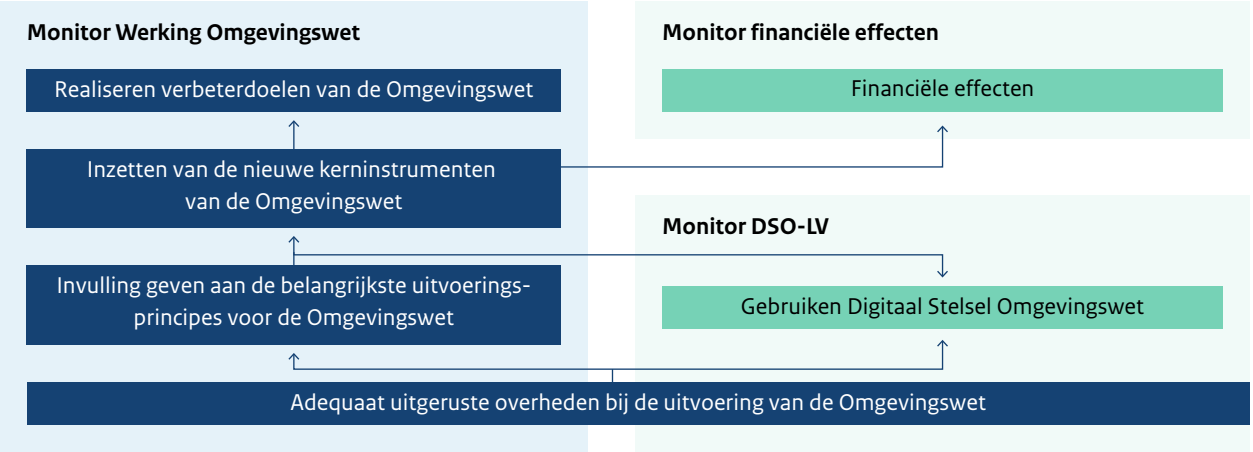
2 Scope, opbouw en onderzoeksmethoden

In dit hoofdstuk wordt de scope van de monitor toegelicht. Vervolgens wordt de opbouw van de monitor die voortvloeit uit deze scope nader uiteengezet. Daarna wordt uitgelegd welke drie onderzoeken zijn uitgevoerd. Daarmee bevat dit hoofdstuk belangrijke informatie over het interpreteren van de gegevens in de monitor: elk onderzoek heeft haar eigen karakter, van kwantitatieve gegevens over omgevingsdocumenten van alle bevoegde gezagen tot verdiepende gegevens over een selectie van bevoegde gezagen. Alle informatie over de media-analyse is te vinden in hoofdstuk 6 en bijlage 5.

2.1 Scope

Deze monitor focust zich op de werking van de Omgevingswet in de praktijk, wat grotendeels neerkomt op het stelsel van de wet en het instrumentarium in de praktijk gebruikt worden en wat daarvan de effecten zijn. Die effecten worden bezien in het licht van de verbeterdoelen die de wetgever met de Omgevingswet heeft bedoeld (zie paragraaf 2.2). Bij het opstellen van het plan van aanpak van de monitor is vooral gefocust op vernieuwende onderdelen van de Omgevingswet, deze focus levert de meest relevante informatie op. De scope van de monitor wordt in paragraaf 2.2 inhoudelijk verder uitgewerkt.

Figuur 1: schematische weergave scope Monitor Werking Omgevingswet

Buiten scope

Ten minste drie facetten van het werken met de Omgevingswet behoren niet tot de scope van deze monitor. Ten eerste vallen de financiële effecten buiten de scope van deze monitor. Deze worden namelijk gemonitord in de interbestuurlijke financiële monitor. Ten tweede valt het functioneren van het DSO buiten de scope. Informatie over in welke standaarden[8] omgevingsdocumenten gepubliceerd worden is wel relevant en dus opgenomen in het feitenbeeld kerninstrumenten.

Ten derde zijn met de Omgevingswet ook maatschappelijke doelen beoogd:

Artikel 1.3 Omgevingswet:

Deze wet is, met het oog op duurzame ontwikkeling, de bewoonbaarheid van het land, en bescherming en verbetering van het leefmilieu, gericht op het in onderlinge samenhang:

1. *bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, ook vanwege de intrinsieke waarde van de natuur, en*
2. *doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften.*

8 Sommige omgevingsdocumenten konden in 2025 nog met toepassing van het oude Informatiemodel Ruimtelijke Ordening (IMRO) vastgesteld worden vanwege de tijdelijke alternatieve maatregelen (TAM). De nieuwe standaard onder de Omgevingswet is de Standaard officiële publicaties (STOP). Omgevingsdocumenten moeten onder de Omgevingswet volgens de Toepassingsprofielen Omgevingsdocumenten (TPOD) worden opgesteld. Elk omgevingsdocument heeft haar eigen toepassingsprofiel.

De maatschappelijke doelen van de Omgevingswet zien op het vinden van een balans tussen het beschermen (artikel 1.3 Omgevingswet onder a) en benutten (artikel 1.3 Omgevingswet onder b) van de fysieke leefomgeving. De monitoring van de maatschappelijke doelen van de Omgevingswet was onderdeel van de Monitor Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en zal onderdeel van de monitoring van de nieuwe nationale omgevingsvisie - de Nota Ruimte worden, en valt niet binnen de scope van de Monitor Werking Omgevingswet.

2.2 Opbouw van de monitor

De monitor bestaat uit drie onderdelen:
1. Feitenbeeld kerninstrumenten
2. Verbeterdoelen
3. Uitvoeringsprincipes

Deze drie onderdelen hangen sterk met elkaar samen, maar hebben wel ieder een ander inhoudelijk zwaartepunt en vragen ook om hun eigen methodologische aanpak. De drie onderdelen kennen ieder hun eigen indicatoren, in totaal bevat de monitor 149 indicatoren (zie bijlage 1).

Deel 1: feitenbeeld kerninstrumenten

Het eerste deel van de monitor is het feitenbeeld kerninstrumenten. Het feitenbeeld bestaat uit kwantitatieve informatie over de inzet en het gebruik van de kerninstrumenten van de Omgevingswet: omgevingsvisies, programma's, decentrale regels, algemene rijksregels, omgevingsvergunningen en projectbesluiten. Het feitenbeeld vormt de feitelijke basis van de monitor.

De Omgevingswet bevat meer instrumenten dan de zes kerninstrumenten, maar veel van de overige instrumenten hangen sterk samen met deze kerninstrumenten. Zo worden omgevingswaarden door provincies bijvoorbeeld vastgelegd in de omgevingsverordening (decentrale regels). De BOPA-vergunning is een speciaal soort omgevingsvergunning waarmee van het omgevingsplan afgeweken kan worden. Er bestaan ook instrumenten die juist relatief los van de kerninstrumenten staan onder de Omgevingswet. Sommige van deze instrumenten zijn nieuw of veranderd onder de Omgevingswet of worden naar verwachting vaak ingezet en nog niet op een andere plek gemonitord. Het gaat specifiek om het kostenverhaal zonder tijdvak, het geluidproductieplafond (gpp) en onteigening. Het kostenverhaal zonder tijdvak is een nieuw instrument onder de Omgevingswet. Het geluidproductieplafond en onteigening zijn instrumenten die zijn veranderd onder de Omgevingswet. Deze instrumenten zijn met een indicator opgenomen in het plan van aanpak van de monitor en vallen onder deel 1.

Deel 2: verbeterdoelen

Het tweede deel van de monitor bevat gegevens over hoe overheden werken aan de verbeterdoelen. De verbeterdoelen die beoogd zijn met de stelselherziening van het omgevingsrecht tot het nieuwe stelsel van de Omgevingswet, zoals omschreven in de memorie van toelichting bij het voorstel voor de Omgevingswet,[9] zijn:
1. Het bewerkstelligen van een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving in beleid, besluitvorming en regelgeving
2. Het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte door een actieve en flexibele aanpak mogelijk te maken voor het bereiken van doelen voor de fysieke leefomgeving
3. Het versnellen en verbeteren van besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving
4. Het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht

Informatie over de verbeterdoelen is van belang om te kunnen beoordelen of met de uitvoering van de wet de beoogde verbeterdoelen ook in de praktijk worden gerealiseerd. Het is expliciet de taak van deze monitor om deze informatie te verzamelen, niet om die beoordeling vervolgens uit te voeren. Om tot die informatie te komen, worden er in de monitor gegevens en ervaringen opgehaald over het werken met de verbeterdoelen in de praktijk. Deel 2 van de monitor is een verdieping op deel 1 door te kijken naar de effecten van de inzet van kerninstrumenten.

Deel 3: uitvoeringsprincipes

Het derde deel van de monitor kent een vergelijkbaar karakter als het tweede deel, maar focust zich op de uitvoeringsprincipes bij de Omgevingswet. De uitvoeringsprincipes vormen samen de andere manier van werken die nodig is om de Omgevingswet goed uit te voeren:
1. Integraal werken
2. Waarborgen rechtsbescherming

9 Kamerstukken II 2013/14, 33962, nr. 3, p. 25.

3. Positieve grondhouding van overheden
4. Participatie van en samenwerking met de samenleving
5. Gebiedsgericht werken

Deze principes zijn niet expliciet opgesomd in de memorie van toelichting van de Omgevingswet, maar worden daarin wel aangehaald. Hierbij moet benadrukt worden dat de ontwikkeling naar een 'andere manier van werken' al jaren aan de gang is en niet pas begon bij de invoering van de wet. In veel gevallen is de Omgevingswet meer een bevestiging van deze ontwikkeling en een katalysator.

Ook voor dit onderdeel geldt dat er kwalitatieve gegevens en ervaringen nodig zijn om tot de benodigde informatie te komen. Het gaat immers om 'de zachte kant' van werken met de Omgevingswet die zich lastig in cijfers laat uitdrukken.

2.3 De drie onderzoeken

Om de benodigde gegevens voor de voornoemde drie onderdelen van de monitor op te halen, zijn in opdracht van de Minister van VRO drie onderzoeken uitgevoerd:
1. De kwantitatieve monitoring op basis van de landelijke voorziening van het DSO (DSO-LV) – uitgevoerd door de het Kadaster in samenwerking met Rijkswaterstaat (RWS)
2. Het kwalitatieve onderzoek – uitgevoerd door Haskoning
3. Het tekstanalyseonderzoek – uitgevoerd door Arcadis

Hieronder worden de drie onderzoeken nader toegelicht.

2.3.1 Kwantitatieve monitoring door het Kadaster

Het 'feitenbeeld kerninstrumenten' wordt grotendeels van informatie voorzien vanuit de kwantitatieve monitoring dat wordt uitgevoerd door het Kadaster, vanuit hun rol als TBO voor de DSO-LV. Het onderzoek benut de data in de gehele DSO-LV en kan daarom een volledig beeld geven van het gebruik van de kerninstrumenten voor zover dat in het DSO wordt geregistreerd. Voor omgevingsdocumenten van vóór 1 januari 2024 wordt waar relevant ook data uit ruimtelijkeplannen.nl gebruikt.

De kwantitatieve monitoring is onderdeel van bredere monitoring. De inrichting hiervan wordt gecoördineerd vanuit het Kadaster als TBO en uitgevoerd door het Kadaster en RWS als operationele beheerorganisaties (OBO's). De ontwikkeling is begeleid door de stakeholders die voor hun taakuitvoering van (de informatie in) de DSO-LV afhankelijk zijn: de koepels van decentrale overheden, de rijkspartijen en uitvoerende organisaties.

Een groot deel van de inspanning van het Kadaster is gericht op het opzetten van een dataset die het mogelijk maakt de DSO-LV te bevragen ten behoeve van monitoring en (trend)analyses, zonder het primaire proces van publiceren en raadplegen van regelingen in de weg te zitten.

Binnen deze brede monitoring valt dus de opdracht van de Minister van VRO aan het Kadaster voor de kwantitatieve monitoring ten behoeve van de Monitor Werking Omgevingswet. Voor die opdracht zijn de indicatoren van deel 1 zoals in het plan van aanpak opgesteld de inhoudelijke scope. Alle in het kader van deze opdracht opgehaalde gegevens zijn openbaar toegankelijk als bijlage bij dit rapport.

In 2025 heeft het Kadaster een tweede tranche aan indicatoren ontwikkeld die voorheen op de ontwikkelagenda stonden. Dat betekent dat het Kadaster over het jaar 2025 tellingen heeft gedaan voor bijna alle indicatoren die in het plan van aanpak van de monitor onder het kwantitatief onderzoek geschaard zijn. Deze indicatoren gaan hoofdzakelijk in op het aantal keer dat de kerninstrumenten vastgesteld, gewijzigd of aangevraagd zijn. Alle omgevingsdocumenten die in deze tellingen voorkomen worden in tijd gesorteerd op registratiedatum in het DSO. De opgeleverde gegevens zijn openbaar te raadplegen in bijlage 2 bij deze rapportage.

Een klein aantal van de kwantitatieve indicatoren kon in 2025 nog niet gemonitord worden, omdat de benodigde gegevens niet in het DSO beschikbaar zijn. Deze indicatoren staan nog op de ontwikkelagenda van de monitor. Bijlage 1 bevat een overzicht van alle indicatoren, waarin ook te vinden is welke indicatoren gemeten zijn in 2025. Hoofdstuk 5 bevat een uitleg bij de ontwikkelagenda.

2.3.2 Kwalitatief onderzoek door Haskoning

Deel 2 en 3 van de monitor worden voorzien van informatie uit het kwalitatieve onderzoek uitgevoerd door Haskoning. In het onderzoeksontwerp is gekozen voor een brede mix van onderzoeksmethoden: deskstudy, interviews en bijeenkomsten. Het gebruik van verschillende methoden en bronnen stelt de onderzoekers in staat bevindingen vanuit de ene methode naast de andere te leggen en zo vanuit verschillende perspectieven naar de onderzoeksvragen te kijken. Het kwalitatieve onderzoek richt

zich in tegenstelling tot de kwantitatieve monitoring niet op 'het geheel': om tot verdieping te komen is het noodzakelijk om een kleine selectie van overheden te onderzoeken. Binnen die selectie worden ervaringen met het werken met de Omgevingswet opgehaald. Deze ervaringen zijn maar beperkt te generaliseren. Dit deel van de monitor laat niet zien dat die ervaringen voor álle of een specifiek deel van de overheden opgaan, maar is tegelijkertijd cruciaal voor het beschrijven van hoe men werkt met de Omgevingswet.

In dit onderzoek is het niveau waarop gegevens en ervaringen verzameld worden een individuele overheid: er worden overheden als 'casussen' geselecteerd, vervolgens wordt er per overheid een dossier van omgevingsdocumenten bestudeerd (deskstudy) en worden er interviews afgenomen. Om tot een gesprek tussen overheden te komen, worden groepsbijeenkomsten georganiseerd waarin op de tot dan toe in het onderzoek opgehaalde ervaringen gereflecteerd wordt. De groepsbijeenkomsten zijn de laatste stap in het onderzoek en dienen ter bespreking van de daarvoor opgehaalde gegevens en ervaringen met overheden in groepsverband.

De bij het onderzoek te betrekken overheden worden geselecteerd op basis van criteria waaronder omvang in inwoneraantal en geografische spreiding. In 2025 deden er ministeries, provincies, gemeenten en waterschappen mee aan het onderzoek. Bijlage 3c bevat een uitgebreid onderzoeks- en monitoringskader waarin de onderzoeksaanpak door Haskoning in detail wordt uitgelegd, en een lijst van bij het onderzoek betrokken overheden en andere organisaties.

In 2025 heeft er een deskstudy bij en een interview met 34 overheden plaatsgevonden. Daaronder vallen 6 ministeries, 7 provincies, 10 waterschappen en 11 gemeenten. De resultaten uit de deskstudy zijn vervolgens besproken in groepsbijeenkomsten met 6 gremia.[10] Deze groepsbijeenkomsten werden bijgewoond door tussen de 10 en 119 deelnemers.

Om informatie te verzamelen voor indicatoren die gericht zijn op andere organisaties, is in 2025 een aantal interviews gehouden met actoren die geen bevoegd gezag zijn. Zo is gesproken met 4 Rijksuitvoeringsorganisaties, 4 belangenorganisaties voor bedrijven, een omgevingsdienst en de RvS. In de opzet van het onderzoek is gekozen voor de focus op overheden die met de Omgevingswet werken en aanverwante andere organisaties. Burgers worden niet direct over hun ervaringen met de Omgevingswet bevraagd in dit onderzoek.

Op basis van deze onderzoeksinspanning heeft Haskoning de onderzochte indicatoren van informatie voorzien. Alle opgehaalde inzichten zijn openbaar te raadplegen in bijlage 3b. In 2025 is het gehele onderzoeksontwerp uitgevoerd, zodoende zijn in dit jaar alle kwalitatieve indicatoren gemeten. Het is voor sommige indicatoren nog niet gelukt voldoende informatie op te halen. In hoofdstuk 5 wordt in grote lijnen uitgelegd hoe het onderzoek in het jaar 2026 wordt aangevuld.

2.3.3 Tekstanalyseonderzoek door Arcadis

In het tekstanalyseonderzoek worden indicatoren gemeten die niet geschikt zijn voor het kwantitatieve en het kwalitatieve onderzoek. Deze indicatoren zijn namelijk niet geautomatiseerd te tellen op basis van gegevens in het DSO, maar vragen ook niet om verdieping in kwalitatieve zin. Een voorbeeld hiervan is indicator 5: aantal omgevingsvisies die een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving bevatten.

Deze indicatoren vallen hoofdzakelijk onder het feitenbeeld kerninstrumenten. In principe zijn de benodigde brondocumenten voor de indicatoren die onder het tekstanalyseonderzoek vallen wél eenvoudig openbaar te vinden, namelijk in het DSO of bijvoorbeeld op overheid.nl, maar is het niet mogelijk deze geautomatiseerd in de kwantitatieve monitoring te tellen. Ook vergen deze indicatoren geen verdiepend onderzoek: het betreffende omgevingsdocument bevat in principe de benodigde informatie. Vaak is voor deze indicatoren een beknopte inhoudelijke analyse nodig.

Voor het jaar 2025 zijn voor provincies en waterschappen grotendeels alle beschikbare benodigde omgevingsdocumenten onderzocht. Zo zijn bijvoorbeeld alle provinciale omgevingsvisies en alle waterschapsverordeningen onderzocht. Voor gemeenten is dit gezien beschikbare tijd en middelen niet mogelijk: er zijn simpelweg meer gemeenten en daarmee gemeentelijke omgevingsdocumenten dan werkbaar is om op inhoud te analyseren. In dit onderzoek is het dus nodig geweest een selectie te maken als het gaat om te betrekken gemeenten. Deze selectie van 30 gemeenten heeft plaatsgevonden op basis van beschikbaarheid van omgevingsdocumenten (niet alle gemeenten hebben elk omgevingsdocument) en twee selectiecriteria: aantal inwoners van gemeenten en ligging (geografische spreiding). Waar verdere selectie nodig was om het aantal omgevingsdocumenten in te perken, is gekozen voor de meest recente omgevingsdocumenten. In bijlage 4a wordt door Arcadis in detail uitgelegd hoe zij gemeenten geselecteerd hebben. Bijlage 4b bevat alle door Arcadis verzamelde gegevens.

10 Met de volgende gremia is gesproken: Ondersteuningsteam Omgevingsrecht (10 deelnemers), Kennisgroep VTH (12 deelnemers), Adviesgroep Omgevingswet (10 deelnemers), Platform Integratie Omgevingswet (11 deelnemers), VNG-Netwerksessie Omgevingsplan (119 deelnemers) en VNG-Netwerksessie Participatie (26 deelnemers).

Voor het instrument ‘programma’ is het ook noodzakelijk gebleken om een selectie toe te passen, gezien het grote aantal vastgestelde programma’s in 2025. Bij deze selectie is rekening gehouden met geografische spreiding, variatie in overheidslagen en actualiteit. In totaal zijn 35 programma’s onderzocht, 2 van ministeries, 9 van provincies en 24 van gemeenten.

2.4 Samenvatting opbouw en onderzoeken

De inhoudelijke opbouw van de monitor en de drie onderzoeken die de monitor van informatie voorzien zijn als volgt samen te vatten:

Onderdeel	Inhoudelijke focus	Informatie komt uit	Breedte data
1	Werking kerninstrumenten	Kwantitatieve monitoring DSO-LV	Alle data uit de DSO-LV & Ruimtelijke Plannen
		Tekstanalyseonderzoek	Prov. & Watersch. Alle data Gem. Selectie N=30 Programma Selectie N=35
2	Verbeterdoelen Omgevingswet	Kwalitatief onderzoek Haskoning	Selectie N=6 tot 11 per overheidslaag + groepsbijeenkomsten + overige organisaties
3	Uitvoeringsprincipes Omgevingswet		

3 Bevindingen

Dit hoofdstuk bevat de informatie die over 2025 is opgehaald voor de Monitor Werking Omgevingswet. De monitor kent 149 indicatoren verdeeld over drie delen. Het hoofdstuk volgt de inhoudelijke opbouw van de monitor. In deel 1 (feitenbeeld kerninstrumenten) wordt informatie gepresenteerd vanuit twee onderzoeken: de kwantitatieve monitoring uitgevoerd door het Kadaster en het tekstanalyseonderzoek door Arcadis. In deel 2 (verbeterdoelen) en 3 (uitvoeringsprincipes) wordt informatie gepresenteerd uit het kwalitatieve onderzoek door Haskoning. De informatie in dit hoofdstuk is samengevat: er wordt niet bij elke indicator apart stilgestaan. Bijlage 1 bevat een overzicht van alle indicatoren, waar per indicator wordt weergegeven in welk onderzoek detailinformatie te vinden is. De drie onderzoeken en alle opgehaalde informatie zijn te raadplegen in bijlagen 2, 3 en 4.

Deel 1: feitenbeeld kerninstrumenten

Het eerste deel van de monitor richt zich op het inzichtelijk maken hoe de kerninstrumenten uit de Omgevingswet worden gebruikt. De kerninstrumenten zijn: de omgevingsvisie, het programma, decentrale regelgeving, algemene rijksregels, de omgevingsvergunning en het projectbesluit. Ook bevat het feitenbeeld informatie over het kostenverhaal zonder tijdvak, geluidproductieplafonds en onteigening.

Het feitenbeeld richt zich in de eerste plaats op het gebruik van de kerninstrumenten middels kwantitatieve informatie over de mate waarin en in welke vorm de instrumenten door bevoegde gezagen gebruikt worden. Deze informatie komt hoofdzakelijk uit de kwantitatieve monitoring. Behalve bij het instrument projectbesluit is er in de kwantitatieve monitoring enkel naar definitief vastgestelde omgevingsdocumenten gekeken (en dus niet naar ontwerpdocumenten). Waar mogelijk wordt ook informatie gegeven over het proces van toepassing van de instrumenten en de inhoud van deze instrumenten. Deze informatie komt hoofdzakelijk uit het tekstanalyseonderzoek.

In het feitenbeeld wordt waar beschikbaar ook eerder opgehaalde informatie over het jaar 2024 naast de informatie over 2025 gepresenteerd, om zo de ontwikkeling over de jaren heen inzichtelijk te maken. In 2024 werden niet alle indicatoren gemeten. Veel indicatoren die in de kwantitatieve monitoring nieuw zijn in deze rapportage over 2025, zijn met terugwerkende kracht ook voor 2024 gemeten. Voor een beperkt aantal nieuwe indicatoren is het echter niet mogelijk gebleken die ook voor 2024 te meten, wat het onmogelijk maakt een vergelijking tussen 2025 en 2024 te maken. De cijfers over het jaar 2024 over vergunningaanvragen, meldingen en informatieverstrekkingen kunnen enkele promille verschillen van het cijfer dat in de vorige rapportage van de monitor is opgenomen.[11]

3.1 Omgevingsvisie

In een omgevingsvisie legt een overheid haar langetermijnvisie op de fysieke leefomgeving vast.[12] Een omgevingsvisie is een samenhangend strategisch plan over de leefomgeving waarin rekening gehouden wordt met alle relevante ontwikkelingen in een gebied. Een omgevingsvisie is zelfbindend en bindt dus slechts het vaststellende bestuursorgaan.

Het Rijk, provincies en gemeenten zijn verplicht om een omgevingsvisie vast te stellen. Het Rijk en de provincies moesten bij inwerkingtreding een omgevingsvisie hebben. Gemeenten hebben tot 2027 de tijd om een omgevingsvisie vast te stellen. Deze omgevingsvisies moeten voldoen aan de in artikel 3.2 Omgevingswet gestelde eisen en rekening houden met de in artikel 3.3 Omgevingswet genoemde beginselen.

Artikel 3.2 van de Omgevingswet beschrijft dat een omgevingsvisie moet bevatten: een beschrijving van de hoofdlijnen van:
1. De kwaliteit van de fysieke leefomgeving
2. De voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied
3. Het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid

In de Memorie van Toelichting van de Omgevingswet[13] staat dat overheden in hun omgevingsvisie tevens in kunnen gaan op hun sturingsfilosofie en daarmee de eigen rol bij het realiseren van de visie en de rol van anderen.

11 De oorzaak hiervan is dat in 2024 de begrenzing van de tellingen niet exact op 31 december 2024 23:59:59 is gesteld. Dit is in deze rapportage gecorrigeerd.
12 Kamerstukken II 2013/14, 33962, nr. 3, p. 51.
13 Kamerstukken II 2013/14, 33962, nr. 3, p. 117.

De Omgevingswet stelt géén eisen aan het actueel houden c.q. periodiek wijzigen van omgevingsvisies. Het werken met de Omgevingswet omvat echter wel het idee beleid aan te passen op basis van nieuwe behoeftes en inzichten die bijvoorbeeld ontstaan door het gebruik van de andere instrumenten.

Kwantitatieve monitoring

Er zijn in 2025 omgevingsvisies vastgesteld in twee standaarden. Omgevingsvisies die voldoen aan de Omgevingswet maar nog volgens het oude IMRO zijn vastgesteld, en omgevingsvisies die volgens de STOP en het toepassingsprofiel (TPOD) voor omgevingsvisies zijn vastgesteld.[14]

Tabel 1: omgevingsvisies

		Vastgesteld			Gewijzigd		
		STOP	**IMRO**	**Totaal**	**STOP**	**IMRO**	**Totaal**
Provincies	Vóór 2024	3	9	12	-	-	
	In 2024	1	0	1	1	0	1
	In 2025	-	-	-	2	0	2
	Totaal	**4**	**8** [15]	**12**	**3**	**0**	**3**
Gemeenten	Vóór 2024	-	179	179	-	-	
	In 2024	20	22	42	2	7	9
	In 2025	64	6	70	16	2	18
	Totaal	**84**	**207**	**252**	**18**	**9**	**27**

Het Rijk heeft haar omgevingsvisie (NOVI), vóór inwerkingtreding vastgesteld en in 2024 niet gewijzigd. De Minister van VRO werkt op moment van schrijven aan vaststelling van de nieuwe nationale omgevingsvisie en opvolger van de NOVI, de Nota Ruimte. Dit is niet in tabel 1 opgenomen.

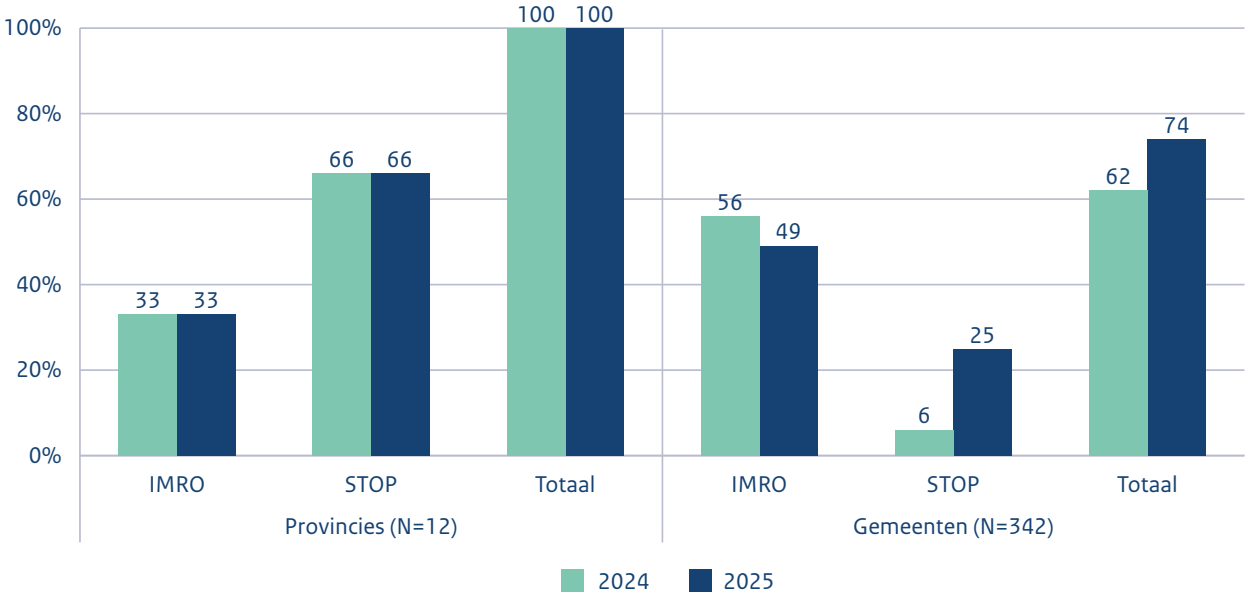
In 2025 werden door provincies geen nieuwe omgevingsvisies of STOP-omgevingsvisies die een oude IMRO-omgevingsvisie vervingen vastgesteld. In totaal werd er door provincies 2 keer een wijziging van een omgevingsvisie vastgesteld in 2025.

Gemeenten stelden in 2025 70 keer een omgevingsvisie vast. Van de 64 vastgestelde STOP-omgevingsvisies verving die omgevingsvisie in 30 gevallen een oude IMRO-omgevingsvisie. In 2024 was dit 9 keer het geval. In totaal hadden op 31 december 2025 252 gemeenten een omgevingsvisie, 90 gemeenten hadden er nog geen. Op 31 december 2024 hadden 212 gemeenten een omgevingsvisie en 130 niet. Het percentage gemeenten dat een omgevingsvisie heeft steeg van 62 naar 74 – zie grafiek 1. Gemeenten hebben tot 2027 om een eerste omgevingsvisie vast te stellen. Tabel 1 bevat detailinformatie over de omgevingsvisies van provincies en gemeenten.

14 IMRO was de standaard voor planvorming zoals gebruikt onder de voormalige Wet ruimtelijke ordening. De STOP ondersteunt het opstellen en publiceren van alle officiële publicaties onder de Omgevingswet. Op termijn krijgt de STOP een breder toepassingsbereik. De TPOD standaardiseren per omgevingsdocument verschillende aspecten zoals de indeling van de tekst en de koppeling van tekst aan locaties.

15 Als een overheid een STOP-omgevingsvisie heeft gepubliceerd welke een IMRO-omgevingsvisie vervangt, wordt enkel de STOP-omgevingsvisie in de rij ‘totaal’ meegeteld. Ter toelichting: de STOP-omgevingsvisie die in 2024 door een provincie is vastgesteld, vervangt een IMRO-omgevingsvisie. Van de 9 vóór 2024 vastgestelde IMRO-omgevingsvisies waren er na 2024 dus nog maar 8 geldend.

Grafiek 1: percentage provincies en gemeenten dat een omgevingsvisie had in 2024 en 2025

Het Rijk heeft haar omgevingsvisie (NOVI), vóór inwerkingtreding vastgesteld en in 2024 niet gewijzigd. De Minister van VRO werkt op moment van schrijven aan vaststelling van de Nota Ruimte, de opvolger van de NOVI.

Thema's in omgevingsvisies

In de kwantitatieve monitoring is ook geteld hoe vaak bepaalde thema's in omgevingsvisies voorkomen. Thema's worden in het DSO in omgevingsvisies aangegeven door annotaties. Het annoteren van omgevingsvisies is niet verplicht, daarom is de telling die op basis van die annotaties is gedaan slechts een benadering van de thema's die daadwerkelijk in omgevingsvisies voorkomen. Dit geldt ook voor de tellingen van thema's in andere omgevingsdocumenten die hieronder volgen, maar niet voor de tellingen van activiteiten in verzoeken.

Deze telling is alleen voor STOP-omgevingsvisies gedaan omdat thema's onder het IMRO vrij in te vullen en daardoor niet goed te tellen zijn. In de STOP-omgevingsvisies wordt gebruik gemaakt van de waardelijst 'Thema' zoals gepubliceerd in de Stelselcatalogus Omgevingswet. Uit de telling blijkt dat in 66 van de 89 STOP-omgevingsvisies nog geen thema's geannoteerd zijn. In de geannoteerde omgevingsvisies worden de thema's landgebruik, gezondheid, landschap en natuur het meest gebruikt. Bijlage 2 bevat de volledige lijst van gebruikte thema's.

Tekstanalyseonderzoek

Artikel 10.7 van het Omgevingsbesluit verplicht overheden bij het vaststellen van een omgevingsvisie aan te geven hoe stakeholders zijn betrokken bij de totstandkoming.

Uit het onderzoek blijkt in alle 42 onderzochte omgevingsvisies het participatieproces is omschreven. Deze omschrijving staat telkens in de omgevingsvisie zelf, niet in een afzonderlijk vaststellings- of wijzigingsbesluit.

Uit het onderzoek blijkt dat 19 van de 30 onderzochte gemeentelijke omgevingsvisies en 9 van de 12 provinciale omgevingsvisies een dergelijke omschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving bevatten. Soms in een apart hoofdstuk, soms verspreid op verschillende plekken in de omgevingsvisie.

Alle 42 onderzochte omgevingsvisies bevatten de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer en het behoud van het grondgebied. Deze beschrijvingen variëren in grootte van een paar zinnen tot een hoofdstuk.

Alle 42 onderzochte omgevingsvisies bevatten het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid.

De sturingsfilosofie van de vaststellende overheid wordt in 26 van de 42 van de onderzochte omgevingsvisies beschreven. In totaal hebben 10 van de 12 provincies en 16 van de 30 gemeenten een beschrijving van de sturingsfilosofie en hun rol daarbij opgenomen in hun omgevingsvisie. Ook hiervoor geldt dat het aantal woorden dat men aan dit onderwerp besteedt in de omgevingsvisie sterk verschilt.

3.2 Programma

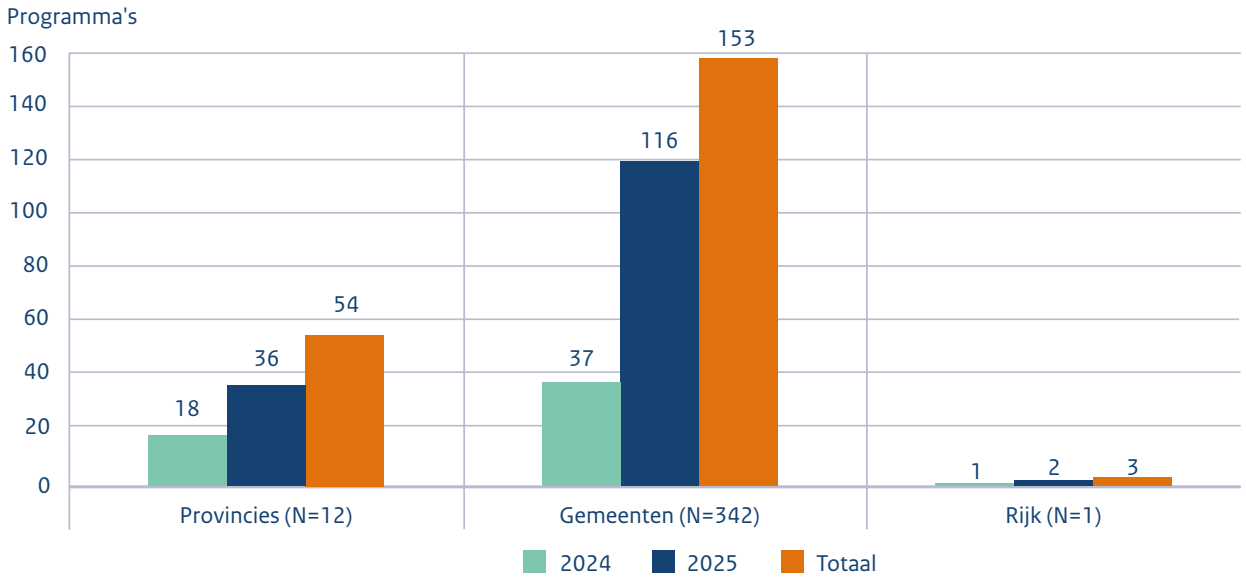
Een programma kan een uitwerking van het te voeren beleid voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming of het behoud van de fysieke leefomgeving bevatten. Een programma kan ook maatregelen om aan een of meer omgevingswaarden te voldoen of een of meer andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving te bereiken bevatten. Een programma kan ook beide elementen bevatten.[16] Maatregelen als beschreven in het programma kunnen vele vormen aannemen: beleidsregels, financiële instrumenten, veranderen van regelgeving, communicatie, convenanten of projecten. Een programma kan zich richten op een onderwerp, een bepaalde bedrijfssector of een gebied. Er bestaan verplichte, onverplichte[17] en vrijwillige programma's. Programma's kunnen door alle bevoegde gezagen vastgesteld worden en zijn meestal zelfbindend. Het waterbeheerprogramma van het waterschap dat op grond van de Omgevingswet is aan te merken als een verplicht programma moet echter op onderdelen wel rekening houden met het waterbeheerprogramma vastgesteld door de provincie.[18]

Een groot deel van de indicatoren over het programma is dit jaar voor het eerst gemeten. De kwantitatieve monitoring bevat informatie over het aantal programma's en de thema's die daarin voorkomen. Het tekstanalyseonderzoek bevat verdiepende informatie.

Kwantitatieve monitoring

Alle programma's vastgesteld onder de Omgevingswet zijn volgens de STOP vastgesteld. In grafiek 2 is te zien hoe het aantal vastgestelde programma's zich ontwikkelde van 2024 tot en met 2025. In tabel 2 is hierover detailinformatie te vinden.

Grafiek 2: aantal vastgestelde programma's per overheidslaag in 2024 en 2025

Tabel 2: programma's

		Vastgestelde programma's
Provincies	In 2024	18
	In 2025	36
	Totaal	**54**
Gemeenten	In 2024	37
	In 2025	116
	Totaal	**153**
Waterschappen	In 2024	0
	In 2025	0
	Totaal	**0**

16 Kamerstukken II 2013/14, 33962, nr. 3, p. 389.
17 Het onverplichte programma betreft een vrijwillig programma waarvoor in de Omgevingswet wel bepaalde regels zijn opgenomen. Dit geldt bijvoorbeeld voor het onverplichte gemeentelijke rioleringsprogramma.
18 Zie artikel 3.7 Omgevingswet.

		Vastgestelde programma's
Rijk	In 2024	1
	In 2025	2
	Totaal	**3**
Alle bevoegde gezagen	In 2024	56
	In 2025	154
	Totaal	**210**

In 2025 werden bijna drie keer zoveel programma's als in 2024 vastgesteld. Provincies deden dit 36 keer, gemeenten 116 keer en het Rijk 2 keer. Waterschappen stelden nog geen programma's vast. In totaal zijn er na 2024 en 2025 210 programma's vastgesteld.

Thema's in programma's

In die 210 programma's werden in 145 gevallen geen thema's geannoteerd. 47 programma's bevatten annotaties van 1 thema, 18 programma's bevatten er 2 of meer. De thema's geluid, energie en natuurlijke hulpbronnen, infrastructuur en landgebruik komen het vaakst voor. Bijlage 2 bevat de volledige lijst van gebruikte thema's.

Tekstanalyseonderzoek

Voor specifieke onderwerpen verplicht de Omgevingswet overheden een programma op te stellen, veelal volgt die verplichting uit Europese regelgeving.[19] Een voorbeeld hiervan is het actieplan geluid. Het is onder de Omgevingswet echter ook mogelijk om een vrijwillig programma vast te stellen. Het vrijwillig programma biedt flexibiliteit in de keuze van vormgeving en uitwerking van beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving.

Ook is het onder de Omgevingswet mogelijk een programma met programmatische aanpak op te stellen. Bij een programma met programmatische aanpak is sprake van een combinatie van een programma en regels. Het programma bevat het gebied, de periode, doelstellingen, ontwikkelingen, activiteiten, gevolgen en maatregelen. De regels komen in het omgevingsplan, de omgevingsverordening of het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).

In de onderzochte selectie van 35 programma's, waarvan 24 van gemeenten, 9 van provincies en 2 van ministeries, zaten géén vrijwillige programma's en géén programma's waarin de programmatische aanpak gebruikt wordt.

Artikel 10.8 van het Omgevingsbesluit verplicht overheden bij het vaststellen van een programma aan te geven hoe stakeholders bij de totstandkoming betrokken zijn en wat het resultaat hiervan is.

Uit het onderzoek blijkt dat in 17 van de 35 onderzochte programma's in het programma zelf wordt benoemd dat er participatie met stakeholders heeft plaatsgevonden voor de vaststelling van het programma. Vaak worden de manier waarop dit heeft plaatsgevonden, de opbrengsten en wat daarmee gedaan is niet in het programma vermeld.

3.3 Decentrale regelgeving

Decentrale overheden zijn onder de Omgevingswet verplicht één regeling voor de fysieke leefomgeving in hun hele grondgebied te hebben. Provincies stellen daarvoor ieder een omgevingsverordening vast, gemeenten een omgevingsplan en waterschappen een waterschapsverordening. Deze regelingen bevatten algemeen verbindende voorschriften en stellen bijvoorbeeld vast welke activiteiten burgers en bedrijven mogen ondernemen in de fysieke leefomgeving.

3.3.1 Omgevingsverordening, omgevingsplan, waterschapsverordening

Alle decentrale overheden hadden bij inwerkingtreding een eigen gebiedsdekkende regeling. Provincies en waterschappen hebben voor die datum hun omgevings- en waterschapsverordeningen opgesteld en vastgesteld. Gemeenten kennen per 1 januari 2024 het omgevingsplan van rechtswege. Dat bestaat in het DSO uit een tijdelijk deel en een nieuw deel. Het tijdelijke deel bestaat uit besluiten aangewezen in artikel 4.6 Invoeringswet Omgevingswet, kaarten aangewezen in de Aanvullingswet bodem Omgevingswet en de omgevingsplanregels van rechtswege, aangewezen in artikel 22.2, eerste lid Ow: de zogenoemde bruidsschat. Gemeenten hebben tot 2032 de tijd om het tijdelijk deel om te zetten in het nieuwe deel.

19 Zie IPLO | Programma voor een overzicht van informatie over het programma onder de Omgevingswet.

Naar aanleiding van een ingebrachte zienswijze op Notitie Reikwijdte en Detailniveau van het milieueffectrapport over het Programma overgedragen milieuregels Omgevingswet wordt de term 'bruidsschat' alleen nog gebruikt wanneer naar de geschreven tekst, zoals die in werking is getreden op 1 januari 2024, wordt verwezen. Verder wordt gesproken over 'overgedragen milieuregels'. Omdat deze rapportage vooral focust op de destijds overgedragen regels én vanwege herkenbaarheid, hanteren we hier nog wel de term 'bruidsschat'.

Kwantitatieve monitoring

De Omgevingswet schrijft enkel voor dát decentrale overheden één gebiedsdekkende regeling moeten hebben, maar zegt niets over hoe vaak decentrale regelgeving geactualiseerd dient te worden. Toch is het belangrijk dat deze regelgeving waar nodig gewijzigd wordt om in te spelen op ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving.

Grafieken 3a, 3b en 3c laten de ontwikkeling van het aantal wijzigingen van decentrale regelgeving van 2024 tot en met 2025 zien. Tabel 3 bevat de achterliggende cijfers bij de grafieken.

Uit het onderzoek[20] blijkt dat de provincies in totaal in 2025 30 wijzigingen hebben doorgevoerd in hun omgevingsverordeningen, waarvan 29 met toepassing van de STOP. Gemeenten hebben in 2025 in totaal 645 omgevingsplanwijzigingen vastgesteld, meer dan twee keer zo veel als in 2024. Van die 645 wijzigingen werden er 189 volgens de STOP vastgesteld. In het laatste jaar dat het met TAM mogelijk was volgens het IMRO het omgevingsplan te wijzigen is dat 456 keer gebeurd. Waterschappen hebben in 2025 in totaal 48 wijzigingen doorgevoerd met toepassing van de STOP. Het is binnen de kwantitatieve monitoring niet mogelijk de inhoud van deze wijzigingen te achterhalen.

Ponsgebieden in het omgevingsplan

Als door een wijziging van het omgevingsplan oude regels, hoofdzakelijk bestemmingsplannen, vervallen levert een gemeente een ponsgebied aan over het deel van het ambtsgebied waar die regels vervallen. Zo is het gebruik van het ponsgebied een indicatie dat een gemeente bezig is met de transitie van oude naar nieuwe regels. Een ponsgebied kan alleen in STOP-omgevingsplannen worden aangemerkt. In 2024 hadden 2 gemeenten een ponsgebied in hun omgevingsplan, in 2025 kwamen daar 16 gemeenten bij.

Tekstanalyseonderzoek

De artikelen 10.2, 10.3a en 10.3b van het Omgevingsbesluit verplichten overheden aan te geven hoe stakeholders bij de totstandkoming van hun decentrale regeling betrokken zijn en wat het resultaat hiervan is.

Uit het tekstanalyseonderzoek blijkt echter dat bij 61 van de onderzochte decentrale regelingen niet wordt aangegeven hoe er geparticipeerd is met stakeholders. Hierbij zijn ook toelichtingen op de regelingen geanalyseerd. Mogelijk wordt participatie bij decentrale regelingen in overige documenten beschreven – deze zijn niet onderzocht. In totaal zijn 62 decentrale regelingen onderzocht. Een reden voor het niet organiseren van participatie kan zijn dat de betreffende wijziging van de regeling (bijna) geen nieuwe beleidsinhoud meebrengt en technisch van aard is.

Projectprocedure bij omgevingsplanwijziging

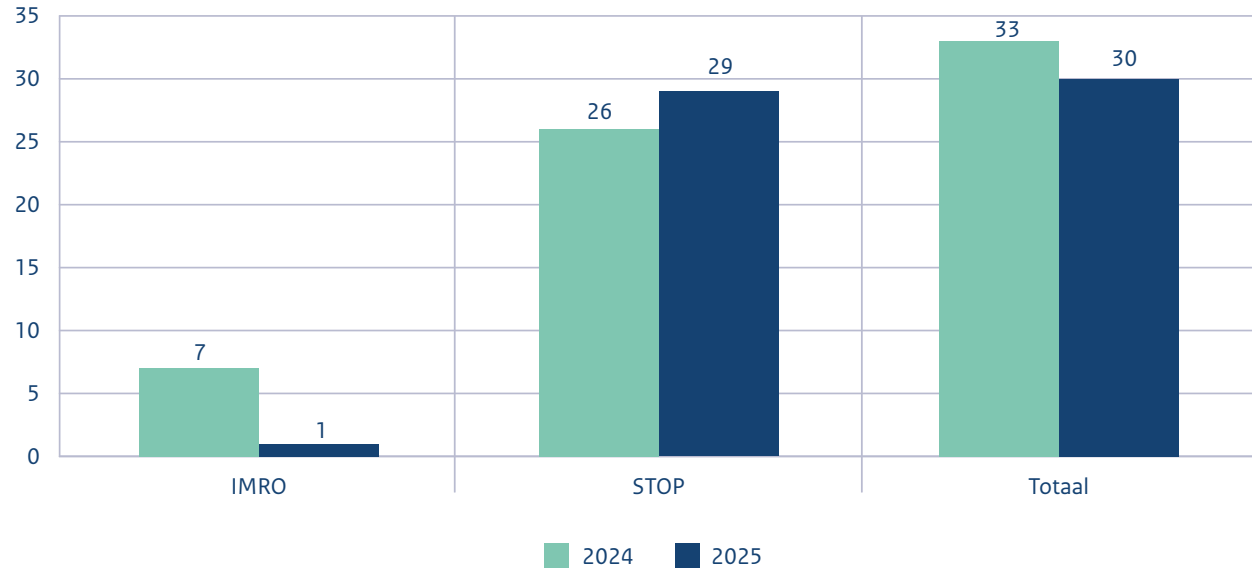
Gemeenten hebben bij het wijzigen van het omgevingsplan ook de mogelijkheid dit via de projectprocedure te doen (artikel 5.55 Omgevingswet), als de wijziging nodig is voor een gemeentelijk project van publiek belang (bijvoorbeeld de aanleg van een rondweg). In die procedure doorloopt de gemeente dezelfde stappen als Rijk en provincie bij het projectbesluit. De gemeente kan er ook voor kiezen om tijdens de verkenning een voorkeursbeslissing op te stellen (art. 5.49 Ow). In de voorkeursbeslissing wordt beschreven welke oplossing de voorkeur heeft en hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen zijn betrokken en wat de resultaten zijn van de uitgevoerde verkenning, waarbij in ieder geval wordt ingegaan op de door derden voorgedragen mogelijke oplossingen en de daarover door deskundigen uitgebrachte adviezen. Als de gemeente de projectprocedure gebruikt dan moet de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) binnen 6 maanden na de ontvangst van het verweerschrift beslissen als er beroep is ingesteld (art. 16.87 Ow).

Tekstanalyseonderzoek

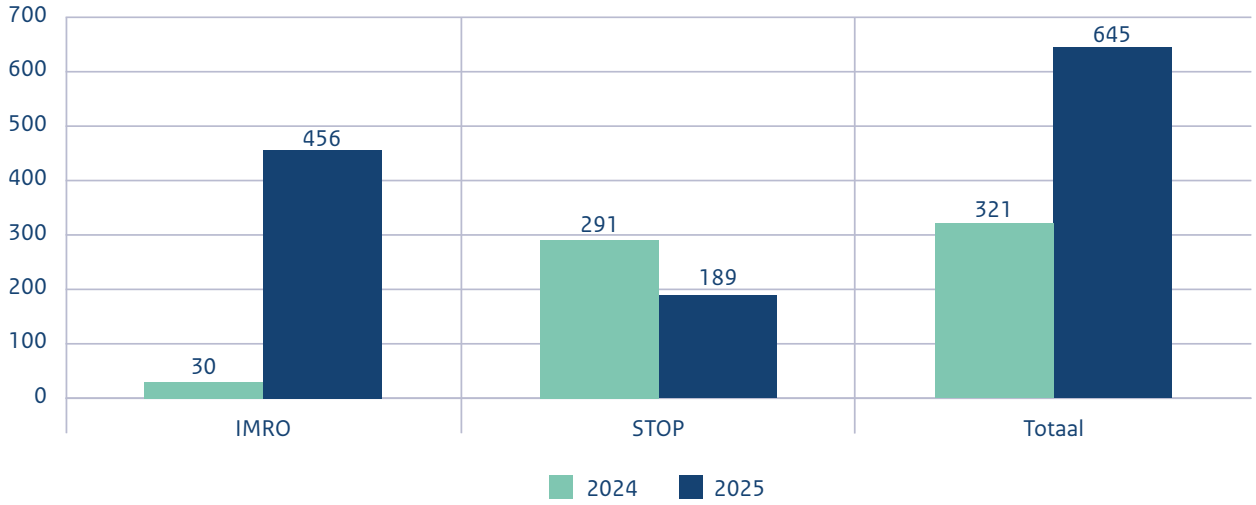
Uit het tekstanalyseonderzoek blijkt dat de bij de onderzochte selectie van omgevingsplannen in 2025 deze procedure niet gebruikt is.

20 Voor deze informatie is data uit het DSO én ruimtelijkeplannen.nl gebruikt.

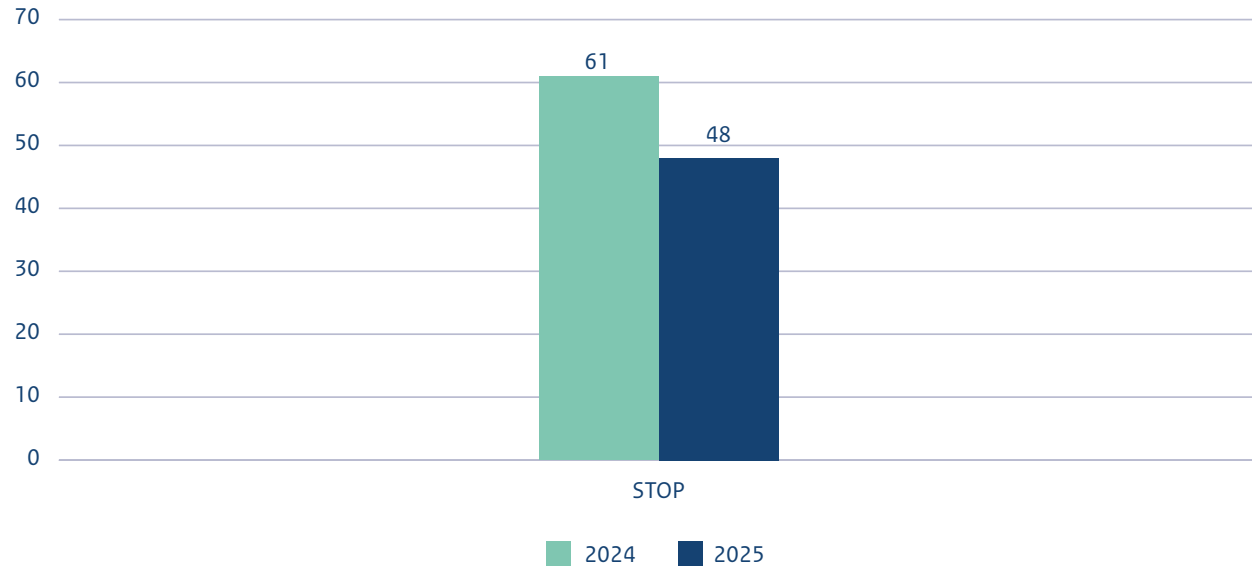
Grafiek 3a: aantal vastgestelde wijzigingen van omgevingsverordeningen in 2024 en 2025

Grafiek 3b: aantal vastgestelde wijzigingen van omgevingsplannen in 2024 en 2025

Grafiek 3c: aantal vastgestelde wijzigingen van waterschapsverordeningen in 2024 en 2025

Tabel 3: vastgestelde wijzigingen van decentrale regelingen

		STOP	IMRO	Totaal
Provincies	In 2024	26	7	**33**
	In 2025	29	1	**30**
	Totaal	**55**	**8**	**63**
Gemeenten	In 2024	291	30	**321**
	In 2025	189	456	**645**
	Totaal	**480**	**486**	**966**
Waterschappen	In 2024	61	n.v.t.	**61**
	In 2025	48	n.v.t.	**48**
	Totaal	**109**		

3.3.2 Bruidsschat

Gemeenten en waterschappen kunnen de middels de bruidsschat overgedragen regels op drie manieren verwerken in hun eigen regelgeving: één op één overnemen, gewijzigd overnemen of niet overnemen. Welke mogelijkheden toegestaan zijn verschilt per regel. Zo geldt voor sommige overgedragen regels voor gemeenten bijvoorbeeld dat deze aangepast moeten worden omdat zij in strijd zijn met instructieregels in het Bkl. Wel kunnen gemeenten de bruidsschat in het geheel technisch in beheer nemen (zie paragraaf 3.3.1 voor een uitleg over de bruidsschat en de term 'overgedragen milieuregels').

Tekstanalyseonderzoek

26 van de 29 van de bij het onderzoek betrokken gemeenten hebben de bruidsschat 1 op 1 'overgenomen' in hun omgevingsplan. De regels uit de bruidsschat zijn door hen dus nog niet gewijzigd. 2 van hen nam een aantal regels niet over. Eén gemeente nam een aantal regels gewijzigd over.

7 van de 21 waterschappen namen alle bruidsschatregels 1 op 1 over. 13 waterschappen namen een deel van de regels over en één waterschap nam geen regels ongewijzigd over. In totaal hebben 13 waterschappen bruidsschatregels gewijzigd overgenomen. Het aantal regels wat zij gewijzigd overnamen varieert van 1 tot 49.

3.3.3 Omgevingswaarde

In hun decentrale regels kunnen provincies en gemeenten omgevingswaarden opnemen voor onderwerpen waarover het Rijk geen omgevingswaarden heeft gesteld. Met een omgevingswaarde kunnen zij een specifieke kwaliteit vastleggen die zij voor de fysieke leefomgeving willen bereiken. Die kwaliteit moet objectief vast te stellen en meetbaar zijn.

Het Rijk heeft in het Bkl omgevingswaarden vastgesteld. Deze omgevingswaarden gelden in sommige gevallen ook voor andere bevoegde gezagen, zo gelden de omgevingswaarden voor de waterkwaliteit bijvoorbeeld ook voor de waterschappen. De omgevingswaarden van provincies en gemeenten kunnen in bepaalde gevallen afwijken van of aanvullen op omgevingswaarden die het Rijk heeft gesteld. Provincies zijn verplicht om omgevingswaarden in hun omgevingsverordening op te nemen over de veiligheid van regionale waterkeringen en waterveiligheid in het kader van bergings- en afvoercapaciteit van regionale wateren. Ook zijn zij verplicht geluidproductieplafonds vast te stellen, deze worden echter in een apart besluit vastgesteld (zie par. 3.7.3).

Tekstanalyseonderzoek

Het is voor gemeenten en provincies in bepaalde gevallen mogelijk om omgevingswaarden die door 'hogere' bevoegde gezagen gesteld zijn in hun eigen regelgeving aan te vullen of afwijkend over te nemen. Deze afwijkingen kunnen leiden tot strengere of soepelere omgevingswaarden. Voor zover de omgevingswaarden van het hogere bevoegde gezag betrekking hebben op thema's die onder Europese richtlijnen vallen (bv. luchtkwaliteit en zwemwater) mogen de afwijkende omgevingswaarden van het lagere bevoegde gezag enkel strenger zijn.

Uit het tekstanalyseonderzoek blijkt dat alle provincies omgevingswaarden in hun omgevingsverordening opgenomen hebben in 2025, in totaal zijn er 43 omgevingswaarden door provincies vastgesteld. Daarvan zijn er 40 verplicht en 3 vrijwillig.

In de onderzochte selectie van omgevingsplannen komen geen omgevingswaarden vastgesteld door gemeenten voor. Het Bkl bevat ook omgevingswaarden, omtrent bijvoorbeeld veiligheid bij primaire waterkeringen, veiligheid bij andere waterkeringen in beheer bij het Rijk, kwaliteit van de buitenlucht en waterkwaliteit.

In het Bkl zijn 5 monitors ingericht bij het vaststellen van een omgevingswaarde. 9 van de 12 provincies hebben ook dit soort monitors ingesteld.

3.3.4 Meldings- en informatieplichten in decentrale regels

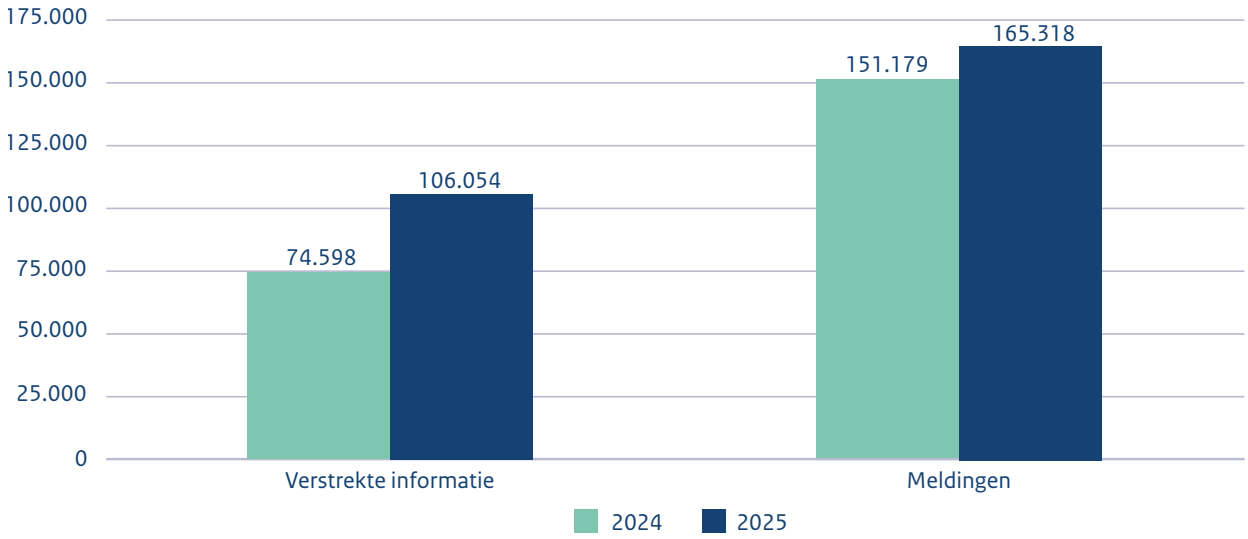
Op basis van artikel 4.4 en paragraaf 4.1.1 van de Omgevingswet kunnen decentrale overheden meldingsplichten opnemen in het omgevingsplan, omgevingsverordening of waterschapsverordening. Het Rijk heeft meldingsplichten opgenomen in de onder de Omgevingswet hangende algemene maatregelen van bestuur (AMvB's), waaronder het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl).

Voor milieubelastende activiteiten die niet in het Bal staan kan een meldingsplicht worden opgenomen in een decentrale regeling. Het is ook mogelijk om aanvullende meldingsplichten op te nemen voor milieubelastende activiteiten die wél in het Bal staan. Daarnaast kunnen provincies, gemeenten en waterschappen een informatieplicht opnemen, waardoor initiatiefnemers bepaalde informatie, gegevens of bescheiden moeten verstrekken. In de AMvB's onder de Omgevingswet heeft het Rijk ook verschillende informatieplichten opgenomen.

Kwantitatieve monitoring

Uit het onderzoek blijkt dat er in totaal in 2025 106.054 informatieverstrekkingen zijn gedaan en 165.318 meldingen. Het aantal informatieverstrekkingen steeg ten opzichte van 2024 met ruim 40 procent, het aantal meldingen met 9 procent. Grafiek 4 geeft deze ontwikkeling weer. Tabel 4 bevat detailinformatie uitgesplitst naar overheidslagen.

Grafiek 4: aantal ontvangen meldingen en informatieverstrekkingen in 2024 en 2025 (alle bevoegde gezagen)

De in de eerste kolom van tabel 4 weergegeven bevoegde gezagen zijn de bevoegde gezagen die de meldingen en informatieverstrekkingen hebben ontvangen. Dit kan een ander bevoegd gezag zijn dan het bevoegd gezag dat daadwerkelijk de meldings- of informatieplicht heeft gesteld.

Tabel 4: meldingen en informatieverstrekkingen

Ontvangend Bevoegd Gezag		Informatieverstrekkingen	Meldingen
Provincies	In 2024	943	3.992
	In 2025	1.282	4.132
Gemeenten	In 2024	65.957	125.470
	In 2025	96.555	138.960
Waterschappen	In 2024	5.600	17.138
	In 2025	5.918	17.497
Rijk	In 2024	2.098	4.579
	In 2025	2.299	4.729
Alle bevoegde gezagen	**In 2024**	**74.598**	**151.179**
	In 2025	**106.054**	**165.318**

Plichtstellend bevoegd gezag

Er is voor de informatieverstrekkingen en meldingen in 2025 ook geteld hoe vaak de verschillende bevoegde gezagen het bevoegd gezag zijn dat de meldings- of informatieplicht heeft gesteld waarop meldingen en informatieverstrekkingen zijn gedaan. Dit noemen we vanaf hier het *plichtstellend bevoegd gezag*. Veruit de meeste informatieverstrekkingen en meldingen komen voort uit een plicht gesteld door het Rijk in het Bal en Bbl. Uit het onderzoek blijkt dat dit voor ongeveer 88 procent informatieverstrekkingen en meldingen geldt. Tabel 5 bevat hier detailinformatie over.

Tabel 5: plichtstellend bevoegd gezag bij meldingen en informatieverstrekkingen in 2025

Plichtstellend bevoegd gezag		Informatieverstrekkingen	Meldingen
Provincies	In 2025	124	1.981
Gemeenten	In 2025	7.100	1.582
Waterschappen	In 2025	5.274	17.132
Rijk	In 2025	93.556	144.623
Alle bevoegde gezagen	**In 2025**	**106.054**	**165.318**

Bijlage 2 bevat een lijst van meest voorkomende activiteiten waarvoor informatieverstrekkingen en meldingen worden gedaan.

Tekstanalyseonderzoek

Uit het onderzoek blijkt dat alle provincies meldingsplichten in hun omgevingsverordening op hebben genomen. Het aantal meldingsplichten per omgevingsverordening varieert van 1 tot 23, ook verschilt de reikwijdte van die meldingsplichten. In 8 van de 29 onderzochte omgevingsplannen zijn meldingsplichten opgenomen.

11 van de 12 provincies hebben informatieplichten opgenomen in hun omgevingsverordening. Het aantal varieert van 1 tot 18. Voor gemeenten geldt dat zij als onderdeel van de bruidsschat informatieplichten in hun omgevingsplan hebben opgenomen. Het aantal loopt uiteen van 13 tot 32. In de onderzochte IMRO-omgevingsplannen is slechts bij één omgevingsplan sprake van informatieplichten. Voor de gemeenten waarvan het IMRO-omgevingsplan is onderzocht geldt echter de bruidsschat (in STOP) ook.

3.3.5 Gelijkwaardige maatregelen

Bij het verrichten van een activiteit is het onder de Omgevingswet bijna altijd mogelijk om in plaats van een voorgeschreven maatregel een ‘gelijkwaardige maatregel’ te treffen. Dat geldt voor algemene rijksregels en decentrale regelgeving.
De gelijkwaardige maatregel moet ten minste hetzelfde resultaat bereiken als het bevoegd gezag met de voorgeschreven maatregel heeft beoogd. De hoofdregel voor gelijkwaardigheid is dat degene die een activiteit verricht, voorafgaand toestemming voor een gelijkwaardige maatregel moet vragen bij het bevoegd gezag. Het bevoegd gezag neemt daarop een besluit waartegen bezwaar en beroep open staan. Algemene regels kunnen hiervan afwijken en een gelijkwaardige maatregel zonder toestemming vooraf mogelijk maken, mogelijk aangevuld met een meldingsplicht.

Kwantitatieve monitoring

Initiatiefnemers kunnen gelijkwaardige maatregelen via het DSO aanvragen of melden. Uit het onderzoek blijkt dat in 2025 233 *aanvragen zijn gedaan*. In 2024 werd 201 keer een gelijkwaardige maatregel aangevraagd. In 2025 werd 153 keer *melding* van een gelijkwaardige maatregel gedaan, in 2024 werd dat 176 keer gedaan. Het overgrote deel van deze aanvragen en meldingen werd door gemeenten ontvangen. Tabel 6 bevat hier detailinformatie over.

Tabel 6: aanvragen en meldingen van gelijkwaardige maatregelen

Ontvangend Bevoegd Gezag		Aanvragen van gelijkwaardige maatregelen	Meldingen van gelijkwaardige maatregelen
Provincies	In 2024	10	9
	In 2025	4	4
Gemeenten	In 2024	170	165
	In 2025	207	149
Waterschappen	In 2024	18	0
	In 2025	19	0
Rijk	In 2024	3	2
	In 2025	3	0
Alle bevoegde gezagen	**In 2024**	**201**	**176**
	In 2025	**233**	**153**

3.3.6 Maatwerkregels en maatwerkvoorschriften

Een maatwerkregel is een lokale uitwerking van een algemene regel van het Rijk of een provincie. Om een maatwerkregel te mogen stellen, moeten decentrale bevoegde gezagen wel specifiek die bevoegdheid krijgen van het hogere bevoegde gezag. Het Rijk kan deze bevoegdheden geven ten aanzien van algemene regels in het Bal en Bbl. Provincies kunnen dit doen in hun omgevingsverordening ten aanzien van hun eigen regels.

Het Rijk neemt in de AMvB's tal van mogelijkheden tot het stellen van maatwerkregels op. In het Bal zijn maatwerkregels bij vooral milieubelastende activiteiten in beginsel mogelijk. Bij andere activiteiten die via het Bal geregeld worden zijn maatwerkregels selectief opengezet. Ook het Bbl bevat dit soort mogelijkheden.

Tekstanalyseonderzoek

Uit het onderzoek blijkt dat het Rijk in totaal 65 keer de mogelijkheid geeft tot het stellen van maatwerkregels. De provincies geven 7 keer die mogelijkheid.

In dit onderzoek zijn maatwerkregels geteld die dusdanig concreet zijn dat zij verwijzen naar de regel in bovenliggende regelgeving waarvan zij afwijken of die zij aanvullen, bijvoorbeeld door middel van een verwijzing naar het Bal. In 1 van de 29 onderzochte omgevingsplannen zijn dit soort maatwerkregels gevonden. Het gaat om 15 maatwerkregels waarvan 9 aanvullend en 6 strenger dan de bovenliggende regel.

8 van de 12 provincies hebben maatwerkregels in hun omgevingsverordening opgenomen. Het aantal maatwerkregels dat zij stelden varieert van 1 tot 21 keer. De verhouding tussen aanvullende, soepelere of strengere regels is bij deze regels ongeveer gelijk.

Maatwerkvoorschriften

Met een maatwerkvoorschrift kan een bevoegd gezag in specifieke gevallen afwijken van algemene regels van een ander bevoegd gezag of van het bevoegd gezag zelf. Hiervoor is het echter wel nodig dat het bevoegd gezag dat de algemene regel(s) in kwestie heeft gesteld expliciet de mogelijkheid tot het afgeven van een maatwerkvoorschrift geeft. Maatwerkvoorschriften kunnen door initiatiefnemers worden aangevraagd in het Omgevingsloket. Bevoegde gezagen kunnen ook zonder aanvraag een maatwerkvoorschrift afgeven, bijvoorbeeld ter invulling van zorgplicht.

Kwantitatief onderzoek

In het plan van aanpak van de monitor is opgenomen dat het aantal afgegeven maatwerkvoorschriften (maatwerkbeschikkingen) wordt geteld, deze beschikkingen wordt echter niet in de DSO-LV gepubliceerd. Als alternatief is in de kwantitatieve monitoring het aantal aanvragen voor een maatwerkvoorschrift geteld, tabel 7 bevat deze informatie. Maatwerkvoorschriften die niet naar aanleiding van een aanvraag worden afgegeven komen niet in deze telling terug.

Tabel 7: aangevraagde maatwerkvoorschriften

Ontvangend Bevoegd Gezag		Aangevraagde maatwerkvoorschriften
Provincies	In 2024	193
	In 2025	259
Gemeenten	In 2024	517
	In 2025	1.112
Waterschappen	In 2024	112
	In 2025	150
Rijk	In 2024	41
	In 2025	26
Alle bevoegde gezagen	**In 2024**	**863**
	In 2025	**1.547**

Tekstanalyseonderzoek

In 21 van de 29 onderzochte omgevingsplannen geven gemeenten de mogelijkheid gegeven om maatwerkvoorschriften ten opzichte van de eigen regels te stellen. Alle provincies doen dit ook in hun omgevingsverordening, het aantal keer varieert van 1 tot 13 keer. Ook alle waterschappen geven deze mogelijkheid, het aantal keer varieert van 2 tot 63 keer.

3.3.7 Instructieregels en instructiebesluiten

Vanuit hun zorg voor de fysieke leefomgeving en ter waarborging van de eenheid in decentrale taakbehartiging kunnen het Rijk en de provincies voorwaarden stellen aan de taak- of bevoegdheidsuitvoering van decentrale overheden. Daarvoor hebben zij twee bevoegdheden: het stellen van instructieregels en het geven van een instructie (resp. artikelen 2.22 en 2.24 Omgevingswet en artikelen 2.33 en 2.34 Omgevingswet). Instructieregels bieden een oplossing voor zich herhalende situaties die meerdere bestuursorganen raken, de instructie is een eenmalige opdracht gericht aan één of enkele bestuursorganen.

Kwantitatieve monitoring

Het is nog niet volledig mogelijk om instructieregels via het DSO te tellen. Deze informatie wordt via het tekstanalyseonderzoek opgehaald. Wel blijkt uit dit onderzoek dat er in 2025 1 instructie werd gegeven. Het DSO bevat 1 instructiebesluit van een provincie aan een gemeente over het thema luchtvaart.

Tekstanalyseonderzoek

Uit het onderzoek blijkt dat instructieregels door het Rijk en provincies vaak gebruikt werden, op verschillende thema's zoals natuur, landbouw en geluid.

Het Rijk stelt in totaal 267 instructieregels in het Bkl: 246 zijn gericht aan gemeenten (hoofdstuk 5), 18 zijn gericht aan provincies (hoofdstuk 7) en 3 zijn gericht aan waterschappen (hoofdstuk 6).
Alle provincies hebben instructieregels in hun omgevingsverordening opgenomen.

Provincies stellen in totaal 899 instructieregels in hun omgevingsverordeningen. Daarvan zijn er 678 gericht aan gemeenten, 93 gericht aan waterschappen en 65 gericht aan Gedeputeerde Staten. Een aantal van deze instructieregels is aan meerdere bevoegde gezagen gericht.

3.4 Algemene rijksregels

De wetgever heeft in de Omgevingswet en vier AMvB's algemene regels gesteld. Dat zijn allereerst regels die nodig zijn voor de werking van de Omgevingswet. Deze staan in de Omgevingswet en het Omgevingsbesluit. Daarnaast staan er in het Bkl regels van het Rijk die van invloed zijn op het beleid van decentrale overheden. Deze algemene rijksregels die het stelsel vormgeven worden niet specifiek gemonitord, want zij komen terug in alle onderdelen van de Omgevingswet en daarmee in alle onderdelen van de monitor.

Wel bevat de monitor informatie over meldingen en informatieverstrekkingen die volgen uit algemene rijksregels in het Bal, Bbl, en Omgevingsbesluit. Deze informatie is te vinden in paragraaf 3.1.3 in tabel 3.

3.5 Omgevingsvergunning

Gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk kunnen in hun regelgeving vergunningplichten opnemen. Dit kan verplicht zijn op basis van regelgeving van hogere bestuursorganen, maar het kan ook vrijwillig.[21] Activiteiten waarvoor een vergunningplicht geldt worden door het bevoegd gezag vooraf getoetst voor ze mogen plaatsvinden. Onder de Omgevingswet verlenen alle bevoegde gezagen toestemming voor vergunningplichtige activiteiten via hetzelfde instrument, de omgevingsvergunning.

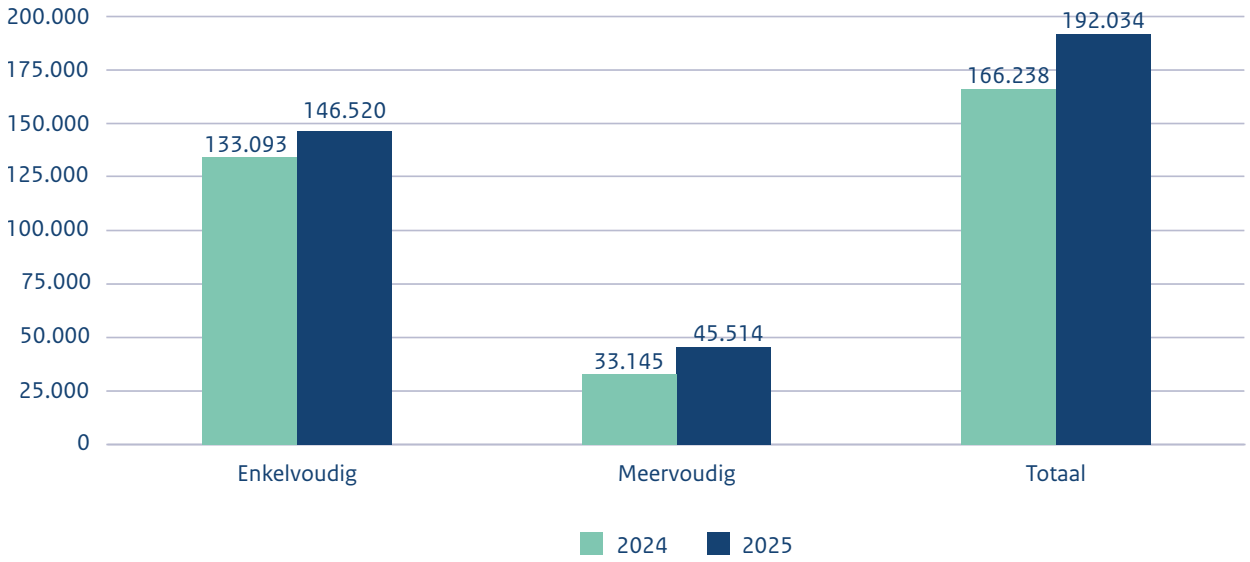
3.5.1 Vergunningaanvragen

Als een activiteit vergunningplichtig is, moet een initiatiefnemer een omgevingsvergunning aanvragen via het Omgevingsloket of desgewenst per post bij het bevoegd gezag. Wie het bevoegd gezag is hangt af van het soort activiteit en de beoogde locatie. Wanneer een initiatiefnemer meerdere vergunningen voor zijn initiatief nodig heeft, mag hij onder de Omgevingswet zelf bepalen of hij vergunningen apart of gezamenlijk aanvraagt en indien apart in welke volgorde. Het is onder de Omgevingswet mogelijk om enkelvoudige (één activiteit) en meervoudige (meerdere activiteiten) aanvragen te doen.

Kwantitatieve monitoring

Er zijn in 2025 192.034 aanvragen voor een omgevingsvergunning gedaan, waarvan 146.520 enkelvoudig en 45.514 meervoudig. Een meervoudige aanvraag bevat meerdere activiteiten, maar worden hier ongeacht het aantal activiteiten als één aanvraag geteld. Grafiek 5 laat de ontwikkeling van 2024 tot en met 2025 zien. Tabel 8 bevat de achterliggende cijfers uitgesplitst naar bevoegd gezag.

Grafiek 5: aantal ontvangen vergunningaanvragen in 2024 en 2025 (alle bevoegde gezagen)

21 Kamerstukken II 2013/14, 33962, nr. 3, p. 157.

Tabel 8: vergunningaanvragen

Plichtstellend bevoegd gezag		Enkelvoudig	Meervoudig	Totaal
Provincies	In 2024	7.912	465	8377
	In 2025	10.137	580	10.717
Gemeenten	In 2024	105.355	30.431	135.786
	In 2025	115.598	42.075	157.673
Waterschappen	In 2024	17.416	2.135	19.551
	In 2025	18.342	2.681	21.023
Rijk	In 2024	2.410	114	2.524
	In 2025	2.443	178	2.621
Alle bevoegde gezagen	**In 2024**	**133.093**	**33.145**	**166.238**
	In 2025	**146.520**	**45.514**	**192.034**

In 2025 werden ongeveer 15 procent meer vergunningaanvragen dan in 2024 gedaan. In 2024 was 80 procent van de aanvragen enkelvoudig, in 2025 was 76 procent van de aanvragen enkelvoudig. Het aantal meervoudige aanvragen nam dus naar verhouding toe.

Deze cijfers laten zien door welk bevoegd gezag deze aanvragen zijn ontvangen. Het grootste deel van deze aanvragen is ontvangen door gemeenten, de overige bevoegde gezagen ontvangen een relatief kleiner deel van de aanvragen. Die verhouding volgt logischerwijs uit het feit dat gemeenten voor de meest voorkomende activiteiten het bevoegd gezag van vergunningaanvragen zijn. Dit volgt uit artikel 5.8 van de Omgevingswet.

Plichtstellend bevoegd gezag

Het is bij vergunningaanvragen niet mogelijk om per aanvraag één plichtstellend bevoegd gezag aan te merken, omdat een aanvraag meerdere activiteiten kan bevatten waarvoor verschillende bevoegde gezagen de van toepassing zijnde vergunningplichten hebben gesteld. In het onderzoek is daarom het aantal activiteiten in ontvangen vergunningaanvragen waarvoor de verschillende bevoegde gezagen plichtstellend zijn geteld. Deze telling is alleen voor 2025 mogelijk: in 2024 was deze indicator nog niet ontwikkeld, voor de telling wordt informatie gebruikt die maximaal 12 maanden bewaard wordt. Deze gegevens zijn voor 2024 dus niet meer beschikbaar.

Tabel 9: plichtstellend bevoegd gezag bij activiteiten in ontvangen vergunningaanvragen

Ontvangend Bevoegd Gezag		Activiteiten in vergunningaanvragen
Provincies	In 2025	5.909
Gemeenten	In 2025	161.140
Waterschappen	In 2025	25.573
Rijk	In 2025	56.612
Alle bevoegde gezagen	**In 2025**	**249.234**

Uit het onderzoek blijkt dat gemeenten voor meer dan de helft van de activiteiten waarvoor in 2025 een vergunning werd aangevraagd het plichtstellend bevoegd gezag zijn. In totaal werd 249.234 activiteiten in 2025 een vergunning aangevraagd.

Bijlage 2 bevat een telling van de meest aangevraagde activiteiten.

Conceptverzoeken en ingetrokken aanvragen

Naast het indienen van een definitieve aanvraag, is het in het Omgevingsloket ook mogelijk om een conceptverzoek [voetnoot invoegen] in te dienen. Initiatiefnemers kunnen hier om diverse redenen voor kiezen, bijvoorbeeld om te laten controleren of de juiste informatie is ingevuld of als er twijfel bestaat over de haalbaarheid van een plan. Ook is het mogelijk om op basis van een conceptverzoek een vooroverleg te voeren. Het conceptverzoek heeft geen juridische status en is niet verplicht. Het wettelijke vergunningsverleningsproces start pas als een aanvraag definitief wordt ingediend.

Het is na het definitief indienen van een aanvraag voor een initiatiefnemer mogelijk om de aanvraag in te trekken als deze om wat voor reden dan ook niet meer nodig blijkt.

Kwantitatieve monitoring

Uit het onderzoek blijkt dat er in 2025 44.231 conceptverzoeken zijn gedaan. Er is op dit moment geen informatie beschikbaar over het aantal vooroverleggen dat heeft plaatsgevonden. In tabel 10 wordt weergegeven naar welk bevoegd gezag deze verzoeken zijn verstuurd. Er zijn geen gegevens over het aantal vooroverleggen dat heeft plaatsgevonden.

In 2025 werden van de 192.034 definitieve aanvragen voor een omgevingsvergunning 23.566 aanvragen ingetrokken. In tabel 10 wordt weergegeven naar welk bevoegd gezag deze ingetrokken aanvragen zijn verstuurd en waar de ingetrokken aanvragen naartoe verzonden zijn.[22]

Tabel 10: conceptverzoeken en ingetrokken aanvragen

		Conceptverzoek	Ingetrokken aanvraag
Provincies	In 2024	744	737
	In 2025	801	1.033
Gemeenten	In 2024	35.208	18.755
	In 2025	40.764	20.803
Waterschappen	In 2024	2.343	1.065
	In 2025	2.261	1.315
Rijk	In 2024	304	343
	In 2025	405	415
Totaal	**In 2024**	**38.557**	**20.900**
	In 2025	**44.231**	**23.566**

De toename in het aantal conceptverzoeken en ingetrokken vergunningaanvragen volgt de toename van het totaal aantal vergunningaanvragen in 2025 ten opzichte van 2024 van 15 procent. Ten opzichte van het totaal van vergunningaanvragen in 2025 werden er dus relatief gezien niet méér conceptverzoeken of intrekkingen gedaan dan in 2024.

3.5.2 Participatie bij vergunningaanvragen

De Omgevingswet stimuleert participatie bij vergunningaanvragen. Participatie betreft bij een vergunningaanvraag het door de initiatiefnemer in contact treden met de omgeving van het initiatief. Hiermee kan de initiatiefnemer in kaart brengen welke belangen er in de omgeving spelen. Het begrip ‘de omgeving’ zoals dat bijvoorbeeld op het IPLO wordt gebruikt is open voor invulling, omdat participatie bij omgevingsvergunningen veel verschillende vormen kan kennen afhankelijk van de grootte, ruimtelijke impact en context van het initiatief. Zo kan het van op de koffie bij de buren gaan tot een participatie-evenement in de wijk zijn. De Omgevingswet stelt participatie door initiatiefnemers bij vergunningaanvragen in verreweg de meeste gevallen niet verplicht. Als het bevoegd gezag bij beoordeling van de aanvraag meer informatie nodig heeft over de belangen in de omgeving kan zij die informatie wel aanvullend zelf verzamelen. Ook kan de gemeenteraad participatie door initiatiefnemers bij bepaalde aanvragen voor BOPA-vergunningen verplichtstellen.

Kwantitatieve monitoring

Bij het indienen van een vergunningaanvraag in het Omgevingsloket krijgen initiatiefnemers de vraag of zij (voorafgaand aan de aanvraag) aan participatie hebben gedaan. In het onderzoek over 2025 zijn de antwoorden op deze vraag voor het eerst geteld. Tabel 11 bevat deze informatie.

Tabel 11: participatie bij vergunningaanvragen

		Met participatie	Zonder participatie	Onbekend
Provincies	In 2025	2.373	6.736	1.608
Gemeenten	In 2025	60.2019	75.093	22.361
Waterschappen	In 2025	5.479	12.396	3.148
Rijk	In 2025	716	1.424	481
Alle bevoegde gezagen	**In 2025**	**68.787**	**95.649**	**27.598**

22 Zie Conceptverzoek - Helpcentrum - Omgevingsloket.

Omdat deze informatie over aanvragen onderdeel is van het deel van het verzoek dat door bevoegde gezagen uit het DSO geschoond mag worden, is deze informatie niet voor alle verzoeken bekend. Ook geldt voor deze informatie een maximumbewaartermijn van 12 maanden, dus deze indicator is niet met terugwerkende kracht voor 2024 te meten. De impact hiervan is weergegeven in de kolom 'onbekend'.

Vanaf september 2025 is dit opgelost door de informatie als metadata vast te leggen, waardoor de informatie op lange termijn beschikbaar blijft voor monitoring.

Uit het onderzoek blijkt dat van de vergunningaanvragen waarvoor informatie over participatie beschikbaar is ruim 40 procent van de initiatiefnemers heeft aangegeven voorafgaand aan de aanvraag aan participatie te hebben gedaan.

3.5.3 BOPA-vergunning

Als een activiteit in strijd is met het omgevingsplan, kan het bevoegd gezag deze op twee manieren toestaan: via een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA)-vergunning of een wijziging van het omgevingsplan.[23]

Deze twee manieren verschillen op meerdere punten van elkaar. Zo biedt een wijziging van het omgevingsplan meer mogelijkheden voor een flexibele regeling waarbinnen de uitwerking van meerdere plannen en activiteiten mogelijk is. Een BOPA-vergunning kan enkel gebaseerd zijn op één aanvraag gericht op een concreet project. Een BOPA-vergunning is voor een gemeente meestal minder tijdrovend, maar voortdurende BOPA-vergunningen bestaande uit het in stand houden van een bouwwerk of die niet in overeenstemming zijn met een aan een locatie gegeven functie-aanduiding moeten vijf jaar nadat zij onherroepelijk zijn opgenomen worden in het omgevingsplan.[24] Deze verplichting geldt vanaf 2032. Het is niet altijd mogelijk om een BOPA-vergunning te verlenen, bijvoorbeeld als het oogmerk niet ziet op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL) of als de omgevingsplanactiviteit in de omschrijving van het initiatief nog niet voldoende concreet is. Het toepassingsbereik van de BOPA-vergunning beperkt zich tot het initiatief in kwestie, het is dus ook niet mogelijk om regels voor toekomstige activiteiten op dezelfde locatie te wijzigen. Daarvoor is een omgevingsplanwijziging nodig.[25]

Bij het verlenen van een BOPA-vergunning moet rekening gehouden worden met de beoordelingsregels in hoofdstuk 8 van het Bkl. In principe zijn gemeenten het bevoegd gezag voor het verlenen van BOPA-vergunning. In enkele uitzonderingssituaties is de provincie of het Rijk dat, bij samenloop met een andere vergunning of als er sprake is van een provinciaal belang of nationaal belang.

Kwantitatieve monitoring

In het plan van aanpak van de monitor wordt gevraagd naar het aantal aangevraagde BOPA-vergunningen. Het is bij een aanvraag echter lang niet altijd (voor de initiatiefnemer) duidelijk dat er sprake is van een buitenplanse activiteit. Ook in het DSO wordt dit bij moment van aanvragen niet vastgelegd.

Er wordt door gemeenten echter wel veel gebruik gemaakt van de kennisgeving bij het verlenen van een BOPA-vergunning. Een kennisgeving in het DSO is verplicht in de gevallen beschreven in bijlage V van de Regeling standaarden Omgevingswet. Die gevallen zijn aangewezen, omdat deze significante gevolgen voor de fysieke leefomgeving kunnen hebben.

In de monitor wordt het aantal kennisgevingen van een BOPA-vergunningen geteld. Deze manier van tellen brengt een aantal belangrijke kanttekeningen met zich mee.

Ten eerste wordt de kennisgeving soms afgegeven in gevallen waarin dat volgens de Regeling standaarden Omgevingswet niet nodig is. Dit betreft tijdelijke BOPA-vergunningen, de vroegere kruimelgevallen of andere BOPA-vergunningen waar vanwege relatief geringe gevolgen voor de leefomgeving geen kennisgeving voor verplicht is. Het precieze aantal van dit soort 'onterechte' kennisgevingen dat in het DSO is gepubliceerd is niet bekend.

Ten tweede kan het voorkomen dat er rondom één vergunningaanvraag meerdere kennisgevingen op verschillende momenten in het vergunningverleningsproces worden gepubliceerd, bijvoorbeeld bij aanvraag, terinzagelegging en besluit. Deze dubbelingen zijn wel in beeld en grotendeels gecorrigeerd in de cijfers in tabel 6: in deze cijfers wordt elk vergunningverleningsproces maar één keer geteld. Het is echter niet mogelijk geautomatiseerd onderscheid te maken tussen de kennisgevingen die bij hetzelfde proces

23 IPLO – Keuze omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA) of wijziging omgevingsplan.
24 Artikel 4.17 Omgevingswet.
25 VNG – Toepassingsbereik van de BOPA.

horen. Daardoor is het mogelijk dat deze telling een klein aantal aanvragen bevat waarvan de kennisgeving van het verlenen van de vergunning niet in het DSO staat – om technische redenen óf omdat de vergunning uiteindelijk niet verleend is.

Ten derde is het ook in 2025 nog niet alle bevoegde gezagen gelukt om hun kennisgevingen in het DSO te publiceren. De kennisgevingen van deze bevoegde gezagen zijn namelijk wel in Officiële bekendmakingen te vinden. Dit onderzoek kan deze informatie echter niet gebruiken om tot een telling te komen. In totaal is het 277 gemeenten en 5 provincies in de periode van inwerkingtreding tot en met 2025 wel gelukt om kennisgevingen van BOPA-vergunningen in het DSO te publiceren. Het daadwerkelijke aantal verleende BOPA-vergunningen ligt -gelet op het bovenstaande- hoger dan het totaal zoals weergegeven in tabel 12.

Tabel 12: aantal kennisgevingen van BOPA-vergunningen

		Cumulatief aantal aantal bevoegde gezagen met ten minste 1 kennisgeving in DSO	Vergunningaanvragen met ten minste 1 kennisgeving in DSO
Rijk	In 2024	0	0
	In 2025	0	0
Provincies	In 2024	3	3
	In 2025	5	8
Gemeenten	In 2024	204	2.814
	In 2025	277	6.978

In totaal werden in 2025 door gemeenten 6878 kennisgevingen over het een BOPA-vergunning in het DSO gepubliceerd. Provincies deden dit 8 keer. Ten opzichte van 2024 is dit voor beide bestuurslagen een ruime verdubbeling. Hier zal enerzijds een toename aan het aantal verleende BOPA-vergunningen en anderzijds een toename aan het gebruik en de publicatie van kennisgevingen in het DSO aan ten grondslag liggen.

3.5.4 Bouwactiviteiten

In de Omgevingswet is bouwen gescheiden in een technisch en ruimtelijk deel, waardoor er twee bouwactiviteiten bestaan: de technische bouwactiviteiten en de omgevingsplanactiviteit. Voor beide soorten activiteiten bestaan vergunningplichtige én vergunningvrije activiteiten. Daardoor is het mogelijk dat voor een initiatief wel voor de ene bouwactiviteit maar niet voor de andere een vergunning nodig is. Het is ook mogelijk dat voor beide activiteiten een vergunning nodig is.

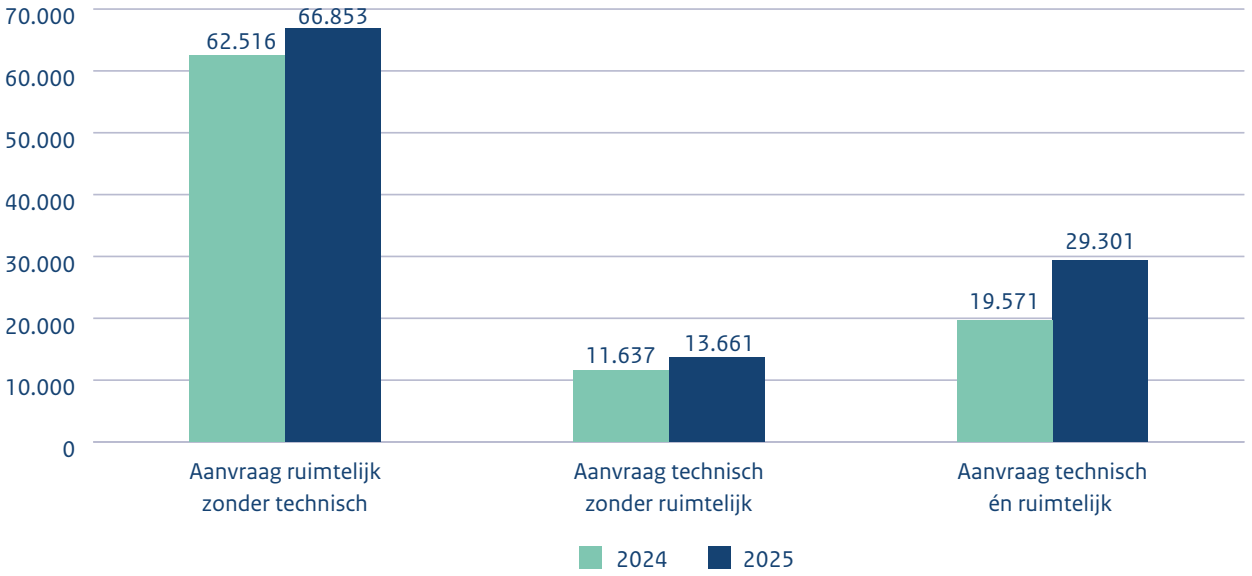
Kwantitatieve monitoring

In totaal werden er in 2025 66.853 vergunningaanvragen gedaan voor een omgevingsplanactiviteit voor een bouwwerk, zonder dat in diezelfde aanvraag óók een technische bouwactiviteit voorkwam. In 2024 werden 62.516 van dit soort aanvragen gedaan.

In totaal werden er in 2025 13.661 vergunningaanvragen gedaan voor een technische bouwactiviteit, zonder dat in diezelfde aanvraag óók een omgevingsplanactiviteit voor een bouwwerk voorkwam. In 2024 werden 11.637 van dit soort aanvragen gedaan.

In totaal werden er in 2025 29.301 meervoudige vergunningaanvragen gedaan waarin zowel een omgevingsplanactiviteit voor een bouwwerk als een technische bouwactiviteit voorkwam. In 2024 werden 19.571 van dit soort aanvragen gedaan. Uit het onderzoek blijkt dus dat het aantal meervoudige aanvragen waarin tegelijkertijd een vergunning voor de ruimtelijke en technische bouwactiviteit wordt aangevraagd is toegenomen: in 2024 betrof dit soort aanvragen 21 procent van het totaal aantal aanvragen met ten minste één bouwactiviteit, in 2025 ging het om 27 procent. Grafiek 6 laat deze ontwikkeling zien, tabel13 bevat de achterliggende cijfers uitgesplitst naar overheidslaag.

Grafiek 6: aantal vergunningaanvragen voor technische en ruimtelijke bouwactiviteiten (alle bevoegde gezagen)

Tabel 13: vergunningaanvragen voor bouwactiviteiten

		Vergunningaanvragen
Aanvragen met ruimtelijke bouwactiviteit en zonder technische bouwactiviteit		**(enkelvoudig & meervoudig)**
Provincies	In 2024	153
	In 2025	114
Gemeenten	In 2024	62.357
	In 2025	66.736
Rijk	In 2024	6
	In 2025	3
Alle bevoegde gezagen	**In 2024**	**62.516**
	In 2025	**66.853**
Aanvragen met technische bouwactiviteit en zonder ruimtelijke bouwactiviteit		**(enkelvoudig & meervoudig)**
Provincies	In 2024	133
	In 2025	101
Gemeenten	In 2024	11.460
	In 2025	13.531
Rijk	In 2024	44
	In 2025	29
Alle bevoegde gezagen	**In 2024**	**11.637**
	In 2025	**13.661**
Aanvragen met ruimtelijke & technische bouwactiviteit		**(meervoudig)**
Provincies	In 2024	161
	In 2025	257
Gemeenten	In 2024	19.407
	In 2025	29.040
Rijk	In 2024	3
	In 2025	4
Alle bevoegde gezagen	**In 2024**	**19.571**
	In 2025	**29.301**

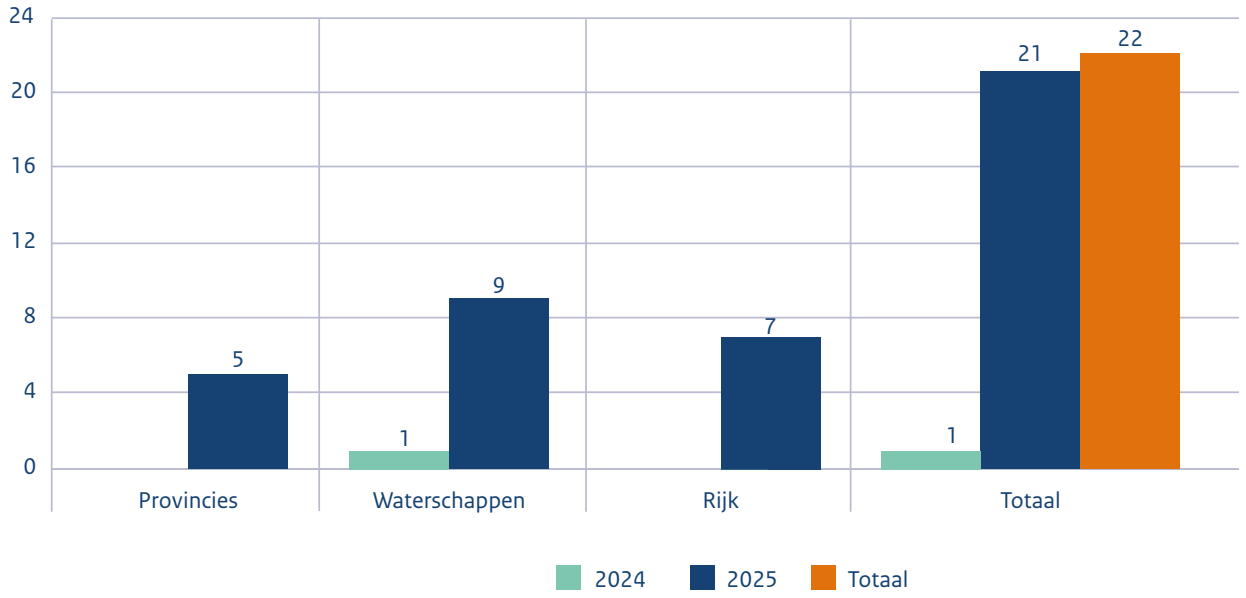
3.6 Projectbesluit

Het projectbesluit is een procedure waarmee het Rijk, provincies of waterschappen besluiten kunnen nemen over complexe projecten in de fysieke leefomgeving die van publiek belang zijn. Dit kunnen zowel publieke als private projecten zijn.
Een vastgesteld projectbesluit wijzigt het omgevingsplan indien dit nodig is voor het uitvoeren, het inwerking hebben of in stand houden van het project. Tot 2032 geldt het projectbesluit van rechtswege als een BOPA-vergunning. In het projectbesluit kunnen ook andere besluiten worden geïntegreerd waaronder omgevingsvergunningen.

Kwantitatieve monitoring

Uit de kwantitatieve monitoring blijkt dat er in 2025 21 projectbesluiten zijn vastgesteld, waarvan 17 volgens de STOP en 4 via TAM volgens het IMRO. Ook zijn er 22 ontwerp-projectbesluiten vastgelegd waarvan 18 STOP en 4 IMRO. Deze toename ten opzichte van 2024 is deels te verklaren door de doorlooptijd van het vaststellen van een projectbesluit welke dikwijls langer dan één jaar is. Grafiek 7 laat deze ontwikkeling zien, tabel 14 bevat de achterliggende cijfers uitgesplitst naar overheidslaag.

Grafiek 7: aantal vastgestelde projectbesluiten in 2024 en 2025 (STOP & IMRO)

Tabel 14: projectbesluiten

		Ontwerp STOP/TPOD	Vastgesteld STOP/TPOD	Ontwerp TAM-IMRO	Vastgesteld TAM-IMRO
Provincies	In 2024	2	0	4	0
	In 2025	2	1	4	4
Waterschappen	In 2024	7	1	0	0
	In 2025	10	9	0	0
Rijk	In 2024	5	0	0	0
	In 2025	6	7	0	0
Alle bevoegde gezagen	**In 2024**	**14**	**1**	**4**	**0**
	In 2025	**18**	**17**	**4**	**4**

Van de 18 na 2025 geldende STOP-projectbesluiten bevatten er 7 géén geannoteerde thema's. Het meest geannoteerde thema is 'water en watersystemen' welke in 10 van de 18 STOP-projectbesluiten voorkomt. Bijlage 2 bevat een volledige lijst van thema's in deze projectbesluiten.

Projectbesluiten die omgevingsplannen wijzigen

Als een projectbesluit een omgevingsplan wijzigt, gebeurt dit via een zogenaamd tijdelijk regelingdeel. Dat tijdelijk regelingdeel wordt net als het projectbesluit in het DSO gepubliceerd. In totaal werd in 2025 door 4 projectbesluiten 7 keer een omgevingsplan aangepast met een tijdelijk regelingdeel. Voor de projectbesluiten die het omgevingsplan niet wijzigen geldt dat zij -indien zij niet binnen het omgevingsplan passen- gelden als een BOPA-vergunning. Uit het tekstanalyseonderzoek blijkt dat dit bij 8 van de 22 projectbesluiten het geval is. Bijlage 2 bevat exacte informatie over welke tijdelijk regelingdelen en omgevingsplannen dit zijn.

Tekstanalyseonderzoek

Het is voor bevoegde gezagen volgens artikel 5.51 Omgevingswet verplicht om in een projectbesluit te motiveren hoe andere partijen bij het besluit zijn betrokken en wat de resultaten daarvan zijn.

Uit het onderzoek blijkt dat in 21 van de 22 vastgestelde projectbesluiten door het betreffende bevoegd gezag is benoemd hoe participatie heeft plaatsgevonden.

Bevoegde gezagen kunnen binnen de projectprocedure, de procedure om tot een projectbesluit te komen, gebruik maken van een voorkeursbeslissing waarin het bevoegd gezag aangeeft welke oplossing de voorkeur heeft. In veel gevallen is dit vrijwillig, in sommige gevallen is dit verplicht (artikel 5.4 Omgevingsbesluit). Bevoegde gezagen zijn ook voor de voorkeursbeslissing volgens artikel 5.5 Omgevingsbesluit verplicht om te motiveren hoe andere partijen bij het besluit zijn betrokken.

Uit het onderzoek blijkt dat er bij 1 van de 22 vastgestelde projectbesluiten een voorkeursbeslissing is genomen. Bij die voorkeursbeslissing is aangegeven dat en hoe er aan participatie is gedaan.

Mileueffectrapportage (mer) en mer-beoordeling bij projectbesluiten

Afhankelijk van het type project kan het bij een projectbesluit verplicht zijn een mer uit te voeren. Een mer is een hulpmiddel bij het nemen van besluiten. In een milieueffectrapport (MER) worden de effecten van een plan of project, en de effecten van alternatieven, op het milieu beschreven. Soms is het alleen mogelijk een mer-beoordeling uit te voeren, waarin eerst wordt beoordeeld of er een mer nodig is.

Tekstanalyseonderzoek

Bij 9 van de 22 vastgestelde projectbesluiten is een mer uitgevoerd. Bij 9 andere projectbesluiten is een mer-beoordeling uitgevoerd, na geen van deze beoordelingen bleek een volledige mer nodig. Bij 3 projectbesluiten heeft geen mer en geen mer-beoordeling plaatsgevonden.

3.7 Andere instrumenten

Naast de zes kerninstrumenten biedt de Omgevingswet ook een aantal instrumenten voor specifieke doelen. Enkele van die instrumenten zijn met de komst van de Omgevingswet nieuw of veranderd, of worden naar verwachting vaak gebruikt. Deze instrumenten worden tot op heden niet in een andere monitor bekeken. In 2024 heeft daarom deze monitor naar de instrumenten onteigening en kostenverhaal zonder tijdvak gekeken. De indicator over geluidproductieplafonds is in 2024 nog niet gemeten en staat op de ontwikkelagenda voor 2025.

3.7.1 Onteigening

Met onteigening kunnen bevoegde gezagen grondeigendom ontnemen in het algemeen belang voor het ontwikkelen, gebruiken of beheren van de fysieke leefomgeving. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn er een aantal zaken veranderd, bijvoorbeeld dat het bestuursorgaan zelf het besluit neemt in plaats van de Kroon. Ook het onderscheid in onteigeningstitels is verdwenen en vervangen door één procedure ongeacht het doel van de onteigening en het bevoegd gezag en de onteigenings- en schadeloosstellingsprocedure worden afzonderlijk doorlopen.

Tekstanalyseonderzoek

Het Kenniscentrum Onteigening voor Overheden[26] houdt een telling bij van het aantal gestarte en afgeronde onteigenings-procedures. Voor de monitor gebruiken we deze informatie. In totaal zijn er in 2025 19 onteigeningsprocedures gestart waarvan 13 door gemeenten, 3 door waterschappen en 3 door provincies. In 2024 werden 2 onteigeningsprocedures gestart, beide door gemeenten. Er zijn tot en met 2025 nog geen onteigeningsprocedures afgerond.

26 Zie Kenniscentrum Onteigeningen voor Overheden.

3.7.2 Kostenverhaal zonder tijdvak

Het kostenverhaal zonder tijdvak is onder de Omgevingswet een nieuwe variant op het publiekrechtelijk kostenverhaal bij gebiedsontwikkeling. Deze variant bestaat naast kostenverhaal met tijdvak. Bij het kostenverhaal zonder tijdvak wordt op voorhand geen blauwdruk voor de gebiedsontwikkeling gemaakt, en ook geen fasering en einddatum. Dat maakt het lastig de kosten en opbrengsten vooraf te berekenen. In die gevallen is bij het vaststellen van het omgevingsplan geen gedetailleerde raming van kosten en opbrengsten vereist, maar een kostenplafond. Dit staat vermeld in artikel 13.15 Omgevingswet. Alleen gemeenten kunnen gebruik maken van kostenverhaal zonder tijdvak in het omgevingsplan.

Tekstanalyseonderzoek

In de bij het onderzoek betrokken omgevingsplannen zijn nog geen regels omtrent de mogelijkheid tot het gebruiken van het kostenverhaal zonder tijdvak gevonden.

Binnen de selectie van gemeenten zijn 20 kostenverhaalovereenkomsten gevonden. Ook zijn er 7 kostenverhaalovereenkomsten waar een ministerie het bevoegd gezag is onderzocht. Dit jaar is niet onderzocht of in de kostenverhaalovereenkomsten sprake is van kostenverhaal met of zonder tijdvak.

3.7.3 Geluidproductieplafonds

Met geluidproductieplafonds bewaken bevoegde gezagen het geluid bij een weg, spoorweg of industrieterrein. Het geluidproductieplafond geeft aan hoeveel geluid is toegestaan op een specifieke locatie. Onder de Omgevingswet is een geluidproductieplafond een omgevingswaarde. Een geluidproductieplafond is een resultaatsverplichting. Na vaststelling dient het bevoegd gezag de ontwikkeling van het geluid op de betreffende locaties te monitoren.

Tekstanalyseonderzoek

Het is in het tekstanalyseonderzoek niet mogelijk gebleken alle geluidproductieplafonds van alle bevoegde gezagen te onderzoeken. Wel is er op basis van gegevens uit het Geluidregister[27] een telling gemaakt van besluiten die in het register zijn geregistreerd. Deze besluiten bevatten vervolgens een veelvoud van geluidproductieplafonds. Bevoegde gezagen zijn zelf verantwoordelijk voor het aanleveren van gegevens voor het Geluidregister.

In totaal werden er in 2024 en 2025 samen 6 vaststellingen van besluiten met geluidproductieplafonds in het Geluidregister gepubliceerd – 2 daarvan door provincies. Ook werden er 18 wijzigingen van besluiten gepubliceerd. Provincies zijn verplicht voor 2027 geluidproductieplafonds voor provinciale wegen vast te stellen.

27 Zie Centrale Voorziening Geluidgegevens | RIVM.

Deel 2: verbeterdoelen

Het tweede deel van de monitor kijkt naar de verbeterdoelen die voor de wetgever aanleiding zijn geweest voor de invoering van de Omgevingswet. De verbeterdoelen van de Omgevingswet zijn:

1. Het bewerkstelligen van een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving in beleid, besluitvorming en regelgeving
2. Het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte door een actieve en flexibele aanpak mogelijk te maken voor het bereiken van doelen voor de fysieke leefomgeving
3. Het versnellen en verbeteren van besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving
4. Het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht

Uitspraken doen over de verbeterdoelen vraagt meer dan de feitelijke cijfers. Het goed kunnen duiden van de verbeterdoelen vraagt om kwalitatief onderzoek: dit deel van de monitor is volledig gebaseerd op het kwalitatieve onderzoek van Haskoning.

De monitor verzamelt voornamelijk kwalitatieve informatie over hoe overheden werken aan deze doelen in de praktijk.
De kernvraag met betrekking tot de verbeterdoelen is: '*Hoe geven overheden in de uitvoering van de Omgevingswet invulling aan de belangrijkste principes om de verbeterdoelen te realiseren?*'

Hieronder worden de onderzochte verbeterdoelen kort toegelicht en vervolgens worden per overheidslaag of overige organisaties de opgehaalde resultaten voor het jaar 2025 samengevat. Waar over belangenorganisaties gesproken wordt, gaat het om de 4 belangenorganisaties voor bedrijven uit verschillende sectoren die zijn geïnterviewd. Per verbeterdoel wordt afgesloten met het overkoepelend beeld over 2025 dat voortkomt uit het onderzoek.

Het komt in het kwalitatief onderzoek meermaals voor dat één geïnterviewde overheid of organisatie een relevante ervaring met de Omgevingswet heeft over een specifiek onderwerp of detail daarvan welke niet in (alle) andere interviews ter sprake is gekomen. Dat wordt in dit hoofdstuk aangeduid door het aantal overheden of organisaties met deze ervaring te benoemen – maar dit wil niet zeggen dat de andere betrokken die ervaring niet hebben of het ermee oneens zijn. Wanneer betrokken overheden of organisaties tegenstrijdige ervaringen hebben wordt dit juist wel expliciet benoemd.

De opgehaalde gegevens zijn in volledigheid te vinden in bijlage 3. Het kwalitatieve onderzoek bevat nog geen concrete vergelijking tussen 2024 en 2025 omdat in 2024 veel minder indicatoren zijn gemeten. Een beknopte analyse van de ontwikkeling tussen 2024 en 2025 is onderdeel van de analyse in hoofdstuk 4 van deze rapportage.

3.8 Samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving

De Omgevingswet brengt een grote hoeveelheid sectorale wetten en regelgeving samen in één wet. Dit moet overheden en andere betrokkenen in het fysieke domein stimuleren om bij een ontwikkeling of opgave de sectorale belangen in samenhang te beschouwen. De wet beoogt een integrale benadering. De randvoorwaarde bij integrale benadering is dat alle sectorale (internationale) doelstellingen per deelbelang overeind blijven. In de monitor wordt gekeken naar de samenhangende benadering in termen van inhoudelijke thema's, belangen van betrokkenen, interne en externe samenwerking en inzet van instrumenten.

In 2025 is in veel interviews gesproken over de mogelijkheden die de Omgevingswet biedt om vergunningen die bij één initiatief horen los aan te vragen. In het kader hieronder worden deze mogelijkheden toegelicht.

Afzonderlijk aan te vragen vergunningen onder de Omgevingswet
Het is onder de Omgevingswet bijna altijd mogelijk verschillende vergunningen die voor één initiatief nodig zijn afzonderlijk aan te vragen. Hier is voor gekozen om flexibiliteit aan de initiatiefnemer te bieden.

Om die flexibiliteit te kunnen bieden zijn drie veranderingen ten opzichte van het oude stelsel ingevoerd:

1. Het vervallen van de aanhaakplicht
2. Het vervallen van de eis van onlosmakelijke samenhang
3. De verschuiving van inrichting naar milieubelastende activiteiten voor bedrijven met milieugevolgen

De aanhaakplicht:
Onder het oude recht gold er op basis van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) een verplichting voor een initiatiefnemer om een omgevingsvergunning en een eventuele noodzakelijke toestemming op grond van de Wet natuurbescherming (Wnb) gezamenlijk aan te vragen, als de vergunningaanvrager eerst de omgevingsvergunning aanvraagt. De toestemmingen ingevolge de Wnb en de Wabo doorliepen dan één gezamenlijke procedure.

Onlosmakelijke samenhang:
Onder het oude recht bepaalde de Wabo dat de aanvrager van een omgevingsvergunning er zorg voor moest dragen dat zijn aanvraag betrekking heeft op alle onlosmakelijke activiteiten binnen het betrokken project. Er was sprake van onlosmakelijke samenhang wanneer een feitelijke handeling bestond uit meerdere vergunningplichtige activiteiten die fysiek en in de tijd niet van elkaar te onderscheiden waren.

Vervallen onder de Omgevingswet:
Onder de Omgevingswet is de aanhaakplicht en de eis van onlosmakelijke samenhang vervallen. Het beoogde doel is dat voorkomen wordt dat de aanvrager moet investeren in een vergunningaanvraag voor een bepaalde activiteit, terwijl het nog niet zeker is of de omgevingsvergunning voor een andere activiteit überhaupt vergunbaar is. Ook uit de Wabo-evaluatie van gebruikerservaringen met de Wabo en het Omgevingsloket online bleek dat het begrip onlosmakelijke samenhang vragen opriep en dat hierover regelmatig geprocedeerd werd bij de rechter.

Van inrichting naar milieubelastende activiteiten
Onder de Omgevingswet worden bedrijven met milieugevolgen niet langer als één inrichting gereguleerd, maar per milieubelastende activiteit die onderdeel is van het bedrijf. Dat geldt niet alleen voor vergunningplichten, maar ook voor andere regels zoals algemene regels. Hierdoor komen meldingen en informatie over bedrijven onder de Omgevingswet per activiteit en niet per bedrijf bij het bevoegd gezag aan.

Onder de Omgevingswet worden drie categorieën van bedrijven met milieugevolgen onderscheiden. Dat betekent het volgende voor de vergunningplichten die voor deze bedrijven gelden:
- Voor bedrijven met beperkte milieugevolgen gelden nu enkel nog rijksregels voor specifieke activiteiten maar niet meer voor het hele bedrijf. Voor zover er nog algemene rijksregels golden zijn deze overgedragen naar gemeenten en waterschappen.
- Bedrijven met grotere milieugevolgen worden zo mogelijk (net als onder oud recht) met algemene regels als één bedrijf gereguleerd, alleen voor de activiteiten van het bedrijf waar de milieueffecten uit voortkomen die individueel beoordeeld moeten worden geldt (onder de Omgevingswet nu) een vergunningplicht. Voorheen gold die vergunningplicht voor het hele bedrijf. Deze verandering beperkt naast de omvang van vergunningaanvragen ook het aantal momenten waarop een vergunning bij verandering van activiteiten moet worden aangepast.
- Voor bedrijven met de zwaarste milieugevolgen, complexe bedrijven, blijft de vergunningplicht voor het hele bedrijf gelden. Deze vergunning is het centrale instrument om de milieugevolgen voor dit type bedrijven te reguleren.

De algemene rijksregels zijn zo veel mogelijk naar deelactiviteiten geordend, zodat de relevante regels voor bedrijven beter toegankelijk zijn en minder onduidelijkheid bestaat over de vraag of een regel geldt of niet. In gevallen waar een vergunningaanvraag (of een melding of informatieverstrekking) over een of meer deelactiviteiten gaat en niet over het hele bedrijf, kan het voorkomen dat het bevoegd gezag informatie over het bedrijf verspreid over verschillende aanvragen (of meldingen en informatie) ontvangt. Doordat vergunningen per deelactiviteit aangevraagd worden zijn deze aanvragen een stuk kleiner. Dat scheelt tijd bij het beoordelen van niet alleen aanvragen voor nieuwe bedrijven maar juist ook bij veel vaker voorkomende aanvragen voor wijzigingen van een onderdeel van een bedrijf.

Voor bedrijven met beperkte milieugevolgen is het in samenhang beoordelen van het bedrijf niet nodig. Voor bedrijven met grotere milieugevolgen en complexe bedrijven wel. Sommige rijksregels dwingen daartoe. Ook kunnen decentrale overheden zelf regels stellen die hiertoe dwingen.

Ministeries en uitvoeringsorganisaties
Met de bij het onderzoek betrokken ministeries is gesproken over het instrument omgevingsvisie. Zij geven aan dat de inhoudelijke breedte en de te maken afwegingen de grootste uitdagingen zijn. Ook is gesproken over het projectbesluit en de omgevingsvergunning. Volgens deze ministeries worden alle relevante thema's uit de fysieke leefomgeving meegenomen bij projectbesluiten, maar is het wel een uitdaging om bij urgente projectbesluiten snelheid te behouden.

Ten aanzien van de omgevingsvergunning geven zij aan dat de thema's die onderdeel zijn van de toetsingskaders bij de beoordeling betrokken worden. Eén bij het onderzoek betrokken rijksuitvoeringsorganisatie geeft aan dat de mogelijkheid tot het los indienen van vergunningaanvragen die bij één initiatief horen het moeilijker maakt het hele initiatief te beoordelen.

De betrokken ministeries geven aan dat zij bij het inzetten van de instrumenten zowel informeel als formeel participatie organiseren. Zo is bijvoorbeeld een participatieproces rondom de Nota Ruimte opgezet. Wel geven zij aan dat zij dezelfde vormen van participatie toepassen als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Ook hebben zij geregeld overleg met elkaar en de andere overheidslagen, al vindt dat vooral op basis van de inhoud plaats en niet vanwege specifieke Omgevingswet-instrumenten.

Provincies

De bij het onderzoek betrokken provincies geven aan dat zij de thema's in hun omgevingsvisie in samenhang benaderen, maar dat dit wel een uitdaging blijft en kan leiden tot een minder concrete omgevingsvisie. Ook vraagt het om een andere inrichting van de eigen organisatie. Deze provincies gebruiken het programma vaak thematisch of sectoraal, maar streven ernaar deze te koppelen aan de omgevingsvisie. Ten aanzien van de omgevingsvergunning herkennen zij dat initiatiefnemers aanvragen die bij één initiatief horen vaker los van elkaar aanvragen, en dat beoordelingskaders hierop aansluiten doordat zij vaak sectoraal zijn. Zij ervaren wel dat dit tot versnippering leidt.

Tussen de betrokken provincies bestaan grote verschillen in hoeverre de verschillende instrumenten op elkaar worden afgestemd. Bij sommige provincies vindt dit plaats, anderen geven aan hier nog aan te werken.

Alle betrokken provincies geven aan dat zij aan participatie rondom de instrumenten doen, en dat dit hoog op de agenda staat. Volgens een enkele provincie was dit voor de Omgevingswet ook het geval en heeft de Omgevingswet geen verandering gebracht.

De betrokken provincies geven aan samenwerking met andere overheden bij de instrumenten na te streven. Het is nog zoeken naar hoe gemeenten betrokken kunnen worden bij de samenhangende benadering. Ook andere organisaties zoals GGD'en en veiligheidsregio's worden betrokken, maar de mate waarin verschilt.

Waterschappen

Hoewel waterschappen niet verplicht zijn een omgevingsvisie op te stellen, geven de bij het onderzoek betrokken waterschappen aan dat veel van waterschappen een visie hebben opgesteld. De betrokken waterschappen geven aan dat die visies niet verwijzen naar andere instrumenten. Deze waterschappen geven omtrent de omgevingsvergunning aan dat waterschappen slechts waterbelangen beoordelen bij vergunningaanvragen. Dit geldt in de breedte voor de taken en verantwoordelijkheden van waterschappen: waterschappen zijn een functioneel bestuur, verantwoordelijk voor het beheer van waterkeringen, het regionale waterbeheer en het zuiveren van afvalwater. Daaruit volgt dat zij voor hun taakuitvoering vaak niet alle thema's in de fysieke leefomgeving kunnen en hoeven te betrekken.

Enkele betrokken waterschappen geven aan participatie bij eigen instrumenten volgens een participatieverordening vorm te hebben gegeven. Die structuur is er niet voor initiatieven van anderen (initiatiefnemers of andere bevoegde gezagen) die bij de waterschappen terechtkomen.

Alle betrokken waterschappen geven aan dat intern wordt samengewerkt bij het gebruik van de instrumenten. De ervaringen met samenwerking met andere overheden verschillen. Bij sommige waterschappen gaat dit goed, bij de ander is de afstemming beperkt en te reactief.

Gemeenten

De bij het onderzoek betrokken gemeenten herkennen dat een samenhangende benadering een cultuuromslag vergt die nog niet overal heeft plaatsgevonden. De Omgevingswet zal volgens de gemeenten het integrale werken bevorderen.

Gemeenten hebben tot 1 januari 2027 de tijd om een omgevingsvisie in de zin van de Omgevingswet vast te stellen. De betrokken gemeenten streven naar het opstellen van een omgevingsvisie waar samenhang tussen de thema's wordt gevonden, maar hebben deze vaak nog niet. Gemeenten hebben tot 1 januari 2032 de tijd om een omgevingsplan conform de eisen van de Omgevingswet op te stellen. De betrokken gemeenten geven aan op dit moment nog niet ver genoeg te zijn om te beoordelen of alle thema's in samenhang beoordeeld worden. Ook geven zij aan dat het afstemmen van de omgevingsvisie op andere instrumenten nog een uitdaging is.

Ten aanzien van de omgevingsvergunning herkennen ook de betrokken gemeenten dat initiatiefnemers vergunningaanvragen die bij één initiatief horen vaak apart aanvragen, waardoor er minder overzicht over initiatieven is. Ook leidt dit volgens hen tot versnippering.

De betrokken gemeenten geven aan dat participatie bij instrumenten wordt aangepast op het instrument dat wordt ingezet. De inzichten die uit participatie naar voren komen gebruiken de gemeenten om hun beleid aan te scherpen. Enkele betrokken gemeenten geven aan dat burgers en bedrijven zich gehoord voelen, wat zij baseren op de hoeveelheid zienswijzen en bezwaren die binnenkomen.

Ten aanzien van samenwerking met andere overheden geven de betrokken gemeenten aan dat er meer behoefte is aan structurele ondersteuning vanuit de provincie. Meerdere gemeenten geven aan dat er veel wordt geïnvesteerd in de samenwerking met organisaties zoals GGD'en en veiligheidsregio's. Zij geven aan dat de Omgevingswet deze samenwerking stimuleert.

Overkoepelend beeld: samenhangende benadering van de leefomgeving

Uit het onderzoek blijkt dat de betrokken organisaties inhoudelijke samenhang tussen beleidsthema's en instrumenten nastreven. De samenhangende benadering passen zij voornamelijk toe bij hun omgevingsvisies. Daarbij blijft het voor hen een uitdaging alle thema's te verenigen. Voor waterschappen geldt dit minder omdat zij vanwege hun taken over minder thema's een afweging maken.

De betrokken overheden ervaren dat een samenhangende benadering bij vergunningverlening moeilijk is. Ook ervaren zij versnippering doordat informatie over één initiatief nu vaker via verschillende aanvragen binnenkomt, hierdoor kan een gefragmenteerd beeld van het geheel ontstaan.

3.9 Het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte

Met de Omgevingswet moet de samenleving in staat zijn om eenvoudiger en beter de fysieke leefomgeving op de gewenste kwaliteit te brengen en te houden. Tegelijkertijd moet er voldoende ruimte zijn voor activiteiten van burgers, bedrijven en overheden. Overheden dienen in hun beleid en de uitvoering daarvan de balans te vinden tussen beschermen en benutten. De Omgevingswet geeft overheden de mogelijkheid om meer flexibele aanpak te hanteren in hun omgevingsbeleid. Zo kunnen overheden met maatwerkvoorschriften afwijken van regelgeving in specifieke gevallen. Tegelijkertijd kan deze flexibiliteit echter leiden tot minder voorspelbaarheid en rechtszekerheid. Overheden zullen hierin een balans moeten zoeken om de juiste mate van flexibiliteit en houvast te bieden voor de samenleving.

Degene die een activiteit verricht, kan bijna altijd in plaats van de voorgeschreven maatregel een gelijkwaardige maatregel treffen. De gelijkwaardige maatregel moet ten minste hetzelfde resultaat bereiken als de wetgever met de voorgeschreven maatregel heeft beoogd.

Overheden kunnen de afwegingsruimte die de regelgeving biedt, gebruiken om, binnen de gestelde kaders, de regels flexibel toe te passen om maatwerk te leveren als de algemene regels initiatiefnemers te weinig duidelijkheid geven of beperkend zijn.[28]

Ministeries en uitvoeringsorganisaties

De bij het onderzoek betrokken ministeries geven aan dat maatwerk vaak een uitzondering is. De afweging tussen uniforme regels en maatwerk vindt op Rijksniveau plaats bij het stellen van vergunningplichten. Er bestaat een gemengd beeld onder deze ministeries of initiatiefnemers behoefte aan algemene regels of maatwerk hebben. Volgens de bij het onderzoek betrokken rijksuitvoeringsorganisaties vindt maatwerk vaak plaats na verzoek van een initiatiefnemer. Ook zijn er op Rijksniveau vooral mogelijkheden voor andere overheden om maatwerk te gebruiken vastgelegd, bijvoorbeeld het stellen van maatwerkregels. Ook bij meldingen is ruimte voor maatwerk.

Provincie

Enkele bij het onderzoek betrokken provincies geven aan op verschillende manieren ruimte voor maatwerk te bieden, bijvoorbeeld door gemeenten toe te staan maatwerkregels in het omgevingsplan op te nemen. Ook passen zij gebiedsgericht maatwerk toe. In het vooroverleg is ten aanzien van initiatieven ruimte voor maatwerk. De betrokken provincies geven daarnaast afwegingsmogelijkheden aan gemeenten via hun instructieregels.

28 Kamerstukken II 2013/14, 33962, nr. 3, p. 39, 144, 145.

Waterschappen

De bij het onderzoek betrokken waterschappen gaan verschillend om met afwegingsruimte en maatwerk. Sommigen gebruiken dit bewust, anderen juist niet. Dat geldt zowel voor de afwegingsruimte die zij krijgen van andere overheden als de afwegingsruimte die zij in hun eigen regels kunnen geven aan anderen. Twee waterschappen geven aan dat er steeds meer gebiedsgerichte regels komen. De betrokken waterschappen geven aan in het vooroverleg een afweging te maken over het mogelijk maken van maatwerk.

Gemeenten

De bij het onderzoek betrokken gemeenten maken over het algemeen nog weinig gebruik van maatwerk. Zij geven aan nog druk te zijn met het omgevingsplan en gebruiken maatwerkregels alleen als het moet. Rondom vergunningaanvragen maken zij wel ruimte voor maatwerk via het vooroverleg. Wel geven zij aan dat dit voor de komst van de Omgevingswet ook al gebeurde. De betrokken gemeenten geven aan dat er bij het gebruik van maatwerk wel een gelijk speelveld moet worden gewaarborgd. Ook kost het vooroverleg voor gemeenten en initiatiefnemers veel tijd.

Over maatwerkvoorschriften zeggen de betrokken gemeenten dat dit vooral aan omgevingsdiensten is. In het interview met een omgevingsdienst komt naar voren dat, in overleg met de initiatiefnemer, gebruik wordt gemaakt van maatwerkvoorschriften als het Bal die mogelijkheid biedt.

Voor gemeenten, specifiek het college van B&W, bestaat ook de mogelijkheid om met een BOPA-vergunning af te wijken van het omgevingsplan. De betrokken gemeenten geven aan dat dit veel gebeurt ten opzichte van het wijzigen van het omgevingsplan. Bij de belangenafweging bij het verlenen van BOPA-vergunningen maken zij gebruik van de beoordelingsregels uit het Bkl en het planologisch advies van adviseurs.

Overkoepelend beeld: vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte

Uit het onderzoek blijkt dat de betrokken overheden ruimte bieden om maatwerk toe te passen, maar dat hier nog weinig gebruik van wordt gemaakt. Zo geldt dat de betrokken gemeenten er nog niet aan toe zijn gekomen die mogelijkheden, bijvoorbeeld in hun omgevingsplan, te gebruiken.

Maatwerk bij initiatieven wordt door de betrokken overheden vaak toegepast in het vooroverleg. Hier steken zij veel tijd in. Het vooroverleg speelt een belangrijke rol bij gebiedsgericht maatwerk. Ook bevordert het vooroverleg interbestuurlijke afstemming en de samenhangende benadering volgens de betrokken bevoegde gezagen. Dit gebeurde vóór de Omgevingswet ook, maar volgens de betrokken overheden bevordert de Omgevingswet deze ontwikkeling wel.

3.10 Het versnellen en verbeteren van besluitvorming

De Omgevingswet moet ervoor zorgen dat de besluitvorming over projecten in de leefomgeving sneller en beter wordt. Hierdoor weten initiatiefnemers sneller waar ze aan toe zijn. Zo kunnen bijvoorbeeld betrokkenen met één vergunningaanvraag verschillende toestemmingen voor activiteiten krijgen.[29] De versnelling wordt ook aangemoedigd door omgevingsvergunningen voor omgevingsplanactiviteiten in de hoofdregel binnen de reguliere procedure van 8 weken af te ronden.[30] Ook de voortrajecten en informele voorbereidende processen zijn onderdeel van het besluitvormingsproces. Daarnaast biedt de Omgevingswet aanknopingspunten voor het betrekken van de belangen van derden bij besluitvorming, wat de kwaliteit van besluitvorming ten goede kan komen.

Ministeries en uitvoeringsorganisaties

De bij het onderzoek betrokken ministeries kijken verschillend tegen de versnelling en verbetering van besluitvorming. Een rijksuitvoeringsorganisatie geeft aan nog zoekende te zijn ten opzichte van haar taakuitvoering, met name bij besluiten over meervoudige aanvragen.

De betrokken rijksuitvoeringsorganisaties geven aan dat zij nog onvoldoende beeld hebben om te zien of er sprake is van versnelling. Zij merken op dat de besluitvorming niet veel is veranderd sinds de Omgevingswet en dat de beslistermijnen kort zijn. Als redenen voor het uitblijven van duidelijke versnelling worden als voorbeelden gegeven: bezwaar en beroep ondanks een participatietraject en het over het hoofd zien van vergunningplichten of het verkeerd indienen van een aanvraag.

29 Kamerstukken II 2013/14, 33962, nr. 3, p. 264.
30 Kamerstukken II 2013/14, 33962, nr. 3, p. 265.

Sommige betrokken ministeries stimuleren het betrekken van de belangen van derden door initiatiefnemers bij hun aanvragen. Anderen geven aan dit niet te doen omdat dit onder de Omgevingswet vaak niet verplicht is. De betrokken Rijksuitvoeringsorganisaties geven aan voor zover mogelijk de belangen van derden bij hun besluitvorming mee te nemen, maar lopen er tegenaan dat niet alle beoordelingsregels dit toestaan.

Provincies

Bij de bij het onderzoek betrokken provincies bestaat een gemengd beeld over de mogelijkheden hun taakuitvoering te stroomlijnen. Twee provincies geven concreet aan dat dit hen lukt. Een andere provincie geeft aan geen verschil te merken.

De betrokken provincies ervaren geen versnelling bij de besluitvorming over complexe projecten. Dit ervaren zij bijvoorbeeld bij projectbesluiten, waar veel tijd gaat zitten in het voortraject. Bij standaard vergunningverlening ervaren zij wel versnelling, maar ervaren zij dat het lastig is om termijnen te halen. Dit komt onder andere door capaciteit en onvolledige informatie. In het interview met de bij het onderzoek betrokken omgevingsdienst komt dit ook terug.

Ten aanzien van het stimuleren van initiatiefnemers om belangen van derden te betrekken, geven de betrokken provincies aan dat het bevoegd gezag uiteindelijk alle belangen afweegt, en dat het geen rol speelt of de initiatiefnemer participatie heeft gedaan.

Waterschappen

De bij het onderzoek betrokken waterschappen geven aan dat zij de mogelijkheden die de Omgevingswet biedt om hun taakuitvoering te stroomlijnen proberen te gebruiken, maar dat dit nog in ontwikkeling is.

Ten aanzien van de besluitvorming bij vergunningaanvragen ervaren de betrokken waterschappen geen snellere afhandeling. Hier spelen onder andere onvolledige aanvragen en capaciteit een rol. Door het los aanvragen van verschillende vergunningen die bij één initiatief horen, ervaren de betrokken waterschappen dat de benodigde besluiten van de betrokken bevoegde gezagen achter elkaar aan lopen, wat tijd kost. Eén waterschap geeft aan versnelling te ervaren bij vergunningaanvragen onder de reguliere procedure.

Ook de betrokken waterschappen geven aan niet actief initiatiefnemers te stimuleren om belangen van derden te betrekken. Wel betrekken zij die belangen zelf, als het om belanghebbenden gaat.

Gemeenten

De bij het onderzoek betrokken gemeenten geven aan nog geen stroomlijning van hun taakuitvoering te ervaren. De onderzoeken die nodig zijn voor het verlenen van BOPA-vergunningen worden door hen als vertragend ervaren. Hier speelt onder andere capaciteit en financiële slagkracht. Die factoren hebben volgens hen ook impact op het uitblijven van versnelling in de vergunningverlening.

Een aantal betrokken gemeenten geeft aan initiatiefnemers er actief op te wijzen dat belangen van derden bij de ontwikkeling van plannen betrokken moeten worden. Twee betrokken gemeenten geven aan dat zij ongeacht of er aan participatie door de initiatiefnemer is gedaan, zelf de belangen van derden meewegen in de besluitvorming.

Belangenorganisaties en bedrijven

De bij het onderzoek betrokken belangenorganisaties ervaren geen verbetering in de kwaliteit of versnelling van besluitvorming. Ook ervaren zij nog geen versnelling bij de behandeling van aanvragen en signaleren zij dat sommige onderwerpen zoals natuur voor vertraging in het proces veroorzaken. Daarnaast is volgens de betrokken belangenorganisaties de communicatie vanuit overheden voor verbetering vatbaar. De betrokken belangenorganisaties geven aan dat hun leden, vooral kleine bedrijven, zoekende zijn naar het inrichten van participatie. Sommigen ervaren vormvrije participatie als tijdsverlies zolang het niet verplicht is.

Overkoepelend beeld: versnellen en verbeteren van besluitvorming

Uit het onderzoek blijkt dat de betrokken overheden en belangenorganisaties nog geen versnelling van besluitvorming ervaren sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Als oorzaken hiervoor noemen zijn onder andere het nieuwe systeem en de nieuwe werkwijzen bij het komen tot een besluit over een initiatief als daar meerdere aanvragen voor zijn gedaan. De betrokken belangenorganisaties voor bedrijven geven daarnaast aan nog geen verbetering in de kwaliteit van besluitvorming te ervaren.

3.11 Het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht

De Omgevingswet brengt op Rijksniveau een groot aantal voorheen losse wetten met regels over de fysieke leefomgeving samen tot één wet, in de herziening van het stelsel van het omgevingsrecht. Ook decentrale overheden moeten onder de Omgevingswet één gebiedsdekkende regeling met hun regels over de fysieke leefomgeving hebben. Eén van de beoogde doelen hierbij is het vergrote van de inzichtelijkheid, voorspelbaarheid en gebruiksgemak van het omgevingsrecht.

Door weer te geven welke regels waar gelden, draagt het DSO ook bij aan de inzichtelijkheid, voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht. Hoewel de technische werking van het DSO buiten scope van deze monitor is, wordt bevoegde gezagen wel gevraagd of zij overweg kunnen met het DSO voor het inzichtelijk maken van hun beleid en regelgeving. Het DSO heeft ook een tweede functie: initiatiefnemers in staat stellen vergunning aan te vragen, meldingen te doen en informatie te verstrekken. Voor initiatiefnemers bestaat er in het DSO een contactpunt: het Omgevingsloket.

Provincies

Een aantal bij het onderzoek betrokken provincies geeft aan overweg te kunnen met het DSO. Alsnog blijft het voor hen ingewikkeld en tijdrovend om het DSO onder de knie te krijgen. In een bijeenkomst wordt over de Vergunningcheck gezegd dat deze nog niet als voldoende functionerend wordt ervaren.

Waterschappen

Verschillende betrokken waterschappen geven aan overweg te kunnen met het DSO bij het inzichtelijk maken van hun waterschapsverordening.

Gemeenten

De bij het onderzoek betrokken gemeenten geven aan nog niet goed overweg te kunnen met het DSO en het inzichtelijk maken van hun beleid en regelgeving. Wel merken zij dat er vooruitgang geboekt wordt.

Belangenorganisaties en bedrijven

De bij het onderzoek betrokken belangenorganisaties ervaren de regels onder de Omgevingswet over het algemeen niet als inzichtelijk, maar eerder als dezelfde regels in een nieuw jasje. Tegelijkertijd geven zij aan dat het nieuwe wettelijke stelsel onder de Omgevingswet best goed werkt voor gebruikers die er vaak mee werken. Incidentele gebruikers ervaren de regels nog steeds als ingewikkeld. Wel wordt door hen opgemerkt dat bij bodemactiviteiten een verbetering heeft plaatsgevonden nu er minder vaak een vergunning nodig is.

Ten aanzien van het DSO stellen de betrokken belangenorganisaties dat veelgebruikers hun weg wel kunnen vinden, maar dat het door incidentele gebruikers niet als gebruiksvriendelijk wordt ervaren. Het aanvragen van vergunningen wordt door de betrokken belangenorganisaties en hun leden niet als gemakkelijker ervaren onder de Omgevingswet. Zij geven aan dat zij de mogelijkheid om extra toelichting te geven of opmerkingen te plaatsen bij aanvragen missen.

De betrokken belangenorganisaties hebben uiteenlopende ervaringen met de inzichtelijkheid van het beleid van overheden. Bijvoorbeeld ten aanzien van de flexibiliteit die in beleid geboden wordt bestaan verschillende meningen. De ene organisatie ervaart het als een probleem, omdat het onzekerheid geeft, de andere organisatie ziet juist dat initiatiefnemers deze flexibiliteit kunnen benutten. De betrokken belangenorganisaties signaleren wel dat de verschillen tussen overheden in beleid en regels groter lijken te worden. Dat geldt ook voor verschillen in structuur in omgevingsplannen.

Omgevingsdiensten

De bij het onderzoek betrokken omgevingsdienst herkent het beeld dat het DSO voor bedrijven niet makkelijk is. Volgens deze omgevingsdienst is er veel kennis van het systeem nodig om de potentie te benutten. De ervaring is dat de Vergunningcheck een belangrijke rol speelt bij het voorkomen dat initiatieven zonder benodigde vergunning(en) worden uitgevoerd.

Overkoepelend beeld: vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht

Uit het onderzoek blijkt dat de betrokken overheden en belangenorganisatie nog geen verbetering ervaren in de inzichtelijkheid van het omgevingsrecht. Dat geldt volgens hen met name voor incidentele gebruikers. Gebruikers die vaker met regels werken kunnen er volgens hen best goed mee uit de voeten. Dat geldt ook voor het Omgevingsloket. De flexibiliteit die de Omgevingswet biedt bij het opstellen van decentrale regels wordt gemengd ervaren.

Deel 3: uitvoeringsprincipes

Het derde deel van de monitor gaat in op de uitvoeringsprincipes. De uitvoeringsprincipes geven richting aan de andere manier van werken die nodig is om de Omgevingswet goed uit te voeren:

1. Integraal werken
2. Waarborgen rechtsbescherming
3. Positieve grondhouding van overheden
4. Participatie van en samenwerking met de samenleving
5. Gebiedsgericht werken

Per principe wordt gekeken langs twee lijnen: uitvoering en organisatie. De uitvoering richt zich op de vraag in hoeverre overheden – zowel bestuurlijk als ambtelijk – werken volgens dat principe. En de organisatie richt zich op de vraag in hoeverre overheden zijn toegerust om op die manier te werken. In de volgende sub paragrafen worden de twee lijnen in samenhang bezien.

Ook dit deel van de monitor wordt voorzien van informatie op basis van het kwalitatieve onderzoek van Haskoning. Hieronder worden de onderzochte uitvoeringsprincipes één voor één kort toegelicht en vervolgens worden per overheidslaag of overige organisaties de opgehaalde resultaten voor het jaar 2025 samengevat. Daar waar over belangenorganisaties gesproken wordt, gaat het om de 4 belangenorganisaties voor bedrijven uit verschillende sectoren die zijn geïnterviewd. Per uitvoeringsprincipe wordt afgesloten met het overkoepelend beeld over 2025 dat voortkomt uit het onderzoek.

Het komt in het kwalitatief onderzoek meermaals voor dat één geïnterviewde overheid of organisatie een relevante ervaring met de Omgevingswet heeft over een specifiek onderwerp welke niet in (alle) andere interviews ter sprake is gekomen. Dat wordt in dit hoofdstuk aangeduid door het aantal overheden of organisaties met deze ervaring te benoemen – maar dit wil niet zeggen dat de andere betrokken die ervaring niet hebben of het ermee oneens zijn. Wanneer overheden of organisaties tegenstrijdige ervaringen hebben wordt dit juist wel expliciet benoemd.

Het kwalitatieve onderzoek bevat nog geen concrete vergelijking tussen 2024 en 2025 omdat in 2024 veel minder indicatoren zijn gemeten. Een beknopte analyse van de ontwikkeling tussen 2024 en 2025 is onderdeel van de analyse in hoofdstuk 4 van deze rapportage.

3.12 Integraal werken

Met de Omgevingswet wordt de fysieke leefomgeving op een integrale manier benaderd. Die integraliteit gaat enerzijds om het in samenhang bezien van verschillende sectoren in de leefomgeving en verschillende belangen van betrokkenen. Anderzijds heeft het betrekking op de samenwerking intern tussen verschillende afdelingen en extern tussen verschillende overheden. De nieuwe kerninstrumenten hebben inhoudelijk een bredere reikwijdte dan de oude instrumenten zoals structuurvisies en bestemmingsplannen, omdat deze ook gaan over onderwerpen als gezondheid, duurzaamheid en veiligheid en niet alleen zien op het ruimtelijke domein. Dat vraagt ook wat van de manier van werken van overheden. Verder vraagt integraal werken van overheden dat er verbindingen worden gelegd met zowel relevante ketenpartners zoals omgevingsdiensten en andere overheden, als de belangen van derden.

Ministeries

Uit het onderzoek blijkt dat de betrokken ministeries een focus hebben op hun eigen sectorale verantwoordelijkheid. Dat maakt daadwerkelijk integraal werken lastig. Ook de capaciteit die nodig is om integraal te werken wordt door hen als een uitdaging genoemd.

Dat de betrokken ministeries nog weinig integraal werken, komt ook tot uiting in het werken aan projectbesluiten. Die besluiten zijn vaak gebiedsgericht en worden benaderd vanuit sectorale taken en bevoegdheden. Daaruit volgt ook dat het voor de betrokken ministeries nog lastig is de instrumenten op elkaar af te stemmen. Die wens is er wel.

De betrokken ministeries geven aan veel interbestuurlijk samen te werken rondom het omgevingsbeleid. Volgens hen gebeurde dit voor de Omgevingswet ook al, maar neemt afstemming nu wel toe. Dat geldt volgens hen ook voor het betrekken van de belangen van derden bij de besluitvorming. Hoe die belangen betrokken worden verschilt wel per instrument.

Provincies

Uit het onderzoek blijkt dat het bij de betrokken provincies per instrument verschilt in hoeverre zij integraal werken. Bij omgevingsvisies is dit de standaard, maar programma's zijn vaak sectoraal. De betrokken provincies zetten desondanks in op samenhang

tussen de instrumenten. Verder ervaren zij breed dat integraal werken een organisatorische uitdaging is, waarbij de vaak sectorale portefeuilleverdeling van bestuurders soms een uitdaging is.

Over het algemeen brengen de betrokken provincies bewust interbestuurlijke samenhang aan bij het gebruik van de instrumenten, en overleggen zij regionaal. Dat deden zij voor de Omgevingswet ook.

Waterschappen

Uit het onderzoek blijkt dat integraal werken voor de betrokken waterschappen een ander karakter heeft gezien hun verantwoordelijkheid voor een beperkt aantal thema's. Toch proberen de betrokken waterschappen integraal te werken. Zij ervaren dat daarvoor een cultuurverandering nodig is die nog tijd vraagt, ook bij de overheden waarmee zij samenwerken.

Bij de betrokken waterschappen bestaat een gemengd beeld over interbestuurlijke samenhang. Sommige waterschappen ervaren dat dit onder de Omgevingswet steeds beter gaat, anderen ervaren dat sommige samenwerkingsverbanden moeilijk op gang komen. Specifiek wordt genoemd dat waterschappen en gemeenten soms niet op één lijn zitten bij de vergunningverlening.

Gemeenten

Uit het onderzoek blijkt dat een aantal betrokken gemeenten altijd al integraal werkte door verschillende thema's in samenhang te bezien, het thema gezondheid is daarin nieuw voor hen. Capaciteit, duidelijke kaders en financiële middelen vormen voor hen wel een uitdaging bij het integraal werken.[31]

Onder de Omgevingswet moeten gemeenten rekening houden met ETFAL bij het opstellen van hun omgevingsplan en het verlenen van BOPA-vergunningen. Het integraal werken vergt volgens de betrokken gemeenten nog een cultuuromslag, maar zij erkennen dat de Omgevingswet het integraal werken zal bevorderen.

De betrokken gemeenten geven aan de belangen van derden bij het vaststellen van een omgevingsplan en het verlenen van BOPA-vergunningen te betrekken. Een gemeente geeft aan dat dit voor de Omgevingswet ook gebeurde, maar dat de Omgevingswet hier wel meer structuur in heeft gebracht.

Ten aanzien van de samenhang tussen verschillende instrumenten laat het onderzoek zien dat dit bij de betrokken gemeenten nog in ontwikkeling is. Er wordt door hen bijvoorbeeld gewerkt aan de koppeling van programma's aan de omgevingsvisie. Ook de doorwerking van verschillende instrumenten in het omgevingsplan kan volgens hen nog beter.

Overkoepelend beeld: integraal werken

Uit het onderzoek blijkt dat integraal werken om een cultuuromslag vraagt die nog niet volledig bij de betrokken overheden is geland en die soms niet aansluit bij de sectorale portefeuilleverdeling van bestuurders. Wel wordt erkend dat de Omgevingswet integraal werken zal bevorderen als katalysator voor interne afstemming, externe samenwerking en participatie. Bij de waterschappen wordt opgemerkt dat hun vaak sectorale taakuitvoering niet altijd aansluit bij integraal werken.

3.13 Waarborgen rechtsbescherming

De Omgevingswet brengt een vereenvoudiging van procedures voor initiatiefnemers met zich mee. Zo heeft de Omgevingswet als uitgangspunt dat initiatiefnemers zelf mogen kiezen of zij vergunningen voor meerdere activiteiten tegelijk of apart aanvragen. Op de aanvraag voor een omgevingsvergunning is in principe de reguliere procedure van toepassing. Er geldt dan een beslistermijn van 8 weken, of 12 weken als er instemming nodig is van een ander bestuursorgaan. Initiatiefnemers weten zo sneller waar zij aan toe zijn.

Ongeacht deze vereenvoudiging moet er een gelijkwaardig beschermingsniveau in acht worden genomen. In de memorie van toelichting bij de Omgevingswet is dit uitgangspunt in twee elementen uitgelegd:

1. Er mag geen verlies van waarborgen optreden ten opzichte van het beschermingsniveau onder de huidige wetgeving.
2. Meer initiatieven moeten ook niet leiden tot inperking van de rechten van belanghebbenden.

31 De financiële effecten van de Omgevingswet zijn geen onderdeel van de Monitor Werking Omgevingswet, dus is er geen verder onderzoek naar deze ervaringen gedaan en kunnen op basis van deze rapportage geen conclusies getrokken worden hierover.

Voor een goede rechtsbescherming is het ook nodig dat het voor belanghebbenden inzichtelijk is welk bevoegd gezag besluiten neemt en wanneer dat gebeurt. Door de veranderingen in het omgevingsrecht heeft de Omgevingswet mogelijk impact op de werklast van de rechtspraak. De monitoring hiervan is belegd bij een apart traject (zie hoofdstuk 5). Wel is er dit jaar in het kwalitatieve onderzoek met de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) gesproken over de werklast in 2025 in Omgevingswet gerelateerde zaken.

De Omgevingswet heeft naast het waarborgen van formele rechtsbescherming ook als doel belanghebbenden in een vroeg stadium te betrekken. Dit gebeurt in de voorbereiding van besluiten via participatie en bij de uitgebreide voorbereidingsprocedure is daarnaast een zienswijzenprocedure verplicht.

Ook geeft de Omgevingswet meer ruimte voor open normen en flexibilisering, bijvoorbeeld door waar mogelijk te werken met de algemene zorgplicht en specifieke zorgplichten. Het is voor het waarborgen van de rechtsbescherming van belang dat bevoegde gezagen en specifiek toezichthouders en handhavers overweg kunnen met die open normen.

Ministeries en uitvoeringsorganisaties

Uit het onderzoek blijkt dat de betrokken ministeries nog geen ervaring hebben met juridische conflicten onder de Omgevingswet en de complexiteit daarvan. Een uitvoeringsorganisatie merkt op dat er op het uitvoeringsniveau nog veel discussie is vanwege nieuwe regelgeving.

Ook zijn er nog weinig ervaringen met toezicht en handhaving bij open normen en de algemene zorgplicht. Twee Rijksuitvoerings-organisaties geven aan dat hun toezichthouders en handhavers overweg kunnen met de instrumenten van de Omgevingswet in brede zin. Wel zijn er op punten nog onduidelijkheden, bijvoorbeeld bij geluidsnormen. Over de handhaving van de algemene zorgplicht geven zij aan dat dit nauwelijks gebeurt in de praktijk.

Provincies

Ook de bij het onderzoek betrokken provincies geven aan nog geen ervaring te hebben met juridische conflicten onder de Omgevingswet. Zij geven aan dat toezicht en handhaving voor hun taken voornamelijk door omgevingsdiensten gebeurt.

De bij het onderzoek betrokken omgevingsdienst geeft aan dat zij in de praktijk overweg kan met de instrumenten, waaronder omgevingsplannen, en dat zij goed op de hoogte is van de werking van het Bal.

Waterschappen

Een van de betrokken waterschappen geeft aan dat zij geen impact van de Omgevingswet op juridische conflicten ervaart.
Een van de betrokken waterschappen ervaart dat hun toezichthouders en handhavers over het algemeen overweg kunnen met de instrumenten van de Omgevingswet, maar dat de regels uit het Bal en de waterschapsverordening nog wel als ingewikkeld worden ervaren. Ook blijkt uit het interview dat handhaving van de algemene zorgplicht door dit waterschap maar beperkt wordt ingezet, de specifieke zorgplichten uit het Bal worden wel vaker door hen gebruikt.

Gemeenten

De bij het onderzoek betrokken gemeenten hebben nog niet genoeg ervaring met juridische conflicten onder de Omgevingswet om te zeggen of de complexiteit van die conflicten is toegenomen. Volgens enkele betrokken gemeenten zijn deze conflicten niet eenvoudiger geworden, vanwege nieuwe termen en het afwegen van meer belangen dan voorheen.

Belangenorganisaties en bedrijven

Uit het onderzoek blijkt dat de betrokken belangenorganisaties geen verandering merken ten aanzien van hoe belanghebbenden het omgevingsrecht gebruiken. Volgens hen maakt de hoeveelheid informatie en de complexiteit daarvan het lastig voor belanghebbenden om uit te zoeken hoe zij invloed kunnen hebben. De optie van bezwaar maken wordt volgens hen uiteindelijk wel gevonden.

Raad van State

Uit het interview met de ABRvS blijkt dat zij nog heel weinig zaken zien waarop de Omgevingswet van toepassing is. Volgens hen is dat deels te verklaren doordat zij deels rechter in hoger beroep zijn voordat er zaken bij hen terecht komen dienen er eerst uitspraken van rechtbanken te zijn in die zaken. Pas daarna kan een zaak bij de afdeling terechtkomen.

Overkoepelend beeld: waarborgen rechtsbescherming
Uit het onderzoek blijkt dat de betrokken overheden nog weinig ervaring hebben met juridische conflicten onder de Omgevingswet. Wel zijn er in de uitvoeringspraktijk al discussies over de uitleg van nieuwe regelgeving, bijvoorbeeld over regels over milieubelastende activiteiten. De ABRvS heeft slechts een beperkt aantal zaken waarop de Omgevingswet van toepassing is gezien.

3.14 Positieve grondhouding van overheden

Artikel 1.6 van de Omgevingswet bevat de algemene zorgplicht: '*Een ieder draagt voldoende zorg voor de fysieke leefomgeving*'. Uitgangspunt hierbij is dat activiteiten in beginsel kunnen plaatsvinden, maar tegelijkertijd vergt de zorgplicht ook dat sommige activiteiten niet plaatsvinden. Hierbij wordt van overheden een positieve grondhouding gevraagd t.a.v. initiatieven: de 'ja, mits'-houding. Deze gaat uit van vertrouwen in initiatiefnemers, meedenken en initiatieven mogelijk maken.

De positieve grondhouding hangt niet alleen af van de houding van overheden, ook de regelgeving moet dat mogelijk maken. Regelgeving moet ruimte geven aan overheden samen met initiatiefnemers te zoeken naar manieren waarop een initiatief kan plaatsvinden, zonder de belangen van de fysieke leefomgeving uit het oog te verliezen.

Ministeries en uitvoeringsorganisaties
Uit het onderzoek blijkt dat de betrokken ministeries en Rijksuitvoeringsorganisaties ervaren vanuit een positieve grondhouding te werken bij het opstellen van hun regels richting initiatiefnemers, maar dat zij dit voor de Omgevingswet ook al deden. Een aantal van hen geeft aan dit bijvoorbeeld vorm te geven door het omgevingsoverleg. Een ministerie geeft aan dat een positieve grondhouding niet betekent dat ieder initiatief doorgang kan vinden.

De betrokken ministeries merken op dat zij voldoende kennis, expertise en vaardigheden hebben om vanuit een positieve grondhouding te werken, maar dat er wel ruimte en capaciteit nodig is om dit door te ontwikkelen.

Provincies
De betrokken provincies werken grotendeels volgens een positieve grondhouding bij het opstellen van hun regels en richting initiatiefnemers, maar geven tegelijk aan dat dit niet nieuw is onder de Omgevingswet. Eén provincie stelt dat de positieve grondhouding de kwaliteit van de leefomgeving ten goede komt; door die houding lukt het initiatiefnemers te stimuleren iets extra te doen.

Waterschappen
De betrokken waterschappen geven aan dat zij vanuit een positieve grondhouding werken bij het opstellen van hun regels en richting initiatiefnemers. Een aantal van hen geeft ook aan dat in haar waterschapsverordening te verwerken. Anderen zijn van plan dit in de toekomst ook te doen.

Zij passen deze houding ook toe bij het omgevingsoverleg en het vooroverleg. Wel worden de waterschappen soms vergeten bij omgevingsoverleggen van andere overheden.

De betrokken waterschappen vinden dat zij voldoende kennis, expertise en vaardigheden hebben om vanuit een positieve grondhouding te werken, maar dat dit van toezichthouders wel meer vraagt dan voorheen.

Gemeenten
Verschillende betrokken gemeenten geven aan volgens een positieve grondhouding te werken bij het opstellen van hun regels en richting initiatiefnemers, maar dat dit voor de Omgevingswet ook al zo was. Zij zeggen voldoende kennis, expertise en vaardigheden te hebben om vanuit een positieve grondhouding te werken.

Ook de betrokken gemeenten investeren in het omgevingsoverleg met initiatiefnemers, met name bij grote ontwikkelingen. Wel is het voor hen nog zoeken naar een balans tussen het bieden van ruimte en het volgen van beleid. Zij geven wel aan dat er grenzen zitten aan een positieve grondhouding omdat initiatieven aan regels moeten voldoen.

De bij het onderzoek betrokken omgevingsdienst geeft aan nog ruimte voor verbetering te zien ten aanzien van de positieve grondhouding. Ook bij omgevingstafels wordt de omgevingsdienst niet altijd uitgenodigd is de ervaring.

Belangenorganisaties en bedrijven

De bij het onderzoek betrokken belangenorganisaties ervaren de positieve grondhouding van bevoegde gezagen richting initiatiefnemers nog niet. Een van hen geeft aan dat de positieve grondhouding naast een cultuuromslag bij de overheid ook een verandering van de houding van initiatiefnemers vraagt.

Overkoepelend beeld: positieve grondhouding van overheden

Uit het onderzoek blijkt dat de meeste betrokken overheden proberen vanuit een positieve grondhouding te opereren, wat zij voor de Omgevingswet ook al deden. Deze houding wordt door belangenorganisaties voor bedrijven nog niet zo herkend. De positieve grondhouding proberen de betrokken overheden vooral in het vooroverleg tot uiting te brengen. Wel geven zij aan dat ondanks deze houding niet alle initiatieven kunnen worden gerealiseerd, omdat alle initiatieven alsnog aan de regels moeten voldoen.

3.15 Participatie van en samenwerking met de samenleving

De Omgevingswet schrijft voor dat overheden bij visie- en planvorming en het ontwikkelen van programma's aangeven op welke wijze zij burgers, bedrijven en andere partijen hebben betrokken bij de totstandkoming ervan. Ook aanvragers van vergunningen moeten aangeven of en zo ja hoe zij invulling hebben gegeven aan participatie. Vanwege het 'noodzakelijke vormvrije' karakter van participatie, staat het bevoegde gezagen vrij om deze participatieprocessen zelf in te richten.[32]

De participatieve manier van werken stelt eisen aan de kennis en vaardigheden bij overheden. Het vraagt bijvoorbeeld om bredere kennis om vanuit meerdere belangen naar een initiatief te kunnen kijken in combinatie met de vaardigheid om die belangen in het proces te betrekken. Belanghebbenden moeten zich gehoord voelen en begrijpen wat er met hun inbreng is gedaan. In de monitor is informatie verzameld hoe in de praktijk invulling wordt gegeven aan de eisen van participatie.

32 Kamerstukken II 2013/14, 33962, nr. 3, p.277.

Ministeries

Uit het onderzoek blijkt dat participatie bij initiatieven voor de ministeries weinig speelt omdat zij hier vaak verder van afstaan. De betrokken ministeries organiseren wel participatie bij de instrumenten waarvoor zij zelf bevoegd gezag zijn.

Provincies

Alle bij het onderzoek betrokken provincies besteden aandacht aan participatie. Wel verschilt de manier van participatie per instrument, van gesprekken tot inloop- en informatiebijeenkomsten. Als uitdaging bij het organiseren van participatie wordt door een provincie de representativiteit van deelnemers aan participatiemomenten genoemd. Enkele betrokken provincies geven aan hiermee om te gaan door bijvoorbeeld gebiedscommissies, jongerenparticipatie en het betrekken van belangenorganisaties.

De betrokken provincies gaan verschillend om met het opstellen van participatiebeleid, bijvoorbeeld met participatievisies en participatieverordeningen. Ook worden door sommige provincies handreikingen opgesteld voor initiatiefnemers.

Waterschappen

Uit het onderzoek blijkt dat ook de betrokken waterschappen met participatie bezig zijn. Hoe zij burgers betrekken bij het ontwikkelen van beleid hangt wel af van het instrument. Ook hebben zij verschillende vormen van participatiebeleid. Eén waterschap geeft aan te werken aan het samenvoegen van verschillende beleidsdocumenten over participatie tot één document. Eén waterschap merkt op actief te werken aan een diverse samenstelling van deelnemers aan participatietrajecten, door bijvoorbeeld stakeholderanalyses te doen.

Wanneer initiatiefnemers informatie over participatie moeten aanleveren, ervaren de waterschappen dat dit volgens regels in de Omgevingswet gebeurt.

Gemeenten

De bij het onderzoek betrokken gemeenten geven aan op verschillende manieren aan participatie te doen afhankelijk van het instrument. Vooral bij de omgevingsvisie wordt intensief geparticipeerd, maar ook bij de uitvoering en evaluatie van beleid worden burgers betrokken. Twee gemeenten merken op dat het lastig is om een representatieve groep deelnemers te krijgen, met name bij open bijeenkomsten. In een groepsbijeenkomst wordt genoemd dat het echter niet altijd nodig is iedereen te bereiken, maar wel de personen die bijdragen aan het participatiedoel.

De betrokken gemeenten doen dat op veel verschillende manieren, van inspraakavonden tot werkgroepen en burgerberaden. Initiatiefnemers leveren informatie over participatie aan de betrokken gemeenten soms bij het vooroverleg aan en anders bij de aanvraag. Vaak in de vorm van een participatieverslag.

Belangenorganisaties en bedrijven

Uit het onderzoek blijkt dat de leden van de betrokken belangenorganisaties vaak met participatie te maken hebben bij concrete initiatieven. Sommige leden hebben een negatief beeld van participatie omdat zij ervaren dat alleen tegenstanders van initiatieven aan participatie meedoen. Een belangenorganisatie zegt dat participatie juist voor draagvlak kan zorgen. Die organisatie merkt ook op dat er geen eenduidig beeld is van hoe informatie over participatie moet worden aangeleverd. Bij grote projecten ziet zij dat er participatieplannen worden opgesteld die ook met het bevoegd gezag besproken worden.

Overkoepelend beeld: participatie en samenwerking met de samenleving

Uit het onderzoek blijkt dat de betrokken overheden ook voor de Omgevingswet al aan participatie deden en dat dit dus niet is toegenomen. Volgens hen heeft de Omgevingswet participatie wel gestroomlijnd. Veel betrokken overheden hebben participatiebeleid en betrekken burgers actief bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van beleid. Wel is de manier waarop per instrument anders. Ook stimuleren veel betrokken overheden initiatiefnemers bij participatie, bijvoorbeeld door het opstellen van handreikingen. Een grote uitdaging bij participatie is volgens de betrokken overheden het vinden van een representatieve deelnemersgroep.

3.16 Gebiedsgericht werken

Het stelsel van de Omgevingswet bevat instrumenten die gebiedsgericht ingezet kunnen worden. Naast het gebiedsgericht werken op hoofdlijnen in de omgevingsvisie of het gebiedsprogramma kunnen overheden besluiten nemen over toestemming voor concrete gebiedsgerichte ontwikkelingen. Dit kan op hoofdlijnen via drie instrumenten: het projectbesluit voor complexe projecten van publiek belang, de omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit (waaronder ook de BOPA-vergunning) of een wijziging van het omgevingsplan.

De Omgevingswet biedt meer ruimte voor lokaal maatwerk. Overheden kunnen onder meer op het gebied van milieu – binnen een bandbreedte - zelf regels en normen formuleren. Zo kunnen overheden in de lokale context betere afwegingen maken passend bij de aard van een gebied of opgave.

Ministeries

Uit het onderzoek blijkt dat de betrokken ministeries vooral gebiedsgericht werken bij drukke plangebieden, waarin meerdere opgaven samenkomen en er keuzes moeten worden gemaakt. Steeds meer onderdelen uit de nationale omgevingsvisie worden gebiedsgericht uitgewerkt, bijvoorbeeld in de NOVEX-gebieden. Wel geven de ministeries aan dat zij voor de Omgevingswet ook gebiedsgericht werkten.

Een aantal betrokken ministeries geeft aan het projectbesluit te gebruiken om gebiedsgericht te werken. Een van hen merkt het integreren van meerdere thema's in een projectbesluit aan als uitdaging vanwege de betrokkenheid van meerdere initiatiefnemers.

Provincies

Uit het onderzoek blijkt dat de betrokken provincies op verschillende manieren gebiedsgericht werken. Eén provincie zegt bijvoorbeeld de omgevingsvisie te baseren op verschillende gebiedsvisies. Eén andere provincie geeft aan juist de omgevingsverordening gebiedsgericht in te delen. Wel wordt breed herkend dat gebiedsgericht integraal werken wordt bemoeilijkt door de portefeuilleverdeling van bestuurders.

Ook gebruikt een aantal betrokken provincies al gebiedsgerichte programma's, bijvoorbeeld in het landelijk gebied. Zij hebben positieve ervaringen met het gebiedsgerichte programma, bijvoorbeeld omdat het tot uitvoering van maatregelen in samenwerking met de plaatselijke gemeenschap leidt.

Waterschappen

Uit het onderzoek blijkt dat de betrokken waterschappen vooral thematisch werken en niet zo zeer gebiedsgericht. Ook maken zij geen gebruik van gebiedsgerichte programma's. Eén betrokken waterschap legt uit dat gebiedsgericht werken voor waterschappen ook niet verplicht is, en minder voor de hand liggend is omdat zij op het gehele watersysteem focussen. Een ander waterschap merkt het watersysteem en de specifieke stroomgebieden juist aan als de gebieden waarop zij zich focust. In die zin werken de betrokken waterschappen altijd al gebiedsgericht. Het gebruik van het projectbesluit om gebiedsgericht werken mogelijk te maken verschilt tussen de waterschappen.

Gemeenten

Meerdere betrokken gemeenten geven aan gebiedsgericht te werken met verschillende instrumenten, waaronder ook het programma om vervolgens BOPA-vergunningen op te baseren. Ook geven zij aan dat zij hun omgevingsvisie gebiedsgericht uitwerken. Daarbij is het een zoektocht naar het behouden van een basiskader. Eén gemeente geeft aan op zoek te zijn naar meer handvaten bij de keuze tussen een thematische of gebiedsgerichte indeling. Over het algemeen geven de betrokken gemeenten aan over de benodigde kennis, expertise en vaardigheden te beschikken om gebiedsgericht te werken.

Ervaringen met gebiedsgerichte programma's verschillen. Sommige betrokken gemeenten gebruiken deze programma's bij woningbouwopgaven, één gemeente geeft aan thematische programma's te gebruiken waarin wel gebieden worden aangeduid. Met de effectiviteit van gebiedsgerichte programma's hebben de gemeenten nog niet genoeg ervaring.

Belangenorganisaties voor bedrijven

Onder de betrokken belangenorganisaties bestaat een gemengd beeld over gebiedsgericht werken. Sommigen zeggen gedwongen te zijn zelf ook gebiedsgericht te kijken wat waar mogelijk is, of er niet veel van te merken. Anderen zeggen last te hebben van gebiedsgericht maatwerk bij bedrijventerreinen en liever uniforme regels te willen omdat die zekerheid geven.

Overkoepelend beeld: gebiedsgericht werken

Uit het onderzoek blijkt dat alle betrokken overheden in meer of mindere mate bezig zijn met gebiedsgericht werken. Dat doen zij bij verschillende instrumenten. Vaak is die gebiedsgerichte aanpak sectoraal gestuurd. Sommige betrokken overheden ervaren sectorale portefeuilleverdelingen van bestuurders als obstakel voor een integrale gebiedsgerichte aanpak. Bij waterschappen kent gebiedsgericht werken een andere aanpak, omdat zij gefocust zijn op het gehele watersysteem en de stroomgebieden daarin. Dat zijn andere typen begrenzingen dan de gebieden waar andere overheden aan werken.

4 Analyse en conclusies

Hoewel de voorbereiding op de Omgevingswet al veel eerder van start ging, was 2025 het tweede jaar waarin de Omgevingswet van kracht was en waarin de gebruikers van de wet volledig met de wet en de instrumenten werkten. De bevindingen in deze rapportage laten zien dat zij in 2025 intensiever van die instrumenten gebruik maakten. Ook wordt duidelijk dat zij werkten aan de verbeterdoelen en het werken volgens de uitvoeringsprincipes in de praktijk. Tegelijkertijd worden er in de praktijk ook uitdagingen ervaren bij het nastreven van de verbeterdoelen en de uitvoeringsprincipes.

Het is logisch en ook verwacht dat een stelselwijziging zo groot als de Omgevingswet in de praktijk ook in 2025 nog tijd nodig heeft, en dat de transitie die overheden moeten doormaken met het oog op de verbeterdoelen en uitvoeringsprincipes nog niet voltooid is. Het is bovendien het doel van deze monitor om *beschrijvende* informatie over de werking van de Omgevingswet te presenteren, evaluatieve conclusies over de verbeterdoelen vallen nadrukkelijk buiten het doel van deze monitor.

Op basis van de bevindingen in hoofdstuk 3 en de onderliggende stukken ontstaat een algemeen beeld over hoe in 2025 met de Omgevingswet gewerkt werd, en hoe dat werken zich heeft ontwikkeld sinds 2024. In dit hoofdstuk wordt dat beeld bestaande uit 5 conclusies gepresenteerd.

1. Alle kerninstrumenten werden in 2025 vaker gebruikt

Uit het feitenbeeld kerninstrumenten blijkt dat de overheden die met de Omgevingswet werken in 2025 van alle kerninstrumenten meer gebruik maakten dan in 2024. Dit geldt zowel voor de verplichte instrumenten, zoals de omgevingsvisie voor provincies en gemeenten, als de instrumenten met vrijwillige aspecten, zoals programma's en projectbesluiten.

Alle provincies hadden in 2024 al een vastgestelde omgevingsvisie. In 2025 is het overgrote deel van de *wijzigingen* van die omgevingsvisies volgens alle technische en inhoudelijke eisen van de Omgevingswet en het DSO, volgens de STOP dus, vastgesteld. In 2025 stelden 40 gemeenten hun eerste omgevingsvisie vast, in totaal hadden 252 gemeenten in 2025 een vastgestelde omgevingsvisie. Ook bij gemeenten neemt het aandeel STOP-omgevingsvisies in verhouding tot IMRO-omgevingsvisies toe. Gemeenten hebben nog tot 2027 de tijd om een omgevingsvisie vast te stellen.

Alle decentrale overheden hadden bij inwerkingtreding een eigen gebiedsdekkende regeling waarin al hun regels voor de fysieke leefomgeving staan. Voor provincies en waterschappen geldt dat zij vóór inwerkingtreding deze regeling al konden voorbereiden en zelfs vaststellen. Gemeenten hebben bij inwerkingtreding het omgevingsplan van rechtswege gekregen, met in het tijdelijke deel daarvan de bruidsschat.

Deze gebiedsdekkende regelingen worden door bevoegde gezagen zo vaak als nodig gewijzigd, met als achterliggend idee dat de regelingen altijd 'up to date' zijn. Er geldt geen verplichte actualiseringstermijn. Enkele provincies gebruiken voor hun omgevingsverordening nog het IMRO, de meeste provincies gebruiken de STOP – net als alle waterschappen voor hun waterschapsverordening.

Gemeenten stelden in 2025 meer dan twee keer zo veel omgevingsplanwijzigingen vast dan in 2024. Alle gemeenten samen deden dit in 2025 645 keer. Bij meer dan twee derde van die omgevingsplanwijzigingen werd van het IMRO gebruik gemaakt, wat niet onverwacht is gezien het aflopen van de TAM per 1 januari 2026. Voor gemeenten geldt conform de transitietermijn dat zij voor 2032 de regels van de bruidsschat vanuit het tijdelijke deel van het omgevingsplan naar het nieuwe deel moeten verhuizen, en een compleet omgevingsplan moeten hebben.

Ook het aantal programma's dat in 2025 is vastgesteld ligt fors hoger dan in 2024: bevoegde gezagen stelden in 2025 ruim twee keer zo veel programma's vast, met 116 vastgestelde programma's deden gemeenten dat zelfs drie keer zo vaak.

In 2025 werden 21 projectbesluiten vastgesteld, in 2024 gebeurde dit maar 1 keer. Van alle bevoegde gezagen gebruiken waterschappen dit instrument het meest, 10 van de 21 in 2025 vastgestelde projectbesluiten werden door een waterschap vastgesteld. Dat er in 2025 veel meer projectbesluiten vastgesteld zijn, heeft voor een deel te maken met de lange voorbereidingstijd die nodig is voor een projectbesluit.

2. De uitvoering neemt in omvang toe, afzonderlijke vergunningaanvragen bij één initiatief worden als uitdaging ervaren

Uit het feitenbeeld kerninstrumenten blijkt dat er in 2025 meer vergunningaanvragen, meldingen en informatieverstrekkingen werden gedaan dan in 2024. Ook in 2025 verliep de uitvoering zonder grote knelpunten. Wel geven de bij het kwalitatief onderzoek betrokken bevoegde gezagen aan versnippering te ervaren nu onder de Omgevingswet initiatiefnemers veel vaker meerdere aanvragen die bij één initiatief horen afzonderlijk kunnen aanvragen.

In 2025 werden ongeveer 192.000 vergunningaanvragen gedaan, 15 procent meer dan in 2024. In die aanvragen werd voor ruim 249.000 activiteiten een vergunning aangevraagd. Gemeenten waren voor 80 procent van die aanvragen het ontvangend bevoegd gezag en voor 65 procent het plichtstellend bevoegd gezag van de vergunningplichten voor de activiteiten in die aanvragen. Er werden in 2025 ongeveer 165.000 meldingen en 106.000 informatievoorzieningen gedaan, respectievelijk 9 en 40 procent meer dan in 2024. De gelijkwaardige maatregel en het maatwerkvoorschrift worden respectievelijk ongeveer 400 en 1500 keer gebruikt.

Initiatiefnemers kunnen onder de Omgevingswet in de meeste gevallen kiezen om vergunningen apart of juist tegelijkertijd aan te vragen, wanneer zij voor hun initiatief meerdere vergunningen nodig hebben. Aan het vaker enkelvoudig kunnen aanvragen van vergunningen bij één initiatief liggen drie keuzes in de Omgevingswet ten grondslag: het vervallen van de eis van onlosmakelijke samenhang en de aanhaakplicht, en het vervangen van de vergunning per inrichting voor regels per milieubelastende activiteit bij bedrijven met milieugevolgen. Onder de Omgevingswet is het aan een initiatiefnemer om te bepalen wanneer hij welke aanvragen (meldingen en informatieverstrekkingen) doet, zo kan de initiatiefnemer de volgorde en timing van aanvragen aanpassen naar eigen behoefte.

In 2025 was 75 procent van de aanvragen enkelvoudig, in 2024 was dit 80 procent. Bij de onder de Omgevingswet ‘geknipte’ technische en ruimtelijke bouwactiviteit is in 2025 een lichte toename van het aantal meervoudige aanvragen te zien waarin deze activiteiten tegelijkertijd worden aangevraagd ten opzichte van aanvragen waarin slechts een van de twee voorkomt.

De bij het kwalitatief onderzoek betrokken bevoegde gezagen ervaren versnippering: informatie over initiatieven waar meerdere activiteiten onder vallen die voorheen via één aanvraag tegelijk binnenkwam, komt nu in veel gevallen via meerdere afzonderlijke aanvragen verspreid in de tijd bij het bevoegd gezag terecht. Dit kan leiden tot een gefragmenteerd beeld van initiatieven. Het is bij de meeste vergunningaanvragen niet nodig om informatie over het hele initiatief te hebben, vaak zijn de beoordelingskaders namelijk sectoraal, bijvoorbeeld bij een omgevingsvergunning voor een technische bouwactiviteit. Toch wordt deze systematiek van enkelvoudige vergunningaanvragen onder de Omgevingswet door de betrokken bevoegde gezagen als uitdaging in de uitvoering ervaren.

3. BOPA-vergunning ook in 2025 vaker gebruikt dan de omgevingsplanwijziging

Net als in 2024 blijkt uit de bevindingen van de Monitor Werking Omgevingswet dat gemeenten ook in 2025 bij het toestaan van een initiatief dat niet binnen de regels van het omgevingsplan past vaker een BOPA-vergunning verlenen dan een omgevingsplanwijziging vaststellen.

Uit het feitenbeeld kerninstrumenten blijkt dat gemeenten in 2025 voor ongeveer 7.000 BOPA-vergunningen een kennisgeving in het DSO publiceerden, ongeveer tweeëneenhalf keer zo vaak als in 2024. Er zijn ook gemeenten die nog geen kennisgevingen in het DSO publiceren, in de periode van inwerkintreding tot en met 2025 publiceerden 277 gemeenten kennisgevingen. Het totaal aantal verleende BOPA-vergunningen ligt dus waarschijnlijk hoger dan 7.000. Het feitenbeeld laat ook zien dat gemeenten in 2025 645 omgevingsplanwijzigingen publiceerden, ongeveer twee keer zo veel als in 2024. Er werden dus in 2025 zowel meer kennisgevingen van BOPA-vergunningen als omgevingsplanwijzigingen gepubliceerd.

Met een omgevingsplanwijziging is het mogelijk om meerdere initiatieven tegelijk toe te staan of ‘binnenplans te maken’ -door in het omgevingsplan een vergunningplicht of algemene regel met eventuele meldings- en of informatieplicht op te nemen. Met een BOPA-vergunning kan slechts één initiatief worden toegestaan. Toch laten deze bevindingen zien dat de BOPA-vergunning relatief vaak gebruikt wordt. In het kwalitatief onderzoek komt dit ook naar voren: de bij het onderzoek betrokken gemeenten geven aan de BOPA-vergunning vaker te gebruiken dan de omgevingsplanwijziging.

Gemeenten hebben nog tot 2032 voor het opstellen van hun omgevingsplan overeenkomstig alle eisen van de Omgevingswet. Het omgevingsplan is voor gemeenten een belangrijk instrument omdat alle gemeentelijke regels in het omgevingsplan in samenhang worden afgewogen.

Het wijzigen van het omgevingsplan wordt door bij het kwalitatief onderzoek betrokken gemeenten wel als complex en omvangrijk ervaren. Het is dan ook te begrijpen dat gemeenten de BOPA-vergunning vaak gebruiken, omdat deze vergunning relatief eenvoudig en vaak sneller werkt dan een wijziging van het omgevingsplan. Toch laten de bevindingen uit de monitor zien dat gemeenten in 2025 een volgende fase in zijn gegaan in de transitie naar een compleet omgevingsplan. Er zijn in 2025 namelijk ruim twee keer zoveel omgevingsplanwijzigingen gepubliceerd als in 2024.

Ook na 2032 zal de BOPA-vergunning een belangrijke functie in het stelsel van de Omgevingswet blijven vervullen. Een kanttekening daarbij is dat veel permanente BOPA-vergunningen wel dubbel werk opleveren. Permanente BOPA-vergunningen voor het in stand houden van een bouwwerk of die niet in overeenstemming zijn met een aan een locatie toegedeelde functie (ook die van vóór 2032) moeten vanaf 2032 vijf jaar nadat zij onherroepelijk zijn geworden in het omgevingsplan worden opgenomen.[33]

4. Overheden zetten werk aan verbeterdoelen en uitvoeringsprincipes in 2025 voort

In 2025 zijn door alle overheden stappen gezet in het gebruiken van de kerninstrumenten, maar net als in 2024 werden de instrumenten in 2025 nog niet volledig benut. Grotendeels is dit verwacht, ook met het oog op de nog lopende transitietermijnen voor omgevingsplannen en gemeentelijke omgevingsvisies. Ondanks die stappen droeg het gebruik van de kerninstrumenten in 2025 dus nog niet optimaal bij aan het behalen van de verbeterdoelen in de praktijk.

Toch zet het overwegend positieve beeld dat in 2024 over de verbeterdoelen bestond voort in 2025: alle bij het onderzoek betrokken overheden herkennen de verbeterdoelen en zijn in hun eigen beleidsproces bezig de verbeterdoelen te bereiken. Alle verbeterdoelen kennen hierbij nog organisatorische opgaven. Zo is het voor een samenhangende benadering bijvoorbeeld nodig om intern over vaak nog sectoraal ingedeelde afdelingen en portefeuilles van bestuurders heen te stappen, en vraagt inzichtelijkheid van het omgevingsrecht voor burgers om duidelijke regels die in het DSO leesbaar en vindbaar zijn.

Ook de uitvoeringsprincipes worden door alle bij het onderzoek betrokken overheden herkend en nagestreefd. Net als in 2024 geven zij in het kwalitatieve onderzoek aan dat zij dit vaak voor de Omgevingswet ook al deden. Wel wordt de Omgevingswet nog steeds gezien als katalysator, bijvoorbeeld als het gaat om interne en externe samenwerking bij het gebruik van de kerninstrumenten. Participatie was voor de Omgevingswet ook al een vast onderdeel van het maken van beleid en regelgeving, maar de betrokken overheden geven aan dat de Omgevingswet participatie voor hen wel heeft gestroomlijnd.

5. Overheden ervaren uitdagingen bij versnippering bij vergunningen, versnelling en inzichtelijkheid

Uit deel 2 en 3 van deze rapportage blijkt dat de bij het kwalitatief onderzoek betrokken overheden bij het werken aan de verbeterdoelen en uitvoeringsprincipes uitdagingen ervaren bij een aantal aspecten: de versnippering die zij ervaren bij meerdere vergunningaanvragen voor een initiatief, de beoogde versnelling van besluitvorming en de inzichtelijkheid van het omgevingsrecht voor burgers. Ook wordt er nog weinig gebruik gemaakt van de bestuurlijke afwegingsruimte die de Omgevingswet biedt.

Zoals hierboven onder punt 2 ook genoemd, is het onder de Omgevingswet voor initiatiefnemers vaak mogelijk verschillende vergunningen die zij voor hun initiatief nodig hebben afzonderlijk aan te vragen. De betrokken overheden geven aan dit in kan leiden tot versnippering in de vergunningverlening. Hierdoor is het voor hen lastiger om de samenhang tussen verschillende onderdelen van een initiatief te betrekken in de besluitvorming, wat een samenhangende benadering bij de vergunningverlening moeilijk maakt.

De samenhangende benadering van de leefomgeving die met de Omgevingswet beoogd is komt grotendeels voort uit het gebruik en de toepassing van álle instrumenten van de Omgevingswet. Deze benadering komt het meest aan bod bij instrumenten waarin beleid en regels worden gemaakt, in de omgevingsvisie en de decentrale regelgeving. Bij die instrumenten worden integrale afwegingen gemaakt waarin alle aspecten van de fysieke leefomgeving in samenhang worden bezien. Een integrale afweging is in de vergunningverlening niet altijd nodig omdat beoordelingskaders vaak sectoraal zijn, zoals bij de omgevingsvergunning voor de technische bouwactiviteit.

Ook geven de betrokken overheden aan dat zij nog weinig versnelling van besluitvormingsprocedures ervaren sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Hierbij geldt ook dat het leren werken met de nieuwe systematiek nog tijd vergt. De betrokken belangenorganisaties voor bedrijven bevestigen dit beeld, hun leden ervaren ook nog geen versnelling. Bij de besluitvorming over vergunningaanvragen ervaren de betrokken overheden dat er door onvolledige aanvragen beslistermijnen niet gehaald worden.

33 Zie artikel 4.17 Omgevingswet.

Ook bezwaar en beroep wordt genoemd als een vertragende factor. De betrokken provincies ervaren dat het projectbesluit veel tijd kost, bijvoorbeeld omdat er veel tijd in het voortraject zit.

De inzichtelijkheid van het omgevingsrecht wordt door de betrokken overheden vooral gerelateerd aan het DSO. Een aantal betrokken overheden zegt overweg te kunnen met het DSO, maar de meeste geven aan dat zij het werken met het DSO nog niet onder de knie hebben. Zij ervaren enerzijds uitdagingen in kennis en toepassing, en anderzijds technische complexiteit en beperkingen van het stelsel. Daarbij wordt bijvoorbeeld het functioneren van de Vergunningcheck genoemd. De betrokken belangenorganisaties ervaren dat het DSO en met name het Omgevingsloket voor veelgebruikers best goed werkt, maar dat het voor de incidentele gebruiker nog erg ingewikkeld is. Hoewel het technisch functioneren van het DSO in deze monitor niet wordt onderzocht, wordt duidelijk dat de betrokken overheden in 2025 nog moeite hadden met het werken met het DSO en nog geen verbetering van de inzichtelijkheid van het omgevingsrecht voor burgers ervaren.

Tot slot blijkt uit de monitor dat in 2025, net als in 2024, nog beperkt gebruik werd gemaakt van de mogelijkheden voor bestuurlijke afwegingsruimte en maatwerk die de Omgevingswet biedt.

5 Ontwikkelagenda monitor

In 2025 is het grootste deel van de indicatoren in het plan van aanpak gemeten. De indicatoren die nog niet gemeten zijn worden ontwikkeld in een apart traject, of zijn nog afhankelijk van verdere ontwikkeling van het DSO.

De indicatoren die in een apart traject ontwikkeld worden, ontwikkeld gaan over de mer en de rechtspraak. Deze trajecten worden in dit hoofdstuk apart toegelicht.

Bijlage 1 bevat een volledige lijst van de indicatoren waarin ook te vinden is of en in welk onderzoek de indicatoren gemeten zijn.

5.1 Kwantitatieve monitoring door het Kadaster

Het grootste deel van de kwantitatieve indicatoren is in 2025 gemeten. In 2025 heeft het Kadaster aan een tweede tranche indicatoren en uitbreiding op bestaande indicatoren gewerkt. De inmiddels gerealiseerde indicatoren hebben onder andere betrekking op:

- Omgevingsvisie: inhoudelijke thema's
- Programma's
- Omgevingsvergunning: ingetrokken aanvragen
- Maatwerkvoorschriften: aanvragen
- Gelijkwaardige maatregelen: aantal aanvragen/meldingen
- Projectbesluiten

In bijlage 1 wordt aangegeven welke indicatoren in deze rapportage voor het eerst voorkomen. Hoe deze indicatoren (en de andere kwantitatieve indicatoren) zijn geteld wordt besproken in bijlage 2.

Er zijn ook indicatoren die in het plan van aanpak in het feitenbeeld kerninstrumenten op de ontwikkelagenda van de monitor zijn geplaatst die in 2025 nog niet gemeten konden worden. Of de informatie die voor deze indicatoren nodig is in het DSO komt, is afhankelijk van de ontwikkeling van het DSO in brede zin. Het is op dit moment niet zeker of deze indicatoren via het DSO gemeten kunnen worden in de toekomst, omdat de doorontwikkeling van het DSO nog een lopend proces is. Deze indicatoren hebben veelal betrekking op beslissingen van bevoegde gezagen over aanvragen van initiatiefnemers, bijvoorbeeld de verhouding tussen toegekende of afgewezen vergunningaanvragen. Vooralsnog staan deze indicatoren op de ontwikkelagenda van de monitor voor 2026.

5.2 Kwalitatief onderzoek door Haskoning

In 2025 zijn in het kwalitatieve onderzoek alle indicatoren van deel 2 en 3 van de monitor onderzocht. Onderwerpen die ten opzichte van de vorige rapportage over 2024 nieuw zijn in deze rapportage, zijn onder andere:

- Het verbeterdoel 'vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht'
  - Het participatieproces bij procedures en hoe hiermee wordt omgegaan
  - Hoe initiatiefnemers positieve grondhouding ervaren bij overheden
  - Hoe gebiedsgericht werken wordt ervaren en de effectiviteit hiervan
- Specifiek voor gemeenten werd in 2025 voor het eerst onderzocht:
  - Het verbeterdoel 'versnellen en verbeteren van besluitvorming'
  - Het uitvoeringsprincipe 'waarborgen rechtsbescherming'
  - Het uitvoeringsprincipe 'positieve grondhouding van overheden'
- De indicatoren die relevant zijn voor Rijksdepartementen die als bevoegd gezag gebruik maken van de Omgevingswet

Naast de inhoudelijke uitbreiding van het kwalitatieve onderzoek, werd de uitvoering van het onderzoek óók uitgebreid. In 2025 werden ook interviews uitgevoerd. Daarnaast is het aantal bevoegde gezagen dat bij het onderzoek betrokken wordt vergroot, en werden er additionele actoren bij het onderzoek betrokken zoals initiatiefnemers, uitvoeringsorganisaties en waar mogelijk burgers en maatschappelijke organisatie. Meer informatie over de onderzoeksaanpak is te vinden in hoofdstuk 2 en bijlage 3.

5.3 Tekstanalyseonderzoek

In 2025 zijn alle indicatoren die in het plan van aanpak onder het tekstanalyseonderzoek geschaard worden onderzocht. Ook zijn enkele verdiepende indicatoren van de kwantitatieve monitoring naar het tekstanalyseonderzoek verplaats omdat deze informatie niet goed geautomatiseerd uit het DSO te halen is. Het gaat bijvoorbeeld om analyses van programma's.

De analyses van de andere instrumenten (paragraaf 3.7) zijn doorontwikkeld om deze meer robuust te maken. Voor het kostenverhaal, onteigening en geluidproductieplafonds wordt nu gebruik gemaakt van bestaande informatie uit andere bronnen dan het DSO.

5.4 Milieueffectrapportage

In het plan van aanpak van de monitor zijn ook enkele indicatoren opgenomen die betrekking hebben op het instrument mer. Het betreft kwantitatieve indicatoren over de aantallen MER en mer-beoordelingen bij omgevingsvergunningen en projectbesluiten. In 2024 is gebleken dat deze indicatoren tegen verwachting in niet op basis van het DSO te meten zijn. De Eerste Kamer is hier eerder door de staatssecretaris van IenW en de Minister van VRO over geïnformeerd.[34]

In 2025 is gewerkt aan het verkennen van alternatieve oplossingen hiervoor. In samenwerking met het Kadaster en de RWS is er inmiddels een mogelijke oplossing in beeld die gebruik maakt van de vragenbomen in de aanvraagmodule voor omgevingsvergunningen in het Omgevingsloket. Het is op moment van schrijven nog niet mogelijk een definitieve uitspraak te doen over de levensvatbaarheid van deze oplossing, in de loop van 2026 wordt hier meer over bekend.

5.5 Rechtspraak

In het plan van aanpak van de monitor zijn ook enkele indicatoren opgenomen die betrekking hebben op de omgevings-rechtspraak, specifiek over het aantal keren dat belanghebbenden in beroep en hoger beroep gaan na beslissingen van bevoegde gezagen over ingediende bezwaren. Ook van deze indicatoren is in 2024 gebleken dat deze niet te meten zijn in de drie monitoringsonderzoeken. Het Ministerie van BZK, het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS) en de Raad voor de Rechtspraak (RvdR) werken in een apart traject aan een alternatieve manier om tot deze informatie te komen.

34 Kamerstukken I 2024/25, 34 287/29 383/34 986, nummer onbekend, zie link.

6 Media-analyse

Naast de drie jaarlijkse onderzoeken (zie hoofdstuk 2) die worden uitgevoerd om de informatie voor de drie delen van de Monitor (zie hoofdstuk 3) op te halen, is er over het jaar 2025 ook een media-analyse uitgevoerd. Deze media-analyse is onderdeel van het plan van aanpak van de monitor.

Deze media-analyse volgt de scope van de monitor (zie paragraaf 2.1) en heeft dus betrekking op hoe er over de werking van de Omgevingswet in de praktijk wordt gesproken in de media. Aanvullend daarop is geanalyseerd hoe wordt gesproken over de werking van de zes kerninstrumenten en enkele andere instrumenten zoals de BOPA-vergunning. Enkele overige onderwerpen zoals het DSO en de financiële effecten van de Omgevingswet zijn slechts beknopt in de analyse meegenomen.

Er zijn bij de media-analyse enkel geschreven media betrokken. Dat wil zeggen: landelijke en regionale dagbladen, en algemene vakbladen (over het gehele openbaar bestuur) en thematische vakbladen (over één specifiek thema binnen het openbaar bestuur). Audiovisuele media (televisie, radio) en interactieve media (sociale media en bijvoorbeeld reacties van gebruikers op nieuwswebsites) zijn niet bij de analyse betrokken. Een eerste verkenning maakt duidelijk dat het toevoegen van deze media buitenproportionele inspanning vraagt in relatie tot de inhoudelijke toevoeging aan de bevindingen (zo gaat het merendeel van de sociale mediaberichten over de nieuwsartikelen die al geanalyseerd zijn). In totaal zijn er 197 nieuwsartikelen geanalyseerd.

De bevindingen die voortkomen uit de media-analyse laten zien dat de Omgevingswet in meer dan de helft van de artikelen niet het hoofdonderwerp is, maar als bijzaak bij een ander onderwerp wordt genoemd, bijvoorbeeld woningbouw of stikstofbeleid. In bijna driekwart van de artikelen is er geen positief of negatief sentiment te onderscheiden ten aanzien van de werking van de Omgevingswet, vaak omdat er te weinig wordt geschreven of slechts één neutrale zin over de Omgevingswet in het artikel voorkomt. Hierdoor heeft deze media-analyse niet geleid tot nieuwe inzichten over de werking van de Omgevingswet in algemene zin of specifieke onderwerpen die daaronder vallen. Deze media-analyse zal daarom in de volgende jaren waarin de monitor wordt uitgevoerd niet nogmaals uitgevoerd worden.

In de volgende paragrafen worden opeenvolgend de methode van de media-analyse geduid en de bevindingen gepresenteerd. In de appendix is een overzicht van de onderzochte variabelen en bijbehorende codes te vinden. In bijlage 5 is de detailinformatie bij de media-analyse te vinden.

6.1 Methode

De media-analyse is in twee fasen uitgevoerd: de eerste fase betreft het zoeken en selecteren van artikelen. De tweede fase betreft het analyseren van de geselecteerde artikelen. In beide fasen is de scope van de monitor (zie paragraaf 2.1) leidend geweest voor de gemaakte keuzes. De eerste fase is uitgevoerd door medewerkers van de Newsroom van het ministerie van BZK. De tweede fase is uitgevoerd door juridische beleidsmedewerkers van het ministerie van BZK. Bij deze media-analyse is geen gebruik gemaakt van kunstmatige intelligentie (AI), het zoeken, selecteren en analyseren van artikelen is door mensen verricht.

6.1.1 Zoeken en selecteren van artikelen

Bij het zoeken naar artikelen is de scope van de Monitor - de werking van de Omgevingswet in de praktijk, wat grotendeels neerkomt op hoe de Omgevingswet, het stelsel van de wet en het instrumentarium in de praktijk gebruikt worden en wat daarvan de effecten zijn- (zie paragraaf 2.1) in eerste instantie vereenvoudig tot de zoekterm ‘Omgevingswet’. Een verkenning naar het uitbreiden van de zoektermen door bijvoorbeeld ook los op de kerninstrumenten te zoeken laat zien dat dit marginaal meer artikelen oplevert die binnen de inhoudelijke scope vallen, dus hiervoor is niet gekozen.[35]

In de selectie van bronnen is geprobeerd zoveel mogelijk volledig te zijn. Er zijn geen bronnen vooraf aan het zoeken van artikelen uitgesloten. Landelijke en regionale dagbladen zijn goed ontsloten via zoekmachines (Lexis Nexis en Google News zijn gebruikt) en dus volledig doorzocht. Het is niet voor alle vakbladen te garanderen dat al hun artikelen via deze zoekmachines goed zijn ontsloten. In totaal zijn er 39 verschillende bronnen bij de media-analyse betrokken.

Na het zoeken van de artikelen in de bronnen zoals hierboven beschreven heeft een beperkte selectieronde plaatsgevonden. Slechts een handvol artikelen is niet geselecteerd, met als reden dat dit geen nieuwsartikelen maar promotiemateriaal en of

35 De uiteindelijke analyse bevat 6 artikelen waarin het woord ‘Omgevingswet’ niet genoemd wordt. De oorzaak hiervan is dat de tekst van het artikel waarschijnlijk na publicatie is gewijzigd, maar in de metadata die de zoekmachine gebruikt nog ongewijzigd is.

uitnodigingen voor bijvoorbeeld masterclasses zijn. In de praktijk komt het (met name bij regionale dagbladen) vaak voor dat een artikel in meerdere dagbladen ('zustertitels') tegelijk wordt gepubliceerd. In die gevallen – ook als er zeer minimale woordelijke verschillen tussen de artikelen zijn gevonden – zijn die dubbele publicaties slechts één keer geselecteerd.

6.1.2 Coderen van artikelen

In de tweede fase van de media-analyse zijn de geselecteerde artikelen gecodeerd. De geselecteerde artikelen zijn in 2 stappen gecodeerd. Per onderzoeksvraag (variabele) is een aantal codes mogelijk. Bij variabele 1 zijn bijvoorbeeld de codes 'ja' en 'nee' mogelijk. De appendix in 6.3 bevat een overzicht van de mogelijke codes per variabele. Bij de eerste stap is gekeken naar hoe er in de artikelen over de Omgevingswet en de werking van de Omgevingswet wordt gesproken. Daarbij komen de volgende variabelen aan bod:

1. Is de werking van de Omgevingswet het hoofdonderwerp van het artikel?
   (ja/nee)

   1b. Indien nee: wat is het hoofdonderwerp van het artikel?
   (onderwerp – vrije tekst)

2. Wat is het sentiment ten aanzien van de werking van de Omgevingswet?
   (positief/neutraal/negatief/educatief/niet te beoordelen/niet genoemd)

Een belangrijke constatering bij deze twee variabelen is dat een artikel negatief kan zijn over het hoofdonderwerp, maar ten aanzien van de werking van de Omgevingswet een ander sentiment kan hebben. Andersom kan dat ook.

In het verlengde daarvan is geanalyseerd *of en zo ja* hoe er in de artikelen over de verbeterdoelen (zie paragraaf 2.1) wordt gesproken:

3. Wat is het sentiment ten aanzien van [verbeterdoel]?
   (positief/neutraal/negatief/educatief/niet te beoordelen/niet genoemd)

   3a. Wat is het sentiment ten aanzien van de samenhangende benadering?
   3b. Wat is het sentiment ten aanzien van de inzichtelijkheid van het omgevingsrecht?
   3c. Wat is het sentiment ten aanzien van snellere en betere besluitvorming?
   3d. Wat is het sentiment ten aanzien van ruimte voor bestuurlijke afweging en lokaal maatwerk?

Bij het coderen van het wel of niet noemen en vervolgens het sentiment ten aanzien van de verbeterdoelen is een beperkte interpretatie van de tekst gehanteerd. Dat wil zeggen dat er enerzijds rekening mee gehouden is dat in nieuwsartikelen niet (altijd) het volledige doel wordt uitgeschreven. Anderzijds moet wel evident uit het nieuwsartikel duidelijk worden dat er over een verbeterdoel gesproken wordt en dat dit volgens het artikel verband houdt met de Omgevingswet. Paragraaf 6.1.2 bevat voorbeelden van artikelen waarin de verbeterdoelen worden genoemd.

Bij de tweede stap van het coderen is ingezoomd op de zes kerninstrumenten en enkele andere onderwerpen: de BOPA-vergunning, de omgevingswaarde, het DSO, de financiële effecten van de Omgevingswet en de personele capaciteit van bevoegde gezagen. De BOPA-vergunning en de omgevingswaarde hangen sterk samen met de kerninstrumenten. De overige drie onderwerpen zijn toegevoegd omdat deze vaak besproken worden tegelijkertijd met de werking van de Omgevingswet.

4. Wat is het sentiment ten aanzien van [kerninstrument]?
   (positief/neutraal/negatief/educatief/niet te beoordelen/niet genoemd)

   4a. Wat is het sentiment ten aanzien van de omgevingsvisie?
   4b. Wat is het sentiment ten aanzien van het programma?
   4c. Wat is het sentiment ten aanzien van de omgevingsverordening?
   4d. Wat is het sentiment ten aanzien van het omgevingsplan?
   4e. Wat is het sentiment ten aanzien van de waterschapsverordening?
   4f. Wat is het sentiment ten aan zien van de Rijksregels?
   4g. Wat is het sentiment ten aanzien van het projectbesluit?
   4h. Wat is het sentiment ten aanzien van de omgevingsvergunning?

Ook als een artikel maar een deel van de naam van een kerninstrument bevat, wordt,- indien aan de context af te lezen is dat het om dit instrument gaat- het sentiment gecodeerd. Een veel voorkomend voorbeeld hiervan is dat een omgevingsvergunning dikwijls 'vergunning' genoemd wordt.

5. Wat is het sentiment ten aanzien van [instrument]?
   (positief/neutraal/negatief/educatief/niet te beoordelen/niet genoemd)

   5a. Wat is het sentiment ten aanzien van de BOPA-vergunning?
   5b. Wat is het sentiment ten aanzien van de omgevingswaarde?

Ook voor variabele 4 en 5 geldt dat het sentiment bij een instrument niet het sentiment bij het hoofdonderwerp van het artikel hoeft te volgen. Een positief artikel over de werking van de Omgevingswet kan bijvoorbeeld alsnog negatief of neutraal over het omgevingsplan zijn.

6. Wordt [het onderwerp] genoemd?
   (ja/nee)

   6a. Wordt het DSO (of één of meerdere functionaliteiten die daaronder vallen) genoemd?
   6b. Worden de financiële effecten van de Omgevingswet genoemd?
   6c. Wordt de personale capaciteit van bevoegde gezagen genoemd?

Aangezien deze onderwerpen buiten de scope van de Monitor vallen is ervoor gekozen enkel beknopt te coderen of de onderwerpen in de artikelen voorkomen. Het verder analyseren van wat er over de onderwerpen geschreven wordt valt niet binnen de Monitor. Belangrijk hierbij is dat, net als bij een afwijkend hoofdonderwerp, er een artikel ten aanzien deze onderwerpen een afwijkend sentiment (dat geen onderdeel van de analyse is) kan bevatten ten opzichte van het sentiment ten aanzien van de werking van de Omgevingswet. Zo kan een artikel bijvoorbeeld negatief over de financiële effecten van de Omgevingswet zijn, maar neutraal over de werking van de Omgevingswet (en vice versa).

6.2 Bevindingen

De bevindingen van de media-analyse vallen uiteen in drie delen: de werking van de Omgevingswet, de kerninstrumenten en de overige instrumenten en onderwerpen. In deze paragraaf worden de bevindingen per variabele in tekst gepresenteerd. Waar relevant worden ook kruistabellen met twee samenhangende variabelen gepresenteerd. Ook wordt er per tabel een aantal relevante voorbeelden van artikelen en passages daaruit gepresenteerd.

In totaal zijn 197 artikelen geanalyseerd uit 39 verschillende bronnen. 56 procent van de artikelen staat in thematische vakbladen en 17 procent in algemene vakbladen. 23 procent van de artikelen staat in regionale dagbladen, 3,5 procent in landelijke dagbladen. De bronnen met de meeste artikelen over de Omgevingswet zijn Binnenlands Bestuur (40 artikelen), PONT Omgeving – voorheen Omgevingsweb (33 artikelen) en Gemeente.nu (19 artikelen).

Bijlage 5 bevat detailinformatie, waaronder een uitputtende lijst van geanalyseerde artikelen en bronnen. Het is vanwege auteursrechten en bij sommige artikelen ook betaalvereisten niet mogelijk (gratis toegankelijke) hyperlinks naar de artikelen in die bijlage op te nemen.

6.2.1 De werking van de Omgevingswet

In 191 van de 197 (97 procent) geanalyseerde artikelen wordt de Omgevingswet genoemd. In 88 van de 197 artikelen (45 procent) is de Omgevingswet het hoofdonderwerp van het artikel. In de 109 artikelen waarin de Omgevingswet niet het hoofdonderwerp is, zijn de meest voorkomende hoofdonderwerpen: woningbouw (9), het Programma STOER (8), natuur(regels)(8) en stikstof(beleid) (7). In totaal zijn er 48 andere hoofdonderwerpen gevonden.

Tabel 15 - var 1 en var 2: Omgevingswet als hoofdonderwerp versus sentiment ten aanzien van de werking van de Omgevingswet

	Sentiment m.b.t. Omgevingswet					
Omgevingswet hoofdonderwerp	**Positief**	**Neutraal**	**Negatief**	**Educatief**	**Niet te beoordelen**	**Eindtotaal**
Ja	10	41	16	13	8	88
Nee	12	46	10	3	38	109
Totaal	**22**	**87**	**26**	**16**	**46**	**197**

Een neutraal sentiment ten aanzien van de werking van de Omgevingswet komt het meest voor, in 87 van de 197 artikelen (44 procent). In 46 artikelen is het sentiment niet te beoordelen omdat er te weinig (minder dan een bijzin) over de Omgevingswet geschreven wordt. 22 artikelen (11 procent) bevatten een positief segment, 26 artikelen (13 procent) bevatten een negatief sentiment.

Die verhoudingen verschuiven wanneer enkel gekeken wordt naar artikelen waarin de Omgevingswet het hoofdonderwerp is (totaal 88). Slechts in 8 van die artikelen is het sentiment niet te beoordelen. Vaak gaat het in deze artikelen grotendeels over de overige onderwerpen die in paragraaf 6.2.3 aan bod komen, maar wordt er niets geschreven over de werking van de Omgevingswet. Ook in de artikelen waarin de Omgevingswet het hoofdonderwerp is, komt vaak een neutraal sentiment voor, namelijk in 41 van de 88 artikelen (46 procent). In deze artikelen ligt het aandeel artikelen met negatief sentiment echter wel hoger dan in de gehele analyse: 16 van deze artikelen (18 procent) zijn negatief over de werking van de Omgevingswet ten opzichte van 10 positief (11 procent).

Voorbeeld van een artikel met de Omgevingswet als hoofdonderwerp en een positief sentiment:

'Afgewogen en gedragen omgevingsprogramma helpt gemeenten bij sturen op ruimte voor werk'– Binnenlands Bestuur - 29 april 2025

"De komst van de Omgevingswet biedt kansen om het thema economie te integreren in ruimtelijke opgaven. Dit maakt de samenhang en frictie tussen opgaven duidelijk en brengt kansen en knelpunten in beeld. Een omgevingsprogramma is een van de instrumenten onder de Omgevingswet om hier vervolgens handen en voeten aan te geven."

Voorbeeld van een artikel met de Omgevingswet als hoofdonderwerp en een neutraal sentiment:

'ETFAL: de 'goede ruimtelijke ordening' in een nieuw jasje?' – PONT Omgeving – 7 april 2025

"De Omgevingswet omvat alle activiteiten die een 'goede fysieke leefomgeving' borgen. Bij het afwijken van het planologische regime spreken we sinds 1 januari 2024 over de buitenplanse omgevingsplanactiviteit, oftewel de BOPA. Met deze omgevingsvergunning kan een activiteit die in strijd is met het omgevingsplan toch worden toegestaan voor zover dit niet in strijd komt met een 'evenwichtige toedeling van functies aan locaties', ook wel afgekort als ETFAL."

Voorbeeld van een artikel met de Omgevingswet als hoofdonderwerp en een negatief sentiment:

'Eerste Kamer kritisch op voortgang Omgevingswet' – Gemeente.nu – 16 oktober 2025

"De Eerste Kamer is erg ontevreden over de voortgang van de Omgevingswet. Zo bleek tijdens een technische briefing door de Evaluatiecommissie Omgevingswet. Tot nu toe is met de wet nog maar weinig bereikt. De briefing bracht flink wat haperingen in beeld."

In de artikelen waarin de Omgevingswet niet het hoofdonderwerp, is het sentiment nog vaker neutraal (42 procent) of niet te beoordelen (35 procent). Ook komt in deze artikelen nauwelijks het educatieve sentiment voor, slechts in 3 artikelen (3 procent).

Voorbeeld van een artikel met een ander hoofdonderwerp dan de Omgevingswet waarin het sentiment niet te beoordelen is:

'Minister ziet geen heil in gifbollenuitspraak' – Trouw – 20 oktober 2025

"Er wordt ook gezorgd 'voor de gezondheid van omwonenden', schrijft de minister in haar antwoordbrief. Lokale overheden kunnen maatregelen nemen op basis van de Omgevingswet. Het Rijk ontwikkelt daarnaast een rekenmethode voor het vaststellen van veilige spuitzones."

Voorbeeld van een artikel met een ander hoofdonderwerp dan de Omgevingswet met een neutraal sentiment:

'Ruimte voor sport en bewegen in de knel door woningbouw' – Platform 31 – 22 mei 2025

"De Omgevingswet (2024) benoemt gezondheid als een van de maatschappelijke doelen die aandacht moet krijgen in ruimtelijke plannen, maar legt de verantwoordelijkheid daarvoor bij gemeenten. Zij beschikken over de instrumenten, zoals omgevingsvisies, diverse referentienormen en beleidsregels, maar de uitvoering van plannen blijft vaak achter bij de ambities. Dat komt hoofdzakelijk door een sterke focus op woningbouw in gebiedsontwikkelingen, maar ook door ruimtegebrek en financiële beperkingen."

De verbeterdoelen van de Omgevingswet wordt in een klein deel van de nieuwsartikelen genoemd: in 176 artikelen (89 procent) wordt geen enkel verbeterdoel genoemd. Het verbeterdoel 'snellere en betere besluitvorming' wordt het vaakst genoemd, in 21 artikelen (21 procent). Bijna in al deze artikelen wordt het verbeterdoel in verband gebracht met het instrument omgevingsvergunning of de vergunningverlening in algemene zin.

Tabel 16 - var 3abcd: de verbeterdoelen van de Omgevingswet

	Sentiment m.b.t. verbeterdoel						
De verbeterdoelen	**Positief**	**Neutraal**	**Negatief**	**Educatief**	**Niet te beoordelen**	**Niet genoemd**	**Totaal**
Samenhangende benadering	1	8	3	0	2	183	197
Inzichtelijk omgevingsrecht	2	3	1	0	0	191	197
Snellere en betere besluitvorming	3	8	5	0	5	176	197
Ruimte voor bestuurlijke afweging en lokaal maatwerk	1	8	3	0	2	183	197

Gezien het beperkte aantal artikelen waarin een sentiment ten aanzien van één of meerdere verbeterdoelen te bepalen is, is een verdergaande analyse van de artikelen mét een sentiment weinigzeggend. Een aanzienlijk deel van de artikelen waarin wel een sentiment te bepalen is, bevat een samenvatting, reactie op of vermelding van een rapport van de Evaluatiecommissie Omgevingswet of de Monitor Werking Omgevingswet. Deze artikelen herhalen de bevindingen uit die rapporten over de verbeterdoelen en bevatten geen nieuwe inhoud daarover. Het verbeterdoel 'inzichtelijk omgevingsrecht' wordt dikwijls als synoniem voor het functioneren van het DSO gebruikt. In deze analyse wordt het echter enkel meegenomen als het daadwerkelijk over het recht gaat en niet over het DSO als techniek om het recht/regels te raadplegen.

Voorbeeld van een artikel met een negatief sentiment ten opzichte van het verbeterdoel 'samenhangende benadering van de leefomgeving':

'Afwijkplanologie in de Omgevingswet: de goede ruimtelijke ordening verdwijnt uit beeld' – Gebiedsontwikkeling.nu – 14 mei 2025

"Ik verwachtte toen dat gemeenten het faciliteren van ruimtelijke ontwikkelingen veelal niet zouden aanpakken via de aanpassing van het lokale omgevingsplan. In plaats daarvan zou de keuze veel eerder vallen op een afwijkingsprocedure: sneller en minder gedoe (vooral voor de gemeenten zelf). Nu, bijna een decennium later, is de Omgevingswet eindelijk van kracht en zijn de eerste ervaringen met deze wet door de minister van VRO naar de Tweede Kamer gestuurd. Wat blijkt uit de conclusies van de Evaluatiecommissie: mijn sombere verwachtingen blijken geheel bewaarheid te worden in de huidige praktijk. Gemeenten kiezen massaal voor de afwijkingsmogelijkheid."

Voorbeeld van een artikel met een neutraal sentiment ten opzichte van het verbeterdoel 'inzichtelijk omgevingsrecht' (en een negatief sentiment ten opzichte van het DSO):

'Eerste Kamer kritisch op voortgang Omgevingswet' – Gemeente.nu – 16 oktober 2025

"Een van de verbeterdoelen van de Omgevingswet is het vergroten van de inzichtelijkheid van het omgevingsrecht via het Omgevingsloket. 'Gezien alles wat er rond het DSO speelt, vragen wij ons af in hoeverre er nog verbeteringen mogelijk zijn om de inzichtelijkheid te vergroten'."

Voorbeeld van een artikel met een negatief sentiment ten opzichte van het verbeterdoel 'snellere en betere besluitvorming':

'Bedrijven schieten nog niks op met Omgevingswet' – Binnenlands Bestuur – 9 april 2025

"Een van de belangrijkste doelen van de per 1 januari 2024 ingevoerde Omgevingswet was om het initiatiefnemers makkelijker te maken bij het aanvragen van vergunningen. Je hoefde nog maar naar één loket en er zou dan sneller dan voorheen een besluit over volgen. Dat is nog niet zo. 'Veel is nog onduidelijk en ruimtelijke processen werken nu vertragend in plaats van versnellend', aldus deelnemende gemeenten aan de steekproef. 'Dit komt mede ook door een gebrek aan kennis en/of capaciteit bij gemeenten zelf.'"

Voorbeeld van een artikel met een positief sentiment ten opzichte van het verbeterdoel 'ruimte voor bestuurlijke afweging en lokaal maatwerk':

'Gemeentelijk zwembadonderhoud volgens de Omgevingswet' – Binnenlands Bestuur – 25 augustus 2025

"De gemeente heeft door de introductie van de nieuwe Omgevingswet meer vrijheid gekregen om het eigen omgevingsplan te voorzien van extra regels over het optimaal onderhouden van een zwembad."

6.2.2 De kerninstrumenten

In 137 van de 197 artikelen (70 procent) wordt ten minste één van de kerninstrumenten genoemd. Het kerninstrument 'omgevingsplan' (onderdeel van de verzamelnaam 'decentrale regels') wordt van alle kerninstrumenten het meest genoemd: in 84 artikelen (43 procent). Ook de omgevingsvergunning wordt relatief vaak genoemd, in 68 artikelen (35 procent). Het project-besluit wordt het minst genoemd, namelijk in 4 artikelen (2 procent).

Tabel 17 - var 4abcdefgh: de kerninstrumenten van de Omgevingswet

	Sentiment m.b.t. kerninstrument						
De kerninstrumenten	**Positief**	**Neutraal**	**Negatief**	**Educatief**	**Niet te beoordelen**	**Niet genoemd**	**Totaal**
Omgevingsvisie	4	13	1	1	17	161	197
Programma	2	6	0	1	12	176	197
Omgevingsverordening	1	3	0	0	5	188	197
Omgevingsplan	1	37	6	12	28	113	197
Waterschapsverordening	0	2	0	0	3	192	197
Rijksregels	0	7	0	5	8	177	197
Projectbesluit	0	2	0	0	2	193	197
Omgevingsvergunning	2	30	2	11	23	129	197
Totaal vermeldingen	**10**	**100**	**9**	**30**	**98**	**–**	**–**

In de 197 geanalyseerde artikelen wordt in totaal 247 keer een kerninstrument genoemd . Bij 100 van deze vermeldingen (41 procent) geldt een neutraal sentiment, bij 98 vermeldingen (40 procent) is de vermelding dusdanig beknopt dat er geen sentiment vast te stellen is. Respectievelijk 10 vermeldingen (4.5 procent) en 9 vermeldingen (3.5 procent) zijn positief en negatief.

Voorbeeld van een artikel waarin het kerninstrument omgevingsvisie wordt genoemd met een positief sentiment:

'Omgevingsvisie Eindhoven volgens de nieuwe standaard' – RO Magazine – 10 maart 2025

"Dat vraagt allereerst een solide visie op wat voor stad Eindhoven wil zijn. De in november 2024 vastgestelde omgevingsvisie geeft daar antwoord op, biedt een kader voor integrale afwegingen én is meteen volgens de nieuwe technische standaard STOP/TPOD opgesteld."

Voorbeeld van een artikel waarin het kerninstrument omgevingsplan wordt genoemd met een negatief sentiment:

'Evaluatiecommissie bevestigt falen Omgevingswet' – Gemeente.nu – 23 mei 2025

"Vanwege de integrale aanpak van de Omgevingswet moet een gemeente niet alleen de planologie maar ook het sociale domein en andere domeinen in hun planvorming meenemen. Recent gaf een aantal wethouders overigens aan dat dit nog een hele puzzel is bij het maken van het omgevingsplan.

Het wijzigen van een omgevingsplan, ook een nieuw instrument onder de Omgevingswet, duurt vaak veel langer en is veel complexer dan de BOPA-route."

Voorbeeld van een artikel waarin het kerninstrument omgevingsvergunning wordt genoemd met een educatief sentiment:

'Vergunningvrij bouwen? Alles over de regels in de Omgevingswet'- PONT Omgeving – 9 januari 2025

"Iedereen die van plan is om iets te bouwen zal zich al gauw afvragen: heb ik een omgevingsvergunning nodig? In veel gevallen is dit wel zo, maar in een aantal gevallen is een omgevingsvergunning niet nodig en kan er gelijk worden gebouwd. Bepaalde bouwactiviteiten zijn namelijk vergunningvrij. Welke bouwwerken vergunningvrij kunnen worden gebouwd is opgenomen in wet- en regelgeving."

6.2.3 Overige instrumenten en onderwerpen

Uit de media-analyse blijkt dat het instrument omgevingswaarde enkel in 3 artikelen (1.5 procent) wordt genoemd. Het instrument BOPA-vergunning wordt vaker genoemd, namelijk in 34 artikelen (17 procent). In die artikelen wordt de BOPA-vergunning vaak besproken in vergelijking met de omgevingsplanwijziging (zie het voorbeeld van een artikel waarin het omgevingsplan wordt genoemd met negatief sentiment hierboven).

Tabel 18 - var 5ab: overige instrumenten

	Sentiment m.b.t. kerninstrument						
Instrumenten	**Positief**	**Neutraal**	**Negatief**	**Educatief**	**Niet te beoordelen**	**Niet genoemd**	**Totaal**
Omgevingswaarde	0	2	0	0	1	194	197
BOPA-vergunning	2	7	7	9	9	163	197

De financiële effecten van de Omgevingswet en de personele capaciteit bij bevoegde gezagen die de Omgevingswet vraagt, worden respectievelijk in 8 (4 procent) en 11 (5.5 procent) artikelen genoemd. De personele capaciteit wordt dikwijls genoemd in relatie tot het andere overige onderwerp: het DSO.

Het DSO wordt van alle overige onderwerpen het vaakst genoemd: in 53 artikelen (27 procent). Vaak wordt in deze artikelen het Omgevingsloket als onderdeel van het DSO genoemd. Daarbij wordt dan ook vaak een verband gelegd met het aanvragen van een omgevingsvergunning. Ook wordt vaak over het DSO in relatie tot het omgevingsplan gesproken. Een van de meest voorkomende vermeldingen gaat over het beëindigen van de TAM-IMRO waarmee gemeenten in 2025 nog omgevingsplannen volgens het IMRO konden publiceren.

Tabel 19 - var 6abc: overige onderwerpen

	Genoemd ja/nee		
De kerninstrumenten	**Ja**	**Nee**	**Totaal**
DSO	53	144	197
Financiële effecten	8	189	197
Personele capaciteit	11	186	197

6.2.4 Overkoepelend beeld

Uit de media-analyse ontstaat het overkoepelend beeld dat er in geschreven media in 2025 weinig aandacht was voor de werking van de Omgevingswet. In de vakbladen wordt de Omgevingswet nog geregeld genoemd, maar in landelijke dagbladen werd de Omgevingswet maar 7 keer genoemd. In geen van die 7 artikelen was de Omgevingswet het hoofdonderwerp van het artikel. In 45 procent van alle 197 geanalyseerde artikelen was de Omgevingswet het hoofdonderwerp. In driekwart van de artikelen was er geen positief of negatief sentiment ten aanzien van de werking van de Omgevingswet vast te stellen omdat er te weinig over de Omgevingswet geschreven wordt of omdat het artikel slechts een neutrale zin over de Omgevingswet bevat zonder verder op de werking in te gaan.

Ook de verbeterdoelen worden in de geanalyseerde artikelen zeer beperkt besproken. Daar waar ze concreet genoemd worden gaat het dikwijls om artikelen die rapporten van de Evaluatiecommissie Omgevingswet of de Monitor Werking Omgevingswet bespreken of samenvatten – deze artikelen leiden niet tot nieuwe inzichten die niet ook al in deze rapporten gepresenteerd worden.

Ook de kerninstrumenten en overige instrumenten worden weinig genoemd – laat staan dat er een sentiment over die instrumenten vast te stellen is. Het omgevingsplan en de omgevingsvergunning zijn hierop de uitzonderingen: die instrumenten worden relatief vaak genoemd in de geanalyseerde artikelen. Echter geldt voor die vermeldingen wel dat er in slechts een paar gevallen een positief of negatief sentiment vast te stellen is, dikwijls is slechts een neutraal sentiment in deze artikelen aanwezig.

Het DSO wordt in 27 procent van de geanalyseerde artikelen genoemd en is daarmee het meest genoemde overige onderwerp dat onderdeel is van deze analyse. Er wordt vaak gesproken over het Omgevingsloket, een onderdeel van het DSO, in relatie tot het aanvragen van omgevingsvergunningen. Ook wordt er in veel artikelen die het DSO vermelden gesproken over het omgevingsplan en het beëindigen van de TAM-IMRO.

Concluderend kan ten opzichte van deze media-analyse gesteld worden dat het analyseren van de nieuwsartikelen waarin de Omgevingswet genoemd wordt in 2025 niet of nauwelijks heeft geleid tot aanvullende inzichten over de werking van de Omgevingswet in de praktijk in brede zin of op specifieke andere onderwerpen die daaronder (en binnen de scope van deze monitor) vallen.

6.3 Appendix: lijst van codes

Variabele 1: is de Omgevingswet het hoofdonderwerp van het artikel?	
Codes	***Betekenis***
Ja	De Omgevingswet is het hoofdonderwerp
Nee	De Omgevingswet is niet het hoofdonderwerp
Variabele 1b: indien nee: wat is het hoofdonderwerp van het artikel?	
Codes	***Betekenis***
[vrije tekst]	Het hoofdonderwerp van het artikel
Variabele 2: wat is het sentiment ten aanzien van de werking van de Omgevingswet?	
Codes	***Betekenis***
Positief	Het sentiment ten aanzien van de werking van de Omgevingswet is positief. Er worden geen negatieve opmerkingen over de werking van de Omgevingswet gemaakt.
Neutraal	Het sentiment ten aanzien van de werking van de Omgevingswet is neutraal. Er worden geen waarderende (positief of negatief) opmerkingen gemaakt OF er worden zowel positieve als negatieve opmerkingen gemaakt.
Negatief	Het sentiment ten aanzien van de werking van de Omgevingswet is negatief. Er worden geen positieve opmerkingen over de werking van de Omgevingswet gemaakt.
Educatief	Het artikel bevat geen sentiment ten aanzien van de werking van de Omgevingswet maar bevat een uitleg over hoe (delen van) de Omgevingswet werken met als doeleinde de lezer iets te leren.
Niet te beoordelen	Het artikel bevat te weinig tekst (minder dan een bijzin) over de Omgevingswet om een sentiment ten aanzien de werking van de Omgevingswet te onderscheiden.
Niet genoemd	De Omgevingswet wordt niet in het artikel genoemd.
Variabele 3abcd: wat is het sentiment ten aanzien van [verbeterdoel]?	
Codes	***Betekenis***
Zie variabele 2.	Zie variabele 2.
Variabele 4abcdefgh: wat is het sentiment ten aanzien van [kerninstrument]?	
Codes	***Betekenis***
Zie variabele 2.	Zie variabele 2.
Variabele 5ab: wat is het sentiment ten aanzien van [instrument]?	
Codes	***Betekenis***
Zie variabele 2.	Zie variabele 2.
Variabele 6abc: wordt [het onderwerp] genoemd?	
Codes	***Betekenis***
Ja	Het onderwerp wordt genoemd.
Nee	Het onderwerp wordt niet genoemd.

Bijlage 1: overzicht van indicatoren

In het onderstaande overzicht wordt van alle indicatoren uit het plan van aanpak van de Monitor Werking Omgevingswet aangegeven of deze in 2025 zijn onderzocht, en zo niet wanneer wij verwachten deze indicatoren te onderzoeken. In de kolom 'onderzoek' wordt per indicator ook aangegeven onder welk onderzoek de indicator is onderzocht of onderzocht zal worden. Daarbij zijn drie mogelijkheden: de kwantitatieve monitoring op basis van het DSO, het tekstanalyseonderzoek en het kwalitatieve onderzoek. Voor de indicatoren uit de kwantitatieve monitoring wordt ook aangegeven of deze nieuw zijn ten opzichte van de vorige rapportage. Bij de indicatoren die onder het kwalitatieve onderzoek vallen wordt ook aangegeven welke bronnen van informatie primair voor invulling van de indicator zorgt. Er zijn combinaties van de volgende drie bronnen mogelijk: deskstudy, interviews en bijeenkomsten.

Nr.	Indicator	Onderzocht in 2025?	Onderzoek
Deel 1: gebruik kerninstrumenten			
1.1	***Omgevingsvisies***		
1	Aantal omgevingsvisies	Ja	Kwantitatief
2	Aantal vaststellingen of wijzigingen van omgevingsvisies in de afgelopen maand	Ja	Kwantitatief
3	Aantal (%) wijzigingsbesluiten voor omgevingsvisies waarin beschreven staat hoe de participatie is georganiseerd.	Ja	Tekstanalyse
4	Aantal keer dat onderwerpen uit de fysieke leefomgeving in omgevingsvisies aan de orde komen.	Ja (nieuw)	Kwantitatief
5	Aantal (%) omgevingsvisies die een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving bevatten.	Ja	Tekstanalyse
6	Aantal (%) omgevingsvisies die de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied bevatten.	Ja	Tekstanalyse
7	Aantal (%) omgevingsvisies die de hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid bevatten.	Ja	Tekstanalyse
8	Aantal (%) omgevingsvisies met een beschrijving van de sturingsfilosofie van het vaststellende bevoegd gezag.	Ja	Tekstanalyse
1.2	***Programma's***		
9	Aantal vastgestelde programma's	Ja (nieuw)	Kwantitatief
9b	Aantal programma's opgesteld omdat een omgevingswaarde (bijna) wordt overschreden	Nee (ontwikkelagenda 2026)	Tekstanalyse
10	Aantal vrijwillige programma's ingezet.	Ja (nieuw)	Tekstanalyse
11	Aantal programma's met een programmatische aanpak.	Ja (nieuw)	Tekstanalyse
12	Aantal (%) programma's waarin in de toelichting bij het vaststellingbesluit wordt benoemd hoe participatie heeft plaatsgevonden.	Ja	Tekstanalyse
1.3	***Decentrale regelgeving (omgevingsplannen, omgevingsverordeningen en waterschapsverordeningen)***		
13	Aantallen wijzigingsbesluiten voor omgevingsplannen, waterschapsverordeningen en omgevingsverordeningen	Ja	Kwantitatief
14	Aantal (%) wijzigingsbesluiten voor decentrale regelgeving waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken	Ja	Tekstanalyse
15	Aantal keer dat Rijk of provincie de mogelijkheid geeft tot het stellen van een maatwerkregel.	Deels	Tekstanalyse
16	Aantal keer dat een decentrale overheid maatwerkregels vaststelt.	Ja	Tekstanalyse
17	Aantal keer dat een decentrale overheid de bevoegdheid geeft tot het stellen van maatwerkvoorschriften over eigen regels.	Ja	Tekstanalyse
18	Aantal keer dat een maatwerkvoorschrift wordt aangevraagd	Ja (nieuw)	Kwantitatief
19	Aantal keer dat een overheid omgevingswaarden vastlegt in decentrale regelgeving.	Ja	Tekstanalyse
20	Aantal (%) monitors ingericht door overheden bij het vaststellen van een omgevingswaarde.	Ja	Tekstanalyse

Nr.	Indicator	Onderzocht in 2025?	Onderzoek
21	Aantal keer dat Rijk of provincie instructieregels stelt.	Ja	Tekstanalyse
22	Aantal keer dat Rijk of provincie een instructie geeft.	Ja	Kwantitatief
23	Aantal keer dat gemeenten de projectprocedure toepassen bij wijziging van het omgevingsplan.	Ja	Tekstanalyse
24	Aantal keer dat gemeenten en provincies een meldingsplicht opnemen in hun regelgeving.	Ja	Tekstanalyse
25	Aantal keer dat gemeenten en provincies een informatieplicht opnemen in hun regelgeving.	Ja	Tekstanalyse
26	Aantal meldingen ten gevolge van meldingsplicht van gemeenten of provincies.	Ja	Kwantitatief
27	Aantal informatieverstrekkingen ten gevolge van informatieplicht van gemeenten of provincies	Ja	Kwantitatief
28	Aantal aanvragen van initiatiefnemers voor gelijkwaardige maatregel ten aanzien van decentrale regelgeving.	Ja	Kwantitatief
29	Aantal meldingen door initiatiefnemers voor gelijkwaardige maatregel ten aanzien van decentrale regelgeving.	Ja	Kwantitatief
30	Aantal keer dat regels uit de bruidsschat 1-op-1 zijn opgenomen in decentrale regelgeving.	Ja	Tekstanalyse
31	Aantal keer dat regels uit de bruidsschat gewijzigd zijn opgenomen in decentrale regelgeving.	Ja	Tekstanalyse
32	Aantal keer dat regels uit de bruidsschat door overheden niet zijn overgenomen in decentrale regelgeving.	Ja	Tekstanalyse
1.4	***Algemene rijksregels***		
33	Aantal meldingen ten gevolge van meldingsplicht in rijksregels.	Ja	Kwantitatief
34	Aantal informatieverstrekkingen ten gevolge van informatieplicht in rijksregels.	Ja	Kwantitatief
35	Aantal aanvragen van initiatiefnemers voor gelijkwaardige maatregel ten aanzien van rijksregels.	Ja	Kwantitatief
36	Aantal meldingen door initiatiefnemers voor gelijkwaardige maatregel ten aanzien van rijksregels.	Ja	Kwantitatief
1.5	***Omgevingsvergunning***		
37	Aantal aanvragen voor omgevingsvergunningen.	Ja	Kwantitatief
38	Aantal meervoudige/enkelvoudige vergunningaanvragen.	Ja	Kwantitatief
39	Aantal ingetrokken omgevingsvergunning-aanvragen.	Ja	Kwantitatief
40	Aantal keer dat een aanvraag voor een omgevings-vergunning overbodig bleek, vanwege een vergunningvrije situatie of meldplicht (positieve afwijzing)	Nee (ontwikkelagenda 2026)	Kwantitatief
41	Aantal (gedeeltelijk) afgewezen vergunningaanvragen.	Nee (ontwikkelagenda 2026)	Kwantitatief
42	Aantal (%) besluiten tot uitstel van de beslistermijn door overheden.	Nee (ontwikkelagenda 2026)	Kwantitatief
43	Aantal (%) keer dat de beslistermijn wordt overschreden door overheden.	Nee (ontwikkelagenda 2026)	Kwantitatief
44	Aantal (%) keer dat een bestuursorgaan een dwangsom verbeurt vanwege de overschrijding van de beslistermijn.	Nee (ontwikkelagenda 2026)	Kwantitatief
45	Aantal keer dat een conceptverzoek ten behoeve van een vooroverleg tussen bevoegd gezag en initiatiefnemer is ingediend.	Ja	Kwantitatief
46	Aantal keer dat een vergunningaanvraag na een omgevingsoverleg (vooroverleg) is verleend, niet behandeld, ingetrokken of geweigerd	Nee (ontwikkelagenda 2026)	Kwantitatief
47	Aantal (%) bezwaar- en (hoger) beroepsprocedures ingesteld door belanghebbenden bij vergunningverlening of - weigering	Nee (apart ontwikkeltraject)	Kwantitatief
48	Aantal kennisgevingen van vergunningen (was: vergunningaanvragen) voor buitenplanse omgevingsplanactiviteiten.	Ja	Kwantitatief
49	Aantal vergunningaanvragen voor enkel technische bouwactiviteit.	Ja	Kwantitatief
50	Aantal vergunningaanvragen voor enkel omgevingsplanactiviteit voor een bouwwerk.	Ja	Kwantitatief

Nr.	Indicator	Onderzocht in 2025?	Onderzoek
51	Aantal vergunningaanvragen voor technische bouwactiviteit én omgevingsplanactiviteit voor een bouwwerk.	Ja	Kwantitatief
52	Aantal vergunningaanvragen waarbij een mer is ingediend.	Nee (apart ontwikkeltraject)	Kwantitatief
53	Aantal vergunningaanvragen waarbij een mer-beoordeling is ingediend.	Nee (apart ontwikkeltraject)	Kwantitatief
1.6	***Projectbesluit***		
54	Aantal projectbesluiten.	Ja	Kwantitatief
55	Aantal verplichte projectbesluiten.	Nee (ontwikkelagenda 2026)	Kwantitatief
56	Aantal aanvragen door initiatiefnemers voor een projectbesluit.	Nee (ontwikkelagenda 2026)	Kwantitatief
57	Aantal keer dat een aanvraag door initiatiefnemers wordt geaccepteerd.	Nee (ontwikkelagenda 2026)	Kwantitatief
58	Aantal keer dat een voorkeursbeslissing wordt genomen in de projectprocedure.	Ja	Tekstanalyse
59	Aantal (%) voorkeursbeslissingen waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken.	Ja	Tekstanalyse
60	Aantal (%) projectbesluiten waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken.	Ja	Tekstanalyse
61	Aantal keren dat een projectbesluit een omgevingsplan aanpast.	Ja	Kwantitatief
62	Aantal keren dat een projectbesluit geldt als een omgevingsvergunning.	Ja	Tekstanalyse
63	Aantal (%) projectbesluiten waarbij een mer is ingediend.	Ja	Tekstanalyse
64	Aantal (%) projectbesluiten waarbij een mer-beoordeling is ingediend.	Ja	Tekstanalyse
1.7	***Andere instrumenten***		
65	Aantal onteigeningsbeschikkingen.	Ja	Tekstanalyse
66	Aantal ingestelde geluidproductieplafonds.	Ja	Tekstanalyse
67	Aantal (%) keer keuze voor kostenverhaal zonder tijdvak.	Ja	Tekstanalyse
1.8	***Aanvullende indicatoren beschermen en benutten***		
68	Hoe vaak stellen provincies en gemeenten aanvullende en/of afwijkende omgevingswaarden in omgevingsverordeningen en omgevingsplannen vast en in hoeverre worden afwijkende omgevingswaarden soepeler of strenger vastgesteld dan de omgevingswaarde, standaardwaarde of grenswaarde in of krachtens de Omgevingswet?	Ja	Tekstanalyse
69	Hoe vaak stellen provincies, gemeenten en waterschappen aanvullende en/of afwijkende maatwerkregels vast in omgevingsverordeningen, omgevingsplannen en waterschapsverordeningen? In hoeverre worden afwijkende maatwerkregels soepeler of strenger vastgesteld dan de algemene regel van Rijk of provincie?	Ja	Tekstanalyse
70	Hoe vaak worden er maatwerkvoorschriften vastgesteld? In hoeverre worden deze maatwerkvoorschriften soepeler of strenger vastgesteld dan de geldende algemene regel?	Nee (ontwikkelagenda 2026)	Tekstanalyse
71	Hoe vaak wordt in vergunningvoorschriften afgeweken van decentrale algemene regels?	Nee (ontwikkelagenda 2026)	Tekstanalyse
72	Hoe vaak wordt toestemming verleend of geweigerd voor een gelijkwaardige maatregel [aanvulling bij vragen 1.3.10 en 1.4.2]?	Nee (ontwikkelagenda 2026)	Tekstanalyse
Deel 2: verbeterdoelen			
2.1	***Verbeterdoel 1: Het bewerkstelligen van een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving in beleid, besluitvorming en regelgeving***		
73	Worden de verschillende thema's in de fysieke leefomgeving in samenhang bekeken in de omgevingsvisies van de gemeenten/provincies?	Ja	Kwalitatief: Deskstudy + bijeenkomst
74	Worden bij omgevingsplan en omgevingsvergunning alle relevante thema's uit de fysieke leefomgeving meegenomen door bevoegde gezagen?	Ja	Kwalitatief
75	Hebben bevoegd gezagen informele of formele processen ingericht om participatie te organiseren bij de inzet van het instrumentarium?	Ja	Kwalitatief: Bijeenkomst
76	Gebruiken overheden opgedane inzichten over belangen van burgers, bedrijven en maatschappelijk partners om hun beleid aan te scherpen?	Ja	Kwalitatief

Nr.	Indicator	Onderzocht in 2025?	Onderzoek
77	Voelen burgers, bedrijven en maatschappelijke partners zich gehoord in het participatieproces bij beleidsontwikkeling?	Ja	Kwalitatief
78	Worden binnen provincies, gemeenten en waterschappen alle relevante afdelingen betrokken bij het opstellen van een omgevingsvisies, programma's en decentrale regelgeving?	Ja	Kwalitatief: deskstudy + bijeenkomst
79	In hoeverre stemmen overheidsorganen de inzet en inhoud van instrumenten uit de Omgevingswet met elkaar af?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
80	Worden partijen zoals GGD, veiligheidsregio's, netbeheerders, ProRail en Staatsbos-beheer door gemeenten en provincies betrokken bij inzetten van instrumenten?	Ja	Kwalitatief: Casestudy + bijeenkomst
81	Zetten overheden actief in op alle onderdelen van de beleidscyclus en de instrumenten die daarbij horen?	Ja	Kwalitatief: Casestudy + bijeenkomst
82	Wordt in omgevingsvisies verwezen naar andere instrumenten waarmee de visie tot uitvoering wordt gebracht en visa versa?	Ja	Kwalitatief: Deskstudy + bijeenkomst
83	In hoeverre zetten overheden vrijwillige of voorwaardelijke programma's in gekoppeld aan gestelde omgevingswaarden?	Ja	Kwalitatief
2.2	***Verbeterdoel 2: Het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte door een actieve en flexibele aanpak mogelijk te maken voor het bereiken van doelen voor de fysieke leefomgeving***		
84	Hoe maken overheden de afweging tussen uniforme regelgeving en maatwerk?	Ja	Kwalitatief: Deskstudy + bijeenkomst
85	Hoe bieden overheden maatwerk aan initiatiefnemers?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
86	Hoe bieden overheden gebiedsgericht maatwerk met locatie specifieke regelgeving?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
87	Hoe vaak worden er maatwerkvoorschriften vastgesteld ten aanzien van bodem en infrastructuur? In hoeverre worden deze maatwerkvoorschriften soepeler of strenger vastgesteld dan de geldende algemene regel?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
88	Gebruiken overheden de afwegingsruimte die algemene regelgeving biedt alvorens maatwerkregels of -voorschriften toe te passen?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
89	Wordt door initiatiefnemers gezocht naar de mogelijkheden die algemene regelgeving biedt alvorens om maatwerkvoorschriften wordt gevraagd?	Ja	Kwalitatief
90	Creëren overheden bewust afwegingsruimte in hun regelgeving en zo ja, hoe?	Ja	Kwalitatief: Deskstudy + bijeenkomst
91	Hoe wordt er door colleges van B&W gebruik gemaakt van de mogelijkheid om op aanvraag af te wijken van omgevingsplannen?	Ja	Kwalitatief
92	Hoe verloopt het proces van belangenafweging bij het afwijken van omgevingsplannen en hoe worden de beoordelingsregels uit het Bkl hierin gebruikt?	Ja	Kwalitatief
93	In welke type gevallen wordt deze bevoegdheid door colleges van B&W ingezet?	Ja	Kwalitatief
2.3	***Verbeterdoel 3: Het versnellen en verbeteren van besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving***		
94	Ervaren initiatiefnemers een verbetering in de kwaliteit van het besluitvormingsproces en de genomen besluiten?	Ja	Kwalitatief
95	Ervaren overheden (en hun uitvoeringsorganisaties) de mogelijkheid om op basis van de Omgevingswet hun taakvoering te stroomlijnen?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
96	Ervaren initiatiefnemers een versnelling van besluitvorming over projecten?	Ja	Kwalitatief
97	Ervaren bevoegde gezagen een snellere afhandeling van vergunningenbesluiten?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
98	Ervaren initiatiefnemers, bevoegde gezagen en andere betrokkenen de versnelling als positief?	Ja	Kwalitatief
99	In hoeverre investeren initiatiefnemers in een voortraject waarin betrokkenen kunnen participeren in de besluitvorming?	Ja	Kwalitatief

Nr.	Indicator	Onderzocht in 2025?	Onderzoek
100	In hoeverre worden initiatiefnemers door het bevoegd gezag gestimuleerd om derden te betrekken in de ontwikkeling van hun plannen?	Ja	Kwalitatief
101	In hoeverre worden de belangen van derden meegenomen in de besluitvorming over initiatieven?	Ja	Kwalitatief
2.4	***Verbeterdoel 4: Het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht***		
102	In hoeverre worden de geldende regels op een locatie als inzichtelijk ervaren (vindbaar en leesbaar) voor belangstellenden?	Ja	Kwalitatief
103	In hoeverre worden de geldende regels op een locatie als begrijpelijk ervaren door belangstellenden?	Ja	Kwalitatief
104	Ervaren initiatiefnemers een verminderde regeldruk door de versimpeling onder de Omgevingswet?	Ja	Kwalitatief
105	Weten gebruikers hun weg te vinden naar het DSO?	Ja	Kwalitatief
106	Ervaren initiatiefnemers het DSO als gebruiksvriendelijk voor het raadplegen van beleid en regelgeving?	Ja	Kwalitatief
107	Ervaren initiatiefnemers het als gemakkelijk om vergunningen aan te vragen via het DSO?	Ja	Kwalitatief
108	Kunnen overheden overweg met het DSO voor het inzichtelijk maken van hun beleid en regelgeving?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
109	In hoeverre ervaren burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties het overheidsbeleid als voorspelbar en kunnen zij in hun activiteiten daarop anticiperen?	Ja	Kwalitatief
110	Hoe ervaren initiatiefnemers de balans tussen flexibiliteit en voorspelbaarheid van overheden?	Ja	Kwalitatief
Deel 3: uitvoeringsprincipes			
3.1	***Integraal werken***		
111	In hoeverre bezien overheden de verschillende sectoren in de leefomgeving in samenhang?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
112	In hoeverre nemen overheden de belangen van derden mee in het maken van beleid en het uitvoeren daarvan?	Ja	Kwalitatief
113	In hoeverre brengen overheden interbestuurlijk samenhang aan in hun omgevingsbeleid?	Ja	Kwalitatief: Deskstudy + bijeenkomst
114	In hoeverre zetten overheden de verschillende instrumenten uit de Omgevingswet in samenhang in?	Ja	Kwalitatief: Deskstudy + bijeenkomst
115	Hebben overheden de kennis, expertise en vaardigheden om integraal te werken?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
3.2	***Waarborgen rechtsbescherming***		
116	Is het voor belanghebbenden inzichtelijk door welk bevoegd gezag en wanneer besluiten genomen worden en hoe zij daar invloed op kunnen hebben?	Ja	Kwalitatief
117	Hoe vaak gaan betrokkenen in beroep tegen een beslissing op bezwaar?	Nee (apart traject)	-
118	Hoe vaak gaan betrokkenen in (direct) hoger beroep (naar de RvS)?	Nee (apart traject)	-
120	Hoe vaak gaan overheden naar de Raad van State voor een uitspraak over een geschil tussen overheden?	Nee (apart traject)	-
121	Welke eisers gaan in beroep? Particulieren of niet-particulieren, en tegen welke verweerders, B&W, gemeenteraad, GS, etc.?	Nee (apart traject)	Tekstanalyse
122	Welke werklast brengt het omgevingsrecht met zich mee voor de rechtelijke macht en de Raad van State?	Nee (apart traject)	-
123	In hoeverre is de complexiteit van de juridische conflicten toegenomen?	Nee (apart traject)	-
124	In hoeverre kunnen toezichthouders en handhavers in de praktijk overweg met de instrumenten uit de Omgevingswet?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
125	In hoeverre kunnen toezichthouders en handhavers in de praktijk overweg met de algemene zorgplicht in de Omgevingswet?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst

Nr.	Indicator	Onderzocht in 2025?	Onderzoek
3.3	***Positieve grondhouding ten opzichte van initiatiefnemers***		
126	Vinden overheden dat zij (bestuurlijk en ambtelijk) vanuit een positieve grondhouding opereren?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
127	Investeren overheden bij vergunningverlening in een omgevingsoverleg (voortraject) met initiatiefnemers om mee te denken?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
128	Vinden overheden dat de positieve grondhouding bijdraagt aan initiatieven die bijdragen aan de kwaliteit van de leefomgeving?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
129	In hoeverre vinden initiatiefnemers dat de overheid vanuit een positieve grondhouding opereert?	Ja	Kwalitatief
130	Gaan overheden bij het opstellen van hun regelgeving uit van een positieve grondhouding richting initiatiefnemers?	Ja	Kwalitatief
131	Hebben overheden de kennis, expertise en vaardigheden om vanuit een positieve grondhouding te werken?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
3.4	***Participatie van en samenwerking met de samenleving***		
132	Hebben provincies en gemeenten een participatiebeleid waarin zij vaststellen hoe zij burgers, bedrijven en maatschappelijk partners betrekken in de ontwikkeling van beleid en het nemen van besluiten?	Ja	Kwalitatief: deskstudy
134	Hebben overheden een handreiking om met participatie om te gaan?	Ja	Kwalitatief: deskstudy
135	Heeft de initiatiefnemer de samenleving bij de aanvraag betrokken?	Ja	Kwantitatief
136	In hoeverre zijn burgers door overheden actief betrokken in het ontwikkelen van omgevingsbeleid?	Ja	Kwalitatief: Deskstudy + bijeenkomst
137	In hoeverre worden burgers door initiatiefnemers betrokken in participatieprocessen over initiatieven in de leefomgeving?	Ja	Kwalitatief
138	In hoeverre vinden burgers dat zij hun belang kunnen inbrengen in participatieprocessen en daarmee invloed hebben op het beleid of besluiten?	Ja	Kwalitatief
139	Op welke manieren kunnen burgers participeren (inspraakavonden, denktanks, etc.)?	Ja	Kwalitatief: Deskstudy + bijeenkomst
140	Hoe leveren initiatiefnemers gegevens aan over de betrokkenheid van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties bij de aanvraag	Ja	Kwalitatief
141	In hoeverre zijn de deelnemerssamenstellingen van participatietrajecten een gelijkwaardige afspiegeling burgers, bedrijven en maatschappelijk partners?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
142	Hoe zorgen overheden en initiatiefnemers actief voor een diverse samenstelling van bedrijven, burgers en maatschappelijke partners?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
143	Hebben overheden de kennis, expertise en vaardigheden om participatief te werken?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
3.5	***Gebiedsgericht werken***		
144	In hoeverre kiezen overheden ervoor om in hun omgevingsvisie onderdelen gebiedsgericht uit te werken?	Ja	Kwalitatief: Deskstudy + bijeenkomst
145	Wanneer kiezen overheden ervoor om gebiedsgerichte programma's te ontwikkelen?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
146	Hoe ervaren overheden de effectiviteit van gebiedsgerichte programma's?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
147	In hoeverre gebruiken overheden projectbesluiten, omgevingsvergunningen, waterschapsverordeningen, omgevingsverordeningen, omgevingsplannen of wijzigingen van het omgevingsplan voor gebiedsgericht maatwerk?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst
148	Hoe ervaren burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties het gebiedsgerichte maatwerk van overheden?	Ja	Kwalitatief
149	Hebben overheden de kennis, expertise en vaardigheden om gebiedsgericht te werken?	Ja	Kwalitatief: bijeenkomst

Bijlage 2: rapportage kwantitatieve monitoring

Deze rapportage is te vinden in een separaat document.

Bijlage 3: rapportage kwalitatief onderzoek

Deze rapportage en bijbehorende bijlagen zijn te vinden in een separaat document.

In bijlage 3a vindt u de eindrapportage van het kwalitatieve onderzoek over het jaar 2025, met daarin een uitgebreide uitleg over het uitgevoerde onderzoek en de bevindingen.

In bijlage 3b vindt u het codeerschema met daarin de opgehaalde gegevens gerangschikt per onderzochte indicator.

In bijlage 3c vindt u additionele informatie zoals de managementsamenvatting en nadere toelichting op de onderzoeksmethoden.

Bijlage 4: rapportage tekstanalyseonderzoek

Deze rapportage en bijbehorende bijlagen zijn te vinden in een separaat document.

In bijlage 4a vindt u de conceptrapportage met een uitleg bij het uitgevoerde onderzoek en de bevindingen per indicator op hoofdlijnen.

In bijlage 4b vindt u het analysekader met daarin een overzicht van numeriek samengevatte bevindingen op het hoofdscherm en detailinformatie per indicator in deelschermen.

Bijlage 5: detailgegevens media-analyse

De media-analyse is te vinden in hoofdstuk 6. Bijlage 5 is te vinden in een separaat document.

In bijlage 5 vindt u de detailgegevens bij de media-analyse.

Deze rapportage is een uitgave van:
Het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directoraat-Generaal Ruimtelijke Ordening
Directie Ruimtelijk Beleid
September 2026

kadaster | TBO

> Postbus 9046, 7300 GH Apeldoorn

Notitie

DATUM
6 juli 2026

ONDERWERP
Indicatoren DSO-LV 2025

VAN
Tactisch Beheer Organisatie DSO-LV

BLAD
1 van 44

AAN
Directie Ruimtelijk Beleid van het Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

KOPIE AAN

Inhoudsopgave

NOTITIE 1

1 INLEIDING 1

1.1 AANLEIDING 1
1.2 MANIER VAN TELLEN 2
1.3 SCOPE VAN DIT RAPPORT 3
1.4 LEESWIJZER 3

2 OMGEVINGSVISIE 4

3 PROGRAMMA 10

4 DECENTRALE REGELS EN ALGEMENE RIJKSREGELS 13

5 OMGEVINGSVERGUNNING 26

6 PROJECTBESLUIT 38

7 BIJLAGE: LIJST VAN INDICATOREN 44

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Dit rapport is opgesteld ter ondersteuning van de jaarlijkse monitoring rapportage vanuit de Monitor Werking Omgevingswet door het Ministerie aan het Parlement. Het Plan van Aanpak van de Monitor Werking Omgevingswet[1] beschrijft welke informatie er verzameld wordt en met welke methoden. Het uitgangspunt daarbij is het voorzien in de informatiebehoefte van het Rijk. Maar de Monitor levert informatie die relevant is voor alle overheden.

De Monitor Werking Omgevingswet (de Monitor) bestaat uit drie onderdelen. Elk onderdeel richt zich op een ander aspect van de werking van de Omgevingswet. Het voorliggende rapport gaat over het eerste onderdeel van de Monitor: het feitenbeeld kerninstrumenten. Het feitenbeeld kerninstrumenten bevat informatie uit het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) over het gebruik van de **kerninstrumenten** van de Omgevingswet. De Omgevingswet heeft 6 kerninstrumenten voor het gebruiken en beschermen van de leefomgeving. Met deze instrumenten kan de overheid beleid schrijven en uitvoeren. Daarnaast kunnen overheden met deze instrumenten regels stellen aan activiteiten en de uitvoering van projecten. De kerninstrumenten zijn: de

[1] Kamerstukken II 2023/2024, 33118, nr. 278, bijlage.

omgevingsvisie, het programma, decentrale regels, algemene rijksregels, omgevingsvergunning en het projectbesluit.

Het Plan van Aanpak van de Monitor geeft de structuur en de beoogde indicatoren van de Monitor weer. Hoewel dit rapport informatie bevat over een groot deel van de indicatoren die vallen onder het feitenbeeld kerninstrumenten, zijn nog niet alle indicatoren beschikbaar. Een aantal indicatoren waarvoor het Digitaal Stelsel Omgevingswet de informatiebron vormt, vraagt bijvoorbeeld om verdere ontwikkeling van het stelsel alvorens ze gemeten kunnen worden. Deze indicatoren staan op de ontwikkelagenda van de Monitor.

Dit rapport bevat het feitenbeeld kerninstrumenten voor het jaar 2025 en is de opvolger van het rapport TBO Indicatoren 2024. Een aantal indicatoren is voorzien van aanvullende tabellen om beter te voldoen aan de gevraagde uitsplitsingen in bevoegd gezag, datum, onderwerp, omgevingswaarde of activiteitengroep. Het aantal indicatoren is uitgebreid van 16 naar 27.

1.2 Manier van tellen

De tellingen die gaan over de kerninstrumenten in de vorm van ‘verzoeken’ (vergunningaanvragen, meldingen, informatieverstrekkingen, intrekkingen) worden gepresenteerd in de vorm van maand- en jaar**totalen**.
Bij verzoeken wordt geteld bij welk bevoegd gezag (bestuurslaag) een **verzoek** ‘in eerste instantie’ is ingediend. Uitsluitend de eerste versie van het verzoek wordt geteld, in de registratie is dat de versie met volgnummer 0. Een verzoek kan worden aangevuld door middel van het indienen van een nieuwe versie met een hoger volgnummer. Deze aanvullingen worden niet meegeteld. Routeringen van een ontvangen verzoek naar een andere instantie worden niet meegeteld.
Enkelvoudige en meervoudige verzoeken tellen steeds als 1 verzoek in de tabellen met de maand van ontvangst. Vervolgens wordt de **telling van activiteiten** toegepast in de tabellen die gaan over plicht stellend bestuursorgaan en de categorisering per activiteitengroep.

De tellingen van omgevingsdocumenten kennen twee invalshoeken. Ten eerste wordt gekeken naar de gebeurtenis: het moment van vastleggen van een vaststelling of wijziging van een omgevingsdocument in de daarvoor bestemde registratie van de Landelijke Voorziening van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO-LV). Deze telling wordt weergegeven als maand- en jaar**totalen**. De tellingen per maand of per jaar worden opgesteld op basis van de datum van registratie in de DSO-LV, niet op de besluitdatum of de datum van inwerkingtreding.

De tweede invalshoek betreft het beschikbaar zijn van geldende regelgeving of beleid in omgevingsdocumenten. Deze tellingen worden weergegeven in de vorm van een **stand** aan het eind van een maand of kalenderjaar. De telling van een stand gaat uit van de in de DSO-LV aanwezige geldende documenten aan het eind van de maand of het kalenderjaar en het gebruik van annotaties van **thema’**s en **omgevingswaarden** in die geldende documenten.

De ontwikkeling van het gebruik van de kerninstrumenten wordt inzichtelijk gemaakt met tellingen van de totalen en standen op het einde van het huidige en vorige jaar.

De gebeurtenis ‘registratie van het verwijderen van (een annotatie, omgevingswaarde of regel als onderdeel van) een omgevingsdocument’ wordt niet meegenomen in de maand- en jaartotalen, als gevolg van de titels en insteek van de indicatoren. Als verwijderingen hebben plaatsgevonden, dan komen die impliciet tot uiting in de standen. In dergelijke gevallen verklaart een jaartotaal niet het verschil tussen de stand van vorig jaar en de stand van het huidige jaar.

De technische afbakening van de tellingsperioden (maand, jaar) is aangescherpt en er is een aanvullende validatie uitgevoerd op de tellingen over 2024. Daardoor kunnen er kleine verschillen voorkomen bij de jaartotalen over 2024 in vergelijking met het rapport TBO Indicatoren 2024[2].

1.3 Scope van dit rapport

Dit rapport geeft de jaarlijkse telling weer van de indicatoren die onder het feitenbeeld kerninstrumenten van de Monitor vallen. Die indicatoren zijn vastgelegd in het plan van aanpak van de Monitor. De cijfers komen voort uit de registraties van de beheerorganisaties van de Landelijke Voorziening van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO-LV). Gegevens van vergunningaanvragen en documenten die niet in de DSO-LV worden vastgelegd, maken geen deel uit van de tellingen in dit rapport. Er kan op grond van de Awb ook gebruik worden gemaakt van papieren aanvragen. In enkele gevallen wordt gebruik gemaakt van het RVO-loket of het loket van de politie (jachtgeweeractiviteit). Deze aanvragen vallen buiten de tellingen in deze rapportage. Voor alle indicatoren geldt een meetperiode van het gehele kalenderjaar 2025, tenzij anders aangegeven.

Het ontvangende bevoegd gezag is niet altijd het bevoegd gezag dat het verzoek behandelt. Routering en behandeling van verzoeken na de initiële ontvangst ervan is geen onderdeel van de indicatoren in dit rapport.

Bij de tellingen van STOP/TPOD en (TAM-)IMRO-documenten wordt gekeken naar de vastgestelde versies, tenzij in de tabel is aangegeven dat ook ontwerpversies geteld zijn.

1.4 Leeswijzer

Het rapport is ingedeeld in een hoofdstuk per kerninstrument. De kerninstrumenten zijn voorzien van een of meer indicatoren, waarvan de nummering correspondeert met die in Bijlage 1 van het Plan van Aanpak van de Monitor Werking Omgevingswet.
Afhankelijk van de complexiteit van een indicator zijn een of meer tabellen gebruikt voor de weergave van de gevraagde statistieken. De nummering van de tabellen correspondeert met de nummers van de indicatoren, eventueel voorzien van een volgnummer.

Waar nodig geacht zijn tabellen voorzien van toelichting of een rekenvoorbeeld om interpretatie van de getallen te ondersteunen.

[2] De verbeterde afbakening en aanvullende validatie resulteren in een telling van 166.238 vergunningaanvragen in 2024 (tegen 165.924 in de vorige rapportage over 2024). Het verschil van 314 bedraagt 0,2% van het totaal. Deze verbeterslag in kwaliteit van de tellingen over 2024 komt ook tot uiting bij enkele andere tabellen, met een vergelijkbare procentuele orde van grootte. Deze correcties hebben geen effect als het gaat om bepaling van trends over langere perioden.

2 Omgevingsvisie

Omgevingsvisie

*De **Omgevingsvisie** is een samenhangend, strategisch plan over de leefomgeving. Dit plan richt zich op de hele fysieke leefomgeving en houdt rekening met alle ontwikkelingen in een gebied. Het Rijk, de provincie en de gemeente stellen elk 1 Omgevingsvisie vast voor hun hele grondgebied.*

Bron: IPLO

Al tijdens de Wet ruimtelijke ordening (Wro) hadden bestuursorganen de mogelijkheid om 'omgevingsvisies' op te stellen die voldoen aan de Omgevingswet, met gebruik van het plantype 'structuurvisie', onder de IMRO-standaard (Informatie Model Ruimtelijke Ordening). Indien de IMRO-omgevingsvisie uiterlijk voor het einde van het kalenderjaar 2024 in procedure is gebracht, mag de definitieve omgevingsvisie nog gepubliceerd worden volgens de IMRO-standaard.
Onder de IMRO-standaard is het mogelijk dat een bestuursorgaan meer dan één document vaststelt, die samen de omgevingsvisie vormen. Het geheel telt in dit rapport als één vastgestelde omgevingsvisie. Het eerst vastgestelde document wordt beschouwd als de eerste versie van de omgevingsvisie. Documenten twee en verder tellen als wijzigingen (uitbreiding) op de vastgestelde eerste omgevingsvisie.

Onder de STOP/TPOD standaard (Standaard Officiële Publicaties/Toepassingsprofiel Omgevingsdocumenten) bestaan alleen geconsolideerde omgevingsvisies, één document per bevoegd gezag. Zodra een bestuursorgaan een STOP/TPOD omgevingsvisie heeft vastgesteld, vervangt deze een eventueel bestaande IMRO-omgevingsvisie.

1.1.1-1: Aantal Omgevingsvisies

Uitgesplitst naar Bevoegd gezag

We tellen alle vastgestelde omgevingsvisies, Tabel [1]. Dat kan een STOP/TPOD omgevingsvisie zijn of een IMRO-omgevingsvisie die uit één of meer gepubliceerde documenten bestaat.

De standen op 31-12 van een kalenderjaar geven aan hoeveel vastgestelde omgevingsvisies op dat moment geldend waren, ongeacht in welk jaar de omgevingsvisie was vastgesteld.
De totalen per kalenderjaar geven aan hoeveel omgevingsvisies in dat jaar zijn vastgesteld.

Tabel [1]: Aantal bestuursorganen met een vastgestelde omgevingsvisie per bestuurslaag

Jaar	Gemeenten	Provincies	Rijk
Stand op 31-12-2023	179	12	1
Totaal 2024	*33*	*0*	*0*
Stand op 31-12-2024	*212*	*12*	*1*
Totaal 2025	40	0	0
Stand op 31-12-2025	**252**	**12**	**1**

1.1.1-2: Aantal vaststellingen of wijzigingen van Omgevingsvisies in de afgelopen maand

Uitgesplitst naar Bevoegd gezag per maand

Deze indicator wordt opgesplitst in een telling van de vastgestelde eerste omgevingsvisie van elk bestuursorgaan en een telling van de wijzigingen van de eerste en volgende versies van de omgevingsvisie. De afgeleide indicator voor vaststellingen van omgevingsvisies luidt:

1.1.1-2.1' Aantal vaststellingen van eerste Omgevingsvisies in de afgelopen maand

Uitgesplitst naar bevoegd gezag (bestuurslaag) en gebruikte standaard (STOP/TPOD of IMRO) per maand

We tellen de geregistreerde eerste vastgestelde versie van een omgevingsvisie per bestuursorgaan, Tabel [2.1]. Deze wordt beschouwd als de eerste omgevingsvisie van het bestuursorgaan. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in de eerste IMRO-omgevingsvisie en de eerste STOP/TPOD omgevingsvisie.

Een deel van de bestuursorganen heeft gebruik gemaakt van de mogelijkheid om voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet al een omgevingsvisie onder de IMRO-standaard te publiceren. Een aantal bestuursorganen heeft na inwerkingtreding van de Omgevingswet de omgevingsvisie gepubliceerd volgens de STOP/TPOD standaard. Uiteindelijk zullen alle bestuursorganen hun omgevingsvisie in STOP/TPOD moeten publiceren, zoals de Regeling standaarden publicaties Omgevingswet voorschrijft.

In de tabellen [2.1a] t/m [2.1c] is weergegeven hoeveel vastgestelde eerste omgevingsvisies elke maand worden geregistreerd. In het geval dat een bestuursorgaan de eerste STOP/TPOD versie van de omgevingsvisie publiceert terwijl het al een IMRO-versie van de omgevingsvisie had, wordt dit vermeld in de kolom 'STOP/TPOD vervangt IMRO' en wordt de STOP/TPOD omgevingsvisie als leidend beschouwd.

De interpretatie van de tabel [2.1a] aan de hand van het voorbeeld van de maand maart 2025 is als volgt:

- 5 gemeenten hebben een STOP/TPOD versie van de omgevingsvisie gepubliceerd
- 4 van deze gemeenten vervangen met deze STOP/TPOD omgevingsvisie hun bestaande IMRO-omgevingsvisie en 1 gemeente heeft de eerste omgevingsvisie direct in STOP/TPOD gepubliceerd
- 2 andere gemeenten hebben hun eerste omgevingsvisie gepubliceerd en daarbij de IMRO-standaard gebruikt

In de maand maart zijn er netto 3 gemeenten bijgekomen die hun eerste omgevingsvisie hebben gepubliceerd.

De standen op 31-12 van een kalenderjaar geven aan hoeveel vastgestelde omgevingsvisies op dat moment geldend waren, ongeacht in welk jaar de omgevingsvisie was vastgesteld.

In het jaar 2025 hebben 64 gemeenten voor het eerst een vastgestelde omgevingsvisie geregistreerd volgens de STOP/TPOD standaard. Daarvan vervingen 30 STOP/TPOD omgevingsvisies een reeds bestaande IMRO-omgevingsvisie. Daarnaast waren er 6 gemeenten die hun eerste omgevingsvisie publiceerden volgens de IMRO-standaard. Het aantal gemeenten met een omgevingsvisie is in 2025 gegroeid met 40 tot een totaalstand van 252 op 31-12-2025. Uit de standen van 31-12-2025 is verder op te maken dat bij 84 gemeenten de STOP/TPOD omgevingsvisie leidend is en bij de resterende 168 gemeenten nog altijd de IMRO-omgevingsvisie.

Tabel [2.1a]: Aantal vastgestelde eerste omgevingsvisies van gemeenten, per maand

Gemeenten, 2025	**STOP/TPOD vastgesteld**	**STOP/TPOD vervangt IMRO**	**IMRO vastgesteld**	**Gemeenten met eerste omgevingsvisie**
Stand op 31-12-2023	0	0	179	179
Stand op 31-12-2024	*20*	*9*	*201*	*212*
Januari	2	1	0	1
Februari	4	1	1	4
Maart	5	4	2	3
April	3	2	0	1
Mei	4	3	1	2
Juni	7	4	1	4
Juli	6	2	1	5
Augustus	7	3	0	4
September	7	4	0	3
Oktober	5	1	0	4
November	7	3	0	4
December	7	2	0	5
Aantal 2025	**64**	**30**	**6**	**40**
Stand op 31-12-2025	**84**	**39**	**207**	**252**

Tabel [2.1b]: Aantal vastgestelde eerste omgevingsvisies van provincies, per maand

Provincies, 2025	**STOP/TPOD vastgesteld**	**STOP/TPOD vervangt IMRO**	**IMRO vastgesteld**	**Provincies met eerste omgevingsvisie**
Stand op 31-12-2023	3	3	12	12
Stand op 31-12-2024	*4*	*4*	*12*	*12*
Januari	0	0	0	0
Februari	0	0	0	0
Maart	0	0	0	0
April	0	0	0	0
Mei	0	0	0	0
Juni	0	0	0	0
Juli	0	0	0	0
Augustus	0	0	0	0
September	0	0	0	0
Oktober	0	0	0	0
November	0	0	0	0
December	0	0	0	0
Aantal 2025	**0**	**0**	**0**	**0**

Provincies, 2025	STOP/TPOD vastgesteld	STOP/TPOD vervangt IMRO	IMRO vastgesteld	Provincies met eerste omgevingsvisie
Stand op 31-12-2025	**4**	**4**	**12**	**12**

Tabel [2.1c]: Aantal vastgestelde eerste omgevingsvisies van het Rijk, per maand

Rijk, 2025	STOP/TPOD vastgesteld	STOP/TPOD vervangt IMRO	IMRO vastgesteld	Eerste omgevingsvisie Rijk
Stand op 31-12-2023	1	1	1	1
Stand op 31-12-2024	*1*	*1*	*1*	*1*
Januari	0	0	0	0
Februari	0	0	0	0
Maart	0	0	0	0
April	0	0	0	0
Mei	0	0	0	0
Juni	0	0	0	0
Juli	0	0	0	0
Augustus	0	0	0	0
September	0	0	0	0
Oktober	0	0	0	0
November	0	0	0	0
December	0	0	0	0
Aantal 2025	**0**	**0**	**0**	**0**
Stand op 31-12-2025	**1**	**1**	**1**	**1**

De afgeleide indicator voor wijzigingen van omgevingsvisies luidt:

1.1.1-2.2' Aantal wijzigingen van Omgevingsvisies in de afgelopen maand
Uitgesplitst naar bevoegd gezag (bestuurslaag) en gebruikte standaard (STOP/TPOD of IMRO) per maand

We tellen de registraties van de nieuwe vastgestelde versies na de eerste versie van een omgevingsvisie per bestuursorgaan, Tabel [2.1]. Deze worden beschouwd als wijzigingen van de omgevingsvisie van het bestuursorgaan. We tellen de wijzigingen onder de STOP/TPOD standaard en de wijzigingen onder de IMRO-standaard los van elkaar, Tabel [2.2].

In de tabellen [2.2a] t/m [2.2c] zijn de **wijzigingen van de omgevingsvisies** weergegeven van gemeenten, provincies en Rijk. Het totaal geeft aan hoeveel wijzigingen aan omgevingsvisies hebben plaatsgevonden in een kalenderjaar.

Tabel [2.2a]: Aantal gewijzigde omgevingsvisies gemeenten, per maand

Gemeente, 2025	**STOP/TPOD gewijzigd**	**IMRO gewijzigd**	**Totaal gewijzigd**
Totaal 2024	*2*	*7*	*9*
Januari	0	0	0
Februari	0	0	0
Maart	2	0	2
April	2	1	3
Mei	0	0	0
Juni	1	1	2
Juli	2	0	2
Augustus	0	0	0
September	1	0	1
Oktober	1	0	1
November	3	0	3
December	4	0	4
Totaal 2025	**16**	**2**	**18**

Tabel [2.2b]: Aantal gewijzigde omgevingsvisies provincies, per maand

Provincie, 2025	**STOP/TPOD gewijzigd**	**IMRO gewijzigd**	**Totaal gewijzigd**
Totaal 2024	*1*	*0*	*1*
Januari	0	0	0
Februari	1	0	1
Maart	0	0	0
April	0	0	0
Mei	0	0	0
Juni	0	0	0
Juli	0	0	0
Augustus	0	0	0
September	0	0	0
Oktober	0	0	0
November	0	0	0
December	1	0	1
Totaal 2025	**2**	**0**	**2**

Tabel [2.2c]: Aantal gewijzigde omgevingsvisie Rijk, per maand

Rijk, 2025	**STOP/TPOD gewijzigd**	**IMRO gewijzigd**	**Totaal gewijzigd**
Totaal 2024	*0*	*0*	*0*

Rijk, 2025	STOP/TPOD gewijzigd	IMRO gewijzigd	Totaal gewijzigd
Januari	0	0	0
Februari	0	0	0
Maart	0	0	0
April	0	0	0
Mei	0	0	0
Juni	0	0	0
Juli	0	0	0
Augustus	0	0	0
September	0	0	0
Oktober	0	0	0
November	0	0	0
December	0	0	0
Totaal 2025	**0**	**0**	**0**

1.1.3-4: Aantal keer dat onderwerpen uit de fysieke leefomgeving in Omgevingsvisies aan de orde komen
Uitgesplitst naar Bevoegd gezag en onderwerp

We tellen per thema in hoeveel omgevingsvisies (STOP/TPOD) dit tenminste één keer is geannoteerd, Tabel [4]. We tellen ook het aantal omgevingsvisies waarin geen enkel thema is geannoteerd. De thema's zijn onderdeel van de waardelijst Thema ten behoeve van juridische regels en tekstdelen in omgevingsdocumenten, zoals gepubliceerd door Geonovum in de Stelselcatalogus Omgevingswet.

Bij de IMRO-omgevingsvisies is het gebruik van de standaard Thema-lijst niet verplicht en het thema kan als vrij invulveld worden gebruikt. Het is daarom niet mogelijk een goed beeld te krijgen van de onderwerpen in een IMRO-omgevingsvisie op basis van de thema's (Geonovum). IMRO-omgevingsvisies worden daarom niet meegenomen in deze telling.

De 'stand eind 2025' geeft aan in hoeveel omgevingsvisies die geldend waren op 31-12-2025, een bepaald thema is geannoteerd, ongeacht in welk jaar de vastgestelde omgevingsvisie was geregistreerd. Ter vergelijking is de 'Totaalstand eind 2024' toegevoegd.

Bij 66 van de 89 geldende STOP/TPOD omgevingsvisies (zie tabellen [2.1a-c], Standen 31-12-2025), is geen enkel thema geannoteerd.

Tabel [4]: Aantal geldende omgevingsvisies (STOP/TPOD) waarin een bepaald thema is geannoteerd

Thema	**Gemeente Stand** Eind 2025	**Provincie Stand** Eind 2025	**Rijk Stand** Eind 2025	**Totaal Stand** Eind 2025	*Totaal Stand Eind 2024*
Geen enkel thema	62	3	1	**66**	*17*
Bodem	9	1	0	**10**	*4*
Bouwen	0	0	0	**0**	*0*

Thema	**Gemeente Stand** Eind 2025	**Provincie Stand** Eind 2025	**Rijk Stand** Eind 2025	**Totaal Stand** Eind 2025	*Totaal Stand Eind 2024*
Bouwwerken	4	1	0	**5**	*3*
Cultureel Erfgoed	9	1	0	**10**	*3*
Duurzaamheid	1	0	0	**1**	*0*
Economie	2	0	0	**2**	*0*
Energie	1	0	0	**1**	*0*
Energie En Natuurlijke Hulpbronnen	8	1	0	**9**	*3*
Erfgoed	1	0	0	**1**	*0*
Externe Veiligheid	2	1	0	**3**	*1*
Geluid	4	1	0	**5**	*3*
Gezondheid	10	1	0	**11**	*3*
Infrastructuur	8	1	0	**9**	*4*
Landbouw	2	0	0	**2**	*0*
Landgebruik	15	1	0	**16**	*5*
Landschap	10	1	0	**11**	*4*
Lucht	5	0	0	**5**	*2*
Milieu	1	0	0	**1**	*0*
Milieu Algemeen	6	1	0	**7**	*3*
Mobiliteit	1	0	0	**1**	*0*
Natuur	10	1	0	**11**	*3*
Planologisch Gebruik	0	0	0	**0**	*0*
Procedures	4	1	0	**5**	*3*
Recreatie	1	0	0	**1**	*0*
Veiligheid	1	0	0	**1**	*0*
Water	2	0	0	**2**	*0*
Water En Watersystemen	6	1	0	**7**	*3*
Wonen	2	0	0	**2**	*0*

3 Programma

Programma

*Het **Programma** bevat maatregelen om de leefomgeving te beschermen, te beheren, te gebruiken en te ontwikkelen. Het doel van een Programma kan ook zijn om aan omgevingswaarden te voldoen. Het Programma richt zich op een onderwerp, een bepaalde bedrijfssector of een gebied. Verschillende overheden kunnen ook samen een Programma opstellen. Voor sommige onderwerpen verplicht de Omgevingswet de overheid een Programma op te stellen.*

Bron: IPLO

1.2.1-9 Aantal programma's opgesteld omdat een omgevingswaarde (bijna) wordt overschreden

Uitgesplitst naar Bevoegd gezag, datum en onderwerp

De reden waarom een programma wordt opgesteld wordt niet geregistreerd in het DSO. In dit rapport wordt daarom een aangepaste telling toegepast. Programma's die niet volgens de STOP/TPOD standaard zijn gepubliceerd worden niet in de DSO-LV geregistreerd en zijn geen onderdeel van deze tellingen.
De afgeleide indicator luidt:
1.2.1-9': Aantal vastgestelde STOP/TPOD Programma's
Uitgesplitst naar Bevoegd gezag, datum en onderwerp

We tellen het aantal STOP/TPOD programma's dat in een kalenderjaar is vastgesteld, Tabel [9.1].
De standen op 31-12 van een kalenderjaar geven aan hoeveel vastgestelde programma's op dat moment geldend waren, ongeacht in welk jaar het programma was vastgesteld of geregistreerd.

Tabel [9.1]: Aantal vastgestelde programma's (STOP/TPOD) per bestuurslaag per kalenderjaar

Bestuurslaag	**Gemeenten**	**Waterschappen**	**Provincies**	**Rijk**	**Totaal**
Aantal 2024	*37*	*0*	*18*	*1*	*56*
Stand op 31-12-2024	*37*	*0*	*18*	*1*	*56*
Aantal 2025	116	0	36	2	154
Stand op 31-12-2025	**153**	**0**	**54**	**3**	**210**

We tellen het aantal STOP/TPOD programma's waarin nul, één of meer thema's geannoteerd zijn, Tabel [9.2]. De thema's zijn onderdeel van de waardelijst Thema ten behoeve van juridische regels en tekstdelen in omgevingsdocumenten, zoals gepubliceerd door Geonovum in de Stelselcatalogus Omgevingswet.

De 'stand eind 2025' geeft aan in hoeveel programma's die geldend waren op 31-12-2025, een bepaald aantal thema's voorkomt, ongeacht in welk jaar het programma was vastgesteld of geregistreerd. Ter vergelijking is de 'Totaalstand eind 2024' toegevoegd.

Tabel [9.2]: Aantal vastgestelde programma's (STOP/TPOD) waarin nul, één of meer thema's zijn geannoteerd

Thema's per programma	**Gemeente Stand** Eind 2025	**Waterschap Stand** Eind 2025	**Provincie Stand** Eind 2025	**Rijk Stand** Eind 2025	**Totaal Stand** Eind 2025	*Totaal Stand Eind 2024*
0 thema's	110	0	35	0	**145**	*38*
1 thema	33	0	13	1	**47**	*14*
2 of meer thema's	10	0	6	2	**18**	*4*

We tellen per thema in hoeveel programma's deze tenminste één keer is geannoteerd, Tabel [9.3]. We tellen ook het aantal programma's waarin geen enkel thema is geannoteerd. De thema's zijn onderdeel van de waardelijst Thema ten behoeve van juridische regels en tekstdelen in omgevingsdocumenten, zoals gepubliceerd door Geonovum in de Stelselcatalogus Omgevingswet.

De ‘stand eind 2025’ geeft aan in hoeveel programma’s die geldend waren op 31-12-2025, een bepaald thema is geannoteerd, ongeacht in welk jaar het programma was vastgesteld of geregistreerd. Ter vergelijking is de ‘Totaalstand eind 2024’ toegevoegd.

Tabel [9.3]: Aantal vastgestelde programma’s (STOP/TPOD) waarin een bepaald thema is geannoteerd

Thema	**Gemeente Stand** Eind 2025	**Waterschap Stand** Eind 2025	**Provincie Stand** Eind 2025	**Rijk Stand** Eind 2025	**Totaal Stand** Eind 2025	*Totaal Stand Eind 2024*
Geen enkel thema	110	0	35	0	**145**	*38*
Bodem	3	0	2	1	**6**	*1*
Bouwen	0	0	0	0	**0**	*0*
Bouwwerken	4	0	1	0	**5**	*0*
Cultureel Erfgoed	5	0	2	0	**7**	*2*
Duurzaamheid	0	0	0	0	**0**	*0*
Economie	0	0	0	0	**0**	*0*
Energie	1	0	0	0	**1**	*0*
Energie En Natuurlijke Hulpbronnen	14	0	2	2	**18**	*5*
Erfgoed	0	0	0	0	**0**	*0*
Externe Veiligheid	1	0	0	0	**1**	*1*
Geluid	15	0	8	0	**23**	*8*
Gezondheid	6	0	2	0	**8**	*2*
Infrastructuur	6	0	5	2	**13**	*3*
Landbouw	0	0	0	0	**0**	*0*
Landgebruik	8	0	3	2	**13**	*2*
Landschap	4	0	0	0	**4**	*0*
Lucht	3	0	0	0	**3**	*1*
Milieu	0	0	0	0	**0**	*0*
Milieu Algemeen	6	0	1	0	**7**	*1*
Mobiliteit	0	0	0	0	**0**	*0*
Natuur	4	0	4	0	**8**	*0*
Planologisch Gebruik	0	0	0	0	**0**	*0*
Procedures	5	0	4	1	**10**	*0*
Recreatie	0	0	0	0	**0**	*0*
Veiligheid	0	0	0	0	**0**	*0*
Water	1	0	0	0	**1**	*0*
Water En Watersystemen	2	0	3	1	**6**	*0*
Wonen	0	0	0	0	**0**	*0*

4 Decentrale regels en algemene rijksregels

Decentrale regels

__Decentrale__ overheden hebben 1 regeling voor de fysieke leefomgeving voor hun hele grondgebied. Dit zijn het gemeentelijk Omgevingsplan, de provinciale Omgevingsverordening en de Waterschapsverordening. Hierin staan verschillende soorten regels. Bijvoorbeeld decentrale regels voor activiteiten van burgers en bedrijven. En kaders om vergunningen te toetsen. Ook worden er gebieden in aangewezen die een bepaalde functie hebben.

Bron: IPLO

De Pons

Voor de gebruiker van DSO-LV is het van belang om te weten welke regels gelden: de regels uit de ruimtelijke plannen, de regels uit het STOP/TPOD-deel van het Omgevingsplan of allebei. Als door een besluit tot wijziging van het omgevingsplan één of meer ruimtelijke plannen volledig vervallen, levert de gemeente een __Pons__-gebied aan over het deel van het ambtsgebied waar de ruimtelijke plannen zijn vervallen.

Bron: samengevat uit Toepassingsprofiel Omgevingsplan, Geonovum

Algemene Rijksregels

In de __algemene rijksregels__ staan in de eerste plaats de regels die nodig zijn voor de werking van het stelsel van de Omgevingswet. Deze regels vormen de grondslag voor de instrumenten, en de taken en bevoegdheden van overheden. De regels bevatten ook de normen voor de kwaliteit van de leefomgeving die het Rijk stelt in omgevingswaarden. Verder gaat het om procedurele regels die gelden voor de instrumenten van de wet. Deze regels staan in de Omgevingswet en het Omgevingsbesluit.

Daarnaast staan in de algemene rijksregels de regels van het Rijk die van invloed zijn op het beleid van decentrale overheden. Bijvoorbeeld de instructieregels in het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).

Het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) bevatten rijksregels voor activiteiten in de leefomgeving.

Bron: IPLO

De aanwezigheid van een pons in het STOP/TPOD omgevingsplan is een indicatie dat de gemeente bezig is met de transitie van de regelgeving van de ruimtelijke plannen die vastgesteld zijn onder de Wet ruimtelijke ordening, naar de regelgeving onder de Omgevingswet.

We tellen het aantal omgevingsplannen waarin voor de eerste keer een ponsgebied wordt aangegeven, Tabel [13.1]. Per maand is aangegeven in hoeveel omgevingsplannen een ponsgebied is ontstaan.
De stand op 31-12 van een kalenderjaar geeft aan hoeveel geldende omgevingsplannen met een ponsgebied er op dat moment in het DSO-LV geregistreerd waren. De telling geeft geen indicatie over de geografische dekking van het ponsgebied.

Tabel [13.1]: Aantal vastgestelde omgevingsplannen met Pons

Maand	Gemeenten met ponsgebied in het omgevingsplan
Stand 31-12-2024	*2*
Januari	1
Februari	1
Maart	0
April	0
Mei	3
Juni	2
Juli	2
Augustus	1
September	0
Oktober	2
November	0
December	4
Totaal 2025	**16**
Stand 31-12-2025	**18**

1.3.1-13: Aantallen wijzigingsbesluiten voor Omgevingsplannen, Waterschapsverordeningen en Omgevingsverordeningen

Uitgesplitst naar Bevoegd gezag, aanleiding (bevoegd gezag, derden, initiatiefnemer), Pons (oude gedeelte bestemmingsplan verwijderd of niet?) en per maand

De aanleiding van een wijzigingsbesluit wordt niet in DSO-LV vastgelegd en niet meegenomen bij de tellingen in dit rapport.

DSO-LV registreert (geconsolideerde) regelingen met omgevingswet-objecten. In het geval van een wijzigingsbesluit levert het bestuursorgaan de consolidatie-instructies ten behoeve van het consolideren van het wijzigingsbesluit in de regeling. De LVBB verzorgt de publicatie van het formele deel van het besluit en consolideert het besluit in de regeling.
DSO-LV ontvangt de geconsolideerde regeling met de OW-objecten, wat resulteert in een nieuwe versie van de regeling (in dit geval omgevingsplan, waterschapsverordening, omgevingsverordening).

We richten ons voor de telling van het aantal wijzigingen van elk STOP/TPOD omgevingsplan, waterschapsverordening en omgevingsverordening daarom op het aantal nieuwe versies ervan.

Onder TAM-IMRO is het mogelijk dat een bestuursorgaan meer dan één TAM-plan vaststelt, omdat het consolidatieprincipe van de Omgevingswet hier niet wordt toegepast.

Elk TAM-omgevingsplan vormt een onderdeel van het gemeentelijke omgevingsplan en wordt beschouwd als een wijziging (uitbreiding) van het eerste STOP/TPOD omgevingsplan (de 'Bruidsschat' of 'Overgedragen Rijksregels').
Elke TAM-omgevingsverordening vormt een onderdeel van de provinciale omgevingsverordening en wordt beschouwd als een wijziging (uitbreiding) van de vastgestelde eerste TAM-omgevingsverordening.

Waterschapsverordeningen kennen geen TAM-IMRO constructie.

De afgeleide indicator luidt:
1.3.1-13': Aantallen wijzigingen van (TAM-)omgevingsplannen, waterschapsverordeningen en (TAM-)omgevingsverordeningen
Uitgesplitst naar Bevoegd gezag, Pons (oude gedeelte bestemmingsplan verwijderd of niet?) en per maand

We tellen de wijzigingen onder de STOP/TPOD standaard en de wijzigingen onder de TAM-IMRO standaard los van elkaar, Tabel [13.2].
De kolom 'Pons' geeft aan bij hoeveel van de STOP/TPOD wijzigingen er een wijziging aan het ponsgebied is geregistreerd. De pons kan niet worden aangebracht in een TAM-omgevingsplan. Ponsgebieden hebben geen effect op TAM-IMRO plannen.

De tabel geeft aan hoeveel vastgestelde wijzigingen zijn geregistreerd voor decentrale regelgeving per maand en per jaar. Ter vergelijking is het jaartotaal van 2024 aan de tabel toegevoegd.

Tabel [13.2]: Aantal wijzigingen van vastgestelde omgevingsplannen (en van de pons), waterschaps-verordeningen en omgevingsverordeningen

Maand	**Gemeente**			**Waterschap**	**Provincie**	
	STOP/TPOD gewijzigd	**Pons gewijzigd**	**TAM-IMRO gewijzigd**	**STOP/TPOD gewijzigd**	**STOP/TPOD gewijzigd**	**TAM-IMRO gewijzigd**
Totaal 2024	*291*	*2*	*30*	*61*	*26*	*7*
Januari	9	1	7	3	2	0
Februari	15	1	19	2	4	0
Maart	7	0	29	5	3	1
April	20	0	30	3	2	0
Mei	12	3	12	2	1	0
Juni	23	2	32	2	5	0
Juli	18	3	62	5	2	0
Augustus	7	1	9	2	1	0
September	16	0	29	7	3	0
Oktober	21	2	69	5	1	0
November	18	0	44	6	1	0
December	23	7	114	6	4	0
Totaal 2025	**189**	**20**	**456**	**48**	**29**	**1**

1.3.4-18: Aantal keer dat een bevoegdheid een maatwerkbeschikking geeft
Uitgesplitst naar bevoegd gezag, datum, onderwerp, verzoekende partij (diegene die de activiteit verricht, een derde, het bevoegd gezag zelf), aard ervan (Aanscherpen, versoepelen of concretiseren)

Maatwerkbeschikkingen worden niet in DSO-LV geregistreerd, maar bij de bevoegd gezagen. We richten ons daarom op het aantal **aanvragen** voor een maatwerkvoorschrift. De afgeleide indicator luidt:
1.3.4-18': Aantal keer dat een bevoegd gezag een aanvraag voor maatwerkvoorschrift ontvangt
Uitgesplitst naar Bevoegd gezag, datum, onderwerp

Maatwerkvoorschrift

*Met een **maatwerkvoorschrift** kan het bevoegd gezag in individuele gevallen afwijken van algemene regels voor activiteiten of ze aanvullen. Een maatwerkvoorschrift is alleen mogelijk als dit door Rijk, provincie, gemeente of waterschap is aangegeven bij die algemene regels.*

Bron: IPLO

We tellen het aantal aanvragen voor maatwerkvoorschrift bij het bevoegd gezag waar ze in eerste instantie zijn ingediend, uitgesplitst per maand, Tabel [18.1]. Het gaat om de eerste versie van het verzoek, aanvullingen door de indiener en routeringen naar andere bevoegd gezagen worden buiten beschouwing gelaten. Het ontvangende bevoegd gezag is niet per se het bevoegd gezag voor de besluitvorming ten aanzien van het maatwerkvoorschrift.

Tabel [18.1]: Aantal ontvangen **aanvragen** voor maatwerkvoorschrift per bevoegd gezag (bestuurslaag) per maand.

Maand	Ontvangen door gemeenten	Ontvangen door waterschappen	Ontvangen door provincies	Ontvangen door Rijk	Totaal per periode
Totaal 2024	*517*	*112*	*193*	*41*	*863*
Januari	66	11	19	5	101
Februari	70	8	22	3	103
Maart	76	10	26	0	112
April	76	11	16	2	105
Mei	70	11	13	3	97
Juni	82	8	16	3	109
Juli	112	14	31	4	161
Augustus	57	14	13	0	84
September	90	15	20	2	127
Oktober	88	18	34	2	142
November	115	14	28	0	157
December	210	16	21	2	249
Totaal 2025	**1.112**	**150**	**259**	**26**	**1.547**

We tellen de activiteiten bij het bevoegd gezag waar de aanvraag voor maatwerkvoorschrift in eerste instantie is ingediend, en groeperen die per plicht stellend bestuursorgaan, Tabel [18.2].

Het bestuursorgaan dat een activiteit heeft opgenomen in zijn regelgeving, geeft daarbij aan of bij de uitvoering van de activiteit een verplichting geldt voor informatieverstrekking, melding of vergunningaanvraag. Hier aangeduid als 'plicht stellend' bestuursorgaan. De aanvraag, melding of informatieverstrekking kan worden ingediend bij / ontvangen door een bevoegd gezag dat niet noodzakelijk het plicht stellend bevoegd gezag is.

Tabel [18.2]: Aantal **activiteiten** in ontvangen aanvragen voor maatwerkvoorschrift per plicht stellend bestuursorgaan (bestuurslaag)

Bestuurslaag (plicht stellend)	**Ontvangen door gemeente**	**Ontvangen door waterschap**	**Ontvangen door provincie**	**Ontvangen door Rijk**	**Totaal per plichtsteller 2025**
Gemeente	15	0	0	0	**15**
Waterschap	0	88	0	0	**88**
Provincie	0	0	5	0	**5**
Rijk	1.097	62	254	26	**1.439**
Totaal ontvangen 2025	**1.112**	**150**	**259**	**26**	**1.547**

1.3.5-19: Aantal keer dat een overheid omgevingswaarden vastlegt in decentrale regelgeving
Uitgesplitst naar Bevoegd gezag, datum, onderwerp, afwijkend of aanvullend op Bkl

Omgevingswaarde

*Een **omgevingswaarde** is een van de instrumenten waarmee overheden het beleid van een Omgevingsvisie kunnen uitvoeren. Deze moet objectief zijn vast te stellen en meetbaar zijn. De rijksomgevingswaarden zijn vastgesteld in hoofdstuk 2 van het Besluit kwaliteit leefomgeving*

Bron: IPLO

We tellen het aantal omgevingswaarden dat geannoteerd is in omgevingsdocumenten (STOP/TPOD) van alle bestuurslagen en sommeren die per omgevingswaardegroep, Tabel [19]. De omgevingswaardegroepen maken deel uit van de waardelijst Omgevingswaardegroep, zoals gepubliceerd door Geonovum in de Stelselcatalogus Omgevingswet.

De 'Totaalstand eind 2025' geeft aan in hoeveel omgevingsdocumenten die geldend waren op 31-12-2025, een bepaalde omgevingswaarde voorkomt, ongeacht in welk jaar het omgevingsdocument was vastgesteld of geregistreerd. Ter vergelijking is de 'Totaalstand eind 2024' toegevoegd.

Tabel [19]: Aantal STOP/TPOD omgevingsdocumenten van bestuursorganen, waarin bepaalde **omgevingswaarden** zijn geannoteerd, gecategoriseerd per omgevingswaardegroep

Omgevingswaardegroep	**Gemeente Stand** Eind 2025	**Waterschap Stand** Eind 2025	**Provincie Stand** Eind 2025	**Rijk Stand** Eind 2025	**Totaal Stand** Eind 2025	*Totaal Stand Eind 2024*
energie	0	0	0	0	**0**	*0*
geluid	0	0	0	0	**0**	*0*
luchtkwaliteit	0	0	0	0	**0**	*0*
overig[3]	0	0	1	0	**1**	*1*
stikstofdepositie	0	0	0	0	**0**	*0*
veiligheid waterkering	0	0	9	0	**9**	*8*
waterkwaliteit	0	0	0	0	**0**	*0*
wateroverlast	0	0	14	0	**14**	*10*
zwemwaterkwaliteit	0	0	0	0	**0**	*0*

Het Rijk heeft geen annotaties van omgevingswaarden aangebracht in haar AmvB's. Het is daarom niet mogelijk om aan te geven of de annotaties van omgevingswaarden in decentrale regelgeving afwijken van of aanvullend zijn op die in het Besluit kwaliteit leefomgeving.

1.3.7-22: Aantal keer dat Rijk of provincie een instructie geeft
Uitgesplitst naar Bevoegd gezag, gericht tot …, onderwerp, datum

Instructie

*Een **instructie** is een eenmalige opdracht van een hoger bestuursorgaan aan een lager bestuursorgaan en geldt dus niet voor burgers en bedrijven.*
Alleen het Rijk en de provincie kunnen een instructie geven, en alleen als instructieregels niet toereikend zijn.

Bron: IPLO

Bij een instructie worden 'gericht tot …' en thema's (onderwerp) niet geregistreerd. Deze informatie bevindt zich in de tekst en is niet geautomatiseerd uit te lezen.

We tellen het aantal instructies dat sinds inwerkingtreding van de Omgevingswet is gepubliceerd onder de STOP/TPOD standaard en onder de TAM-IMRO standaard, Tabel [22]. Gezien het geringe aantal en de beperkte mogelijkheden tot geautomatiseerd tellen van onderdelen van dit instrument (TPOD Instructie) is tabel 22 voorzien van de lijst geregistreerde instructies.

Tabel [22]: Aantal instructies

Bestuursorgaan	**Registratiedatum instructie**	**Opschrift instructie (titel)**
Provincie Flevoland	2-4-2025	Instructiebesluit Behoud test- en oefenruimte (on)bemande luchtvaartuigen MITC/NLR

[3] Overig: Waarde voor attribuut groep bij het object Omgevingswaarde voor het vaststellen, geometrisch begrenzen en per locatie waarden vastleggen van een omgevingswaarde voor die aspecten die niet vallen onder een van de overige waarden.

Er is sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet één instructie gepubliceerd. Dit betreft een STOP/TPOD instructie.

1.3.9-26: Aantal meldingen ten gevolge van meldingsplicht van gemeenten of provincies
1.4.1-33: Aantal meldingen ten gevolge van meldingsplicht in rijksregels
Uitgesplitst naar Bevoegd gezag, onderwerp, datum

We geven de tellingen van deze indicatoren weer in gezamenlijke tabellen.

Meldingsplicht

*Initiatiefnemers moeten voor sommige activiteiten in de leefomgeving een **melding** doen aan de overheid.*

Bron: IPLO

We tellen het aantal meldingen bij het bevoegd gezag waar ze in eerste instantie zijn ingediend, uitgesplitst per maand, Tabel [26-33.1]. Het gaat om de eerste versie van de melding, eventuele routeringen naar andere bevoegd gezagen worden buiten beschouwing gelaten.

Tabel [26-33.1]: Aantal ontvangen **meldingen** per bestuurslaag, per maand

Maand	**Ontvangen door gemeenten**	**Ontvangen door waterschappen**	**Ontvangen door provincies**	**Ontvangen door Rijk**	**Totaal per periode**
Totaal 2024	*125.470*	*17.138*	*3.992*	*4.579*	*151.179*
Januari	10.824	1.539	348	352	**13.063**
Februari	11.160	1.588	406	416	**13.570**
Maart	12.455	1.604	301	384	**14.744**
April	12.625	1.655	298	420	**14.998**
Mei	11.607	1.503	291	376	**13.777**
Juni	11.695	1.337	320	325	**13.677**
Juli	12.785	1.615	438	397	**15.235**
Augustus	8.843	1.031	259	300	**10.433**
September	12.766	1.447	358	406	**14.977**
Oktober	12.947	1.479	377	392	**15.195**
November	11.255	1.438	364	533	**13.590**
December	9.998	1.261	372	428	**12.059**
Totaal 2025	**138.960**	**17.497**	**4.132**	**4.729**	**165.318**

We tellen het aantal activiteiten bij het bevoegd gezag waar de melding in eerste instantie is ingediend, delen die in per bestuurslaag en groeperen die per bestuurslaag van het plicht stellend bestuursorgaan, Tabel [26-33.2].

Het bestuursorgaan dat een activiteit heeft opgenomen in zijn regelgeving, geeft daarbij aan of bij de uitvoering van de activiteit een verplichting geldt voor informatieverstrekking, melding of vergunningaanvraag. Hier aangeduid als 'plicht stellend' bestuursorgaan. De aanvraag, melding of informatieverstrekking kan worden ingediend bij / ontvangen door een bevoegd gezag dat niet noodzakelijk het plicht stellend bevoegd gezag is.

Tabel [26-33.2]: Aantal **activiteiten** in ontvangen meldingen per plicht stellend bestuursorgaan (bestuurslaag)

Bestuurslaag (plicht stellend)	**Ontvangen door gemeente**	**Ontvangen door waterschap**	**Ontvangen door provincie**	**Ontvangen door Rijk**	**Totaal per plichtsteller 2025**
Gemeente	1.579	0	3	0	**1.582**
Waterschap	0	17.081	8	43	**17.132**
Provincie	15	0	1.966	0	**1.981**
Rijk	137.366	416	2.155	4.686	**144.623**
Totaal ontvangen 2025	**138.960**	**17.497**	**4.132**	**4.729**	**165.318**

We tellen het aantal activiteiten bij het bevoegd gezag waar de melding in eerste instantie is ingediend, en delen die in per bestuurslaag en de activiteitengroep waar de activiteit bij hoort, Tabel [26-33.3].
We tonen de top-10 van de activiteitengroepen. De activiteitengroepen zijn onderdeel van de waardelijst Activiteitengroep, zoals gepubliceerd door Geonovum in de Stelselcatalogus Omgevingswet.

Tabel [26-33.3]: Top 10 activiteitengroepen op basis van het aantal **activiteiten** waarvoor een melding is ingediend, per bestuurslaag

Activiteitengroep	**Aantal activiteiten**	**Ontvangen door gemeente**	**Ontvangen door waterschap**	**Ontvangen door provincie**	**Ontvangen door Rijk**
Sloopactiviteit	80.324	80.034	0	282	8
Milieubelastende Activiteit	37.293	36.531	0	579	183
Bouwactiviteit Technisch	10.751	10.737	0	7	7
Gebruiken Van Bouwwerkenactiviteit	10.370	10.307	0	63	0
Overig[4]	8.253	41	8.180	6	26
Beperkingengebiedactiviteit MBT Een Waterstaatswerk	2.759	0	2.143	1	615
Lozingsactiviteit	2.563	0	1.226	10	1.327
Wateronttrekkingsactiviteit	2.378	0	2.377	0	1
Kapactiviteit	1.919	418	0	1.334	167
Beperkingengebiedactiviteit MBT Een Weg	1.914	0	92	638	1.184
Totaal activiteiten 2025	165.318	138.960	17.497	4.132	4.729

[4] Overig: Waarde voor attribuut groep bij het object Activiteit voor het vastleggen van een gebied waar regels gelden over activiteiten die niet vallen onder een van de andere categorieën van de waardelijst Activiteitengroep.

1.3.9-27: Aantal informatieverstrekkingen ten gevolge van informatieplicht van gemeenten of provincies
1.4.1-34: Aantal informatieverstrekkingen ten gevolge van informatieplicht in rijksregels
Uitgesplitst naar Bevoegd gezag, onderwerp, datum

We geven de tellingen van deze indicatoren weer in gezamenlijke tabellen.

Informatieplicht

*Initiatiefnemers moeten voor sommige activiteiten in de leefomgeving **informatie** geven aan de overheid.*

Bron: IPLO

We tellen het aantal informatieverstrekkingen bij het bevoegd gezag waar ze in eerste instantie zijn ingediend, uitgesplitst per maand, Tabel [27-34.1]. Het gaat om de eerste versie van de informatieverstrekking, aanvullingen door de indiener en routeringen naar andere bevoegd gezagen worden buiten beschouwing gelaten.

Tabel [27-34.1]: Aantal ontvangen **informatieverstrekkingen** per bestuurslaag, per maand

Maand	Ontvangen door gemeenten	Ontvangen door waterschappen	Ontvangen door provincies	Ontvangen door Rijk	Totaal per periode
Totaal 2024	*65.957*	*5.600*	*943*	*2.098*	*74.598*
Januari	7.257	568	96	128	**8.049**
Februari	7.758	558	84	197	**8.597**
Maart	8.325	536	98	160	**9.119**
April	8.785	500	124	163	**9.572**
Mei	8.031	465	99	164	**8.759**
Juni	8.218	429	123	165	**8.935**
Juli	8.798	535	126	182	**9.641**
Augustus	6.024	303	83	160	**6.570**
September	8.959	553	126	237	**9.875**
Oktober	9.116	555	105	172	**9.948**
November	7.849	471	108	360	**8.788**
December	7.435	445	110	211	**8.201**
Totaal 2025	**96.555**	**5.918**	**1.282**	**2.299**	**106.054**

We tellen het aantal activiteiten bij het bevoegd gezag waar de informatieverstrekking in eerste instantie is ingediend, delen die in per bestuurslaag en groeperen die per bestuurslaag van het plicht stellend bestuursorgaan, Tabel [27-34.2].

Het bestuursorgaan dat een activiteit heeft opgenomen in zijn regelgeving, geeft daarbij aan of bij de uitvoering van de activiteit een verplichting geldt voor informatieverstrekking, melding of vergunningaanvraag. Hier aangeduid als ‘plicht stellend’ bestuursorgaan. De aanvraag, melding of informatieverstrekking kan

worden ingediend bij / ontvangen door een bevoegd gezag dat niet noodzakelijk het plicht stellend bevoegd gezag is.

Tabel [27-34.2]: Aantal **activiteiten** in ontvangen informatieverstrekkingen per plicht stellend bestuursorgaan (bestuurslaag)

Bestuurslaag (plicht stellend)	**Ontvangen door gemeente**	**Ontvangen door waterschap**	**Ontvangen door provincie**	**Ontvangen door Rijk**	**Totaal per plichtsteller 2025**
Gemeente	7.082	0	17	1	**7.100**
Waterschap	0	5.261	3	10	**5.274**
Provincie	1	0	123	0	**124**
Rijk	89.472	657	1.139	2.288	**93.556**
Totaal ontvangen 2025	**96.555**	**5.918**	**1.282**	**2.299**	**106.054**

We tellen het aantal activiteiten bij het bevoegd gezag waar de informatieverstrekking in eerste instantie is ingediend, en delen die in per bestuurslaag en de activiteitengroep waar de activiteit bij hoort, Tabel [27-34.3]. We tonen de top-10 van de activiteitengroepen. De activiteitengroepen zijn onderdeel van de waardelijst Activiteitengroep, zoals gepubliceerd door Geonovum in de Stelselcatalogus Omgevingswet.

Tabel [27-34.3]: Top 10 activiteitengroepen op basis van het aantal **activiteiten** waarvoor een informatieverstrekking is ingediend, per bestuurslaag

Activiteitengroep	**Aantal activiteiten**	**Ontvangen door gemeente**	**Ontvangen door waterschap**	**Ontvangen door provincie**	**Ontvangen door Rijk**
Milieubelastende Activiteit	47.230	46.364	0	652	214
Overig[5]	34.212	33.320	377	467	48
Bouwactiviteit Technisch	9.090	9.056	0	32	2
Sloopactiviteit	7.243	7.216	0	27	0
Lozingsactiviteit	3.938	0	2.708	2	1.228
Grondwateractiviteit	1.252	0	1.237	15	0
Beperkingengebiedactiviteit MBT Een Waterstaatswerk	849	0	608	2	239
Gebruiken Van Bouwwerkenactiviteit	510	503	0	7	0
Wateronttrekkingsactiviteit	455	0	450	2	3
Beperkingengebiedactiviteit MBT Grondwater	374	0	374	0	0
Totaal activiteiten 2025	**106.054**	**96.555**	**5.918**	**1.282**	**2.299**

[5] Overig: Waarde voor attribuut groep bij het object Activiteit voor het vastleggen van een gebied waar regels gelden over activiteiten die niet vallen onder een van de andere categorieën van de waardelijst Activiteitengroep.

1.3.10-28: Aantal aanvragen van initiatiefnemers voor gelijkwaardige maatregel ten aanzien van decentrale regelgeving
1.4.2-35: Aantal aanvragen van initiatiefnemers voor gelijkwaardige maatregel ten aanzien van rijksregels
Uitgesplitst naar Bevoegd gezag, datum, activiteit

We geven de tellingen van deze indicatoren weer in gezamenlijke tabellen.

Gelijkwaardige maatregel

*Onder de Omgevingswet is het bijna altijd mogelijk om in plaats van een in algemene regels voorgeschreven maatregel een **'gelijkwaardige maatregel'** te treffen. De gelijkwaardige maatregel moet ten minste hetzelfde resultaat bereiken als de wetgever met de voorgeschreven maatregel heeft beoogd.*
*Degene die een activiteit verricht moet voorafgaand **toestemming** voor een gelijkwaardige maatregel **vragen** bij het bevoegd gezag. Het bevoegd gezag neemt daarop een besluit waartegen bezwaar en beroep open staan.*
Algemene regels kunnen van deze hoofdregel afwijken en een gelijkwaardige maatregel zonder voorafgaande toestemming mogelijk maken. Al dan niet met een daaraan gekoppelde meldingsplicht.
Het bestuursorgaan dat bevoegd gezag is voor de omgevingsvergunning en/of algemene regels voor een activiteit, is ook bevoegd gezag voor het verlenen van toestemming om een gelijkwaardige maatregel te treffen.

Bron: samengevat uit IPLO

We tellen het aantal aanvragen voor gelijkwaardige maatregel bij het bevoegd gezag waar ze in eerste instantie zijn ingediend, uitgesplitst per maand, Tabel [28-35.1]. Het gaat om de eerste versie van het verzoek, aanvullingen door de indiener en routeringen naar andere bevoegd gezagen worden buiten beschouwing gelaten.

Tabel [28-35.1]: Aantal ontvangen **aanvragen** gelijkwaardige maatregel per bestuurslaag, per maand

Maand	Ontvangen door gemeenten	Ontvangen door waterschappen	Ontvangen door provincies	Ontvangen door Rijk	Totaal per periode
Totaal 2024	*170*	*18*	*10*	*3*	*201*
Januari	17	1	0	0	**18**
Februari	15	2	0	0	**17**
Maart	18	2	1	1	**22**
April	16	1	0	1	**18**
Mei	5	0	0	0	**5**
Juni	13	1	1	0	**15**
Juli	21	1	2	0	**24**
Augustus	17	2	0	0	**19**
September	14	1	0	0	**15**
Oktober	21	4	0	1	**26**
November	22	1	0	0	**23**

December	28	3	0	0	**31**
Totaal 2025	**207**	**19**	**4**	**3**	**233**

We tellen het aantal activiteiten bij het bevoegd gezag waar de aanvraag gelijkwaardige maatregel in eerste instantie is ingediend, en delen die in per bestuurslaag en de activiteitengroep waar de activiteit bij hoort, Tabel [28-35.2].
We tonen de top-10 van de activiteitengroepen. De activiteitengroepen zijn onderdeel van de waardelijst Activiteitengroep, zoals gepubliceerd door Geonovum in de Stelselcatalogus Omgevingswet.

Tabel [28-35.2]: De activiteitengroepen op basis van het aantal **activiteiten** waarvoor een aanvraag gelijkwaardige maatregel is ingediend, per bestuurslaag

Activiteitengroep	Aantal activiteiten	Ontvangen door gemeente	Ontvangen door waterschap	Ontvangen door provincie	Ontvangen door Rijk
Overig[6]	230	205	19	3	3
Milieubelastende Activiteit	3	2	0	1	0
Totaal activiteiten 2025	**233**	**207**	**19**	**4**	**3**

1.3.10-29: Aantal meldingen door initiatiefnemers voor gelijkwaardige maatregel ten aanzien van decentrale regelgeving
1.4.2-36: Aantal meldingen door initiatiefnemers voor gelijkwaardige maatregel ten aanzien van rijksregels
Uitgesplitst naar Bevoegd gezag, datum, activiteit

We geven de tellingen van deze indicatoren weer in gezamenlijke tabellen.

Gelijkwaardige maatregel

*Onder de Omgevingswet is het bijna altijd mogelijk om in plaats van een in algemene regels voorgeschreven maatregel een **'gelijkwaardige maatregel'** te treffen. De gelijkwaardige maatregel moet ten minste hetzelfde resultaat bereiken als de wetgever met de voorgeschreven maatregel heeft beoogd.*
Degene die een activiteit verricht moet voorafgaand toestemming voor een gelijkwaardige maatregel vragen bij het bevoegd gezag. Het bevoegd gezag neemt daarop een besluit waartegen bezwaar en beroep open staan.
*Algemene regels kunnen van deze hoofdregel afwijken en een gelijkwaardige maatregel zonder voorafgaande toestemming mogelijk maken. Al dan niet met een daaraan gekoppelde **meldingsplicht**.*
Het bestuursorgaan dat bevoegd gezag is voor de omgevingsvergunning en/of algemene regels voor een activiteit, is ook bevoegd gezag voor het verlenen van toestemming om een gelijkwaardige maatregel te treffen.

Bron: samengevat uit IPLO

We tellen het aantal meldingen gelijkwaardige maatregel bij het bevoegd gezag waar ze in eerste instantie zijn ingediend, uitgesplitst per maand, Tabel [29-36.1]. Het gaat om de eerste versie van de melding

[6] Overig: Waarde voor attribuut groep bij het object Activiteit voor het vastleggen van een gebied waar regels gelden over activiteiten die niet vallen onder een van de andere categorieën van de waardelijst Activiteitengroep.

gelijkwaardige maatregel, aanvullingen door de indiener en routeringen naar andere bevoegd gezagen worden buiten beschouwing gelaten.

Tabel [29-36.1]: Aantal ontvangen **meldingen** gelijkwaardige maatregel per bestuurslaag, per maand

Maand	Ontvangen door gemeenten	Ontvangen door waterschappen	Ontvangen door provincies	Ontvangen door Rijk	Totaal per periode
Totaal 2024	*165*	*0*	*9*	*2*	*176*
Januari	8	0	0	0	**8**
Februari	14	0	0	0	**14**
Maart	6	0	0	0	**6**
April	7	0	0	0	**7**
Mei	15	0	0	0	**15**
Juni	14	0	0	0	**14**
Juli	22	0	1	0	**23**
Augustus	11	0	1	0	**12**
September	12	0	1	0	**13**
Oktober	10	0	0	0	**10**
November	11	0	0	0	**11**
December	19	0	1	0	**20**
Totaal 2025	**149**	**0**	**4**	**0**	**153**

We tellen het aantal activiteiten bij het bevoegd gezag waar de melding gelijkwaardige maatregel in eerste instantie is ingediend, en delen die in per bestuurslaag en de activiteitengroep waar de activiteit bij hoort, Tabel [29-36.2].
We tonen de top-10 van de activiteitengroepen. De activiteitengroepen zijn onderdeel van de waardelijst Activiteitengroep, zoals gepubliceerd door Geonovum in de Stelselcatalogus Omgevingswet.

Tabel [29-36.2]: De activiteitengroepen op basis van het aantal **activiteiten** waarvoor een melding gelijkwaardige maatregel is ingediend, per bestuurslaag

Activiteitengroep	Aantal activiteiten	Ontvangen door gemeente	Ontvangen door waterschap	Ontvangen door provincie	Ontvangen door Rijk
Milieubelastende Activiteit	153	149	0	4	0
Totaal activiteiten 2025	**153**	**149**	**0**	**4**	**0**

5 Omgevingsvergunning

Aanvraag omgevingsvergunning

*Veel initiatieven van burgers en bedrijven hebben gevolgen voor de leefomgeving. Voor de meeste daarvan gelden algemene regels. Soms is een **vergunning** nodig.*

Bron: IPLO

1.5.1-37: Aantal aanvragen voor Omgevingsvergunningen

Uitgesplitst naar Bevoegd gezag, datum, activiteit (bij meervoudig alle activiteiten apart tellen)

We tellen het aantal aanvragen omgevingsvergunning bij het bevoegd gezag waar ze in eerste instantie zijn ingediend, uitgesplitst per maand, Tabel [37.1]. Het gaat om de eerste versie van het verzoek, aanvullingen door de indiener en routeringen naar andere bevoegd gezagen worden buiten beschouwing gelaten.

Tabel [37.1]: Aantal ontvangen **aanvragen** omgevingsvergunning per bestuurslaag, per maand

Maand	Ontvangen door gemeenten	Ontvangen door waterschappen	Ontvangen door provincies	Ontvangen door Rijk	Totaal per periode
Totaal 2024	*135.786*	*19.551*	*8.377*	*2.524*	*166.238*
Januari	11.784	1.654	800	203	**14.441**
Februari	12.880	1.805	894	221	**15.800**
Maart	13.850	1.956	985	240	**17.031**
April	13.497	1.977	926	258	**16.658**
Mei	12.685	1.743	876	239	**15.543**
Juni	13.126	1.730	903	198	**15.957**
Juli	15.385	2.053	988	274	**18.700**
Augustus	9.614	1.263	630	151	**11.658**
September	13.227	1.714	983	212	**16.136**
Oktober	14.246	1.762	911	204	**17.123**
November	13.136	1.679	852	182	**15.849**
December	14.243	1.687	969	239	**17.138**
Totaal 2025	**157.673**	**21.023**	**10.717**	**2.621**	**192.034**

We tellen het aantal activiteiten bij het bevoegd gezag waar de aanvraag in eerste instantie is ingediend, delen die in per bestuurslaag en groeperen die per bestuurslaag van het plicht stellend bevoegd gezag, Tabel [37.2].

Het bevoegd gezag dat een activiteit heeft opgenomen in zijn regelgeving, geeft daarbij aan of bij de uitvoering van de activiteit een verplichting geldt voor informatieverstrekking, melding of vergunningaanvraag. Hier aangeduid als ‘plicht stellend’ bestuursorgaan. De aanvraag, melding of informatieverstrekking kan worden ingediend bij / ontvangen door een bevoegd gezag dat niet noodzakelijk het plicht stellend bevoegd gezag is.

Tabel [37.2]: Aantal **activiteiten** in ontvangen aanvragen omgevingsvergunning per plicht stellend bestuursorgaan (bestuurslaag)

Bestuurslaag (plicht stellend)	**Ontvangen door gemeente**	**Ontvangen door waterschap**	**Ontvangen door provincie**	**Ontvangen door Rijk**	**Totaal per plichtsteller 2025**
Gemeente	160.597	0	518	25	**161.140**
Waterschap	0	25.498	45	30	**25.573**
Provincie	241	0	5.662	6	**5.909**
Rijk	48.321	183	5.324	2.784	**56.612**
Totaal ontvangen 2025	**209.159**	**25.681**	**11.549**	**2.845**	**249.234**

We tellen het aantal activiteiten bij het bevoegd gezag waar de aanvraag in eerste instantie is ingediend, en delen die in per bestuurslaag en de activiteitengroep waar de activiteit bij hoort, Tabel [37.3].
We tonen de top-10 van de activiteitengroepen. De activiteitengroepen zijn onderdeel van de waardelijst Activiteitengroep, zoals gepubliceerd door Geonovum in de Stelselcatalogus Omgevingswet.

Tabel [37.3]: Top 10 activiteitengroepen op basis van het aantal **activiteiten** waarvoor een aanvraag omgevingsvergunning is ingediend, per bestuurslaag

Activiteitengroep	**Aantal activiteiten**	**Ontvangen door gemeente**	**Ontvangen door waterschap**	**Ontvangen door provincie**	**Ontvangen door Rijk**
Bouwactiviteit Ruimtelijk	96.796	96.403	0	384	9
Bouwactiviteit Technisch	43.150	42.745	0	372	33
Overig[7]	29.734	18.820	10.813	97	4
Kapactiviteit	18.042	18.009	0	27	6
Uitritactiviteit	7.572	7.545	0	27	0
Beperkingengebiedactiviteit MBT Een Waterstaatswerk	7.053	25	6.005	125	898
Verrichten Van Werken En Werkzaamhedenactiviteit	6.158	5.832	0	317	9
Beperkingengebiedactiviteit	5.076	43	3.271	1.752	10
Opslagactiviteit	4.301	4.300	0	0	1
Rijksmonumentenactiviteit	3.443	3.379	0	0	64
Totaal activiteiten 2025	**249.234**	**209.159**	**25.681**	**11.549**	**2.845**

1.5.2-38: Aantal meervoudige en enkelvoudige vergunningaanvragen
Uitgesplitst naar Bevoegd gezag, datum, activiteit(en), meervoudig of enkelvoudig

[7] Overig: Waarde voor attribuut groep bij het object Activiteit voor het vastleggen van een gebied waar regels gelden over activiteiten die niet vallen onder een van de andere categorieën van de waardelijst Activiteitengroep.

Meervoudige en enkelvoudige aanvraag voor een omgevingsvergunning

*Iemand die een project met meerdere activiteiten uitvoert, kan hiervoor een **meervoudige aanvraag** voor een omgevingsvergunning indienen.*
*Een **enkelvoudige aanvraag** is een aanvraag voor een omgevingsvergunning waarin de aanvrager 1 activiteit aanvraagt. Bij een meervoudige aanvraag zijn dit meerdere activiteiten. Een meervoudige aanvraag is bijvoorbeeld ook een aanvraag die alleen bestaat uit 3 milieubelastende activiteiten.*
Soms zijn verschillende bestuursorganen bevoegd gezag voor de in 1 aanvraag aangevraagde activiteiten. In zo'n geval is 1 bestuursorgaan bevoegd voor de afhandeling van de gehele aanvraag.
Na ontvangst van de aanvraag wordt bepaald wie bevoegd gezag is voor de afhandeling.

Bron: samengesteld uit IPLO

Bij de rapportage 2025 is de wens voor uitsplitsing naar activiteiten vervallen.

We tellen het aantal aanvragen omgevingsvergunning bij het bevoegd gezag waar ze in eerste instantie zijn ingediend, opgeteld per kalenderjaar en uitgesplitst op basis van het aantal activiteiten (enkelvoudig of meervoudig), Tabel [38]. Het gaat om de eerste versie van het verzoek, aanvullingen door de indiener en routeringen naar andere bevoegd gezagen worden buiten beschouwing gelaten.

Tabel [38]: Aantal enkelvoudige en meervoudige **aanvragen** omgevingsvergunning per bestuurslaag en kalenderjaar

	Ontvangen door gemeenten	Ontvangen door waterschappen	Ontvangen door provincies	Ontvangen door Rijk	Totaal
Enkelvoudig 2024	*105.355*	*17.416*	*7.912*	*2.410*	*133.093*
Meervoudig 2024	*30.431*	*2.135*	*465*	*114*	*33.145*
Totaal 2024	*135.786*	*19.551*	*8.377*	*2.524*	*166.238*
Enkelvoudig 2025	115.598	18.342	10.137	2.443	**146.520**
Meervoudig 2025	42.075	2.681	580	178	**45.514**
Totaal 2025	**157.673**	**21.023**	**10.717**	**2.621**	**192.034**

1.5.3-39: Aantal ingetrokken Omgevingsvergunningaanvragen
Uitgesplitst naar Bevoegd gezag, datum, activiteit (bij meervoudig alle activiteiten apart tellen)

Aanvraag omgevingsvergunning intrekken

*Initiatiefnemers kunnen in sommige gevallen een **vergunningaanvraag intrekken** nadat ze die hebben ingediend.*
Bij intrekken van een verzoek stopt de verdere behandeling ervan door de organisatie die het verzoek heeft ontvangen.

Bron: uit IPLO

We tellen het aantal intrekkingen van aanvragen omgevingsvergunning bij het bevoegd gezag waar ze in eerste instantie zijn ingediend, uitgesplitst per maand, Tabel [39.1]. Een intrekking is de laatste versie van een verzoek (volgnummer 999). De oorspronkelijke indiening van deze aanvragen is meegeteld in tabel [37.1].

Tabel [39.1]: Aantal ontvangen intrekkingen van **aanvragen** omgevingsvergunning per bestuurslaag, per maand

Maand	Ontvangen door gemeenten	Ontvangen door waterschappen	Ontvangen door provincies	Ontvangen door Rijk	Totaal per periode
Totaal 2024	*18.755*	*1.065*	*737*	*343*	*20.900*
Januari	1.645	104	79	42	**1.870**
Februari	1.737	84	81	23	**1.925**
Maart	1.963	104	90	38	**2.195**
April	1.884	139	88	37	**2.148**
Mei	1.665	113	98	28	**1.904**
Juni	1.668	110	107	37	**1.922**
Juli	1.808	126	72	39	**2.045**
Augustus	1.417	98	60	21	**1.596**
September	1.751	104	81	40	**1.976**
Oktober	1.877	118	95	46	**2.136**
November	1.708	103	93	22	**1.926**
December	1.680	112	89	42	**1.923**
Totaal 2025	**20.803**	**1.315**	**1.033**	**415**	**23.566**

We tellen het aantal activiteiten bij het bevoegd gezag waar de intrekking in eerste instantie is ingediend, en delen die in per bestuurslaag en de activiteitengroep waar de activiteit bij hoort, Tabel [39.2].
We tonen de top-10 van de activiteitengroepen. De activiteitengroepen zijn onderdeel van de waardelijst Activiteitengroep, zoals gepubliceerd door Geonovum in de Stelselcatalogus Omgevingswet.

Tabel [39.2]: Top 10 activiteitengroepen op basis van het aantal **activiteiten** waarvoor een intrekking van de aanvraag omgevingsvergunning is ingediend, per bestuurslaag

Activiteitengroep	Aantal activiteiten	Ontvangen door gemeente	Ontvangen door waterschap	Ontvangen door provincie	Ontvangen door Rijk
Bouwactiviteit Ruimtelijk	12.237	12.210	0	22	5
Bouwactiviteit Technisch	4.153	4.128	0	19	6
Overig[8]	3.459	2.820	622	15	2
Kapactiviteit	1.420	1.406	0	10	4
Verrichten Van Werken En Werkzaamhedenactiviteit	1.035	1.005	0	30	0

[8] Overig: Waarde voor attribuut groep bij het object Activiteit voor het vastleggen van een gebied waar regels gelden over activiteiten die niet vallen onder een van de andere categorieën van de waardelijst Activiteitengroep.

Activiteitengroep	Aantal activiteiten	Ontvangen door gemeente	Ontvangen door waterschap	Ontvangen door provincie	Ontvangen door Rijk
Uitritactiviteit	911	906	0	5	0
Sloopactiviteit	836	835	0	1	0
Opslagactiviteit	523	522	0	0	1
Beperkingengebiedactiviteit MBT Een Waterstaatswerk	482	4	323	9	146
Reclameactiviteit	462	461	0	1	0
Totaal activiteiten 2025	**28.608**	**25.477**	**1.613**	**1.082**	**436**

1.5.5-45: Aantal keer dat een omgevingsoverleg (vooroverleg) tussen bevoegd gezag en initiatiefnemer is ingericht
Uitgesplitst naar Bevoegd gezag, datum, activiteit (bij meervoudig alle activiteiten apart tellen)

Vooroverleg (omgevingsoverleg)

*In een **vooroverleg** kan de initiatiefnemer informatie verzamelen die nodig is voor een aanvraag van een vergunning of verzoek tot maatwerk. Tijdens het vooroverleg wordt duidelijk wat de vergunningverlener nodig heeft om zijn besluit te nemen.*
Door die informatie kan de behandeling van uw aanvraag of verzoek sneller gaan.

Bron: samengesteld uit IPLO

Vooroverleg wordt aangevraagd door middel van het indienen van een ‘conceptverzoek’.

Conceptverzoek

Een conceptverzoek kan worden ingediend bij twijfel over de haalbaarheid van een initiatief, of om te laten controleren of de juiste informatie is ingevuld bij de aanvraag. De overheidsorganisatie die het verzoek behandelt, controleert of de aanvraag compleet is en of de juiste informatie is ingevuld. De overheidsorganisatie geeft aan welke informatie nog ontbreekt.

Niet alle overheidsorganisaties bieden de mogelijkheid tot het indienen van een conceptverzoek.

Bron: samengesteld uit IPLO

De invulling die overheidsorganisaties geven aan de behandeling van een conceptverzoek of vooroverleg, kan vormen aannemen tussen een voorgesprek over het initiatief tot een compleetheidstoets mbt aangevraagde activiteiten en indieningsvereisten. De metagegevens over de behandeling en het resultaat van een aanvraag en in welke vorm het vooroverleg wordt uitgevoerd worden niet in DSO-LV geregistreerd. Het is in DSO-LV daarom niet bekend of een omgevingsoverleg daadwerkelijk is ingericht en hoe het is uitgevoerd.

Bij de rapportage 2025 is de wens voor uitsplitsing naar activiteiten vervallen.
De afgeleide indicator luidt:

1.5.5-45’: Aantal keer dat een conceptaanvraag omgevingsvergunning is ingediend

Uitgesplitst naar Bevoegd gezag, datum

We tellen het aantal conceptverzoeken (aanvragen voor een vooroverleg) bij het bevoegd gezag waar ze in eerste instantie zijn ingediend, uitgesplitst per maand, Tabel [45]. Het gaat om de eerste versie van het verzoek, aanvullingen door de indiener en routeringen naar andere bevoegd gezagen worden buiten beschouwing gelaten.

Tabel [45]: Aantal ontvangen conceptverzoeken per bestuurslaag, per maand

Maand	Ontvangen door gemeenten	Ontvangen door waterschappen	Ontvangen door provincies	Ontvangen door Rijk	Totaal per periode
Totaal 2024	*35.208*	*2.343*	*744*	*304*	*38.599*
Januari	3.301	187	56	35	**3.579**
Februari	3.499	209	71	33	**3.812**
Maart	3.726	210	95	35	**4.066**
April	3.657	201	63	38	**3.959**
Mei	3.454	181	60	33	**3.728**
Juni	3.335	170	69	28	**3.602**
Juli	3.764	198	78	46	**4.086**
Augustus	2.512	168	58	26	**2.764**
September	3.325	196	64	25	**3.610**
Oktober	3.600	205	64	26	**3.895**
November	3.367	173	56	47	**3.643**
December	3.224	163	67	33	**3.487**
Totaal 2025	**40.764**	**2.261**	**801**	**405**	**44.231**

1.5.7-48: Aantal vergunningaanvragen voor buitenplanse Omgevingsplanactiviteiten
Uitgesplitst naar Bevoegd gezag, datum, activiteit(en), verleend of geweigerd?

In DSO_LV wordt bij een vergunningaanvraag niet geregistreerd of het om een BOPA-aanvraag gaat. Metagegevens over de behandeling en het resultaat van een aanvraag worden niet in DSO-LV geregistreerd. Wel bestaat er een procedure voor het publiceren van een kennisgeving van een verleende BOPA. Deze Kennisgevingen worden wel geregistreerd in DSO-LV. Het is in DSO-LV niet bekend wat er met de aanvraag is gebeurd, anders dan in de tekst van een eventueel gepubliceerde Kennisgeving. De afgeleide indicator luidt:

1.5.7-48': Aantal Kennisgevingen over vergunningaanvragen voor buitenplanse Omgevingsplanactiviteiten
Uitgesplitst naar Bevoegd gezag, datum

Buitenplanse omgevingsplanactiviteit

*Burgers, bedrijven en overheden kunnen toestemming vragen om activiteiten in de fysieke leefomgeving uit te voeren door een omgevingsvergunning aan te vragen. Als de activiteit in strijd is met het omgevingsplan, is er sprake van een **buitenplanse omgevingsplanactiviteit** (**BOPA**).*

Als een activiteit niet (geheel) mogelijk is op basis van het omgevingsplan, kan een initiatiefnemer een vergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA) aanvragen.
Voor de buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA) geldt dat voorlopig alleen de kennisgeving gepubliceerd kan worden. Dit gebeurt met de Landelijke voorziening bekendmaken en beschikbaar stellen (LVBB).
*Publiceren is verplicht voor de **kennisgeving van een verleende omgevingsvergunning** voor een voortdurende buitenplanse omgevingsplanactiviteit. Dit is een activiteit, waaraan geen termijn is verbonden.*

Bron: uit IPLO

We tellen de Kennisgevingen die zijn geregistreerd in DSO-LV volgens de procedure voor het publiceren van een kennisgeving van een verleende BOPA, Tabel [48.1].

Tabel [48.1]: Aantal nieuwe Kennisgevingen omtrent BOPA, per maand

Kennisgevingen	Gemeenten	Provincies	Rijk
Totaal 2024	*3.048*	*3*	*0*
Januari	564	2	0
Februari	605	2	0
Maart	672	0	0
April	615	0	0
Mei	561	0	0
Juni	678	1	0
Juli	771	1	0
Augustus	516	0	0
September	618	1	0
Oktober	714	1	0
November	603	0	0
December	667	1	0
Totaal 2025	**7.584**	**9**	**0**

We tellen de Zaken van waaruit Kennisgevingen omtrent BOPA zijn gepubliceerd, Tabel [48.2].

Bij de behandeling van een vergunningaanvraag maken bevoegd gezagen veelal gebruik van een zaaksysteem. Binnen het zaaksysteem heeft een vergunningaanvraag een unieke identificatie. Bij de publicatie van een Kennisgeving over de vergunningaanvraag wordt de identificatie daarvan meegestuurd en vastgelegd in de DSO-LV registratie. Dit noemen we het Zaaknummer.

Vergelijking van de cijfers in tabellen [48.1] Kennisgevingen en [48.2] Zaken laat zien dat meer dan 1 Kennisgeving over een verleende BOPA kan worden gepubliceerd per Zaak die gaat over een vergunningaanvraag.

Tabel [48.2]: Aantal nieuwe BOPA-gerelateerde Zaken met tenminste één Kennisgeving, per maand

Zaken	Gemeenten	Provincies	Rijk
Totaal 2024	*2.813*	*3*	*0*

Zaken	Gemeenten	Provincies	Rijk
Januari	416	1	0
Februari	473	2	0
Maart	537	0	0
April	593	0	0
Mei	548	0	0
Juni	619	1	0
Juli	754	1	0
Augustus	501	0	0
September	599	1	0
Oktober	703	1	0
November	585	0	0
December	650	1	0
Totaal 2025	**6.978**	**8**	**0**

We tellen het aantal bevoegd gezagen dat Kennisgevingen omtrent BOPA heeft gepubliceerd, Tabel [48.3].

Tabel [48.3]: Aantal bevoegd gezagen met tenminste één BOPA gerelateerde Kennisgeving, stand per einde van de maand

Bevoegd gezagen	Gemeenten	Provincies	Rijk
Stand eind 2024	*204*	*3*	*0*
Januari	215	3	0
Februari	222	4	0
Maart	233	4	0
April	240	4	0
Mei	244	4	0
Juni	249	4	0
Juli	254	4	0
Augustus	259	4	0
September	261	4	0
Oktober	272	4	0
November	276	4	0
December	**277**	**5**	0

De indicatoren [49], [50] en [51] maken gezamenlijk inzichtelijk hoe de scheiding in technisch en ruimtelijk deel van het bouwen van een bouwwerk uitpakt.

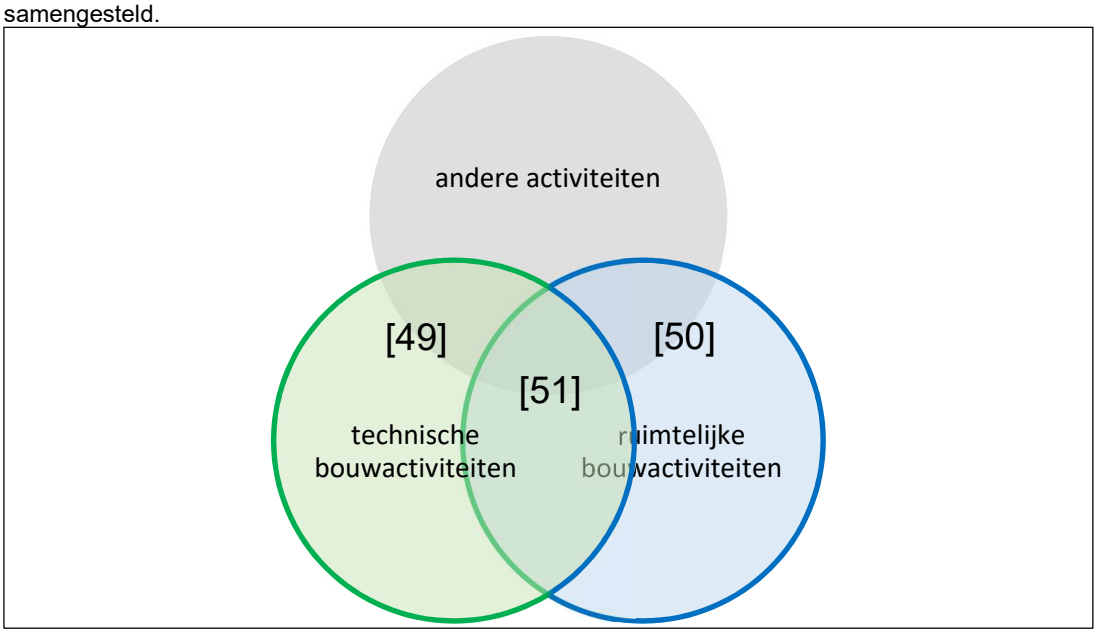
De ‘knip’

Met de Omgevingswet wordt bouwen in een technisch en ruimtelijk deel gescheiden. Dat levert twee activiteiten op: de technische bouwactiviteit en de omgevingsplanactiviteit voor een bouwwerk. Deze

scheiding noemen we **'de knip'**. Voor zowel het technisch als het ruimtelijk deel zijn er vergunningsvrije activiteiten. Het kan daardoor zo zijn dat er wel een vergunning voor de omgevingsplanactiviteit moet worden aangevraagd, maar niet voor de technische bouwactiviteit. Met de onderstaande indicator(en)maken we inzichtelijk hoe deze knip in de praktijk uitpakt bij vergunningaanvragen. Die informatie kan bijvoorbeeld gebruikt worden om de verwachting van de wetgever te toetsen dat er op deze wijze meer activiteiten vergunningsvrij zijn.

Bron: Plan van Aanpak

Bij een enkelvoudige aanvraag is een bouwactiviteit ofwel technisch (en wordt meegeteld bij indicator [49]) of wel ruimtelijk (en wordt meegeteld bij indicator [50]).
Meervoudige aanvragen kunnen in verschillende samenstellingen voorkomen en kunnen bestaan uit 'technische bouwactiviteiten', 'ruimtelijke bouwactiviteiten', andere activiteiten en een combinatie daarvan.
In Figuur 1 is schematisch weergegeven uit welke typen activiteiten een meervoudige aanvraag kan zijn samengesteld.

Figuur 1 Mogelijke samenstelling van een meervoudige aanvraag, aandachtsgebied per indicator [49], [50], [51]

Voor de indicatoren [49], [50] en [51] zijn we geinteresseerd in de aanvragen waar tenminste 1 bouwactiviteit onderdeel van uitmaakt. Aanvragen met uitsluitend 'andere activiteiten' worden buiten beschouwing gelaten bij deze indicatoren.

1.5.8-49: Aantal vergunningaanvragen voor enkel technische bouwactiviteit

Uitgesplitst naar Bevoegd gezag, datum

Technische bouwactiviteit

*De **'technische bouwactiviteit'** omvat het plaatsen, geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen, veranderen of vergroten van een bouwwerk. In hoofdstuk 4 van het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) stelt het Rijk regels over de bouwkwaliteit.*

De technische bouwactiviteit gaat over de toets van een aanvraag aan de regels voor de technische bouwkwaliteit uit het Bbl, bijvoorbeeld de constructieve veiligheid van een bouwwerk.

Bron: uit IPLO
De technische bouwactiviteiten vallen binnen de activiteitengroep 'Bouwactiviteit Technisch'. De activiteitengroepen zijn onderdeel van de waardelijst Activiteitengroep, zoals gepubliceerd door Geonovum in de Stelselcatalogus Omgevingswet.

We tellen het aantal aanvragen omgevingsvergunning met bouwactiviteiten die uitsluitend vallen in de activiteitengroep 'Bouwactiviteit Technisch' bij het bevoegd gezag waar ze in eerste instantie zijn ingediend, uitgesplitst per maand, Tabel [49]. Het gaat om de eerste versie van het verzoek, aanvullingen door de indiener en routeringen naar andere bevoegd gezagen worden buiten beschouwing gelaten.

Tabel [49]: Aantal ontvangen **aanvragen** omgevingsvergunning waarvan de bouwactiviteiten uitsluitend vallen onder 'Bouwactiviteit Technisch', per bestuurslaag, per maand

Maand	Ontvangen door gemeenten	Ontvangen door waterschappen	Ontvangen door provincies	Ontvangen door Rijk	Totaal per periode
Totaal 2024	*11.460*	*0*	*133*	*44*	*11.637*
Januari	999	0	8	3	**1.010**
Februari	1.124	0	5	4	**1.133**
Maart	1.196	0	9	3	**1.208**
April	1.154	0	8	1	**1.163**
Mei	1.148	0	8	3	**1.159**
Juni	1.115	0	7	6	**1.128**
Juli	1.393	0	13	1	**1.407**
Augustus	812	0	5	0	**817**
September	1.123	0	9	3	**1.135**
Oktober	1.206	0	15	0	**1.221**
November	1.057	0	5	3	**1.065**
December	1.204	0	9	2	**1.215**
Totaal 2025	**13.531**	**0**	**101**	**29**	**13.661**

1.5.8-50: Aantal vergunningaanvragen voor enkel Omgevingsplanactiviteit voor een bouwwerk
Uitgesplitst naar Bevoegd gezag, datum

Omgevingsplanactiviteit bouwwerken

De gemeente stelt ruimtelijke regels over bouwwerken in het omgevingsplan. Ook regels over het uiterlijk van bouwwerken worden door regels in het omgevingsplan aangestuurd.
Ruimtelijk deel van de bouwactiviteit
Het ruimtelijk deel van de bouwactiviteit, de ***omgevingsplanactiviteit bouwwerken****, gaat over de toets van de aanvraag aan de regels voor de fysieke leefomgeving. Voorbeelden zijn de bouwhoogte en het*

bebouwingspercentage. Er zijn ook regels over het uiterlijk van een bouwwerk (welstand) en de toegekende functies aan locaties.

Bron: samengesteld uit IPLO

De omgevingsplanactiviteiten voor een bouwwerk vallen binnen de activiteitengroep 'Bouwactiviteit Ruimtelijk'. De activiteitengroepen zijn onderdeel van de waardelijst Activiteitengroep, zoals gepubliceerd door Geonovum in de Stelselcatalogus Omgevingswet.

We tellen het aantal aanvragen omgevingsvergunning met bouwactiviteiten die uitsluitend vallen in de activiteitengroep 'Bouwactiviteit Ruimtelijk' bij het bevoegd gezag waar ze in eerste instantie zijn ingediend, uitgesplitst per maand, Tabel [50]. Het gaat om de eerste versie van het verzoek, aanvullingen door de indiener en routeringen naar andere bevoegd gezagen worden buiten beschouwing gelaten.

Tabel [50]: Aantal ontvangen **aanvragen** omgevingsvergunning waarvan de bouwactiviteiten uitsluitend vallen onder 'Bouwactiviteit Ruimtelijk', per bestuurslaag, per maand

Maand	Ontvangen door gemeenten	Ontvangen door waterschappen	Ontvangen door provincies	Ontvangen door Rijk	Totaal per periode
Totaal 2024	*62.357*	*0*	*153*	*6*	*62.516*
Januari	5.076	0	3	0	**5.079**
Februari	5.671	0	14	0	**5.685**
Maart	6.318	0	9	2	**6.329**
April	5.927	0	9	1	**5.937**
Mei	5.491	0	9	0	**5.500**
Juni	5.687	0	9	0	**5.696**
Juli	6.540	0	14	0	**6.554**
Augustus	3.800	0	6	0	**3.806**
September	5.350	0	12	0	**5.362**
Oktober	5.772	0	7	0	**5.779**
November	5.362	0	11	0	**5.373**
December	5.742	0	11	0	**5.753**
Totaal 2025	**66.736**	**0**	**114**	**3**	**66.853**

1.5.8-51: Aantal vergunningaanvragen voor technische bouwactiviteit én Omgevingsplanactiviteit voor een bouwwerk
Uitgesplitst naar Bevoegd gezag, datum

Technisch en ruimtelijk bouwen

*De Omgevingswet maakt bij het bouwen van een bouwwerk onderscheid tussen een technisch en ruimtelijk deel. Dat levert 2 activiteiten op: de **technische bouwactiviteit** en de **omgevingsplanactiviteit bouwwerken**. Deze scheiding wordt 'de knip' genoemd.*

Bron: uit IPLO

De technische bouwactiviteiten vallen binnen de activiteitengroep ‘Bouwactiviteit Technisch’. De omgevingsplanactiviteiten voor een bouwwerk vallen binnen de activiteitengroep ‘Bouwactiviteit Ruimtelijk’. De activiteitengroepen zijn onderdeel van de waardelijst Activiteitengroep, zoals gepubliceerd door Geonovum in de Stelselcatalogus Omgevingswet.

We tellen het aantal meervoudige aanvragen omgevingsvergunning met bouwactiviteiten waarvan er tenminste één valt in de activiteitengroep ‘Bouwactiviteit Ruimtelijk’ in combinatie met tenminste één in de activiteitengroep ‘Bouwactiviteit Technisch’ bij het bevoegd gezag waar ze in eerste instantie zijn ingediend, uitgesplitst per maand, Tabel [51]. Het gaat om de eerste versie van het verzoek, aanvullingen door de indiener en routeringen naar andere bevoegd gezagen worden buiten beschouwing gelaten.

Tabel [51]: Aantal ontvangen **aanvragen** omgevingsvergunning met daarin een combinatie van omgevingsplanactiviteit voor een bouwwerk en technische bouwactiviteit, per bestuurslaag, per maand

Maand	Ontvangen door gemeenten	Ontvangen door waterschappen	Ontvangen door provincies	Ontvangen door Rijk	Totaal per periode
Totaal 2024	*19.407*	*0*	*161*	*3*	*19.571*
Januari	1.912	0	18	1	**1.931**
Februari	2.277	0	18	0	**2.295**
Maart	2.521	0	16	1	**2.538**
April	2.558	0	22	0	**2.580**
Mei	2.389	0	19	0	**2.408**
Juni	2.556	0	19	0	**2.575**
Juli	3.144	0	26	0	**3.170**
Augustus	1.479	0	19	0	**1.498**
September	2.181	0	25	2	**2.208**
Oktober	2.513	0	23	0	**2.536**
November	2.440	0	22	0	**2.462**
December	3.070	0	30	0	**3.100**
Totaal 2025	**29.040**	**0**	**257**	**4**	**29.301**

3.4.2-135: Heeft de initiatiefnemer de samenleving bij de aanvraag betrokken?

Telling Ja/Nee

Participatie bij de omgevingsvergunning

De omgeving vroeg bij een project betrekken, vergroot het draagvlak en voorkomt vaak bezwaren in een later stadium. Daarom is het voor een initiatiefnemer vaak verstandig om aan participatie te doen. ***Participatie*** *betekent: meningen inwinnen over het voorgenomen initiatief. De initiatiefnemer moet bij het aanvragen van een omgevingsvergunning aangeven of hij aan participatie heeft gedaan en wat de resultaten zijn.*

Bron: IPLO

We tellen het aantal aanvragen omgevingsvergunning bij het bevoegd gezag waar ze in eerste instantie zijn ingediend, waarbij is aangegeven of de initiatiefnemer wel of geen participatie heeft toegepast, Tabel [135]. Het gaat bij de telling om de eerste versie van het verzoek, routeringen naar andere bevoegd gezagen worden buiten beschouwing gelaten.

Gedurende het aanvraag proces kan een initiatiefnemer op een later moment alsnog aangeven dat participatie is toegepast door middel van een aanvulling op de aanvraag. De laatst doorgegeven waarde bepaalt de categorie in tabel [135]. Een aanvulling wordt niet meegeteld als extra verzoek. Bij een deel van de aanvragen is op de peildatum van 31-12-2025 nog niet aangegeven of er participatie heeft plaatsgevonden. Deze aanvragen vallen automatisch in de categorie ‘Zonder Participatie’.

Tabel [135]: Heeft de initiatiefnemer de samenleving bij de vergunningaanvraag betrokken in 2025?

Aanvragen Participatie	Ontvangen door gemeente	Ontvangen door waterschap	Ontvangen door provincie	Ontvangen door Rijk	Totaal 2025
Met Participatie	60.219	5.479	2.373	716	**68.787**
Zonder Participatie	75.093	12.396	6.736	1.424	**95.649**
Onbekend	22.361	3.148	1.608	481	**27.598**
Totaal ontvangen 2025	**157.673**	**21.023**	**10.717**	**2.621**	**192.034**

De informatie over participatie bevindt zich in het deel van de aanvraag dat door het behandelend bevoegd gezag uit het DSO geschoond mag worden. Voor deze informatie geldt tevens een maximum bewaartermijn van 12 maanden.
Voor monitoringdoeleinden is een voorziening getroffen om participatie permanent vast te leggen als metadata bij de aanvraag. Deze functionaliteit is vanaf september 2025 beschikbaar gekomen. Aanvragen die sinds september 2025 zijn ingediend en eventueel zijn aangevuld, hebben een participatiewaarde van ofwel ‘met participatie’, ofwel ‘zonder participatie’.

Over de periode januari tot september 2025 is een telling gedaan op basis van de nog beschikbare data in de brondatabase. Bij 22% van die aanvragen is niet meer terug te vinden wat de participatiestatus is geweest. Deze categorie is in tabel [135] aangemerkt als ‘Onbekend’.

6 Projectbesluit

Projectbesluit

*Het **Projectbesluit** is een uniforme procedure voor besluitvorming over complexe projecten van het Rijk, een provincie of een waterschap. Bijvoorbeeld de aanleg van een weg, windmolenpark of natuurgebied. Een Projectbesluit regelt in dezelfde procedure de afwijking van het Omgevingsplan. Het Projectbesluit kan ook gelden als een Omgevingsvergunning.*

Bron: IPLO

1.6.1-54: Aantal Projectbesluiten
Uitgesplitst naar Bevoegd gezag, datum, onderwerp

Bestuursorganen hebben de mogelijkheid om hun projectbesluiten op te stellen volgens de nieuwe standaard (STOP/TPOD) of onder de regeling ‘Tijdelijke Alternatieve Maatregelen’ (TAM) met gebruikmaking van de oude standaard (IMRO) die hoorde bij de Wet ruimtelijke ordening. Voor elk bestaat een aparte registratie.

We tellen het aantal geregistreerde ontwerp- en vastgestelde (TAM-)projectbesluiten, per bestuurslaag en per kalenderjaar, Tabel [54.1].

Tabel [54.1a]: 2024 aantal projectbesluiten per bestuurslaag

Bestuurslaag	***Ontwerp STOP/TPOD***	***Ontwerp TAM-IMRO***	***Vastgesteld STOP/TPOD***	***Vastgesteld TAM-IMRO***
Totaal 2023	0	0	0	0
Waterschap	*7*	*0*	*1*	*0*
Provincie	*2*	*4*	*0*	*0*
Rijk	*5*	*0*	*0*	*0*
Totaal 2024	***14***	***4***	***1***	***0***

Tabel [54.1b]: 2025 aantal projectbesluiten per bestuurslaag

Bestuurslaag	***Ontwerp STOP/TPOD***	***Ontwerp TAM-IMRO***	***Vastgesteld STOP/TPOD***	***Vastgesteld TAM-IMRO***
Totaal 2024	*14*	*4*	*1*	*0*
Waterschap	10	0	9	0
Provincie	2	4	1	4
Rijk	6	0	7	0
Totaal 2025	**18**	**4**	**17**	**4**

We tellen het aantal projectbesluiten dat is vastgesteld en gepubliceerd onder de STOP/TPOD standaard waarin nul, één of meer thema’s geannoteerd zijn, Tabel [54.2]. De thema’s zijn onderdeel van de waardelijst Thema ten behoeve van juridische regels en tekstdelen in omgevingsdocumenten, zoals gepubliceerd door Geonovum in de Stelselcatalogus Omgevingswet.

Het TAM-projectbesluit maakt gebruik van het IMRO-plantype ‘inpassingsplan’**.** Er is in de IMRO-standaarden voor het inpassingsplan niets opgenomen over het gebruik van de thema’s. Het is daarom niet mogelijk een beeld te krijgen van de onderwerpen in een TAM-projectbesluit op basis van de thema’s (Geonovum). TAM-projectbesluiten worden daarom niet meegenomen in deze telling.

De ‘stand eind 2025’ geeft aan in hoeveel projectbesluiten die geldend waren op 31-12-2025, een bepaald aantal thema’s voorkomt, ongeacht in welk jaar het projectbesluit was vastgesteld of geregistreerd. Ter vergelijking is de ‘Totaalstand eind 2024’ toegevoegd.

Tabel [54.2]: Aantal vastgestelde projectbesluiten (STOP/TPOD) waarin nul, één of meer thema's zijn geannoteerd

Thema's per projectbesluit	**Waterschap Stand** Eind 2025	**Provincie Stand** Eind 2025	**Rijk Stand** Eind 2025	**Totaal Stand** Eind 2025	*Totaal Stand Eind 2024*
0 thema's	6	0	1	**7**	*1*
1 thema	2	0	6	**8**	*0*
2 of meer thema's	2	1	0	**3**	*0*

We tellen per thema in hoeveel projectbesluiten (STOP/TPOD) deze tenminste één keer is geannoteerd, Tabel [54.3]. We tellen ook het aantal projectbesluiten (STOP/TPOD) waarin geen enkel thema is geannoteerd. De thema's zijn onderdeel van de waardelijst Thema ten behoeve van juridische regels en tekstdelen in omgevingsdocumenten, zoals gepubliceerd door Geonovum in de Stelselcatalogus Omgevingswet.

De 'stand eind 2025' geeft aan in hoeveel projectbesluiten die geldend waren op 31-12-2025, een bepaald thema is geannoteerd, ongeacht in welk jaar het projectbesluit was vastgesteld of geregistreerd. Ter vergelijking is de 'Totaalstand eind 2024' toegevoegd.

Tabel [54.3]: Aantal vastgestelde projectbesluiten (STOP/TPOD) waarin een bepaald thema is geannoteerd

Thema	**Waterschap Stand** Eind 2025	**Provincie Stand** Eind 2025	**Rijk Stand** Eind 2025	**Totaal Stand** Eind 2025	*Totaal Stand Eind 2024*
Geen enkel thema	6	0	1	**7**	*1*
Bodem	0	1	0	**1**	*0*
Bouwen	0	0	0	**0**	*0*
Bouwwerken	1	1	0	**2**	*0*
Cultureel Erfgoed	2	1	0	**3**	*0*
Duurzaamheid	0	0	0	**0**	*0*
Economie	0	0	0	**0**	*0*
Energie	0	0	0	**0**	*0*
Energie En Natuurlijke Hulpbronnen	0	1	0	**1**	*0*
Erfgoed	0	0	0	**0**	*0*
Externe Veiligheid	0	1	0	**1**	*0*
Geluid	1	1	0	**2**	*0*
Gezondheid	2	0	0	**2**	*0*
Infrastructuur	1	1	0	**2**	*0*
Landbouw	0	0	0	**0**	*0*
Landgebruik	1	1	0	**2**	*0*
Landschap	1	0	0	**1**	*0*
Lucht	0	0	0	**0**	*0*
Milieu	0	0	0	**0**	*0*

Thema	**Waterschap Stand** Eind 2025	**Provincie Stand** Eind 2025	**Rijk Stand** Eind 2025	**Totaal Stand** Eind 2025	*Totaal Stand Eind 2024*
Milieu Algemeen	2	1	0	**3**	*0*
Mobiliteit	0	0	0	**0**	*0*
Natuur	2	1	0	**3**	*0*
Planologisch Gebruik	0	0	0	**0**	*0*
Procedures	1	1	0	**2**	*0*
Recreatie	0	0	0	**0**	*0*
Veiligheid	0	0	0	**0**	*0*
Water	0	0	0	**0**	*0*
Water En Watersystemen	3	1	6	**10**	*0*
Wonen	0	0	0	**0**	*0*

1.6.5-61: Aantal keren dat een Projectbesluit een Omgevingsplan aanpast
Uitgesplitst naar datum, onderwerp

Projectbesluit kan regels van het omgevingsplan wijzigen

*Het **projectbesluit wijzigt het omgevingsplan** met regels die nodig zijn voor het uitvoeren, in werking hebben of in stand houden van het project. De gewijzigde regels van het omgevingsplan zijn onderdeel van het projectbesluit. Ze komen beschikbaar met het bekendmaken van het projectbesluit.*

Bron: IPLO

Tijdelijk regelingdeel

*Het bestuursorgaan dat een projectbesluit neemt, wijzigt het omgevingsplan van de gemeente door middel van een **tijdelijk regelingdeel**. Het tijdelijk regelingdeel is onderdeel van het geconsolideerde omgevingsplan, waarbij de regels in het tijdelijk deel voorrang hebben op de regels in de Hoofdregeling van het omgevingsplan.*

Bron: naar TPOD Projectbesluit Geonovum

Er bestaat in de registratie van de regelingen geen directe relatie tussen een omgevingsplan en het projectbesluit waardoor het wordt aangepast. De afgeleide indicator luidt:
1.6.5-61': Aantal keren dat een Tijdelijk Regelingdeel van het type 'Omgevingsplanregels Projectbesluit' wordt gebruikt om een Hoofdregeling van het type 'Omgevingsplan' aan te passen
Uitgesplitst naar datum, onderwerp

We tellen het aantal tijdelijk regelingdelen dat voortkomt uit een projectbesluit en bepalen aan welke hoofdregeling deze gekoppeld zijn, Tabel [61.1].

Tabel [61.1]: De vastgestelde tijdelijk regelingdelen die voortkomen uit een projectbesluit en de vastgestelde omgevingsplannen die zij aanpassen

Bestuursorgaan projectbesluit	Registratie-datum tijdelijk deel	Opschrift tijdelijk deel	Thema's geannoteerd in tijdelijk deel	Opschrift hoofdregeling
Waterschap Drents Overijsselse Delta	1-10-2025	Omgevingsplanregels uit projectbesluit IJsselwerken van het waterschap Drents Overijsselse Delta	Procedures	Omgevingsplan gemeente Olst-Wijhe
Waterschap Drents Overijsselse Delta	1-10-2025	Omgevingsplanregels uit projectbesluit IJsselwerken van het waterschap Drents Overijsselse Delta	Procedures	Omgevingsplan gemeente Zwolle
Provincie Gelderland	11-9-2025	Omgevingsplanregels vanwege projectbesluit Windpark Echteld - Lienden, provincie Gelderland	Infrastructuur, Procedures, Landgebruik, Externe Veiligheid	Omgevingsplan gemeente Buren
Provincie Gelderland	11-9-2025	Omgevingsplanregels vanwege projectbesluit Windpark Echteld - Lienden, provincie Gelderland	Infrastructuur, Procedures, Externe Veiligheid, Geluid	Omgevingsplan gemeente Neder-Betuwe
Ministerie van Klimaat en Groene Groei	25-4-2025	Wijziging omgevingsplan Rotterdam vanwege het projectbesluit Aramis		Omgevingsplan gemeente Rotterdam
Waterschap Zuiderzeeland	16-4-2025	Wijziging Omgevingsplan gemeente Dronten vanwege projectbesluit Versterking IJsselmeerdijk		Omgevingsplan gemeente Dronten
Waterschap Zuiderzeeland	16-4-2025	Wijziging Omgevingsplan gemeente Lelystad vanwege projectbesluit Versterking IJsselmeerdijk		Omgevingsplan gemeente Lelystad

We tellen het aantal omgevingsplannen dat een koppeling heeft met een tijdelijk regelingdeel dat voortkomt uit een projectbesluit, Tabel [61.2]. Vervolgens bepalen we welk bestuursorgaan het tijdelijk regelingdeel projectbesluit heeft gepubliceerd.

Tabel [61.2]: Aantal omgevingsplannen aangepast door tijdelijk regelingdelen die voortkomen uit projectbesluiten, per bestuurslaag, totalen 2024 en 2025

Kalenderjaar	Projectbesluit waterschap	Projectbesluit provincie	Projectbesluit Rijk	Totaal aangepaste omgevingsplannen
Totaal 2024	*0*	*0*	*0*	*0*
Totaal 2025	**4**	**2**	**1**	**7**

7 Bijlage: Lijst van indicatoren

1.1.1-1: Aantal Omgevingsvisies ... 4
1.1.1-2: Aantal vaststellingen of wijzigingen van Omgevingsvisies in de afgelopen maand ... 4
1.1.3-4: Aantal keer dat onderwerpen uit de fysieke leefomgeving in Omgevingsvisies aan de orde komen ... 9
1.2.1-9 Aantal programma's opgesteld omdat een omgevingswaarde (bijna) wordt overschreden ... 10
1.3.10-28: Aantal aanvragen van initiatiefnemers voor gelijkwaardige maatregel ten aanzien van decentrale regelgeving ... 23
1.3.10-29: Aantal meldingen door initiatiefnemers voor gelijkwaardige maatregel ten aanzien van decentrale regelgeving ... 24
1.3.1-13: Aantallen wijzigingsbesluiten voor Omgevingsplannen, Waterschapsverordeningen en Omgevingsverordeningen ... 14
1.3.4-18: Aantal keer dan een bevoegdheid een maatwerkbeschikking geeft ... 16
1.3.5-19: Aantal keer dat een overheid omgevingswaarden vastlegt in decentrale regelgeving ... 17
1.3.7-22: Aantal keer dat Rijk of provincie een instructie geeft ... 18
1.3.9-26: Aantal meldingen ten gevolge van meldingsplicht van gemeenten of provincies ... 19
1.3.9-27: Aantal informatieverstrekkingen ten gevolge van informatieplicht van gemeenten of provincies ... 21
1.4.1-33: Aantal meldingen ten gevolge van meldingsplicht in rijksregels ... 19
1.4.1-34: Aantal informatieverstrekkingen ten gevolge van informatieplicht in rijksregels ... 21
1.4.2-35: Aantal aanvragen van initiatiefnemers voor gelijkwaardige maatregel ten aanzien van rijksregels ... 23
1.4.2-36: Aantal meldingen door initiatiefnemers voor gelijkwaardige maatregel ten aanzien van rijksregels ... 24
1.5.1-37: Aantal aanvragen voor Omgevingsvergunningen ... 26
1.5.2-38: Aantal meervoudige en enkelvoudige vergunningaanvragen ... 27
1.5.3-39: Aantal ingetrokken Omgevingsvergunningaanvragen ... 28
1.5.5-45: Aantal keer dat een omgevingsoverleg (vooroverleg) tussen bevoegd gezag en initiatiefnemer is ingericht ... 30
1.5.7-48: Aantal vergunningaanvragen voor buitenplanse Omgevingsplanactiviteiten ... 31
1.5.8-49: Aantal vergunningaanvragen voor enkel technische bouwactiviteit ... 34
1.5.8-50: Aantal vergunningaanvragen voor enkel Omgevingsplanactiviteit voor een bouwwerk ... 35
1.5.8-51: Aantal vergunningaanvragen voor technische bouwactiviteit én Omgevingsplanactiviteit voor een bouwwerk ... 36
1.6.1-54: Aantal Projectbesluiten ... 38
1.6.5-61: Aantal keren dat een Projectbesluit een Omgevingsplan aanpast ... 41

3.4.2-135: Heeft de initiatiefnemer de samenleving bij de aanvraag betrokken? ... 37

RAPPORT

Monitor werking Omgevingswet

Kwalitatief deel

Klant:	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Referentie:	BK1101
Status:	Definitief/1
Datum:	26 maart 2026

Haskoning
Enhancing Society Together

HASKONING NEDERLAND B.V.

Laan 1914 no.35
3818 EX Amersfoort
Netherlands
Mobility & Infrastructure
Trade register number: 56515154

Telefoon: +31 88 348 20 00
Fax: +31 33 463 36 52
E-mail: info@haskoning.com
Website: haskoning.com

Titel document:	Monitor werking Omgevingswet
Ondertitel:	Kwalitatief deel
Referentie:	BK1101
Uw kenmerk	201865007.011.002
Status:	Definitief/1
Datum:	26 maart 2026
Projectnaam:	Monitor Werking Omgevingswet: kwalitatief deel
Projectnummer:	BK1101
Auteur(s):	TG, BvdB, LvM
Opgesteld door:	Haskoning
Gecontroleerd door:	Klankbordgroep Monitor Werking Omgevingswet: kwalitatief deel
Datum:	22 januari 2026
Goedgekeurd door:	Klankbordgroep Monitor Werking Omgevingswet: kwalitatief deel
Datum:	4 maart 2026
Classificatie:	Projectgerelateerd

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. Haskoning Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.

Let op: dit document bevat mogelijk persoonsgegevens van medewerkers van Haskoning Nederland B.V. Voordat publicatie plaatsvindt (of anderszins openbaarmaking), dient dit document te worden geanonimiseerd of dient toestemming te worden verkregen om dit document met persoonsgegevens te publiceren. Dit hoeft niet als wet- of regelgeving anonimiseren niet toestaat. Dit document kan zijn opgesteld met behulp van kunstmatige intelligentie (AI); alle door AI gegenereerde inhoud is beoordeeld en gevalideerd door onze experts.

Inhoud

1 Inleiding 1

1.1 Context 1

1.2 Onderzoeksvragen en aanpak 2025 1

1.3 Jaarlijkse cyclus 3

1.4 Leeswijzer 4

2 Bevindingen verbeterdoelen 5

2.1 Samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving 5

2.1.1 Overheden betrekken alle relevante thema's uit de fysieke leefomgeving in het ontwikkelen en uitvoeren van hun omgevingsbeleid 6

2.1.1.1 Toelichting en indicatoren 6

2.1.1.2 Bevindingen per overheidslaag 8

2.1.2 Overheden betrekken de belangen van burgers, bedrijven en maatschappelijk partners in het ontwikkelen en uitvoeren van hun omgevingsbeleid 12

2.1.2.1 Toelichting en indicatoren 12

2.1.2.2 Bevindingen per overheidslaag 12

2.1.3 Overheden werken intern (tussen afdelingen en sectoren) en onderling samen bij het opstellen en uitvoeren van hun leefomgevingsbeleid 13

2.1.3.1 Toelichting en indicatoren 13

2.1.3.2 Bevindingen per overheidslaag 14

2.1.4 Overheden brengen intern samenhang aan tussen de instrumenten die zij inzetten in het omgevingsbeleid 14

2.1.4.1 Toelichting en indicatoren 14

2.1.4.2 Bevindingen per overheidslaag 15

2.2 Het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte 16

2.2.1 Overheden gebruiken in hun leefomgevingsbeleid de mogelijkheden om een balans te vinden tussen flexibiliteit en houvast 17

2.2.1.1 Toelichting en indicatoren 17

2.2.1.2 Bevindingen per overheidslaag 17

2.2.2 Overheden maken gebruik van de afwegingsruimte die algemene regels bieden 20

2.2.2.1 Toelichting en indicatoren 20

2.2.2.2 Bevindingen per overheidslaag 20

2.2.3 Colleges van B&W maken gebruik van de mogelijkheden om onderbouwd af te wijken van omgevingsplannen 21

2.2.3.1 Toelichting en indicatoren 21

2.2.3.2 Bevindingen per overheidslaag 22

2.3 Het versnellen en verbeteren van besluitvorming 22

2.3.1 Initiatiefnemers, belanghebbenden en overheden ervaren een toename van de kwaliteit van het besluitvormingsproces en de genomen besluiten. 22

2.3.1.1 Toelichting en indicatoren 22

2.3.1.2 Bevindingen per overheidslaag 24
2.3.2 Initiatiefnemers, belanghebbenden en overheden ervaren een versnelling van de besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving 25
2.3.2.1 Toelichting en indicatoren 25
2.3.2.2 Bevindingen per overheidslaag 25
2.3.3 De belangen van derden worden door initiatiefnemers goed en tijdig betrokken bij besluitvorming over initiatieven. 26
2.3.3.1 Toelichting en indicatoren 26
2.3.3.2 Bevindingen per overheidslaag 26
2.4 Het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht 28
2.4.1 Het is voor gebruikers inzichtelijk én begrijpelijk wat er op een locatie kan en mag en onder welke voorwaarden 28
2.4.1.1 Toelichting en indicatoren 28
2.4.1.2 Toelichting en indicatoren 29
2.4.2 Gebruik van het omgevingsrecht en het DSO wordt door gebruikers als gemakkelijk ervaren 29
2.4.2.1 Toelichting en indicatoren 29
2.4.2.2 Bevindingen per overheidslaag 29
2.4.3 Het omgevingsbeleid van overheden is voor gebruikers voorspelbaar en biedt houvast voor het ondernemen van initiatieven 31
2.4.3.1 Toelichting en indicatoren 31
2.4.3.2 Bevindingen per overheidslaag 31
2.5 Overkoepelend beeld verbeterdoelen 31
2.5.1.1 Overkoepelend beeld 2025 32

3 Bevindingen uitvoeringsprincipes 34
3.1 Integraal werken 34
3.1.1 Overheden werken integraal aan het beschermen en benutten van de leefomgeving 35
3.1.1.1 Toelichting en indicatoren 35
3.1.1.2 Bevindingen per overheidslaag 35
3.1.2 Overheidsorganisaties zijn toegerust om integraal te werken 38
3.1.2.1 Toelichting en indicatoren 38
3.1.2.2 Bevindingen per overheidslaag 38
3.2 Waarborgen rechtsbescherming 39
3.2.1 Belanghebbenden gebruiken de mogelijkheden om hun recht te halen via het omgevingsrecht 40
3.2.1.1 Toelichting en indicatoren 40
3.2.1.2 Bevindingen 40
3.2.2 De invoering van de Omgevingswet leidt niet tot een toename van de complexiteit van juridische conflicten40
3.2.2.1 Toelichting en indicatoren 40
3.2.2.2 Bevindingen per overheidslaag 40

3.2.3 Bevoegde gezagen geven aan dat zij in hun vergunningverlening, toezicht en handhaving overweg kunnen met opener normen, maatwerk en flexibilisering die de Omgevingswet met zich meebrengt 41
3.2.3.1 Toelichting en indicatoren 41
3.2.3.2 Indicatoren die bij dit uitvoeringsprincipe horen zijn Bevindingen per overheidslaag 42
3.3 Positieve grondhouding ten opzichte van initiatiefnemers 42
3.3.1 Overheden gaan uit van een positieve grondhouding richting initiatiefnemers 43
3.3.1.1 Toelichting en indicatoren 43
3.3.1.2 Bevindingen per overheidslaag 43
3.3.2 Overheden houden in het opstellen van hun regelgeving rekening met een positieve grondhouding richting initiatiefnemers 45
3.3.2.1 Toelichting en indicatoren 45
3.3.2.2 Bevindingen per overheidslaag 45
3.3.3 Overheidsorganisaties zijn toegerust om vanuit een positieve grondhouding te werken 45
3.3.3.1 Toelichting en indicatoren 45
3.3.3.2 Bevindingen per overheidslaag 46
3.4 Participatie van en samenwerking met de samenleving 46
3.4.1 Overheden hebben een participatiebeleid voor de fysieke leefomgeving 47
3.4.1.1 Toelichting en indicatoren 47
3.4.1.2 Bevindingen per overheidslaag 47
3.4.2 Burgers ervaren voldoende mogelijkheden om te participeren bij totstandkoming van het omgevingsbeleid en waarderen het proces 48
3.4.2.1 Toelichting en indicatoren 48
3.4.2.2 Bevindingen per overheidslaag 48
3.4.3 De samenstelling van de (participatie)deelnemers is in een vergelijkbare verhouding als de samenstelling van de buurt, wijk of gemeente waar het initiatief plaatsvindt 50
3.4.3.1 Toelichting en indicatoren 50
3.4.3.2 Bevindingen per overheidslaag 50
3.4.4 Overheidsorganisaties zijn toegerust om participatief te werken 51
3.4.4.1 Toelichting en indicatoren 51
3.4.4.2 Bevindingen per overheidslaag 51
3.5 Gebiedsgericht werken 52
3.5.1 Overheden gebruiken hun omgevingsvisie en/of gebiedsprogramma’s om hun gebiedsgericht beleid uit te voeren 52
3.5.1.1 Toelichting en indicatoren 52
3.5.1.2 Bevindingen per overheidslaag 52
3.5.2 Overheden gebruiken locatie-specifieke regelgeving om gebiedsgericht maatwerk te leveren 54
3.5.2.1 Toelichting en indicatoren 54
3.5.2.2 Bevindingen per overheidslaag 54
3.5.3 Overheidsorganisaties zijn toegerust om gebiedsgericht te werken 55
3.5.3.1 Toelichting en indicatoren 55

3.5.3.2 Bevindingen per overheidslaag 55
3.6 Overkoepelend beeld uitvoeringsprincipes 56
3.6.1 Overkoepelend beeld 2025 56

4 Aanpak 2026 59

Bijlagen

Bijlage 1: Coderingsschema voor de uitwerking van onderwerpen en indicatoren
Bijlage 2: Managementsamenvatting
Bijlage 3: Notitie Onderzoeks- en monitoringskader
Bijlage 4: Begrippenlijst
Bijlage 5: Deelnemende organisaties

1 Inleiding

1.1 Context

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. De Omgevingswet bundelt en moderniseert de wetten voor de fysieke leefomgeving. Het gaat onder meer om wet- en regelgeving voor bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur.

Haskoning levert de monitor voor de onderdelen 2 (kwalitatief onderzoek verbeterdoelen) en 3 (kwalitatief onderzoek uitvoeringsprincipes) van het Plan van aanpak Monitor Werking Omgevingswet.[1] De Monitor beoogt het Rijk en andere overheden van beschrijvende sturings- en verantwoordingsinformatie te voorzien over de werking van het instrumentarium van de Omgevingswet. De jaarlijkse rapportages vanuit de Monitor voorzien de Eerste en Tweede Kamer, medeoverheden en de onafhankelijke Evaluatiecommissie Omgevingswet van beschrijvende informatie over het gebruik van die instrumenten en het realiseren van de verbeterdoelen van de stelselherziening van het omgevingsrecht en de nieuwe manier van werken die hierbij nodig is.

De voorliggende rapportage is het resultaat van het onderzoek dat Haskoning voor het jaar 2025 heeft uitgevoerd. Deze volgt de rapportage uit 2024 op, welke onderdeel is geweest van de Kamerbrief “Aanbieding monitoringsrapportage 2024 – Monitor Werking Omgevingswet” d.d. 14 juli 2025 (referentie 2025-0000422589”. De rapportage uit 2024 had betrekking op het eerste jaar na inwerkingtreding van de Omgevingswet. Het jaar 2024 kenmerkte zich als een jaar waarin alle overheden daadwerkelijk met de Omgevingswet en de kerninstrumenten in de praktijk aan de slag moesten. Het onderzoek voor de rapportage uit 2024 startte in het laatste kwartaal van 2024. Een verschil met de rapportage uit 2024 is, dat het onderzoek voor de voorliggende rapportage aan het begin van 2025 is gestart, waar dat voor het jaar 2024 niet het geval was. Het spreekt voor zich dat de omvang van het onderzoek daarom uitgebreider is, zo ook de voorliggende rapportage.

1.2 Onderzoeksvragen en aanpak 2025

Onderzoeksvragen

Het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet stelt de volgende onderzoeksvragen centraal:

- Hoe werken overheden aan de realisatie van de verbeterdoelen en in hoeverre lukt dit (onderdeel 2)?
- Hoe geven overheden in de uitvoering van de Omgevingswet invulling aan de belangrijke uitvoeringsprincipes om de verbeterdoelen te realiseren (onderdeel 3)?
- In hoeverre zijn overheidsorganisaties toegerust om aan de verbeterdoelen te werken (onderdeel 3)?

Per verbeterdoel (onderdeel 2) zijn onderwerpen en indicatoren benoemd die de verwachting van de wetgever binnen dat verbeterdoel specificeren. Per uitvoeringsprincipe (onderdeel 3) is gekeken langs twee lijnen: uitvoering en organisatie. Ook hier worden per lijn onderwerpen benoemd die specificeren welke onderdelen van de uitvoeringsprincipes worden gemonitord.

Onderzoeksverantwoording

Voor een uitgebreide weergave van de aanpak van Haskoning, de stappen van het onderzoek en monitoring, de onderzoeksverantwoording met onder andere de nulmeting, het normenkader en de

[1] Zie voor het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet de volgende link: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/10/23/plan-van-aanpak-monitor-werking-omgevingswet.

wetenschappelijke onderbouwing van de steekproef wordt verwezen naar de Notitie Onderzoeks- en monitoringskader die bij de start van de Monitor Werking Omgevingswet in 2024 is vastgesteld (bijlage 3).

Tijdlijn 2025

De eerste maanden van 2025 zijn gebruikt om de rapportage over 2024 te finaliseren en deze met de klankbordgroep, waar ook de koepelorganisaties aan deelnemen, te bespreken. In maart 2025 heeft een tussentijdse evaluatie met het ministerie plaatsgevonden waarbij ook een vooruitblik op het onderzoek voor 2025 is besproken. Zoals ook in de Kamerbrief “Aanbieding monitoringsrapportage 2024 – Monitor Werking Omgevingswet” d.d. 14 juli 2025 (referentie 2025-0000422589” naar voren is gebracht, is in het kwalitatieve onderzoek vanaf 2025 meer aandacht besteed aan de bevoegde gezagen bij het Rijk als gebruikers van de Omgevingswet. Ook zijn er manieren verkend om initiatiefnemers, hoofdzakelijk bedrijven via belangenorganisaties, bij het onderzoek te betrekken. Met het ministerie is daarnaast afgesproken dat de voorheen gebruikte term ‘casestudies’ wordt gekoppeld aan organisaties. Een casestudie is dus een organisatie (overheid danwel belangenorganisatie) die bij het onderzoek wordt betrokken, waarbij naast dossieronderzoek naar openbare bronnen ook een interview zal worden afgenomen. Dit deel van de Monitor Werking Omgevingswet betreft een kwalitatief onderzoek waarin ervaringen van organisaties worden gedeeld. Aantallen of andere kwantificaties vinden plaats in het kwantitatief deel van de Monitor Werking Omgevingswet.

Voor het dossieronderzoek is de volgende methode gehanteerd. Ter voorbereiding op de interviews zijn voorafgaand de relevante documenten bestudeerd, voor zover die raadpleegbaar zijn via openbare bronnen. Het gaat dan om - onder meer - omgevingsvisies, programma's en omgevingsplannen. Dit dossieronderzoek is geïntegreerd in de interviewverslagen. Van het dossieronderzoek is, mede ten behoeve van de leesbaarheid, geen afzonderlijk verslag in de rapportage opgenomen.

De onderzoekers hebben organisaties geselecteerd aan de hand van de criteria die zijn opgesteld in de Notitie Onderzoeks- en monitoringskader (zie bijlage 3, zoals vastgesteld bij de start van de Monitor Werking Omgevingswet in 2024).[2] Bij de selectie is gezorgd voor voldoende variatie in de omvang van de organisatie (groot, klein) en de geografische spreiding van decentrale overheden (verschillende regio’s). De interviews hebben plaatsgevonden in de maanden april t/m oktober.

Verder is, zoals afgesproken met het ministerie, van elk interview een zakelijk verslag gemaakt. Dit is vervolgens teruggelegd bij de geïnterviewde, zodat diegene nog schriftelijke aanvullingen kon toevoegen. Hier is ook gebruik van gemaakt. Een overzicht van de organisaties (44 in totaal) is opgenomen in bijlage 5.

Tabel 1: onderzochte indicatoren 2025[3]

Voor het jaar 2025 zijn alle indicatoren die vallen onder het kwalitatieve deel van de Monitor Werking Omgevingswet onderzocht.[4] Uit het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet volgt dat dit in beginsel de indicatoren 73 t/m 149 zijn. De indicatoren 117, 118, 120 en 121 vallen niet onder het kwalitatieve onderzoek van Haskoning. Deze worden op een andere manier via een andere partij onderzocht. Deze indicatoren hebben als bron tekstanalyse en dat valt niet binnen de opdracht van Haskoning. Ook indicator 135 wordt niet door Haskoning onderzocht. Tot slot zijn velden bij de

[2] Voor een uitgebreide toelichting op de onderzoeksverantwoording, een onderbouwing van de gemaakte keuzes en het normenkader wordt naar dit document uit 2024 verwezen. Dit wordt niet herhaald in deze rapportage.
[3] In bijlage 1 staan deze genummerde indicatoren uitgeschreven.
[4] Een overzicht van deze indicatoren is te vinden in het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/10/23/plan-van-aanpak-monitor-werking-omgevingswet.

indicatoren 119 en 133 in het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet leeg, ook deze zijn logischerwijs niet onderzocht.

Vervolgens heeft verificatie en (zoveel mogelijk) validatie plaatsgevonden in de maanden oktober en november via de werkgroepen en bestaande gremia per overheidslaag (zes in totaal, hierna te noemen: bijeenkomsten). De koepelorganisaties die aan de klankbordgroep deelnemen, gaven ook voor dit jaar aan dat het wenselijk is om voor het ophalen van informatie wederom zoveel mogelijk aan te sluiten bij bijeenkomsten van bestaande gremia (werkgroepen, netwerksessies en dergelijke) om de (mede)overheden zo min mogelijk te belasten. Deze bijeenkomsten van Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties, gemeenten, provincies en waterschappen hebben ieder een specifieke focus op een bepaald thema.[5]

De onderzochte onderwerpen zijn daarnaar onderverdeeld. Een overzicht van de bijeenkomsten waar ten behoeve van het onderzoek aan deel is genomen, is opgenomen in bijlage 5. Tijdens de bijeenkomsten zijn telkens de volgende, algemene, vragen gesteld:

- Klopt het beeld dat naar voren komt uit de interviews, herkennen de betrokken overheden het beeld?
- Herkennen andere overheden het beeld dat naar voren komt of wordt [bevinding/signaal/knelpunt] ook door andere overheden ervaren? Zijn er aanvullingen/nuances?
- Welke knelpunten ervaren overheden bij het realiseren van de verbeterdoelen en uitvoeringsprincipes?

Los van deze algemene vragen zijn de indicatoren die aansluiten bij het specifieke onderwerp of thema van de bijeenkomst, bijvoorbeeld participatie of gebiedsgericht werken, met de desbetreffende deelnemers van tevoren gedeeld en tijdens de bijeenkomst besproken. Steeds waren bij de bijeenkomsten zoveel mogelijk verschillende organisaties aanwezig. Vanwege de grote aantallen deelnemers bij bijvoorbeeld de netwerkbijeenkomsten voor gemeenten is het logisch dat niet iedere gemeente telkens aanwezig was of expliciet een standpunt heeft geformuleerd. Dit heeft tot gevolg dat er in het rapport niet altijd algemeen gevalideerde, gegeneraliseerde stellingen worden ingenomen of andere meer kwantitatieve beoordelingen worden gedaan (zie ook de alinea hierna).

Verantwoording van de bevindingen
De onderzoeksresultaten zijn samengevat in onderliggende rapportage, waarbij specifiek wordt weggebleven van conclusies zoals “álle gemeenten ervaren X” of anderszins gegeneraliseerde stellingen. De verificatie en validatie van de onderzoeksbevindingen is immers beperkt tot de overheden die hebben deelgenomen aan de bijeenkomsten. De conclusies richten zich op de beantwoording van de onderzoeksvragen, zijn neutraal geformuleerd en dus niet oordelend over de inspanningen van overheden.

1.3 Jaarlijkse cyclus

Het onderzoek voor het kwalitatieve deel van de Monitor vindt jaarlijks plaats. De jaarlijkse rapportages worden in concept voorgelegd aan de klankbordgroep, voor feedback en input. Het gaat om beschrijvende rapportages met bevindingen, de rapportages omvatten geen oordeel over de werking van de wet.

Conform het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet gaat Haskoning uit van een jaarlijkse programmering en planning. Hierdoor kan na de evaluatie van elke jaarrapportage jaarlijks worden

[5] Bijvoorbeeld een bijeenkomst gericht op participatie of VTH.

bijgestuurd om het programma voor het volgende jaar te bepalen. Zo kan er bijvoorbeeld met aanvullend onderzoek verdiept worden op een bepaald thema.

Het uitgangspunt is dat bij een aantal overheden jaarlijks over alle van toepassing zijnde indicatoren gegevens worden verzameld. Zo kan bij deze overheden de langjarige ontwikkeling worden gemonitord. Dit sluit aan bij het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet waarin staat dat een deel van het onderzoek periodiek wordt herhaald bij dezelfde overheid om een beeld te vormen van de langjarige transitie in het omgevingsrecht. Afhankelijk van de resultaten van deze periodieke monitor, kan er vervolgens op bepaalde onderwerpen een verdieping worden gemaakt. Het kan bijvoorbeeld zijn dat er over een specifiek onderwerp (bijvoorbeeld omgevingswaarden) nog niet veel informatie bij een overheidsinstantie beschikbaar is. Daar kan dan in het volgende jaar de focus op worden gelegd. Het totale aantal ondervraagde overheden, en het aantal indicatoren voor die overheden staan dus niet voor de gehele periode vast. Dit is conform het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet, waarin is vermeld dat de hoeveelheid ondervraagden afhangt van het beschikbare budget, de belastbaarheid van de overheden en de informatiebehoefte.

In het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet staat bovendien dat de uitwerking in overleg met de opdrachtgever wordt vastgesteld. Hierdoor wordt er enerzijds informatie verzameld over langjarige ontwikkeling van de transitie bij overheden, en kan er anderzijds tussentijds bijgestuurd worden, afhankelijk van welke informatie op dat moment relevant is. Wanneer het beeld dat uit de periodieke herhaling naar voren komt over een bepaald onderwerp eenduidig is, kan dit beeld via twee methoden extern gevalideerd worden: door losse interviews bij andere overheden en/of door de ronde tafels (bijeenkomsten). Wanneer het beeld dat uit de periodieke herhaling naar voren komt over een bepaald onderwerp minder eenduidig of zelfs diffuus is, kan dit door dezelfde twee methoden geanalyseerd worden, welke omstandigheden maken dat overheden op bepaalde onderwerpen een verschillende ontwikkeling laten zien.

1.4 Leeswijzer

In deze conceptrapportage wordt achtereenvolgens ingegaan op de bevindingen ten opzichte van de verbeterdoelen (hoofdstuk 2) en de bevindingen ten opzichte van de uitvoeringsprincipes (onderdeel 3). In hoofdstuk 4 volgt de verwachte aanpak voor 2026.

2 Bevindingen verbeterdoelen

Met de Monitor Werking Omgevingswet beoogt de Rijksoverheid zichzelf en anderen te voorzien van informatie over de werking en de effecten van de Omgevingswet.[6] Met de effecten van de Omgevingswet worden in dit hoofdstuk de verbeterdoelen van de Omgevingswet bedoeld. De overkoepelende vraag met betrekking tot de verbeterdoelen is: *'Hoe werken overheden aan de realisatie van de verbeterdoelen en in hoeverre lukt dit?'*.

De verbeterdoelen zijn voor de wetgever aanleiding geweest om de Omgevingswet in te voeren. Informatie hierover is van belang voor het beoordelen of de Omgevingswet naar behoren werkt. De Monitor verzamelt daarom feiten en ervaringen over in hoeverre het overheden lukt om die verbeterdoelen te halen in de praktijk.

In de memorie van toelichting van de Omgevingswet geeft de wetgever de volgende vier verbeterdoelen als reden voor het invoeren van de Omgevingswet:

1. Het bewerkstelligen van een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving in beleid, besluitvorming en regelgeving;
2. Het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte door een actieve en flexibele aanpak mogelijk te maken voor het bereiken van doelen voor de fysieke leefomgeving;
3. Het versnellen en verbeteren van besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving;
4. Het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht.

De bevindingen uit het kwalitatieve deel van de Monitor voor 2025 zijn hieronder per verbeterdoel uiteengezet. Daarbij wordt per verbeterdoel aangegeven op welke indicatoren de bevindingen betrekking hebben.

2.1 Samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving

De Omgevingswet brengt een grote hoeveelheid sectorale wetten en regelgeving samen in één wet. Dit moet overheden en andere betrokkenen stimuleren om, uitgaande van de ontwikkeling of opgave, de diverse sectorale belangen in het fysieke domein in samenhang te beschouwen. Het beoogt een integrale aanpak waarbij samenhang wordt aangebracht tussen sectoren, belangen en instrumenten. Dit zorgt er onder andere voor dat burgers en initiatiefnemers niet langer geconfronteerd worden met een gefragmenteerde overheid en ongelijksoortige wettelijke regelingen. In de Monitor wordt informatie verzameld om inzicht te krijgen in hoeverre dit verbeterdoel behaald wordt. Daartoe wordt gekeken naar de samenhangende benadering in termen van inhoudelijke thema's, belangen van betrokkenen, interne en externe samenwerking en inzet van instrumentarium.

Tabel 2: samenhangende benadering
Uitgangspunt van de Omgevingswet is dat de omgevingsvisie en het omgevingsplan een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving bevatten. Bij zowel de vaststelling van (een wijziging van) het omgevingsplan als de verlening van een omgevingsvergunning voor buitenplanse omgevingsplanactiviteiten, wordt getoetst aan een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. De samenhangende benadering van toe te laten activiteiten vindt dus zowel bij de visievorming plaats als

[6] Volgens het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/10/23/plan-van-aanpak-monitor-werking-omgevingswet.

in het ruimtelijk spoor. Daarnaast zorgt de regelgeving over de milieueffectrapportages ervoor dat plannen, programma's en projecten die aanzienlijke milieueffecten kunnen hebben integraal beoordeeld worden op hun milieueffecten. Als het gaat om andere vergunningplichtige activiteiten - zoals een activiteit die vergunningplichtig is op basis van de waterschapsverordening - dan zal er veelal een sectoraal afwegingskader van toepassing zijn. De Omgevingswet beoogde ook niet die afwegingskaders te integreren. Ook onder de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht was er sprake van sectorale afwegingskaders voor verschillende activiteiten die in een aanvraag gebundeld werden.

Indicatoren die bij dit verbeterdoel horen zijn: 73 t/m 83.

2.1.1 Overheden betrekken alle relevante thema's uit de fysieke leefomgeving in het ontwikkelen en uitvoeren van hun omgevingsbeleid

2.1.1.1 Toelichting en indicatoren

Met de Omgevingswet krijgen bestuursorganen de opdracht om bij de uitoefening van de taken en bevoegdheden rekening te houden met de samenhang van alle relevante thema's uit de leefomgeving. Dit veronderstelt een meer integrale benadering van de fysieke leefomgeving die meer is dan de optelsom van sectorale taken en bevoegdheden. Bij integratie gaat het erom of alle relevante onderwerpen worden bekeken en om het bij elkaar brengen van regels. De randvoorwaarde bij een integrale benadering is dat alle sectorale doelstellingen per deelbelang overeind blijven.
Met de onderstaande indicator(en) wordt inzichtelijk gemaakt in hoeverre overheden in hun beleid en uitvoering de verschillende thema's in de fysieke leefomgeving meer in samenhang bezien:

[73] Worden de verschillende thema's in de fysieke leefomgeving in samenhang bekeken in de omgevingsvisies van de gemeenten/provincies?
[74] Worden bij omgevingsplan en omgevingsvergunning alle relevante thema's uit de fysieke leefomgeving meegenomen door bevoegde gezagen?

Tabel 3: De 6 kerninstrumenten van de Omgevingswet

De Omgevingswet heeft 6 kerninstrumenten voor het gebruiken en beschermen van de leefomgeving. Met deze instrumenten kan de overheid beleid schrijven en uitvoeren. Daarnaast kunnen overheden met deze instrumenten regels stellen aan activiteiten en de uitvoering van projecten. De 6 kerninstrumenten zijn: de omgevingsvisie, het programma, decentrale regels, algemene rijksregels, omgevingsvergunning en het projectbesluit.

De omgevingsvisie:
De omgevingsvisies van gemeenten, provincies en het Rijk beschrijven de maatschappelijke opgaven en de te beschermen kernkwaliteiten. De omgevingsvisies bevatten op gemeentelijk, provinciaal en Rijksniveau de maatschappelijke opgaven en de te beschermen kernkwaliteiten. In de omgevingsvisie worden onderwerpen als water- bodem- en luchtkwaliteit samengebracht en met elkaar verbonden. De omgevingsvisie bevat een beschrijving van de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied evenals van de hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid. De gemeenteraad stelt een gemeentelijke omgevingsvisie vast en provinciale staten stellen een provinciale omgevingsvisie vast. Provincies moesten bij inwerkingtreding van de wet een omgevingsvisie hebben vastgesteld en gepubliceerd. Gemeenten moeten op 1 januari 2027 beschikken over een omgevingsvisie die voldoet aan de eisen van de Omgevingswet. Het Rijk heeft voor inwerkingtreding van de Omgevingswet een nationale omgevingsvisie opgesteld die momenteel geactualiseerd wordt.

Het programma:
Een programma bevat over onderdelen van de fysieke leefomgeving een uitwerking van het te voeren beleid voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming of het behoud daarvan en maatregelen om aan een of meer omgevingswaarden te voldoen of een of meer andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving te bereiken. Een programma kan zien op een bepaald aspect maar ook op een concreet gebied. Het college van burgemeester en wethouders, het algemeen bestuur van het waterschap, gedeputeerde staten en de Minister die het aangaat kunnen programma's vaststellen. De Omgevingswet kent onder andere verplichte en vrijwillige programma's. In de Omgevingswet zijn een aantal verplichte programma's opgenomen waaronder het waterbeheerprogramma dat door de waterschappen wordt vastgesteld.

Decentrale regels:
Decentrale overheden hebben één regeling voor de fysieke leefomgeving voor hun gehele grondgebied. In het omgevingsplan (van gemeenten) en de verordening (van provincies en waterschappen) staan regels over de fysieke leefomgeving. De gemeente kan voor ieder gebied zeggen welke activiteiten zij wel of niet toestaat, bijvoorbeeld wonen, recreatie of bedrijvigheid. Bij omgevingsplan kunnen omgevingswaarden worden vastgesteld. Iedere gemeenteraad stelt voor het gehele grondgebied van de gemeente één omgevingsplan vast. Gemeenten krijgen tot 1 januari 2032 de tijd om het tijdelijk deel van het omgevingsplan en andere regels over de fysieke leefomgeving om te zetten naar een nieuw omgevingsplan. De provinciale staten stellen de omgevingsverordening vast, waarin de regels over de fysieke leefomgeving van de provincie zijn opgenomen. Daarnaast noemt de wet en de algemene maatregelen van bestuur een aantal onderwerpen die de provincie kan regelen en onderwerpen die verplicht moeten worden geregeld. Waterschappen zijn decentrale overheden met een functioneel karakter. De waterschapsverordening wordt door het algemeen bestuur van het waterschap vastgesteld en bevat regels specifiek gericht op het watersysteem en waterstaatswerken binnen het beheergebied van een waterschap.

Algemene rijksregels
In de algemene rijksregels staan in de eerste plaats de regels die nodig zijn voor de werking van het stelsel van de Omgevingswet. Deze regels vormen de grondslag voor de instrumenten, en de taken en bevoegdheden van overheden. De regels bevatten ook de normen voor de kwaliteit van de leefomgeving die het rijk stelt in omgevingswaarden. Daarnaast staat in de algemene rijksregels de regels van het Rijks die van invloed zijn op het beleid van decentrale overheden (Besluit kwaliteit leefomgeving, Bkl). Het besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) bevatten rijksregels voor activiteiten in de leefomgeving.

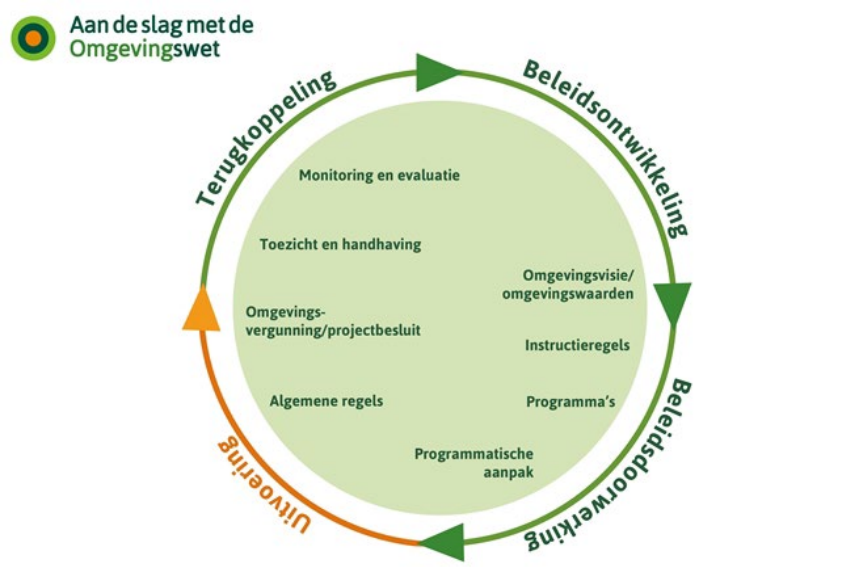
Omgevingsvergunning
Voor sommige activiteiten geldt een vergunningplicht: de plicht om eerst een vergunning aan te vragen bij het bevoegd gezag. Vergunningplichtige activiteiten worden aangewezen door het Rijk in de Omgevingswet, het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) en het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl). Vergunningplichtige activiteiten worden decentraal door de provincie aangewezen in de omgevingsverordening, door de gemeente in het omgevingsplan en door het waterschap in de waterschapsverordening.

Projectbesluit
Het projectbesluit is een instrument voor waterschappen, provincies en het Rijk voor het mogelijk maken van vaak complexe projecten met een publiek belang. Voorbeelden zijn de aanleg of uitbreiding van een snelweg of de versterking van een primaire waterkering. Ook kan het gaan om private

initiatieven die samenvallen met het bereiken van publieke doelen voor de fysieke leefomgeving. Voorbeelden hiervan zijn de ontwikkeling van nieuwe natuur of energie-infrastructuur in samenwerking met een private initiatiefnemer.

Tabel 4: De beleidscyclus uitgelicht

Met de beleidscyclus kan je beleid maken. Als je beleid maakt voor de fysieke leefomgeving biedt de Omgevingswet de instrumenten en die sluiten aan op de beleidscyclus. Maar er is geen sprake van een vaste volgorde, onderlinge afhankelijkheid of verplichte samenhang. De samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving gaat over de samenhang tussen de belangen van de leefomgeving, water, bodem, natuur, milieu, archeologie, etc. Die samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving krijgt een plek in de omgevingsvisie en is in het omgevingsplan waarin het ook van belang is dat wordt gekeken naar het ETFAL, de evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Om te komen tot een goede omgevingsvisie is het van belang om integraal te werken, dus ook andere belanghebbenden, de waterschappen, GGD 's etc. te betrekken bij het opstellen. De programma's en omgevingswaarden kunnen vervolgens prima sectoraal en/of gebiedsgericht zijn. Vervolgens worden in de algemene regels en de decentrale regels in het omgevingsplan bepaald welke activiteiten vergunningplichtig (of meld/informatieplichtig zijn). En wordt bij het verlenen van vergunningen beoordeeld of de vergunning kan worden verleend, waarvoor vaak een sectoraal beoordelingskader nodig is.

Afbeelding 1: de beleidscyclus (bron: iplo.nl).

2.1.1.2 Bevindingen per overheidslaag

Uit de interviews blijkt dat de vraag of sprake is van een samenhangende benadering, per instrument anders wordt beantwoord.

Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties

Projectbesluiten
Bij projectbesluiten worden volgens verschillende Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties alle relevante thema's uit de fysieke leefomgeving meegenomen of is die wens er in ieder geval. Vanwege de urgentie van bepaalde projecten is het volgens de ondervraagden een uitdaging om de balans te vinden

tussen die integrale benadering en snelheid. Daar komt bij dat het projectbesluit een nieuw instrument is en de Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties in 2025 nog ervaring op doen met de toepassing daarvan.

Omgevingsvergunningen
In de interviews wordt aangegeven dat vergunningaanvragen worden getoetst aan het beoordelingskader uit het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl). Thema's die een onderdeel zijn van dat toetsingskader worden betrokken bij de beoordeling van de aanvraag.

De wet biedt aan een initiatiefnemer de mogelijkheid om voor de verschillende activiteiten waaruit een initiatief of project bestaat, meerdere aanvragen in te dienen, verspreid over langere of korter periode. Dit wordt door het bevoegde gezag ervaren als versnippering, maar is een keuze die de Omgevingswet aan de initiatiefnemer laat.

Deze mogelijkheid om losse aanvragen in te dienen wordt door een uitvoeringsorganisatie ervaren als een nadeel, omdat het een integrale en gelijktijdige beoordeling van de verschillende activiteiten die tot een initiatief behoren belemmert.

Provincies

Omgevingsvisie
Uit de interviews blijkt dat er bij de totstandkoming van een omgevingsvisie wordt gestreefd naar een integrale, samenhangende benadering van de thema's. Tijdens een bijeenkomst gaven alle aanwezige provincies aan dat het een worsteling is om alle sectorale beleidsthema's in één omgevingsvisie te verenigen. De geïnterviewde provincies gaven aan, dat dit ertoe leidt dat dat een strategische, integrale omgevingsvisie soms weinig concreet is.

In een bijeenkomst wordt bovendien herkend, dat een integrale afweging wordt bemoeilijkt, doordat de organisatie van de provincie anders moet worden ingericht.

Programma
Uit de interviews blijkt dat programma's vaak thematisch of sectoraal worden opgesteld. Een provincie werkt met een omgevingsprogramma waarin alle ruimtelijke ontwikkelingen worden vertaald. Andere programma's bevatten uitvoeringsmaatregelen of uitvoeringsagenda's. Deze programma's zijn sectoraal maar de geïnterviewde provincies gaven aan, dat het wenselijk is dat sectorale programma's inhoudelijk gekoppeld worden aan de omgevingsvisie. Men wil zoveel mogelijk voorkomen dat er losse programma's worden vastgesteld, die geen samenhang hebben met de omgevingsvisie. De vraag is dan hoe de samenhang tussen alle programma's wordt gewaarborgd. Provincies geven aan dat het veel sturing vergt binnen de provinciale organisatie om de samenhang van het beleidshuis te waarborgen. Daarbij speelt ook een politiek-bestuurlijk element, de portefeuilleverdeling, een rol.[7]

Omgevingsvergunning
In een bijeenkomst wordt door provincies herkend, dat initiatiefnemers activiteiten die bij een project horen versnipperd aanvragen. Dat houdt in dat alle activiteiten los, en in de tijd verspreid, worden aangevraagd. In deze bijeenkomst wordt bovendien de vrees geuit dat er voor sommige activiteiten überhaupt geen aanvraag wordt ingediend, omdat gemeenten initiatiefnemers daar niet op wijzen.

In de bijeenkomst werd overigens opgemerkt dat van een integrale benadering op vergunningenniveau niet of niet altijd sprake is of kan zijn, gelet op het wettelijke toetsingskader. Het beoordelingskader voor

[7] Zie ook de uitwerking onder 3.1 (uitvoeringsprincipe integraal werken).

aanvragen is immers – vaak – sectoraal bepaald. Ook is de aanhaakplicht vervallen. Dit leidt ertoe dat aanvragen om een omgevingsvergunning voor de verschillende activiteiten waaruit een project bestaat, niet integraal of samenhangend beoordeeld kunnen worden.

Tabel 5: de aanhaakplicht en onlosmakelijke samenhang vervallen

De aanhaakplicht:
Onder het oude recht gold er op basis van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) een verplichting voor een initiatiefnemer om een omgevingsvergunning en een eventuele noodzakelijke toestemming op grond van de Wet natuurbescherming (Wnb) gezamenlijk aan te vragen, als de vergunningaanvrager eerst de omgevingsvergunning aanvraagt. De toestemmingen ingevolge de Wnb en de Wabo doorliepen dan één gezamenlijke procedure.

Onlosmakelijke samenhang:
Onder het oude recht bepaalde de Wabo dat de aanvrager van een omgevingsvergunning er zorg voor moest dragen dat zijn aanvraag betrekking heeft op alle onlosmakelijke activiteiten binnen het betrokken project. Er was sprake van onlosmakelijke samenhang wanneer een feitelijke handeling bestond uit meerdere vergunningplichtige activiteiten die fysiek en in de tijd niet van elkaar te onderscheiden waren.

Vervallen onder de Omgevingswet:
Onder de Omgevingswet is de aanhaakplicht en de eis van onlosmakelijke samenhang vervallen. Het beoogde doel is dat voorkomen wordt dat de aanvrager moet investeren in een vergunningaanvraag voor een bepaalde activiteit, terwijl het nog niet zeker is of de omgevingsvergunning voor een andere activiteit überhaupt vergunbaar is.

Waterschappen
In de interviews wordt aangegeven, dat waterschappen slechts de waterbelangen bij vergunningaanvragen mogen beoordelen. De meerderheid van de ondervraagden is het erover eens dat een bredere toetsing gezien de bevoegdheden van waterschappen ook niet is toegestaan. Eén waterschap geeft aan dat alle relevante thema's via het actualiseren van de visies wel worden meegenomen.

Gemeenten
Tijdens interviews en bijeenkomsten wordt herkend dat het bewerkstelligen van een samenhangende benadering een cultuuromslag vergt, die nog niet overal in de organisatie van gemeenten heeft plaatsgevonden. Wel wordt over het algemeen erkend dat de Omgevingswet het integrale werken wel zal bevorderen.

Omgevingsvisie
Uit de interviews blijkt dat het aanbrengen van samenhang tussen verschillende thema's in de omgevingsvisie een doelstelling is waar gemeenten van op de hoogte zijn en ook naar streven. Meerdere gemeenten geven echter aan dat de structuur van hun omgevingsvisie op dit moment nog niet (volledig) voldoet aan de eisen van de Omgevingswet. Vaak zijn er nog meerder beleidsdocumenten, voor verschillende thema's. Het beeld is, dat er wordt gewerkt aan een nieuwe, integrale visie.

Omgevingsplan
Wat betreft de omgevingsplannen, blijkt uit de interviews dat gemeenten over het algemeen nog onvoldoende zijn gevorderd met het vaststellen van definitieve omgevingsplannen en/of de bestuurlijke besluitvorming daaromheen om te kunnen beoordelen of alle relevante thema's uit de fysieke

leefomgeving worden meegenomen. Men is vaak nog zoekende hoe dit moet worden vorm gegeven. Veel gemeenten zijn aan de slag met het beleidsneutraal omzetten van het tijdelijk deel van het omgevingsplan. Om die reden worden in het omgevingsplan (nog) niet alle relevante thema's meegenomen. Gemeenten hebben tot 1 januari 2032 de tijd om een integraal omgevingsplan op te stellen.

Tabel 6: confettikanon toegelicht

In de Omgevingswet is het begrip 'inrichting' uit de Wet milieubeheer komen te vervallen. In plaats daarvan staat nu de milieubelastende activiteit (MBA) centraal.

Voor bedrijven met beperkte milieugevolgen gelden nu enkel nog rijksregels voor specifieke activiteiten maar niet meer voor het hele bedrijf. Voor zover er nog algemene rijksregels golden zijn deze overgedragen naar gemeenten en waterschappen.

Bedrijven met grotere milieugevolgen worden zo mogelijk (net als onder oud recht) met algemene regels als één bedrijf gereguleerd, alleen voor de activiteiten van het bedrijf waar de milieueffecten uit voortkomen die individueel beoordeeld moeten worden geldt (onder de Omgevingswet nu) een vergunningplicht. Voorheen gold die vergunningplicht voor het hele bedrijf. Deze verandering beperkt naast de omvang van vergunningaanvragen ook het aantal momenten waarop een vergunning bij verandering van activiteiten moet worden aangepast.

Voor bedrijven met de zwaarste milieugevolgen, complexe bedrijven, blijft de vergunningplicht voor het hele bedrijf gelden. Deze vergunning is het centrale instrument om de milieugevolgen voor dit type bedrijven te reguleren.

De algemene rijksregels zijn zo veel mogelijk naar deelactiviteiten geordend, zodat de relevante regels voor bedrijven beter toegankelijk zijn en minder onduidelijkheid bestaat over de vraag of een regel geldt of niet. In gevallen waar een vergunningaanvraag (of een melding of informatieverstrekking) over een of meer deelactiviteiten gaat en niet over het hele bedrijf, kan het voorkomen dat het bevoegd gezag informatie over het bedrijf verspreid over verschillende aanvragen (of meldingen en informatie) ontvangt. Dit over verschillende documenten verspreid binnenkomen van informatie over een bedrijf wordt confettikanon genoemd en kan extra administratieve handelingen voor het bevoegd gezag betekenen. Het kan ook het in samenhang beoordelen van het bedrijf bemoeilijken. Door het missen van delen van de activiteiten is het bijvoorbeeld lastig in te zien of de begrenzing correct doorgegeven is en of er sprake is van een vergunningplicht naast (of in plaats van) een meld- of informatieplicht.

Voor bedrijven met beperkte milieugevolgen is het in samenhang beoordelen van het bedrijf niet nodig. Voor bedrijven met grotere milieugevolgen en complexe bedrijven wel. Sommige rijksregels dwingen daartoe. Ook kunnen decentrale overheden zelf regels stellen die hiertoe dwingen.

Overheden gebruiken de term confettikanon ook voor aanvragen voor vergunningplichtige (niet-milieubelastende) activiteiten. Als een project bestaat uit meerdere vergunningplichtige activiteiten dan kunnen aanvragen los van elkaar en verspreid in de tijd worden ingediend. Dit raakt aan het loslaten van het vereiste van onlosmakelijke samenhang en het vervallen van de aanhaakplicht (zie tabel 5).

Omgevingsvergunning

Een aantal van de bij het onderzoek betrokken gemeenten heeft de ervaring, dat aanvragen om een omgevingsvergunning voor de verschillende activiteiten waaruit een project bestaat, door initiatiefnemers

worden gesplitst. Bovendien worden omgevingsvergunningen vaak verspreid over een ruime periode, los van elkaar aangevraagd. Binnen de wet wordt deze mogelijkheid gegeven en een initiatiefnemer is niet verplicht om aanvragen voor activiteiten te bundelen. Erkend wordt, dat het bevoegd gezag niet kan afdwingen dat aanvragen voor alle activiteiten van een initiatief gelijktijdig worden ingediend. Gemeenten geven aan dat het daardoor lastig is om een overzicht te krijgen van het gehele initiatief. Dit wordt door een gemeente aangeduid als het “confettikanon”. Het systeem bedeelt verschillende elementen toe aan verschillende onderdelen in de organisatie. Een gemeente meent, dat dit zorgt voor versnippering waardoor de integraliteit verdwijnt die juist beoogd werd met de Omgevingswet.

2.1.2 Overheden betrekken de belangen van burgers, bedrijven en maatschappelijk partners in het ontwikkelen en uitvoeren van hun omgevingsbeleid

2.1.2.1 Toelichting en indicatoren

De samenhang die de wetgever met de Omgevingswet voor ogen heeft gaat ook over het aanbrengen van samenhang tussen belangen in de fysieke leefomgeving. Overheden dienen daarom in het maken van hun leefomgevingsbeleid, zoals omgevingsvisies, inbreng vanuit de maatschappij te organiseren om een integraal beeld te krijgen van de belangen en daar in de ontwikkeling en uitvoering van beleid rekening mee te houden. Overheden en maatschappelijke partners worden daarbij gestimuleerd om over de grenzen van de eigen verantwoordelijkheid heen te kijken. Met de onderstaande indicator(en) wordt inzichtelijk gemaakt hoe het betrekken van en samenhang aanbrengen tussen de verschillende belangen vorm krijgt.

[75] Hebben bevoegd gezagen informele of formele processen ingericht om participatie te organiseren bij de inzet van het instrumentarium?
[76] Gebruiken overheden opgedane inzichten over belangen van burgers, bedrijven en maatschappelijk partners om hun beleid aan te scherpen?
[77] Voelen burgers, bedrijven en maatschappelijke partners zich gehoord in het participatieproces bij beleidsontwikkeling?

2.1.2.2 Bevindingen per overheidslaag

Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties
Op Rijksniveau is participatie zowel informeel als formeel ingericht bij de inzet van instrumenten, aldus de geïnterviewden. Voor de nationale omgevingsvisie en voor nationale programma’s wordt een participatieproces ingericht.

Daarnaast vindt er participatie plaats in het kader van een projectbesluit (met de terinzagelegging van het voornemen en participatieplan) en in het kader van de milieueffectrapportage (met de notitie reikwijdte en detailniveau). In dit proces wordt zowel formeel als informeel samengewerkt met andere betrokken partijen in de communicatie naar de omgeving. Hoewel de Omgevingswet veel ruimte laat voor de precieze uitvoering van participatie, wordt er opgemerkt dat er vooralsnog aangesloten wordt bij participatievormen die vóór de Omgevingswet werden gebruikt.

Eén van de geïnterviewden geeft aan dat bij losse vergunningen participatie minder is ingericht.

Provincies
Uit de interviews blijkt, dat provincies allemaal participatie toepassen bij de inzet van het instrumentarium. Afhankelijk van de fase waarin het instrument zich bevindt, worden overheden en/of burgers betrokken. Maatschappelijke organisaties en ketenpartners waarderen de mogelijkheid om betrokken te zijn via

participatie. De indruk bestaat, dat burgers zich minder betrokken voelen en dat burgers participatie wisselend beleven.

Een aantal geïnterviewden geeft nadrukkelijk aan dat participatie hoog op de agenda staat. Een enkele provincie geeft aan dat dit voor de Omgevingswet ook al was en de Omgevingswet daarin dus geen verandering in heeft aangebracht.

Verschillende provincies hebben nadrukkelijk aangegeven dat de inbreng van burgers, bedrijven en maatschappelijke partners wordt gebruikt voor het aanscherpen van het omgevingsbeleid.

Waterschappen
Enkele waterschappen geven aan dat participatie formeel is ingericht via de eigen participatieverordening wanneer het gaat om eigen initiatieven. Bij initiatieven die derden bij het waterschap indienen mist die structuur vaak. Een uitzondering hierop is wanneer er sprake is van een projectbesluit.

Gemeenten
Verschillende gemeenten hebben aangegeven dat participatie plaatsvindt bij de ambtshalve inzet van het eigen instrumentarium. Welke vorm deze participatie aanneemt, is afhankelijk van het instrument dat wordt ingezet.

De opgedane inzichten worden door die gemeenten ook gebruikt om hun omgevingsbeleid aan te scherpen. Door enkele gemeenten wordt aangegeven dat het verkrijgen van input van burgers de nodige moeite kost.

Wat betreft de vraag of burgers, bedrijven en maatschappelijke partners zich gehoord voelen, geven twee gemeenten aan dat dit zo is, of dat ze in ieder geval het gevoel hebben dat dit zo is. Dit baseren ze mede op de hoeveelheid ingekomen bezwaren en zienswijzen.

Tijdens een thematische bijeenkomst over participatie geven de aanwezigen aan te beschikken over een participatieadviseur, participatiebeleid (stappenplan) en in sommige gevallen een participatieverordening. Een gemeente geeft aan dat er een ontwikkelagenda wordt opgesteld waarin de leerpunten voor participatietrajecten staan. Gezamenlijk wordt het hoofddoel van participatie geschetst, namelijk dat met de kennis van belanghebbenden het plan wordt verbeterd. In het participatieverslag wordt beschreven wat is opgehaald, en wordt gemotiveerd aangegeven wat er met de inbreng is gedaan.

2.1.3 Overheden werken intern (tussen afdelingen en sectoren) en onderling samen bij het opstellen en uitvoeren van hun leefomgevingsbeleid

2.1.3.1 Toelichting en indicatoren

De Omgevingswet beoogt ook samenhang aan te brengen in bestuur- en ambtelijke processen en samenwerking in de fysieke leefomgeving. Dat betekent onder andere dat er per project of activiteit maar één besluit genomen hoeft te worden, ook al gaat het verschillende overheden aan. Deze stroomlijning ‘achter het loket’ stelt hoge eisen aan de afstemming en samenwerking tussen overheden. Besluiten moeten genomen worden met inachtneming van de belangen van iedere betrokken overheid en op elkaar worden afgestemd. Met de onderstaande indicator(en) wordt inzichtelijk gemaakt hoe deze samenhangende benadering gericht op bestuurlijke en ambtelijke processen vorm krijgt.

[78] Worden binnen provincies, gemeenten en waterschappen alle relevante afdelingen betrokken bij het opstellen van een omgevingsvisies, programma’s en decentrale regelgeving?

[79] In hoeverre stemmen overheidsorganen de inzet en inhoud van instrumenten uit de Omgevingswet met elkaar af?
[80] Worden partijen zoals GGD, veiligheidsregio's, netbeheerders, ProRail en Staatsbosbeheer door gemeenten en provincies betrokken bij inzetten van instrumenten?

2.1.3.2 Bevindingen per overheidslaag

Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties
Afstemming binnen de eigen overheidslaag en tussen verschillende overheidslagen vindt volgens de geïnterviewden vooral vanwege de inhoud plaats, bijvoorbeeld via interdepartementale of regionale overleggen, en niet omdat er gebruik wordt gemaakt van een specifiek instrument uit de Omgevingswet.

Eén geïnterviewde geeft aan dat een zo vroeg mogelijke afstemming met de gemeente waar een project ligt gunstig is, omdat er een groot verschil in kennis wordt ervaren.

Provincies
Provincies geven aan met andere overheden samen te (willen) werken. Enkele provincies geven aan dat er wel wordt samengewerkt, maar dat dit vaak incidenteel is. Een structurele samenwerking ontbreekt. Provincies geven aan nog te zoeken naar de wijze waarop gemeenten het beste betrokken kunnen worden om onderwerpen in samenhang te gaan ontwikkelen.

Geconstateerd wordt dat partijen zoals GGD, veiligheidsregio's, netbeheerders, ProRail en Staatsbosbeheer worden betrokken bij het opstellen van beleid en regelgeving. Het verschilt per provincie hoe en in welke mate dit plaatsvindt.

Waterschappen
Wat betreft de interne samenwerking bij het opstellen van beleid en regelgeving blijkt uit de interviews dat dit bij alle waterschappen plaatsvindt. Op welke manier de afdelingen binnen het waterschap worden betrokken verschilt per waterschap.

Over de samenwerking met andere overheden verschillen de ervaringen per waterschap. Bij het ene waterschap verloopt de afstemming met alle overheden goed, bij een ander verschilt het per overheidslaag, en bij weer een ander is de afstemming matig en vaak reactief.

Gemeenten
Eén gemeente geeft aan dat de afstemming met andere overheden alleen plaatsvindt wanneer dat nodig is voor een specifiek onderwerp. Er is wel behoefte aan structurele ondersteuning vanuit de provincie.

Meerdere gemeenten geven aan dat er veel wordt geïnvesteerd in de samenwerking met partijen zoals GGD, veiligheidsregio's, netbeheerders, ProRail en Staatsbosbeheer. Hierdoor is de samenwerking met de partners verbeterd. Erkend wordt dat de Omgevingswet de samenwerking stimuleert.

2.1.4 Overheden brengen intern samenhang aan tussen de instrumenten die zij inzetten in het omgevingsbeleid

2.1.4.1 Toelichting en indicatoren

Onderdeel van de integrale aanpak is voor overheden om de instrumenten in samenhang met elkaar in te zetten. Er is geen doorwerking of vaste volgorde of afhankelijkheid tussen de verschillende instrumenten van de Omgevingswet. De instrumenten uit de Omgevingswet zijn wel afgestemd op de beleidscyclus.

Regels uit omgevingsplannen of verordeningen en maatregelen uit programma's kunnen bijvoorbeeld bijdragen aan de beleidsdoelen uit een omgevingsvisie. Bij dreigende overschrijding van omgevingswaarden vastgelegd in een omgevingsplan, moet een programma worden ingezet om die omgevingswaarden alsnog te behalen. Met de onderstaande indicator(en) wordt inzichtelijk gemaakt hoe deze samenhangende benadering gericht op de verschillende instrumenten van de Omgevingswet vorm krijgt.

[81] Zetten overheden actief in op alle onderdelen van de beleidscyclus en de instrumenten die daarbij horen?
[82] Wordt in omgevingsvisies verwezen naar andere instrumenten waarmee de visie tot uitvoering wordt gebracht en visa versa?
[83] In hoeverre zetten overheden vrijwillige of voorwaardelijke programma's in gekoppeld aan gestelde omgevingswaarden?

2.1.4.2 Bevindingen per overheidslaag

Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties
Eén Rijksdepartement geeft aan dat het werk cyclisch is ingericht (volgens de beleidscyclus). Het domein waar dat departement zich mee bezig houdt is echter heel breed, wat met zich brengt dat er afwegingen gemaakt moeten worden. Dat wordt gezien als een uitdaging. Volgens dat departement wordt in de nationale omgevingsvisie verwezen naar andere instrumenten waarmee de visie tot uitvoering wordt gebracht. In de visie is een uitvoeringsparagraaf opgenomen en er is een uitvoeringsprogramma. Dit is niet anders dan onder de oude wetgeving. Vrijwillige of voorwaardelijke programma's die zijn gekoppeld aan gestelde omgevingswaarden, worden op dit moment door het departement niet ingezet.

Provincies
Alle provincies geven aan actief in te zetten op alle onderdelen van de beleidscyclus. Hoe goed dat gaat verschilt per provincie. Eén provincie geeft aan dat zij en andere provincies worstelen om alle onderdelen van de beleidscyclus op een rij te krijgen. Meerdere provincies geven aan dat programma's vaak sectoraal of gebiedsgericht worden vastgesteld. Het komt voor dat er losse programma's worden vastgesteld en dan is het een uitdaging om het overzicht te behouden. Ook is het een uitdaging om de samenhang tussen de programma's te waarborgen, of de koppeling met de omgevingsvisie.
Twee provincies hebben laten weten dat zij hiervoor een proces hebben ingericht. Zo heeft een van die provincies een coördinatiepunt voor omgevingsbeleid, voor beleidsdoorwerking en voor uitvoering met omgevingsdiensten. Op die manier wordt er volgens de cyclus gewerkt.

Tussen provincies bestaan grote verschillen in het onderling afstemmen van instrumenten. In sommige provincies vindt die afstemming al plaats of is de basis daarvoor gelegd. Zo werkt een provincie met prestatie-indicatoren en monitoring in elk programma, terwijl een andere provincie aangeeft dit slechts deels geregeld te hebben. In dat geval verwijzen andere instrumenten wel naar de visie, maar verwijst de visie niet naar beleidskaders. Weer een andere provincie ervaart de monitoring en koppeling van instrumenten aan de visie nog als een uitdaging. Bij een andere provincie is dit wel gewenst, maar nog in ontwikkeling.

Uit de interviews blijkt, dat omgevingswaarden (nog) niet worden toegepast in vrijwillige programma's. In een bijeenkomst worden hiervoor verschillende oorzaken aangedragen. Een provincie heeft aangegeven dat dit in ontwikkeling is, maar dat de capaciteit (voor het meetbaar kunnen maken van de omgevingswaarden, monitoringsverplichtingen, onderbouwing etc.) hiervoor onzeker is. Vrijwillige programma's heeft een andere provincie wel opgesteld, maar die zijn niet gekoppeld aan omgevingswaarden.

Waterschappen
De geïnterviewde waterschappen zetten niet altijd actief in op de onderdelen van de beleidscyclus en verwijzen in hun visies doorgaans niet naar andere instrumenten, en omgekeerd evenmin. Als reden wordt hiervoor gegeven dat het hebben van een visie voor waterschappen niet verplicht is.

Alle geïnterviewde waterschappen geven aan op dit moment geen vrijwillige programma's te hebben.

Gemeenten
Verschillende gemeenten geven aan dat in de (ontwerp)omgevingsvisie wordt verwezen naar andere instrumenten, maar dat er ook nog uitdagingen en ontwikkelingen zijn. Die uitdagingen en ontwikkelingen bestaan uit de koppeling van de omgevingsvisie met uitvoeringsprogramma's, capaciteit, financiële middelen, beleidskaders en doorverwijzingen naar uitvoeringsinstrumenten.

Een gemeente geeft aan dat er nog sprake is van een sectorale werkwijze binnen de gemeente. Zolang die werkwijze niet verandert, zal een integrale beleidscyclus voor de fysieke leefomgeving volgens die gemeente niet gaan werken. In een andere gemeente wordt in de nieuwe omgevingsvisie wel verwezen naar andere instrumenten, maar de koppeling met uitvoeringsprogramma's is nog in ontwikkeling.

Verschillende gemeenten geven aan nog niet gestart te zijn met vrijwillige of voorwaardelijke programma's die zijn gekoppeld aan gestelde omgevingswaarden. Eén gemeente geeft hierbij aan wel programma's te willen maken, maar eerst nog kennis op moet doen over de werking daarvan. Een andere gemeente verwacht mogelijk in de toekomst een programma 'veilig en gezonde leefomgeving' te koppelen aan omgevingswaarden.

2.2 Het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte

Met de Omgevingswet moet de samenleving in staat zijn om eenvoudiger en beter dan nu de fysieke leefomgeving op de gewenste kwaliteit te brengen en te houden en tegelijkertijd moet er voldoende ruimte zijn voor activiteiten van burgers en bedrijven. Overheden dienen in hun beleid en de uitvoering daarvan de balans te vinden tussen beschermen en benutten. Daarvoor biedt de Omgevingswet meer keuzeruimte om doelen voor de leefomgeving te bereiken. In de Monitor wordt informatie verzameld over hoe overheden die keuzeruimte creëren en gebruiken.

Indicatoren die bij dit verbeterdoel horen zijn 84 t/m 93.

Tabel 7: Maatwerk uitgelicht

Maatwerk
In bepaalde gevallen is het van belang uniforme regels te stellen over activiteiten in de fysieke leefomgeving en in andere, vaak complexe, gevallen is maatwerk wenselijk. De Omgevingswet zorgt voor meer mogelijkheden voor initiatieven en voor lokaal maatwerk.

Maatwerkregel
Een maatwerkregel is een lokale uitwerking van een algemene regel van het Rijk of de provincie. Decentrale bestuursorganen kunnen alleen maatwerkregels stellen als ze daarvoor de bevoegdheid krijgen van een hoger bestuursorgaan. Een maatwerkregel kan door provincies, gemeenten of waterschappen worden ingezet bij onvoorziene situaties, bijzondere gevallen, lokale omstandigheden of het bereiken van ambities voor de kwaliteit van de fysieke leefomgeving.

Maatwerkvoorschrift
Met een maatwerkvoorschrift kan het bevoegd gezag in individuele gevallen afwijken van algemene regels voor activiteiten. Een maatwerkvoorschrift is alleen mogelijk als dit door Rijk, de provincie, de gemeente of het waterschap bij algemene regels is aangegeven.

2.2.1 Overheden gebruiken in hun leefomgevingsbeleid de mogelijkheden om een balans te vinden tussen flexibiliteit en houvast

2.2.1.1 Toelichting en indicatoren

De Omgevingswet geeft overheden de mogelijkheid een meer flexibele aanpak te hanteren in hun omgevingsbeleid. Zo kunnen overheden met maatwerkvoorschriften regelgeving aanpassen voor specifieke gevallen. Deze flexibiliteit kan echter ook leiden tot minder voorspelbaarheid en rechtszekerheid. Uniforme regels hebben als voordeel dat ze burgers en bedrijven meer houvast bieden. Overheden zullen met de Omgevingswet hierin een balans moeten zoeken om de juiste mate van flexibiliteit en houvast te bieden voor de samenleving. Met de onderstaande indicator(en) maken we inzichtelijk hoe overheden invulling geven aan deze balans.

Tabel 8: “decentraal, tenzij” – principe

De Omgevingswet gaat uit van het subsidiariteitsbeginsel (“decentraal, tenzij”). Decentraal, tenzij betekent dat het laagste overheidsniveau de meeste taken en bevoegdheden rond de fysieke leefomgeving krijgt. De gemeenten staan aan de basis voor de algemene zorg voor de fysieke leefomgeving. De waterschapen hebben de functionele zorg voor het waterbeheer. De provincie of het Rijk oefenen de taken alleen uit als een provincie of een nationaal belang niet op een doelmatige en een doeltreffende wijze door het gemeentebestuur kan worden behartigd of als dit nodig is voor een doelmatige en een doeltreffende uitoefening van de taken en de bevoegdheden op grond van deze wet of de uitvoering van een internationaalrechtelijke verplichting.

[84] Hoe maken overheden de afweging tussen uniforme regelgeving en maatwerk?
[85] Hoe bieden overheden maatwerk aan initiatiefnemers?
[86] Hoe bieden overheden gebiedsgericht maatwerk met locatie specifieke regelgeving?
[87] Hoe vaak worden er maatwerkvoorschriften vastgesteld ten aanzien van bodem en infrastructuur? In hoeverre worden deze maatwerkvoorschriften soepeler of strenger vastgesteld dan de geldende algemene regel?

2.2.1.2 Bevindingen per overheidslaag

Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties
Verschillende Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties geven aan dat er maatwerk plaatsvindt. Uit de interviews blijkt dat het (nog) onduidelijk is of de Omgevingswet invloed heeft op de hoeveelheid maatwerk en op de manier waarop het maatwerk plaatsvindt.

Tijdens een bijeenkomst werd aangegeven dat maatwerk de uitzondering is en dat de afweging tussen uniforme regelgeving en maatwerk op Rijksniveau plaatsvindt bij het bepalen of een activiteit vergunningplichtig moet zijn.

Uit de interviews blijkt verder dat het bieden van maatwerk over het algemeen plaatsvindt op het niveau van vergunningverlening of bij het doen van meldingen en de (in)formele overleggen die daarbij plaatsvinden.

Wat betreft de wens vanuit initiatiefnemers, zijn de ervaringen van Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties verschillend. De een geeft aan dat initiatiefnemers behoefte hebben aan algemene regels, terwijl een ander aangeeft dat initiatiefnemers behoefte hebben aan maatwerk. In individuele gevallen worden er maatwerkvoorschriften vastgesteld, als het Bal daarvoor de mogelijkheid biedt.

Provincies

Maatwerkregels

Eén provincie geeft aan dat in de omgevingsverordening aan gemeenten bewust de ruimte wordt geboden om van de uniforme regelgeving af te wijken door in het omgevingsplan maatwerkregels vast te stellen.

Afwegingsruimte of maatwerk in omgevingsverordening

Enkele provincies geven aan dat maatwerk en de ruimte daarvoor op verschillende manieren worden toegepast en gefaciliteerd, dat kan ook via open normen en beleidsregels.

Maatwerk bij concrete initiatieven

Uit de interviews blijkt dat bij concrete initiatieven of ontwikkelingen veel tijd en energie wordt gestoken in vooroverleg, niet alleen met de initiatiefnemer maar ook met andere betrokken overheden. Voor complexe casussen wordt er bijvoorbeeld door gemeenten een omgevingstafel georganiseerd, waarvoor de provincie wordt uitgenodigd. In het vooroverleg is ruimte voor maatwerk.

Gebiedsgericht maatwerk

Daarnaast geven provincies aan dat gebiedsgericht maatwerk wordt toegepast. Eén van die provincies merkt ook op dat de aandacht voor gebiedsgericht maatwerk groeit, maar dat dit belemmerd wordt door gebiedsoverstijgende knelpunten zoals stikstof.

Waterschappen

Maatwerk of afwegingsruimte in regelgeving

De bevindingen uit de interviews laten zien dat er verschillen zijn tussen waterschappen in het creëren van afwegingsruimte of mogelijkheden voor maatwerk in regelgeving. Eén waterschap geeft aan beleidsneutraal te zijn overgegaan (qua regelgeving). Deze regelgeving biedt enige ruimte voor maatwerk, maar dat moet zich nog ontwikkelen. Een ander waterschap merkt op dat het bewust afwegingsruimte creëert en dat dit een doorlopend proces is. Weer een ander waterschap laat weten nauwelijks bewust afwegingsruimte te creëren.

Gebiedsgericht maatwerk

Twee waterschappen geven aan dat er een verschuiving heeft plaatsgevonden van de situatie waarin voor ieder waterschap binnen de provincie dezelfde uniforme regels golden, naar gebiedsgerichte regelgeving, waardoor de regels tussen gebieden steeds meer uiteenlopen. In die zin is er dus al sprake van gebiedsgericht maatwerk.

De bevindingen uit de interviews geven aanleiding voor de conclusie dat waterschappen verschillend omgaan met gebiedsgericht maatwerk. Een waterschap geeft aan dat locatie-specifieke regelgeving of programma's niet aanwezig zijn. Een ander waterschap laat weten gebruik te maken van een positieve grondhouding en gebiedsgericht maatwerk toe te passen. Locatie-specifieke regelgeving wordt

stapsgewijs toegepast. Tot slot geeft een waterschap aan maatwerk weinig te benutten en dat het afhangt van de lokale situatie.

Maatwerk bij concrete initiatieven
De afweging tussen het volgen van de uniforme regelgeving of het mogelijk maken van maatwerk wordt voor concrete initiatieven vooral in het vooroverleg gemaakt. Daarin wordt gekeken naar de ruimte binnen de algemene regelgeving.
Meerdere waterschappen merken op dat ze van initiatiefnemers weinig verzoeken om maatwerk ontvangen.

Eén waterschap heeft aangegeven dat er zelden maatwerkvoorschriften ten aanzien van bodem en infrastructuur worden vastgesteld. Wanneer deze wel zijn vastgesteld kunnen in het ene geval soepeler zijn en in het andere geval strenger.

Gemeenten

Maatwerkregels
Uit de interviews blijkt dat de geïnterviewde gemeenten over het algemeen nog weinig gebruik maken van maatwerkregels in het omgevingsplan. Gemeenten zijn nog bezig om standaardregelsets te maken. Veel van de geïnterviewde gemeenten willen beleidsarm overgaan naar het nieuwe omgevingsplan. In de interviews wordt verwoord, dat gemeenteraden niet gelijk de hele breedte van de Omgevingswet benutten. Om die reden worden maatwerkregels op dit moment alleen toegepast als dat moet.

Maatwerk bij concrete initiatieven
Uit de interviews blijkt dat voor concrete initiatieven en ontwikkelingen er wel maatwerk mogelijk is. Initiatieven worden vaak behandeld via omgevingstafels (vooroverleg). Dit werd voor de Omgevingswet ook al gedaan. Eén gemeente geeft daarbij aan dat de afweging tussen uniforme regelgeving en maatwerk bij concrete initiatieven strenger wordt beoordeeld sinds de invoering van de Omgevingswet. In het interview wordt het voorbeeld genoemd van het bindend adviesrecht van de gemeenteraad bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit.

Gemeenten zijn het erover eens dat het bieden van maatwerk aan initiatiefnemers niet is veranderd onder de Omgevingswet. Daar waar het mogelijk is passen gemeenten maatwerk toe bij concrete initiatieven of ontwikkelingen. Eén gemeente merkt op dat de Omgevingswet wel meer ruimte biedt aan initiatiefnemers om met gemeenten in gesprek te gaan. Ook wordt benadrukt dat individueel maatwerk niet mag leiden tot willekeur en dat een gelijk speelveld moet worden gewaarborgd. Dit wordt bevestigd in een bijeenkomst, waarbij ook werd aangegeven dat het vooroverleg heel veel tijd kost, niet alleen voor overheden maar ook voor bedrijven.

Gebiedsgericht maatwerk
Tussen gemeenten bestaan er verschillen over het aanpakken van gebiedsgericht maatwerk. Een gemeente geeft aan hierin een faciliterende rol te spelen en dit af te laten hangen van de initiatieven die de gemeente ontvangt. Twee andere gemeenten geven aan dat dit nog in ontwikkeling is. Weer een andere gemeente geeft aan eerder themagericht te werken in plaats van gebiedsgericht.

Maatwerkvoorschriften
Het stellen van maatwerkvoorschriften ten aanzien van bodem is in veel gemeenten een onderwerp van discussie en ook een onderwerp waaraan gewerkt wordt. Maatwerk wordt over het algemeen toegestaan, maar wat daarin mogelijk is, verschilt per situatie.

Twee gemeenten geven aan dat het toepassen van maatwerk voor sommige onderwerpen niet bij de gemeente maar bij de omgevingsdienst ligt. Omgevingsdiensten maken gebruik van de mogelijkheid om maatwerkvoorschriften vast te stellen, als het Bal daar de mogelijkheid voor biedt. Dat wordt in overleg met de initiatiefnemer gedaan. In sommige gevallen vraagt de initiatiefnemer zelf om maatwerk, omdat het bedrijf graag voorschriften wil hebben die aansluiten bij de specifieke situatie van het bedrijf.

Een omgevingsdienst zegt te herkennen dat er maatwerkvoorschriften worden toegepast. Maatwerkregels in omgevingsplannen heeft deze omgevingsdienst nog niet gezien.

2.2.2 Overheden maken gebruik van de afwegingsruimte die algemene regels bieden

2.2.2.1 Toelichting en indicatoren

De AMvB's onder de Omgevingswet geven een zekere afwegingsruimte voor bevoegde gezagen. Deze afwegingsruimte kan onderdeel zijn van instructieregels van het Rijk of de provincie, maar gemeenten en waterschappen kunnen ook hun eigen afwegingsruimte creëren. Bijvoorbeeld door in het omgevingsplan of de waterschapsverordening open normen op te nemen. Overheden kunnen deze afwegingsruimte gebruiken om, binnen de gestelde kaders, een actieve en flexibele aanpak mogelijk te maken. Die ruimte kan nodig zijn in verband met bijvoorbeeld bijzondere lokale situaties, complexe gebieden of gebiedsoverstijgende belangen. Daarnaast biedt het stelsel van de Omgevingswet flexibiliteit bij initiatieven doordat het bij algemene rijksregels maatwerkregels, maatwerkvoorschriften en gelijkwaardige maatregelen mogelijk maakt. Met de onderstaande indicator(en) maken we inzichtelijk hoe overheden met deze afwegingsruimte in algemene regels omgaan:

[88] Gebruiken overheden de afwegingsruimte die algemene regelgeving biedt alvorens maatwerkregels of -voorschriften toe te passen?
[89] Wordt door initiatiefnemers gezocht naar de mogelijkheden die algemene regelgeving biedt alvorens om maatwerkvoorschriften wordt gevraagd?
[90] Creëren overheden bewust afwegingsruimte in hun regelgeving en zo ja, hoe?

2.2.2.2 Bevindingen per overheidslaag

Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties
Enkele Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties geven aan de aanwezige afwegingsruimte te benutten. Of dat voldoende is voor het specifieke geval hangt van verschillende factoren af, waaronder politieke keuzes die gemaakt worden.

In de interviews geven Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties aan dat er gezocht wordt naar maatwerk door initiatiefnemers. Hoe ver dit ontwikkeld is en of dit gewenst is vanuit de overheid verschilt per Rijksdepartement en uitvoeringsorganisatie.

Uit de interviews blijkt dat op Rijksniveau door bestuursorganen geen gebruik wordt gemaakt van maatwerkregels omdat de bevoegdheden tot het stellen van maatwerkregels zijn opgenomen in algemene maatregelen van bestuur, zoals het Bal, en zijn overgelaten aan decentrale overheden.

Dit ligt anders voor maatwerkvoorschriften, die worden door bestuursorganen op Rijksniveau in concrete gevallen worden vastgesteld.

Provincies

In interviews wordt aangegeven dat aan gemeenten ruimte wordt geboden voor maatwerk, via de afwijkingsmogelijkheden op basis van de instructieregels die de provincie opstelt. Twee provincies geven aan bewust afweegruimte te creëren in de omgevingsverordening, maar dat dit staande praktijk is en de Omgevingswet hier niet voor een verandering heeft gezorgd.

Waterschappen
Uit interviews blijkt dat waterschappen tot nu toe weinig te maken hebben gehad met maatwerkverzoeken en daardoor niet hebben gezocht naar de afwegingsruimte die regelgeving biedt.

Ten aanzien van de mogelijkheid om afweegruimte te creëren in de regelgeving komt er uit de interviews geen eenduidig beeld naar voren. Een waterschap geeft aan dat in de waterschapsverordening bewust afweegruimte is ingebouwd. Een aantal waterschappen hebben dit (nog) niet gedaan. Dit komt omdat zij nog onvoldoende gevorderd zijn in het proces. Een ander waterschap geeft aan hier bewust niet voor te hebben gekozen.

Gemeenten
Uit de interviews komt geen eenduidig beeld naar voren van de wijze waarop gemeenten omgaan met de mogelijkheden tot afwegingsruimte in regelgeving. Enkele gemeenten geven aan hier nog niets over te kunnen zeggen omdat ze nog niet zo ver zijn met het opstellen van een omgevingsplan. Een andere gemeente is hier momenteel mee bezig om de mogelijkheden tot afwegingsruimte per thema aan te pakken (bijvoorbeeld voor het thema geluid of geur). Een aantal malen wordt in interviews aangegeven dat afwegingsruimte ook kan worden vormgegeven door open normen, en door beleid.

Als het gaat om vergunningverlening ligt het gebruiken van de afwegingsruimte die in de regelgeving besloten ligt (vaak) bij de omgevingsdienst. Een gemeente geeft aan beleid te gebruiken voor de gevallen dat er afweegruimte is. Bij concrete initiatieven of ontwikkelingen wordt het vooroverleg gebruikt om de afwegingsruimte te benutten dan wel eventueel maatwerkvoorschriften vast te stellen.

Een omgevingsdienst laat weten gebruik te maken van maatwerkvoorschriften, zeker als het Bal daar de mogelijkheid voor biedt. In een enkel geval vraagt de initiatiefnemer er zelf om.

2.2.3 Colleges van B&W maken gebruik van de mogelijkheden om onderbouwd af te wijken van omgevingsplannen

2.2.3.1 Toelichting en indicatoren

De Omgevingswet biedt colleges de mogelijkheid af te wijken van omgevingsplannen, zolang de verschillende belangen goed worden afgewogen: “Alle regels in het omgevingsplan zijn appellabel en van al die regels kan door middel van een omgevingsvergunning voor een afwijkactiviteit worden afgeweken.” Dit vergroot de bestuurlijke afwegingsruimte voor gemeenten. Voor dergelijke ‘buitenplanse omgevingsplanactiviteiten’ gelden beoordelingsregels uit het Bkl. Met de onderstaande indicator(en) wordt inzichtelijke gemaakt hoe overheden gebruik maken van deze bestuurlijke afwegingsruimte om van omgevingsplannen af te wijken.[8]

[91] Hoe wordt er door colleges van B&W gebruik gemaakt van de mogelijkheid om op aanvraag af te wijken van omgevingsplannen?
[92] Hoe verloopt het proces van belangenafweging bij het afwijken van omgevingsplannen en hoe worden de beoordelingsregels uit het Bkl hierin gebruikt?
[93] In welke type gevallen wordt deze bevoegdheid door colleges van B&W ingezet?

[8] Deze indicatoren richten zich specifiek op gemeenten nu wordt gesproken over de afweging rondom omgevingsplannen en het college van B&W. Deze indicatoren zijn daarom logischerwijs niet bij andere overheidslagen onderzocht.

Tabel 9: omgevingsvergunning omgevingsplanactiviteit toegelicht
Binnenplanse omgevingsplanactiviteit (“OPA”) Een binnenplanse omgevingsplanactiviteit is een activiteit waarvoor in het omgevingsplan is bepaald dat het is verboden deze zonder omgevingsvergunning te verrichten en die niet in strijd is met het omgevingsplan. De aanvraagvereisten en beoordelingsregels voor de omgevingsvergunning staan in het omgevingsplan. **Buitenplanse omgevingsplanactiviteit (“BOPA”)** Als een activiteit niet (geheel) mogelijk is op basis van het omgevingsplan, kan een initiatiefnemer een vergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit aanvragen. Het bevoegd gezag kan de omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit verlenen als de activiteit voldoet aan een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Daarbij moet het bevoegd gezag zich houden aan de beoordelings- en instructieregels uit het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).

2.2.3.2 Bevindingen per overheidslaag

Gemeenten

Uit de interviews blijkt dat het merendeel van de geïnterviewde gemeenten (nog) gebruik maakt van BOPA’s en TAM-IMRO omgevingsplannen. Het wijzigen van het omgevingsplan gebeurt alleen als het echt niet anders kan.

Gemeenten gaan verschillend om met de belangenafweging bij het afwijken van omgevingsplannen. Een gemeente geeft aan moeite te hebben met het bindend adviesrecht bij BOPA’s. Kennis om daar goed mee om te gaan ontbreekt. Uit de interviews blijkt dat bij de belangenafweging gebruik wordt gemaakt van de beoordelingsregels uit het Bkl, en dat binnen het vooroverleg de belangenafweging wordt gemaakt in samenwerking met planologische adviseurs.

Meerdere gemeenten geven aan dat het college de bevoegdheid inzet om BOPA’s te verlenen. Voor welke soort projecten het college dit doet verschilt per gemeente. Twee gemeenten merken op dat het college – via delegatie door de gemeenteraad aan het college – ook het omgevingsplan wijzigen.

2.3 Het versnellen en verbeteren van besluitvorming

De Omgevingswet moet ervoor zorgen dat de besluitvorming over projecten in de leefomgeving sneller en beter wordt. Hierdoor weten initiatiefnemers sneller waar ze aan toe zijn. Het verbeteren én versnellen van de besluitvorming zijn twee doelen die niet automatisch in elkaars verlengde liggen. Overheden zullen hier een goede balans in moeten vinden. De Monitor verzamelt informatie over hoe overheden invulling geven aan deze balans in de praktijk.

Indicatoren die bij dit verbeterdoel horen zijn 94 t/m 101.

2.3.1 Initiatiefnemers, belanghebbenden en overheden ervaren een toename van de kwaliteit van het besluitvormingsproces en de genomen besluiten.

2.3.1.1 Toelichting en indicatoren

De Omgevingswet beoogt de kwaliteit van het besluitvormingsproces en de genomen besluiten te verbeteren door samenhang aan te brengen in het omgevingsrecht. Hierdoor kunnen integrale besluiten genomen worden die de leefomgeving als geheel ten goede komen. Daarnaast geeft de samenhang in de

Omgevingswet dienstverlenende overheidsinstanties de mogelijkheid om hun taakuitvoering te stroomlijnen waardoor de uitvoering wordt geprofessionaliseerd. Met de onderstaande indicator(en) wordt inzichtelijke gemaakt of deze kwaliteitsverbetering door betrokkenen ervaren wordt.

[94] Ervaren initiatiefnemers een verbetering in de kwaliteit van het besluitvormingsproces en de genomen besluiten?
[95] Ervaren overheden (en hun uitvoeringsorganisaties) de mogelijkheid om op basis van de Omgevingswet hun taakvoering te stroomlijnen?

Tabel 10: confettikanon toegelicht

In de Omgevingswet is het begrip 'inrichting' uit de Wet milieubeheer komen te vervallen. In plaats daarvan staat nu de milieubelastende activiteit (MBA) centraal.

Voor bedrijven met beperkte milieugevolgen gelden nu enkel nog rijksregels voor specifieke activiteiten maar niet meer voor het hele bedrijf. Voor zover er nog algemene rijksregels golden zijn deze overgedragen naar gemeenten en waterschappen.

Bedrijven met grotere milieugevolgen worden zo mogelijk (net als onder oud recht) met algemene regels als één bedrijf gereguleerd, alleen voor de activiteiten van het bedrijf waar de milieueffecten uit voortkomen die individueel beoordeeld moeten worden geldt (onder de Omgevingswet nu) een vergunningplicht. Voorheen gold die vergunningplicht voor het hele bedrijf. Deze verandering beperkt naast de omvang van vergunningaanvragen ook het aantal momenten waarop een vergunning bij verandering van activiteiten moet worden aangepast.

Voor bedrijven met de zwaarste milieugevolgen, complexe bedrijven, blijft de vergunningplicht voor het hele bedrijf gelden. Deze vergunning is het centrale instrument om de milieugevolgen voor dit type bedrijven te reguleren.

De algemene rijksregels zijn zo veel mogelijk naar deelactiviteiten geordend, zodat de relevante regels voor bedrijven beter toegankelijk zijn en minder onduidelijkheid bestaat over de vraag of een regel geldt of niet. In gevallen waar een vergunningaanvraag (of een melding of informatieverstrekking) over een of meer deelactiviteiten gaat en niet over het hele bedrijf, kan het voorkomen dat het bevoegd gezag informatie over het bedrijf verspreid over verschillende aanvragen (of meldingen en informatie) ontvangt. Dit over verschillende documenten verspreid binnenkomen van informatie over een bedrijf wordt confettikanon genoemd en kan extra administratieve handelingen voor het bevoegd gezag betekenen. Het kan ook het in samenhang beoordelen van het bedrijf bemoeilijken. Door het missen van delen van de activiteiten is het bijvoorbeeld lastig in te zien of de begrenzing correct doorgegeven is en of er sprake is van een vergunningplicht naast (of in plaats van) een meld- of informatieplicht.

Voor bedrijven met beperkte milieugevolgen is het in samenhang beoordelen van het bedrijf niet nodig. Voor bedrijven met grotere milieugevolgen en complexe bedrijven wel. Sommige rijksregels dwingen daartoe. Ook kunnen decentrale overheden zelf regels stellen die hiertoe dwingen.

Overheden gebruiken de term confettikanon ook voor aanvragen voor vergunningplichtige (niet-milieubelastende) activiteiten. Als een project bestaat uit meerdere vergunningplichtige activiteiten dan kunnen aanvragen los van elkaar en verspreid in de tijd worden ingediend. Dit raakt aan het loslaten van het vereiste van onlosmakelijke samenhang en het vervallen van de aanhaakplicht (zie tabel 5).

2.3.1.2 Bevindingen per overheidslaag

Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties
Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties ervaren de mogelijkheid om hun taakvoering te stroomlijnen verschillend. Een van hen geeft aan te merken dat de besluiten steeds beter worden. Een ander laat weten het stroomlijnen niet te ervaren en nog erg aan het zoeken te zijn naar de juiste modus, met name bij meervoudige aanvragen.

In een bijeenkomst wordt aangegeven dat het aantal meldingen en informatieplichten leiden tot verwarring bij initiatiefnemers. Er is sprake van versnippering bij het aanleveren van informatie voor activiteiten waardoor het bevoegde gezag geen zicht heeft op geheel.

Provincies
Twee provincies ervaren de mogelijkheid om de taakvoering te stroomlijnen. De Omgevingswet speelt hier een rol in, maar ook de taakverdeling uit de Provinciewet draagt hieraan bij. Een andere provincie merkt geen verschil omdat de complexiteit van de inhoudelijke beoordeling gelijk is gebleven.

In een bijeenkomst geven provincies aan dat de activiteiten waaruit een project bestaat, vaak los van elkaar worden aangevraagd. Dit leidt tot versnippering. Bij de geïnterviewden bestaat het beeld dat dit komt omdat de regelgeving complex en versnipperd is.

Waterschappen
Waterschappen geven aan de mogelijkheid om de taakvoering te stroomlijnen te herkennen, maar dat dit in ontwikkeling is. De coördinatie met andere overheden gaat nog niet altijd goed.

Gemeenten
Gemeenten geven aan moeilijk te kunnen inschatten of en in hoeverre initiatiefnemers verbetering van de kwaliteit van het besluitvormingsproces en de genomen besluiten ervaren. Zo geeft een gemeente aan dat uit een klanttevredenheidsonderzoek eind 2024 bleek dat de doorlooptijd verbeterd is, maar dat dit niets zegt over de tevredenheid van de initiatiefnemer.

Gemeenten ervaren niet de mogelijkheid om de taakvoering te stroomlijnen. Een gemeente geeft aan vooral vertraging te ervaren bij BOPA's door de onderzoeken die daarvoor nodig zijn. De ervaring van een andere gemeente sluit hierbij aan. Weinig capaciteit en financiële slagkracht is daar een oorzaak van.

Gemeenten ervaren onduidelijkheid en versnippering door het 'confettikanon' bij vergunningverlening. Doordat vergunningen worden verdeeld over meerdere activiteiten en instanties, is het niet mogelijk alle activiteiten waaruit een project bestaat integraal en gelijktijdig te beoordelen. In bijeenkomsten wordt het 'confettikanon' breed herkend. Gemeenten vinden het lastig dat zij initiatiefnemers niet actief kunnen ondersteunen.

Belangenorganisaties en bedrijven
Belangenorganisaties en bedrijven ervaren geen verbetering in de kwaliteit van het proces en de genomen besluiten. Wat betreft het proces geven zij aan dat termijnen niet worden gehaald, dat bepaalde onderwerpen (zoals natuur) veel vertraging veroorzaken, dat de communicatie vanuit overheden tekortschiet, dat overheden extra vragen stellen of om aanvullende gegevens verzoeken om tijd te winnen, dat aanvragen door het zaaknummerprogramma bij de verkeerde overheid belanden en dat persoonlijke gegevens wordt afgelakt, waardoor het bevoegd gezag de aanvrager niet kan bereiken voor vragen. Wat als nadelig wordt ervaren is dat de 'lex silencio positivo' is komen te vervallen waardoor aanvragen bij een termijnoverschrijding niet meer automatisch goedgekeurd worden.

Wat betreft de genomen besluiten geven bedrijven aan dat de kwaliteit te wensen over laat. Beschikkingen bevatten taalfouten, oude foto's en soms ontbreekt de kennis voor het opstellen van een beschikking bij het bevoegd gezag.

2.3.2 Initiatiefnemers, belanghebbenden en overheden ervaren een versnelling van de besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving

2.3.2.1 Toelichting en indicatoren

Uitgangspunt van de 'sneller en beter'-aanpak van de Omgevingswet is dat betrokkenen een versnelling van de besluitvorming ervaren. Bijvoorbeeld omdat betrokkenen met één vergunningaanvraag verschillende toestemmingen voor activiteiten kunnen krijgen. De versnelling wordt ook aangemoedigd door omgevingsvergunningen voor omgevingsplanactiviteiten in de hoofdregel binnen reguliere procedures van 8 weken af te ronden. Het ervaren van sneller besluitvorming gaat echter breder dan alleen de formele besluitvorming. Ook de voortrajecten en informele voorbereidende processen zijn onderdeel van het besluitvormingsproces. Met de onderstaande indicator(en) wordt inzichtelijk gemaakt of deze versnelling in de praktijk ervaren wordt.

[96] Ervaren initiatiefnemers een versnelling van besluitvorming over projecten?
[97] Ervaren bevoegde gezagen een snellere afhandeling van vergunningenbesluiten?
[98] Ervaren initiatiefnemers, bevoegde gezagen en andere betrokkenen de versnelling als positief?

2.3.2.2 Bevindingen per overheidslaag

Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties
Twee geïnterviewden geven aan geen versnelling te ervaren. Hier worden verschillende redenen voor gegeven: mensen gaan in bezwaar en beroep, ondanks participatie. Bij grotere projecten met meerdere vergunningen worden vergunningplichten over het hoofd gezien of worden aanvragen om vergunningen verkeerd ingediend. Eén van die geïnterviewden geeft aan dat gebruik wordt gemaakt van conceptverzoeken, omdat de aanvraag anders niet binnen de termijn behandeld zou kunnen worden. De aanvraag wordt dan pas ingediend als het conceptverzoek akkoord is.

Wat betreft een versnelling van de besluitvorming geven geïnterviewden aan nog onvoldoende beeld te hebben of er sprake is van een versnelling. Opgemerkt wordt dat de besluitvorming niet veel is veranderd sinds de komst van de Omgevingswet, de geïnterviewden geven aan dat zij nog steeds te maken hebben met een korte beslistermijn die niet wordt gehaald.

Provincies
Over het algemeen ervaren provincies geen versnelling. In een bijeenkomst wordt breed herkend, dat er bij standaard vergunningverlening wellicht sprake is van een versnelling maar dat bij complexere projecten geen versnelling zichtbaar is. Als voorbeeld wordt genoemd dat er bij de vaststelling van een projectbesluit veel tijd en inzet in het voortraject gaat zitten (verkenning, milieueffectrapportage en participatie).

Door provincies wordt opgemerkt dat het over het algemeen nog steeds lastig is om termijnen te halen. Bijvoorbeeld vanwege capaciteitsgebrek maar ook omdat aanvragen vaak onvolledig zijn of de benodigde informatie ontbreekt. In zoverre ervaren de geïnterviewden geen versnelling van de besluitvorming onder de Omgevingswet.

Waterschappen
Waterschappen ervaren over het algemeen dat er geen sprake is van een snellere afhandeling van vergunningaanvragen. Een waterschap geeft aan dat onvolledige aanvragen en personele krapte hierbij

een rol spelen. Twee andere waterschappen geven aan dat dit komt door het opknippen van de verschillende benodigde vergunningen voor één project (zie tabel ‘confettikanon toegelicht’). Daardoor lopen de benodigde besluiten van bevoegde gezagen achter elkaar aan.

Eén waterschap geeft aan wel versnelling te ervaren, voor zo ver het gaat om besluiten op aanvragen die onder de reguliere procedure vallen.

Gemeenten
Gemeenten ervaren bijna allemaal geen versnelling. De oorzaak daarvan verschilt per gemeente. Zo geeft een gemeente aan te veel afhankelijk te zijn van andere instanties. Bij andere gemeenten worden gebrek aan capaciteit, expertise, verlenging van de beslistermijn of financiële draagkracht genoemd als reden.

Een omgevingsdienst laat weten ook geen versnelling te ervaren. Deze omgevingsdienst heeft het beeld dat de reden is dat er veel onvolledige aanvragen worden gedaan.

Belangenorganisaties en bedrijven
Geen enkele belangenorganisatie ervaart een versnelling in het besluitvormingsproces. Termijnen worden geregeld niet gehaald of worden verlengd.

2.3.3 De belangen van derden worden door initiatiefnemers goed en tijdig betrokken bij besluitvorming over initiatieven.

2.3.3.1 Toelichting en indicatoren

Voor een hoge kwaliteit van de besluitvorming is het belangrijk dat de belangen van derden goed zijn meegenomen in het proces. De Omgevingswet streeft hierbij naar een participatieve aanpak, waarbij belanghebbenden in een vroeg stadium bij besluitvorming worden betrokken. De participatieve aanpak draagt bij aan het inzichtelijk krijgen van “lokale kennis, ideeën en belangen” en die mee te nemen in de besluiten over initiatieven. Bij concrete projecten ligt de verantwoordelijkheid voor het meenemen van de belangen van derden bij de initiatiefnemer. Met de onderstaande indicator(en) wordt inzichtelijk gemaakt in hoeverre de belangen van derden in de besluitvorming worden betrokken.

[99] In hoeverre investeren initiatiefnemers in een voortraject waarin betrokkenen kunnen participeren in de besluitvorming?
[100] In hoeverre worden initiatiefnemers door het bevoegd gezag gestimuleerd om derden te betrekken in de ontwikkeling van hun plannen?
[101] In hoeverre worden de belangen van derden meegenomen in de besluitvorming over initiatieven?

2.3.3.2 Bevindingen per overheidslaag

Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties
Twee geïnterviewden geven aan dat zij initiatiefnemers op verschillende manieren te stimuleren om de belangen van derden te betrekken bij de ontwikkeling van een initiatief. Dit vindt bijvoorbeeld plaats in bestuurlijke overleggen, via projecten en in het vooroverleg.

Andere geïnterviewden merken op dit niet expliciet te stimuleren. Een geïnterviewde geeft daarbij aan niet op participatie te toetsen omdat de vorm vrij is en de aanvraag niet geweigerd mag worden op die grond.

Uit de interviews blijkt dat de belangen van derden door Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties worden meegenomen in de besluitvorming voor zo ver dat mogelijk is. Aangegeven wordt dat het bij

vergunningen niet altijd mogelijk is om de belangen van derden mee te wegen in de beoordeling, omdat de wettelijke beoordelingsregels dit niet altijd toestaan.

Provincies
Eén provincie geeft aan initiatiefnemers via het vooroverleg te stimuleren om derden te betrekken bij het ontwikkelen van hun plannen. Wanneer er geen vooroverleg plaatsvindt, wordt het betrekken van derden niet op andere wijze gestimuleerd. In een bijeenkomst wordt aangegeven dat uiteindelijk het bevoegd gezag alle betrokken belangen die er spelen afweegt Daarbij speelt het geen rol of de initiatiefnemer aan participatie heeft voldaan.

Waterschappen
Uit de interviews blijkt dat waterschappen initiatiefnemers over het algemeen niet actief stimuleren om derden te betrekken in de ontwikkeling van hun plannen. Een aantal waterschappen geven aan wel op participatie te wijzen, maar daar blijft het bij. Een waterschap merkt op dat het voorkomt dat ze pas op de hoogte zijn van het initiatief als de aanvraag al gedaan is. Het is dan lastig om participatie nog te stimuleren.

Waterschappen nemen de belangen mee die mee moeten worden genomen. Twee waterschappen geven aan dat de belangen van derden mee worden genomen in de besluitvorming wanneer die derden ook belanghebbenden zijn. Een ander waterschap geeft aan dat het gaat om de vraag of de omgeving is betrokken. Wanneer op voorhand duidelijk is dat de omgeving kritisch tegenover een initiatief staat, wordt er meer gestuurd op het betrekken van de omgeving. Een waterschap merkt op dat het betrekken van de omgeving bij de totstandkoming van een projectbesluit en planvorming altijd plaatsvindt.

Gemeenten
Een aantal gemeenten geeft aan initiatiefnemers er actief op te wijzen dat derden betrokken moeten worden bij de ontwikkeling van plannen. Eén van die gemeenten merkt op een participatiewijzer te overleggen met daarin een stappenplan om te participeren. Het gebruik daarvan is niet verplicht maar wordt door de gemeente wel aangeraden. Initiatiefnemers die een omgevingsvergunning aanvragen worden niet gestimuleerd om derden bij de ontwikkeling van hun initiatief te betrekken, omdat participatie geen eis is.

Twee gemeenten geven aan dat ongeacht de vraag of aan participatie is gedaan, het bevoegd gezag de belangen van derden meeweegt in de besluitvorming.

Belangenorganisaties en bedrijven
Belangenorganisaties merken dat hun leden, en dan met name de kleinere partijen, zoekende zijn naar hoe ze participatie moeten vormgeven. Het managen van de verwachtingen van deelnemers die participeren is volgens een organisatie de grootste uitdaging hierbij. Meedenken betekent namelijk niet hetzelfde als meebeslissen. Volgens een andere organisatie helpt het als er richtlijnen voor participatie zijn. Vormvrije participatie wordt in de praktijk ervaren als tijdsverlies, zolang participatie niet verplicht is, wordt er door initiatiefnemers niet in geïnvesteerd.

Een andere organisatie merkt op meer te moeten investeren in participatie om als stakeholder beter in beeld te komen bij nieuwe ontwikkelingen.

2.4 Het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht

Met de invoering van de Omgevingswet zijn er in de fysieke leefomgeving minder regels die burgers, bedrijven en overheden moeten raadplegen en minder verschillende procedures. Rechtsfiguren, bestuurlijke verplichtingen en begrippen zijn gestroomlijnd. Wat over blijft is “één centrale wet, zes uniforme kerninstrumenten en een overzichtelijk opgebouwde set aanvullende instrumenten.” Voor initiatiefnemers komt er één loket om omgevingsvergunningen aan te vragen en via het DSO moet het mogelijk zijn alle wet- en regelgeving op een locatie inzichtelijk te hebben. Tezamen moet dit het voor betrokkenen inzichtelijker, voorspelbaarder en gemakkelijker worden om met het omgevingsrecht te werken. In de Monitor wordt informatie verzameld om inzichtelijk te maken of dit ook zo door betrokkenen ervaren wordt.

Indicatoren die bij dit verbeterdoel horen zijn 102 t/m 110.

2.4.1 Het is voor gebruikers inzichtelijk én begrijpelijk wat er op een locatie kan en mag en onder welke voorwaarden

2.4.1.1 Toelichting en indicatoren

De Omgevingswet heeft als doel het voorheen gefragmenteerde omgevingsrecht samen te brengen in één, samenhangende wet. Alle regelgeving over de verschillende sectoren van de leefomgeving komt hierin samen. Ook in de instrumenten van de Omgevingswet vindt deze integratie plaats. Omgevingsplannen- en verordeningen moeten over alle relevante aspecten van de leefomgeving gaan en deze in samenhang beschrijven. Dit zou het voor gebruikers duidelijker moeten maken wat er in de omgeving kan en mag. Het DSO en specifiek ‘Regels Op De Kaart’ is de plek om deze informatie over de fysieke leefomgeving te kunnen opvragen (artikel 20.12 en 20.20 van de Omgevingswet). Met de onderstaande indicator(en) wordt inzichtelijk gemaakt of deze verduidelijking en versimpeling wordt ervaren door gebruikers.

[102] In hoeverre worden de geldende regels op een locatie als inzichtelijk ervaren (vindbaar en leesbaar) voor belangstellenden?[9]
[103] In hoeverre worden de geldende regels op een locatie als begrijpelijk ervaren door belangstellenden?
[104] Ervaren initiatiefnemers een verminderde regeldruk door de versimpeling onder de Omgevingswet?

Tabel 11: het Digitaal Stelsel Omgevingswet (“DSO”) toegelicht

Het Digitaal Stelsel Omgevingswet ondersteunt de uitvoering van de Omgevingswet. Het DSO bestaat uit één landelijke voorziening (LV) en de (online) systemen van (decentrale) overheden. (Decentrale) Overheden moeten dus hun ICT-systemen aansluiten op het DSO. Eén van de onderdelen van het DSO is Regels Op De Kaart. Daar kunnen initiatiefnemers en betrokkenen zien wat er mag in de fysieke leefomgeving. De omgevingsdocumenten die in het DSO zijn daar de basis voor. Dat zijn bijvoorbeeld omgevingsvisies, -verordeningen en -plannen, projectbesluiten en programma’s.

Een ander onderdeel van het DSO is het Omgevingsloket. In dit loket kunnen vergunningen worden aangevraagd, meldingen worden gedaan of informatie worden gegeven. Een onderdeel van het Omgevingsloket is de vrijwillige vergunningcheck. Initiatiefnemers kunnen hier controleren of ze onder

[9] Voor dit onderzoek zijn geen burgers ondervraagd, door belangenorganisaties (bedrijven) is aangegeven of haar leden de geldende regels op een locatie als inzichtelijk en begrijpelijk ervaren. Als dat wenselijk is kan voor het komende jaar bekeken worden om hier ook burgers op te bevragen.

de Omgevingswet voor het uitvoeren van bepaalde activiteiten mogelijk een vergunning nodig hebben. Dit doen ze door vragen te beantwoorden.

2.4.1.2 Toelichting en indicatoren

Belangenorganisaties en bedrijven
Uit de interviews blijkt, dat de regels in het stelsel van de Omgevingswet over het algemeen niet als inzichtelijk worden ervaren. De belangenorganisaties geven aan dat het wettelijke stelsel onder de Omgevingswet best goed werkt, mits de gebruiker er vaak mee werkt en de gebruiker de officiële terminologie kent en toepast. Een belangenorganisatie merkt op dat incidentele gebruikers de regels als vrij ingewikkeld ervaren.

Het gebruik van globale functies in een omgevingsplan zal volgens een andere organisatie leiden tot minder inzichtelijke regels. Er is bij haar leden op bepaalde locaties behoefte aan zekerheid over bijvoorbeeld afstandseisen.

Uit de interviews blijkt dat de organisaties van hun leden geen signalen krijgen dat er een verminderde regeldruk wordt ervaren.

Vanuit bedrijven wordt opgemerkt dat de Omgevingswet over het algemeen niet eenvoudiger of beter is, maar dat het wordt ervaren als dezelfde regels in een nieuw jasje. Als voorbeeld wordt de knip tussen de ruimtelijke en technische bouwactiviteit gegeven. Bij bodemactiviteiten wordt wel verbetering ervaren, bijvoorbeeld omdat er minder vaak een vergunning nodig is.

2.4.2 Gebruik van het omgevingsrecht en het DSO wordt door gebruikers als gemakkelijk ervaren

2.4.2.1 Toelichting en indicatoren

Belangrijk onderdeel in het vergemakkelijken van de omgang met het omgevingsrecht voor overheden, initiatiefnemers en andere betrokkenen is het DSO. In het DSO zouden betrokkenen gemakkelijk moeten kunnen inzien welke regels er voor hen gelden. Daarnaast zou het DSO het voor betrokkenen gemakkelijker moeten maken om vergunningen aan te vragen omdat het DSO het loket vormt voor vergunningaanvragen ongeacht het bevoegd gezag. Met de onderstaande indicator(en) wordt inzichtelijk gemaakt in hoeverre het gebruiksgemak van het DSO in de praktijk wordt ervaren door gebruikers.

[105] Weten gebruikers hun weg te vinden naar het DSO?
[106] Ervaren initiatiefnemers het DSO als gebruiksvriendelijk voor het raadplegen van beleid en regelgeving?
[107] Ervaren initiatiefnemers het als gemakkelijk om vergunningen aan te vragen via het DSO?
[108] Kunnen overheden overweg met het DSO voor het inzichtelijk maken van hun beleid en regelgeving?

2.4.2.2 Bevindingen per overheidslaag

Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties
Twee geïnterviewden geven aan dat een aantal personen goed overweg kan met het DSO en dat het Rijks brede serviceteam Rijk ondersteuning biedt bij publicaties.

Provincies

Een aantal provincies geeft aan overweg te kunnen met het DSO, maar dat het daadwerkelijk onder de knie krijgen complex en tijdrovend is. In een bijeenkomst wordt breed herkend, dat de vergunningencheck in DSO nog onvoldoende functioneert en verbeterd moet worden. Het beeld is, dat regels voor burgers lastig vindbaar zijn, zelfs voor juristen.

Waterschappen
Verschillende waterschappen merken op overweg te kunnen met het inzichtelijk maken van de waterschapsverordening in het DSO. Ook wordt aangegeven dat het contact met gemeenten en het uitwisselen van onderlinge informatie hierbij van groot belang is.
Eén waterschap merkt op het ingewikkeld te vinden haar informatie correct in het DSO te krijgen.

Gemeenten
Over het algemeen geven gemeenten aan nog niet goed overweg te kunnen met het DSO en het inzichtelijk maken van hun beleid en regelgeving. De meeste gemeenten merken wel dat er vooruitgang wordt geboekt en verwachten dat het een kwestie van tijd is.

Twee gemeenten geven aan geen verbetering te merken, waarbij een gemeente vooral verslechtering ervaart in de dienstverlening omdat ze niet actief mogen ondersteunen bij een aanvraag omgevingsvergunning.

Belangenorganisaties en bedrijven
De geïnterviewde belangenorganisaties merken op dat gebruikers wel hun weg kunnen vinden naar het DSO, maar dat het DSO niet gebruiksvriendelijk is voor – met name – incidentele gebruikers. Daarnaast merkt een organisatie nog op dat het DSO nog niet volledig is.

Hoe gemakkelijk het aanvragen van vergunningen is, wordt door de organisaties verschillend ervaren. De belangenorganisaties geven aan dat de vergunningenmodule best goed werkt, mits de gebruiker er vaak mee werkt en de gebruiker de officiële terminologie kent en toepast. Een belangenorganisatie merkt op dat incidentele gebruikers de regels als vrij ingewikkeld ervaren. Meerdere organisaties geven aan dat de vergunningencheck niet wordt gebruikt of als ingewikkeld wordt ervaren. Een organisatie merkt voorts nog op dat het niet mogelijk is een gedane melding te wijzigen, maar dat die alleen ingetrokken kan worden.

De ervaring van bedrijven met het aanvragen van vergunningen in het DSO, is dat het niet gemakkelijker is geworden. Als voorbeeld wordt gegeven dat het DSO verplicht om gegevens in te vullen die enigszins concreet zijn. Dat is bij complexe projecten niet altijd mogelijk. Het DSO biedt geen mogelijkheid om toelichting te geven of opmerkingen te plaatsen om zo meer uitleg te geven. Daardoor stokt het proces. Bedrijven geven aan wel gematigd positief te zijn over het aanvragen van een vergunning voor eenvoudige activiteiten via het DSO.

Omgevingsdiensten
Een omgevingsdienst geeft echter aan minder vergunningsaanvragen binnen te krijgen en daardoor te vermoeden dat gebruikers nog niet hun weg naar het DSO weten te vinden.

Een omgevingsdienst herkent het beeld van organisaties en bedrijven dat het DSO niet makkelijk is en de vergunningencheck niet wordt gedaan, met als risico dat initiatieven zonder de benodigde vergunning of melding worden uitgevoerd en handhaving door de initiatiefnemer op de koop toe wordt genomen.
De omgevingsdienst ziet de potentie van het DSO, maar om dat te benutten is veel kennis van het systeem nodig.

2.4.3 Het omgevingsbeleid van overheden is voor gebruikers voorspelbaar en biedt houvast voor het ondernemen van initiatieven

2.4.3.1 Toelichting en indicatoren

Het doel in de Omgevingswet is dat overheden een balans bieden van vrijheid enerzijds en de behoefte aan voorspelbaarheid en (rechts)zekerheid anderzijds. Voor het merendeel van de activiteiten volstaan algemene regels als kader voor het handelen. Het voordeel daarvan is dat de initiatiefnemer zonder tussenkomst van de overheid weet welke randvoorwaarden van toepassing zijn voor zijn of haar activiteiten en wat zijn of haar handelingsvrijheid is. Binnen die grenzen kan de overheid waar nodig flexibiliteit bieden opdat maatschappelijk gewenste activiteiten kunnen worden gefaciliteerd. Met de onderstaande indicator(en) wordt inzichtelijk gemaakt hoe overheden in het zoeken naar die balans houvast en voorspelbaarheid bieden.

[109] In hoeverre ervaren burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties het overheidsbeleid als voorspelbaar en kunnen zij in hun activiteiten daarop anticiperen?
[110] Hoe ervaren initiatiefnemers de balans tussen flexibiliteit en voorspelbaarheid van overheden?

2.4.3.2 Bevindingen per overheidslaag

Belangenorganisaties en bedrijven
Uit de interviews blijkt dat de voorspelbaarheid van overheidsbeleid door belangenorganisaties verschillend wordt ervaren. Eén organisatie geeft aan een verslechtering te ervaren, één organisatie merkt geen verschil en één organisatie merkt verbetering. De verslechtering wordt ervaren doordat er onder de Omgevingswet meer behoefte aan flexibiliteit lijkt te zijn, wat anticiperen volgens die organisatie lastiger maakt. De verbetering wordt toegedicht aan de komst van integrale omgevingsvisies in plaats van structuurvisies, wat anticiperen volgens de organisatie makkelijker maakt.

Wat betreft de balans tussen flexibiliteit en voorspelbaarheid merken twee belangenorganisaties op dat flexibiliteit het zwaarst lijkt te wegen. De ene organisatie ervaart dit als een probleem wat vooral onzekerheid geeft, terwijl de andere organisatie de flexibiliteit als iets positiefs ervaart, waardoor initiatiefnemers veel kanten op kunnen.

Een andere organisatie merkt op dat de balans tussen flexibiliteit en voorspelbaarheid verschilt per overheid. Er is dus geen eenduidig beeld.

Vanuit bedrijven wordt aangegeven dat de verschillen tussen overheden groter lijken te worden doordat overheden meer ruimte hebben om maatwerk toe te passen en eigen afwegingen te maken. Daardoor is het lastig te voorspellen hoe een bestuursorgaan omgaat met de mogelijkheden om maatwerkregels of maatwerkvoorschriften op te stellen. Daarnaast leidt dit tot een verschillende toepassing van dezelfde regels.

Tot slot wordt er vanuit bedrijven aangegeven dat omgevingsplannen eerst dezelfde structuur hadden, maar dat die structuur begint te verwateren. Dit maakt het lastiger om regels te vinden.

2.5 Overkoepelend beeld verbeterdoelen

Om ontwikkelingen zichtbaar te maken zetten onderzoekers in 2.5.1 het overkoepelend beeld uit 2025 uiteen, gevolgd door het overkoepelend beeld uit 2024.

2.5.1.1 Overkoepelend beeld 2025

Samenhangende benadering
Uit de interviews en bijeenkomsten rijst het beeld dat een samenhangende benadering voornamelijk wordt toegepast bij de totstandkoming van de omgevingsvisie. Overheden ervaren het wel als een uitdaging om alle sectorale beleidsthema's te verenigen in de omgevingsvisie. Dit geldt overigens niet voor waterschappen, zij zijn een functionele democratie die een beperkte belangenafweging kan maken en daardoor niet alle beleidsthema's mag verenigen.

Overheden hebben de wens om de inhoudelijke samenhang tussen de verschillende instrumenten te waarborgen. Tegelijkertijd wordt dit ervaren als een uitdaging omdat dit een stevige sturing vergt vanuit de organisatie.

In de interviews wordt aangegeven dat een samenhangende benadering niet (altijd) mogelijk is bij vergunningverlening, omdat de wettelijke beoordelingskaders voor activiteiten vaak sectoraal zijn. Dit is ook niet de bedoeling van de Omgevingswet. Een integrale afweging hoeft dus niet altijd, bijvoorbeeld bij een omgevingsvergunning voor een technische bouwactiviteit.

De mogelijkheid voor een initiatiefnemer om losse aanvragen verspreid over een ruime tijdperiode in te dienen voor de verschillende activiteiten waaruit een project bestaat, wordt door bevoegde gezagen ervaren als een versnippering. De wet biedt deze keuze aan de initiatiefnemer, maar overheden ervaren dit als een belemmering voor een samenhangende beoordeling door het bevoegde gezag van de verschillende activiteiten die tot een project behoren.

Bestuurlijke afwegingsruimte
Rijk en provincies geven aan dat aan gemeenten de ruimte wordt geboden om door middel van maatwerkregels af te wijken van uniforme regelgeving. Ook wordt afwegingsruimte geboden door open normen of door beleidsregels. Uit de interviews blijkt dat gemeenten op dit moment nog weinig gebruik maken van maatwerkregels in hun omgevingsplan.

Voor het toepassen van maatwerk bij concrete initiatieven is het vooroverleg belangrijk. Daar wordt door overheden veel tijd en energie in gestoken. Voor complexe initiatieven en ontwikkelingen worden omgevingstafels georganiseerd, waar ook andere bestuursorganen worden uitgenodigd. Vooroverleg en omgevingstafels zijn bovendien belangrijk voor gebiedsgericht werken. Dit vooroverleg bevordert de interbestuurlijke afstemming en een samenhangende benadering. Dit werd voor de Omgevingswet ook al gedaan, maar het idee is dat de Omgevingswet dit wel heeft bevorderd.

Versnellen en verbeteren van besluitvorming
Een versnelling van de besluitvorming wordt noch door overheden noch door initiatiefnemers (bedrijven en belangenorganisaties) ervaren. Hiervoor worden door de geïnterviewden verschillende oorzaken gegeven: het systeem is nieuw, initiatiefnemers kiezen ervoor om aanvragen voor vergunningen los in te dienen en als wel een samenhangend besluit wordt voorbereid stelt de stroomlijning achter het loket hoge eisen aan afstemming en samenwerking tussen overheden.

Initiatiefnemers (bedrijven en belangenorganisaties) ervaren geen verbetering in de kwaliteit van het besluitvormingsproces en de genomen besluiten. Hiervoor worden in de interviews verschillende oorzaken genoemd: het niet halen van beslistermijnen, aanvragen belanden bij het verkeerde bestuursorgaan, communicatie vanuit overheden schiet te kort en er worden aanvullende vragen gesteld, bijvoorbeeld een verzoek om aanvullende informatie, omdat de aanvraag onvolledig is.

Vergroten inzichtelijkheid, voorspelbaarheid en gebruiksgemak
Over het algemeen worden de regels niet als inzichtelijk ervaren, althans, de Omgevingswet biedt hierin geen verbetering. Dit beeld geldt zowel voor overheden als voor initiatiefnemers. Het DSO wordt voor gebruikers niet als gebruikersvriendelijk ervaren. Het beeld dat uit de interviews en bijeenkomsten rijst, is dat de vergunningenmodule best goed werkt voor gebruikers die er vaak mee werken, zoals milieuprofessionals die regelmatig vergunningen indienen namens bedrijven.

De voorspelbaarheid van het beleid wordt verschillend ervaren. Onder de Omgevingswet is er meer ruimte voor flexibiliteit en afwegingsruimte, waardoor het voor initiatiefnemers lastiger is om te anticiperen. De verschillen in beleid tussen overheden is groter geworden doordat overheden meer ruimte hebben om maatwerk toe te passen en eigen afwegingen te maken.

Tabel 12: ontwikkelingen ten opzichte van 2024

In deze tabel worden de verkorte bevindingen uit 2024 beschreven zodat eventuele ontwikkelingen zichtbaar worden. Omdat in 2024 (vanwege de opstart in oktober van dat jaar) minder indicatoren en organisaties zijn onderzocht zal de vergelijking nog beperkt zijn. Voor komend jaar verwachten de onderzoekers deze vergelijking wel breed te kunnen doen.

Provincies
Onderzoekers zagen dat de betrokken provincies in 2024 op de hoogte waren van de verbeterdoelen van de Omgevingswet. De uitdaging was om de beleidscyclus te laten draaien en de samenhang goed in te richten. Provincies hadden dat in beeld en werkten eraan. Tegelijkertijd gaven de provincies aan dat nadenken over de vraag hoe beleid doorwerkt in handhaving en vergunningverlening een verbeterpunt is. Met betrekking tot de afwegingsruimte is waargenomen dat in de meeste provinciale omgevingsverordeningen staat dat de afwegingsruimte groot is of dat optimaal gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheden tot maatwerk en flexibiliteit. Daarnaast gaven provincies in bijeenkomsten aan dat ze in 2024 nog geen versnelling zien in besluitvorming sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Het is volgens hen ook te vroeg om het daarover te hebben. Door het IPO is aangegeven dat provincies net zijn begonnen en veel initiatieven nog onder het oude recht worden afgehandeld. Tot slot geven provincies aan dat het leerproces inzake het DSO nog aan de gang is.

Waterschappen
De waterschappen waren zich in 2024 bewust van de verbeterdoelen. De betrokken waterschappen hebben een visie opgesteld, hoewel dat niet wettelijk verplicht is. Met betrekking tot het creëren van afwegingsruimte volgt dat waterschappen in de waterschapsverordening expliciet aangeven dat zij afwegingsruimte creëren bij het opstellen van regelgeving. Ze motiveren waarom gekozen wordt tussen zorgplichten, specifieke en algemene uitvoeringsregels, meldingsplichten en maatwerkmogelijkheden. Waterschappen geven aan dat maatwerk veel werk en onduidelijkheid voor de omgeving oplevert. Evenals provincies, geven waterschappen in bijeenkomsten aan dat zij nog niet zien dat vergunningaanvragen sneller worden behandeld dan voorheen. Werken met het DSO kost meer tijd, er wordt meer overlegd met andere overheden en veelal zijn aanvragen niet volledig waardoor aanvullende informatie moet worden opgevraagd.

Gemeenten
Gemeenten geven in 2024 aan zich bewust te zijn van de verbeterdoelen. Gemeenten zitten in de fase van het (door)ontwikkelen van de omgevingsvisie in de zin van de Omgevingswet. Zij hebben tot 1 januari 2027 de tijd om deze omgevingsvisie op te stellen. Gemeenten geven aan dat het een uitdaging is om tot een omgevingsvisie te komen waarbij thema's in samenhang worden bekeken. Gemeenten gaven in een bijeenkomst aan dat bij het omzetten van het bestemmingsplan en de omgevingsvisie

naar omgevingsplanregels, zoveel mogelijk wordt gekeken naar de mogelijkheid om afwegingsruimte in regelgeving toe te passen. Gemeenten hebben echter te maken met tijdsdruk en capaciteitsproblemen. Om maatwerk in regelgeving mogelijk te maken is tijd nodig voor overleg. Geconstateerd wordt dat die tijd en capaciteit ontbreekt.

3 Bevindingen uitvoeringsprincipes

De Omgevingswet is een stelselherziening van het Omgevingsrecht. Het algemene beeld is dat een goede uitvoering van de Omgevingswet vraagt om een andere manier van werken van overheden.[10] Die manier van werken kan worden samengevat in een vijftal uitvoeringsprincipes. Deze principes zijn niet expliciet opgesomd in de memorie van toelichting van de Omgevingswet, maar worden daarin wel aangehaald. Het gaat om de volgende vijf uitvoeringsprincipes:

1. Integrale benadering;
2. Blijven waarborgen rechtsbescherming;
3. Positieve grondhouding (‘Ja, mits’-houding);
4. Participatie van en samenwerking met de samenleving;
5. Gebiedsgericht werken.

In het kwalitatieve deel van de Monitor zijn gegevens verzameld over het werken met de Omgevingswet in de praktijk en gegevens over in hoeverre overheden op deze manier werken en of ze daarvoor toegerust zijn. De overkoepelende vraag met betrekken tot de uitvoeringsprincipes is: *hoe geven overheden in de uitvoering van de Omgevingswet invulling aan de belangrijke uitvoeringsprincipes om de verbeterdoelen te realiseren?*

De bevindingen voor 2025 staan hieronder per uitvoeringsprincipe uiteengezet. Daarbij wordt per uitvoeringsprincipe aangegeven op welke indicatoren de bevindingen betrekking hebben. Per uitvoeringsprincipe is steeds een onderscheid gemaakt tussen de indicatoren die van toepassing zijn op de uitvoering en indicatoren die van toepassing zijn op de organisatie. De uitvoering richt zich op de vraag in hoeverre overheden – zowel bestuurlijk als ambtelijk – werken langs dat principe en de organisatie richt zich op de vraag in hoeverre overheden zijn toegerust om op die manier te werken.

3.1 Integraal werken

Met de Omgevingswet wordt de fysieke leefomgeving op een integrale manier benaderd. De nieuwe kerninstrumenten hebben bijvoorbeeld inhoudelijk een bredere reikwijdte dan de voormalige instrumenten uit de Wro zoals structuurvisies en bestemmingsplannen omdat ze ook gaan over onderwerpen als gezondheid, duurzaamheid en veiligheid. Dat vraagt ook wat van de manier van werken van overheden. De Monitor verzamelt hierover informatie om inzichtelijk te maken in hoeverre overheden op deze manier werken.

Indicatoren die bij dit uitvoeringsprincipe horen zijn 111 t/m 115.

[10] Volgens het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/10/23/plan-van-aanpak-monitor-werking-omgevingswet.

3.1.1 Overheden werken integraal aan het beschermen en benutten van de leefomgeving

3.1.1.1 Toelichting en indicatoren

De Omgevingswet vraagt van overheden integraal te werken. Die integraliteit zit op verschillende punten (zie ook paragraaf 2.1). Het gaat om het in samenhang bezien van verschillende sectoren in de leefomgeving (water, economie, wonen, etc.) en verschillende belangen van betrokkenen. Het gaat ook intern tussen verschillende afdelingen en extern tussen verschillende overheden samen te werken. En tot slot gaat het aanbrengen van samenhang tussen de verschillende instrumenten die je als overheid inzet. Met de onderstaande indicator(en) wordt inzichtelijk gemaakt in hoeverre overheden op deze manier werken in de praktijk.

[111] In hoeverre bezien overheden de verschillende sectoren in de leefomgeving in samenhang?
[112] In hoeverre nemen overheden de belangen van derden mee in het maken van beleid en het uitvoeren daarvan?
[113] In hoeverre brengen overheden interbestuurlijk samenhang aan in hun omgevingsbeleid?
[114] In hoeverre zetten overheden de verschillende instrumenten uit de Omgevingswet in samenhang in?

3.1.1.2 Bevindingen per overheidslaag

Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties

Sectoren in samenhang bezien
Het beeld dat uit de interviews naar voren komt, is dat de mate waarin integraal wordt gewerkt, afhangt van de taken en bevoegdheden van het betreffende bestuursorgaan, en in mindere mate ook van de functie van de geïnterviewde.

Bijvoorbeeld wordt in een interview aangegeven dat er in het kader van de uitoefening van taken en bevoegdheden op het gebied van ruimtelijke ordening altijd sprake is van een integrale benadering. Maar dat is anders waar een bestuursorgaan slechts taken en bevoegdheden heeft op het gebied van een bepaalde sector, zoals water of energie.

Dat wordt bevestigd door geïnterviewden die werkzaam zijn voor een bestuursorgaan met sectorale taken en bevoegdheden. Zij geven aan dat er nog geen sprake is van een integrale benadering en dat er alleen wordt gekeken naar de eigen sector. Dit heeft onder meer te maken met de portefeuilleverdeling en politieke context.[11] In sommige gevallen ligt de focus vanuit een bepaalde sector voornamelijk op een specifiek project, er wordt dan wel gebiedsgericht gewerkt, maar dit wordt benaderd vanuit de sectorale taken en bevoegdheden. Dit geldt bijvoorbeeld voor projectbesluiten, maar ook voor vergunningverlening.

Interbestuurlijke samenhang
Uit de interviews blijkt dat een interbestuurlijke benadering wordt toegepast bij het opstellen van omgevingsbeleid. Er wordt interdepartementaal afgestemd, maar ook wordt er afgestemd met andere overheden. Meerdere geïnterviewden geven aan dat de Omgevingswet hier geen verandering in heeft aangebracht. In een bijeenkomst wordt hierop gereflecteerd: er is een positieve trend waarneembaar, de Omgevingswet leidt tot meer afstemming.

Samenhangende inzet instrumenten Omgevingswet

[11] Zie ook paragraaf 2.1 (verbeterdoel 1).

Het beeld uit de interviews is, dat getracht wordt om instrumenten in samenhang in te zetten, maar dat de praktijk weerbarstig is. Een geïnterviewde geeft aan dat er meer programma's worden ingezet.

Belangen van derden
Alle geïnterviewden geven aan de belangen van derden mee te nemen in de besluitvorming, waarbij het grootste deel ook aangeeft dat dit niet is veranderd door de Omgevingswet. De manier waarop belangen worden meegenomen verschilt, dat is afhankelijk van het instrument dat wordt toegepast. Zo geeft een geïnterviewde aan dat de belangen van derden bij ieder project onderdeel zijn van de integrale effectenanalyse en op die manier dus altijd worden meegenomen. Dit is niet anders geworden sinds de komst van de Omgevingswet.

Provincies

Sectoren in samenhang bezien
Provincies geven aan dat bij de totstandkoming van de omgevingsvisie de verschillende sectoren in de leefomgeving in samenhang worden bezien.

Voor programma's wordt er echter veelal nog sectoraal gewerkt. Een provincie tracht ook programma's meer integraal te maken, door een gesprek te voeren 'over de sectoren heen'.

Een andere provincie merkt op dat integraliteit op allerlei niveaus plaatsvindt en dat er momenteel wordt geïnvesteerd in het concreet maken van wat een integrale werkwijze voor iedereen binnen de organisatie betekent. Er wordt breed herkend dat het een uitdaging is om in de organisatie een integrale werkwijze te introduceren. Het integrale werken kan worden bemoeilijkt omdat de organisatie daarvoor anders moet worden ingericht. Dit heeft ook een politiek-bestuurlijk element, dat betrekking heeft op de portefeuilleverdeling.[12] Er zijn wel initiatieven om een integrale werkwijze en samenhangende benadering te stimuleren, bijvoorbeeld door gezamenlijke werkgroepen te organiseren.

Belangen van derden
Provincies geven aan de belangen van derden via participatie mee te nemen. Zie paragraaf 2.1.2.2 (onder verbeterdoel 1) voor een nadere toelichting.

Interbestuurlijke samenhang
Geconstateerd wordt dat provincies over het algemeen interbestuurlijke samenhang aanbrengen in hun omgevingsbeleid door op regionaal niveau in overleg te treden. Hoe lang die overleggen bestaan verschilt per provincie (zowel sinds de komst van de Omgevingswet als al lang daarvoor). Een aantal provincies geeft aan ook gebruik te maken van andere instrumenten, waaronder programma's, voor het aanbrengen van interbestuurlijke samenhang.

Het bewerkstelligen van interbestuurlijke samenwerking wordt door sommige provincies nog als een uitdaging ervaren, het organiseren van een omgevingstafel kan in de praktijk soms lastig zijn.

Samenhangende inzet instrumenten Omgevingswet
Over het algemeen zetten provincies samenhang in verschillende instrumenten in. Het verschilt per provincie hoe vergevorderd men hierin is. Zo geeft een provincie aan dat er overal sprake is van samenhang, maar dat het nog niet op de goede plek staat. Een andere provincie geeft aan intern veel te monitoren en te evalueren, zodat bij de start van de volgende beleidscyclus duidelijker wordt wanneer welk instrument gebruikt moet worden.

Waterschappen

[12] Zie ook paragraaf 2.1.1.2 (verbeterdoel 1).

Sectoren in samenhang bezien
Een waterschap merkt op dat integraal werken intern in de organisatie het leidende principe is, maar dat het een uitdaging blijft om de juiste personen bij elkaar te zetten. Via het team omgevingsbeleid en instrumenten wil het waterschap dit gaan borgen. Tot slot merkt het waterschap op dat het gaat om een cultuurverandering en dat het daardoor ook tijd nodig heeft.

Belangen van derden
Waterschappen geven aan de belangen van derden via participatie mee te nemen. Zie paragraaf 2.1.2.2 (verbeterdoel 1) voor een nadere toelichting.

Interbestuurlijke samenhang
De ervaringen met interbestuurlijke samenhang zijn wisselend. Een waterschap merkt op dat de interbestuurlijke samenwerking om omgevingsbeleid in samenhang te bekijken steeds beter gaat, maar dat hier nog wel een verbeterslag in te maken is. Een ander waterschap geeft aan dat de interbestuurlijke samenhang ontbreekt. Volgens dat waterschap komt de provinciale omgevingstafel lastig van de grond.

Bovendien is afstemming op sectorale thema's lastig, omdat gemeenten en waterschappen verschillende bevoegdheden hebben. Als voorbeeld noemt een waterschap dat zij een initiatief kunnen goedkeuren omdat het geen effect heeft op het water, maar dat datzelfde initiatief geen medewerking krijgt van de gemeente vanwege (bijvoorbeeld) welstandseisen. Afstemming leidt op die thema's niet tot een gelijkluidend oordeel, nu gemeenten niet over water gaan en waterschappen niet over welstand.

Samenhangende inzet instrumenten Omgevingswet
Een waterschap geeft aan de beleidscyclus te hebben toegepast om zo steeds meer lijn in interne instrumenten te brengen.

Gemeenten

Sectoren in samenhang bezien
Een aantal gemeenten geven aan verschillende sectoren in samenhang te bezien, maar dat dit voor de komst van de Omgevingswet ook al de praktijk was. Het thema gezondheid is hierin wel nieuw.

Tabel 13: ETFAL-criteria toegelicht

Gemeenten moeten ervoor zorgen dat de regels in het omgevingsplan leiden tot een evenwichtige toedeling van functies aan locaties (ETFAL) en deze onderling evenwichtig af te wegen. Evenwichtig afwegen van activiteiten betekent een locatiegerichte benadering waarbij de gemeente de schaarse ruimte binnen de fysieke leefomgeving op een zo goed mogelijke wijze verdeeld, inricht en benut. Alle regels in het omgevingsplan samen zorgen voor een evenwichtige toedeling van functies aan locaties.

Belangen van derden
Een gemeente merkt op de belangen van derden te betrekken bij een wijziging of afwijking van het omgevingsplan. De belangen van derden in de omgeving van een concreet initiatief worden betrokken bij de afweging van de ETFAL-criteria. Ook bij beleidswijzigingen vraagt die gemeente de samenleving om input. Voor de komst van de Omgevingswet deed de gemeente dit overigens ook al, maar de Omgevingswet heeft hierin meer structuur gebracht.

Interbestuurlijke samenhang

Gemeenten geven aan dat het aanbrengen van interbestuurlijke samenhang in het omgevingsbeleid per onderwerp verschilt. Dat geldt zowel voor de vraag of interbestuurlijke samenhang plaatsvindt en voor de vraag hoe goed dat gaat. Volgens beide gemeenten valt op dit punt nog winst te behalen.

Samenhangende inzet instrumenten Omgevingswet
Een aantal gemeenten geeft aan dat het in samenhang inzetten van verschillende instrumenten in ontwikkeling is. Het verschilt per gemeente hoe ver gevorderd de gemeente er mee is. Zo geeft een gemeente aan dat in haar omgevingsvisie maatregelen zijn genoemd voor de uitvoering of dat er wordt verwezen naar een uitvoeringsprogramma.

Uit de interviews blijkt dat het een uitdaging is om programma's inhoudelijk te koppelen aan de omgevingsvisie, men wil zoveel mogelijk voorkomen dat er losse programma's worden vastgesteld. De vraag is hoe de samenhang binnen de beleidscyclus wordt gewaarborgd. Daarbij speelt ook een politiek-bestuurlijk element, de portefeuilleverdeling, een rol.

Opgemerkt wordt dat verschillende beleidsinstrumenten naar elkaar verwijzen, maar dat de doorverwijzing naar het omgevingsplan nog beter kan. Een andere gemeente heeft aangegeven te experimenteren met het inzetten van (gebieds)programma's en te werken met kaders die door de gemeenteraad worden vastgesteld, waarna de bevoegdheid om het omgevingsplan te wijzigen aan het college van B&W wordt gedelegeerd.

Uit de interviews rijst het beeld, dat het bewerkstelligen van een samenhangende benadering een cultuuromslag vergt in de organisatie van gemeenten, waarvan zij aangeven dat die nog niet (overal) heeft plaatsgevonden. Over het algemeen wordt erkend dat de Omgevingswet het integrale werken zal bevorderen (zie paragraaf 2.1.1.2, verbeterdoel 1).

3.1.2 Overheidsorganisaties zijn toegerust om integraal te werken

3.1.2.1 Toelichting en indicatoren

Integraal werken vraagt van overheden een organisatie (structuur en cultuur) waarin – daar waar nodig – over de 'organisatiehark' heen verbindingen worden gelegd én dat er verbindingen worden gelegd met relevante partners zoals omgevingsdiensten, veiligheidsregio's, GGD 's en andere overheden. Het vraagt van organisaties meer samen te werken om verbindingen te leggen tussen verschillende (beleids)velden of thema's, verschillende onderdelen van de beleidscyclus (beleidsontwikkeling, programma's/ projecten en de uitvoering c.q. de beheerorganisatie) en de verschillende soorten gebieden. Daarnaast vergt het de vaardigheid om te gaan met tegenstrijdige belangen, zowel tussen partijen als tussen verschillende sectorale belangen. Met de onderstaande indicator(en) wordt inzichtelijk gemaakt in hoeverre overheden hiervoor zijn toegerust in termen van kennis, expertise en vaardigheden.

[115] Hebben overheden de kennis, expertise en vaardigheden om integraal te werken?

3.1.2.2 Bevindingen per overheidslaag

Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties
Over het algemeen geven Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties aan niet de kennis, expertise en vaardigheden te hebben om integraal te werken. Als reden hiervoor wordt gegeven dat de focus ligt op de sector waar het departement of de uitvoeringsorganisatie verantwoordelijk voor is.

Eén geïnterviewde geeft aan wel over de kennis, expertise en vaardigheden te beschikken, maar dat de capaciteit een uitdaging vormt.

Provincies
Uit de interviews blijkt dat provincies over de kennis, expertise en vaardigheden beschikken om integraal te werken, maar dat het verschilt per provincie hoe ver men daarmee is. Meerdere provincies geven aan dat hier nog vooruitgang in kan worden geboekt.

Waterschappen
Een waterschap geeft aan zelf wel over de kennis, expertise en vaardigheden te beschikken om integraal te werken, maar dit nog te missen bij andere overheden. Per gemeente merkt het waterschap verschil.

Een ander waterschap geeft aan dat dit in ontwikkeling is en tijd nodig heeft omdat het om een cultuurverandering gaat.
Gemeenten
Een gemeente geeft aan dat afdelingen de kennis, expertise en vaardigheden te hebben om integraal te werken omdat ze dit vanwege hun taken en bevoegdheden ook voor de komst van de Omgevingswet al moesten doen.

Uit de interviews en bijeenkomsten rijst het beeld, dat gemeenten de kennis, expertise en vaardigheden wel hebben, maar dat integraal werken (bij meerdere gemeenten) niet lukt vanwege het gebrek aan capaciteit, duidelijke kaders en financiële middelen. Volgens gemeenten is de implementatie van de Omgevingswet arbeidsintensief, bijvoorbeeld omdat het overzetten van beleid en bestemmingsplannen meer vraagt dan een één-op-één vertaling.

Daarnaast geeft een gemeente aan dat er grote zorgen bestaan over de uitvoerbaarheid en betaalbaarheid van de nieuwe werkwijze.

3.2 Waarborgen rechtsbescherming

De Omgevingswet brengt een vereenvoudiging van procedures voor initiatiefnemers met zich mee om meer ruimte te geven aan initiatiefnemers. Wat het gelijkwaardig beschermingsniveau betreft, legt de memorie van toelichting bij de Omgevingswet dit uitgangspunt neer in twee elementen:

1. Gelijkwaardige bescherming gezondheid, veiligheid en omgevingskwaliteit (“Uitgangspunt van de regering is dat het beschermingsniveau van gezondheid, veiligheid en omgevingskwaliteit gelijkwaardig blijft aan het huidige niveau.”). Dit aspect is echter moeilijk onder te brengen in een jaarlijkse monitor en vraagt om een verdiepend onderzoek, aldus het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet.
2. Behoud rechtsbescherming (“Uitgangspunt van de regering is dat geen verlies van waarborgen mag optreden ten opzichte van het beschermingsniveau onder de huidige wetgeving.”). Meer ruimte voor initiatiefnemers moet volgens de wetgever niet leiden tot inperking van de rechten van andere belanghebbenden. De rechtsbescherming moet gewaarborgd blijven. In de Monitor wordt informatie verzameld om inzicht te krijgen in deze rechtsbescherming van belanghebbenden.

Indicatoren die bij dit uitvoeringsprincipe horen zijn 116 t/m 123.[13]

[13] Behoudens uitzonderingen zoals weergeven in hoofdstuk 1.

3.2.1 Belanghebbenden gebruiken de mogelijkheden om hun recht te halen via het omgevingsrecht

3.2.1.1 Toelichting en indicatoren

De Omgevingswet heeft als doel belanghebbenden in een vroeg stadium te betrekken bij ingrijpende besluiten. Dat gebeurt in de voorbereiding van besluiten via participatie en bij de uitgebreide voorbereidingsprocedure in een zienswijzenprocedure. Bij minder ingrijpende besluiten is er de mogelijkheid van bezwaar. Met de onderstaande indicator wordt inzicht gegeven in hoeverre belanghebbenden inzicht hebben door welk bevoegd gezag en wanneer besluiten genomen worden en hoe zij daar invloed op kunnen hebben.

[116] Is het voor belanghebbenden inzichtelijk door welk bevoegd gezag en wanneer besluiten genomen worden en hoe zij daar invloed op kunnen hebben?

3.2.1.2 Bevindingen

Belangenorganisaties en bedrijven
Belangenorganisaties geven aan hier onder de Omgevingswet geen verandering in te merken en dat hier een verbeterslag in is te maken. Een organisatie merkt op dat de hoeveelheid digitale informatie het voor belanghebbenden complexer maakt om informatie te vinden over besluiten en hoe zij daar invloed op kunnen hebben. Mensen die ergens bezwaar tegen hebben gemaakt weten de overheid uiteindelijk wel te vinden. Een andere organisatie herkent het beeld dat leken onvoldoende kunnen inschatten of besluiten invloed op hem of haar kunnen hebben en hoe zij daar vervolgens tegenop kunnen komen. Daar komt volgens die organisatie bij dat er wat de inhoud van de regelgeving betreft, veel verschillen bestaan tussen gemeenten, wat het voor de gebruiker niet begrijpelijker maakt.

Tot slot merkt een organisatie op dat het voor belanghebbenden eigenlijk niet nodig is om te weten bij welk bevoegd gezag ze moeten zijn, omdat het bezwaar en beroep door de Algemene wet bestuursrecht uiteindelijk toch bij het juiste bevoegd gezag terecht komt. Daar staat de Omgevingswet los van.

3.2.2 De invoering van de Omgevingswet leidt niet tot een toename van de complexiteit van juridische conflicten

3.2.2.1 Toelichting en indicatoren

Er bestaan verschillende gedachten over de vraag of de Omgevingswet zal leiden tot toenemende complexiteit van juridisch conflicten of niet. Deze vragen spelen vooral bij vergunningverlening en omgevingsplannen.

[122] Welke werklast brengt het omgevingsrecht met zich mee voor de rechtelijke macht en de Raad van State?
[123] In hoeverre is de complexiteit van de juridische conflicten toegenomen?

3.2.2.2 Bevindingen per overheidslaag

Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties
Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties geven aan nog geen ervaring te hebben met juridische conflicten onder de Omgevingswet. Een geïnterviewde geeft aan dat de conflicten op uitvoeringsniveau zijn toegenomen. Er is op dat niveau veel discussie, vanwege de nieuwe regelgeving.

In een bijeenkomst wordt het voorbeeld genoemd van de magneetactiviteit, dit geeft in de praktijk discussie over de vraag wie bevoegd gezag is. Er is in de praktijk ook discussie over de vraag wie het bevoegd gezag is en welke termijn geldt bij gecoördineerde procedures.

Provincies
Sommige geïnterviewden geven aan nog geen ervaring te hebben met juridische conflicten (procedures) onder de Omgevingswet. Een provincie ervaart wel dat de complexiteit van juridische conflicten is toegenomen, maar dat dit onder andere komt door de jurisprudentie rondom stikstof en dus niet door de Omgevingswet. Een andere provincie geeft aan wel de verwachting te hebben dat de complexiteit gaat toenemen, bijvoorbeeld vanwege de puzzel met milieubelastende activiteiten (voorheen 'inrichtingen').

Waterschappen
Een waterschap merkt op dat de Omgevingswet geen invloed heeft op de complexiteit van juridische conflicten.

Gemeenten
Gemeenten geven in interviews aan nog geen ervaring te hebben met juridische conflicten onder de Omgevingswet. Ze kunnen dan ook niet zeggen of de complexiteit van de conflicten is toegenomen.

Wel geven twee gemeenten aan dat juridische conflicten niet eenvoudiger zijn geworden. Er zijn veel nieuwe termen bijgekomen en er moeten meer belangen worden afgewogen. Daarentegen geeft een andere gemeente aan dat de Omgevingswet het niet complexer heeft gemaakt en dat een verbetering wordt verwacht.

Rechterlijke macht
Door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State ("de Afdeling") wordt geconstateerd dat het aantal aanhangige zaken waarop de Omgevingswet van toepassing is uitermate beperkt is; pas medio dit jaar was een geringe toename te zien.[14] Dit hangt volgens de Afdeling samen met het feit dat zij deels rechter is in hoger beroep en er dus eerst uitspraken van rechtbanken dienen te zijn voordat er zaken bij de Afdeling aanhangig kunnen worden gemaakt.

3.2.3 Bevoegde gezagen geven aan dat zij in hun vergunningverlening, toezicht en handhaving overweg kunnen met opener normen, maatwerk en flexibilisering die de Omgevingswet met zich meebrengt

3.2.3.1 Toelichting en indicatoren

De Omgevingswet geeft meer ruimte voor open normen, maatwerk en flexibilisering. Voorbeelden hiervan zijn het waar mogelijk werken met doelvoorschriften en de algemene zorgplicht. Dit soort regelgeving zal mogelijk hogere eisen stellen aan de uitvoering van VTH. De toezichthouder zal ook bij deze open normen de naleving moeten kunnen beoordelen en de verleiding weerstaan om het betreffende voorschrift al op voorhand op te vullen met beleidsregels. De overheid zal verder moeten blijven investeren in de deskundigheid en professionaliteit van de toezichthouder en handhaver, zodat deze in het dynamische krachtenveld effectief en geloofwaardig kunnen opereren. Transparantie, onafhankelijkheid en een proactieve, signalerende rol van de toezichthouder ten opzichte van beleidsmakers zijn noodzakelijk. Met de onderstaande indicatoren wordt inzichtelijk gemaakt in hoeverre overheden hiervoor zijn toegerust in termen van kennis, expertise en vaardigheden.

[14] Voor de volgende rapportage zullen ook rechtbanken worden bevraagd.

[124] In hoeverre kunnen toezichthouders en handhavers in de praktijk overweg met de instrumenten uit de Omgevingswet?
[125] In hoeverre kunnen toezichthouders en handhavers in de praktijk overweg met de algemene zorgplicht in de Omgevingswet?

3.2.3.2 Indicatoren die bij dit uitvoeringsprincipe horen zijn Bevindingen per overheidslaag

Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties
Twee geïnterviewden geven aan dat toezichthouders en handhavers in de praktijk overweg kunnen met de instrumenten uit de Omgevingswet. Wel geeft een geïnterviewde aan dat er vragen leven bij handhavers over de regels die gelden op specifieke locaties. Als voorbeeld worden de geluidsnormen gegeven en de verhouding tussen een vergunning en het omgevingsplan op een specifieke locatie. De andere geïnterviewde geeft aan dat ‘ééns bevoegd gezag, altijd bevoegd gezag’ duidelijkheid schept.

Wat betreft de inzet van de handhaving van de algemene zorgplicht merken twee geïnterviewden op dat hier in de praktijk nauwelijks sprake van is.
Provincies
Provincies geven aan dat toezichthouders en handhavers voor de provinciale taken over het algemeen zijn ondergebracht bij omgevingsdiensten, waardoor de ervaring van provincies op dit vlak minimaal is.

Een provincie geeft aan dat over de handhaving van de algemene zorgplicht in het kader van toezicht en handhaving nog veel onduidelijkheid bestaat.

Waterschappen
Een waterschap geeft aan dat toezichthouders en handhavers over het algemeen overweg kunnen met de instrumenten, maar dat de regels uit het Bal en de waterschapsverordening wel als ingewikkeld worden ervaren.

Een waterschap geeft aan dat handhaving van de algemene zorgplicht heel beperkt wordt ingezet. Wel wordt er gebruik gemaakt van een specifieke zorgplicht uit het Bal, maar omdat daar nog geen juridische procedure over is gevoerd is het onduidelijk of deze juist is toegepast.

Gemeenten
In de interviews wordt aangegeven dat toezichthouders en handhavers over het algemeen zijn ondergebracht bij omgevingsdiensten, waardoor de ervaring van gemeenten op dit vlak minimaal is. Wel geeft een gemeente aan door de komst van de Omgevingswet meer met vergunningen, toezicht en handhaving samen te werken. Dat wordt als een voordeel ervaren.

Omgevingsdiensten
Een omgevingsdienst geeft aan dat toezichthouders en handhavers in de praktijk overweg kunnen met de instrumenten uit de Omgevingswet. Ze zijn daarnaast goed op de hoogte van de werking van het Bal. Ook met omgevingsplannen kunnen ze op dit moment nog goed overweg.

3.3 Positieve grondhouding ten opzichte van initiatiefnemers

Artikel 1.6 van de Omgevingswet stelt een algemene zorgplicht vast: “Eenieder draagt voldoende zorg voor de fysieke leefomgeving.” Uitgangspunt bij de formulering van de zorgplicht is dat activiteiten in beginsel kunnen plaatsvinden. Eenieder neemt immers zijn verantwoordelijkheden om de kwaliteit van de fysieke leefomgeving te waarborgen of te verbeteren. Hierbij wordt van overheden een positieve

grondhouding gevraagd ten opzichte van initiatieven: een grondhouding van vertrouwen in initiatiefnemers, meedenken en initiatieven mogelijk maken.

Indicatoren die bij dit uitvoeringsprincipe horen zijn 126 t/m 131.

3.3.1 Overheden gaan uit van een positieve grondhouding richting initiatiefnemers

3.3.1.1 Toelichting en indicatoren

De 'ja, mits'-houding moet meer ruimte bieden voor initiatieven van onder meer burgers en bedrijven. Dat betekent niet dat alles overal kan, maar dat overheden met initiatiefnemers meedenken, plannen mogelijk proberen te maken en opereren vanuit vertrouwen. Met de onderstaande indicator(en) wordt inzichtelijk gemaakt in hoeverre overheden op deze manier werken en of initiatiefnemers dat ook zo ervaren.

[126] Vinden overheden dat zij (bestuurlijk en ambtelijk) vanuit een positieve grondhouding opereren?
[127] Investeren overheden bij vergunningverlening in een omgevingsoverleg (voortraject) met initiatiefnemers om mee te denken?
[128] Vinden overheden dat de positieve grondhouding bijdraagt aan initiatieven die bijdragen aan de kwaliteit van de leefomgeving?
[129] In hoeverre vinden initiatiefnemers dat de overheid vanuit een positieve grondhouding opereert?

3.3.1.2 Bevindingen per overheidslaag

Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties
Uit de interviews blijkt dat Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties van mening zijn dat zij vanuit een positieve grondhouding opereren. Een enkeling merkt hierbij op dat dit vóór de Omgevingswet ook het geval was.

Een aantal Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties geven aan te investeren in het omgevingsoverleg, waarin de positieve grondhouding tot uitdrukking komt. Eén van hen merkt op dat de Omgevingswet hierin niet voor een verandering heeft gezorgd, terwijl een ander aangeeft dat de Omgevingswet zorgt voor duidelijkheid in posities en daardoor iets meer houvast geeft.

Eén geïnterviewde merkt op dat een positieve grondhouding altijd bijdraagt aan de totstandkoming van initiatieven. Er is effect te zien op de besluitvorming, maar daarbij geen link te zien met de komst van de Omgevingswet.

Provincies
Twee provincies geven aan van mening te zijn vanuit een positieve grondhouding te opereren. Eén provincie merkt op dat de Omgevingswet hier geen verandering in heeft gebracht.

Twee provincies merken op dat zij door gemeenten over het algemeen worden betrokken bij het overleg over concrete initiatieven aan de omgevingstafel, maar dat dit afhangt van de complexiteit van het project, het onderwerp en de gemeente.

Eén provincie geeft aan dat een positieve grondhouding de kwaliteit van de leefomgeving zeker ten goede komt. Het lukt daardoor volgens de provincie om een initiatiefnemer te stimuleren wat extra's te doen. Een andere provincie merkt op dit niet te kunnen beoordelen, maar altijd op zoek te zijn naar evenwicht in de kwaliteit van de leefomgeving.

Waterschappen
Geconstateerd wordt dat waterschappen van mening zijn vanuit een positieve grondhouding te opereren. Een aantal waterschappen heeft dit ook doorgevoerd in hun waterschapsverordening. Andere waterschappen geven aan hun waterschapsverordening hierop aan te gaan passen of daar al mee bezig te zijn. Daarnaast geeft een aantal waterschappen aan dat het binnen de organisatie nog een plek moet krijgen.

Waterschappen geven aan in het omgevingsoverleg te investeren. Dit gebeurt op verschillende manieren. Zo is er een waterschap waar twee plantoetsers het vooroverleg voeren. Dat waterschap geeft overigens wel aan nog wel eens te worden vergeten door gemeenten. Een ander waterschap geeft aan dat de Omgevingswet wat betreft de positieve grondhouding geen verandering heeft gebracht (voor de komst van de Omgevingswet werkte zij al op deze manier).

De reacties op de vraag of een positieve grondhouding bijdraagt aan initiatieven *die bijdragen aan de* kwaliteit van de leefomgeving, zijn niet eenduidig.

Gemeenten
Verschillende gemeenten geven aan van mening te zijn dat er vanuit een positieve grondhouding wordt gehandeld. Een aantal gemeenten geeft daarbij aan dat dit voor de komst van de Omgevingswet ook al het geval was. Een omgevingsdienst merkt echter op dat een positieve grondhouding nog meer in de genen mag komen te zitten en dat er nu nog te weinig wordt meegedacht met initiatiefnemers. Uit de interviews rijst dus geen eenduidig beeld.

Twee gemeenten merken op te investeren in het omgevingsoverleg met initiatiefnemers, met name bij grote gebiedsontwikkelingen. Als voorbeeld wordt de externe omgevingstafel genoemd.
Een omgevingsdienst geeft aan dat het vooroverleg altijd al heeft plaatsgevonden. Omgevingstafels worden echter (bijna) niet georganiseerd of de omgevingsdienst wordt daar niet voor uitgenodigd. Daar kan dus nog meer in geïnvesteerd worden. Uit de interviews rijst dus geen eenduidig beeld.

Een aantal gemeenten geeft aan niet te kunnen zeggen of een positieve grondhouding bijdraagt aan initiatieven. Het is voor gemeenten zoeken naar een balans tussen het bieden van ruimte door middel van maatwerk en het volgen van het beleid. Aangegeven wordt dat bij maatwerk inconsistentie en willekeur altijd op de loer ligt.

Eén gemeente geeft aan zeker te weten dat een positieve grondhouding bijdraagt aan initiatieven. De ervaring van die gemeente is dat mensen daardoor hun aandeel leveren en dat het altijd ten goede komt van de leefomgeving.

Belangenorganisaties en bedrijven
Belangenorganisaties geven aan niet te ervaren dat de overheid vanuit een positieve grondhouding opereert. Een organisatie merkt op wel verschil te merken in de houding van de overheid wanneer de overheid ergens belang bij heeft. Een andere organisatie geeft aan dat een positieve grondhouding een cultuurverandering bij de overheid vraagt en een verandering in de manier waarop de markt zichzelf presenteert.

3.3.2 Overheden houden in het opstellen van hun regelgeving rekening met een positieve grondhouding richting initiatiefnemers

3.3.2.1 Toelichting en indicatoren

De beoogde positieve grondhouding hangt niet alleen af van de houding overheden, ook de regelgeving moet dat mogelijk maken. Regelgeving moet ruimte geven aan overheden samen met initiatiefnemers te zoeken naar manieren waarop een initiatief kan plaatsvinden, zonder de belangen van de fysieke leefomgevingen uit het oog te verliezen. Denk bijvoorbeeld aan een risico-gerichte benadering die niet op voorhand een type activiteit verbiedt, maar op basis van risicofactoren bepaalt wat mogelijk is. Met de onderstaande indicator wordt inzichtelijk gemaakt in hoeverre overheden rekening houden met de 'ja-mits'-houding bij het opstellen van regelgeving.

[130] Gaan overheden bij het opstellen van hun regelgeving uit van een positieve grondhouding richting initiatiefnemers?

3.3.2.2 Bevindingen per overheidslaag

Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties
Twee geïnterviewden geven aan bij het opstellen van hun regelgeving uit te gaan van een positieve grondhouding richting initiatiefnemers. Een geïnterviewde geeft hierbij wel aan dat dit niet automatisch betekent dat ieder initiatief doorgang kan vinden.

Provincies
Eén provincie merkt op bij het opstellen van haar regelgeving uit te gaan van een positieve grondhouding richting initiatiefnemers. Dit betekent echter niet dat ieder initiatief doorgang kan vinden.

Waterschappen
Geconstateerd wordt dat uit de interviews blijkt dat alle waterschappen bij het opstellen van hun regelgeving uitgaan van een positieve grondhouding richting initiatiefnemers. Een aantal waterschappen heeft de waterschapsverordening hier al op aangepast, een aantal ook nog niet.

Gemeenten
Twee gemeenten merken op uit te gaan van een positieve grondhouding richting initiatiefnemers bij het opstellen van hun regelgeving. Aan een positieve grondhouding zitten grenzen, omdat wel aan de regelgeving moet worden voldaan, en de vereiste onderzoeken moet een initiatief toelaten.

3.3.3 Overheidsorganisaties zijn toegerust om vanuit een positieve grondhouding te werken

3.3.3.1 Toelichting en indicatoren

De beoogde positieve grondhouding vraagt van overheden niet te denken vanuit de 'regels', maar denken vanuit het initiatief en de toegevoegde waarde die daarmee kan worden behaald voor de omgeving. Vanuit die grondhouding moeten overheden ook kúnnen meedenken met initiatiefnemers over hoe zij hun initiatief kunnen realiseren. Dit vraagt meer flexibel kunnen inspelen op vragen en initiatieven vanuit de gemeenschap. Met de onderstaande indicator wordt inzichtelijk gemaakt in hoeverre overheden hiervoor zijn toegerust in termen van kennis, expertise en vaardigheden.

[131] Hebben overheden de kennis, expertise en vaardigheden om vanuit een positieve grondhouding te werken?

3.3.3.2 Bevindingen per overheidslaag

Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties
Over het algemeen geven de geïnterviewden aan te beschikken over de kennis, expertise en vaardigheden om vanuit een positieve grondhouding te werken. Hierbij wordt wel opgemerkt dat ruimte en capaciteit nodig is om die kennis door te ontwikkelen. Een andere geïnterviewde geeft aan hierin een achterstand te hebben, maar bezig te zijn om dat in te halen.

Provincies
Eén provincie geeft aan wel het vermoeden te hebben dat de kennis, expertise en vaardigheden om vanuit een positieve grondhouding te werken aanwezig is, maar dat dit verschilt per persoon.

Waterschappen
Uit de interviews blijkt dat waterschappen menen over het algemeen te beschikken over de kennis, expertise en vaardigheden om vanuit een positieve grondhouding te opereren. Een waterschap geeft aan door die werkwijze bij de afdeling toezichthouders wel een capaciteitsprobleem te verwachten. Twee andere waterschappen laat weten dat er (bij specifieke afdelingen) nog wel stappen moeten worden gezet.

Gemeenten
Een aantal gemeenten geeft aan de kennis, expertise en vaardigheden te hebben om vanuit een positieve grondhouding te werken. Verschillende gemeenten geven aan dat de Omgevingswet hier geen verandering in heeft aangebracht. Een omgevingsdienst merkt op dat dit nog kan worden verbeterd. De kennis is aanwezig, maar er is een cultuuromslag nodig en bepaalde vaardigheden ontbreken.

3.4 Participatie van en samenwerking met de samenleving

De Omgevingswet schrijft voor dat overheden bij visie- en planvorming en het ontwikkelen van programma's aangeven op welke wijze zij burgers, bedrijven en andere partijen hebben betrokken bij de totstandkoming ervan. En ook aanvragers van vergunningen moeten aangeven hoe ze invulling hebben gegeven aan participatie. In de Monitor worden gegevens verzamelt over hoe overheden en initiatiefnemers in de praktijk invulling geven aan deze eisen aan participatie.

Indicatoren die bij dit uitvoeringsprincipe horen zijn 132 t/m 143.

Tabel 14: participatie toegelicht

Participatie
Participatie is het in een vroegtijdig stadium betrekken van belanghebbenden bij het proces van de besluitvorming of een project of activiteit. De Omgevingswet bevat, behalve met betrekking tot het projectbesluit waarbij derden in de gelegenheid moeten worden gesteld oplossingen aan te dragen, weinig inhoudelijke regels die eisen stellen aan participatie. Volgens artikel 6, vierde lid, van het Verdrag van Aarhus gaat het om vroegtijdige inspraak bij besluitvormingsprocedures over het milieu als alle opties nog open zijn. Participatie moet dus niet worden verward met een zienswijzeprocedure of een reactie op een ontwerp.

Participatiehandreiking
Een participatiehandreiking is een handreiking opgesteld door overheden en bedoeld om initiatiefnemers te helpen bij het participatieproces. Veelal wordt in participatiehandreikingen gesproken over drie niveaus: informeren, raadplegen (het verzamelen van ideeën) en adviseren (het voorleggen van belangrijke onderwerpen).

Participatiebeleid
Het participatiebeleid van overheden heeft uitsluitend betrekking op de participatie waarvoor zij zelf verantwoordelijk zijn. Wanneer overheden een omgevingsvisie, programma, omgevingsplan, omgevingsverordening of waterschapsverordening vaststellen, moeten zij aangeven hoe zij invulling hebben gegeven aan het participatiebeleid.

Participatieverordening
Gemeenten, provincie en waterschappen zijn op grond van de Wet versterking participatie op decentraal niveau verplicht hun inspraakverordening voor 1 januari 2027 te vervangen door een participatieverordening. Deze verordening regelt de betrokkenheid van inwoners bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid.

3.4.1 Overheden hebben een participatiebeleid voor de fysieke leefomgeving

3.4.1.1 Toelichting en indicatoren

Bevoegde gezagen dienen bij toepassingen van de meeste instrumenten expliciet aan te geven hoe zij burgers, bedrijven, maatschappelijk partners en andere bestuursorganen betrekken (zie hoofdstuk 2). Vanwege het “noodzakelijke vormvrije karakter” van participatie, staat het bevoegde gezagen vrij om deze participatieprocessen zelf in te richten. Bevoegde gezagen worden dus verantwoordelijk gesteld ‘goede participatie’ te organiseren, maar mogen zelf bepalen hoe zij die organiseren. Met de onderstaande indicator(en) wordt inzichtelijk gemaakt hoe overheden de participatieprocessen organiseren.

[132] Hebben provincies en gemeenten een participatiebeleid waarin zij vaststellen hoe zij burgers, bedrijven en maatschappelijk partners betrekken in de ontwikkeling van beleid en het nemen van besluiten?
[134] Hebben overheden een handreiking om met participatie om te gaan?

3.4.1.2 Bevindingen per overheidslaag

Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties
Een geïnterviewde geeft aan bezig te zijn met de ontwikkeling van een programma waar bewoners in mee moeten worden genomen. Een andere geïnterviewde merkt op bezig te zijn met het ontwikkelen van een handreiking voor participatie voor haar rol als initiatiefnemer.

Provincies
Eén van de ondervraagde provincies merkt op vorig jaar een participatievisie en -verordening te hebben vastgesteld. Omdat dit een wens vanuit de politiek en de organisatie was, heeft de komst van de Omgevingswet hier geen rol in gespeeld. Vanuit de provincie wordt nog wel nagedacht om toe te voegen hoe participatie per Omgevingswettelijk instrument moet plaatsvinden.

Diezelfde provincie geeft aan dat er ook een handreiking aanwezig is hoe met participatie om te gaan en dat hier intern veel tijd en energie in is gestoken. Daardoor is het belangrijke verschil tussen participatie en inspraak duidelijk geworden.

Waterschappen
Eén waterschap merkt op dat er verschillende documenten aanwezig zijn waarin staat hoe met participatie om te gaan. Het is de bedoeling dat al die documenten worden samengevat. Daar wordt nu aan gewerkt.

Gemeenten
Een aantal gemeenten geven aan participatiebeleid te hebben. Een gemeente merkt op dat de belangrijkste functie van dat beleid is inzicht te krijgen in hoe de burger moet worden betrokken. Een andere gemeente laat weten participatie wel te stimuleren, maar het niet verplicht te stellen. Een andere gemeente geeft aan een goede dialoog als draagvlak te zien.

Dezelfde gemeenten geven aan ook een handreiking te hebben om met participatie om te gaan.

3.4.2 Burgers ervaren voldoende mogelijkheden om te participeren bij totstandkoming van het omgevingsbeleid en waarderen het proces

3.4.2.1 Toelichting en indicatoren

Een belangrijk punt in de Omgevingswet is het ervoor zorgen dat burgers in een vroeg stadium worden betrokken bij de voorbereidingen van besluiten via participatie. Dit moet burgers voldoende mogelijkheden geven om te participeren in het omgevingsbeleid. In deze indicatoren wordt inzichtelijk gemaakt in hoeverre burgers bij het besluitvormingsproces worden betrokken.

[136] In hoeverre zijn burgers door overheden actief betrokken in het ontwikkelen van omgevingsbeleid?
[137] In hoeverre worden burgers door initiatiefnemers betrokken in participatieprocessen over initiatieven in de leefomgeving?
[138] In hoeverre vinden burgers dat zij hun belang kunnen inbrengen in participatieprocessen en daarmee invloed hebben op het beleid of besluiten?[15]
[139] Op welke manieren kunnen burgers participeren (inspraakavonden, denktanks, etc.)?
[140] Hoe leveren initiatiefnemers gegevens aan over de betrokkenheid van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties bij de aanvraag?

3.4.2.2 Bevindingen per overheidslaag

Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties
Twee geïnterviewden geven aan dat er verschillende manieren zijn om burgers te laten participeren en dat het afhangt van het type project hoe participatie wordt vormgegeven.

Een geïnterviewde laat weten dat bij de aanvraag gegevens moeten worden aangeleverd over de betrokkenheid van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties.

Provincies
Een provincie geeft aan pogingen te hebben gedaan om burgers actief bij de ontwikkeling van omgevingsbeleid te betrekken, maar dat dit alleen bepaalde groepen trekt waardoor er geen sprake is van een representatieve doorsnede van de bevolking.

Provincies geven aan dat de manieren van burgerparticipatie verschillen per instrument. Zo worden er gesprekken gehouden, vinden er inloop- en informatiebijeenkomsten plaats, staat men op de markt met een kraam en volgt altijd nog de formele route via zienswijzen.

Een provincie geeft aan dat bij de aanvraag moet worden aangegeven of burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken.

[15] Voor dit onderzoek zijn geen burgers ondervraagd, door belangenorganisaties (bedrijven) en overheden is aangegeven of zij ervan op de hoogte zijn dat burgers vinden dat zij hun belang kunnen inbrengen in participatieprocessen en daarmee invloed hebben op het beleid of besluiten. Als dat wenselijk is kan voor het komende jaar bekeken worden om hier ook burgers op te bevragen.

Waterschappen
Twee waterschappen merken op dat burgers actief worden betrokken bij de ontwikkeling van omgevingsbeleid, waarbij een waterschap nog wel aangeeft dat het afhangt van het beleid dat wordt ontwikkeld. Het andere waterschap geeft aan dat de motiveringsplicht participatie (door de komst van de Omgevingswet) echt is omarmd op bestuurlijk niveau.

Een waterschap geeft aan dat burgers op verschillende manieren worden betrokken, bijvoorbeeld door het organiseren van informatieavonden.

Een waterschap merkt op dat de manier van aanleveren van gegevens over de betrokkenheid van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties plaatsvindt op de manier zoals de Omgevingswet dat voorschrijft. Bij participatie voor nieuw omgevingsbeleid wordt er een participatieverslag opgesteld.

Gemeenten
Een gemeente merkt in een interview op dat het actief betrekken van burgers bij de ontwikkeling van omgevingsbeleid afhangt van het onderwerp. Bij omgevingsvisies is het redelijk geborgd, er wordt hoog ingezet op het actief betrekken van de samenleving.

Gemeenten geven aan dat het aanleveren van gegevens over de betrokkenheid van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties soms bij het vooroverleg gebeurt (als dat plaatsvindt) en anders bij de aanvraag. Een gemeente merkt op dat initiatiefnemers een participatieverslag indienen.

Tijdens een thematische bijeenkomst gericht op participatie geven de aanwezige gemeenten aan bewoners te betrekken bij het opstellen van de omgevingsvisie, hier is een uitgebreid participatietraject doorlopen. Burgers worden actief betrokken bij het ontwikkelen van beleid, maar ook de uitvoering en evaluatie daarvan. Een enkele gemeente geeft aan ook participatie te hebben gedaan bij het eerste programma (over het landelijk gebied).

Voor het betreft de manier waarop burgers kunnen participeren worden tijdens de thematische bijeenkomst gericht op participatie een aantal methoden genoemd: inspraakavonden, pizza avonden met jongeren, online enquêtes, interviews, werkgroepen, inloopavonden, ontwerptafels, digital mappings, online fora, speaking minds methode op scholen om beroepsgerichte jongeren te betrekken, gesprekken aangaan in de buurt (bij de speeltuin, wijkfeesten of markt), spel over de omgevingsvisie, inwonerspanel en het jongerenberaad.

Belangenorganisaties en bedrijven
Een belangenorganisatie geeft aan dat haar leden hier vaak mee te maken hebben bij concrete initiatieven. Onder haar leden heerst wel een negatief beeld over participatie, met name als het gaat om kleinere bedrijven, omdat hun ervaring is dat alleen tegenstanders zich laten horen. De organisatie geeft zelf aan dat dit niet altijd het geval hoeft te zijn en dat participatie ook voor draagvlak kan zorgen.

Dezelfde organisatie merkt op dat er geen eenduidig beeld is van de manier waarop gegevens over de betrokkenheid van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties moeten worden aangeleverd. Bij grote projecten worden er participatieplannen opgesteld die ook worden besproken met het bevoegd gezag.

3.4.3 De samenstelling van de (participatie)deelnemers is in een vergelijkbare verhouding als de samenstelling van de buurt, wijk of gemeente waar het initiatief plaatsvindt

3.4.3.1 Toelichting en indicatoren

Volgens de participatieve aanpak die bij de Omgevingswet hoort moet er geïnvesteerd worden in ‘een breed proces met betrokkenen’. In deze indicatoren wordt inzichtelijk gemaakt in hoeverre overheden daar in de praktijk voor zorgen.

[141] In hoeverre zijn de deelnemerssamenstellingen van participatietrajecten een gelijkwaardige afspiegeling burgers, bedrijven en maatschappelijk partners?
[142] Hoe zorgen overheden en initiatiefnemers actief voor een diverse samenstelling van bedrijven, burgers en maatschappelijke partners?

3.4.3.2 Bevindingen per overheidslaag

Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties
Een geïnterviewde geeft ten aanzien van het betrekken van een diverse samenstelling van deelnemers bij participatietrajecten een voorbeeld van een traject in een wijk waar mensen worden bereikt die bezig zijn met overleven en de taal niet kundig zijn.

Provincies
Een provincie geeft aan moeite te hebben om bij participatietrajecten een gelijkwaardige afspiegeling van deelnemers te krijgen. De ervaring van de provincie is dit alleen bepaalde groepen trekt waardoor er geen sprake is van een mooie doorsnede van de bevolking.

Twee provincies laten weten op verschillende manieren te zorgen voor een diverse samenstelling van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Zo wordt er gebruik gemaakt van gebiedscommissies, vindt er jongerenparticipatie plaats, worden belangenorganisaties betrokken, staan er marktkramen en worden er informatiebijeenkomsten georganiseerd. Een provincie geeft aan dat, ondanks initiatieven, toch dezelfde mensen blijven terugkomen.

Waterschappen
Een waterschap merkt op haar best te doen om een zo gelijkwaardige afspiegeling in de deelnemerssamenstelling bij participatietrajecten te bewerkstelligen, maar dat ze ervaring opdoet om dit te verbeteren.

Datzelfde waterschap geeft aan via stakeholdersanalyse voor een diverse samenstelling van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties te zorgen in het participatietraject.

Gemeenten
Twee gemeenten merken in interviews op dat het lastig is om bij participatietrajecten een gelijkwaardige afspiegeling van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties te krijgen. Gemeenten zetten verschillende instrumenten in, zoals online enquêtes, burgerberaad en langsgaan bij plekken waar bepaalde (leeftijds)groepen komen.

Tijdens de thematische bijeenkomst over participatie geven de aanwezige gemeenten aan dat zij het lastig vinden om de deelnemerssamenstelling een gelijkwaardige afspiegeling van de samenleving te laten zijn, met name bij open bijeenkomsten. Een gemeente geeft zelfs aan dit nog nooit te hebben meegemaakt. Met name het bereiken van jongeren wordt als lastig ervaren. Als tip wordt meegegeven om

hier vooraf over na te denken, en te bepalen hoe je dit gaat bereiken. Daarnaast zorgen overheden hiervoor door meerdere manieren in te zetten (zowel fysiek als digitaal), jongeren te bereiken via een jongerencoach en gebruik te maken van bewonersprofielen en handreikingen voor inclusieve participatie. Tot slot wordt ook genoemd dat het niet altijd nodig is om iedereen te bereiken, maar wel die personen die bijdragen aan het participatiedoel.

3.4.4 Overheidsorganisaties zijn toegerust om participatief te werken

3.4.4.1 Toelichting en indicatoren

De participatieve manier van werken stelt eisen aan de kennis en vaardigheden bij overheden. Het vraagt bijvoorbeeld om bredere kennis om vanuit meerdere belangen naar een initiatief te kunnen kijken in combinatie met de vaardigheid om die belangen in het proces te betrekken. Dit moet verder gaan dan het ‘afvinken’ van de participatie eisen. Belanghebbenden moeten zich gehoord voelen en begrijpen wat er met hun inbreng is gedaan. Met de onderstaande indicator wordt inzichtelijk gemaakt in hoeverre overheden hiervoor zijn toegerust in termen van kennis, expertise en vaardigheden.

[143] Hebben overheden de kennis, expertise en vaardigheden om participatief te werken?

3.4.4.2 Bevindingen per overheidslaag

Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties
Een geïnterviewde laat weten de kennis, expertise en vaardigheden om participatief te werken te hebben, maar dat participatie wat verder weg ligt van de dagelijkse werkzaamheden.

Een andere geïnterviewde geeft aan in haar rol als initiatiefnemer over de kennis, expertise en vaardigheden te beschikken om participatief te werken.

Provincies
Twee provincies merken op over de kennis, expertise en vaardigheden te beschikken om participatief te werken. Een provincie laat weten hierin samen te werken met maatschappelijke organisaties in het gebied.

Waterschappen
Een waterschap merkt op over de kennis, expertise en vaardigheden te beschikken om participatief te werken. Een ander waterschap geeft aan dat de basis aanwezig is, maar de nodige verbeterslagen nog moeten worden gemaakt.

Gemeenten
Een gemeente geeft in een interview aan te beschikken over de kennis, expertise en vaardigheden om participatief te werken. Het komt volgens die gemeente vooral aan op boerenverstand.

Tijdens de thematische bijeenkomst gericht op participatie geven de aanwezige gemeenten aan over wisselende kennis, expertise en vaardigheden te beschikken om participatief te werken. Het moet nog verder ontwikkeld worden door mensen te trainen, maar ook hier is beschikbare tijd de grootste uitdaging. Een gemeente geeft aan hier actief op te sturen door trainingsprogramma’s. Ook wordt de behoefte uitgesproken voor meer onderlinge (regionale) afstemming.

Een omgevingsdienst geeft aan te herkennen dat de kennis aanwezig is, maar dat er meer met die kennis kan worden gedaan.

3.5 Gebiedsgericht werken

De Omgevingswet biedt meer ruimte voor lokaal maatwerk. Overheden kunnen onder meer op het gebied van milieu – binnen een bandbreedte – zelf regels en normen formuleren. De gedachte hierachter is dat in de lokale context betere afwegingen gemaakt kunnen worden, passend bij de aard van een gebied of opgave. In de Monitor is informatie verzameld over hoe overheden invulling geven aan deze gebiedsgerichte manier van werken (uitvoering) en of overheden voldoende zijn toegerust om gebiedsgericht te werken (organisatie).

Indicatoren die bij dit uitvoeringsprincipe horen zijn 144 t/m 149.

3.5.1 Overheden gebruiken hun omgevingsvisie en/of gebiedsprogramma's om hun gebiedsgericht beleid uit te voeren

3.5.1.1 Toelichting en indicatoren

Het stelsel van de Omgevingswet schept de juridische mogelijkheden, de stimulansen en de randvoorwaarden voor gebiedsgerichte oplossingen. Overheden kunnen hun visie op of beleid voor specifieke gebieden uitwerken in hun omgevingsvisie. Of ze kunnen gebruik maken van een gebiedsgericht programma. Met de onderstaande indicatoren wordt inzichtelijk gemaakt hoe overheden de beschikbare instrumenten gebruiken om gebiedsgericht beleid uit te voeren.

[144] In hoeverre kiezen overheden ervoor om in hun omgevingsvisie onderdelen gebiedsgericht uit te werken?
[145] Wanneer kiezen overheden ervoor om gebiedsgerichte programma's te ontwikkelen?
[146] Hoe ervaren overheden de effectiviteit van gebiedsgerichte programma's?

3.5.1.2 Bevindingen per overheidslaag

Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties
Twee geïnterviewden geven aan dat in de nationale omgevingsvisie onderdelen (steeds meer) gebiedsgericht worden uitgewerkt. Als voorbeelden worden NOVEX-gebieden, PAWOZ-Eemshaven en VAWOZ gegeven. Een andere geïnterviewde merkt op niet zo ver te zijn, maar ziet wel het nut van die werkwijze in nu de ruimte schaarser wordt.

Twee geïnterviewden geven aan gebruik te maken van gebiedsgerichte programma's wanneer het druk is in het plangebied, er meerdere opgaven samenkomen en er keuzes moeten worden gemaakt. Daarbij merken zij op dat dit niet anders is dan vóór de Omgevingswet.

Eén geïnterviewde geeft aan vóór de Omgevingswet ook al gewerkt te hebben met gebiedsgerichte programma's en deze werkwijze door te zetten omdat ze merkt dat het effectief is. Het brengt focus aan en daar hebben andere overheidslagen behoefte aan.

Provincies
Uit interviews en bijeenkomsten rijst het beeld, dat provincies op verschillende manieren gebiedsgericht werken.

Een provincie geeft aan dat de omgevingsvisie is gebaseerd op verschillende gebiedsvisies. Een provincie merkt op geen gebiedsgerichte omgevingsvisie te hebben, maar wel op andere manieren gebiedsgericht te werken wanneer dat daadwerkelijk haalbaar is. Daarnaast geeft de provincie aan dat de

omgevingsverordening wel gebiedsgericht is opgesteld. Een andere provincie geeft aan momenteel bezig te zijn om in de herziene omgevingsvisie onderdelen meer gebiedsgericht uit te werken.

Een aantal provincies geven aan gebiedsgerichte programma's te gebruiken of hieraan te gaan werken. Twee provincies geven hierbij aan voor gebiedsgerichte programma's te kiezen in het landelijk gebied of wanneer doelen regionaal uitgewerkt moeten worden.

Eén provincie merkt op positieve ervaringen te hebben met het inzetten van gebiedsgerichte programma's, omdat het leidt tot uitvoering van benodigde maatregelen in samenwerking met de plaatselijke gemeenschap.

In een bijeenkomst wordt breed herkend, dat gebiedsgericht werken wordt bemoeilijkt door een sectorale portefeuilleverdeling. Dit leidt tot 'bestuurlijke wirwar', wanneer gebiedsgericht werken een integrale aanpak vereist.

Waterschappen
Twee waterschappen geven aan hun watervisie niet gebiedsgericht uitgewerkt te hebben. De verwachting is dat dit wel gaat gebeuren. Een ander waterschap merkt op bepaalde scenario's gebiedsgericht uitgewerkt te hebben in de huidige watervisie.

Diezelfde waterschappen geven aan dat er nog geen gebiedsgerichte programma's zijn. Eén waterschap merkt in een interview op dat gebiedsgericht werken niet voor een waterschap verplicht is, nu een waterschap alleen over het watersysteem gaat.

Eén waterschap merkt op gebiedsgerichte programma's als effectief te ervaren en dat dit echt bevorderd is door de komst van de Omgevingswet. Een ander waterschap geeft aan nog niks over de effectiviteit te kunnen zeggen.

Gemeenten
Meerdere gemeenten geven aan onderdelen in hun omgevingsvisie gebiedsgericht uit te werken of uit te gaan werken. Een gemeente merkt hierbij op dat het een zoektocht is naar het behouden van een basiskader en tegelijkertijd de visie gebiedsgericht opstellen. Een andere gemeente laat weten vanuit de ambtenaren de wens bestaat om de visie thematisch op te stellen, maar dat de gemeenteraad heeft besloten een gebiedsgerichte visie te willen. Die gemeente geeft aan behoefte te hebben aan meer handvatten van de VNG.

Het verschilt per gemeenten wanneer er gebruik wordt gemaakt van gebiedsgerichte programma's. Zo geeft een gemeente aan een gebiedsgericht programma in te zetten wanneer een gebiedsontwikkeling gewenst is. Een andere gemeente merkt een verschuiving naar gebiedsgerichte programma's, bijvoorbeeld bij woningbouwopgaven. Een andere gemeente laat weten vooral programma's te hebben die thematisch zijn ingericht, waarbinnen specifieke gebieden worden aangeduid.

Tot slot merkt een gemeente op niet meer gebiedsgericht te willen werken. Deze gemeente geeft er de voorkeur aan om thematische en per activiteit te werken omdat de gemeente ervaart dat dit duidelijker is voor burgers.

Gemeenten geven aan nog niets te kunnen zeggen over de effectiviteit van gebiedsgerichte programma's omdat die programma's nog niet in werking zijn of nog niet zijn opgesteld.

3.5.2 Overheden gebruiken locatie-specifieke regelgeving om gebiedsgericht maatwerk te leveren

3.5.2.1 Toelichting en indicatoren

Naast het gebiedsgericht werken op hoofdlijnen in de omgevingsvisie of het gebiedsprogramma kunnen overheden besluiten nemen over toestemming voor concrete gebiedsgerichte ontwikkelingen. Dat kan op hoofdlijnen via drie instrumenten: het projectbesluit voor complexe projecten van publiek belang, de omgevingsvergunning voor een afwijkende activiteit of een wijziging van het omgevingsplan. Met elk van deze instrumenten wordt locatie specifieke regelgeving gebruikt om gebiedsgericht maatwerk te leveren. Met de onderstaande indicator wordt inzichtelijk gemaakt hoe overheden de beschikbare instrumenten gebruiken om met regelgeving gebiedsgericht te werken.

[147] In hoeverre gebruiken overheden projectbesluiten, omgevingsvergunningen, waterschapsverordeningen, omgevingsverordeningen, omgevingsplannen of wijzigingen van het omgevingsplan voor gebiedsgericht maatwerk?
[148] Hoe ervaren burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties het gebiedsgerichte maatwerk van overheden?

3.5.2.2 Bevindingen per overheidslaag

Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties
Een aantal geïnterviewden merkt op projectbesluiten in te zetten voor gebiedsgericht maatwerk. Een andere geïnterviewde laat weten het lastig te vinden om meerdere thema's in één projectprocedure te laten landen vanwege planningen en de betrokkenheid van meerdere initiatiefnemers.

Provincies
Twee provincies geven aan geen specifieke instrumenten te hebben voor het toepassen van gebiedsgericht maatwerk. Afhankelijk van het project wordt daar het juiste instrument bij gebruikt.

Waterschappen
Een waterschap merkt op te werken met projectbesluiten om op die manier gebiedsgericht maatwerk te kunnen leveren. Een aantal andere waterschappen geeft aan minder gebruik te maken van projectbesluiten vanwege het gebied waarin zij werken. Een ander waterschap merkt op dat gebiedsgericht werken niet nieuw is, omdat ze al heel lang in stroomgebieden denken. De Omgevingswet brengt daar dus geen verandering in. Wat voor het waterschap wel nieuw is, is de invulling van de gebiedsgerichte programma's.

Gemeenten
Een aantal gemeenten geeft aan gebiedsgericht maatwerk toe te passen, maar voor die toepassing verschillende instrumenten te gebruiken. Een gemeente laat weten eerst een basisplan voor ieder gebied te ontwikkelen om vervolgens per gebied over te gaan naar een nieuw omgevingsplan. Een andere gemeente maakt gebruik van gebiedsgerichte programma's waar vervolgens BOPA's op worden gebaseerd. Een andere gemeente merkt op het omgevingsplan te hebben gewijzigd om zo gebiedsgericht maatwerk toe te passen.

Eén gemeente laat weten de voorkeur te geven aan thematisch werken en dus minder gebiedsgericht maatwerk toe te willen passen.

Belangenorganisaties en bedrijven

Twee belangenorganisaties hebben verschillende ervaringen met het gebiedsgerichte maatwerk van overheden. Een organisatie geeft aan dat overheden door de problematiek met stikstof en andere milieudossiers gedwongen zijn om te kijken wat ze kunnen doen in een bepaald gebied om een bepaalde kwaliteit te behalen. De leden van die organisatie lijken er vooralsnog niet veel van te merken.
Een andere organisatie laat weten voornamelijk last te hebben van gebiedsgericht maatwerk, nu het nadelig uitwerkt voor bedrijventerreinen. Voor die terreinen willen bedrijven graag landelijke uniforme regelgeving, dat geeft zekerheid.

3.5.3 Overheidsorganisaties zijn toegerust om gebiedsgericht te werken

3.5.3.1 Toelichting en indicatoren

Gebiedsgericht werken vraagt om medewerkers van overheden die kunnen kijken vanuit het van het gebied, wat daar nodig is en hoe dat voor elkaar te krijgen. Er moet dus niet alleen vanuit de regelgeving gedacht moeten worden, maar ook als ontwikkelaar of zelfs met een ontwerpende blik. Daarnaast moeten overheidsorganisaties om kunnen gaan met locatie specifieke verschillen in visie, beleid als regelgeving en de grotere ruimte voor eigen afwegingen door bestuurders en ambtenaren. Met de onderstaande indicator(en) maken we inzichtelijk in hoeverre overheden hiervoor zijn toegerust in termen van kennis, expertise en vaardigheden.

[149] Hebben overheden de kennis, expertise en vaardigheden om gebiedsgericht te werken?

3.5.3.2 Bevindingen per overheidslaag

Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties
Een aantal geïnterviewden geeft aan dat de kennis, expertise en vaardigheden om gebiedsgericht te werken persoonsafhankelijk is. Daarbij benadrukt een geïnterviewde dat er ruimte moet zijn om die kennis over te brengen.

Provincies
Een provincie laat weten de kennis, expertise en vaardigheden te hebben om gebiedsgericht te werken. Een andere provincie merkt op het vermoeden te hebben dat kennis, expertise en vaardigheden aanwezig zijn, maar dat daar nog onvoldoende zicht op is.

Waterschappen
Waterschappen laten weten over het algemeen de benodigde kennis, expertise en vaardigheden in huis te hebben om gebiedsgericht te werken. Een waterschap verwacht dat capaciteit vooral een probleem gaat worden. Een ander waterschap laat weten gemeenten te helpen om hun kennis op dit onderwerp te vergroten. Wat voor een ander waterschap nieuw is, is het conceptuele denken dat gebiedsgericht werken met zich brengt. Om hier mee om te gaan is er een gebiedsatelier ontwikkeld om op de inhoud mee te praten met provincies en gemeenten.

Gemeenten
Over het algemeen geven gemeenten aan de kennis, expertise en vaardigheden om gebiedsgericht te werken in huis te hebben. Een gemeente laat weten dat het voor bepaalde thema's, zoals omgevingsveiligheid en geluid, een uitdaging is om de juiste expertise in huis te halen. Een andere gemeente merkt op meer kennis op te moeten doen over wanneer welk beleidsinstrument gebruikt moet worden gelet op de beleidscyclus. Tot slot laat een gemeente weten dat kennis over de Omgevingswet bij een aantal mensen zeker aanwezig is, maar dat die kennis bij het grootste deel van de ambtenaren nog wel ontbreekt.

3.6 Overkoepelend beeld uitvoeringsprincipes

Om ontwikkelingen zichtbaar te maken zetten onderzoekers in 3.6.1 het overkoepelend beeld uit 2025 uiteen, gevolgd door het overkoepelend beeld uit 2024 in 3.6.2.

3.6.1 Overkoepelend beeld 2025

Integraal werken
In de interviews wordt aangegeven dat integraal werken en een samenhangende benadering een cultuuromslag vergen die nog niet binnen de gehele organisatie van overheden is geland en die bovendien niet altijd aansluit bij de sectorale portefeuilleverdeling. Er wordt breed erkend dat de Omgevingswet het integrale werken zal bevorderen. De Omgevingswet wordt gezien als een katalysator voor interne afstemming, interbestuurlijke samenwerking en een participatieve aanpak.

De mate waarin integraal wordt gewerkt hangt af van de bevoegdheden van het betreffende bestuursorgaan. Sommige taken en bevoegdheden hebben een sectorale focus, waarbij een samenhangende benadering wettelijk niet mogelijk is.

Blijven waarborgen rechtsbescherming
Het overkoepelende beeld dat uit de interviews rijst, is dat overheden nog weinig ervaring hebben met juridische conflicten onder de Omgevingswet. De verwachting is dat de Omgevingswet als zodanig geen invloed heeft op de complexiteit van de juridische conflicten omdat deze complexiteit samenhangt met inhoudelijk complexe thema's zoals stikstof.

Uit de interviews komt naar voren, dat in de uitvoeringspraktijk discussies zijn toegenomen met betrekking tot de uitleg van nieuwe regelgeving. Het gaat bijvoorbeeld over de uitleg van regelgeving die betrekking heeft op milieubelastende activiteiten, magneetactiviteiten en/of de vraag wie bevoegd gezag is.

Door de Afdeling wordt geconstateerd dat het aantal aanhangige zaken waarop de Omgevingswet van toepassing is uitermate beperkt is; pas medio dit jaar was een geringe toename te zien.

Een omgevingsdienst geeft aan dat toezichthouders en handhavers in de praktijk overweg kunnen met de instrumenten uit de Omgevingswet. Ze zijn daarnaast goed op de hoogte van de werking van het Bal. Ook met omgevingsplannen kunnen ze op dit moment nog goed overweg.

Positieve grondhouding ('Ja, mits'-houding)
Overheden geven over het algemeen aan dat zij opereren vanuit een positieve grondhouding. De Omgevingswet heeft hierin naar de mening van de overheden zelf geen verandering gebracht. Opvallend is dat belangenorganisaties deze positieve grondhouding bij overheden niet herkennen.

Uit de interviews blijkt dat een positieve grondhouding met name tot uitdrukking komt in het vooroverleg of in omgevingstafels over nieuwe ontwikkelingen of initiatieven. Een positieve grondhouding leidt niet altijd tot minder regels en evenmin betekent dat alle initiatieven kunnen worden gerealiseerd.

Participatie van en samenwerking met de samenleving
Het overkoepelende beeld is dat de toepassing van participatie niet is toegenomen, maar wel beter wordt gestroomlijnd. Veel overheden werkten al volgens een participatieve aanpak, maar de Omgevingswet fungeert wel als katalysator.

Uit de interviews komt naar voren dat veel overheden participatiebeleid hebben. Burgers worden actief betrokken bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van beleid. De mate en de vorm waarin burgers worden betrokken in de besluitvorming verschilt per onderwerp en per instrument. Ook de mate waarin burgers actief participeren verschilt per onderwerp.

Overheden ervaren het als een uitdaging om een gelijkwaardige afspiegeling van de samenleving te bewerkstellingen in de samenstelling van de deelnemers aan participatie.

Overheden stimuleren initiatiefnemers om derden te betrekken bij de ontwikkeling van hun plannen. Veel overheden hebben hiervoor een handreiking opgesteld. In interviews wordt opgemerkt, dat uiteindelijk de bestuursorganen de belangen van derden afwegen in hun besluitvorming, indien en voor zover dat mogelijk is. Daarbij speelt geen rol of de initiatiefnemer aan participatie heeft gedaan.

Gebiedsgericht werken
Uit de interviews rijst het overkoepelende beeld, dat gebiedsgericht werken op de radar staat van alle overheden. De instrumenten waarin deze gebiedsgerichte aanpak landt, verschillen echter per thema, en per overheid.

Opvallend is dat een gebiedsgerichte aanpak veelal opgave gestuurd (sectoraal) is. De ervaring is dat een integrale gebiedsgerichte aanpak wordt bemoeilijkt door een sectorale portefeuilleverdeling binnen een overheidslaag.

Opgemerkt wordt, dat de verhouding tussen een integrale omgevingsvisie en gebiedsgericht maatwerk een uitdaging kan zijn.

Tabel 15: ontwikkelingen ten opzichte van 2024

In deze tabel worden de verkorte bevindingen uit 2024 beschreven zodat eventuele ontwikkelingen zichtbaar worden. Omdat in 2024 (vanwege de opstart in oktober van dat jaar) minder indicatoren en organisaties zijn onderzocht, zal de vergelijking nog beperkt zijn. Voor komend jaar verwachten de onderzoekers deze vergelijking wel breed te kunnen doen.

Provincies
De betrokken provincies waren in 2024 op de hoogte van de vijf onderzochte uitvoeringsprincipes. De uitvoeringsprincipes kunnen echter niet allemaal even gemakkelijk in de praktijk worden gebracht. Uit de bijeenkomsten met provincies blijkt dat zij ervaren dat een kennis- en of capaciteitskloof met gemeenten het integraal werken kan bemoeilijken. Het is voor provincies nog niet goed mogelijk om bevindingen te doen over het waarborgen van de rechtsbescherming omdat er nog weinig meldingen of vergunningaanvragen zijn gedaan. Daarnaast geven provincies in bijeenkomsten aan dat een positieve grondhouding niet altijd kan worden aangenomen door de grote en complexe (vanuit het Rijk opgelegde) opgaven en de hoeveelheid (Europese) regelgeving waar provincies zich aan moeten houden.

Verder is gebleken dat provincies veel aandacht besteden aan participatie. Provincies geven echter aan dat zij merken dat grote belangstelling vanuit het brede publiek achterblijft vanwege het hoge abstractieniveau waarop provincies opereren. Gebiedsgericht werken is relatief nieuw en werkt goed voor provincies, zij zijn vaak de initiator van regionale samenwerkingsverbanden. Over het algemeen lijken provincies te beschikken over de kennis, expertise en vaardigheden om de uitvoeringsprincipes zoveel mogelijk in aanmerking te nemen bij de uitvoering.

Waterschappen
De betrokken waterschappen zijn zich in 2024 bewust van de vijf uitvoeringsprincipes. Zij ervaren bepaalde moeilijkheden ten aanzien van de uitvoering van een aantal principes. Zo wordt integraal gewerkt door een watervisie op te stellen met medeoverheden, maar is dat niet eenvoudig wegens de verschillende belangen. Met betrekking tot het aannemen van een positieve grondhouding wordt in bijeenkomsten aangegeven dat waterschappen als doel hebben de kwaliteit van het water te verbeteren, waardoor zij niet elk initiatief positief kunnen benaderen. Waterschappen geven tijdens bijeenkomsten aan dat zij participatie toepassen bij grootschalige projecten. Waterschappen hebben in eerste instantie te maken met water, wat hen ertoe beweegt thematisch te werken. Het werkt voor waterschappen ook goed om gebiedsgericht te werken, zodat zij zijn aangehaakt bij regionale samenwerkingsverbanden. Waterschappen lijken te beschikken over de kennis, expertise en vaardigheden om de vijf uitvoeringsprincipes uit te voeren.

Gemeenten
De betrokken gemeenten zijn zich bewust van de uitvoeringsprincipes. Uit waarnemingen kan echter worden afgeleid dat gemeenten een aantal uitvoeringsprincipes op dit moment nog niet toepassen.

Uit de bijeenkomst met de gemeente volgt dat participatie hoog op de agenda staat. Gemeenten geven op verschillende manieren handen en voeten aan participatie, bijvoorbeeld in een nota burgerparticipatie, een participatiebeleid of verordening, een participatiekader een participatiehandleiding of een inspraakverordening. Met betrekking tot gebiedsgericht werken volgt dat gemeenten in hun omgevingsvisies een gebiedsgerichte aanpak voorstellen, bijvoorbeeld op wijk- of buurtniveau. Een inhoudelijke uitwerking daarvan wordt in de omgevingsvisie in geringe mate waargenomen. Uit de bijeenkomst met gemeenten volgt dat gebiedsgericht werken op het netvlies staat maar het probleem is dat hiervoor soms de capaciteit ontbreekt: het opstellen van gebiedsgerichte programma’s is een grote en complexe opgave, waarin ook landelijke doelstellingen en instructieregels verwerkt moeten worden. Sommige gemeenten maken onderdeel uit van een regionaal samenwerkingsverband gericht op een gebiedsgerichte aanpak. Gemeenten lijken nog niet volledig te beschikken over de kennis, expertise en vaardigheden om de uitvoeringsprincipes uit te voeren.

4 Aanpak 2026

Vanaf 2025 is het aantal deelnemers aan het kwalitatieve deel van de Monitor Werking Omgevingswet stevig uitgebreid.[16] Zoals gezegd heeft in 2025 een opschaling plaatsgevonden wat betreft de organisaties en indicatoren waar onderzoek naar is gedaan. Zo zijn ook indicatoren onderzocht die specifiek van toepassing zijn op de rechtspraak of die gaan over de ervaringen van initiatiefnemers (belangenorganisaties en bedrijven). Daarnaast zijn bepaalde indicatoren die in 2024 al zijn onderzocht voor provincies, gemeenten en waterschappen conform het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet ook onderzocht bij uitvoeringsorganisaties (omgevingsdiensten, RWS, RCE, RVO) en de verschillende Rijksdepartementen (onder andere BZK, VRO, LVVN, KGG, Defensie en OCW). In 2026 zal deze opschaling worden gecontinueerd.

Onderzoekers zijn zich ervan bewust dat de eerste jaren na de inwerkingtreding van de Omgevingswet voor overheden in veel opzichten nog ontwikkelingsjaren zijn. Conform het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet, wordt een deel van de onderwerpen periodiek herhaald bij dezelfde overheid om een beeld te vormen van de langjarige transitie in het omgevingsrecht. Dat betekent dat in 2026 (tenminste) een deel van de organisaties die in 2024 en 2025 zijn geïnterviewd opnieuw worden uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek, zodat trends en ontwikkelingen zichtbaar worden. Onderzoekers zijn daarbij wel afhankelijk van de bereidheid van organisaties om opnieuw deel te nemen aan het kwalitatief onderzoek. Aanvullend worden er nieuwe organisaties uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek, zoals één of meerdere rechtbanken.

Ten behoeve van de validatie worden in 2026, in overleg met de opdrachtgever, ook deelnemers en bijeenkomsten geselecteerd op basis van specifieke onderwerpen of indicatoren. Een voorbeeld hiervan is het VNG-netwerk participatie waar Haskoning in juni 2025 bij mocht aansluiten ten behoeve van het kwalitatieve onderzoek. Via interviews en bestaande bijeenkomsten kunnen specifieke knelpunten die zijn tegengekomen worden gevalideerd en eventueel worden gegeneraliseerd. Ook hier kan worden gecontroleerd of deze knelpunten breder spelen of zich beperken tot bepaalde gevallen of specifieke overheden. Het gaat daarbij ook om signalen die onderzoekers waardevol achten maar die niet concreet zijn en mogelijk ook vooral de opvatting lijken van enkele organisaties.

[16] Voor een overzicht van de deelnemende organisaties zie bijlage 5.

Uitvoeringsprincipes	Onderwerp	Indicator	Hoe is deze informatie opgehaald?	Conclusies
3.1 Integraal werken	3.1.1 Overheden werken integraal aan het beschermen en benutten van de leefomgeving.	[111] In hoeverre bezien overheden de verschillende sectoren in de leefomgeving in samenhang?	Interviews met de deelnemende overheden, verificatie via bijeenkomsten.	Het beeld dat uit de interviews met de Rijksdepartementen en Uitvoeringsorganisaties naar voren komt, is dat de mate waarin integraal wordt gewerkt, afhangt van de taken en bevoegdheden van het betreffende bestuursorgaan, en in mindere mate ook van de functie van de geïnterviewde. Dit heeft onder meer te maken met de portefeuilleverdeling en politieke context. Provincies geven aan dat bij de totstandkoming van de omgevingsvisie de verschillende sectoren in de leefomgeving in samenhang worden bezien. Het integrale werken kan worden bemoeilijkt om dat de organisatie daarvoor anders moet worden ingericht. Dit heeft ook politiek-bestuurlijk element, dat betrekking heeft op de portefeuilleverdeling. Een waterschap merkt op dat integraal werken intern in de organisatie het leidende principe is, maar dat het een uitdaging blijft om de juiste personen bij elkaar te zetten. Een aantal gemeenten geven aan verschillende sectoren in samenhang te bezien, maar dat dit voor de komst van de Omgevingswet ook al de praktijk was.
		[112] In hoeverre nemen overheden de belangen van derden mee in het maken van beleid en het uitvoeren daarvan?	Interviews met de deelnemende overheden, verificatie via bijeenkomsten.	Alle geïnterviewden Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties geven aan de belangen van derden mee te nemen in de besluitvorming, waarbij het grootste deel ook aangeeft dat dit niet is veranderd door de Omgevingswet. Waterschappen geven aan de belangen van derden via participatie mee te nemen. Zie verbeterdoel 1 voor een nadere toelichting. Gemeenten merken op de belangen van derden te betrekken bij een wijziging of afwijking van het omgevingsplan.
		[113] In hoeverre brengen overheden interbestuurlijk samenhang aan in hun omgevingsbeleid?	Interviews met de deelnemende overheden, verificatie via bijeenkomsten.	Een interbestuurlijke benadering wordtop Rijksniveau toegepast bij het opstellen van omgevingsbeleid. Er wordt interdepartementaal afgestemd, maar ook wordt er afgestemd met andere overheden. Geconstateerd wordt dat provincies over het algemeen interbestuurlijke samenhang aanbrengen in hun omgevingsbeleid door op regionaal niveau in overleg te treden. Een waterschap merkt op dat de interbestuurlijke samenwerking om omgevingsbeleid in samenhang te bekijken steeds beter gaat, maar dat hier nog wel een verbeterslag in te maken is. Een ander waterschap geeft aan dat de interbestuurlijke samenhang ontbreekt. Twee gemeenten geven aan dat het aanbrengen van interbestuurlijke samenhang in het omgevingsbeleid per onderwerp verschilt. Dat geldt zowel voor de vraag of interbestuurlijke samenhang plaatsvindt en voor de vraag hoe goed dat gaat. Volgens beide gemeenten valt op dit punt nog winst te behalen.
		[114] In hoeverre zetten overheden de verschillende instrumenten uit de Omgevingswet in samenhang in?	Interviews met de deelnemende overheden, verificatie via bijeenkomsten.	Het beeld uit de interviews met de Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties is, dat getracht wordt om instrumenten in samenhang in te zetten, maar dat de praktijk weerbarstig is. Over het algemeen zetten provincies samenhang in verschillende instrumenten in. Het verschilt per provincie hoe vergevorderd men hierin is. Een waterschap geeft aan een beleidshuis te hebben ingericht om zo steeds meer lijn in interne instrumenten te brengen. Een aantal gemeenten geeft aan dat het in samenhang inzetten van verschillende instrumenten in ontwikkeling is. Het verschilt per gemeente hoe ver gevorderd de gemeente er mee is.
	3.1.2 Overheidsorganisaties zijn toegerust om integraal te werken.	[115] Hebben overheden de kennis, expertise en vaardigheden om integraal te werken?	Interviews met de deelnemende overheden, verificatie via bijeenkomsten.	Over het algemeen geven Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties aan over het algemeen niet de kennis, expertise en vaardigheden te hebben om integraal te werken. Als reden hiervoor wordt gegeven dat de focus ligt op de sector waar het departement of de uitvoeringsorganisatie verantwoordelijk voor is. Geconstateerd wordt dat provincies over de kennis, expertise en vaardigheden beschikken om integraal te werken, maar dat het verschilt per provincie hoe ver men daar mee is. Een waterschap geeft aan zelf wel over de kennis, expertise en vaardigheden te beschikken om integraal te werken, maar dit nog te missen bij andere overheden. Een gemeente geeft aan dat bepaalde groepen de kennis, expertise en vaardigheden te hebben om integraal te werken omdat ze dit vanwege hun werkzaamheden ook voor de komst van de Omgevingswet moesten doen. Een andere gemeente geeft aan de kennis, expertise en vaardigheden wel te hebben, maar dat integraal werken (bij meerdere gemeenten) niet lukt vanwege het gebrek aan capaciteit, duidelijke kaders en financiële middelen.
3.2 Waarborgen rechtsbescherming	3.2.1 Belanghebbenden gebruiken de mogelijkheden om hun recht te halen via het omgevingsrecht.	[116] Is het voor belanghebbenden inzichtelijk door welk bevoegd gezag en wanneer besluiten genomen worden en hoe zij daar invloed op kunnen hebben?	Interviews met deelnemende belangenorganisaties bedrijven.	Belangenorganisaties geven aan hier onder de Omgevingswet geen verandering in te merken en dat hier een verbeterslag in is te maken. Een organisatie merkt op dat de hoeveelheid digitale informatie het wel complexer maakt, maar dat mensen die ergens bezwaar tegen hebben de overheid uiteindelijk wel weten te vinden. Een andere organisatie geeft ook aan dat het complexer is geworden, waardoor leken onvoldoende kunnen inschatten of besluiten invloed op hem of haar hebben. Daar komt volgens de organisatie bij dat iedere gemeente het op haar eigen manier doet, wat het voor de gebruiker niet begrijpelijker maakt. Tot slot merkt een organisatie op dat het voor belanghebbenden eigenlijk niet nodig is om te weten voor bij welk bevoegd gezag ze moeten zijn, omdat het bezwaar en beroep door de Algemene wet bestuursrecht uiteindelijk toch bij het juiste bevoegd gezag terecht komt. Daar staat de Omgevingswet los van.
	3.2.2 De invoering van de Omgevingswet leidt niet tot een toename van de complexiteit van juridische conflicten.	[122] Welke werklast brengt het omgevingsrecht met zich mee voor de rechtelijke macht en de Raad van State?	Schriftelijke afstemming met de Afdelings bestuursrechtspraak van de Raad van State	Door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (“de Afdeling”) wordt geconstateerd dat het aantal aanhangige zaken waarop de Omgevingswet van toepassing is uitermate beperkt is; pas medio dit jaar was een geringe toename te zien. Dit hangt volgens de Afdeling samen met het feit dat zij deels rechter is in hoger beroep en er dus eerst uitspraken van rechtbanken dienen te zijn voordat er zaken bij de Afdeling aanhangig kunnen worden gemaakt. Verder heeft zij de indruk dat veel gemeenten nog onder het oude recht bestemmingsplannen in procedure hebben gebracht, danwel onder de Omgevingswet BOPA procedures zijn opgestart. Tegen BOPA-besluiten dient in eerste instantie beroep bij de rechtbank te worden ingesteld. Het aantal uitspraken onder de Omgevingswet is op één hand te tellen en de verwachting van de Afdeling is dat daar pas in de loop van 2026 verandering in komt.

		[123] In hoeverre is de complexiteit van de juridische conflicten toegenomen?	Interviews met de deelnemende overheden, verificatie via bijeenkomsten.	Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties geven aan nog geen ervaring te hebben met juridische conflicten onder de Omgevingswet. Sommige geïnterviewden provincies geven aan nog geen ervaring te hebben met juridische conflicten (procedures) onder de Omgevingswet. Een provincie ervaart wel dat de complexiteit van juridische conflicten is toegenomen, maar dat dit onder andere komt door de jurisprudentie rondom stikstof en dus niet door de Omgevingswet. Een waterschap merkt op dat de Omgevingswet geen invloed heeft op de complexiteit van juridische conflicten. Gemeenten geven in interviews aan nog geen ervaring te hebben met juridische conflicten onder de Omgevingswet. Ze kunnen dan ook niet zeggen of de complexiteit van de conflicten is toegenomen.
	3.2.3 Bevoegde gezagen geven aan dat zij in hun vergunningverlening, toezicht en handhaving overweg kunnen met opener normen, maatwerk en flexibilisering die de Omgevingswet met zich meebrengt.	[124] In hoeverre kunnen toezichthouders en handhavers in de praktijk overweg met de instrumenten uit de Omgevingswet?	Interviews met de deelnemende overheden, verificatie via bijeenkomsten.	Twee geïnterviewden Rijksdepartementen/uitvoeringsorganisaties geven aan dat toezichthouders en handhavers in de praktijk overweg kunnen met de instrumenten uit de Omgevingswet. Provincies geven aan dat toezichthouders en handhavers voor de provinciale taken over het algemeen zijn ondergebracht bij omgevingsdiensten, waardoor de ervaring van provincies op dit vlak minimaal is. Een waterschap geeft aan dat toezichthouders en handhavers over het algemeen overweg kunnen met de instrumenten, maar dat de regels uit het Bal en de waterschapsverordening wel als ingewikkeld worden ervaren. Een omgevingsdienst geeft aan dat toezichthouders en handhavers in de praktijk
		[125] In hoeverre kunnen toezichthouders en handhavers in de praktijk overweg met de algemene zorgplicht in de Omgevingswet?	Interviews met de deelnemende overheden, verificatie via bijeenkomsten.	Wat betreft de inzet van de algemene zorgplicht merken twee geïnterviewden Rijksdepartementen / uitvoeringsorganisaties op dat hier in de praktijk nauwelijks sprake van is. Een provincie geeft aan dat over de inzet van de algemene zorgplicht nog veel onduidelijkheid bestaat. Een waterschap geeft aan dat de algemene zorgplicht heel beperkt wordt ingezet. Wel wordt er gebruik gemaakt van een specifieke zorgplicht uit het Bal, maar omdat daar nog geen procedure over is gevoerd is het onduidelijk of het juist wordt toegepast. Om het risico te mitigeren is er een vangnetbepaling in de waterschapsverordening opgenomen. Toezichthouders en handhavers zijn over het algemeen ondergebracht bij omgevingsdiensten, waardoor de ervaring van gemeenten op dit vlak minimaal is.
3.3 Positieve grondhouding ten opzichte van initiatiefnemers	3.3.1 Overheden gaan uit van een positieve grondhouding richting initiatiefnemers.	[126] Vinden overheden dat zij (bestuurlijk en ambtelijk) vanuit een positieve grondhouding opereren?	Interviews met de deelnemende overheden, verificatie via bijeenkomsten.	Geconstateerd wordt dat Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties van mening zijn vanuit een positieve grondhouding te opereren. Een enkeling merkt hierbij op dat dit vóór de Omgevingswet ook het geval was. Twee provincies geven aan van mening te zijn vanuit een positieve grondhouding te opereren. Eén provincie merkt op dat de Omgevingswet hier geen verandering in heeft gebracht. Geconstateerd wordt dat waterschappen van mening zijn vanuit een positieve grondhouding te opereren. Een aantal waterschappen heeft dit ook doorgevoerd in hun waterschapsverordening. Verschillende gemeenten geven aan van mening te zijn dat er vanuit een positieve grondhouding wordt gehandeld. Een aantal gemeenten geeft daarbij aan dat dit voor de komst van de Omgevingswet ook al het geval was.
		[127] Investeren overheden bij vergunningverlening in een omgevingsoverleg (voortraject) met initiatiefnemers om mee te denken?	Interviews met de deelnemende overheden, verificatie via bijeenkomsten.	Een aantal Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties geven aan zeker te investeren in het omgevingsoverleg, waarin de positieve grondhouding tot uitdrukking komt. Twee provincies merken op dat zij door gemeenten over het algemeen worden betrokken bij het overleg over concrete initiatieven aan de omgevingstafel, maar dat dit afhangt van de complexiteit van het project, het onderwerp en de gemeente. Waterschappen geven aan in het omgevingsoverleg te investeren. Dit gebeurt op verschillende manieren. Twee gemeenten merken op te investeren in het omgevingsoverleg met initiatiefnemers, met name bij grote gebiedsontwikkelingen. Als voorbeeld wordt de externe omgevingstafel genoemd.
		[128] Vinden overheden dat de positieve grondhouding bijdraagt aan initiatieven die bijdragen aan de kwaliteit van de leefomgeving?	Interviews met de deelnemende overheden, verificatie via bijeenkomsten.	Eén geïnterviewde (Rijksdepartementen/uitvoeringsorganisaties) merkt op dat een positieve grondhouding altijd bijdraagt aan initiatieven. Een andere geïnterviewde zegt effect te zien op de besluitvorming, maar daarbij geen link te zien met de komst van de Omgevingswet. Eén province geeft aan dat een positieve grondhouding de kwaliteit van de leefomgeving zeker ten goede komt. Het lukt daardoor volgens de provincie om een initiatiefnemer te stimuleren wat extra's te doen. Een andere provincie merkt op dit niet te kunnen beoordelen, maar altijd op zoek te zijn naar evenwicht in de kwaliteit van de leefomgeving. Meerdere waterschappen merken op dat het lastig is om aan te geven of een positieve grondhouding bijdraagt aan initiatieven. Eén waterschap geeft aan te ervaren dat dit wel bijdraagt. Een aantal gemeenten geeft aan niet te kunnen zeggen of een positieve grondhouding bijdraagt aan initiatieven. Eén gemeente geeft aan zeker te weten dat het bijdraagt aan initiatieven.
		[129] In hoeverre vinden initiatiefnemers dat de overheid vanuit een positieve grondhouding opereert?	Interviews met deelnemende belangenorganisaties bedrijven.	Belangenorganisaties geven aan niet te ervaren dat de overheid vanuit een positieve grondhouding opereert. Een organisatie merkt op wel verschil te merken in de houding van de overheid wanneer de overheid ergens belang bij heeft. Een andere organisatie geeft aan dat een positieve grondhouding een cultuurverandering bij de overheid vraagt en een verandering in de manier waarop de markt zichzelf presenteert.
	3.3.2 Overheden houden in het opstellen van hun regelgeving rekening met een positieve grondhouding richting initiatiefnemers.	[130] Gaan overheden bij het opstellen van hun regelgeving uit van een positieve grondhouding richting initiatiefnemers?	Interviews met de deelnemende overheden, verificatie via bijeenkomsten.	Twee geïnterviewde Rijksdepartementen geven aan bij het opstellen van hun regelgeving uit te gaan van een positieve grondhouding richting initiatiefnemers. Eén provincie merkt op bij het opstellen van haar regelgeving uit te gaan van een positieve grondhouding richting initiatiefnemers. Een andere provincie laat weten dat die wens er altijd is, maar dat dit door bezwaren op bestuurlijk niveau in de praktijk niet tot uiting komt. Geconstateerd wordt dat uit de interviews blijkt dat alle waterschappen bij het opstellen van hun regelgeving uitgaan van een positieve grondhouding richting initiatiefnemers. Twee gemeenten merken op uit te gaan van een positieve grondhouding richting initiatiefnemers bij het opstellen van hun regelgeving.
	3.3.3 Overheidsorganisaties zijn toegerust om vanuit een positieve	[131] Hebben overheden de kennis, expertise en vaardigheden om vanuit een positieve grondhouding	Interviews met de deelnemende overheden, verificatie via	Over het algemeen geven de geïnterviewde Rijksdepartementen/uitvoeringsorganisaties aan te beschikken over de kennis, expertise en vaardigheden om vanuit een positieve grondhouding te werken. Eén provincie geeft aan wel het

	grondhouding te werken.	te werken?	bijeenkomsten.	vermoeden te hebben dat de kennis, expertise en vaardigheden om vanuit een positieve grondhouding te werken aanwezig is, maar dat dit verschilt per persoon. Uit de interviews blijkt dat waterschappen menen over het algemeen te beschikken over de kennis, expertise en vaardigheden om vanuit een positieve grondhouding te opereren. Een aantal gemeenten geeft aan de kennis, expertise en vaardigheden te hebben om vanuit een positieve grondhouding te werken. Verschillende gemeenten geven aan dat de Omgevingswet hier geen verandering in heeft aangebracht.
3.4 Participatie van en samenwerking met de samenleving	3.4.1 Overheden hebben een participatiebeleid voor de fysieke leefomgeving.	[132] Hebben provincies en gemeenten een participatiebeleid waarin zij vaststellen hoe zij burgers, bedrijven en maatschappelijk partners betrekken in de ontwikkeling van beleid en het nemen van besluiten?	Interviews met de deelnemende overheden, verificatie via bijeenkomsten.	Eén provincie merkt op vorig jaar een participatievisie en -verordening te hebben vastgesteld. Omdat dit een wens vanuit de politiek en de organisatie was, heeft de komst van de Omgevingswet hier geen rol in gespeeld. Vanuit de provincie wordt nog wel nagedacht om toe te voegen hoe participatie per omgevingswettelijk instrument moet plaatsvinden. Eén waterschap merkt op dat er verschillende documenten aanwezig zijn waarin staat hoe met participatie om te gaan. Het is de bedoeling dat al die documenten worden samengevat. Daar wordt nu aan gewerkt. Een aantal gemeenten geeft aan participatiebeleid te hebben. Een gemeente merkt op dat belangrijkste functie van die beleid is inzicht te krijgen in hoe de burger moet worden betrokken. Een andere gemeente laat weten participatie
		[134] Hebben overheden een handreiking om met participatie om te gaan?	Interviews met de deelnemende overheden, verificatie via bijeenkomsten.	Een geïnterviewde (Rijksdepartement/uitvoeringsorganisatie) merkt op bezig te zijn met het ontwikkelen van een handreiking voor participatie voor haar rol als initiatiefnemer. Een provincie geeft aan dat er ook een handreiking aanwezig is hoe met participatie om te gaan en dat hier intern veel tijd en energie in is gestoken. Daardoor is het belangrijke verschil tussen participatie en inspraak duidelijk geworden. Eén waterschap merkt op dat er verschillende documenten aanwezig zijn waarin staat hoe met participatie om te gaan. Het is de bedoeling dat al die documenten worden samengevat. Daar wordt nu aan gewerkt. Een aantal gemeenten geven aan ook een handreiking te hebben om met participatie om te gaan.
	3.4.2 Overheden hebben een participatiebeleid voor de fysieke leefomgeving.	[136] In hoeverre zijn burgers door overheden actief betrokken in het ontwikkelen van omgevingsbeleid?	Interviews met de deelnemende overheden, verificatie via bijeenkomsten.	Twee geïnterviewden (Rijksdepartementen/uitvoeringsorganisaties) geven aan dat er verschillende manieren zijn om burgers te laten participeren en dat het afhangt van het type project hoe participatie wordt vormgegeven. Een provincie geeft aan pogingen te hebben gedaan om burgers actief bij de ontwikkeling van omgevingsbeleid te betrekken, maar dat dit alleen bepaalde groepen trekt waardoor er geen sprake is van een representatieve doorsnede van de bevolking. Twee waterschappen merken op dat burgers actief worden betrokken bij de ontwikkeling van omgevingsbeleid, waarbij een waterschap nog wel aangeeft dat het afhangt van het beleid dat wordt ontwikkeld. Een gemeente merkt in een interview op dat het actief betrekken van burgers bij de ontwikkeling van omgevingsbeleid afhangt van het onderwerp. Tijdens een thematische bijeenkomst gericht op participatie geven de aanwezige gemeenten aan bewoners te betrekken bij het opstellen van de omgevingsvisie, hier is een uitgebreid
		[137] In hoeverre worden burgers door initiatiefnemers betrokken in participatieprocessen over initiatieven in de leefomgeving?	Interviews met deelnemende belangenorganisaties bedrijven.	Een belangenorganisatie geeft aan dat haar leden hier vaak mee te maken hebben bij concrete initiatieven. Onder haar leden heerst wel een negatief beeld over participatie, met name als het gaat om kleinere bedrijven, omdat hun ervaring is dat alleen tegenstanders zich laten horen. De organisatie geeft zelf aan dat dit niet altijd het geval hoeft te zijn en dat participatie ook voor draagvlak kan zorgen. Bij grote projecten worden er participatieplannen opgesteld die ook worden besproken met het bevoegd gezag. Bij kleinere projecten is de ervaring dat het een vinkje in het DSO is en over het algemeen gaat om bijvoorbeeld een voorlichtingsavond in het buurtcentrum.
		[138] In hoeverre vinden burgers dat zij hun belang kunnen inbrengen in participatieprocessen en daarmee invloed hebben op het beleid of besluiten?	Interviews met deelnemende belangenorganisaties bedrijven.	Een belangenorganisatie geeft aan dat haar leden hier vaak mee te maken hebben bij concrete initiatieven. Onder haar leden heerst wel een negatief beeld over participatie, met name als het gaat om kleinere bedrijven, omdat hun ervaring is dat alleen tegenstanders zich laten horen. De organisatie geeft zelf aan dat dit niet altijd het geval hoeft te zijn en dat participatie ook voor draagvlak kan zorgen.
		[139] Op welke manieren kunnen burgers participeren (inspraakavonden, denktanks, etc.)?	Interviews met de deelnemende overheden, verificatie via bijeenkomsten.	Provincies geven aan dat de manieren van burgerparticipatie verschillen per instrument. Zo worden er gesprekken gehouden, zijn er inloopbijeenkomsten, informatiebijeenkomsten, wordt er op de markt gestaan met een kraam en is er altijd de formele route via zienswijzen die daarna komt. Een waterschap geeft aan dat burgers op verschillende manieren worden betrokken, bijvoorbeeld door het organiseren van informatieavonden. Voor het betreft de manier waarop burgers kunnen participeren worden tijdens de thematische bijeenkomst gericht op participatie een aantal methoden genoemd: inspraakavonden, pizza avonden met jongeren, online enquêtes, interviews, werkgroepen, inloopavonden, ontwerptafels, digital mappings, online fora, speaking minds methode op scholen om beroepsgerichte jongeren te betrekken, gesprekken aangaan in de buurt (bij de speeltuin, wijkfeesten of markt), beasly methode, spel over de omgevingsvisie, inwonerspanel en het jongerenberaad.
		[140] Hoe leveren initiatiefnemers gegevens aan over de betrokkenheid van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties bij de aanvraag.	Interviews met de deelnemende overheden, verificatie via bijeenkomsten.	Een geïnterviewde (Rijksdepartement/uitvoeringsorganisatie) laat weten dat bij de aanvraag gegevens worden aangeleverd over de betrokkenheid van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Een provincie geeft aan dat bij de aanvraag moet worden aangegeven of burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken. Een waterschap merkt op dat de manier van aanleveren van gegevens over de betrokkenheid van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties plaatsvindt op de manier zoals de Omgevingswet dat voorschrijft. Gemeenten geven aan dat het aanleveren van gegevens over de betrokkenheid van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties soms bij het vooroverleg gebeurt (als dat plaatsvindt) en anders bij de aanvraag.
	3.4.3 De samenstelling van de (participatie)deelnemers is in een	[141] In hoeverre zijn de deelnemerssamenstellingen van participatietrajecten een gelijkwaardige	Interviews met de deelnemende overheden, verificatie via	De ervaring van de provincie is dit alleen bepaalde groepen trekt waardoor er geen sprake is van een mooie doorsnede van de bevolking. Een waterschap merkt op haar best te doen om een zo gelijkwaardige afspiegeling in de

	vergelijkbare verhouding als de samenstelling van de buurt, wijk of gemeente waar het initiatief plaatsvindt.	afspiegeling burgers, bedrijven en maatschappelijk partners?	bijeenkomsten.	deelnemerssamenstelling bij participatietrajecten te bewerktstelligen, maar dat ze ervaring opdoet om dit te verbeteren. Tijdens de thematische bijeenkomst gericht op participatie geven de aanwezige gemeenten aan dat ze het lastig vinden op de deelnamerssamenstellingen een gelijkwaardige afspiegeling van de samenleving te laten zijn, met name bij open bijeenkomsten.
		[142] Hoe zorgen overheden en initiatiefnemers actief voor een diverse samenstelling van bedrijven, burgers en maatschappelijke partners?	Interviews met de deelnemende overheden, verificatie via bijeenkomsten.	Een geïnterviewde (Rijksdepartement / uitvoeringsorganisatie) geeft ten aanzien van het betrekken van een diverse samenstelling van deelnemers bij participatietrajecten een voorbeeld van een traject in een wijk waar mensen worden bereikt die bezig zijn met overleven en de taal niet kundig zijn. Een provincie geeft aan moeite te hebben om bij participatietrajecten een gelijkwaardige afspiegeling van deelnemers te krijgen. Een waterschap merkt op haar best te doen om een zo gelijkwaardige afspiegeling in de deelnemerssamenstelling bij participatietrajecten te bewerktstelligen, maar dat ze ervaring opdoet om dit te verbeteren. Tijdens een thematische bijeenkomst met gemeenten wordt als tip gegeven om vooraf hierover na te denken en het liefst samen met de doelgroepen hoe je die gaat bereiken. Daarnaast zorgen overheden hiervoor door meerdere manieren in te zetten (zowel online als digitaal), jongeren te bereiken via de jongerencoach en gebruik maken van bewonersprofielen en handreikingen inclusieve participatie. Tot slot wordt ook genoemd dat het niet altijd nodig is om iedereen te bereiken, maar wel die personen die bijdragen aan het participatiedoel.
	3.4.4 Overheidsorganisaties zijn toegerust om participatief te werken	[143] Hebben overheden de kennis, expertise en vaardigheden om participatief te werken?	Interviews met de deelnemende overheden, verificatie via bijeenkomsten.	Een geïnterviewde (Rijksdepartement/uitvoeringsorganisatie) laat weten de kennis, expertise en vaardigheden om participatief te werken te hebben, maar dat participatie wat verder weg ligt van de dagelijkse werkzaamheden. Een andere geïnterviewde geeft aan in haar rol als initiatiefnemer over de kennis, expertise en vaardigheden te beschikken om participatief te werken. Twee provincies merken op over de kennis, expertise en vaardigheden te beschikken om participatief te werken. Een provincie laat weten hierin samen te werken met maatschappelijke organisaties in het gebied. Een waterschap merkt op over de kennis, expertise en vaardigheden te beschikken om participatief te werken. Een ander waterschap geeft aan dat de basis aanwezig is, maar de nodige verbeterslagen nog moeten worden gemaakt. Tijdens de thematische bijeenkomst met gemeenten gericht op participatie geven de aanwezige gemeenten aan over wisselende kennis, expertise en vaardigheden te beschikken om participatief te werken. Het moet nog verder ontwikkeld worden door mensen te trainen, maar ook hier is beschikbare tijd de grootste uitdaging.
3.5 Gebiedsgericht werken	3.5.1 Overheden gebruiken hun omgevingsvisie en/of gebiedsprogramma's om hun gebiedsgericht beleid uit te voeren	[144] In hoeverre kiezen overheden ervoor om in hun omgevingsvisie onderdelen gebiedsgericht uit te werken?	Interviews met de deelnemende overheden, verificatie via bijeenkomsten.	Twee geïnterviewden (Rijksdepartementen/uitvoeringsorganisaties) geven aan dat in de nationale omgevingvisie onderdelen (steeds meer) gebiedsgericht worden uitgewerkt. Een provincie geeft aan dat de omgevingsvisie is gebaseerd op verschillende gebiedsvisies. Een provincie merkt op geen gebiedsgerichte omgevingsvisie te hebben, maar wel op andere manieren gebiedsgericht te werken wanneer dat daadwerkelijk haalbaar is. Daarnaast geeft de provincie aan dat de omgevingsverordening wel gebiedsgericht is opgesteld. Een andere provincie geeft aan momenteel bezig te zijn om in de herziene omgevingsvisie onderdelen meer gebiedsgericht uit te werken. Twee waterschappen geven aan hun watervisie niet gebiedsgericht uitgewerkt te hebben. De verwachting is dat dit wel gaat gebeuren. Een ander waterschap merkt op bepaalde scenario's gebiedsgericht uitgewerkt te hebben in de huidige watervisie. Meerdere gemeenten geven aan onderdelen in hun omgevingsvisie gebiedsgericht uit te werken of uit te gaan werken. Een gemeente merkt hierbij op dat het een zoektocht is naar het behouden van een basiskader en tegelijkertijd de visie gebiedsgericht opstellen.
		[145] Wanneer kiezen overheden ervoor om gebiedsgerichte programma's te ontwikkelen?	Interviews met de deelnemende overheden, verificatie via bijeenkomsten.	Twee geïnterviewden (Rijksdepartementen/uitvoeringsorganisaties) merken op gebruik te maken van gebiedsgerichte programma's wanneer het druk in het gebied is, er meerdere opgaven samenkomen en er keuzes moeten worden gemaakt. Een aantal provincies geven aan gebiedsgerichte programma's te gebruiken of hier aan te gaan werken. Twee provincies geven hierbij aan voor gebiedsgerichte programma's te kiezen in het landelijk gebied of wanneer doelen regionaal uitgewerkt moeten worden. Het verschilt per gemeenten wanneer er gebruik wordt gemaakt van gebiedsgerichte programma's.
		[146] Hoe ervaren overheden de effectiviteit van gebiedsgerichte programma's?	Interviews met de deelnemende overheden, verificatie via bijeenkomsten.	Eén geïnterviewde (Rijksdepartement/uitvoeringsorganisatie) geeft aan vóór de Omgevingswet ook al gewerkt te hebben met gebiedsgerichte programma's en deze werkwijze door te zetten omdat ze merkt dat het effectief is. Het brengt focus aan en daar hebben andere overheidslagen behoefte aan. Eén provincie merkt op positieve ervaringen te hebben met het inzetten van gebiedsgerichte programma's, omdat het leidt tot uitvoering van benodigde maatregelen in samenwerking met de plaatselijke gemeenschap. De ondervraagde waterschappen geven aan dat er nog geen gebiedsgerichte programma's zijn. Eén waterschap merkt op dat gebiedsgericht werken niet voor een waterschap gericht is, nu ze alleen over het watersysteem gaan. Eén waterschap merkt op gebiedsgerichte programma's als effectief te ervaren en dat dit echt bevorderd is door de komst van de Omgevingswet. Een ander waterschap geeft aan nog niks over de effectiviteit te kunnen zeggen. Gemeenten geven aan nog niets te kunnen zeggen over de effectiviteit van gebiedsgerichte programma's omdat die programma's nog niet in werking zijn of nog niet zijn opgesteld.
	3.5.2 Overheden gebruiken locatie-specifieke regelgeving om gebiedsgericht maatwerk te leveren.	[147] In hoeverre gebruiken overheden projectbesluiten, omgevingsvergunningen, waterschapsverordeningen, omgevingsverordeningen, omgevingsplannen of wijzigingen van het omgevingsplan voor gebiedsgericht maatwerk?	Interviews met de deelnemende overheden, verificatie via bijeenkomsten.	Een aantal geïnterviewden (Rijksdepartementen/uitvoeringsorganisaties) merkt op projectbesluiten in te zetten voor gebiedsgericht maatwerk. Twee provincies geven aan geen specifieke instrumenten te hebben voor het toepassen van gebiedsgericht maatwerk. Afhankelijk van het proejct wordt daar het juiste instrument bij gebruikt. Een waterschap merkt op te werken met projectbesluiten om op die manier gebiedsgericht maatwerk te kunnen leveren. Een aantal gemeenten geeft aan gebiedsgericht maatwerk toe te passen, maar voor die toepassing verschillende instrumenten te gebruiken.

		[148] Hoe ervaren burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties het gebiedsgerichte maatwerk van overheden?	Interviews met deelnemende belangenorganisaties bedrijven.	Twee belangenorganisaties hebben verschillende ervaringen met het gebiedsgerichte maatwerk van overheden. Een organisatie geeft aan dat overheden door de problematiek met stikstof en andere milieudossiers gedwongen zijn om te kijken wat ze kunnen doen in een bepaald gebied om een bepaalde kwaliteit te behalen. De leden van die organisatie lijken er vooralsnog niet veel van te merken. Een andere organisatie laat weten voornamelijk last te hebben van gebiedsgericht maatwerk, nu het nadelig uitwerkt voor bedrijventerreinen. Voor die terreinen is namelijk zekerheid nodig vanwege bepaalde milieucategorieën.
	3.5.3 Overheidsorganisaties zijn toegerust om gebiedsgericht te werken	[149] Hebben overheden de kennis, expertise en vaardigheden om gebiedsgericht te werken?	Interviews met de deelnemende overheden, verificatie via bijeenkomsten.	Een aantal geïnterviewden (Rijksdepartementen/uitvoeringsorganisaties) geeft aan dat de kennis, expertise en vaardigheden om gebiedgericht te werken persoonsafhankelijk is. Daarbij benadrukt een geïnterviewde dat er ruimte moet zijn om die kennis over te brengen. Een provincie laat weten de kennis, expertise en vaardigheden te hebben om gebiedsgericht te werken. Een andere provincie merkt op het vermoeden te hebben dat alles aanwezig is, maar daar nog onvoldoende zicht op te hebben. Over het algemeen geven gemeenten aan de kennis, expertise en vaardighedne om gebiedsgericht te werken in huis te hebben.

Managementsamenvatting
Conceptrapportage 2025 Monitor Werking Omgevingswet (kwalitatief deel)

I. Context

Haskoning levert de Monitor voor de onderdelen 2 (kwalitatief onderzoek verbeterdoelen) en 3 (kwalitatief onderzoek uitvoeringsprincipes) van het Plan van aanpak Monitor Werking Omgevingswet. [1] De Monitor beoogt het Rijk en andere overheden van beschrijvende sturings- en verantwoordingsinformatie te voorzien over de werking van het instrumentarium van de Omgevingswet. De jaarlijkse rapportages vanuit de Monitor voorzien de Eerste en Tweede Kamer, medeoverheden en de onafhankelijke Evaluatiecommissie Omgevingswet van beschrijvende informatie over het gebruik van die instrumenten en het realiseren van de verbeterdoelen van de stelselherziening van het omgevingsrecht en de nieuwe manier van werken die hierbij nodig is.

II. Onderzoeksverantwoording

Voor een uitgebreide weergave van de aanpak van Haskoning, de stappen van het onderzoek en monitoring, de onderzoeksverantwoording met o.a. de nulmeting, het normenkader en de wetenschappelijke onderbouwing van de steekproef wordt verwezen naar de Notitie Onderzoeks- en Monitoringskader (bijlage 3). In paragraaf 1.2 van de Eindrapportage 2025 volgt een weergave van de onderzoekslijn voor het jaar 2025, de onderbouwing van de resultaten en een verantwoording van de bevindingen. Van belang is dat het hier gaat om een kwalitatief onderzoek waarin ervaringen van organisaties worden gedeeld. Aantallen of andere kwantificeringen vinden plaats in het kwantitatief deel van de Monitor Werking Omgevingswet.

III. Bevindingen verbeterdoelen (onderdeel 2)

In de memorie van toelichting van de Omgevingswet geeft de wetgever de volgende vier verbeterdoelen als reden voor het invoeren van de wet:

- Het bewerkstelligen van een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving in beleid, besluitvorming en regelgeving,
- Het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte door een actieve en flexibele aanpak mogelijk te maken voor het bereiken van doelen voor de fysieke leefomgeving,
- Het versnellen en verbeteren van besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving,
- Het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht.

De bevindingen uit het onderzoek voor 2025 staan hierna per verbeterdoel uiteengezet.

Samenhangende benadering
Uit de interviews en bijeenkomsten rijst het beeld dat een samenhangende benadering voornamelijk wordt toegepast bij de totstandkoming van de omgevingsvisie. Overheden ervaren het wel als een uitdaging om alle sectorale beleidsthema's te verenigen. Overheden hebben de wens om de inhoudelijke samenhang tussen de verschillende instrumenten (het beleidshuis) te waarborgen. Tegelijkertijd wordt dit ervaren als een uitdaging omdat dit een stevige sturing vergt vanuit de organisatie.

In de interviews wordt aangegeven dat een samenhangende benadering niet (altijd) mogelijk is bij vergunningverlening, omdat de wettelijke beoordelingskaders voor activiteiten vaak sectoraal zijn. De

[1] Zie voor het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet de volgende link: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/10/23/plan-van-aanpak-monitor-werking-omgevingswet.

mogelijkheid voor een initiatiefnemer om losse aanvragen verspreid over een ruime tijdperiode in te dienen voor de verschillende activiteiten waaruit een project bestaat, wordt door bevoegde gezagen ervaren als een versnippering. De wet biedt deze keuze aan de initiatiefnemer, maar overheden ervaren dit als een belemmering voor een samenhangende beoordeling door het bevoegde gezag van de verschillende activiteiten die tot een project behoren.

Bestuurlijke afwegingsruimte
Rijk en provincies geven aan dat aan gemeenten de ruimte wordt geboden om door middel van maatwerkregels af te wijken van uniforme regelgeving. Ook wordt afwegingsruimte geboden door open normen of door beleidsregels. Gemeenten maken nog weinig gebruik van maatwerkregels in hun omgevingsplan, hier hebben ze ook nog tot 1 januari 2032 de tijd voor.

Voor het toepassen van maatwerk bij concrete initiatieven is het vooroverleg belangrijk. Daar wordt door overheden veel tijd en energie in gestoken. Voor complexe initiatieven en ontwikkelingen worden omgevingstafels georganiseerd, waar ook andere bestuursorganen worden uitgenodigd. Vooroverleg en omgevingstafels zijn bovendien belangrijk voor gebiedsgericht werken. Dit vooroverleg bevordert de interbestuurlijke afstemming en een samenhangende benadering. Als nadeel wordt genoemd dat het vooroverleg zowel voor de overheid als voor de initiatiefnemer veel tijd kost.

Versnellen en verbeteren van besluitvorming
Een versnelling van de besluitvorming wordt noch door overheden noch door initiatiefnemers ervaren. Hiervoor worden door de geïnterviewden verschillende oorzaken gegeven: het systeem is nieuw, initiatiefnemers kiezen ervoor om aanvragen voor vergunningen los in te dienen en de stroomlijning achter het loket stelt hoge eisen aan afstemming en samenwerking tussen overheden.

Initiatiefnemers ervaren geen verbetering in de kwaliteit van het besluitvormingsproces en de genomen besluiten. Hiervoor worden in de interviews verschillende oorzaken genoemd: het niet halen van beslistermijnen, aanvragen belanden bij het verkeerde bestuursorgaan, communicatie vanuit overheden schiet te kort en er worden aanvullende vragen gesteld, bijvoorbeeld een verzoek om aanvullende informatie, omdat de aanvraag onvolledig is.

Vergroten inzichtelijkheid, voorspelbaarheid en gebruiksgemak
Over het algemeen worden de regels niet als inzichtelijk ervaren, althans, de Omgevingswet biedt hierin geen verbetering. Dit beeld geldt zowel voor overheden als voor initiatiefnemers. Het DSO wordt door gebruikers niet als gebruikersvriendelijk ervaren. Het beeld dat uit de interviews en bijeenkomsten rijst, is dat de vergunningenmodule best goed werkt voor gebruikers die er vaak mee werken.

De voorspelbaarheid van het beleid wordt verschillend ervaren. Onder de Omgevingswet is er meer ruimte voor flexibiliteit en afwegingsruimte, waardoor het voor initiatiefnemers lastiger is om te anticiperen. De verschillen in beleid tussen overheden zijn groter geworden doordat overheden meer ruimte hebben om maatwerk toe te passen en eigen afwegingen te maken.

IV. Bevindingen uitvoeringsprincipes (onderdeel 3)

De Omgevingswet is een stelselherziening van het Omgevingsrecht. Het algemene beeld is dat een goede uitvoering van de wet vraagt om een andere manier van werken van overheden.[2] Die manier van werken kan worden samengevat in een vijftal uitvoeringsprincipes. Deze principes zijn niet expliciet opgesomd in de memorie van toelichting van de Omgevingswet, maar worden daarin wel aangehaald. Het gaat om de volgende vijf uitvoeringsprincipes:

- Integrale benadering

[2] Volgens het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet.

- ‘Ja, mits’-houding
- Participatie van en samenwerking met de samenleving
- Gebiedsgericht werken
- Blijven waarborgen rechtsbescherming

In deze Monitor zijn gegevens verzameld over het werken met de Omgevingswet in de praktijk en gegevens over in hoeverre overheden op deze manier werken en of ze daarvoor toegerust zijn. De bevindingen uit het onderzoek voor 2025 staan hieronder per uitvoeringsprincipe uiteengezet.

Integraal werken
In de interviews wordt aangegeven dat integraal werken en een samenhangende benadering een cultuuromslag vergen die nog niet binnen de gehele organisatie van overheden is geland en die bovendien niet altijd aansluit bij de sectorale portefeuilleverdeling. Er wordt breed erkend dat de Omgevingswet het integrale werken zal bevorderen. De Omgevingswet wordt gezien als een katalysator voor interne afstemming, interbestuurlijke samenwerking en een participatieve aanpak.

De mate waarin integraal wordt gewerkt hangt af van de bevoegdheden van het betreffende bestuursorgaan. Sommige taken en bevoegdheden hebben een sectorale focus, waarbij een integrale beoordeling wettelijk niet mogelijk is. Waterschappen bijvoorbeeld kunnen hun bevoegdheden op grond van de Omgevingswet alleen inzetten voor de taken en verantwoordelijkheden die zij hebben op grond van de Waterschapswet. Daarnaast hangt dit ook samen met de verdeling van portefeuilles en budgetten. In dat geval verlangd de Omgevingswet dus ook geen integrale benadering.

Blijven waarborgen rechtsbescherming
Het overkoepelende beeld dat uit de interviews rijst, is dat overheden nog weinig ervaring hebben met juridische conflicten onder de Omgevingswet. De verwachting is dat de Omgevingswet als zodanig geen invloed heeft op de complexiteit van de juridische conflicten omdat deze complexiteit samenhangt met inhoudelijk complexe thema’s zoals stikstof.

Uit de interviews komt naar voren, dat in de uitvoeringspraktijk discussies zijn toegenomen met betrekking tot de uitleg van nieuwe regelgeving. De betrokken instanties geven aan dat het bijvoorbeeld gaat over de uitleg van regelgeving die betrekking heeft op milieubelastende activiteiten, magneetactiviteiten en/of de vraag wie bevoegd gezag is.

Positieve grondhouding (‘Ja, mits’-houding)
Overheden geven over het algemeen aan dat zij opereren vanuit een positieve grondhouding. De Omgevingswet zelf heeft hierin naar de mening van de overheden geen verandering ingebracht. Opvallend is dat belangenorganisaties deze positieve grondhouding bij overheden niet herkennen.

Uit de interviews blijkt dat een positieve grondhouding met name tot uitdrukking komt in het vooroverleg of in omgevingstafels over nieuwe ontwikkelingen of initiatieven. Uit de ervaringen blijkt dat een positieve grondhouding niet altijd leidt tot minder regels en evenmin betekent dat alle initiatieven kunnen worden gerealiseerd.

Participatie van en samenwerking met de samenleving
Het overkoepelende beeld is dat de toepassing van participatie niet is toegenomen onder de Omgevingswet, maar wel meer wordt gestroomlijnd. Veel overheden werkten altijd al volgens een participatieve aanpak, maar de Omgevingswet fungeert wel als katalysator.

Uit de interviews komt naar voren dat veel overheden participatiebeleid hebben. Burgers worden actief betrokken bij de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van beleid. De mate en de vorm waarin burgers worden betrokken in de besluitvorming verschilt per onderwerp en per instrument. Ook de mate waarin burgers actief participeren verschilt per onderwerp.

Overheden ervaren het als een uitdaging om een gelijkwaardige afspiegeling van de samenleving te bewerkstellingen in de samenstelling van de deelnemers aan participatie.

Overheden stimuleren initiatiefnemers om derden te betrekken bij de ontwikkeling van hun plannen. Veel overheden hebben hiervoor een handreiking opgesteld. In interviews wordt opgemerkt, dat uiteindelijk de bestuursorganen de belangen van derden afwegen in hun besluitvorming, indien en voor zover dat mogelijk is. Daarbij speelt geen rol of de initiatiefnemer aan participatie heeft gedaan.

Gebiedsgericht werken
Uit de interviews rijst het overkoepelende beeld, dat gebiedsgericht werken op de radar staat van alle overheden. De instrumenten waarin deze gebiedsgerichte aanpak landt, verschillen echter per thema, en per overheid. Opvallend is dat een gebiedsgerichte aanpak veelal opgave gestuurd (sectoraal) is. De ervaring is dat een integrale gebiedsgerichte aanpak wordt bemoeilijkt door een sectorale portefeuilleverdeling.

Opgemerkt wordt, dat de verhouding tussen een integrale omgevingsvisie en gebiedsgericht maatwerk een uitdaging kan zijn.

V. Aanpak 2026

Onderzoekers zijn zich ervan bewust dat de eerste jaren na de inwerkingtreding van de Omgevingswet voor overheden in veel opzichten nog ontwikkelingsjaren zijn. Conform het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet, wordt een deel van de onderwerpen periodiek herhaald bij dezelfde overheid om een beeld te vormen van de langjarige transitie in het omgevingsrecht. Dat betekent dat in 2026 (tenminste) een deel van de organisaties die in 2024 en 2025 zijn geïnterviewd opnieuw worden uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek, zodat trends en ontwikkelingen zichtbaar worden. Aanvullend worden er nieuwe organisaties uitgenodigd om deel te nemen aan het onderzoek.

NOTITIE

Onderzoeks- en monitoringskader

Ten behoeve van de Monitor Werking Omgevingswet: kwalitatief deel

Klant:	Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
Referentie:	BK1101
Status:	Definitief/1
Datum:	27 september 2024

Royal HaskoningDHV
Enhancing Society Together

HASKONINGDHV NEDERLAND B.V.

Laan 1914 no.35
3818 EX Amersfoort
Netherlands
Mobility & Infrastructure

Telefoon: +31 88 348 20 00
Fax: +31 33 463 36 52
Email: info@rhdhv.com
Website: royalhaskoningdhv.com

Titel document:	Onderzoeks- en monitoringskader
Sub titel:	Ten behoeve van de Monitor Werking Omgevingswet: kwalitatief deel
Referentie:	BK1101
Uw kenmerk	201865007.011.002
Status:	Definitief/1
Datum:	27 september 2024
Projectnaam:	Monitor Werking Omgevingswet: kwalitatief deel
Projectnummer:	BK1101
Auteur(s):	Laura van Moorsel en Berthy van den Broek

Opgesteld door:	Laura van Moorsel en Berthy van den Broek
Gecontroleerd door:	Melek Gulmus en Ellen Driessen (VRO)
Datum:	3 september 2024
Goedgekeurd door:	Melek Gulmus en Feie Herkes (VRO)
Datum:	26 september 2024

Classificatie
Projectgerelateerd

Behoudens andersluidende afspraken met de Opdrachtgever, mag niets uit dit document worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt of worden gebruikt voor een ander doel dan waarvoor het document is vervaardigd. HaskoningDHV Nederland B.V. aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid voor dit document, anders dan jegens de Opdrachtgever.

Let op: dit document bevat mogelijk persoonsgegevens van medewerkers van HaskoningDHV Nederland B.V.. Voordat publicatie plaatsvindt (of anderszins openbaarmaking), dient dit document te worden geanonimiseerd of dient toestemming te worden verkregen om dit document met persoonsgegevens te publiceren. Dit hoeft niet als wet- of regelgeving anonimiseren niet toestaat.

Inhoud

1 Inleiding 1
1.1 Context 1
1.2 Visie op de monitor 1
1.3 Leeswijzer 5

2 Aanpak onderzoek en monitoring 6
2.1 Algemene aanpak 6
2.2 Jaarlijkse cyclus 9

3 Onderzoeksverantwoording 11
3.1 Nulmeting 11
3.2 Normenkader ter beantwoording van de vragen in de indicatoren 12
3.3 Onderbouwing gemaakte keuzes 13
3.4 Afbakening in het onderzoek en praktische informatie 16
3.4.1 Afbakening in het onderzoek 16
3.4.2 Praktische informatie 16

4 Planning 18

Bijlagen

Bijlage 1: Coderingsschema voor de uitwerking van onderwerpen en indicatoren
Bijlage 2: Definitie van de begrippen
Bijlage 3: Planning

1 Inleiding

1.1 Context

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. De Omgevingswet bundelt en moderniseert de wetten voor de fysieke leefomgeving. Het gaat onder meer om wet- en regelgeving voor bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur.

Royal HaskoningDHV levert een monitor voor de onderdelen 2 (kwalitatief onderzoek verbeterdoelen) en onderdeel 3 (kwalitatief onderzoek uitvoeringsprincipes) van het Plan van aanpak Monitor Werking Omgevingswet,[1] die beoogt het Rijk en andere overheden van beschrijvende sturing- en verantwoordingsinformatie te voorzien over de werking van het instrumentarium van de Omgevingswet. Aan de hand van de bevindingen (verzameling van feiten en ervaringen) krijgen het ministerie, de Evaluatiecommissie Omgevingswet en andere partijen signalen over de werking van de Omgevingswet in den brede.

1.2 Visie op de monitor

Positionering van onderzoek en monitoring
Wij zien de Omgevingswet als een grote omslag in denken, die wij in de praktijk en in alle regio's ook ervaren. Wij vinden het zelf daarom zeer relevant om bedoeling en praktijk met elkaar te verbinden via monitoring. De Monitor Werking Omgevingswet richt zich op de vernieuwende onderdelen van de Omgevingswet, de onderdelen van de wet die het omgevingsrecht veranderen. De Omgevingswet vereist een nieuwe manier van werken binnen een overheidsorganisatie. Integraal beleid vereist integratie van afdelingen en afstemming tussen specialisten op bepaalde thema's. De vraag is of overheden dat bereiken en welke knelpunten er zijn.

De onderdelen 2 en 3 van de Monitor Werking Omgevingswet gaan onder andere over de beweegredenen van overheden bij bepaalde keuzes. Het traject van de verbeterdoelen en de uitvoeringsprincipes is te vergelijken met een rijdende trein. Er is immers de afgelopen jaren al veel gebeurd. Al voor inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn talrijke projecten gestart en uitgevoerd 'in de geest van de Omgevingswet'. Een duidelijk nulpunt is daarom niet altijd eenduidig aan te wijzen. Wij realiseren ons dat de nulmeting wordt gedaan op een al rijdende trein en dat dit ook weer per onderzochte instantie kan verschillen.

Monitor primair gericht op de actuele stand van zaken
De inhoudelijke scope van de monitor is gekoppeld aan de onderscheiden deelvragen, onderwerpen en indicatoren. De monitor zal primair gericht zijn op de actuele stand van zaken (wat is tot nu toe gedaan/bereikt) maar zal – dat is haast onvermijdelijk – ook informatie opleveren over de ervaringen, knelpunten en mogelijkheden voor verbetering die overheden zelf inzetten en hebben ingezet. Wij verwachten namelijk dat o.a. in de verdiepende interviews zal blijken, dat de gesprekspartners bezig zijn met hoe het beter zou kunnen.

Onderzoeksvragen in beeld
Het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet stelt de volgende onderzoeksvragen centraal

[1] *Zie voor het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet de volgende link: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/10/23/plan-van-aanpak-monitor-werking-omgevingswet.*

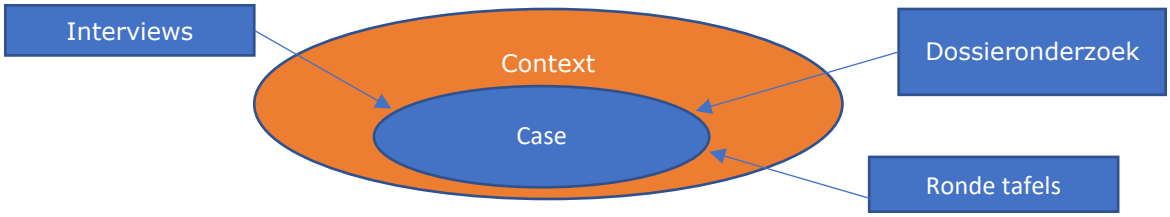
- Hoe werken overheden aan de realisatie van de verbeterdoelen en in hoeverre lukt dit (onderdeel 2)?
- Hoe geven overheden in de uitvoering van de Omgevingswet invulling aan de belangrijkste uitvoeringsprincipes om de verbeterdoelen te realiseren (onderdeel 3)?
- In hoeverre zijn overheidsorganisaties toegerust om aan de verbeterdoelen te werken (onderdeel 3)?

Per verbeterdoel (onderdeel 2) zijn onderwerpen en indicatoren benoemd die de verwachting van de wetgever binnen dat verbeterdoel specificeren. Per uitvoeringsprincipe (onderdeel 3) is gekeken langs twee lijnen: uitvoering en organisatie. Ook hier worden per lijn onderwerpen benoemd die specificeren welke onderdelen van de uitvoeringsprincipes wij zullen monitoren.

Per onderwerp zijn indicatoren geformuleerd om het betreffende onderwerp te onderzoeken. Aan de hand van deze indicatoren is de monitoring opgezet (zie volgend hoofdstuk); de indicatoren staan hierin centraal. De verzamelde informatie die uit het onderzoek naar voren komt, wordt door ons gedocumenteerd en geordend aan de hand van deze onderwerpen en indicatoren.

Inzet op een brede mix van onderzoeksmethodieken

De leerervaringen met de nieuwe Omgevingswet zijn nog pril en beperkt. Wij kiezen daarom voor een brede mix van methodieken: casestudies, dossieronderzoek (vooral gericht op feitenrelaas maar ook bepaalde werkwijzen, bij en over de verschillende instanties), verdiepende interviews (voor verdieping en duiding van feiten) en ronde tafels (vooral gericht op synthese van knelpunten en toekomstbespiegelingen, maar ook gericht op verbreding en verifiëring).

Afbeelding 1: weergave onderzoeksmethodieken.

De case staat steeds centraal, anders blijven de verbeterdoelen en uitvoeringsprincipes te abstract. Onzes inziens moeten de verbeterdoelen en uitvoeringsprincipes in hun context worden bestudeerd. De mix van onderzoeksmethodieken vergroot de kans op voldoende ‘opbrengst’ van onderzoek/monitoring; wat via de ene methodiek onvoldoende lukt, kan via de andere methodiek wel worden achterhaald (risicospreiding). Dit alles wordt ondersteund door deskstudy voor het bepalen van de context (meer algemene bronnen van informatie, zoals de omgevingsvisies van partijen).

Uitgelicht
Casestudies voor ophalen concrete praktijkervaringen

Aangezien de werking van het kwalitatief deel van de Omgevingswet centraal staat – en dit sterk context afhankelijk is – is gekozen om casestudies die zicht bieden op de uitwerking van de verbeterdoelen en uitvoeringsprincipes als methode leidend te laten zijn. De casestudie is geschikt voor de vragen die centraal staan in de monitor: hoe geven overheden invulling aan de verbeterdoelen en uitvoeringsprincipes en welke knelpunten ervaren zij?

Om de benodigde informatie te verzamelen zijn casestudies nodig bij verschillende overheden en overheidslagen: het Rijk en hun uitvoeringsorganisaties, provincies, waterschappen en gemeenten. Een deel van de casestudies worden periodiek herhaald bij dezelfde overheid. Kwalitatieve data uit verdiepende interviews, dossieronderzoek en ronde tafels vormen een belangrijk onderdeel van het onderzoek, maar ook kwantitatieve data spelen een rol in de analyses (even als aanvullende deskstudies naar het omgevingsbeleid van overheden). Dit sluit aan bij het Plan van aanpak Monitoring Werking Omgevingswet.

Verantwoorde selectie van cases

In overleg met de opdrachtgever worden de cases geselecteerd. De cases worden geselecteerd aan de hand van criteria die zijn bepaald aan de hand van de indicatoren:[2]

1. *Per overheidslaag (spreiding in gelaagdheid en geografische liggen)*: hoe gaan Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties (zoals RWS, ILT, RCE en de RVO)/ provincies/gemeenten/waterschappen om met de Omgevingswet en de verbeterdoelen en uitvoeringsprincipes die aan de Omgevingswet ten grondslag liggen?
2. *Per onderwerp of per indicator*: bijvoorbeeld: afwegingsruimte maatwerk en flexibilisering, interne en externe integratie of samenhangende benadering, versnellen en verbeteren, participatie en inspraak, rechtsbescherming.
3. *Optioneel: inzoomen op een sectoraal thema.* Bijvoorbeeld: hoe wordt de afwegingsruimte/maatwerk of de integrale benadering toegepast bij sectorale thema's zoals bodem en water.

Bij de selectie zal worden gezorgd voor voldoende variatie in de omvang van de overheidsinstantie (groot, klein) en de geografische spreiding van decentrale overheden. Ook zal gevarieerd worden in de mate van betrokkenheid bij eerdere pilots in het kader van de implementatie van de Omgevingswet (actieve betrokkenheid – geringe betrokkenheid).

In de casestudies per overheidslaag wordt het onderzoek bij de geselecteerde overheden integraal, dus daar waar dat mogelijk is over de volle breedte[3] van de indicatoren uitgevoerd. Voor de specifieke onderwerpen en indicatoren, of (optioneel) de sectorale thema's kunnen echter ook cases bij andere overheidsinstanties worden geselecteerd. Op deze wijze bereiken we een verdieping op een bepaald onderwerp.

Voor het meten van effecten is niet alleen informatie van overheden nodig, maar ook van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties, bijvoorbeeld om te bepalen in hoeverre het omgevingsrecht inzichtelijk, voorspelbaar en gebruiksvriendelijk voor hen is. Stakeholders zijn belangenorganisaties (zoals VNO-NCW of MKB-Nederland), maar ook initiatiefnemers en belangenbehartigers, afhankelijk van de desbetreffende indicator. Voor sommige indicatoren is informatie vanuit de rechterlijke macht,

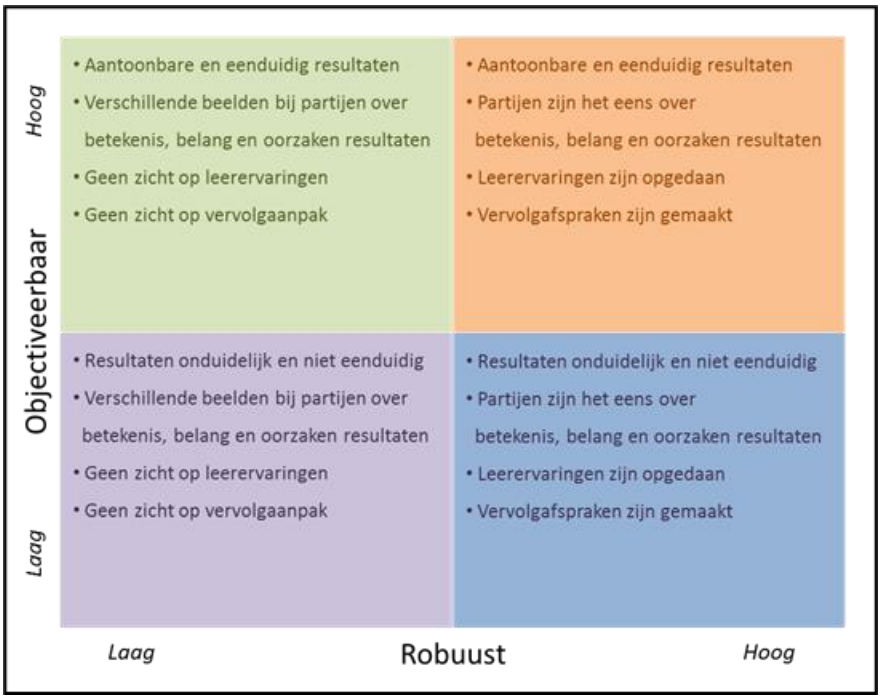
[2] *Een uitgebreide toelichting op de selectie van de cases volgt onder paragraaf 3.3.*
[3] *Dat wil zeggen daar waar dat mogelijk is voor de betreffende overheidslaag, zie voor het onderscheid per indicator het coderingsschema (bijlage 1). Sommige indicatoren dienen bijvoorbeeld bij de rechtsspraak of specifiek bij een initiatiefnemer te worden onderzocht.*

toezichthouders en handhavers nodig. Deze stakeholders worden betrokken bij interviews en rondetafelgesprekken.

In het volgende hoofdstuk (onderzoeksverantwoording) volgt een uitgebreide toelichting op de selectie van cases.

Duiden van informatie

In het onderzoek is het van belang rekening te houden met het onderscheid tussen feiten en meningen. Daarom is het van belang om alle informatie uit de deskstudie, interviews, casestudies en rondetafelgesprekken op een zorgvuldige manier te duiden. Hiervoor gebruiken we onder meer het 'Evaluatiekwadrant' als hulpmiddel (zie onderstaande afbeelding). Aan de hand van dit kwadrant zullen we de informatie ordenen naar enerzijds 'robuustheid' (mate waarin feiten en meningen worden gedeeld door alle partijen) en anderzijds naar 'objectiveerbaarheid' (mate waarin feiten en meningen aantoonbaar zijn). Met dit Evaluatiekwadrant geven we ook een praktisch concrete en wetenschappelijk verantwoorde invulling aan het 'theoretisch generaliseren' van alle informatie uit het onderzoek (zie pagina 29 van het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet). Het evaluatiekwadrant is bewust ook te gebruiken bij monitoring, nu het gaat om het objectiveren van gegevens bij kwalitatieve verzameling.

Afbeelding 2: Evaluatiekwadrant

Onderzoek: herhaalbaar en traceerbaar

Het onderzoek wordt in ieder geval voor de jaren 2024, 2025, 2026 en 2027 herhaald, zodat ontwikkelingen en trends zichtbaar worden. Juist hierdoor ontstaan inzichten en onderbouwing om de verbeterdoelen en uitvoeringsprincipes andere na te leven. Na elk jaar wordt de aanpak van dat jaar geëvalueerd zodat dat meegenomen kan worden in de aanpak van het jaar daarop.

De informatie die we verzamelen en ophalen wordt onmiddellijk en vanaf de start van het onderzoek gedocumenteerd in een databestand, en geordend per indicator (bijlage 1). Naar aanleiding van deze database wordt de jaarlijkse conceptrapportage gegenereerd. De jaarlijkse conceptrapporten zijn beschrijvend van aard met bevindingen en geven geen oordeel over de werking van de wet.

Ten behoeve van de jaarlijkse herhaling is de onderliggende notitie opgesteld, met de centrale vragen, de onderliggende indicatoren, methodiek van gegevensverzameling, documentatie van informatie en rapportage in één overzichtelijk document.[4] Wat verder volgt in deze notitie is een wetenschappelijke beschrijving van de gehanteerde onderzoeksmethoden, onderbouwing van gemaakte keuzes (waaronder een wetenschappelijke onderbouwing van de steekproef) en afbakeningen in het onderzoek en praktische informatie.

Alle opgehaalde informatie zal in ieder geval ook niet herleidbaar worden gedeeld, zo kan de informatie gebruikt worden

1.3 Leeswijzer

In deze notitie gaan we achtereenvolgens in op de algemene aanpak en de stappen van het jaarlijkse onderzoek en monitoring (hoofdstuk 2) en de onderzoeksverantwoording met o.a. een korte update van de nulmeting, het normenkader en de wetenschappelijke onderbouwing van de steekproef (hoofdstuk 3). In hoofdstuk 4 volgt een uitgebreide weergave van de planning voor de monitoring, met als afsluiting een definitieve eindrapportage op 1 april 2027.

[4] Deze notitie is een levend document, dat wil zeggen dat de jaarlijkse evaluatie en de definitieve aanpak voor het jaar daarop steeds zal worden toegevoegd.

2 Aanpak onderzoek en monitoring

2.1 Algemene aanpak

De monitor zal jaarlijks worden uitgevoerd in vier stappen:

I. Naar een gedragen kader voor onderzoek en monitoring;
II. Inventarisatie en analyse van gegevens;
III. Naar gedragen bevindingen;
IV. (Jaarlijkse) (concept)eindrapportage(s).

Stap 1: naar een gedragen kader voor onderzoek en monitoring
Deze eerste stap heeft als doel om overeenstemming te bereiken met de opdrachtgever over de uitwerking van de methodiek en de aanpak van de monitoring.

De werkzaamheden bestaan uit verschillende overleggen met de opdrachtgever en het opstellen van onderliggende onderzoeksverantwoording (Notitie Onderzoeks- en monitoringskader). Deze notitie zal worden afgestemd met het IPO, de VNG en de UvW, maar ook met andere departementen (IenW) en instanties (RWS). Het resultaat is een door de opdrachtgever gedragen en vastgesteld onderzoeks- en monitoringskader.

Het onderzoeksdeel (hoofdstuk 3) uit deze notitie vormt de basis voor de reproduceerbaarheid van het jaarlijks onderzoek. Met name het Excel bestand (bijlage 1) met het coderingsschema voor de uitwerking van de onderwerpen en indicatoren is relevant. In Stap IV wordt ook dit deel jaarlijks geactualiseerd (op basis van de ervaringen gedurende het onderzoek) en overgedragen aan de opdrachtgever (inclusief bijbehorende documenten en bestanden).

Uitgelicht **Van onderzoeksvragen naar meten van indicatoren**
In bijlage 2 en 3 van het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet is een overzicht opgenomen van de indicatoren voor onderzoek en monitoring als zijnde uitwerking van de onderzoeksvragen en verschillende onderwerpen. Wij nemen de indicatoren ook als uitgangspunt. De set indicatoren vraagt onzes inziens om een gestructureerde uitwerking. Deze gestructureerde aanpak is ook nodig om de opgehaalde informatie te ordenen. Via het coderingsschema (bijlage 1) zal zichtbaar worden hoe wij de gevraagde informatie per indicator boven tafel krijgen. Per casestudie worden verschillende methoden gebruikt om de gegevens te verzamelen, deze staan ook in de kolommen aangegeven.

Uitgelicht
Relatie onderzoeksvragen – onderzoeksmethoden

In het volgende hoofdstuk vindt ook een uitwerking plaats via welke onderzoeksmethodieken informatie wordt geïnventariseerd, geverifieerd, verdiept en geduid. Daarbij liggen in de algemene deskstudy en het dossieronderzoek per case de nadruk op inventarisatie, terwijl verificatie, verdieping en duiding, en verbetering vooral een plek krijgt in de verdiepende interviews en ronde tafels.

	Inventarisatie	**Verificatie, verdieping, duiding, verbetering**
Algemene deskstudy & specifiek dossieronderzoek per case	■	
Verdiepende interviews & ronde tafels		■

Stap 2: Inventarisatie en analyse van gegevens
Deze tweede stap heeft als doel om de feitelijke gegevens en informatie (op basis van de indicatoren) bij de verschillende partijen die onder de casestudy vallen in beeld te brengen. De werkzaamheden kunnen per jaar verschillen en sluiten aan op de onderscheidende indicatoren, niet elke indicator is immers te achterhalen met dezelfde soort werkzaamheden.

Daarbij zullen door RHDHV in ieder geval de volgende werkzaamheden worden uitgevoerd:[5]

- *Deskstudy*: inventarisatie en analyse van relevante, algemene bronnen, zoals eerdere impactanalyses, onderzoeksrapporten en monitors over de invoering en implementatie van de Omgevingswet en het omgevingsbeleid van overheden.
- *Dossieronderzoek*: vooral gericht op feitenrelaas bij en over de vastgestelde cases. Dit omvat ook de inventarisatie en analyse van de stukken die de verschillende overheden uit de casestudy op basis van het werken met de Omgevingswet hebben opgesteld (bijvoorbeeld omgevingsvisies of gebiedsgericht werken).
- *Verdiepende interviews per overheidslaag (vanaf 2025)* om de context van de informatie uit de casestudies in beeld te brengen, waarbij wordt aangegeven dat het slechts gaat om het ophalen van signalen en dat het niet gaat om verantwoording afleggen.
- *Ronde tafels (vanaf 2025),* onder andere met stakeholders of vergunningsverleners, om de informatie uit de casestudies te verbreden en te verifiëren.

Met de opgehaalde informatie zal een werkrapport worden opgesteld met een feitelijke weergave van de inventarisatie en analyse. Het werkrapport bevat dus een zo feitelijk mogelijke weergave van de gegevens en informatie die met de verschillende onderzoeksmethoden beschikbaar komen, het coderingsschema (bijlage 1) wordt als het ware ingevuld. Als kapstok voor de rapportage gelden de deelvragen en indicatoren uit de bijlagen 2 en 3 van het Plan van Aanpak Monitoring Werking Omgevingswet.

Stap 3: Naar gedragen bevindingen
Het doel van deze derde stap zijn voldoende bevindingen van onderzoek en monitoring bij de doelgroepen in het veld en bij de opdrachtgever.

Om dit te bereiken houden wij een uitgebreide werksessie met ons eigen projectteam, gericht op een voorlopige synthese van de belangrijkste bevindingen.

[5] *Zie bijlage 1 (coderingsschema) voor een meer specifiek onderscheid van de werkzaamheden per indicator.*

Uitgelicht
Interne werksessie met behulp van het 'Evaluatiekwadrant'

We starten deze stap met een interne werksessie met ons eigen projectteam, waarbij ook onze opdrachtgever welkom is. We maken daarin gebruik van ons 'Evaluatiekwadrant' (afbeelding 3). Dit betekent dat we de informatie uit stap 2 ordenen naar 'robuustheid' (mate waarin resultaten worden gedeeld door alle partijen) en 'objectiveerbaarheid' (mate waarin resultaten aantoonbaar zijn). Bij een hoge robuustheid en objectiveerbaarheid is sprake van aantoonbare en eenduidige resultaten, eensgezindheid bij partijen over het belang van de betekenis van resultaten, erkenning van leerresultaten en bereidheid tot vervolgafspraken. Bij een lage robuustheid en een lage objectiveerbaarheid zijn de resultaten onduidelijk en diffuus, leven er verschillende beelden bij partijen over betekenis en belang van de resultaten en is er geen zicht op leerervaringen en een vervolg. Het evaluatiekwadrant is een hulpmiddel waarin weinig 'feiten' voorhanden zijn (of bijvoorbeeld tegenvallen), en de bevindingen vooral ontstaan door een analyse van veel 'meningen' van actoren. Het evaluatiekwadrant is ook te gebruiken bij monitoring omdat het gaat om het objectiveren van gegevens bij kwalitatieve verzameling. Op deze manier kan toch een zorgvuldige onderbouwing van de resultaten van de monitor tot stand komen. Aan de hand van deze werksessie geven we al een voorzet voor mogelijke bevindingen van ons.

Daarnaast organiseren en faciliteren wij ronde tafels met minstens 20 deelnemers, thematisch en/of per overheidslaag, met vertegenwoordigers van het Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen (maar ook betrokken stakeholders, afhankelijk van de getoetste indicator) gericht op toetsing en verrijking van onze aanzet voor bevindingen, evenals synthese van knelpunten en toekomstspiegelingen. Wij zijn ons bewust dat bijvoorbeeld gemeenten zo zeer onderling verschillen op het gebied van aanpak, voortgang en knelpunten dat weggebleven wordt van gegeneraliseerde stellingen. Voorts zal een bevindingenrapport met resultaten van het onderzoek en monitoring worden opgesteld.

In deze stap vindt duiding plaats van de feitelijke gegevens en informatie. Deze worden in verband gebracht met de definities en het normenkader uit stap I. Op basis daarvan worden bevindingen geformuleerd (anno 2024, 2025, 2026 en 2027) en de verwachtingen voor de jaren daarna. Ook worden in deze stap de betekenis van de bevindingen in beeld gebracht.

Om deze nadere duiding van de bevindingen te bewerkstellingen, worden vanaf 2025 een viertal 'ronde tafels' georganiseerd. In 2024 worden er omwille van de in Q4 beperkte resterende tijd geen ronde tafels georganiseerd maar wordt er in plaats daarvan aangesloten bij bestaande gremia/expertgroepen.[6] Elke tafel bestaat uit een mix van minstens 20 vertegenwoordigers uit verschillende (overheid)organisaties. De ronde tafels zijn erop gericht om verklaringen te vinden, verbanden te leggen en verdieping te zoeken op mogelijke verbeteringen op de korte en langere termijn. Om praktische redenen (voldoende opkomst) stellen we een ronde tafel voor in de noordvleugel, middenvleugel, zuidwest Nederland en zuidoost Nederland. Mocht een regio-indeling niet gewenst blijken, dan zou de indeling ook thematisch kunnen daar waar dat beter aansluit, bijvoorbeeld daar waar het gaat om indicatoren die zien op het perspectief vanuit de initiatiefnemer. Bijbehorende stakeholders kunnen belangenorganisaties (zoals VNO-NCW en MKB-Nederland) zijn, maar ook initiatiefnemers en belanghebbenden, afhankelijk van de desbetreffende indicator.

De resultaten van deze stap worden vastgelegd in een bevindingenrapport. Deze heeft de vorm van een PowerPointpresentatie met de belangrijkste bevindingen. We kiezen bewust voor deze vorm omdat

[6] *Mogelijk is aansluiting bij de bestaande gremia/expertgroepen ook geweest voor de opvolgende jaren.Dit zal volgen uit de jaarlijkse evaluatie.*

hierdoor bij de opdrachtgever een overzichtelijk beeld bestaat, naast de feitelijke weergave van de gegevens en informatie uit het werkrapport.

Stap 4: (jaarlijkse) (concept)eindrapportage(s)
Het doel van deze vierde stap is een jaarlijkse eindrapportage op basis waarvan het projectteam van het ministerie een rapportage kan opstellen richting de Kamer en de Evaluatiecommissie Omgevingswet. Hiervoor zullen het werkrapport en het bevindingenrapport in een jaarlijkse (concept)eindrapportage worden vertaald. Ook zal hier een managementsamenvatting aan worden toegevoegd. Benadrukt wordt dat deze jaarlijkse conclusies zich richten op de werking van het stelsel en het instrumentarium van de Omgevingswet. De conclusies worden neutraal geformuleerd en vellen geen oordeel over de inspanningen van de medeoverheden. Dit onderzoek levert signalen en beelden op. Door onze aanpak wordt weggebleven van niet-onderbouwde, niet-gevalideerde, gegeneraliseerde stellingen en aannames.

2.2 Jaarlijkse cyclus

De onderzoeken zullen jaarlijks plaatsvinden. De jaarlijkse rapportages zijn uitdrukkelijk concepten om ruimte te hebben voor feedback en input door de klankbordgroep. Het is een beschrijvende rapportage met bevindingen en nadrukkelijk geen oordeel over de werking van de wet.

Conform het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet gaan we uit van een jaarlijkse programmering en planning van de casestudies. Hierdoor kan er jaarlijks bijgestuurd worden, na de evaluatie van elke jaarrapportage om het programma van het volgende jaar te bepalen. Zo kan er bijvoorbeeld met aanvullend onderzoek verdiept worden op een bepaald thema.

Ons uitgangspunt is dat we bij een aantal overheden jaarlijks over alle indicatoren gegevens verzamelen. Zo kunnen we bij deze overheden de langjarige ontwikkeling monitoren op de indicatoren. Dit sluit aan bij het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet waarin staat dat een deel van de casestudy's periodiek wordt herhaald bij dezelfde overheid om een beeld te vormen van de langjarige transitie in het omgevingsrecht.

Afhankelijk van de resultaten van deze periodieke monitor, kan er vervolgens op bepaalde onderwerpen een verdieping worden gemaakt. Het kan bijvoorbeeld zijn dat er over een specifiek onderwerp (bijvoorbeeld rechtsbescherming) nog niet veel informatie bij een overheidsinstantie beschikbaar is. Daar kan dan in het volgende jaar de focus op worden gelegd. Het totale aantal cases, en het aantal cases per onderwerp of indicator staat dus niet voor de gehele periode van drie jaar al vast. Dit is conform het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet, waarin is vermeld dat de hoeveelheid casestudy's afhangt van het beschikbare budget, de belastbaarheid van de overheden en de informatiebehoefte.

In het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet staat bovendien dat we de uitwerking in overleg vaststellen. Hierdoor wordt er enerzijds informatie verzameld over langjarige ontwikkeling van de transitie bij overheden, en kan er anderzijds tussentijds bijgestuurd worden in welke informatie op dat moment relevant is. Wanneer het beeld dat uit de periodieke herhaling naar voren komt over een bepaald onderwerp eenduidig is, kan dit beeld via twee methoden extern gevalideerd worden: door losse cases bij andere overheden en/of door de ronde tafels.

Wanneer het beeld dat uit de periodieke herhaling naar voren komt over een bepaald onderwerp minder eenduidig of zelfs diffuus is, kan door dezelfde twee methoden geanalyseerd worden, welke omstandigheden maken dat overheden op bepaalde onderwerpen een verschillende ontwikkeling laten zien.

Om alle benodigde informatie te verzamelen is tenminste belangrijk dat de onderzoeken kijken naar zowel gemeenten, provincies, waterschappen als het Rijk en rekening houden met de verscheidenheid van decentrale overheden in onder andere grootte van de overheid en geografische spreiding. Binnen die overheden dient gekeken te worden naar de beleidsorganisatie, maar ook uitvoering, toezicht en handhaving. Voor het Rijk kan bijvoorbeeld ook gekeken worden naar Rijkswaterstaat en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. Bij decentrale overheden kan bijvoorbeeld gekeken worden naar Regionale Uitvoeringsdiensten en omgevingsdiensten. Daarnaast dient in de casestudy's ook gekeken te worden naar de rol van burgers, bedrijven en andere betrokkenen.

3 Onderzoeksverantwoording

In dit hoofdstuk volgt de onderzoeksverantwoording, het onderzoeksdeel van de Notitie onderzoeks- en monitoringskader, met onder andere een korte update van de nulmeting, het normenkader en de onderbouwing van de gemaakte keuzes. Een definitie van de begrippen (begrippenlijst), waaronder maatwerk (indicator 86), gebiedsgericht werken (indicator 144 t/m 148) en integraliteit (o.a. indicator 115) is als bijlage 2 bij deze notitie gevoegd.

3.1 Nulmeting

Een nulmeting dient als referentiepunt voor het meten van het bereik van de verbeterdoelen en uitvoeringsprincipes van de Omgevingswet. Er wordt als het ware een basis gelegd om later te kunnen bepalen in hoeverre beleidsdoelen van de nieuwe wet ook daadwerkelijk worden gerealiseerd. In de periode voor de invoeringsdatum van de Omgevingswet zijn zodoende nulmetingen uitgevoerd. Doordat de nulmetingen plaatsvonden voorafgaand aan de invoering kan na de invoering worden gekeken of de veranderingen de gewenste richting opgaan.

Overzicht beschikbare gegevens en eerdere onderzoeken en rapporten
Hierna volgt een overzicht van de beschikbare gegevens en eerdere onderzoeken en rapporten in het kader van de nulmeting. Zoals ook reeds met de opdrachtgever is afgestemd, geldt in zijn algemeenheid dat de rapporten veelal gericht zijn op proces en niet (in zijn geheel) nuttig zijn voor de monitor.

- **Monitor Omgevingswet belanghebbenden (I&O research in opdracht van ‘Aan de slag met de Omgevingswet’, 2017)**: via het I&O research panel konden Nederlanders deelnemen aan een vragenlijst. Nuttig voor de monitor is als eerst het onderdeel participatie, waarbij 56% van de ondervraagden destijds aangaf gestimuleerd wordt om mee te denken over plannen over de fysieke leefomgeving, 42% gaf aan dat belanghebbenden op tijd worden betrokken, 31% gaf aan dat voldoende naar de inbreng van belanghebbenden wordt geluisterd en nog eens 31% gaf aan dat belanghebbende voldoende de ruimte krijgen om ideeën/ plannen uit te voeren. Ook nuttig voor de monitor is het onderdeel doorlooptijd van bezwaar/zienswijze, waarbij slechts 24% van de ondervraagden aangaf dat het bezwaar/de zienswijze snel is afgehandeld, 24% aangaf dat de afhandeling efficiënt is verlopen en ook slechts 12% aangaf dat ze tijdens de afhandeling goed op de hoogte gehouden werden van de ontwikkelingen.

- **Monitor Escalaties Omgevingsrecht (Nulmeting rechtspraak, CBS, juni 2020)**: Deze nulmeting is met name van belang voor indicatoren 3.2.1 en 3.2.2 (verbeterdoelen). Eén van de verwachtingen vanuit het beleid was dat de invoering van de Omgevingswet zal leiden tot een afname van het aantal conflicten op het gebied van ruimtelijke ordening dat door de rechter moet worden beslecht en in een wijziging van de aard en complexiteit van die conflicten. Met het doel inzicht te krijgen in hoeverre dit wordt bereikt is in juni 2020 door het Centraal Bureau voor de Statistiek een ‘Rapport nulmeting escalatie omgevingsrecht’ uitgebracht naar de huidige stand van zaken. Een vervolgmeting zal inzicht bieden in de ontwikkelingen.

- **Nulmeting en schattingen aantallen omgevingsvergunningaanvragen en meldingen 2016-2019 (monitoringsteam ADS, maart 2020)**: voor dit rapport is in kaart gebracht hoe de vergunning- en meldingsstromen er voorafgaand aan de invoering van de wet uitzien. De gemiddelde doorlooptijd van vergunningen bij gemeenten is respectievelijk 47 weken (reguliere procedure) en 134 weken (uitgebreide procedure). Deze zou onder de Omgevingswet moeten afnemen. Van vooroverleg voordat de formele aanvraag wordt ingediend wordt naar schatting in 27,6% van de gevallen gebruik gemaakt, onder de Omgevingswet zou dit moeten toenemen.

- **Nulmetingen Omgevingsdienstverlening (Hogeschool van Arnhem en Nijmegen & Centrum IT + Media, combinatierapport maart 2018)**: hier zijn drie kwalitatieve nulmetingen uitgevoerd naar de beleving van initiatiefnemers, van medewerkers en van overige belanghebbenden. De resultaten van deze onderzoeken zijn in maart 2018 samengevat in het combinatierapport 'Omgevingsdienstverlening van verschillende kanten belicht'. Hierin is o.a. in geconcludeerd dat dienstverleners een positiever beeld hebben dan initiatiefnemers, dat de potentie van onlinedienstverlening nog onvoldoende wordt benut en dat de procesinrichting nog botst met praktijk en ambities Omgevingswet.

3.2 Normenkader ter beantwoording van de vragen in de indicatoren

Het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet vraagt op pagina 15 en 16 om een duiding van de effecten van verbeterdoelen en de uitvoeringsprincipes. In het onderzoek verzamelen we in het coderingsschema (bijlage 1) gegevens aan de hand van cases. Aan de hand van deze gegevens beantwoorden wij de onderzoeksvragen in de afzonderlijke onderwerpen en daarop gebaseerde indicatoren.

Bijvoorbeeld: **3.1 Uitvoeringsprincipe integraal werken**
Onderwerp 3.1.1: Overheden werken integraal aan het beschermen en benutten van de leefomgeving Bijbehorende indicatoren: [111] In hoeverre bezien overheden de verschillende sectoren in de leefomgeving in samenhang? [112] In hoeverre nemen overheden de belangen van derden mee in het maken van beleid en het uitvoeren daarvan? [113] In hoeverre brengen overheden interbestuurlijk samenhang aan in hun omgevingsbeleid? [114] In hoeverre zetten overheden de verschillende instrumenten uit de Omgevingswet in samenhang in?

Aan de hand van de gegevens die we hebben verzameld, zal een antwoord op deze vragen/indicatoren worden gegeven. De vraag "In hoeverre" kan normatief worden opgevat, terwijl wij in deze monitor niet op zoek zijn naar een normatieve beoordeling. In het coderingsschema (bijlage 1) wordt in kolom G daarom aan het antwoord een kwantitatieve beoordeling gekoppeld "*niet, in beperkte mate of vaak*"*.*

Hierna volgt een kwalitatieve (voorbeeld)beschrijving van de situaties waarin sprake is van *"niet, in beperkte mate of het vaak"* toepassen van het desbetreffende verbeterdoel of het uitvoeringsprincipe. De normering ter beantwoording van de vragen in de indicatoren luidt als volgt:

1) Algemeen:

a. Is de overheidsinstantie zich (aantoonbaar) bewust van het verbeterdoel of het uitvoeringsprincipe?
b. Is er een plan van aanpak, om het beleid en de werkwijze binnen de organisatie aan te passen?
c. Welke acties zijn er ondernomen om het beleid en de werkwijze aan te passen?
d. In hoeverre zijn de verbeterdoelen en uitvoeringsprincipes geïmplementeerd/geland in de gehele organisatie?

2) Meer specifiek:

a. De algemene normering wordt – zo mogelijk – per verbeterdoel (vijf) en uitvoeringsprincipe (vijf) uitgewerkt in concrete sub criteria. Bijvoorbeeld: *"is er participatiebeleid"* of *"is er een integrale omgevingsvisie"*.[7]

Deze normering ter beantwoording van de vragen in de indicatoren wordt gevalideerd en zonodig bijgesteld aan de hand van de eerste cases die we bestuderen. Hierna kan worden vastgesteld wanneer in bepaalde situaties sprake is van *"niet, in beperkte mate of vaak"*.

In de verdiepende interviews, ronde tafels maar ook via bestaande gremia kan vervolgens worden opgehaald welke knelpunten overheden ervaren bij het realiseren van de verbeterdoelen en uitvoeringsprincipes. Aan de hand van deze gegevens kunnen de onderzoeksvragen van de Monitor worden beantwoord:

- Hoe werken overheden aan de realisatie van de verbeterdoelen en in hoeverre lukt dit (onderdeel 2)?
- Hoe geven overheden in de uitvoering van de Omgevingswet invulling aan de belangrijkste uitvoeringsprincipes om de verbeterdoelen te realiseren (onderdeel 3)?
- In hoeverre zijn overheidsorganisaties toegerust om aan de verbeterdoelen te werken (onderdeel 3)?

3.3 Onderbouwing gemaakte keuzes

Hierna volgt een onderbouwing van de gemaakte keuzes, waaronder een wetenschappelijke onderbouwing van de steekproef. We besteden gezamenlijk met de opdrachtgever aandacht aan de selectie van cases, de verificatie van de informatie door middel van bestaande gremia, expertgroepen en de validering van de resultaten, door middel van interviews en ronde tafels.

***Wat bedoelen we met een case**:*

- *Integrale cases*: bij een aantal overheden monitoren we alle verbeterdoelen en uitvoeringsprincipes. Waar mogelijk monitoren we bij sommige overheden dus alle onderwerpen en indicatoren.[8] We verrichten daartoe dossieronderzoek dat zich in ieder geval richt op regelgeving, besluitvorming en beleid (vooral gericht op feitenrelaas maar ook bepaalde werkwijzen, bij en over de verschillende instanties). Dit omvat ook de inventarisatie en analyse van de stukken die de betrokken overheden op basis van het werken met de Omgevingswet hebben opgesteld, bijvoorbeeld: omgevingsvisie, omgevingsplan, omgevingsvergunningen, participatiebeleid en werkprocessen rondom bezwaar- en beroep. Daarnaast houden we interviews met verschillende interne en externe stakeholders en bestuderen we (werk)processen. Op deze wijze kunnen we informatie verifiëren.
- *Cases per onderwerp of thema*: na bestudering van de integrale cases per overheidslaag, selecteren we vanaf 2025 controle-cases per onderwerp/indicator bij overheden, anders dan de onder de eerste bullit geselecteerde instanties. Hierdoor kunnen we de resultaten valideren: we kunnen zo bijvoorbeeld nagaan of bepaalde onderzoeksresultaten gebonden zijn aan een specifieke setting of context. We kunnen zo nagaan of bepaalde knelpunten, die bij een specifiek onderwerp of een overheidsinstantie naar voren komen, breder spelen of slechts voorkomen in de context van de betreffende casus.[9]

[7] *Gelet op de vraagstelling van de indicatoren zal specifieke vraagstelling per indicator naar verwachting vaak nodig zijn (men zal snel voldoen aan de algemene criteria).*
[8] *Dat wil zeggen daar waar dat mogelijk is voor de betreffende overheidslaag, zie voor het onderscheid per indicator het coderingsschema (bijlage 1). Sommige indicatoren dienen bijvoorbeeld bij de rechtsspraak of specifiek bij een initiatiefnemer te worden onderzocht.*
[9] *Robert K. Yin, Case Study Research: design and methods, Sage 2009, p. 40-45. Kees van den Bos, Inleiding in de empirische rechtswetenschap, Boomjuridisch, Den Haag 2021, p. 74.*

- *Specifieke sectorale thema cases: o*ptioneel onderzoeken we cases die betrekking hebben op een specifiek thema, zoals water en bodem, of externe veiligheid.

Zoals gezegd, zullen de resultaten van de cases vanaf 2025 worden geverifieerd en gevalideerd door interviews[10] en ronde tafels. Verificatie van 2024 vindt plaats via bestaande gremia en expertgroepen. Op deze manier kunnen we de resultaten generaliseren en abstraheren van de concrete context en setting van de individuele cases.

Voorstel voor cases:
Wij doen een voorstel voor de soort cases en overheidsinstanties. De specifieke selectie en keuze vindt plaats na overleg met het IPO, VNG en de UvW, maar ook met andere departementen en instanties zoals IenW en RWS.

Stappenplan:

- Fase 1, 2024: in 2024 starten we met het dossieronderzoek om de eerste, eventueel gemaakte, slag in 2024 te bezien.[11] Dit doen wij voor de indicatoren van zowel de verbeterdoelen als de uitvoeringsprincipes, waarvoor de informatie opgehaald kan worden met dossieronderzoek (zie onderstaande tabel en bijlage 1 welke indicatoren dat in ieder geval niet zijn). Wij trachten het dossieronderzoek te doen voor 3 of 4 overheden pér laag *(*cases*).* Deze cases dienen als een nulmeting voor de rest van de monitor, ook om te bepalen welke onderwerpen nu al relevant zijn en welke juist minder relevant (bepaling ‘stand van het land’). Voorts zal verificatie plaatsvinden via de *expertgroepen en bestaande gremia* per overheidslaag (“herkennen andere overheden het beeld dat naar voren komt” of “wordt [bevinding/signaal/knelpunt] ook door andere overheden ervaren”), bijvoorbeeld via het Landelijk Overleg Vergunning en Handhaving (LOVH), van de waterschappen, of het Platvorm Implementatie Omgevingswet (PIO), van de waterschappen. Via deze gremia kunnen mogelijk ook indicatoren worden opgehaald die je niet via dossieronderzoek kunt ophalen, als het gremium daar qua onderwerp op aansluit. De bevindingen zullen we aan het eind van het jaar evalueren. We zullen de resultaten samenvatten en voor zover mogelijk ten aanzien van deze cases conclusies trekken, in een eerste concepteindrapportage.[12] De conclusies richten zich op de werking van (het stelsel/instrumentarium van) de Omgevingswet, we formuleren de conclusies neutraal en dus niet oordelend over de inspanningen van medeoverheden. Verder is het de verwachting dat de conclusies in deze cases nog niet of slechts beperkt kunnen worden gegeneraliseerd. De jaarlijkse evaluatie stelt ons vervolgens in staat om onze aanpak en normering voor het volgende jaar bij te stellen, in overleg met de opdrachtgever.

De volgende indicatoren lenen zich in ieder geval *niet* voor dossieronderzoek:
Verbeterdoelen: 76, 77, 81, 85, 86, 87, 88, 89, 91, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110 ***Uitvoeringsprincipes:*** 111, 112, 115, 116, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 138, 142, 143, 144, 145, 146, 148, 149

[10] Het aantal interviews is van tevoren niet vast te stellen, gelet op het bepaalde in paragraaf 2.2 van deze notitie.
[11] Het kan zijn dat bij een case nog niet zoveel relevante stukken beschikbaar zijn, simpelweg omdat een overheidsinstantie nog niet zover is. Hier zijn wij ons van bewust.
[12] Specifiek wordt er weggebleven van conclusies zoals ‘álle gemeenten ervaren X’ of anderszins gegeneraliseerde stellingen.

- Fase 2, 2025: in 2025 herhalen we de integrale cases van 2024 om ontwikkeling te volgen en nemen we er tenminste[13] zeven integraal bij. Na validatie van de normering, selecteren we in overleg met de opdrachtgever en de koepels ook cases op basis van specifieke onderwerpen of indicatoren. Hierdoor kunnen we bijvoorbeeld specifieke knelpunten die we tegen zijn gekomen valideren en generaliseren, via de interviews,[14] ronde tafels of ook weer via bestaande gremia. We kunnen dan controleren of deze knelpunten breder spelen of alleen in bepaalde gevallen of bij bepaalde overheden.
- Fase 3, 2026: de nieuwe integrale cases van 2025 herhalen we dit jaar (herhalen, valideren en verdiepen in de knelpunten afhankelijk van de uitkomsten uit fase 1 en 2). Welke onderwerpen de meeste knelpunten bevatten is nu nog niet in te vullen. Hier doen wij ook weer de jaarlijkse evaluatie; wellicht dat een aantal indicatoren of cases twee jaar na de inwerkingtreding van de Omgevingswet niet meer het onderzoeken waard zijn.
- Fase 4, 2027: eindanalyse en toewerken naar het eindrapport.

Tabel 1: weergave selectie van cases

Periodieke herhaling		2024***	2025	2026
Rijksdepartement	BZK, LNV, IenW, OCW, EZK		X*	X*
Uitvoeringsorganisaties	RWS, ILT, RCE, RVO, Omgevingsdiensten		X*	X*
Provincie	Spreiding in omvang, geografische ligging	3*	X*	X*
Gemeente	Spreiding in omvang, geografische ligging	3*	X*	X*
Waterschap	Spreiding in omvang, geografische ligging	3*	X*	X*
Specifieke onderwerpen of indicatoren**				
Afwegingsruimte, maatwerk en flexibilisering			X	X
Interne en externe Samenhangende benadering				X
Versnellen en verbeteren			X	X
Participatie en inspraak			X	X
Rechtsbescherming			X	X

[13] *Een precies aantal is gelet op de jaarlijkse cyclus van het onderzoek nu nog niet vast te stellen, zie de toelichting in paragraaf 2.2.*
[14] *Uiteraard is nog niet zeker of de cases die wij hebben geselecteerd ook bereid zijn voor interviews, hier zal op tijd aandacht aan worden besteed.*

**Alle indicatoren worden bekeken, voor zover deze toepasselijk zijn op deze instantie.*
*** Wordt gebruikt voor externe validatie.*
**** Slechts de indicatoren worden bekeken die met dossieronderzoek kunnen worden opgehaald.*[15]

3.4 Afbakening in het onderzoek en praktische informatie

3.4.1 Afbakening in het onderzoek

Voorzet programma ronde tafel[16]

Uitgelicht 'Voorstel programma ronde tafel'	
Graag zullen we in 2025 in nauw overleg met opdrachtgever het programma en de opzet van een ronde tafel verder uitwerken. Gebaseerd op onze kennis en ervaring stellen wij de volgende opzet van de sessie voor.	
13.15	Ontvangst[17]
13.30 – 13.45	Welkom, kennismaking en introductie/delen doel van vandaag
13.45 – 15.00	**Ronde 1: Stand van zaken en verwachtingen korte termijn** Op basis van een presentatie van de eerste resultaten uit dossieronderzoek en interviews volgt toetsing en aanscherping van: - Stand van zaken in implementatie Omgevingswet voor de verbeterdoelen en uitvoeringsprincipes - Verklaringen van stand van zaken, belemmerend en bevorderend - 'Match & Mismatch' van beelden over elkaar - Verwachtingen: wat wordt nog gedaan en verbeterd? - Duiding van de belangrijkste onzekerheden en nieuwe ontwikkelingen Pauze
15.00 – 15.15 *15.15 – 16.15*	**Ronde 2: Knelpunten** Op basis van gedeeld beeld over stand van zaken gezamenlijk toewerken naar: - De belangrijkste knelpunten in de uitvoeringspraktijk; - Betekenis voor de werking van de Omgevingswet;
16.15 *16.30*	Resumé: resultaten en korte vooruitblik op vervolg Afsluiting

In het volgende jaar zullen hier in ieder geval ook lijsten met interviewvragen aan worden toegevoegd.

3.4.2 Praktische informatie

Datamanagement (verwerken van gegevens)

[15] *Welke dat zijn staat in het coderingsschema (bijlage 1).*
[16] *Het definitieve programma zal in 2025 worden bepaald.*
[17] *Pascal Lamberigts (RHDHV) als facilitator.*

Binnen het project worden de komende jaren grote hoeveelheden gegevens ingewonnen en verwerkt, documenten opgeteld en opgeleverd. Het is van belang om al deze informatiestromen in beeld te hebben en op een gestructureerde manier beschikbaar te stellen, te beheren en te ontsluiten.

Voor succesvol datamanagement is het daarbij van belang om procedures in te richten en af te stemmen met de opdrachtgever. RHDHV hanteert hiervoor Microsoft Teams/SharePoint voor samenwerken en als documentmanagementsysteem. Op dit samenwerkingsplatform wordt informatie gekoppeld aan een eenduidige objectdecompositie, waardoor informatie slechts één keer centraal wordt opgeslagen en via koppelingen overal beschikbaar is binnen het platform. Op deze wijze wordt administratieve rompslop voorkomen en wordt het overzicht behouden. Op dit samenwerkingsplatform kunnen wij data en bestanden inzien, work-in-progress reviewen en producten toetsen. Verwerking van de opmerkingen en eisen van opdrachtgever gebeurt op het platform. Zo wordt vertraging door lange formele reviewperiodes voorkomen en tegelijkertijd wordt transparantie en na-volgbaarheid geborgd. Geaccordeerde definitieve versies worden in een aparte map opgeslagen.

Informatiebeveiliging
RHDHV is gecertificeerd voor ISO27001. Dit maakt dat gewerkt wordt overeenkomstig de in de norm vermelde eisen voor informatiebeveiliging.

Authenticatie en autorisatie
Alleen via persoonlijke accounts kan toegang worden verkregen tot het samenwerkingsplatform. Alleen de betrokken projectteamleden krijgen toegang. Hierbij worden de binnen RHDHV ingerichte procedures overeenkomst ISO27001 gevolg.

Kwaliteitsmanagement
Kwaliteitsmanagement heeft tot doel het bereiken van klanttevredenheid door het leveren van producten die voldoen aan de geëiste kwaliteit. Deze kwaliteit wordt aantoonbaar bereikt door het inrichten en uitvoeren van beheerste processen. De projectmanager van RHDHV (Laura van Moorsel) is binnen het project eindverantwoordelijk voor de procedure met betrekking tot kwaliteitsmanagement.

Voor de op te leveren producten geldt het “vier-ogen-principe” (intern controle op elkaars werk). Dat betekent voor dit project dat voordat producten aan de opdrachtgever worden gepresenteerd, deze altijd door de projectmanager bekeken zijn.

4 Planning

De planning uit de offerteaanvraag is als basis genomen, resulterend in een eindrapport dat uiterlijk op 1 april 2027 is afgerond. Daarnaast vindt jaarlijks oplevering plaats van drie conceptrapporten, respectievelijk op 31 december 2024, 31 december 2025 en 31 december 2026. In bijlage 3 is een uitgebreide weergave van de beoogde planning weergegeven. Los van de planning staan de maandelijkse bilaterale overleggen met de opdrachtgever in het kader van de voortgangsrapportage.

Om ervoor te zorgen dat op 31 december 2024 al een eerste conceptrapportage wordt opgeleverd beginnen wij in 2024 met een beperkt aantal casestudies, gericht op dossieronderzoek en verificatie via bestaande gremia. Zodoende is het realistisch dat de planning wordt gehaald en kunnen wij bovendien kijken of de uitgewerkte methodieken goed uitpakken. Het jaar daarop worden de casestudies tot het maximale uitgebreid en worden deze deels met de eerste drie casestudies jaarlijks herhaald in eenzelfde cyclus, zodat trends en ontwikkelingen zichtbaar worden.

We zijn ons ervan bewust dat deze eerste jaren bijvoorbeeld voor gemeenten alleszins nog ontwikkelingsjaren zijn, waarbij het de vraag is of al voldoende ‘productie’ is op de verbeterdoelen en de uitvoeringsprincipes. Om deze reden wordt er in totaal gedurende 10 jaar gemonitord.

Begrippen	Toelichting
Algemene rijksregels	Algemene regels, één van de zes kerninstrumenten onder de Omgevingswet, zijn regels die voor iedereen gelden die iets doet of wil doen waarop de regels van toepassing zijn. In sommige gevallen bevatten rijksregels ook gebodsbepalingen. De meeste algemene rijksregels in de fysieke leefomgeving zijn geregeld via de Omgevingswet, het Besluit activiteiten leefomgeving, het Besluit bouwwerken leefomgeving, het Besluit kwaliteit leefomgeving, het Omgevingsbesluit en de Omgevingsregeling.
Algemene zorgplicht	De algemene zorgplicht staat in artikel 1.6 van de Omgevingswet en luidt: *"Eenieder draagt voldoende zorg voor de fysieke leefomgeving."* Het uitgangspunt bij de formulering is dat activiteiten in beginsel kunnen plaatsvinden.
Beleidscyclus	De opbouw van de Omgevingswet volgt een beleidscyclus, die bij het ontwerp van het wettelijk stelsel is gebruikt om aan te duiden welke instrumenten bestuursorganen in de diverse fasen van de cyclus tot hun beschikking moeten hebben. De kwaliteit van de fysieke leefomgeving als geheel staat in de beleidscyclus centraal.
Confettikanon	Informatie over één activiteit / bedrijf / initiatief komt versnipperd binnen waardoor de samenhang mist. Door het missen van delen van de activiteiten is het bijvoorbeeld lastig in te zien of de begrenzing correct doorgegeven is en of er sprake is van een vergunningplicht naast (of in plaats van) een meld- of informatieplicht.
Decentrale regels	Decentrale regels, ook één van de kerninstrumenten onder de Omgevingswet, bevat algemeen verbindende voorschriften en stelt vast welke activiteiten burgers en bedrijven mogen ondernemen in de fysieke leefomgeving. In sommige gevallen bevatten decentrale regels ook gebodsbepalingen. De regelgeving bestaat uit het omgevingsplan van de gemeente, de waterschapsverordening van het waterschap en de omgevingsverordening van de provincie.
Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO)	Het DSO is de centrale plek waar alle digitale informatie over wet- en regelgeving in de fysieke leefomgeving samenkomt. Het DSO ondersteunt de uitvoering van de Omgevingswet. Overheden publiceren hierin via de Landelijke voorziening bekendmaken en beschikbaar (LVBB) bijvoorbeeld hun omgevingsvisies en regelgeving. De documenten zijn daarna te vinden in het omgevingsloket en via dat loket kunnen initiatiefnemers aanvragen indienen, bijvoorbeeld voor een omgevingsvergunning, of kunnen meldingen worden gedaan.
Fysieke leefomgeving	De fysieke leefomgeving is een centraal begrip binnen het stelsel van de Omgevingswet, maar is niet gedefinieerd. Het omvat in ieder geval (maar niet uitputtend) bouwwerken, infrastructuur, water en watersystemen, bodem, lucht, landschappen, natuur, cultureel erfgoed en werelderfgoed.
Gebiedsgericht werken	De Omgevingswet biedt meer ruimte voor lokaal maatwerk zodat in de lokale context betere afwegingen gemaakt kunnen worden. Overheden kunnen onder meer op het gebied van milieu bepaalde regels en normen formuleren, passend bij de aard van een gebied of opgave. Ook bij het opstellen van een projectbesluit (een kerninstrument) kan rekening worden gehouden met andere ontwikkelingen in een gebied.
Het instrumentarium of de zes kerninstrumenten	De Omgevingswet geeft instrumenten voor het beheer en de ontwikkeling van de leefomgeving en vormt de basis van het stelsel. Er zijn instrumenten voor beleidsdoorwerking en

	instrumenten die regels en toestemmingen gericht tot initiatiefnemers bevatten. De zes kerninstrumenten zijn de omgevingsvisie, programma's, decentrale regels, algemene rijksregels, de omgevingsvergunning en het projectbesluit.
Initiatiefnemer	De initiatiefnemer heeft plannen om iets te veranderen aan een huis, tuin of bedrijf. Dit kan een persoon zijn of een bedrijf.
Integraliteit	Integraal of samenhangend werken gaat over het kijken naar de samenhang tussen verschillende onderwerpen binnen de fysieke leefomgeving en het afwegen van verschillende perspectieven en belangen. De Omgevingswet brengt een grote hoeveelheid sectorale wetten en regelgeving samen in één wet. Dit moet overheden en andere betrokkenen stimuleren de diverse sectorale belangen in het fysieke domein in samenhang, ofwel integraal, te beschouwen.
'Ja, mits' houding	De 'ja, mits' houding is een grondhouding van vertrouwen in initiatiefnemers, waarbij meedenken door het bevoegd gezag en in beginsel initiatieven mogelijk maken centraal staan. Het is geen specifieke doelstelling, maar een benadering gericht op de ambtelijke cultuur en op meedenken met de initiatiefnemer met het oog op het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving. Het is een spraakgebruik voor de zogeheten positieve grondhouding.
Maatwerkregel	Een maatwerkregel is een lokale uitwerking van een algemene regel van het Rijk of de provincie. Decentrale bestuursorganen kunnen alleen maatwerkregels stellen als ze daarvoor de bevoegdheid krijgen van een hoger bestuursorgaan. Een maatwerkregel kan door provincies, gemeenten of waterschappen worden ingezet bij onvoorziene situaties, bijzondere gevallen, lokale omstandigheden of het bereiken van ambities voor de kwaliteit van de fysieke leefomgeving.
Maatwerk	In bepaalde gevallen is het van belang uniforme regels te stellen over activiteiten in de fysieke leefomgeving en in andere, vaak complexe, gevallen is maatwerk wenselijk. De Omgevingswet zorgt voor meer mogelijkheden voor initiatieven en voor lokaal maatwerk. Gemeenten kunnen maatwerkregels stellen in hun omgevingsplan, of in individuele gevallen maatwerkvoorschriften opleggen.
Maatwerkvoorschrift	Met een maatwerkvoorschrift kan het bevoegd gezag in individuele gevallen afwijken van algemene regels voor activiteiten. Een maatwerkvoorschrift is alleen mogelijk als dit door Rijk, de provincie, de gemeente of het waterschap bij die algemene regels is aangegeven.
Omgevingsplan	Het omgevingsplan is één regeling met algemene regels voor de fysieke leefomgeving in het hele grondgebied van een gemeente. De gemeenteraad stelt voor het gehele grondgebied van de gemeente één omgevingsplan vast. Daarin kan de gemeente voor ieder gebied aangeven welke activiteiten zij wel of niet toestaat en welke regels zij aan de activiteiten stelt. Er wordt een geconsolideerd omgevingsplan vastgesteld, waarin het geheel van regelingen en wijzigingen in één overzichtelijke en actuele versie staat.
Omgevingsvergunning	De omgevingsvergunning is ook één van de zes kerninstrumenten onder de Omgevingswet. Overheden kunnen voor een activiteit een vergunningplicht instellen als dat nodig is met het oog op de uitvoering van een internationaalrechtelijke verplichting of als het onderwerp niet doelmatig met algemene regels kan worden behartigd. Hoe en waarop de activiteit getoetst wordt, is vastgelegd in de decentrale regelgeving en de algemene rijksregels.

Omgevingsvisie	In een omgevingsvisie, ook één van de zes kerninstrumenten van de Omgevingswet, legt een bevoegd gezag de langetermijnvisie voor de fysieke leefomgeving vast. Het is een samenhangend, strategisch plan over de leefomgeving waarin rekening wordt gehouden met alle relevante ontwikkelingen in een gebied.
Omgevingswaarden	Een omgevingswaarde bepaalt voor de fysieke leefomgeving of een onderdeel daarvan de gewenste staat of kwaliteit, de toelaatbare belasting door activiteiten of de toelaatbare concentratie of depositie van stoffen. Een omgevingswaarde wordt uitgedrukt in meetbare of berekenbare eenheden of anderszins in objectieve termen.
Omgevingswet	De Omgevingswet gaat over de fysieke leefomgeving en activiteiten die gevolgen hebben of kunnen hebben voor de fysieke leefomgeving. Deze wet is, met het oog op duurzame ontwikkeling, de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu, gericht op het in onderlinge samenhang bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, ook vanwege de intrinsieke waarde van de natuur, en doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften.
Participatie	Participatie is het in een vroegtijdig stadium betrekken van belanghebbenden bij het proces van de besluitvorming over een project of activiteit. De Omgevingswet bevat, behalve met betrekking tot het projectbesluit waarbij derden in de gelegenheid moeten worden gesteld oplossingen aan te dragen, weinig inhoudelijke regels die eisen stellen aan participatie. Volgens artikel 6, vierde lid, van het Verdrag van Aarhus gaat het om vroegtijdige inspraak bij besluitvormingsprocedures over het milieu als alle opties nog open zijn. Participatie moet dus niet worden verward met een zienswijzeprocedure of een reactie op een ontwerp.
Positieve grondhouding	De positieve grondhouding is een grondhouding (van het bevoegd gezag) van vertrouwen in initiatiefnemers, waarbij meedenken en initiatieven mogelijk maken centraal staan. De houding is geen specifieke doelstelling, maar een benadering gericht op de ambtelijke cultuur en op meedenken met de initiatiefnemer met het oog op het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving. Deze positieve grondhouding wordt in het spraakgebruik vaak een ‘ja, mits’-houding genoemd.
Programma’s	Programma’s, ook één van de zes kerninstrumenten onder de Omgevingswet, bevatten beleid en maatregelen om de beleidsdoelen uit de omgevingsvisie te realiseren of om aan omgevingswaarden te voldoen. Een programma richt zich op een onderwerp, een bepaalde bedrijfssector of een gebied en wordt vastgesteld door het Rijk, de provincies, de gemeenten of de waterschappen en zijn ‘slechts’ zelfbindend voor de overheidsorganisatie die ze vaststelt.
Projectbesluit	Het projectbesluit, ook één van de kerninstrumenten van de Omgevingswet, is een uniforme procedure waarmee Rijk, de provincie of het waterschap besluiten kunnen nemen over complexe projecten in de fysieke leefomgeving met een publiek belang. Ook voor private initiatieven die samenvallen met het bereiken van een publiek belang (zoals een windpark) kan een projectbesluit worden vastgesteld, waarmee toestemming voor het project wordt verleend.
Waterschapsverordening	De waterschapsverordening is een vorm van decentrale regelgeving. De waterschapsverordening bevat alle regels over

	de fysieke leefomgeving die het waterschap binnen haar beheergebied stelt. De verordening dient ter uitvoering van de waterbeheertaken die bij wet zijn opgedragen.

I. Deelnemende organisaties

Met het ministerie is besproken dat de voorheen gebruikte term ‘casestudies’ uit het Plan van Aanpak Monitor Werking Omgevingswet wordt gekoppeld aan organisaties: een casestudie is dus een organisatie (overheid danwel belangenorganisatie) die wordt betrokken bij het onderzoek.

De volgende organisaties hebben deelgenomen aan de Monitor Werking Omgevingswet (kwalitatief deel) in 2025:

Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties

- Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
- Ministerie van Defensie
- Ministerie van Klimaat en Groene Groei
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (natuur)
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (energieprojecten)
- Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed
- Rijkswaterstaat

Provincies

- Noord-holland
- Groningen
- Gelderland
- Friesland
- Overijssel
- Utrecht
- Noord-Brabant

Waterschappen

- Vallei en Veluwe
- Hoogheemraadschap Schieland en Krimpenerwaard
- Hoogheemraadschap Delfland
- Hoogheemraadschap Stichtse Rijnlanden
- Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
- Hunze & Aa’s
- Aa en Maas
- Vechtstromen
- Brabantse Delta
- Scheldestromen

Gemeenten

Regio Noord

- Kampen
- Groningen
- Dinkelland
- Tubbergen

Regio Midden

- Doesburg

- Almere
- Utrecht

Regio Zuid
- Boxtel
- St. Michielsgestel
- Nijmegen
- Venray

Belangenorganisaties en bedrijven

- Bouwend Nederland
- Koninklijke Metaalunie
- VNO-NCW
- Vergunningenservicedesk Haskoning

Overig

- Omgevingsdienst Midden- en West Brabant
- Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State

II. Bijeenkomsten

De volgende reguliere bijeenkomsten zijn in 2025 bijgewoond:

Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties:[1]
- Ondersteuningsteam Omgevingsrecht d.d. 25 november 2025, 10 deelnemers.

Provincies:[2]
- Kennisgroep VTH d.d. 3 november 2025, 12 deelnemers.
- Adviesgroep Omgevingswet d.d. 21 oktober 2025, 10 deelnemers.

Waterschappen:[3]
- Platform Integratie Omgevingswet (PIO) d.d. 2 oktober 2025, 11 deelnemers.

Gemeenten:[4]
- VNG-Netwerksessie Omgevingsplan d.d. 21 november 2025, 119 deelnemers.
- VNG-Netwerksessie Participatie d.d. 30 juni 2025, 26 deelnemers.

[1] Aan deze bijeenkomst namen vertegenwoordigers deel van de verschillende Rijksdepartementen en uitvoeringsorganisaties die zich bezighouden met het omgevingsrecht.
[2] Aan deze bijeenkomsten namen vertegenwoordigers deel van de verschillende provincies (inclusief het IPO) die zich bezighouden met de implementatie van de Omgevingswet en VTH.
[3] Aan deze bijeenkomst namen vertegenwoordigers deel van de verschillende waterschappen (inclusief de UvW) die zich bezighouden met de implementatie van de Omgevingswet.
[4] Bij deze bijeenkomsten waren deelnemers van verschillende gemeenten (inclusief de VNG) aanwezig die zich bezighouden met de thema's omgevingsplan en participatie.

Tekstanalyseonderzoek Monitor Werking Omgevingswet

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties – Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (BZK VRO)

29 juli 2026 - Public

Contactpersoon

ARCADIS

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 220
3800 AE Amersfoort
Nederland

Inhoudsopgave

1 Scope van het onderzoek 4

2 Methodologie 5

2.1 Onderzoeksmethode 5

2.2 Selectie 8

2.2.1 Aanpak selectie gemeentelijke omgevingsvisies en omgevingsplannen 9

2.2.2 Geselecteerde omgevingsvisies en omgevingsplannen 9

2.2.3 Aanpak selectie programma's 10

2.2.4 Geselecteerde programma's 10

3 Resultaten tekstanalyseonderzoek 12

Omgevingsvisies 12

Programma's 12

Decentrale regelgeving 13

Projectbesluit 14

Andere instrumenten 15

Aanvullende indicatoren beschermen en benutten 15

4 Bijlagen 17

Colofon 18

1 Scope van het onderzoek

De minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (VRO) monitort als stelselverantwoordelijk ministerie de Omgevingswet die per 1 januari 2024 in werking is getreden. Dit gebeurt met verschillende monitors die zich onder meer richten op de effectiviteit van de wet, de financiële effecten en de werking van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Onderdeel van dit geheel aan monitoring is de Monitor Werking Omgevingswet. Deze monitor beoogt het Rijk en andere overheden van beschrijvende sturings- en verantwoordingsinformatie te voorzien over de werking van het instrumentarium van de Omgevingswet.

VRO heeft Arcadis gevraagd voor het uitvoeren van het tekstanalyseonderzoek ten behoeve van de Monitor Werking Omgevingswet. Het onderzoek behelst een analyse van omgevingsdocumenten aan de hand van diverse indicatoren over het gebruik van de instrumenten onder Omgevingswet door de bevoegde gezagen. Het tekstanalyseonderzoek is gedaan over het jaar 2025 en betreft het vervolg op de pilot over het jaar 2024.

De zes kerninstrumenten van de Omgevingswet zijn onderzocht, betreffen:

- Omgevingsvisie;
- Programma;
- Decentrale regels;
- Algemene rijksregels (n.v.t. voor gemeenten, waterschappen en provincies);
- Omgevingsvergunning;
- Projectbesluit (n.v.t. voor gemeenten).

De bevoegde gezagen die zijn onderzocht, zijn geselecteerd aan de hand van de volgende afbakening van het onderzoek:

- 12 provincies;
- 21 waterschappen;
- Ten minste 25 gemeenten (zie voor de selectie hoofdstuk 2).

Inhoudelijke scope onderzoek

De inhoudelijke scope van het onderzoek richt zich op het onderzoeken van de geselecteerde instrumenten op basis van de criteria genoemd in de uitvraag. De volledige lijst met thema's en bijbehorende indicatoren die zijn onderzocht is te vinden in hoofdstuk 3: Resultaten tekstanalyse. Hier is ook per indicator aangegeven of deze is meegenomen in het onderzoek of toch, in overeenstemming met de opdrachtgever buiten de scope van deze opdracht is gebleven. De resultaten van het onderzoek zijn opgenomen in een Excel-overzicht, waarbij de onderzochte omgevingsdocumenten zijn uitgesplitst naar onder meer datum, bevoegd gezag en onderwerp (zie uitvraag voor gevraagde uitsplitsing per indicator).

2 Methodologie

In dit hoofdstuk wordt de bij het tekstanalyseonderzoek gehanteerde methodologie toegelicht. De analyse is uitgevoerd op basis van een systematische bestudering van gepubliceerde documenten ten aanzien van de kerninstrumenten van de Omgevingswet. Per indicator is beoordeeld in hoeverre de betreffende documenten bepaalde informatie bevatten of in hoeverre er sprake is van een bepaald aspect. Die informatie kan bijvoorbeeld gaan over de sturingsfilosofie van het bevoegd gezag. Dat aspect kan bijvoorbeeld een type regel zijn, zoals een maatwerkregel. Daarbij is gewerkt met een afgebakende selectie van bevoegde gezagen. In dit hoofdstuk wordt eerst de onderzoeksmethode toegelicht en vervolgens uiteengezet hoe de selectie van de bevoegde gezagen tot stand is gekomen.

2.1 Onderzoeksmethode

De onderzoeksmethode is gebaseerd op een systematische tekstanalyse van documenten. Per indicator is nagegaan welke brondocumenten benodigd zijn voor de analyse, welke onderzoekseenheden daarbij horen en op basis daarvan zijn de omgevingsdocumenten geanalyseerd met bepaalde zoektermen en/of acties. De in de tabel opgenomen zoektermen en acties zijn gebruikt als hulpmiddel om relevante passages in de onderzochte documenten gericht te identificeren. De analyse is niet beperkt gebleven tot een automatische telling van zoekresultaten. Per indicator zijn de gevonden passages inhoudelijk gelezen en beoordeeld in de context van het betreffende document. Daarbij is nagegaan of de passage daadwerkelijk betrekking had op de onderzochte indicator en of deze voldeed aan de daarbij gehanteerde beoordelingscriteria. Zoekresultaten zijn dus niet één-op-één gelijkgesteld aan de uiteindelijke analyse uitkomsten, maar vormden een startpunt voor een inhoudelijke beoordeling. Waar de zoekresultaten daartoe aanleiding gaven, of waar de aard van de indicator daarom vroeg, zijn ook omliggende tekstpassages, hoofdstukken en vergelijkbare begrippen betrokken in de analyse. Voor indicatoren waarbij een beoordeling niet op basis van één specifieke term kon plaatsvinden, is de documentinhoud breder gelezen op de aanwezigheid van de betreffende informatie of regeling. Op die manier is per document beoordeeld of de indicator inhoudelijk aanwezig was, ook wanneer daarvoor andere bewoordingen werden gebruikt dan de vooraf benoemde zoektermen.

De onderstaande tabel geeft per indicator een beknopt overzicht van de inhoud van de indicator, de onderzoekseenheden en de wijze waarop binnen de documenten is gezocht. Daarmee vormt de tabel een overzicht van de onderzoeksmethode voor de uitvoering van het tekstanalyseonderzoek.

Onderstaande nummering (nr.) is ontleend aan de lijst van de in het tekstanalyseonderzoek te onderzoeken indicatoren zoals aangeleverd door VRO. De nummering komt overeen met de nummering van de indicatoren in het analysekader.

Nr.	Indicator	Onderzoekseenheden	Zoektermen / aanpak analyse
3	Aantal omgevingsvisies waarin beschreven staat hoe de participatie is georganiseerd.	• 30 omgevingsvisies gemeenten • 12 omgevingsvisies provincies	‘Participatie’ en ‘participatieproces’.
5	Aantal omgevingsvisies die een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving bevatten.	• 30 omgevingsvisies gemeenten • 12 omgevingsvisies provincies	Of de huidige kwaliteit van de fysieke leefomgeving wordt toegelicht.
6	Aantal omgevingsvisies die de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied bevatten.	• 30 omgevingsvisies gemeenten • 12 omgevingsvisies provincies	Of er gesproken wordt over beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling van het grondgebied.
7	Aantal omgevingsvisies die de hoofdzaken van het voor de fysieke	• 30 omgevingsvisies gemeenten • 12 omgevingsvisies provincies	Geanalyseerd of het beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.

	leefomgeving te voeren integrale beleid bevatten.		
8	Aantal omgevingsvisies met een beschrijving van de sturingsfilosofie van het vaststellende bevoegd gezag.	• 30 omgevingsvisies gemeenten • 12 omgevingsvisies provincies	Geanalyseerd of de sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn beschreven.
10	Aantal vrijwillige programma's ingezet.	• 2 programma's provincies • 23 programma's gemeenten	'Vrijwillig' en 'niet verplicht'.
11	Aantal programma's met een programmatische aanpak.	• 2 programma's provincies • 23 programma's gemeenten	'Programmatische aanpak'.
12	Aantal programma's waarin wordt benoemd hoe participatie heeft plaatsgevonden.	• 2 programma's provincies • 23 programma's gemeenten	Geanalyseerd of er sprake was van participatie of hoe stakeholders zijn betrokken
14	Aantal decentrale regelgeving waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken.	• 29 omgevingsplannen gemeenten • 12 omgevingsverordeningen provincies • 21 waterschapsverordeningen	Geanalyseerd of er sprake was van participatie of hoe stakeholders zijn betrokken
15	Aantal keer dat Rijk of provincie de mogelijkheid geeft tot het stellen van een maatwerkregel.	• 12 omgevingsverordeningen provincies • 2 besluiten Rijk (Bal en Bbl)	'Maatwerkregel'
16	Aantal keer dat een decentrale overheid maatwerkregels vaststelt.	• 29 omgevingsplannen gemeenten • 12 omgevingsverordeningen provincies • 21 waterschapsverordeningen	'Maatwerkregels'
17	Aantal keer dat een decentrale overheid de bevoegdheid geeft tot het stellen van maatwerkvoorschriften over eigen regels.	• 29 omgevingsplannen gemeenten • 12 omgevingsverordeningen provincies • 21 waterschapsverordeningen	'Maatwerkvoorschrift'
19	Aantal keer dat een overheid omgevingswaarden vastlegt in decentrale regelgeving.	• 29 omgevingsplannen gemeenten • 12 omgevingsverordeningen provincies • 21 waterschapsverordeningen	'Omgevingswaarden'
20	Aantal monitors ingericht door overheden bij het vaststellen van een omgevingswaarde.	• 1 besluit Rijk (Bkl) • 12 omgevingsverordeningen provincies	'Monitor'
21	Aantal keer dat Rijk of provincie instructieregels stelt.	• 12 omgevingsverordeningen provincies • 1 Rijk	'Instructieregels'
22	Aantal keer dat Rijk of provincie een instructie geeft.	• Instructiebesluiten provincies	'Instructie'
23	Aantal keer dat gemeenten de projectprocedure toepassen bij wijziging van het omgevingsplan.	• 29 omgevingsplannen gemeenten	'Projectprocedure'
24	Aantal keer dat gemeenten en provincies een meldingsplicht opnemen in hun regelgeving.	• 12 omgevingsverordeningen provincies • 29 omgevingsplannen gemeenten	'Meldingsplicht', 'Melden', 'Melding'.

25	Aantal keer dat gemeenten en provincies een informatieplicht opnemen in hun regelgeving.	• 12 omgevingsverordeningen provincies • 29 omgevingsplannen gemeenten	‘Informatieplicht’, ‘Gegevens en bescheiden’.
30	Aantal keer dat regels uit de bruidsschat 1-op-1 zijn opgenomen in decentrale regelgeving.	• 29 omgevingsplannen gemeenten • 21 waterschapsverordeningen	Per artikel van de bruidsschat gekeken of deze 1-op-1 is opgenomen.
31	Aantal keer dat regels uit de bruidsschat gewijzigd zijn opgenomen in decentrale regelgeving.	• 29 omgevingsplannen gemeenten • 21 waterschapsverordeningen	Per artikel van de bruidsschat gekeken of deze gewijzigd is opgenomen.
32	Aantal keer dat regels uit de bruidsschat door overheden niet zijn overgenomen in decentrale regelgeving.	• 29 omgevingsplannen gemeenten • 21 waterschapsverordeningen	Per artikel van de bruidsschat gekeken of deze is opgenomen.
55	Aantal verplichte projectbesluiten.	• 7 ministerie • 10 waterschappen • 5 provincies	‘Verplicht projectbesluit’ of ‘verplicht’.
58	Aantal keer dat een voorkeursbeslissing wordt genomen in de projectprocedure.	• 7 ministerie • 10 waterschappen • 5 provincies	‘Voorkeursbeslissing’
59	Aantal voorkeursbeslissingen waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken.	• 7 ministerie • 10 waterschappen • 5 provincies	Geanalyseerd of er sprake was van participatie of hoe stakeholders zijn betrokken.
60	Aantal projectbesluiten waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken.	• 7 ministerie • 10 waterschappen • 5 provincies	Geanalyseerd of er sprake was van participatie of hoe stakeholders zijn betrokken.
61	Aantal keren dat een projectbesluit een omgevingsplan aanpast.	• 7 ministerie • 10 waterschappen • 5 provincies	‘Omgevingsplan’ en ‘omgevingsplanwijziging’.
62	Aantal keren dat een projectbesluit geldt als een omgevingsvergunning.	• 7 ministerie • 10 waterschappen • 5 provincies	‘Omgevingsvergunning’.
63	Aantal projectbesluiten waarbij een mer is ingediend.	• 7 ministerie • 10 waterschappen • 5 provincies	‘Mer’ of ‘Milieueffectrapportage’.
64	Aantal projectbesluiten waarbij een mer-beoordeling is ingediend.	• 7 ministerie • 10 waterschappen • 5 provincies	‘Mer-beoordeling’
65	Aantal onteigeningsbeschikkingen.	• Gemeenten • Waterschappen • Provincies	Aangeleverd door VRO.
66	Aantal ingestelde geluidproductieplafonds.	n.v.t.	Aangeleverd door VRO.

67	Aantal keer keuze voor kostenverhaal zonder tijdvak.	• 29 gemeenten • Rijk	‘Kostenverhaal’.
68	Hoe vaak stellen provincies en gemeenten aanvullende en/of afwijkende omgevingswaarden in omgevingsverordeningen en omgevingsplannen vast en in hoeverre worden afwijkende omgevingswaarden soepeler of strenger vastgesteld dan de omgevingswaarde, standaardwaarde of grenswaarde in of krachtens de Omgevingswet?	• 29 omgevingsplannen gemeenten • 12 omgevingsverordeningen provincies	‘Omgevingswaarden’ en vervolgens geanalyseerd of deze afwijkend, soepeler of strenger zijn.
69	Hoe vaak stellen provincies, gemeenten en waterschappen aanvullende en/of afwijkende maatwerkregels vast in omgevingsverordeningen, omgevingsplannen en waterschapsverordeningen? In hoeverre worden afwijkende maatwerkregels soepeler of strenger vastgesteld dan de algemene regel van Rijk of provincie?	• 29 omgevingsplannen gemeenten • 12 omgevingsverordeningen provincies • 21 waterschapsverordeningen	‘Maatwerkregels’ en vervolgens geanalyseerd of deze afwijkend, soepeler of strenger zijn.
70	Hoe vaak worden er maatwerkvoorschriften vastgesteld? In hoeverre worden deze maatwerkvoorschriften soepeler of strenger vastgesteld dan de geldende algemene regel?	• 29 omgevingsplannen gemeenten • 12 omgevingsverordeningen provincies • 21 waterschapsverordeningen	‘Maatwerkvoorschriften’ en ‘Maatwerkbesluit’.

2.2 Selectie

Voor het onderzoeken van de verschillende indicatoren zijn voor Rijk, provincies en waterschappen beschikbare vastgestelde omgevingsdocumenten geanalyseerd. Voor de gemeenten geldt dat niet alle gemeentelijke omgevingsdocumenten onderzocht kunnen worden gezien de omvang van het onderzoek. Hetzelfde geldt voor programma’s, ook daarvan zijn er te veel om te onderzoeken. De aanpak van deze selecties wordt in dit hoofdstuk beschreven.

Van de genoemde bevoegde gezagen zijn onderstaande kerninstrumenten onderzocht (indien van toepassing op het bevoegde gezag):

- Omgevingsvisies;
- Programma’s;
- Decentrale regels;
- Algemene rijksregels;
- Omgevingsvergunningen;
- Projectbesluiten.

2.2.1 Aanpak selectie gemeentelijke omgevingsvisies en omgevingsplannen

Gelet op de hoeveelheid gemeentelijke omgevingsvisies en omgevingsplannen is er voor deze gemeentelijke omgevingsdocumenten een selectie gemaakt. Daarbij is gestuurd op een evenwichtige geografische spreiding over Nederland, zodat er gemeenten uit alle twaalf provincies in de selectie vertegenwoordigd zijn. Binnen deze spreiding is daarnaast bewust variatie aangebracht in gemeentegrootte, door zowel grotere als middelgrote en kleinere gemeenten te selecteren. Een aanvullend selectiecriterium was de beschikbaarheid van documenten in verschillende publicatiestandaarden (IMRO en STOP), omdat omgevingsvisies en omgevingsplannen zowel via STOP als via IMRO beschikbaar waren is in de selectie geborgd dat beide standaarden in de analyse zijn vertegenwoordigd.

2.2.2 Geselecteerde omgevingsvisies en omgevingsplannen

De toepassing van deze aanpak heeft geleid tot een selectie van 30 gemeentelijke omgevingsvisies, waarvan 16 beschikbaar zijn volgens de het IMRO-standaard en 14 volgens de STOP-standaard. Daarnaast zijn voor alle twaalf provincies de provinciale omgevingsvisies in de analyse betrokken. Voor de omgevingsplannen is, waar mogelijk, aangesloten bij dezelfde gemeenten als in de selectie van de omgevingsvisies. In totaal zijn er 29 omgevingsplannen geselecteerd, waarvan 15 volgens het IMRO en 14 volgens de STOP. De selectie van de omgevingsplannen is ook gebaseerd op de beschikbaarheid van omgevingsdocumenten in STOP en IMRO. De meeste onderzochte gemeenten hebben hun omgevingsdocumenten opgesteld via STOP. Alleen bij tien gemeenten waren de omgevingsdocumenten opgenomen in de IMRO-lijst en niet in STOP. Om die reden zijn uitsluitend deze tien gemeenten meegenomen in de analyse van de IMRO omgevingsplannen.

De onderstaande opsomming bevat de omgevingsdocumenten die op basis van deze selectie in het onderzoek zijn meegenomen.

STOP Omgevingsvisies

Gemeentes van de twaalf provincies

1. Gemeente ’s-Hertogenbosch (provincie Noord-Brabant)
2. Gemeente Haarlem (provincie Noord-Holland)
3. Gemeente Den Haag (provincie Zuid-Holland)

Middelgrote en/of kleine gemeentes

4. Gemeente Haarlemmermeer (provincie Noord-Holland)
5. Gemeente Vlissingen (provincie Zeeland)
6. Gemeente Rhenen (provincie Utrecht)
7. Gemeente Meppel (provincie Drenthe)
8. Gemeente Noordoostpolder (provincie Flevoland)
9. Gemeente Barneveld (provincie Gelderland
10. Gemeente Heerlen (provincie Limburg)
11. Gemeente Meerssen (provincie Limburg)
12. Gemeente Goirle (provincie Noord-Brabant)
13. Gemeente Rijssen-Holten (provincie Overijssel)
14. Gemeente Tubbergen (provincie Overijssel)

IMRO Omgevingsvisies

Gemeentes van de twaalf provincies

15. Gemeente Assen (provincie Drenthe)
16. Gemeente Lelystad (provincie Flevoland)
17. Gemeente Leeuwarden (provincie Friesland)
18. Gemeente Arnhem (provincie Gelderland)
19. Gemeente Utrecht (provincie Utrecht)
20. Gemeente Maastricht (provincie Limburg)

Middelgrote en/of kleine gemeentes

21. Gemeente Uitgeest (provincie Noord-Holland)
22. Gemeente Borsele (provincie Zeeland)
23. Gemeente Stichtse Vecht (provincie Utrecht)
24. Gemeente Urk (provincie Flevoland)
25. Gemeente De Friese Meren / Fryske Marren (provincie Friesland)
26. Gemeente Ooststellingwerf (provincie Friesland)
27. Gemeente Elburg (provincie Gelderland)
28. Gemeente Westerveld (provincie Drenthe)
29. Gemeente Pekela (provincie Groningen)
30. Gemeente Best (provincie Noord-Brabant)

2.2.3 Aanpak selectie programma's

Voor programma's is eveneens een selectie gemaakt, omdat het aantal vastgestelde programma's groot is en een analyse van álle programma's daardoor binnen de omvang van dit onderzoek niet uitvoerbaar is. De selectie is vastgesteld op basis drie criteria: actualiteit, geografische spreiding en variatie in overheidslagen. Ten eerste zijn er programma's geselecteerd die recent zijn vastgesteld, zodat het onderzoek een actueel beeld geeft van de wijze waarop dit instrument wordt gebruikt. Ten tweede zijn er programma's van bevoegde gezagen door heel het land geselecteerd. Ten derde is gestuurd op variatie in bevoegd gezag, zodat bijvoorbeeld niet slechts gemeenten maar ook provincies en Rijk werden opgenomen in de selectie van programma's. Op deze manier is beoogd om een zo representatief mogelijk beeld te verkrijgen van de inzet van programma's.

2.2.4 Geselecteerde programma's

De toepassing van de aanpak heeft geleid tot een selectie van 35 programma's die het meest recent zijn vastgesteld en geografisch verspreid zijn. Dit wil zeggen dat van elke provincie een evenredig aantal programma's zijn geselecteerd die het meest recent zijn vastgesteld. Deze selectie bevat zowel kleinere als grotere gemeenten, alsook verschillende provincies en twee programma's van een miniserie. In totaal gaat het om 35 programma's, welke zijn vastgesteld tussen juli 2024 en januari 2026. De onderstaande opsomming bevat de bevoegde gezagen (met programma's) die op basis van deze selectie in het onderzoek zijn meegenomen.

1. Gemeente Nieuwegein (provincie Utrecht)
2. Gemeente Lingewaard (provincie Gelderland)
3. Gemeente Raalte (provincie Overijssel)
4. Gemeente Molenlanden (provincie Zuid-Holland)
5. Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht (provincie Zuid-Holland)
6. Gemeente Eindhoven (provincie Noord-Brabant)
7. Gemeente Eersel (provincie Noord-Brabant)
8. Gemeente West Betuwe (provincie Gelderland)
9. Gemeente Heerlen (provincie Limburg)
10. Gemeente Bunnik (provincie Utrecht)
11. Gemeente Almelo (provincie Overijssel)
12. Gemeente Echt-Susteren (provincie Limburg)
13. Gemeente Haarlem (provincie Noord-Holland)
14. Gemeente Amsterdam (provincie Noord-Holland)
15. Provincie Groningen
16. Gemeente Groningen (provincie Groningen)
17. Gemeente Súdwest-Fryslân (provincie Friesland)
18. Gemeente Heerenveen (provincie Friesland)
19. Gemeente Meppel (provincie Drenthe)
20. Gemeente Coevorden (provincie Drenthe)
21. Gemeente Urk (provincie Flevoland)
22. Gemeente Almere (provincie Flevoland)
23. Gemeente Borsele (provincie Zeeland)
24. Provincie Zeeland (provincie Zeeland)
25. Gemeente Dordrecht (provincie Zuid-Holland)

26. Provincie Utrecht
27. Provincie Noord-Brabant
28. Provincie Overijssel
29. Provincie Zuid-Holland
30. Provincie Zuid-Holland
31. Provincie Groningen
32. Provincie Flevoland
33. Ministerie van Klimaat en Groene Groei
34. Provincie Drenthe
35. Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

3 Resultaten tekstanalyseonderzoek

Dit hoofdstuk beschrijft per indicator de resultaten van het onderzoek. De kwantitatieve toelichting die ter onderbouwing dient op onderstaande bevindingen, is te vinden in de bijlage (het analysekader). Op het eerste bijlageblad is ook terug te vinden hoeveel IMRO-omgevingsdocumenten en hoeveel STOP-omgevingsdocumenten voldoen aan een bepaalde indicator.

Omgevingsvisies

Indicator 3 - Aantal omgevingsvisies waarin beschreven staat hoe de participatie is georganiseerd.
Op één omgevingsvisie na, staat in alle 42 omgevingsvisies van de onderzochte bevoegde gezagen (30 van de 30 gemeenten en 12 van de 12 provincies) beschreven hoe de participatie is georganiseerd.

Indicator 5 - Aantal omgevingsvisies die een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving bevatten.
In totaal hebben 19 van de 30 onderzochte gemeenten een omgevingsvisie die de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving bevatten. Voor de provincies geldt dat 9 van de 12 provincies een omgevingsvisie hebben die een dergelijke beschrijving bevatten.

Indicator 6 - Aantal omgevingsvisies die de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied bevatten.
Alle 42 onderzochte omgevingsvisies (30 van de 30 gemeenten en 12 van de 12 provincies) bevatten hoofdlijnen voor de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied. Er is veel variatie in hoe uitgebreid dit wordt beschreven. Sommige bevoegde gezagen schrijven er een aantal zinnen of korte alinea over, terwijl andere bevoegde gezagen het uitgebreid beschrijven in een hoofdstuk. Bij de beoordeling van deze indicator is niet uitsluitend gekeken of de omgevingsvisie een afzonderlijk kopje of expliciete passage bevat over ontwikkeling, gebruik, beheer, bescherming en behoud van het grondgebied. De analyse is breder uitgevoerd door de relevante onderdelen van de omgevingsvisie in samenhang te lezen. Daarbij is gekeken of ze daadwerkelijk als hoofdlijn van beleid kunnen worden aangemerkt.

Indicator 7 - Aantal omgevingsvisies die de hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid bevatten.
Alle 42 onderzochte omgevingsvisies (30 van de 30 gemeenten en 12 van de 12 provincies) bevatten de hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid.

Indicator 8 - Aantal omgevingsvisies met een beschrijving van de sturingsfilosofie van het vaststellende bevoegd gezag.
In totaal hebben 10 van de 12 provincies een omgevingsvisie met daarin een beschrijving van de sturingsfilosofie van het vaststellende bevoegde gezag. Voor de onderzochte gemeenten geldt dat 16 van de 30 gemeenten een dergelijke beschrijving bevatten. In de gevallen dat deze beschrijving ontbreekt, zijn veelal de verschillende rollen niet beschreven.

Programma’s

Indicator 10 – Aantal vrijwillige programma’s ingezet.
Geen enkel van de 35 onderzochte programma’s betreft een vrijwillig programma.

Indicator 11 – Aantal programma’s met een programmatische aanpak.
Bij geen van de 35 onderzochte programma’s is sprake van een programma met een programmatische aanpak. De term ‘programmatische aanpak’ wordt wel 1x genoemd. Echter, is dit niet een ‘programma met programmatische aanpak’ zoals bedoeld als instrument onder de Omgevingswet.

Indicator 12 - Aantal programma’s waarin wordt benoemd hoe participatie heeft plaatsgevonden.
In 17 van de 35 onderzochte programma’s, wordt benoemd hoe participatie heeft plaatsgevonden.

Decentrale regelgeving

Indicator 14 – Aantal decentrale regelgeving waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken.
Uit deze analyse blijkt dat in 28 van de 29 omgevingsplannen niet staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken. In slechts 1 geval staat dit wel benoemd. Voor zowel de omgevingsverordeningen als de waterschapsverordeningen geldt daarnaast dat in geen enkel van deze omgevingsdocumenten (12 van de 12 omgevingsverordeningen en 21 van de 21 waterschapsverordeningen) staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken.

Gepoogd is vaststellingsbesluiten te beoordelen, in de praktijk bleken deze niet vindbaar en wordt teruggevallen op technische inbeheername documenten. In omgevingsplannen is in de toelichting gekeken of de wijze van participatie staat vernoemd, de plannen gaan hier bij het merendeel niet op in.

Indicator 15 – Aantal keer dat Rijk of provincie de mogelijkheid geeft tot het stellen van een maatwerkregel.
Het Rijk geeft in totaal 65 keer de mogelijkheid tot het stellen van een maatwerkregel. Dit gebeurt twee keer in het Bbl, over bruikbaarheid en gebruiksmelding (niet vermeld aan wie). De overige staan in het Bal. Vier verschillende provincies geven in totaal 7 keer de mogelijkheid tot het stellen van een maatwerkregel.

Indicator 16 – Aantal keer dat een decentrale overheid maatwerkregels vaststelt.
Het stellen van maatwerkregels werd binnen de onderzochte omgevingsdocumenten uit de selectie nog niet gedaan in de omgevingsplannen (gemeenten) en waterschapsverordeningen. Enkel bij provincies zijn maatwerkregels vastgesteld. Het gaat om 8 van de 12 provincies die dit hebben gedaan. Het aantal keer loopt uiteen van 1 tot 21 keer dat dergelijke regels worden vastgesteld. Slechts in één van de gevallen is vermeld aan wie het stellen van de regels is gericht.

Indicator 17 – Aantal keer dat een decentrale overheid de bevoegdheid geeft tot het stellen van maatwerkvoorschriften over eigen regels.
Bij 21 van de onderzochte omgevingsplannen geeft de gemeente, hoofdzakelijk aan het bevoegd gezag, de bevoegdheid tot het stellen van maatwerkvoorschriften over eigen regels, bijvoorbeeld over bouwwerken, water en milieubelastende activiteiten. Bij de overige omgevingsplannen, die allemaal IMRO-omgevingsplannen zijn, wordt de bevoegdheid niet gegeven. Verder geven alle provincies in hun omgevingsverordeningen de bevoegdheid tot het stellen van maatwerkvoorschriften over eigen regels. Dit varieert tussen het aantal keren waarbij ze dit doen: van 1 keer tot 13 keer. Dit gaat over diverse onderwerpen, onder meer houtopstanden, grondwater en stiltegebieden. Ook in alle waterschapsverordeningen geeft het waterschap de bevoegdheid tot het stellen van maatwerkvoorschriften over eigen regels, bijvoorbeeld over lozingsactiviteiten en wateronttrekkingsactiviteiten, dit varieert van 2 keer tot 63 keer.

Indicator 19 – Aantal keer dat een overheid omgevingswaarden vastlegt in decentrale regelgeving.
In geen van de 29 onderzochte omgevingsplannen heeft de gemeente omgevingswaarden vastgelegd. In het Bkl zijn omgevingswaarden vastgelegd omtrent veiligheid primaire waterkeringen, veiligheid andere dan primaire waterkeringen in beheer bij het Rijk, kwaliteit van de buitenlucht, waterkwaliteit en kwaliteit van de zwemlocatie. Verder hebben alle 12 provincies omgevingswaarden vastgelegd, onder andere over onderwerpen zoals waterveiligheid, wateroverlast en kans op overstromingen. Dit gebeurt in totaal 43 keer. In 3 gevallen ging het om vrijwillige omgevingswaarden. De overige 41 omgevingswaarden zijn verplicht gesteld.

Indicator 20 – Aantal monitors ingericht door overheden bij het vaststellen van een omgevingswaarde.
In het Bkl zijn 5 monitors ingericht bij het vaststellen van een omgevingswaarden. Deze gaan over de onderwerpen veiligheid primaire waterkeringen, veiligheid andere dan primaire waterkeringen in beheer bij het Rijk, kwaliteit van de buitenland, waterkwaliteit en kwaliteit van de zwemlocatie. Uit de analyse volgt dat 9 van de 12 provincies monitoring hanteren bij het vaststellen van een omgevingswaarde in hun omgevingsverordeningen, over onderwerpen zoals wateroverlast, veiligheid regionale waterkeringen en overstromingskansen. 3 van de 12 provincies hebben geen monitors ingericht bij het vaststellen van een omgevingswaarde.

Indicator 21 – Aantal keer dat Rijk of provincie instructieregels stelt.
Alle 12 provincies stellen instructieregels in hun omgevingsverordeningen, in totaal zijn het er 899. Deze instructieregels worden onder meer gericht aan gemeenten, waterschappen en Gedeputeerde Staten. Het Rijk stelt in totaal 267 instructieregels in het Bkl: 246 zijn gericht aan gemeenten (hoofdstuk 5), 18 zijn gericht aan provincies (hoofdstuk 7) en 3 zijn gericht aan waterschappen (hoofdstuk 6).

Indicator 22 – Aantal keer dat Rijk of provincie een instructie geeft.
Er is in 2025 één instructie gegeven, door een provincie aan een gemeente. Deze instructie heeft betrekking op het behouden van test- en oefenruimte voor (on)bemande luchtvaartuigen.

Indicator 23 – Aantal keer dat gemeenten de projectprocedure toepassen bij wijziging van het omgevingsplan.
Er zijn geen projectprocedures toegepast bij het wijzigen van het omgevingsplan binnen de selectie van de gemeenten.

Indicator 24 – Aantal keer dat gemeenten en provincies een meldingsplicht opnemen in hun regelgeving.
Alle 12 provincies hebben een meldingsplicht opgenomen in hun regelgeving, waarbij het aantal keer uiteenloopt van één keer tot 23 keer. Deze meldingsplichten gaan veelal over dezelfde onderwerpen, zoals waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden en boringsvrije zones. Voor de gemeenten geldt dat 8 van de 29 gemeenten een meldingsplicht hebben opgenomen, onder meer over staalslakken, grondstabilisatie en warmteinstallatie. Het grootste deel van de onderzochte gemeenten (21 van de 29) hebben geen meldingsplicht opgenomen in hun omgevingsplannen.

Indicator 25 – Aantal keer dat gemeenten en provincies een informatieplicht opnemen in hun regelgeving.
Eén provincie heeft geen informatieplicht opgenomen in haar omgevingsverordening, de rest van de provincies (11 van de 12) hebben wel een informatieplicht opgenomen. Bijvoorbeeld over waterwingebieden, ongewone voorvallen en grondwaterkwaliteit. Het aantal keer loopt uiteen van 1 tot 8 informatieplichten. Voor de gemeentes geldt dat alle gemeentes met een STOP omgevingsplan, een informatieplicht hebben opgenomen, bijvoorbeeld over visvijvers en parkeren. Het aantal keer loopt uiteen van 13 tot 32 informatieplichten. Bij de IMRO omgevingsplannen is er op één gemeente na geen informatieplicht in opgenomen. Het gaat bij de betreffende gemeente om twee informatieplichten.

Indicator 30 – Aantal keer dat regels uit de bruidsschat 1-op-1 zijn opgenomen in decentrale regelgeving.
Bij 26 van de 29 onderzochte omgevingsplannen, hebben de gemeenten de regels uit de bruidsschat 1-op-1 in gebruik genomen (geheel hoofdstuk 22, 303 regels). Hierbij wordt opgemerkt dat dit hierin ook 15 IMRO omgevingsplannen zitten, waarbij geldt dat ze hierin niet zijn opgenomen, maar dat de STOP bruidsschat regels wel gelden. Bij één omgevingsplan geldt dat er geen regels uit de bruidsschat 1-op-1 zijn opgenomen. Bij 2 van de 29 omgevingsplannen zijn er 12 respectievelijk 292 regels uit de bruidsschat 1-op-1 opgenomen. Bij 7 van de 21 waterschapsverordeningen, hebben waterschappen de regels uit de bruidsschat 1-op-1 in gebruik genomen (gehele bruidsschat, 75 regels). 13 andere waterschappen hebben tussen de 5 en 75 regels uit de bruidsschat 1-op-1 opgenomen. Eén waterschap heeft geen regels 1-op-1 overgenomen. Het aantal keer dat regels uit de bruidsschat 1-op-1 zijn opgenomen in de waterschapsverordeningen is in totaal 1330.

Indicator 31 – Aantal keer dat regels uit de bruidsschat gewijzigd zijn opgenomen in decentrale regelgeving.
Op één gemeente na, hebben alle gemeenten die binnen onze selectie vallen enkel nog de bruidsschat overgenomen in hun decentrale regelgeving (omgevingsplan). Hiermee is de bruidsschat dus voor geen regel gewijzigd overgenomen in nagenoeg alle gemeenten. Bij de enige gemeente waarvoor dit niet geldt, zijn 273 regels uit de bruidsschat gewijzigd opgenomen. Voor de waterschappen geldt dat 13 waterschappen regels uit de bruidsschat gewijzigd hebben opgenomen in hun waterschapsverordeningen. Dit varieert van 1 tot 49 gewijzigde regels. Het aantal keer dat regels uit de bruidsschat gewijzigd zijn opgenomen in de waterschapsverordeningen is in totaal 106.

Indicator 32 - Aantal keer dat regels uit de bruidsschat door overheden niet zijn overgenomen in decentrale regelgeving.
Bij 3 van de 29 onderzochte omgevingsplannen hebben de gemeenten de regels uit de bruidsschat niet overgenomen. Het aantal regels dat niet is overgenomen is 11, 30 en 291 regels. Voor de waterschappen geldt dat 7 van de 21 waterschappen deels regels van de bruidsschat niet hebben overgenomen. Dit varieert van 1 tot 75 niet overgenomen regels. Het aantal keer dat regels uit de bruidsschat niet zijn overgenomen in de waterschapsverordeningen is in totaal 208.

Projectbesluit

Indicator 55 – Aantal verplichte projectbesluiten.
Van de 22 onderzochte projectbesluiten, waren er 10 verplichte projectbesluiten (8 van waterschappen, één van het ministerie en één van de provincie). De andere 12 projectbesluiten zijn vrijwillig vastgesteld.

Indicator 58 – Aantal keer dat een voorkeursbeslissing wordt genomen in de projectprocedure.
Van de 22 onderzochte projectbesluiten, is er in één geval een voorkeursbeslissing in de projectprocedure gemaakt.

Indicator 59 – Aantal (%) voorkeursbeslissingen waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken.
In het enige geval dat er een voorkeursbeslissing is genomen, staat ook benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken.

Indicator 60 – Aantal projectbesluiten waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken.
In 21 van de 22 onderzochte projectbesluiten staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken.

Indicator 61 – Aantal keren dat een projectbesluit een omgevingsplan aanpast.
In overleg met de opdrachtgever is deze indicator niet meegenomen in de monitor.

Indicator 62 – Aantal keren dat een projectbesluit geldt als een omgevingsvergunning.
In 8 van de 22 onderzochte projectbesluiten, geldt het projectbesluit als buitenplanse omgevingsplanactiviteit (BOPA) die het omgevingsplan wijzigt. In 9 van de 22 onderzochte projectbesluiten geldt het projectbesluit als een andere vergunning.

Indicator 63 – Aantal projectbesluiten waarbij een mer is ingediend.
Bij 9 van de 22 onderzochte projectbesluiten is een mer ingediend. Bij de overige 13 projectbesluiten is er geen mer ingediend.

Indicator 64 - Aantal projectbesluiten waarbij een mer-beoordeling is ingediend.
Bij 9 van de 22 onderzochte projectbesluiten is er een mer-beoordeling ingediend. Bij 13 projectbesluiten is er geen mer-beoordeling ingediend, waarvan voor 3 projectbesluiten geldt dat niet geheel duidelijk is of er een mer-beoordeling is ingediend. In deze projectbesluiten staat vermeld dat het project niet mer-beoordelingsplichtig is, maar er toch een ‘beoordeling’ heeft plaatsgevonden. Na 0 van de 13 mer-beoordelingen volgde een volledige mer.

Andere instrumenten

Indicator 65 – Aantal onteigeningsbeschikkingen.
Er zijn in totaal 21 onteigeningsprocedures gestart in 2024 en 2025. Geen van deze procedures is afgerond. De meeste procedures, 15 van de 21, worden gestart door gemeenten.

Indicator 66 – Aantal ingestelde geluidproductieplafonds.
[VRO levert een telling van besluiten aan, mogelijk ook van plafonds. Dit zal worden overgenomen in de rapportage].

Indicator 67 - Aantal keer keuze voor kostenverhaal zonder tijdvak.
Bij 6 van de 29 gemeenten is er sprake van een keuze voor kostenverhaal zonder tijdvak. Het aantal keer keuze voor kostenverhaal zonder tijdvak loopt uiteen van 1 tot 7 keer keuze voor kostenverhaal zonder tijdvak.

Aanvullende indicatoren beschermen en benutten

Indicator 68 - Hoe vaak stellen provincies en gemeenten aanvullende en/of afwijkende omgevingswaarden in omgevingsverordeningen en omgevingsplannen vast en in hoeverre worden afwijkende omgevingswaarden soepeler of strenger vastgesteld dan de omgevingswaarde?
Geen van de onderzochte gemeenten hebben aanvullende en/of afwijkende omgevingswaarden in hun omgevingsplannen vastgesteld. Alle provincies hebben aanvullende en/of afwijkende omgevingswaarden in hun omgevingsverordeningen vastgesteld. Dit gaat over onderwerpen zoals waterveiligheid, wateroverlast en geluid.

Indicator 69 - Hoe vaak stellen provincies, gemeenten en waterschappen aanvullende en/of afwijkende maatwerkregels vast in omgevingsverordeningen, omgevingsplannen en waterschapsverordeningen? In hoeverre worden afwijkende maatwerkregels soepeler of strenger vastgesteld dan de algemene regel van Rijk of provincie?
Eén van de 29 onderzochte gemeenten heeft aanvullende en/of afwijkende maatwerkregels vastgesteld in haar

omgevingsplan. Het gaat hierbij om 15 maatwerkregels, waarvan er 9 aanvullend zijn en de overige 6 zijn afwijkend en strenger. Daarnaast hebben 8 van de 12 provincies aanvullende en/of afwijkende maatwerkregels vastgesteld in hun omgevingsverordeningen. 12 zijn aanvullend, 14 zijn afwijkend soepeler en 17 zijn afwijkend strenger. Geen van de waterschappen hebben aanvullende en/of afwijkende maatwerkregels vastgesteld in hun waterschapsverordeningen.

Indicator 70 - Hoe vaak worden er maatwerkvoorschriften vastgesteld? In hoeverre worden deze maatwerkvoorschriften soepeler of strenger vastgesteld dan de geldende algemene regel?
Twee van de 29 onderzochte gemeenten hebben maatwerkvoorschriften vastgesteld: bij één gemeente gaat het om vijf maatwerkvoorschriften en bij één gemeente gaat het om twee maatwerkvoorschriften. Drie van de 29 onderzochte provincies hebben maatwerkvoorschriften vastgesteld: het gaat om één maatwerkvoorschrift, twee maatwerkvoorschriften en 15 maatwerkvoorschriften. Voor de waterschappen geldt dat er drie waterschappen zijn die maatwerkvoorschriften hebben vastgesteld: het gaat om zes maatwerkvoorschriften en twee waterschappen met één maatwerkvoorschrift.

Gepoogd is vaststellingsbesluiten te beoordelen, in de praktijk bleken deze niet vindbaar en wordt teruggevallen op technische inbeheername documenten. In omgevingsplannen is in de toelichting gekeken of de wijze van participatie staat vernoemd, de plannen gaan hier bij het merendeel niet op in.

Indicator 71 – Hoe vaak wordt in vergunningvoorschriften afgeweken van decentrale algemene regels?
In overleg met de opdrachtgever is deze indicator niet meegenomen in de monitor.

Indicator 72 - Hoe vaak wordt toestemming verleend of geweigerd voor een gelijkwaardige maatregel [aanvulling bij vragen 1.3.10 en 1.4.2]?
In overleg met de opdrachtgever is deze indicator niet meegenomen in de monitor.

4 Bijlagen

Zie analysekader monirot Ow

Colofon

TEKSTANALYSEONDERZOEK MONITOR WERKING OMGEVINGSWET
MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

KLANT
Ministerie van Volkshuisvestiging en Ruimtelijke Ordening

AUTEUR
Rosalie Wesselink

PROJECTNUMMER
30323216

ONZE REFERENTIE
62H6ECWTJ62Z-119604868-144:1

DATUM
20 juli 2026

STATUS
Concept

Over Arcadis

Arcadis is dé wereldwijde partner op het gebied van datagedreven duurzame ontwerp-, engineerings- en consultancyoplossingen voor de natuurlijke en gebouwde omgeving. We zijn met zo'n 34.000 architecten, data-scientists, ontwerpers, ingenieurs, projectplanners, waterbeheer- en duurzaamheidsexperts. Allemaal gedreven door onze passie: 'Improving quality of life'. Als onderdeel van onze inzet om een planeet-positieve toekomst te versnellen, werken we met onze klanten samen om duurzame projectkeuzes te maken. Daarbij combineren we digitale en menselijke innovatie en omarmen we toekomstgerichte vaardigheden binnen de sectoren milieu, energie en water, gebouwen, transport en infrastructuur. We zijn actief in meer dan 30 landen en behaalden in 2025 een bruto omzet van €4,9 miljard.

www.arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 220
3800 AE Amersfoort
Nederland

T +31 (0)88 4261 261

Arcadis. Improving quality of life

Indicatornummer	Indicator
68	Hoe vaak stellen provincies en gemeenten aanvullende en/of afwijkende omgevingswaarden in omgevingsverordeningen en omgevingsplannen vast en in hoeverre worden afwijkende omgevingswaarden soepeler of strenger vastgesteld dan de omgevingswaarde, standaardwaarde of grenswaarde in of krachtens de Omgevingswet?

Gemeenten		Onderwerp
Gemeente 's-Hertogenbosch (provincie Noord-Brabant)	29-1-2026	nvt
Gemeente Haarlem (provincie Noord-Holland)	1-1-2026	nvt
Gemeente Den Haag (provincie Zuid-Holland)	9-1-2026	nvt
Gemeente Haarlemmermeer (provincie Noord-Holland)	3-7-2025	nvt
Gemeente Assen (provincie Drenthe)	30-10-2025	nvt
Gemeente Rhenen (provincie Utrecht)	1-5-2026	nvt
Gemeente Meppel (provincie Drenthe)	11-6-2025	nvt
Gemeente Noordoostpolder (provincie Flevoland)	29-1-2026	nvt
Gemeente Barneveld (provincie Gelderland)	10-7-2024	nvt
Gemeente Heerlen (provincie Limburg)	9-7-2025	nvt
Gemeente Meerssen (provincie Limburg)	8-7-2025	nvt
Gemeente Goirle (provincie Noord-Brabant)	17-4-2024	nvt
Gemeente Rijssen-Holten (provincie Overijssel)	26-6-2025	nvt
Gemeente Tubbergen (provincie Overijssel)	3-7-2024	nvt
Gemeente Alphen aan den Rijn (provincie Zuid-Holland)	13-11-2025	nvt
Gemeente Borger-Odoorn (provincie Drenthe)	24-12-2025	nvt
Gemeente Dinkelland (provincie Overijssel)	3-12-2025	nvt
Gemeente Boekel (provincie Noord-Brabant)	9-10-2025	nvt
Gemeente Diemen (provincie Noord-Holland)	26-6-2025	nvt
Gemeente Dijk en Waard (provincie Noord-Holland)	2-10-2025	nvt
Gemeente Ede (provincie Gelderland)	24-11-2025	nvt
Gemeente Giessenlanden (provincie Zuid-Holland)	2-10-2025	nvt
Gemeente Noord-Beveland (provincie Zeeland)	17-12-2025	nvt
Gemeente Noordwijk (provincie Zuid-Holland)	16-7-2025	nvt
Gemeente Oude IJsselstreek (provincie Gelderland)	24-12-2025	nvt
Gemeente Stadskanaal (provincie Groningen)	26-11-2025	nvt
Gemeente Staphorst (provincie Overijssel)	19-9-2025	nvt
Gemeente Urk (provincie Flevoland)	19-12-2025	nvt
Gemeente Waterland (provincie Noord-Holland)	1-8-2025	nvt

Provincies	Datum inwerkingtreding	Onderwerp
provincie Noord-Brabant	12/31/2025	Geen
provincie Utrecht	10/13/2025	Geen
provincie Gelderland	11/14/2025	Geen
provincie Fryslân	9/19/2025	Geen
provincie Groningen	7-4-2025	Geen
provincie Zuid-Holland	7-1-2025	Geen
provincie Drenthe	7-1-2025	Geen
provincie Noord-Holland	7-1-2025	Geen
provincie Zeeland	6/18/2025	Geen
provincie Overijssel	5-1-2025	Geen
provincie Limburg	2-3-2025	Geen
provincie Flevoland	1-1-2025	Geen

1. Feitenbeeld werking kerninstrumenten

1.1 Omgevingsvisies

Indicatornummer	Indicator	Brondocument	Totaal provincies (Ozon)	Totaal provincies (TAM-IMRO)	% provincies	Totaal gemeenten (Ozon)	Totaal gemeenten (TAM-IMRO)	%gemeenten	Totaal waterschappen	% waterschappen
3	Aantal (%) omgevingsvisies waarin beschreven staat hoe de participatie is georganiseerd.	Omgevingsvisie	4	7	92%	14	16	100%	x	x
5	Aantal (%) omgevingsvisies die een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving bevatten.	Omgevingsvisie	3	6	75%	9	10	63%	x	x
6	Aantal (%) omgevingsvisies die de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied bevatten.	Omgevingsvisie	4	8	100%	14	16	100%	x	x
7	Aantal (%) omgevingsvisies die de hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid bevatten.	Omgevingsvisie	4	8	100%	14	16	100%	x	x
8	Aantal (%) omgevingsvisies met een beschrijving van de sturingsfilosofie van het vaststellende bevoegd gezag.	Omgevingsvisie	4	6	83%	7	9	53%	x	x

1.2 Programma's

Indicatornummer	Indicator	Brondocument	Totaal provincies	% provincies	Totaal gemeenten	%gemeenten	Totaal waterschappen	% waterschappen	Totaal Rijk	% Rijk
10	Aantal vrijwillige programma's ingezet.	Programma's	0	x	0	x	0	x	0	x
11	Aantal programma's met een programmatische aanpak.	Programma's	1	x	0	x	0	x	0	x
12	Aantal (%) programma's waarin wordt benoemd hoe participatie heeft plaatsgevonden.	Programma's	4	x	12	x	0	x	2	x

1.3 Regelgeving

Indicatornummer	Indicator	Brondocument	Aantal Rijk	Totaal provincies	% provincies	Totaal gemeenten (Ozon)	Totaal gemeenten (TAM-IMRO)	%gemeenten	Totaal waterschappen	% waterschappen
14	Aantal (%) decentrale regelgeving waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken	Decentrale regels	x	0	0%	0	1	3%	0	0%

Indicatornummer	Indicator	Brondocument	Aantal Rijk	Totaal provincies	% provincies	Totaal gemeenten (Ozon)	Totaal gemeenten (TAM-IMRO)	%gemeenten	Totaal waterschappen	% waterschappen
15	Aantal keer dat Rijk of provincie de mogelijkheid geeft tot het stellen van een maatwerkregel.	Omgevingsverordening, Bkl	65	4	33%	x	x	x	x	x
16	Aantal keer dat een decentrale overheid maatwerkregels vaststelt.	Decentrale regels	x	8	67%	0	1	3%	0	0%
17	Aantal keer dat een decentrale overheid de bevoegdheid geeft tot het stellen van maatwerkvoorschriften over eigen regels.	Decentrale regels	x	12	100%	14	8	73%	21	100%
19	Aantal keer dat een overheid omgevingswaarden vastlegt in decentrale regelgeving.	Bkl	5	12	100%	0	0	0%	x	x
20	Aantal (%) monitors ingericht door overheden bij het vaststellen van een omgevingswaarde.	Bkl	5	9	75%	0	0	0%	x	x
21	Aantal keer dat Rijk of provincie instructieregels stelt	Omgevingsverordening, Bkl	7	12	100%	x	x	x	x	x
22	Aantal keer dat Rijk of provincie een instructie geeft.	PM	0	1	8%	x	x	x	x	x
23	Aantal keer dat gemeenten de projectprocedure toepassen bij wijziging van het omgevingsplan.	PM	x	x	x	0	0	0%	x	x
24	Aantal keer dat gemeenten en provincies een meldingsplicht opnemen in hun regelgeving.	Decentrale regels	x	12	100%	3	5	27%	x	x
25	Aantal keer dat gemeenten en provincies een informatieplicht opnemen in hun regelgeving.	Decentrale regels	x	11	92%	14	1	50%	x	x
30	Aantal keer dat regels uit de bruidsschat 1-op-1 zijn opgenomen in decentrale regelgeving.	Decentrale regels	x	x	x	11	0	37%	20	95%
31	Aantal keer dat regels uit de bruidsschat gewijzigd zijn opgenomen in decentrale regelgeving.	Decentrale regels	x		x	1	0	3%	13	62%
32	Aantal keer dat regels uit de bruidsschat door overheden niet zijn overgenomen in decentrale regelgeving.	Decentrale regels	x	x	x	3	0	100%	8	38%

1.6 Projectbesluit

Indicatornummer	Indicator	Brondocument	Aantal Rijk	Totaal provincies	% provincies	Totaal gemeenten (Ozon)	Totaal gemeenten (TAM-IMRO)	%gemeenten	Totaal waterschappen	% waterschappen
55	Aantal verplichte projectbesluiten.			0	1	x	x	x	7	x
58	Aantal keer dat een voorkeursbeslissing wordt genomen in de projectprocedure.	Projectbesluit		0	0	x	x	x	1	x
59	Aantal (%) voorkeursbeslissingen waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken.	Projectbesluit		0	0	x	x	x	1	x
60	Aantal (%) projectbesluiten waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken.	Projectbesluit			4	x	x	x	10	x
61	Aantal keren dat een projectbesluit een omgevingsplan aanpast.	Projectbesluit	x	x	x	x	x	x	x	x
62	Aantal keren dat een projectbesluit geldt als een omgevingsvergunning.	Projectbesluit		7	3	x	x	x	5	x
63	Aantal (%) projectbesluiten waarbij een mer is ingediend.	Projectbesluit		1	3	x	x	x	5	x
64	Aantal (%) projectbesluiten waarbij een mer-beoordeling is ingediend.	Projectbesluit		2	2	x	x	x	5	x

1.7 Andere instrumenten

Indicatornummer	Indicator	Brondocument	Aantal Rijk	Totaal provincies	% provincies	Totaal gemeenten (Ozon)	Totaal gemeenten (TAM-IMRO)	%gemeenten	Totaal waterschappen	% waterschappen
65	Aantal onteigeningsbeschikkingen.	Beschikkingen		0	0	x	0	0	x	0	x

Indicatornummer	Indicator	Brondocument	Totaal rijk	Totaal provincies	% provincies	Totaal gemeenten (Ozon)	Totaal gemeenten (TAM-IMRO)	%gemeenten	Totaal waterschappen	% waterschappen
66	Aantal ingestelde geluidproductieplafonds.	Decentrale regels, Bkl								

Indicatornummer	Indicator	Brondocument	Totaal rijk	Totaal provincies	% provincies	Totaal gemeenten	%gemeenten	Totaal waterschappen	% waterschappen
67	Aantal (%) keer keuze voor kostenverhaal zonder tijdvak.	PM		7	0	x	6	20%	x	x

1.8 Aanvullende indicatoren beschermen / benutten

Indicatornummer	Indicator	Brondocument	Totaal provincies	% provincies	Totaal gemeenten (Ozo	Totaal gemeenten (TAM-IMI	%gemeenten	Totaal waterschappen	% waterschappen
68	Hoe vaak stellen provincies en gemeenten aanvullende en/of afwijkende omgevingswaarden in omgevingsverordeningen en omgevingsplannen vast en in hoeverre worden afwijkende omgevingswaarden soepeler of strenger vastgesteld dan de omgevingswaarde, standaardwaarde of grenswaarde in of krachtens de Omgevingswet?	Decentrale regels	12	x	0	0	x	x	x
69	Hoe vaak stellen provincies, gemeenten en waterschappen aanvullende en/of afwijkende maatwerkregels vast in omgevingsverordeningen, omgevingsplannen en waterschapsverordeningen? In hoeverre worden afwijkende maatwerkregels soepeler of strenger vastgesteld dan de algemene regel van Rijk of provincie?	Decentrale regels	8	x	0	1	x	0	x
70	Hoe vaak worden er maatwerkvoorschriften vastgesteld? In hoeverre worden deze maatwerkvoorschriften soepeler of strenger vastgesteld dan de geldende algemene regel?	Maatwerkvoorschriften	8	x	5	2	x	7	x
71	Hoe vaak wordt in vergunningvoorschriften afgeweken van decentrale algemene regels?	Vergunningvoorschriften	x	x	x	x	x	x	x
72	Hoe vaak wordt toestemming verleend of geweigerd voor een gelijkwaardige maatregel [aanvulling bij vragen 1.3.10 en 1.4.2]?	PM	x	x	x	x	x	x	x

Indicatornummer	Indicator
3	Aantal (%) omgevingsvisies waarin beschreven staat hoe de participatie is georganiseerd.

Bevoegd gezag	**Beschreven in omgevingsvisie ja/nee**	**Opmerkingen**
Ozon-IMOW Omgevingsvisies		
Gemeente 's-Hertogenbosch (provincie Noord-Brabant)	Ja	Uitgebreide participatieproces beschreven.
Gemeente Haarlem (provincie Noord-Holland)	Ja	Uitgebreide participatieproces beschreven.
Gemeente Den Haag (provincie Zuid-Holland)	Ja	Uitgebreide participatieproces beschreven.
Gemeente Haarlemmermeer (provincie Noord-Holland)	Ja	Uitgebreide participatieproces beschreven.
Gemeente Vlissingen (provincie Zeeland)	Ja	Participatieproces kort benoemd.
Gemeente Rhenen (provincie Utrecht)	Ja	Uitgebreide participatieproces beschreven.
Gemeente Meppel (provincie Drenthe)	Ja	Uitgebreide participatieproces beschreven.
Gemeente Noordoostpolder (provincie Flevoland)	Ja	Participatieproces kort benoemd.
Gemeente Barneveld (provincie Gelderland)	Ja	Uitgebreide participatieproces beschreven.
Gemeente Heerlen (provincie Limburg)	Ja	Uitgebreide participatieproces beschreven.
Gemeente Meerssen (provincie Limburg)	Ja	Participatieproces kort benoemd.
Gemeente Goirle (provincie Noord-Brabant)	Ja	Participatieproces kort benoemd.
Gemeente Rijssen-Holten (provincie Overijssel)	Ja	Participatieproces kort benoemd.
Gemeente Tubbergen (provincie Overijssel)	Ja	Participatieproces kort benoemd.
Provincie Limburg	Ja	Participatieproces kort benoemd.
Provincie Utrecht	Ja	Participatieproces kort benoemd.
Provincie Zuid-Holland	Ja	Participatieproces kort benoemd.
Provincie Zeeland	Ja	Participatieproces kort benoemd.
TAM-IMRO Omgevingsvisies		
Gemeente Assen (provincie Drenthe)	Ja	Participatieproces kort benoemd.
Gemeente Lelystad (provincie Flevoland)	Ja	Participatieproces kort benoemd.
Gemeente Leeuwarden (provincie Friesland)	Ja	Participatieproces kort benoemd.
Gemeente Arnhem (provincie Gelderland)	Ja	Uitgebreide participatieproces beschreven.
Gemeente Utrecht (provincie Utrecht)	Ja	Participatieproces kort benoemd in digitale omgevingsvisie.
Gemeente Maastricht (provincie Limburg)	Ja	Participatieproces kort benoemd.
Gemeente Uitgeest (provincie Noord-Holland)	Ja	Uitgebreide participatieproces beschreven.
Gemeente Borsele (provincie Zeeland)	Ja	Participatieproces kort benoemd in digitale omgevingsvisie.
Gemeente Stichtse Vecht (provincie Utrecht)	Ja	Uitgebreide participatieproces beschreven.
Gemeente Urk (provincie Flevoland)	Ja	Participatieproces kort benoemd.
Gemeente De Friese Meren / Fryske Marren (provincie Friesland)	Ja	Participatieproces kort benoemd in digitale omgevingsvisie.
Gemeente Ooststellingwerf (provincie Friesland)	Ja	Uitgebreide participatieproces beschreven.
Gemeente Elburg (provincie Gelderland)	Ja	Participatieproces kort benoemd.
Gemeente Westerveld (provincie Drenthe)	Ja	Participatieproces kort benoemd.
Gemeente Pekela (provincie Groningen)	Ja	Participatieproces kort benoemd.
Gemeente Best (provincie Noord-Brabant)	Ja	Participatieproces kort benoemd.
Provincie Noord-Brabant	Ja	Participatieproces kort benoemd.
Provincie Noord-Holland	Ja	Participatieproces kort benoemd.
Provincie Flevoland	Ja	Participatieproces kort benoemd.
Provincie Friesland	Ja	Participatieproces kort benoemd.
Provincie Overijssel	Ja	Participatieproces kort benoemd.
Provincie Groningen	Nee	Participatieproces bij energieprojecten en bij uitvoering en gebiedsontwikkeling kort benoemd. Totstandkoming omgevingsvisie niet benoemd.
Provincie Drenthe	Ja	Participatieproces kort benoemd.
Provincie Gelderland	Ja	Participatieproces kort benoemd.

Indicatornummer	Indicator
5	Aantal (%) omgevingsvisies die een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving bevatten.

Bevoegd gezag	**Beschreven ja/nee**	**Opmerkingen**
Ozon-IMOW Omgevingsvisies		
Gemeente 's-Hertogenbosch (provincie Noord-Brabant)	Nee	De huidige kwaliteit van de fysieke leefomgeving wordt niet toegelicht. Enkel kort over de OER.
Gemeente Haarlem (provincie Noord-Holland)	Nee	De huidige kwaliteit van de fysieke leefomgeving wordt niet toegelicht. Enkel over groei, mobiliteit en klimaat.
Gemeente Den Haag (provincie Zuid-Holland)	Ja	De huidige situatie m.b.t. hinder, geluid en leefbaarheid wordt kort beschreven.
Gemeente Haarlemmermeer (provincie Noord-Holland)	Ja	Huidige situatie fysieke leefomgeving m.b.t. overlast door bedrijvigheid, luchtvaartgeluid en parkeer- en verkeershinder wordt beschreven.
Gemeente Vlissingen (provincie Zeeland)	Ja	De huidige situatie m.b.t. hinder, geluid en leefbaarheid wordt kort beschreven.
Gemeente Rhenen (provincie Utrecht)	Nee	De huidige kwaliteit van de fysieke leefomgeving wordt niet toegelicht. Enkel in de bijlage over o.m. verkeer, bedrijvigheid, rust.
Gemeente Meppel (provincie Drenthe)	Nee	De huidige kwaliteit van de fysieke leefomgeving wordt niet toegelicht. Enkel over recreatie, historie en groei.
Gemeente Noordoostpolder (provincie Flevoland)	Ja	De huidige situatie m.b.t. hinder, geluid en leefbaarheid wordt kort beschreven.
Gemeente Barneveld (provincie Gelderland)	Ja	Kenmerken huidige fysieke leefomgeving worden beschreven in verschillende hoofdstukken
Gemeente Heerlen (provincie Limburg)	Ja	In een hoofdstuk wordt de huidige fysieke leefomgeving m.b.t. slechte woningkwaliteit, gevoelens van onveiligheid, afval op straat en indirecte hinder (omgeving) kort omschreven.
Gemeente Meerssen (provincie Limburg)	Ja	In een hoofdstuk wordt de huidige fysieke leefomgeving m.b.t. de huidige leefbaarheid, brede welvaart en woonomgeving kort omschreven.
Gemeente Goirle (provincie Noord-Brabant)	Ja	De huidige situatie m.b.t. hinder, geluid en leefbaarheid wordt kort beschreven.
Gemeente Rijssen-Holten (provincie Overijssel)	Ja	De huidige situatie m.b.t. hinder, geluid en leefbaarheid wordt kort beschreven.
Gemeente Tubbergen (provincie Overijssel)	Nee	De huidige kwaliteit van de fysieke leefomgeving wordt niet toegelicht.
Provincie Limburg	Nee	De huidige kwaliteit van de fysieke leefomgeving wordt niet toegelicht.
Provincie Utrecht	Ja	De huidige situatie m.b.t. hinder, geluid en leefbaarheid wordt kort beschreven.
Provincie Zuid-Holland	Ja	De huidige situatie m.b.t. hinder, geluid en leefbaarheid wordt kort beschreven.
Provincie Zeeland	Ja	De huidige situatie m.b.t. hinder, geluid en leefbaarheid wordt kort beschreven.
TAM-IMRO Omgevingsvisies		
Gemeente Assen (provincie Drenthe)	Ja	De huidige situatie m.b.t. hinder, geluid en leefbaarheid wordt kort beschreven.
Gemeente Lelystad (provincie Flevoland)	Ja	De huidige situatie m.b.t. hinder, geluid en leefbaarheid wordt kort beschreven.
Gemeente Leeuwarden (provincie Friesland)	Ja	De huidige situatie m.b.t. lucht, bodem en water wordt kort beschreven.
Gemeente Arnhem (provincie Gelderland)	Nee	De huidige kwaliteit van de fysieke leefomgeving wordt niet toegelicht.
Gemeente Utrecht (provincie Utrecht)	Nee	De huidige kwaliteit van de fysieke leefomgeving wordt niet toegelicht in de digitale omgevingsvisie.
Gemeente Maastricht (provincie Limburg)	Ja	De huidige situatie m.b.t. hinder, geluid en leefbaarheid wordt kort beschreven.
Gemeente Uitgeest (provincie Noord-Holland)	Ja	De huidige situatie m.b.t. hinder en luchtkwaliteit wordt kort beschreven.
Gemeente Borsele (provincie Zeeland)	Nee	De huidige kwaliteit van de fysieke leefomgeving wordt niet toegelicht in de digitale omgevingsvisie.
Gemeente Stichtse Vecht (provincie Utrecht)	Ja	De huidige situatie m.b.t. hinder, geluid en leefbaarheid wordt kort beschreven.
Gemeente Urk (provincie Flevoland)	Nee	De huidige kwaliteit van de fysieke leefomgeving wordt niet toegelicht.
Gemeente De Friese Meren / Fryske Marren (provincie Friesland)	Ja	De huidige situatie m.b.t. hinder, geluid en leefbaarheid wordt kort beschreven in de interactieve kaart in de digitale omgevingsvisie.
Gemeente Ooststellingwerf (provincie Friesland)	Ja	De huidige situatie m.b.t. hinder, geluid en leefbaarheid wordt kort beschreven.
Gemeente Elburg (provincie Gelderland)	Ja	De huidige situatie m.b.t. hinder, geluid en leefbaarheid wordt kort beschreven.
Gemeente Westerveld (provincie Drenthe)	Nee	De huidige kwaliteit van de fysieke leefomgeving wordt niet toegelicht.
Gemeente Pekela (provincie Groningen)	Nee	De huidige kwaliteit van de fysieke leefomgeving wordt niet toegelicht.
Gemeente Best (provincie Noord-Brabant)	Ja	De huidige situatie m.b.t. hinder, geluid en leefbaarheid wordt kort beschreven in de bijlage.
Provincie Noord-Brabant	Ja	De huidige situatie m.b.t. hinder, geluid en leefbaarheid wordt kort beschreven.
Provincie Noord-Holland	Ja	De huidige situatie m.b.t. bodem, water en luchtkwaliteit wordt kort beschreven.
Provincie Flevoland	Nee	De huidige kwaliteit van de fysieke leefomgeving wordt niet toegelicht.
Provincie Friesland	Ja	De huidige situatie m.b.t. hinder, geluid en leefbaarheid wordt kort beschreven.
Provincie Overijssel	Ja	De huidige situatie m.b.t. hinder, geluid en leefbaarheid wordt kort beschreven.
Provincie Groningen	Ja	De huidige situatie m.b.t. milieuhinder wordt kort beschreven.
Provincie Drenthe	Ja	De huidige situatie m.b.t. hinder, geluid en leefbaarheid wordt kort beschreven.
Provincie Gelderland	Nee	De huidige kwaliteit van de fysieke leefomgeving wordt niet toegelicht.

Indicatornummer	Indicator
6	Aantal (%) omgevingsvisies die de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied bevatten.

Bevoegd gezag	**Beschreven ja/nee**	**Opmerkingen**
Ozon-IMOW Omgevingsvisies		
Gemeente 's-Hertogenbosch (provincie Noord-Brabant)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Gemeente Haarlem (provincie Noord-Holland)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Gemeente Den Haag (provincie Zuid-Holland)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Gemeente Haarlemmermeer (provincie Noord-Holland)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Gemeente Vlissingen (provincie Zeeland)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Gemeente Rhenen (provincie Utrecht)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Gemeente Meppel (provincie Drenthe)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Gemeente Noordoostpolder (provincie Flevoland)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Gemeente Barneveld (provincie Gelderland)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Gemeente Heerlen (provincie Limburg)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Gemeente Meerssen (provincie Limburg)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Gemeente Goirle (provincie Noord-Brabant)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Gemeente Rijssen-Holten (provincie Overijssel)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Gemeente Tubbergen (provincie Overijssel)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Provincie Limburg	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling van stedelijk en landelijk gebied wordt beschreven.
Provincie Utrecht	Ja	Integrale beleidsdoelen voor gebruik en ontwikkeling wordt beschreven.
Provincie Zuid-Holland	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt per beleidskeuze toegelicht.
Provincie Zeeland	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
TAM-IMRO Omgevingsvisies		
Gemeente Assen (provincie Drenthe)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Gemeente Lelystad (provincie Flevoland)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Gemeente Leeuwarden (provincie Friesland)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Gemeente Arnhem (provincie Gelderland)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Gemeente Utrecht (provincie Utrecht)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Gemeente Maastricht (provincie Limburg)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Gemeente Uitgeest (provincie Noord-Holland)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Gemeente Borsele (provincie Zeeland)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Gemeente Stichtse Vecht (provincie Utrecht)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Gemeente Urk (provincie Flevoland)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Gemeente De Friese Meren / Fryske Marren (provincie Friesland)		
Gemeente Ooststellingwerf (provincie Friesland)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Gemeente Elburg (provincie Gelderland)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Gemeente Westerveld (provincie Drenthe)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Gemeente Pekela (provincie Groningen)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Gemeente Best (provincie Noord-Brabant)	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Provincie Noord-Brabant	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Provincie Noord-Holland	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Provincie Flevoland	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Provincie Friesland	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Provincie Overijssel	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Provincie Groningen	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Provincie Drenthe	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.
Provincie Gelderland	Ja	Beheer, behoud, bescherming en ontwikkeling wordt toegelicht.

Indicatornummer	Indicator
7	Aantal (%) omgevingsvisies die de hoofdzaken van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid bevatten.

Bevoegd gezag	**Beschreven ja/nee**	**Opmerkingen**
Ozon-IMOW Omgevingsvisies		
Gemeente 's-Hertogenbosch (provincie Noord-Brabant)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente Haarlem (provincie Noord-Holland)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente Den Haag (provincie Zuid-Holland)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente Haarlemmermeer (provincie Noord-Holland)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente Vlissingen (provincie Zeeland)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente Rhenen (provincie Utrecht)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente Meppel (provincie Drenthe)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente Noordoostpolder (provincie Flevoland)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente Barneveld (provincie Gelderland)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente Heerlen (provincie Limburg)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente Meerssen (provincie Limburg)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente Goirle (provincie Noord-Brabant)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente Rijssen-Holten (provincie Overijssel)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente Tubbergen (provincie Overijssel)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Provincie Limburg	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Provincie Utrecht	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Provincie Zuid-Holland	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Provincie Zeeland	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
TAM-IMRO Omgevingsvisies		
Gemeente Assen (provincie Drenthe)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente Lelystad (provincie Flevoland)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente Leeuwarden (provincie Friesland)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente Arnhem (provincie Gelderland)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente Utrecht (provincie Utrecht)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente Maastricht (provincie Limburg)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente Uitgeest (provincie Noord-Holland)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente Borsele (provincie Zeeland)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente Stichtse Vecht (provincie Utrecht)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente Urk (provincie Flevoland)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente De Friese Meren / Fryske Marren (provincie Friesland)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente Ooststellingwerf (provincie Friesland)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente Elburg (provincie Gelderland)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente Westerveld (provincie Drenthe)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente Pekela (provincie Groningen)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Gemeente Best (provincie Noord-Brabant)	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Provincie Noord-Brabant	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Provincie Noord-Holland	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Provincie Flevoland	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Provincie Friesland	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Provincie Overijssel	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Provincie Groningen	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Provincie Drenthe	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.
Provincie Gelderland	Ja	Beleidskader, doorwerking en monitoring is beschreven.

Indicatornummer	Indicator
8	Aantal (%) omgevingsvisies met een beschrijving van de sturingsfilosofie van het vaststellende bevoegd gezag.

Bevoegd gezag	**Beschreven ja/nee**	**Opmerkingen**
Ozon-IMOW Omgevingsvisies		
Gemeente 's-Hertogenbosch (provincie Noord-Brabant)	Nee	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn niet beschreven.
Gemeente Haarlem (provincie Noord-Holland)	Nee	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn niet beschreven.
Gemeente Den Haag (provincie Zuid-Holland)	Ja	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn beschreven.
Gemeente Haarlemmermeer (provincie Noord-Holland)	Nee	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn niet beschreven.
Gemeente Vlissingen (provincie Zeeland)	Ja	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn beschreven.
Gemeente Rhenen (provincie Utrecht)	Nee	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn niet beschreven.
Gemeente Meppel (provincie Drenthe)	Ja	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn beschreven.
Gemeente Noordoostpolder (provincie Flevoland)	Ja	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn beschreven.
Gemeente Barneveld (provincie Gelderland)	Ja	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn beschreven.
Gemeente Heerlen (provincie Limburg)	Ja	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn beschreven.
Gemeente Meerssen (provincie Limburg)	Nee	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn niet beschreven.
Gemeente Goirle (provincie Noord-Brabant)	Ja	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn beschreven.
Gemeente Rijssen-Holten (provincie Overijssel)	Nee	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn niet beschreven.
Gemeente Tubbergen (provincie Overijssel)	Nee	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn niet beschreven.
Provincie Limburg	Ja	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn beschreven.
Provincie Utrecht	Ja	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn beschreven.
Provincie Zuid-Holland	Ja	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn beschreven.
Provincie Zeeland	Ja	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn beschreven.
TAM-IMRO Omgevingsvisies		
Gemeente Assen (provincie Drenthe)	Ja	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn beschreven.
Gemeente Lelystad (provincie Flevoland)	Ja	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn beschreven.
Gemeente Leeuwarden (provincie Friesland)	Ja	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn beschreven.
Gemeente Arnhem (provincie Gelderland)	Ja	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn beschreven.
Gemeente Utrecht (provincie Utrecht)	Nee	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn niet beschreven.
Gemeente Maastricht (provincie Limburg)	Ja	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn beschreven.
Gemeente Uitgeest (provincie Noord-Holland)	Ja	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn beschreven.
Gemeente Borsele (provincie Zeeland)	Nee	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn niet beschreven.
Gemeente Stichtse Vecht (provincie Utrecht)	Ja	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn beschreven.
Gemeente Urk (provincie Flevoland)	Nee	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn niet beschreven.
Gemeente De Friese Meren / Fryske Marren (provincie Friesland)	Nee	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn niet beschreven.
Gemeente Ooststellingwerf (provincie Friesland)	Nee	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn niet beschreven.
Gemeente Elburg (provincie Gelderland)	Nee	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn niet beschreven.
Gemeente Westerveld (provincie Drenthe)	Ja	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn beschreven.
Gemeente Pekela (provincie Groningen)	Nee	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn niet beschreven.
Gemeente Best (provincie Noord-Brabant)	Ja	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn beschreven.
Provincie Noord-Brabant	Ja	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn beschreven.
Provincie Noord-Holland	Ja	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn beschreven.
Provincie Flevoland	Nee	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn niet beschreven.
Provincie Friesland	Ja	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn beschreven.
Provincie Overijssel	Ja	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn beschreven.
Provincie Groningen	Ja	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn beschreven.
Provincie Drenthe	Ja	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn beschreven.
Provincie Gelderland	Nee	De sturingsfilosofie en/of verschillende rollen zijn niet beschreven.

Indicatornummer	Indicator
10	Aantal vrijwillige programma’s ingezet.

Bevoegd gezag	Vrijwillig ja/nee	Datum inwerkingtreding	Onderwerp
gemeente Nieuwegein	Nee	10/14/2025	Gebiedsgericht omgevingsprogramma Rijnhuizen Noord
gemeente Lingewaard	Nee	11/18/2025	Programma Landschap, Natuur en Biodiversiteit
gemeente Raalte	Nee	12/24/2025	Programma Groei, wonen en werken
gemeente Molenlanden	Nee	12/18/2025	Warmteprogramma Molenlanden 2025
gemeente Hendrik-Ido-Ambacht	Nee	12/19/2025	Warmteprogramma Hendrik-Ido-Ambacht
gemeente Dordrecht	Nee	12/18/2025	Warmteprogramma Dordrecht
gemeente Eindhoven	Nee	12/18/2025	Omgevingsprogramma Warmteprogramma 2026-2030
gemeente Eersel	Nee	12/24/2025	Financieel programma impuls sociale woningbouw
gemeente West Betuwe	Nee	12/16/2025	Geen programma?
gemeente Heerlen	Nee	12-12-2025	Progamma Promenade I
gemeente Bunnik	Nee	12-4-2025	Omgevingsprogramma Kerken naar de Toekomst
gemeente Almelo	Nee	12-4-2025	Programma Warmte 2026-2035
gemeente Urk	Nee	11/20/2025	Omgevingsprogramma Wonen, Zorg en Welzijn
provincie Groningen	Nee	10/16/2025	Programma Landbouw 2025 - 2029 provincie Groningen
gemeente Echt-Susteren	Nee	10-6-2025	Programma Kostenverhaal Echt-Susteren
gemeente Almere	Nee	10-1-2025	Programma Kostenverhaal Almere 2025. Elke ruimtelijke ontwikkeling draagt bij!
gemeente Súdwest-Fryslân	Nee	10-1-2025	Programma Sneek - Van Giffenstraat 1
gemeente Meppel	Nee	9/18/2025	Programma Warmteplan Blankenstein van de gemeente Meppel
gemeente Heerenveen	Nee	8/29/2025	Programma Financiële bijdrage bouw sociale huurwoningen
gemeente Coevorden	Nee	7/23/2025	Omgevingsprogramma Transformatie recreatiewoningen gemeente Coevorden
gemeente Haarlem	Nee	7/14/2025	Actieplan geluid 2024 - 2028 gemeente Haarlem
gemeente Borsele	Nee	2-4-2025	Programma Kostenverhaal en Financiële Bijdragen 2025
provincie Zeeland	Nee	3/13/2025	Regionaal Waterprogramma 2022-2027 van de provincie Zeeland
gemeente Amsterdam	Nee	3-6-2025	Besluit tot vaststelling van het Programma Windenergie Amsterdam 2030
gemeente Groningen	Nee	7/18/2024	Omgevingsprogramma De Suikerzijde, DCP-locatie, gemeente Groningen
provincie Utrecht	Nee	1-5-2026	Beleidsprogramma Recreatie, Toerisme, Sport en Bewegen 2026-2029 provincie Utrecht
provincie Noord-Brabant	Nee	12-5-2024	Actieplan Geluid Noord-Brabant (4e tranche 2024-2029)
provincie Overijssel	Nee	1-1-2026	Provinciaal Programma Energiestrategie 2026
provincie Zuid-holland	Nee	12-12-2025	Natura 2000-beheerplan Nieuwkoopse Plassen & De Haeck 2025-2031
provincie Zuid-holland	Nee	11-5-2025	Natura 2000-beheerplan Coepelduynen 2025-2031
provincie Groningen	Nee	10/16/2025	Programma Landbouw 2025 - 2029 provincie Groningen
provincie Flevoland	Nee	9-2-2025	Natuurbeheerplan Flevoland
ministerie van Klimaat en Groene Groei	Nee	7/24/2025	Programma PAWOZ
provincie Drenthe	Nee	7-10-2025	Actieplan omgevingslawaai provinciale wegen
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee	4-10-2025	Programma Integraal Riviermanagement

Indicatornummer	Indicator
11	Aantal programma’s met een programmatische aanpak.

Bevoegd gezag	Ja/nee	Datum inwerkingtreding	Onderwerp
gemeente Nieuwegein	Nee	10/14/2025	Gebiedsgericht omgevingsprogramma Rijnhuizen Noord
gemeente Lingewaard	Nee	11/18/2025	Programma Landschap, Natuur en Biodiversiteit
gemeente Raalte	Nee	12/24/2025	Programma Groei, wonen en werken
gemeente Molenlanden	Nee	12/18/2025	Warmteprogramma Molenlanden 2025
gemeente Hendrik-Ido-Ambacht	Nee	12/19/2025	Warmteprogramma Hendrik-Ido-Ambacht
gemeente Dordrecht	Nee	12/18/2025	Warmteprogramma Dordrecht
gemeente Eindhoven	Nee	12/18/2025	Omgevingsprogramma Warmteprogramma 2026-2030
gemeente Eersel	Nee	12/24/2025	Financieel programma impuls sociale woningbouw
gemeente West Betuwe	Nee	12/16/2025	Geen programma?
gemeente Heerlen	Nee	12-12-2025	Progamma Promenade I
gemeente Bunnik	Nee	12-4-2025	Omgevingsprogramma Kerken naar de Toekomst
gemeente Almelo	Nee	12-4-2025	Programma Warmte 2026-2035
gemeente Urk	Nee	11/20/2025	Omgevingsprogramma Wonen, Zorg en Welzijn
provincie Groningen	Nee	10/16/2025	Programma Landbouw 2025 - 2029 provincie Groningen
gemeente Echt-Susteren	Nee	10-6-2025	Programma Kostenverhaal Echt-Susteren
gemeente Almere	Nee	10-1-2025	Programma Kostenverhaal Almere 2025. Elke ruimtelijke ontwikkeling draagt bij!
gemeente Súdwest-Fryslân	Nee	10-1-2025	Programma Sneek - Van Giffenstraat 1
gemeente Meppel	Nee	9/18/2025	Programma Warmteplan Blankenstein van de gemeente Meppel
gemeente Heerenveen	Nee	8/29/2025	Programma Financiële bijdrage bouw sociale huurwoningen
gemeente Coevorden	Nee	7/23/2025	Omgevingsprogramma Transformatie recreatiewoningen gemeente Coevorden
gemeente Haarlem	Nee	7/14/2025	Actieplan geluid 2024 - 2028 gemeente Haarlem
gemeente Borsele	Nee	2-4-2025	Programma Kostenverhaal en Financiële Bijdragen 2025
provincie Zeeland	Nee	3/13/2025	Regionaal Waterprogramma 2022-2027 van de provincie Zeeland
gemeente Amsterdam	Nee	3-6-2025	Besluit tot vaststelling van het Programma Windenergie Amsterdam 2030
gemeente Groningen	Nee	7/18/2024	Omgevingsprogramma De Suikerzijde, DCP-locatie, gemeente Groningen
provincie Utrecht	Nee	1-5-2026	Beleidsprogramma Recreatie, Toerisme, Sport en Bewegen 2026-2029 provincie Utrecht
provincie Noord-Brabant	Nee	12-5-2024	Actieplan Geluid Noord-Brabant (4e tranche 2024-2029)
provincie Overijssel	Nee	1-1-2026	Provinciaal Programma Energiestrategie 2026
provincie Zuid-holland	Nee	12-12-2025	Natura 2000-beheerplan Nieuwkoopse Plassen & De Haeck 2025-2031
provincie Zuid-holland	Nee	11-5-2025	Natura 2000-beheerplan Coepelduynen 2025-2031
provincie Groningen	Nee	10/16/2025	Programma Landbouw 2025 - 2029 provincie Groningen
provincie Flevoland	Nee	9-2-2025	Natuurbeheerplan Flevoland
ministerie van Klimaat en Groene Groei	Nee	7/24/2025	Programma PAWOZ
provincie Drenthe	Nee	7-10-2025	Actieplan omgevingslawaai provinciale wegen
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee	4-10-2025	Programma Integraal Riviermanagement

Indicatornummer	Indicator
12	Aantal (%) programma's waarin wordt benoemd hoe participatie heeft plaatsgevonden.

Bevoegd gezag	Ja/nee	Datum inwerkingtreding	Onderwerp
gemeente Nieuwegein	Nee	10/14/2025	Gebiedsgericht omgevingsprogramma Rijnhuizen Noord
gemeente Lingewaard	Ja	11/18/2025	Programma Landschap, Natuur en Biodiversiteit
gemeente Raalte	Ja	12/24/2025	Programma Groei, wonen en werken
gemeente Molenlanden	Ja	12/18/2025	Warmteprogramma Molenlanden 2025
gemeente Hendrik-Ido-Ambacht	Ja	12/19/2025	Warmteprogramma Hendrik-Ido-Ambacht
gemeente Dordrecht	Ja	12/18/2025	Warmteprogramma Dordrecht
gemeente Eindhoven	Ja	12/18/2025	Omgevingsprogramma Warmteprogramma 2026-2030
gemeente Eersel	Nee	12/24/2025	Financieel programma impuls sociale woningbouw
gemeente West Betuwe	Nee	12/16/2025	Geen programma?
gemeente Heerlen	Ja	12-12-2025	Progamma Promenade I
gemeente Bunnik	Ja	12-4-2025	Omgevingsprogramma Kerken naar de Toekomst
gemeente Almelo	Nee	12-4-2025	Programma Warmte 2026-2035
gemeente Urk	Nee	11/20/2025	Omgevingsprogramma Wonen, Zorg en Welzijn
provincie Groningen	Ja	10/16/2025	Programma Landbouw 2025 - 2029 provincie Groningen
gemeente Echt-Susteren	Nee	10-6-2025	Programma Kostenverhaal Echt-Susteren
gemeente Almere	Nee	10-1-2025	Programma Kostenverhaal Almere 2025. Elke ruimtelijke ontwikkeling draagt bij!
gemeente Súdwest-Fryslân	Nee	10-1-2025	Programma Sneek - Van Giffenstraat 1
gemeente Meppel	Ja	9/18/2025	Programma Warmteplan Blankenstein van de gemeente Meppel
gemeente Heerenveen	Nee	8/29/2025	Programma Financiële bijdrage bouw sociale huurwoningen
gemeente Coevorden	Ja	7/23/2025	Omgevingsprogramma Transformatie recreatiewoningen gemeente Coevorden
gemeente Haarlem	Nee	7/14/2025	Actieplan geluid 2024 - 2028 gemeente Haarlem
gemeente Borsele	Nee	2-4-2025	Programma Kostenverhaal en Financiële Bijdragen 2025
provincie Zeeland	Nee	3/13/2025	Regionaal Waterprogramma 2022-2027 van de provincie Zeeland
gemeente Amsterdam	Nee	3-6-2025	Besluit tot vaststelling van het Programma Windenergie Amsterdam 2030
gemeente Groningen	Ja	7/18/2024	Omgevingsprogramma De Suikerzijde, DCP-locatie, gemeente Groningen
provincie Utrecht	Nee	1-5-2026	Beleidsprogramma Recreatie, Toerisme, Sport en Bewegen 2026-2029 provincie Utrecht
provincie Noord-Brabant	Nee	12-5-2024	Actieplan Geluid Noord-Brabant (4e tranche 2024-2029)
provincie Overijssel	Nee	1-1-2026	Provinciaal Programma Energiestrategie 2026
provincie Zuid-holland	Ja	12-12-2025	Natura 2000-beheerplan Nieuwkoopse Plassen & De Haeck 2025-2031
provincie Zuid-holland	Ja	11-5-2025	Natura 2000-beheerplan Coepelduynen 2025-2031
provincie Groningen	Ja	10/16/2025	Programma Landbouw 2025 - 2029 provincie Groningen
provincie Flevoland	Nee	9-2-2025	Natuurbeheerplan Flevoland
ministerie van Klimaat en Groene Groei	Ja	7/24/2025	Programma PAWOZ
provincie Drenthe	Nee	7-10-2025	Actieplan omgevingslawaai provinciale wegen
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Ja	4-10-2025	Programma Integraal Riviermanagement

Indicatornummer	Indicator
14	Aantal (%) decentrale regelgeving waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken

	Datum inwerkingregeling	Ja/nee	Onderwerp
Gemeente 's-Hertogenbosch (provincie Noord-Brabant)	29-1-2026	Nee	Omgevingsplan gemeente 's-Hertogenbosch
Gemeente Haarlem (provincie Noord-Holland)	1-1-2026	Nee	Omgevingsplan gemeente Haarlem
Gemeente Den Haag (provincie Zuid-Holland)	9-1-2026	Nee	Omgevingsplan gemeente Den Haag
Gemeente Haarlemmermeer (provincie Noord-Holland)	3-7-2025	Nee	Omgevingsplan gemeente Haarlemmermeer
Gemeente Assen (provincie Drenthe)	30-10-2025	Nee	Omgevingsplan gemeente Assen
Gemeente Rhenen (provincie Utrecht)	1-5-2026	Nee	Omgevingsplan gemeente Rhenen
Gemeente Meppel (provincie Drenthe)	11-6-2025	Nee	Omgevingsplan gemeente Meppel
Gemeente Noordoostpolder (provincie Flevoland)	29-1-2026	Nee	Omgevingsplan gemeente Noordoostpolder
Gemeente Barneveld (provincie Gelderland)	10-7-2024	Nee	Omgevingsplan gemeente Barneveld
Gemeente Heerlen (provincie Limburg)	9-7-2025	Nee	Omgevingsplan gemeente Heerlen
Gemeente Meerssen (provincie Limburg)	8-7-2025	Nee	Omgevingsplan gemeente Meerssen
Gemeente Goirle (provincie Noord-Brabant)	17-4-2024	Nee	Omgevingsplan gemeente Goirle
Gemeente Rijssen-Holten (provincie Overijssel)	26-6-2025	Nee	Omgevingsplan gemeente Rijssen-Holten
Gemeente Tubbergen (provincie Overijssel)	3-7-2024	Nee	Omgevingsplan gemeente Tubbergen
Gemeente Alphen aan den Rijn (provincie Zuid-Holland)	13-11-2025	Nee	TAM-omgevingsplan Hoofdstuk 22h Bedrijventerreinen
Gemeente Borger-Odoorn (provincie Drenthe)	24-12-2025	Nee	TAM-omgevingsplan Hoofdstuk 22k Borging tijdelijkheid zonneparken
Gemeente Dinkelland (provincie Overijssel)	3-12-2025	Nee	TAM-omgevingsplan Hoofdstuk 22i Buitengebied, Postweg 19 Saasveld en Bornsedijk 14 Deurningen
Gemeente Boekel (provincie Noord-Brabant)	9-10-2025	Nee	TAM-omgevingsplan Hoofdstuk 22a, Herziening 2025
Gemeente Diemen (provincie Noord-Holland)	26-6-2025	Nee	TAM-omgevingsplan Hoofdstuk 22a Bodem Diemen
Gemeente Dijk en Waard (provincie Noord-Holland)	2-10-2025	Ja	TAM-omgevingsplan Hoofdstuk 22A Beukenlaan 11-13 Heerhugowaard
Gemeente Ede (provincie Gelderland)	24-11-2025	Nee	TAM-omgevingsplan Hoofdstuk 22l Ede, Klinkenbergerweg 29a
Gemeente Giessenlanden (provincie Zuid-Holland)	2-10-2025	Nee	TAM-omgevingsplan Hoofdstuk 22a Bodem
Gemeente Noord-Beveland (provincie Zeeland)	17-12-2025	Nee	TAM-omgevingsplan Hoofdstuk 22a 'Molenweg Colijnsplaat'
Gemeente Noordwijk (provincie Zuid-Holland)	16-7-2025	Nee	TAM-omgevingsplan hoofdstuk 22A Correctie Zeewaardig, fase 4
Gemeente Oude IJsselstreek (provincie Gelderland)	24-12-2025	Nee	TAM-omgevingsplan Buitengebied Oude IJsselstreek, locatie Hogestraat 6 te Megchelen
Gemeente Stadskanaal (provincie Groningen)	26-11-2025	Nee	TAM-omgevingsplan Frankrijklaan
Gemeente Staphorst (provincie Overijssel)	19-9-2025	Nee	TAM-omgevingsplan Hoofdstuk 22d Oude Rijksweg 719 te Rouveen
Gemeente Urk (provincie Flevoland)	19-12-2025	Nee	TAM-omgevingsplan h22b aansluitplicht warmtenet en verplichtingen voor installaties
Gemeente Waterland (provincie Noord-Holland)	1-8-2025	Nee	TAM-omgevingsplan voorbereidingsbesluit staalslakken en grondstabilisatie Waterland

Omgevingsverordeningen

Bevoegd gezag	Datum inwerkingregeling	Ja/nee	Onderwerp
provincie Noord-Brabant	7-3-2026	Nee	Omgevingsverordening Noord-Brabant
provincie Gelderland	14-11-2025	Nee	Omgevingsverordening Gelderland
provincie Utrecht	13-10-2025	Nee	Omgevingsverordening provincie Utrecht
provincie Fryslân	24-4-2026	Nee	Omgevingsverordening van de provincie Fryslân
provincie Groningen	4-7-2025	Nee	Omgevingsverordening provincie Groningen
provincie Zuid-Holland	30-4-2026	Nee	Zuid-Hollandse Omgevingsverordening
provincie Drenthe	10-4-2026	Nee	Omgevingsverordening provincie Drenthe
provincie Noord-Holland	12-2-2026	Nee	Omgevingsverordening NH2022
provincie Zeeland	1-1-2026	Nee	Omgevingsverordening Zeeland
provincie Overijssel	1-5-2025	Nee	Omgevingsverordening Overijssel
provincie Limburg	3-2-2025	Nee	Omgevingsverordening Limburg
provincie Flevoland	1-1-2025	Nee	Omgevingsverordening provincie Flevoland

Waterschapsverordeningen

Bevoegd gezag	Datum inwerkingregeling	Ja/nee	Onderwerp
waterschap Noorderzijlvest	12/18/2025	Nee	Bekendmaking wijziging Waterschapsverordening waterschap Noorderzijlvest 2023
waterschap Limburg	12/20/2025	Nee	Besluit wijziging werkingsgebieden Ninnes te Panningen
Wetterskip Fryslân	12-11-2025	Nee	Wijzigingsbesluit Waterschapsverordening Wetterskip Fryslân 2025-1
Hoogheemraadschap van Delfland	12-5-2025	Nee	Wijzigingsbesluit werkingsgebieden Waterschapsverordening Delfland 2025-2
Hoogheemraadschap van Rijnland	11/27/2025	Nee	Wijzigingen in waterschapsverordening
waterschap Brabantse Delta	11/18/2025	Nee	Vierde partiele herziening werkingsgebieden Waterschapverordening waterschap Brabantse Delta 2024
waterschap Zuiderzeeland	11-5-2025	Nee	2e wijziging Waterschapsverordening Waterschap Zuiderzeeland
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	11-4-2025	Nee	Wijzigingsbesluit Waterschapsverordening Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden inhoudende de wijziging van hoofdstuk 1 en 5
Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	10/28/2025	Nee	Besluit tot wijziging van de Waterschapsverordening
waterschap Vechtstromen	10/14/2025	Nee	3de wijziging Waterschapsverordening: beoordelingsregels en redactionele wijzigingen
waterschap Hunze en Aa's	10/13/2025	Nee	Waterschapsverordening Hunze en Aa's
waterschap Vallei en Veluwe	10-1-2025	Nee	Wijziging Waterschapsverordening Waterschap Vallei en Veluwe, 3e wijziging
waterschap Rivierenland	9/23/2025	Nee	Definitief besluit wijzigingen Waterschapsverordening Waterschap Rivierenland
waterschap De Dommel	9-10-2025	Nee	Waterschapsverordening Waterschap De Dommel
waterschap Scheldestromen	8-8-2025	Nee	Waterschapsverordening waterschap Scheldestromen
waterschap Rijn en IJssel	6-4-2025	Nee	Waterschapsverordening Waterschap Rijn en Ijssel
waterschap Hollandse Delta	4/19/2025	Nee	Tweede wijzigingsbesluit Waterschapsverordening redactionele verbeteringen
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	1-1-2025	Nee	Waterschapsverordening Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
waterschap Aa en Maas	10/25/2024	Nee	Waterschapsverordening waterschap Aa en Maas 2024, tweede partiële herziening
waterschap Drents Overijsselse Delta	9/17/2024	Nee	Waterschapsverordening Drents Overijsselse Delta, wijziging beperkingengebieden waterschapsverordening
waterschap Amstel, Gooi en Vecht	4/15/2024	Nee	Waterschapsverordening Amstel, Gooi en Vecht

Indicatornummer	Indicator
15	Aantal keer dat Rijk of provincie de mogelijkheid geeft tot het stellen van een maatwerkregel.

Bevoegd gezag	Datum inwerkingregeling	Ja/nee	Gericht aan	Onderwerp	
Provincies					
provincie Noord-Brabant	12/31/2025	Ja	Gemeenten	Bodemsanering met risico voor het grondwater	Opmerking: dit is meer verplichting dan een 'mogelijkheid'.
		Ja	Waterschap	Leggerplicht voor oppervlaktewaterlichamen	Opmerking: dit is meer verplichting dan een 'mogelijkheid'.
		Ja	Gedeputeerde staten	Bijzondere weersomstandigheden	
provincie Gelderland	11/14/2025	Ja	Gedeputeerde staten	Afwijking algemene regels activiteiten	
provincie Utrecht	10/13/2025	Ja	Gedeputeerde staten	Sluiten jachtseizoen	
provincie Fryslân	9/19/2025	Nee	Niet van toepassing	Niet van toepassing	
provincie Groningen	7-4-2025	Nee	Niet van toepassing	Niet van toepassing	
provincie Zuid-Holland	7-1-2025	Nee	Niet van toepassing	Niet van toepassing	
provincie Drenthe	7-1-2025	Nee	Niet van toepassing	Niet van toepassing	
provincie Noord-Holland	7-1-2025	Nee	Niet van toepassing	Niet van toepassing	
provincie Zeeland	6/18/2025	Nee	Niet van toepassing	Niet van toepassing	
provincie Overijssel	5-1-2025	Ja	Gedeputeerde staten	Sluiten van de jacht	
		Ja	Gemeenten	Milieubelastende activiteiten (waterwingebieden)	
provincie Limburg	2-3-2025	Nee	Niet van toepassing	Niet van toepassing	
provincie Flevoland	1-1-2025	Nee	Niet van toepassing	Niet van toepassing	
Het Rijk					
Besluit activiteiten leefomgeving (Bal)					
Hoofdstuk 2: milieubelastend activiten en lozingsactiviteiten: algemeen	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 2.12 (maatwerkregels en andere decentrale afwegingsruimte)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 2.14 (maatwerkregels en andere decentrale afwegingsruimte, meldingen)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 2.23 (ongewone voorvallen)	
Hoofdstuk 4: milieubelastende activiteiten en lozingsactiviteiten (inhoudelijke rege	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.8 (seveso-inrichting)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.31 (grote stookinstallatie)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.35 (grote stookinstallatie, zwaveldioxide)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.37 (grote stookinatllatie, stikstofoxiden)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.46 (grote stookinstallatie, uitvallen afgasreinigingsapparatuur)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.56 (grote stookinstallatie, zwaveldioxide)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.59 (grote stookinatllatie, laagzwavelige brandstof)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.65 (afvalverbrandingsinstallatie en afvalmeeverbrandingsinstallatie)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.73a (afbaking mogelijkheid maatwerk emissies)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.74 (afvalverbrandinsinstallatie en afvalmeeverbrandingsinatllatie	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.96a (afvalverbrandingsinstallatie en afvalmeeverbrandingsinstallatie, in ontvangt nemen van afvalstoffen)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.106 (titaandioxide-installatie	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.442 (oplosmiddeleninstallatie)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.451 (oplosmiddeleninstallatie)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.506 (grootschalig tanken)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.609 (zuiveringtechnisch werk	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.612 (zuiveringtechnisch werk)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.1077 (benzineterminal)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.1083 (benzineterminal, concentratie dampen)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.1198 (het op of in de bodem brengen van meststoffen)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.1213a (het op of in de bodem brengen van zuiveringsslib)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.1273 (toepassen van grond of baggerspecie, kwaliteitseisen)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.1275 (toepassen van grond of baggerspecie, grootschalig toepassen):	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.1277 (afbakening mogelijkheid maatwerk toepassen in een diepe plas)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.1279 (afbakening mogelijkkheid maatwerk verspreiden baggerspecie)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.1289 (toepassen van mijnsteen of vermengde mijnsteen in de voormalige mijnbouwgebieden in de provincie Limburg, kwaliteitseisen)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.1291 (toepassen van mijnsteen of vermengde mijnsteen in de voormalige mijnbouwgebieden in de provincie Limburg, grootschalig toepassen)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.1296 (kleine en middelgrote stookinatllatie voor standaard brandstoffen)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.1303a (kleine en middelgrote stookinstallatie voor standaard brandstoffen, emissiegrenswaarde ammoniak)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.1340 (middelgrote stookinstallatie voor niet-standaard brandstoffen)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 4.1349a (middelgrote stookinstallatie voor niet-standaard brandstoffen, emissiegrenswaarde ammoniak)	
Hoofdstuk 5: milieubelastende activiteiten (modules)	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 5.7l (onderzoeken)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 5.14 (verslagen)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 5.16 (overige modules)	
Hoofdstuk 9: activiteiten rond spoorwegen	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 9.9 (algemeen)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 9.16 (algemeen)	
Hoofdstuk 10: activiteiten rond luchthavens	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 10.8 (algemeen)	
Hoofdstuk 11: activiteiten die de natuur betreffen	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 11.7 (activiteiten met mogelijke gevolgen voor Natura 2000-gebieden of bijzondere nationale natuurgebieden)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 11.8 (activiteiten met mogelijke gevolgen voor Natura 2000-gebieden of bijzondere nationale natuurgebieden)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 11.15 (activiteiten met mogelijke gevolgen voor Natura 2000-gebieden of bijzondere nationale natuurgebieden)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 11.29 (activiteiten met betrekking tot dieren of planten in het wild)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 11.30 (activiteiten met betrekking tot dieren of planten in het wild)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Arikel 11.36 (activiteiten met betrekking tot dieren of planten in het wild)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 11.63 (activiteiten met betrekking tot dieren of planten in het wild, handelen volgens faunabeheerplan)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 11.69 (activiteiten met betrekking tot dieren of planten in het wild, opening jacht)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 11.74 (activiteiten met betrekking tot dieren of planten in het wild, handel in mistnetten)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 11.77 (activiteiten met betrekking tot dieren of planten in het wild, omvang veld bij uitoefening jacht)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 11.82 (activiteiten met betrekking tot dieren of planten in het wild, specificaties munitie)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 11.98 (activiteiten met betrekking tot dieren of planten in het wild, gefokte havik)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 11.117 (activiteiten die houtopstanden, hout en houtproducten betreffen)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 11.118 (activiteiten die houtopstanden, hout en houtproducten betreffen)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 11.125 (activiteiten die houtopstanden, hout en houtproducten betreffen)	
Hoofdstuk 13: activiteiten die cultureel erfgoed betreffen	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 13.8 (activiteiten die cultureel erfgoed betreffen)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 13.9 (activiteiten die cultureel erfgoed betreffen)	
Hoofdstuk 14: activiteiten die werelderfgoed betreffen	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 14.8 (activiteiten die werelderfgoed betreffen)	
Hoofdstuk 15: gelegenheid bieden tot zwemmen en baden	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 15.6 (gelegenheid bieden tot zwemmen en baden)	
Hoofdstuk 17: afval van schepen in binnenwateren	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 17.7 (afval van schepen in binnenwateren)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 17.14 (afval van schepen in binnenwateren)	
Hoofdstuk 18: Emissies door mobiliteit	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 18.7 (emissies van kooldioxide door werkgebonden personenmobiliteit)	
	1-1-2026	Ja	Niet vermeld	Artikel 18.13 (afbakening mogelijkheid maatwerk)	
Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl)	27-3-2026	Ja	Niet vermeld	Bruikbaarheid (artikel 4.7)	
	27-3-2026	Ja	Niet vermeld	Gebruiksmelding (artikel 6.10)	

Indicatornummer	Indicator
16	Aantal keer dat een decentrale overheid maatwerkregels vaststelt.

Omgevingsplannen

	Datum inwerkingtreding	Gericht aan	Aantal keer	
Gemeente 's-Hertogenbosch (provincie Noord-Brabant)	29-1-2026	nvt	nvt	
Gemeente Haarlem (provincie Noord-Holland)	1-1-2026	nvt	nvt	
Gemeente Den Haag (provincie Zuid-Holland)	9-1-2026	nvt	nvt	
Gemeente Haarlemmermeer (provincie Noord-Holland)	3-7-2025	nvt	nvt	
Gemeente Assen (provincie Drenthe)	30-10-2025	nvt	nvt	
Gemeente Rhenen (provincie Utrecht)	1-5-2026	nvt	nvt	
Gemeente Meppel (provincie Drenthe)	11-6-2025	nvt	nvt	
Gemeente Noordoostpolder (provincie Flevoland)	29-1-2026	nvt	nvt	
Gemeente Barneveld (provincie Gelderland)	10-7-2024	nvt	nvt	
Gemeente Heerlen (provincie Limburg)	9-7-2025	nvt	nvt	
Gemeente Meerssen (provincie Limburg)	8-7-2025	nvt	nvt	
Gemeente Goirle (provincie Noord-Brabant)	17-4-2024	nvt	nvt	
Gemeente Rijssen-Holten (provincie Overijssel)	26-6-2025	nvt	nvt	
Gemeente Tubbergen (provincie Overijssel)	3-7-2024	nvt	nvt	
Gemeente Alphen aan den Rijn (provincie Zuid-Holland)	13-11-2025	nvt	nvt	
Gemeente Borger-Odoorn (provincie Drenthe)	24-12-2025	nvt	nvt	
Gemeente Dinkelland (provincie Overijssel)	3-12-2025	nvt	nvt	
Gemeente Boekel (provincie Noord-Brabant)	9-10-2025	nvt	nvt	
Gemeente Diemen (provincie Noord-Holland)	26-6-2025	nvt	nvt	
Gemeente Dijk en Waard (provincie Noord-Holland)	2-10-2025	nvt	nvt	
Gemeente Ede (provincie Gelderland)	24-11-2025	nvt	nvt	
Gemeente Giessenlanden (provincie Zuid-Holland)	2-10-2025	Niet vermeld		15
Gemeente Noord-Beveland (provincie Zeeland)	17-12-2025	nvt	nvt	
Gemeente Noordwijk (provincie Zuid-Holland)	16-7-2025	nvt	nvt	
Gemeente Oude IJsselstreek (provincie Gelderland)	24-12-2025	nvt	nvt	
Gemeente Stadskanaal (provincie Groningen)	26-11-2025	nvt	nvt	
Gemeente Staphorst (provincie Overijssel)	19-9-2025	nvt	nvt	
Gemeente Urk (provincie Flevoland)	19-12-2025	nvt	nvt	
Gemeente Waterland (provincie Noord-Holland)	1-8-2025	nvt	nvt	

Omgevingsverordeningen

Bevoegd gezag	Datum inwerkingtreding	Gericht aan	Aantal keer	
provincie Noord-Brabant	7-3-2026	Niet vermeld		21
provincie Gelderland	14-11-2025	Niet vermeld		13
				5
				3
				2
provincie Utrecht	13-10-2025	Niet vermeld		1
provincie Fryslân	24-4-2026	Niet vermeld		5
provincie Groningen	7-4-2025	nvt	nvt	
provincie Zuid-Holland	30-4-2026	Niet vermeld		6
provincie Drenthe	10-4-2026	Niet vermeld		3
provincie Noord-Holland	12-2-2026	nvt	nvt	
provincie Zeeland	1-1-2026	nvt	nvt	

provincie Overijssel	1-5-2025	Gedeputeerde State		1
provincie Limburg	3-2-2025	nvt	nvt	
provincie Flevoland	1-1-2025	Niet vermeld		3

Waterschapsverordeningen

Bevoegd gezag

waterschap Noorderzijlvest	31-1-2026	nvt	nvt
waterschap Limburg	29-4-2026	nvt	nvt
Wetterskip Fryslân	11-12-2025	nvt	nvt
Hoogheemraadschap van Delfland	11-5-2026	nvt	nvt
Hoogheemraadschap van Rijnland	1-1-2026	nvt	nvt
waterschap Brabantse Delta	18-11-2025	nvt	nvt
waterschap Zuiderzeeland	5-11-2025	nvt	nvt
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	4-11-2025	nvt	nvt
Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	28-10-2025	nvt	nvt
waterschap Vechtstromen	14-10-2025	nvt	nvt
waterschap Hunze en Aa's	13-10-2025	nvt	nvt
waterschap Vallei en Veluwe	1-10-2025	nvt	nvt
waterschap Rivierenland	7-1-2026	nvt	nvt
waterschap De Dommel	10-9-2025	nvt	nvt
waterschap Scheldestromen	8-8-2025	nvt	nvt
waterschap Rijn en IJssel	4-6-2025	nvt	nvt
waterschap Hollandse Delta	19-4-2025	nvt	nvt
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	1-1-2026	nvt	nvt
waterschap Aa en Maas	25-10-2024	nvt	nvt
waterschap Drents Overijsselse Delta	17-9-2024	nvt	nvt
waterschap Amstel, Gooi en Vecht	15-1-2026	nvt	nvt

bodem

Onderwerp
Divers o.m. stiltegebied
Kabels en leidingen
Houtopstanden
Gedenkteken
Verkeer
Jacht
Divers o.m. natuur
nvt
Houtopstanden
Houtopstanden
nvt
nvt

Jacht
nvt
Houtopstanden en dieren

Indicatornummer
17

Indicator

Aantal keer dat een decentrale overheid de bevoegdheid geeft tot het stellen van maatwerkvoorschriften over eigen regels.

Omgevingsplannen

Gemeente 's-Hertogenbosch (provincie Noord-Brabant)
Gemeente Haarlem (provincie Noord-Holland)
Gemeente Den Haag (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Haarlemmermeer (provincie Noord-Holland)
Gemeente Assen (provincie Drenthe)
Gemeente Rhenen (provincie Utrecht)
Gemeente Meppel (provincie Drenthe)
Gemeente Noordoostpolder (provincie Flevoland)
Gemeente Barneveld (provincie Gelderland)
Gemeente Heerlen (provincie Limburg)
Gemeente Meerssen (provincie Limburg)
Gemeente Goirle (provincie Noord-Brabant)
Gemeente Rijssen-Holten (provincie Overijssel)
Gemeente Tubbergen (provincie Overijssel)

Gemeente Alphen aan den Rijn (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Borger-Odoorn (provincie Drenthe)
Gemeente Dinkelland (provincie Overijssel)
Gemeente Boekel (provincie Noord-Brabant)
Gemeente Diemen (provincie Noord-Holland)
Gemeente Dijk en Waard (provincie Noord-Holland)
Gemeente Ede (provincie Gelderland)
Gemeente Giessenlanden (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Noord-Beveland (provincie Zeeland)
Gemeente Noordwijk (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Oude IJsselstreek (provincie Gelderland)
Gemeente Stadskanaal (provincie Groningen)
Gemeente Staphorst (provincie Overijssel)
Gemeente Urk (provincie Flevoland)
Gemeente Waterland (provincie Noord-Holland)

Omgevingsverordeningen

Bevoegd gezag

provincie Noord-Brabant
provincie Gelderland
provincie Utrecht
provincie Fryslân
provincie Groningen
provincie Zuid-Holland
provincie Drenthe
provincie Noord-Holland
provincie Zeeland
provincie Overijssel
provincie Limburg

provincie Flevoland

Waterschapsverordeningen

Bevoegd gezag

waterschap Noorderzijlvest
waterschap Limburg
Wetterskip Fryslân
Hoogheemraadschap van Delfland
Hoogheemraadschap van Rijnland
waterschap Brabantse Delta
waterschap Zuiderzeeland
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden
Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard
waterschap Vechtstromen
waterschap Hunze en Aa's
waterschap Vallei en Veluwe
waterschap Rivierenland
waterschap De Dommel
waterschap Scheldestromen
waterschap Rijn en IJssel
waterschap Hollandse Delta
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
waterschap Aa en Maas
waterschap Drents Overijsselse Delta
waterschap Amstel, Gooi en Vecht

	Gericht aan	Aantal keer
29-1-2026	o.m. bevoegd gezag	2
1-1-2026	o.m. burgemeester en	12
9-1-2026	o.m. bevoegd gezag	2
3-7-2025	o.m. bevoegd gezag	3
30-10-2025	o.m. bevoegd gezag	2
1-5-2026	o.m. bevoegd gezag	2
11-6-2025	o.m. college van burge	7
29-1-2026	o.m. bevoegd gezag	3
10-7-2024	o.m. bevoegd gezag	2
9-7-2025	o.m. bevoegd gezag	2
8-7-2025	o.m. bevoegd gezag	2
17-4-2024	o.m. bevoegd gezag	2
26-6-2025	Niet vermeld	1
3-7-2024	o.m. bevoegd gezag	2

13-11-2025	nvt	nvt
24-12-2025	nvt	nvt
3-12-2025	nvt	nvt
9-10-2025	Burgemeester en wetl	1
26-6-2025	o.m. bevoegd gezag	2
2-10-2025	Bevoegd gezag	1
24-11-2025	o.m. burgemeester en	3
2-10-2025	Niet vermeld	2
17-12-2025	nvt	nvt
16-7-2025	nvt	nvt
24-12-2025	Bevoegd gezag en bur	5
26-11-2025	nvt	nvt
19-9-2025	Bevoegd gezag en bur	2
19-12-2025	nvt	nvt
1-8-2025	nvt	nvt

Datum inwerkingtreding	Gericht aan	Aantal keer
7-3-2026	Niet vermeld	3
14-11-2025	o.m. Gedeputeerde sta	6
13-10-2025	o.m. Gedeputeerde sta	13
24-4-2026	o.m. Gedeputeerde sta	9
7-4-2025	o.m. Gedeputeerde sta	1
30-4-2026	o.m. Gedeputeerde sta	8
10-4-2026	o.m. Gedeputeerde sta	4
12-2-2026	o.m. Gedeputeerde sta	6
1-1-2026	o.m. Gedeputeerde sta	11
1-5-2025	o.m. Gedeputeerde sta	10
3-2-2025	o.m. Gedeputeerde sta	5

1-1-2025	o.m. Gedeputeerde st	11
31-1-2026	o.m. het waterschap	2
29-4-2026	o.m. het bestuur	3
11-12-2025	o.m. het waterschap	5
11-5-2026	o.m. het bestuur	3
1-1-2026	o.m. het bestuur	29
18-11-2025	o.m. het bestuur	23
5-11-2025	o.m. het bestuur	10
4-11-2025	o.m. het waterschap	4
28-10-2025	o.m. het bestuur	30
14-10-2025	o.m. het bestuur	2
13-10-2025	o.m. het bestuur	11
1-10-2025	o.m. het bestuur	16
7-1-2026	o.m. het bestuur	2
10-9-2025	o.m. het bestuur	22
8-8-2025	o.m. het bestuur	2
4-6-2025	o.m. het bestuur	4
19-4-2025	o.m. het bestuur	6
1-1-2026	o.m. het bestuur	63
25-10-2024	o.m. het bestuur	23
17-9-2024	o.m. het bestuur	2
15-1-2026	o.m. het bestuur	3

Onderwerp
Bouwwerken, water en milieubelastende activiteiten
Divers o.m. archeologie
Bouwwerken, water en milieubelastende activiteiten
Bouwwerken, water en milieubelastende activiteiten
Bouwwerken, water en milieubelastende activiteiten
Bouwwerken, water en milieubelastende activiteiten
Divers o.m. transformatie activiteiten
Bouwwerken, water en milieubelastende activiteiten
Bouwwerken, water en milieubelastende activiteiten
Bouwwerken, water en milieubelastende activiteiten
Bouwwerken, water en milieubelastende activiteiten
Bouwwerken, water en milieubelastende activiteiten
Divers o.m. milieubelastende activiteiten
Bouwwerken, water en milieubelastende activiteiten

herplant en parkeren
Graven en saneren
Parkeren
Divers o.m. geluid en bouwwerken
bodem

Parkeren en bouwwerken

bouwactiviteiten en dorpsgezicht

Onderwerp
Divers o.m. Houtopstanden
Divers o.m. Houtopstanden
Divers o.m. Houtopstanden
Divers o.m. Houtopstanden
Grond
Divers o.m. grondwater
Divers o.m. Houtopstanden
Divers o.m. Houtopstanden
Divers o.m. Stiltegebieden
Divers o.m. Houtopstanden
Divers o.m. Houtopstanden

Divers o.m. Houtopstanden

Activiteiten in het beperkingengebied en onderhoud
Divers o.m. lozingsactiviteiten
Divers o.m. lozingsactiviteiten
Divers o.m. wateractiviteit
Divers o.m. waterberging
Divers o.m. lozingsactiviteiten
Divers o.m. wateronttrekkingsactiviteit
Divers o.m. oevers
Divers o.m. beperkingengebied van een weg
Watersysteem en grondwater
Divers o.m. grondwatersanering
Divers o.m. oppervlaktelichamen
Divers o.m. wateronttrekkingsactiviteit
Divers o.m. lozingsactiviteiten
Divers o.m. lozingsactiviteiten
Divers o.m. lozingsactiviteiten
Divers o.m. bruggen en graven
Divers o.m. wateronttrekkingsactiviteit
Divers o.m. wateronttrekkingsactiviteit
Divers o.m. wateronttrekkingsactiviteit
Divers o.m. wateronttrekkingsactiviteit

Indicatornummer	Indicator
19	Aantal keer dat een overheid omgevingswaarden vastlegt in decentrale regelgeving.

Gemeenten	Onderwerp	
Gemeente 's-Hertogenbosch (provincie Noord-Brabant)	29-1-2026	nvt
Gemeente Haarlem (provincie Noord-Holland)	1-1-2026	nvt
Gemeente Den Haag (provincie Zuid-Holland)	9-1-2026	nvt
Gemeente Haarlemmermeer (provincie Noord-Holland)	3-7-2025	nvt
Gemeente Assen (provincie Drenthe)	30-10-2025	nvt
Gemeente Rhenen (provincie Utrecht)	1-5-2026	nvt
Gemeente Meppel (provincie Drenthe)	11-6-2025	nvt
Gemeente Noordoostpolder (provincie Flevoland)	29-1-2026	nvt
Gemeente Barneveld (provincie Gelderland)	10-7-2024	nvt
Gemeente Heerlen (provincie Limburg)	9-7-2025	nvt
Gemeente Meerssen (provincie Limburg)	8-7-2025	nvt
Gemeente Goirle (provincie Noord-Brabant)	17-4-2024	nvt
Gemeente Rijssen-Holten (provincie Overijssel)	26-6-2025	nvt
Gemeente Tubbergen (provincie Overijssel)	3-7-2024	nvt
Gemeente Alphen aan den Rijn (provincie Zuid-Holland)	13-11-2025	nvt
Gemeente Borger-Odoorn (provincie Drenthe)	24-12-2025	nvt
Gemeente Dinkelland (provincie Overijssel)	3-12-2025	nvt
Gemeente Boekel (provincie Noord-Brabant)	9-10-2025	nvt
Gemeente Diemen (provincie Noord-Holland)	26-6-2025	nvt
Gemeente Dijk en Waard (provincie Noord-Holland)	2-10-2025	nvt
Gemeente Ede (provincie Gelderland)	24-11-2025	nvt
Gemeente Giessenlanden (provincie Zuid-Holland)	2-10-2025	nvt
Gemeente Noord-Beveland (provincie Zeeland)	17-12-2025	nvt
Gemeente Noordwijk (provincie Zuid-Holland)	16-7-2025	nvt
Gemeente Oude IJsselstreek (provincie Gelderland)	24-12-2025	nvt
Gemeente Stadskanaal (provincie Groningen)	26-11-2025	nvt
Gemeente Staphorst (provincie Overijssel)	19-9-2025	nvt
Gemeente Urk (provincie Flevoland)	19-12-2025	nvt
Gemeente Waterland (provincie Noord-Holland)	1-8-2025	nvt

Besluit kwaliteit leefomgeving

Onderwerp	Paragraaf Bkl
Veiligheid primaire waterkeringen	paragraaf 2.1.1
Veiligheid andere dan primaire waterkeringen in beheer bij het Rijk	paragraaf 2.1.2
Kwaliteit van de buitenlucht	paragraaf 2.2.1
Waterkwaliteit	paragraaf 2.2.2
Kwaliteit van de zwemlocatie	paragraaf 2.2.3

Provincies	Datum inwerkingtreding	Onderwerp	Verplicht / vrijwillig
provincie Noord-Brabant	12/31/2025	Waterveiligheid regionale waterkering	Verplicht
		Wateroverlast stedelijk gebied	Verplicht
		Wateroverlast buiten stedelijk gebied	Verplicht
		Geluid provinciale weg	Vrijwillig
provincie Gelderland	11/14/2025	Veiligheid regionale waterkeringen	Verplicht
		Wateroverlast regionale wateren waterschap Rijn en IJssel	Verplicht
		Wateroverlast regionale wateren waterschap Vallei en Veluwe	Verplicht
		Wateroverlast regionale wateren waterschap Rivierenland	Verplicht
		Wateroverlast regionale wateren waterschap Vechtstromen	Verplicht
provincie Utrecht	10/13/2025	Regionele waterkering	Verplicht
		Slaperdijk	Verplicht
		Wateroverlast binnen de bebouwde kom Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	Verplicht
		Wateroverlast binnen de bebouwde kom Waterschap Amstel, Gooi en Vecht	Verplicht
		Wateroverlast binnen de bebouwde kom Waterschap Vallei en Veluwe	Verplicht
		Wateroverlast binnen de bebouwde kom Waterschap Rivierenland	Verplicht
		Wateroverlast buiten de bebouwde kom Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	Verplicht
		Wateroverlast buiten de bebouwde kom Waterschap Amstel, Gooi en Vecht	Verplicht
		Wateroverlast buiten de bebouwde kom Waterschap Vallei en Veluwe	Verplicht
		Wateroverlast buiten de bebouwde kom Waterschap Rivierenland	Verplicht
provincie Fryslân	9/19/2025	Regionele waterkering	Verplicht
		Kans op overstroming vanuit regionale wateren	Verplicht
provincie Groningen	7-4-2025	Veiligheid regionale waterkeringen	Verplicht
		Bergings- en afvoercapaciteit waarop regionale wateren moeten zijn ingericht	Verplicht
		Gecumuleerd geluid	Vrijwillig
provincie Zuid-Holland	7-1-2025	Veiligheid regionale waterkeringen	Verplicht
		Veiligheid per regionale waterkering	Verplicht
		Gemiddelde kans op overstroming	Verplicht
		Kans op overstroming binnen de bebouwde kom	Verplicht
		Kans op overstroming buiten de bebouwde kom	Verplicht
provincie Drenthe	7-1-2025	Veiligheid regionale waterkeringen	Verplicht
		Wateroverlast	Verplicht
provincie Noord-Holland	7-1-2025	Veiligheid regionale waterkeringen	Verplicht
		Wateroverlast	Verplicht
		Geluidproductie	Vrijwillig
provincie Zeeland	6/18/2025	Veiligheid regionale waterkeringen	Verplicht
		Bergings- en afvoercapaciteit van regionale wateren	Verplicht
provincie Overijssel	5-1-2025	Veiligheid regionale waterkeringen	Verplicht
		Wateroverlast	Verplicht
provincie Limburg	2-3-2025	gemiddelde overstromingskans van aangewezen gebieden	Verplicht
provincie Flevoland	1-1-2025	Veiligheid regionale waterkeringen	Verplicht
		Wateroverlast	Verplicht
		Wateroverlast binnen bebouwde kom	Verplicht
		Wateroverlast buiten bebouwde kom	

Indicatornummer
20

Indicator

Aantal (%) monitors ingericht door overheden bij het vaststellen van een omgevingswaarde.

Besluit kwaliteit leefomgeving

Onderwerp

Veiligheid primaire waterkeringen

Veiligheid andere dan primaire waterkeringen in beheer bij het Rijk

Kwaliteit van de buitenlucht

Waterkwaliteit

Kwaliteit van de zwemlocatie

Provincies

Bevoegd gezag

provincie Noord-Brabant

provincie Gelderland

provincie Utrecht

provincie Fryslân

provincie Groningen

provincie Zuid-Holland

provincie Drenthe

provincie Noord-Holland

provincie Zeeland

provincie Overijssel

provincie Limburg
provincie Flevoland

	Monitoring ja/nee
	Ja
	Ja
	Ja
	Ja
	Ja

Datum inwerkingtreding	Monitoring ja/nee
12/31/2025	Nee
	Nee
	Nee
	Nee
11/14/2025	Ja
	Ja
	Ja
	Ja
	Nee
10/13/2025	Ja
	Ja
	Ja
	Ja
	Ja
	Ja
	Ja
	Ja
	Ja
9/19/2025	Ja
	Ja
7-4-2025	Nee
	Nee
	Ja
7-1-2025	Ja
	Ja
	Ja
	Ja
	Ja
7-1-2025	Ja
	Ja
7-1-2025	Nee
	Nee
	Nee
6/18/2025	Ja
	Ja

5-1-2025	Ja
	Ja
2-3-2025	Ja
1-1-2025	Nee
	Nee
	Nee
	Nee

Onderwerp
Waterveiligheid regionale waterkering
Wateroverlast stedelijk gebied
Wateroverlast buiten stedelijk gebied
Geluid provinciale weg
Veiligheid regionale waterkeringen
Wateroverlast regionale wateren waterschap Rijn en IJssel
Wateroverlast regionale wateren waterschap Vallei en Veluwe
Wateroverlast regionale wateren waterschap Rivierenland
Wateroverlast regionale wateren waterschap Vechtstromen
Regionele waterkering
Slaperdijk
Wateroverlast binnen de bebouwde kom Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden
Wateroverlast binnen de bebouwde kom Waterschap Amstel, Gooi en Vecht
Wateroverlast binnen de bebouwde kom Waterschap Vallei en Veluwe
Wateroverlast binnen de bebouwde kom Waterschap Rivierenland
Wateroverlast buiten de bebouwde kom Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden
Wateroverlast buiten de bebouwde kom Waterschap Amstel, Gooi en Vecht
Wateroverlast buiten de bebouwde kom Waterschap Vallei en Veluwe
Wateroverlast buiten de bebouwde kom Waterschap Rivierenland
Regionele waterkering
Kans op overstroming vanuit regionale wateren
Veiligheid regionale waterkeringen
Bergings- en afvoercapaciteit waarop regionale wateren moeten zijn ingericht
Gecumuleerd geluid
Veiligheid regionale waterkeringen
Veiligheid per regionale waterkering
Gemiddelde kans op overstroming
Kans op overstroming binnen de bebouwde kom
Kans op overstroming buiten de bebouwde kom
Veiligheid regionale waterkeringen
Wateroverlast
Veiligheid regionale waterkeringen
Wateroverlast
Geluidproductie
Veiligheid regionale waterkeringen
Bergings- en afvoercapaciteit van regionale wateren

Veiligheid regionale waterkeringen
Wateroverlast
gemiddelde overstromingskans van aangewezen gebieden
Veiligheid regionale waterkeringen
Wateroverlast
Wateroverlast binnen bebouwde kom
Wateroverlast buiten bebouwde kom

Indicatornummer	Indicator
21	Aantal keer dat Rijk of provincie instructieregels stelt.

Provincie

Bevoegd gezag	Datum inwerkingtreding	Gericht aan	Onderwerp	Aantal artikelen
provincie Noord-Brabant	12/31/2025	Gemeente	Omgevingsplan algemeen	2
		Gemeente	Basis op orde	6
		Gemeente	Klimaat	1
		Gemeente	Duurzame energie	2
		Gemeente	Ontwikkeling van stedelijke functies en mobiliteit	1
		Gemeente	Vitaal platteland	4
		Waterschappen	Taken en bevoegdheden	9
		Gedeputeerde staten	Taken en bevoegdheden	3
provincie Gelderland	11/14/2025	Gemeente	Omgevingsplan algemeen	3
		Gemeente	Omgevingsplan natuur	23
		Gemeente	Omgevingsplan landschap	12
		Gemeente	Omgevingsplan erfgoed	7
		Gemeente	Omgevingsplan milieu	4
		Gemeente	Omgevingsplan provinciale wegen	1
		Gemeente	Omgevingsplan ruimtelijke inrichting, ontwikkeling van gebieden en regionale samenwerking	25
		Waterschap	Taken en bevoegdheden	17
		Gedeputeerde staten	Taken en bevoegdheden	4
		Gedeputeerde staten	Monitoring en verslaglegging	3
provincie Utrecht	10/13/2025	Waterschap	Watersysteem	2
		Waterschap	Water	10
		Waterschap	Ondergrond en bodem	8
		Gemeente	Bereikbaarheid en mobiliteit	11
		Gemeente	Energie	6
		Gemeente	Natuur	8
		Gemeente	Cultuurhistorie en landschap	7
		Gemeente	Landbouw	7
		Gemeente	Wonen, werken, recreëren	25
provincie Fryslân	9/19/2025	Waterschap	Waterkwantiteit	1
provincie Groningen	7-4-2025	Waterschap	Omgevingswaarden	2
		Gemeente	Omgevingskwaliteit	3
		Gemeente	Verstedelijking van het buitengebied	13
		Gemeente	Wonen, werken recreëren	12
		Gemeente	Agrarische bedrijven	20
		Gemeente	Landschap	34
		Gemeente	Natuur	10
		Gemeente	Grondwaterverontreiniging	2
		Gemeente	Infrastructuur	11
		Gemeente	Energie	15
		Gemeente	Waterkeringszone	4
		Gemeente	Bergingsgebieden, noodbergingsgebieden en zoekgebieden noodberging	3
		Gemeente	Activiteiten in grondwaterbeschermingsgebieden	1
		Gemeente	Omgevingsveiligheid	2
		Waterschappen	Bevoegdheden	6
		Waterschappen	Taken	6
		Waterschappen	Landelijk grondwaterregister	2
provincie Zuid-Holland	7-1-2025	Gedeputeerde Staten	Bebording stiltegebieden	1
		Drinkwaterbedrijf	Bebording grondwaterbeschermingsgebieden	1
		Waterschappen	Beheer van watersystemen	5
		Vaarwegbeheerder	Vaarwegbeheer	1
		Gemeente, waterschap	Wegbeheer door gemeente of waterschap	1
		Gemeente	Waterbeheerprogramma	4
		Gemeente	Algemeen	3
		Gemeente	Externe veiligheid	7
		Gemeente	Waterkeringen	2
		Gemeente	Grondwaterkwaliteit	21
		Gemeente	Lib-5 contour Schiphol	4
		Gemeente	Ruimtelijke kwaliteit	17
		Gemeente	Stedelijke ontwikkelingen	13
		Gemeente	Wonen	3
		Gemeente	Detailhandel	2
		Gemeente	Kantoren	2
		Gemeente	Bedrijven	6
		Gemeente	Glastuinbouwgebied	2
		Gemeente	Boom- en sierteeltgebied	2
		Gemeente	Bollenteeltgebied	2
		Gemeente	Agrarisch	1
		Gemeente	Naturnetwerk Nederland	4
		Gemeente	Werelderfgoed	8
		Gemeente	Archeologie	2
		Gemeente	Traditonele windmolens	2
		Gemeente	Landgoederen en kastelen	2
		Gemeente	Energie	3
		Gemeente	Provinciale vaarwegen	1
		Gemeente	Rereatietoevaartnet	2
		Gemeente	Hoofdfietsnetwerk en lange afstands wandelpaden	2
		Gemeente	Beschermingszones drinkwatervoorziening	2
		Gemeente	Ontheffing en afwijken	5
		Waterschappen	Waterkeringen	1
		Waterschappen	Grondwaterkwaliteit	3
		Waterschappen	Wateronttrekkingsactiviteit	2
		Bevoegd gezag omgevingsv	Omgevingsvergunning	12
		Gedeputeerde Staten	Projectbesluiten	4
provincie Drenthe	7-1-2025	Gemeente	Monumenten	7
provincie Noord-Holland	7-1-2025	Gemeente	Activiteiten in stiltegebied	2
		Gemeente	Waterbeheerprogramma	1
		Gedeputeerde Staten	Faunabeheer	6
		Gedeputeerde Staten	Algemeen	2
		Gemeente	Stedelijke functies	6
		Gemeente	Detailhandel	3
		Gemeente	Verblijfsrecreatie	2
		Gemeente	Logiesactiviteiten op bedrijventerreinen	1
		Gemeente	Industrieterreinen va provinciaal belang	3
		Gemeente	Datacenter	3
		Gemeente	Wonen binnen de LIB 5 zone Schiphol	1
		Gemeente	Duurzame energie en energie-infrastructuur	7
		Gemeente	Land- en tuinbouw	10
		Gemeente, gedeputeerde s	Beschermd landelijk gebied	5
		Gemeente	Bijzonder provinciaal landschap	4
		Gemeente	Erfgoederen van uitzonderlijke universele waarde	2
		Gemeente	Strandzonering	2
		Gemeente	Ruimtelijke inpassing in landelijk gebied	2
		Gemeente	Cultureel erfgoed	2
		Gemeente	Klimaatadaptatie	1
		Gemeente	Provinciale wegen	1
		Gemeente	Regionale luchthavens	4
		Gemeente	Regionale waterkeringen	2
		Waterschappen, Gedepute	Projectbesluit	2
		Waterschappen	Leggers en peilbesluiten	3
		Waterschappen	Melden, meten en informeren	1
		Waterschappen, Gedepute	Taken	5
provincie Zeeland	6/18/2025	Gemeente	Bedrijven	5
		Gemeente	Detailhandel	3
		Gemeente	Wonen	8
		Gemeente	Energie	2
		Gemeente	Recreatie en activiteiten op stranden	9
		Gemeente	Agrarisch	9
		Gemeente	Waterkeringen	1
		Gemeente	Natuur	4
		Gemeente	Landschap en erfgoed	4
		Gemeente	Provinciale infrastructuur	2
		Gemeente	Duisternisgebieden	1
		Gemeente	Stiltegebieden	5
		Gemeente	Aardkundige waarden	1
		Waterschappen	Waterbeheerprogramma	2
		Waterschappen	Peilbesluit	1
		Waterschappen	Waterschapsverordening	3
		Waterschappen	Projectbesluit	1
		Gedeputeerde Staten	Stiltegebieden	1
		Gedeputeerde Staten	Grondwaterbeschermingsgebieden	1
		Gedeputeerde Staten	Projectbesluit	1
		Gedeputeerde Staten	Regionale bedrijvenprogramma's	1
		Gedeputeerde Staten	Regionale woonafspraken	3
		Faunabeheereenheid	Faunabeheerplan	6
provincie Overijssel	5-1-2025	Gemeente	Duurzame verstedelijking	4
		Gemeente	Ruimtelijke kwaliteit	6
		Gemeente	Water en bodem	1
		Gemeente	Wonen, werken en recreëren	24
		Gemeente	Agro en food	4
		Gemeente	Glastuinbouwlocatie	2
		Gemeente	Geitenhouderijen	3
		Gemeente	Veehouderijen	6
		Gemeente	Nationale landschappen	3
		Gemeente	Natuurnetwerk Nederland	8
		Gemeente	Bos en natuur	3
		Gemeente	Grondwaterbeschermingsgebieden	22
		Gemeente	Watergebiedreserveringen	5
		Gemeente	Mobiliteit	2
		Gemeente	Basisrecreatietoervaartnet	2
		Gemeente	Fiets- en wandelstructuren	2
		Gemeente	Externe veiligheid	8
		Gemeente	Zonnevelden	1
		Gemeente	Windenergie	6
		Gemeente	Radioactief afval	2
		Gemeente	Grondstoffen	3
		Gemeente	Bodembescherming	6
		Waterschappen	Waterbeheer	27
provincie Limburg	2-3-2025	Gemeente	Infrastructuur	2
		Waterschappen	Waterbeheerprogramma	2
		Waterschappen	Waterstaatswerken	1
		Gemeente	Klimaatadaptatie	1
		Waterschappen	Grondwateronttrekkingen	5
		Waterschappen	grondwaterbeschermingsgebieden	1
		Bevoegd gezag	stiltegebieden	3
		Bevoegd gezag	Landschappen	2
		Gemeente	Groenblauwe mantel	2
		Bevoegd gezag	Natuurgebieden	6
provincie Flevoland	1-1-2025	Bevoegd gezag	Stortplaatsen	1
		Bevoegd gezag	stiltegebied	1
		Gemeente	Omgevingswaarden	1
		Waterschappen	grondwateronttrekkingen	2
		Gedeputeerde staten, Wat	Grondwaterregister	2
		Gedeputeerde staten	bodemenergiesystemen	2
		Gemeente	Grondwaterverontreiniging	7
		Bevoegd gezag	Grondwatersanering	2
		Bevoegd gezag	Plaatsen borden	1
		Gemeente	omgevingskwaliteit	1
		Gedeputeerde staten	luchthavenbesluit	1
		Gedeputeerde staten	regionaal waterprogramma	1
		Bevoegd gezag	windenergie	14
		Gemeente	zonne-energie	3
		Gedeputeerde staten	NNN	2
		Gemeente	houtopstanden	1
		Gemeente	omgevingsplan	1
		Gemeente	schaliegas	1
		Gedeputeerde staten	kwaliteit	3

Het Rijk

Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl)	Gericht aan	Onderwerp	Aantal artikelen
	Waterschappen	Lozingen	1
	Gedeputeerde staten	Beschermen waterbelangen	1
	Gedeputeerde staten	Werelderfgoed en cultureel erfgoed	1
	Gedeputeerde staten	Natuurbescherming	3
	Gedeputeerde staten	Uitoefening van taken voor fysieke leefomgeving	5
	Gedeputeerde staten en waterschappen	Projectbesluit	3
	Gemeenten	Geluid windturbines en windparken	1

Indicatornummer	Indicator	
22	Aantal keer dat Rijk of provincie een instructie geeft.	
	Het Rijk	n.v.t.
	Provincie	
	Provincie Flevoland	Instructiebesluit Behoud test- en oefenruimte (on)bemande luchtvaartuigen MITC/NLR

Indicatornummer	Indicator
23	Aantal keer dat gemeenten de projectprocedure toepassen bij wijziging van het omgevingsplan.

Gemeente ’s-Hertogenbosch (provincie Noord-Brabant)	nvt
Gemeente Haarlem (provincie Noord-Holland)	nvt
Gemeente Den Haag (provincie Zuid-Holland)	nvt
Gemeente Haarlemmermeer (provincie Noord-Holland)	nvt
Gemeente Assen (provincie Drenthe)	nvt
Gemeente Rhenen (provincie Utrecht)	nvt
Gemeente Meppel (provincie Drenthe)	nvt
Gemeente Noordoostpolder (provincie Flevoland)	nvt
Gemeente Barneveld (provincie Gelderland)	nvt
Gemeente Heerlen (provincie Limburg)	nvt
Gemeente Meerssen (provincie Limburg)	nvt
Gemeente Goirle (provincie Noord-Brabant)	nvt
Gemeente Rijssen-Holten (provincie Overijssel)	nvt
Gemeente Tubbergen (provincie Overijssel)	nvt
Gemeente Alphen aan den Rijn (provincie Zuid-Holland)	nvt
Gemeente Borger-Odoorn (provincie Drenthe)	nvt
Gemeente Dinkelland (provincie Overijssel)	nvt
Gemeente Boekel (provincie Noord-Brabant)	nvt
Gemeente Diemen (provincie Noord-Holland)	nvt
Gemeente Dijk en Waard (provincie Noord-Holland)	nvt
Gemeente Ede (provincie Gelderland)	nvt
Gemeente Giessenlanden (provincie Zuid-Holland)	nvt
Gemeente Noord-Beveland (provincie Zeeland)	nvt
Gemeente Noordwijk (provincie Zuid-Holland)	nvt
Gemeente Oude IJsselstreek (provincie Gelderland)	nvt
Gemeente Stadskanaal (provincie Groningen)	nvt
Gemeente Staphorst (provincie Overijssel)	nvt
Gemeente Urk (provincie Flevoland)	nvt
Gemeente Waterland (provincie Noord-Holland)	nvt

Indicatornummer	Indicator
24	Aantal keer dat gemeenten en provincies een meldingsplicht opnemen in hun regelgeving. **Provincies** provincie Noord-Brabant provincie Gelderland provincie Utrecht provincie Fryslân provincie Groningen provincie Zuid-Holland provincie Drenthe provincie Noord-Holland provincie Zeeland

provincie Overijssel

provincie Limburg

provincie Flevoland

Gemeentes

Gemeente ’s-Hertogenbosch (provincie Noord-Brabant)
Gemeente Haarlem (provincie Noord-Holland)
Gemeente Den Haag (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Haarlemmermeer (provincie Noord-Holland)
Gemeente Assen (provincie Drenthe)
Gemeente Rhenen (provincie Utrecht)
Gemeente Meppel (provincie Drenthe)
Gemeente Noordoostpolder (provincie Flevoland)
Gemeente Barneveld (provincie Gelderland)
Gemeente Heerlen (provincie Limburg)
Gemeente Meerssen (provincie Limburg)
Gemeente Goirle (provincie Noord-Brabant)
Gemeente Rijssen-Holten (provincie Overijssel)
Gemeente Tubbergen (provincie Overijssel)

Gemeente Alphen aan den Rijn (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Borger-Odoorn (provincie Drenthe)
Gemeente Dinkelland (provincie Overijssel)
Gemeente Boekel (provincie Noord-Brabant)
Gemeente Diemen (provincie Noord-Holland)
Gemeente Dijk en Waard (provincie Noord-Holland)
Gemeente Ede (provincie Gelderland)
Gemeente Giessenlanden (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Noord-Beveland (provincie Zeeland)
Gemeente Noordwijk (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Oude IJsselstreek (provincie Gelderland)
Gemeente Stadskanaal (provincie Groningen)
Gemeente Staphorst (provincie Overijssel)
Gemeente Urk (provincie Flevoland)
Gemeente Waterland (provincie Noord-Holland)

Datum inwerkingtreding	Meldplicht ja/nee	Aantal keer
12/31/2025	Ja	3
		10
		2
		1
		2
		3
		1
		1
11/14/2025	Ja	1
		5
		1
		1
		1
		1
		1
10/13/2025	Ja	2
		3
		2
		1
		5
		1
		2
9/19/2025	Ja	1
		1
		1
		2
		1
7-4-2025	Ja	1
7-1-2025	Ja	2
		1
		1
		1
		1
		1
7-1-2025	Ja	4
		3
		1
		1
7-1-2025	Ja	1
		1
		1
6/18/2025	Ja	1
		1
		1
		1

5-1-2025	Ja		4
			4
			4
			2
			1
2-3-2025	Ja		1
			1
			2
			1
1-1-2025	Ja		1
			2
			1
			2
			1
29-1-2026	Nee	nvt	
1-1-2026	Nee	nvt	
9-1-2026	Nee	nvt	
3-7-2025	Ja		2
30-10-2025	Nee	nvt	
1-5-2026	Nee	nvt	
11-6-2025	Ja		1
29-1-2026	Nee	nvt	
10-7-2024	Nee	nvt	
9-7-2025	Nee	nvt	
8-7-2025	Nee	nvt	
17-4-2024	Nee	nvt	
26-6-2025	Ja		5
3-7-2024	Nee	nvt	
13-11-2025	Nee	nvt	
24-12-2025	Nee	nvt	
3-12-2025	Nee	nvt	
9-10-2025	Ja		1
26-6-2025	Ja		2
2-10-2025	Nee	nvt	
24-11-2025	Nee	nvt	
2-10-2025	Ja		2
17-12-2025	Nee	nvt	
16-7-2025	Nee	nvt	
24-12-2025	Nee	nvt	
26-11-2025	Nee	nvt	
19-9-2025	Nee	nvt	
19-12-2025	Ja		1
1-8-2025	Ja		2

Onderwerp
Waterwingebied
Grondwaterbeschermingsgebied
Boringsvrije zone
Grondwater
Ontgrondingsactiviteiten
Stiltegebied
Ammoniakemissie veehouderij
Stikstofreductie
Houtopstanden
Grondwaterbedreigende activiteiten
Ontgrondingsactiviteiten
Kabels en leidingen
Gedenkteken
Tijdelijke verkeersmaatregelen en omleidingsborden
Badwaterbassin
Waterwingebied
Grondwaterbeschermingsgebied
Boringsvrije zone
Grondverzet
Beperkingengebiedactiviteit
Houtopstanden
Faunabeheer
Kwaliteit zwemlocatie
Ontgrondingsactiviteiten
Graven
Grondwater
Houtopstanden
Beperkingengebiedactiviteit
Grondwaterbeschermingsgebied
Grondwaterbeschermingszone
Grondwatersanering
Gesloten stortplaatsen
Beperkingengebiedactiviteit
Bouwwerken
Grondwaterbeschermingsgebied
Verbodszone boringen
Ontgrondingsactiviteiten
Zwembaden en zwemlocaties
Gedenkteken
Schadebestrijding
Grondwaterbeschermingsgebied
Vrijheid van meningsuiting
Grondwaterbeschermingsgebied
Graven/ontgronden
Grondwatersanering

Grondwaterbescherming
Boringsvrije zone
Beperkingengebied provinciale wegen
Beperkingengebied provinciale vaarwegen
Ontgrondingsactiviteiten
Zwemmen en baden
Bodemenergiesysteem
Grondwaterbeschermingsgebied
Boringsvrije zone
Grondwaterbeschermingsgebied
Sondering
Boorput
Waterwingebied
Boringsvrije zone

Staalslakken en grondstabilisatie

Grondstabilisatie

Divers o.m. sportverlichting en omgevingsplanactiviteit

Gebruiksactiviteit wonen
Staalslakken en grondstabilisatie

Bouwen

Warmteinstallatie
Staalslakken en grondstabilisatie

Indicatornummer	Indicator
25	Aantal keer dat gemeenten en provincies een informatieplicht opnemen in hun regelgeving.

Provincies

provincie Noord-Brabant

provincie Gelderland

provincie Utrecht

provincie Fryslân

provincie Groningen

provincie Zuid-Holland

provincie Drenthe

provincie Noord-Holland

provincie Zeeland

provincie Overijssel

provincie Limburg

provincie Flevoland

Gemeentes

Gemeente ’s-Hertogenbosch (provincie Noord-Brabant)
Gemeente Haarlem (provincie Noord-Holland)
Gemeente Den Haag (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Haarlemmermeer (provincie Noord-Holland)
Gemeente Assen (provincie Drenthe)

Gemeente Rhenen (provincie Utrecht)
Gemeente Meppel (provincie Drenthe)
Gemeente Noordoostpolder (provincie Flevoland)
Gemeente Barneveld (provincie Gelderland)
Gemeente Heerlen (provincie Limburg)
Gemeente Meerssen (provincie Limburg)
Gemeente Goirle (provincie Noord-Brabant)
Gemeente Rijssen-Holten (provincie Overijssel)
Gemeente Tubbergen (provincie Overijssel)

Gemeente Alphen aan den Rijn (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Borger-Odoorn (provincie Drenthe)
Gemeente Dinkelland (provincie Overijssel)
Gemeente Boekel (provincie Noord-Brabant)
Gemeente Diemen (provincie Noord-Holland)
Gemeente Dijk en Waard (provincie Noord-Holland)
Gemeente Ede (provincie Gelderland)
Gemeente Giessenlanden (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Noord-Beveland (provincie Zeeland)
Gemeente Noordwijk (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Oude IJsselstreek (provincie Gelderland)
Gemeente Stadskanaal (provincie Groningen)
Gemeente Staphorst (provincie Overijssel)
Gemeente Urk (provincie Flevoland)
Gemeente Waterland (provincie Noord-Holland)

Datum inwerkingtreding	Informatieplicht ja/nee	Aantal keer
12/31/2025	Ja	1
		2
		1
		1
		1
		1
		1
11/14/2025	Ja	1
		1
10/13/2025	Ja	1
		1
		1
9/19/2025	Ja	1
		2
		3
		1
7-4-2025	Nee	N.v.t.
7-1-2025	Ja	2
		1
		1
		1
		2
7-1-2025	Ja	1
		1
		1
7-1-2025	Ja	1
		1
		1
		1
6/18/2025	Ja	1
		1
		1
5-1-2025	Ja	1
		3
2-3-2025	Ja	1
1-1-2025	Ja	1
		1
29-1-2026	Ja	14
1-1-2026	Ja	15
9-1-2026	Ja	14
3-7-2025	Ja	17
30-10-2025	Ja	13

1-5-2026	Ja		14
11-6-2025	Ja		17
29-1-2026	Ja		14
10-7-2024	Ja		15
9-7-2025	Ja		14
8-7-2025	Ja		14
17-4-2024	Ja		14
26-6-2025	Ja		32
3-7-2024	Ja		14
13-11-2025	Nee	nvt	
24-12-2025	Nee	nvt	
3-12-2025	Nee	nvt	
9-10-2025	Nee	nvt	
26-6-2025	Nee	nvt	
2-10-2025	Nee	nvt	
24-11-2025	Nee	nvt	
2-10-2025	Ja		2
17-12-2025	Nee	nvt	
16-7-2025	Nee	nvt	
24-12-2025	Nee	nvt	
26-11-2025	Nee	nvt	
19-9-2025	Nee	nvt	
19-12-2025	Nee	nvt	
1-8-2025	Nee	nvt	

Onderwerp
Wateronttrekkingsactiviteit
Beëindigen activiteit
Omgevingswaarde regionale waterkeringen
Omgevingswaarde wateroverlast
Actuele tekortkomingen van waterkeringen
Grondwatersanering
Ongewoon voorval
Bodem
Ongewoon voorval
Waterwingebied
Grondwaterverontreiniging
Wildbeheereenheden
Kwaliteit zwemlocatie
Graven bodem
Grondwatersanering
Ongewoon voorval
N.v.t.
Ongewoon voorval
Gesloten stortplaats
Verkeersmaatregelen
Onverwachte situaties
Grondwaterkwaliteit
Faunabeheer
Wildbeheer
Waterbeheerprogramma
Ongewoon voorval
Bodemenergiesysteem
Toevalsvondst
Sanering historische gevallen
Ongewoon voorval
Grondwatersanering
Zorgplicht zwemlocatie
Ongewoon voorval
Provinciale wegen en vaarwegen
Grondwateronttrekkingen en infiltraties
Stiltegebieden
Grondwater

Divers o.m. visvijvers en parkeren
Divers o.m. visvijvers en parkeren
Divers o.m. visvijvers en parkeren
Divers o.m. visvijvers en parkeren
Divers o.m. visvijvers en parkeren

Divers o.m. visvijvers en parkeren
Divers o.m. visvijvers en parkeren
Divers o.m. visvijvers en parkeren
Divers o.m. visvijvers en parkeren
Divers o.m. visvijvers en parkeren
Divers o.m. visvijvers en parkeren
Divers o.m. visvijvers en parkeren
Divers o.m. visvijvers en parkeren
Divers o.m. visvijvers en parkeren

Bouwen

Indicatornummer
30

Indicator

Aantal keer dat regels uit de bruidsschat 1-op-1 zijn opgenomen in decentrale regelgeving.

Omgevingsplannen (303 regels)

Gemeente 's-Hertogenbosch (provincie Noord-Brabant)
Gemeente Haarlem (provincie Noord-Holland)
Gemeente Den Haag (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Haarlemmermeer (provincie Noord-Holland)
Gemeente Assen (provincie Drenthe)
Gemeente Rhenen (provincie Utrecht)
Gemeente Meppel (provincie Drenthe)
Gemeente Noordoostpolder (provincie Flevoland)
Gemeente Barneveld (provincie Gelderland)
Gemeente Heerlen (provincie Limburg)
Gemeente Meerssen (provincie Limburg)
Gemeente Goirle (provincie Noord-Brabant)
Gemeente Rijssen-Holten (provincie Overijssel)
Gemeente Tubbergen (provincie Overijssel)

Gemeente Alphen aan den Rijn (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Borger-Odoorn (provincie Drenthe)
Gemeente Dinkelland (provincie Overijssel)
Gemeente Boekel (provincie Noord-Brabant)
Gemeente Diemen (provincie Noord-Holland)
Gemeente Dijk en Waard (provincie Noord-Holland)
Gemeente Ede (provincie Gelderland)
Gemeente Giessenlanden (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Noord-Beveland (provincie Zeeland)
Gemeente Noordwijk (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Oude IJsselstreek (provincie Gelderland)
Gemeente Stadskanaal (provincie Groningen)
Gemeente Staphorst (provincie Overijssel)
Gemeente Urk (provincie Flevoland)
Gemeente Waterland (provincie Noord-Holland)

Waterschapsverordeningen (75 regels)

Bevoegd gezag

waterschap Noorderzijlvest
waterschap Limburg
Wetterskip Fryslân
Hoogheemraadschap van Delfland
Hoogheemraadschap van Rijnland
waterschap Brabantse Delta
waterschap Zuiderzeeland
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden
Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard
waterschap Vechtstromen
waterschap Hunze en Aa's
waterschap Vallei en Veluwe

waterschap Rivierenland
waterschap De Dommel
waterschap Scheldestromen
waterschap Rijn en IJssel
waterschap Hollandse Delta
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
waterschap Aa en Maas
waterschap Drents Overijsselse Delta
waterschap Amstel, Gooi en Vecht

Datum inwerkingtreding
29-1-2026
1-1-2026
9-1-2026
3-7-2025
30-10-2025
1-5-2026
11-6-2025
29-1-2026
10-7-2024
9-7-2025
8-7-2025
17-4-2024
26-6-2025
3-7-2024
13-11-2025
24-12-2025
3-12-2025
9-10-2025
26-6-2025
2-10-2025
24-11-2025
2-10-2025
17-12-2025
16-7-2025
24-12-2025
26-11-2025
19-9-2025
19-12-2025
1-8-2025
31-1-2026
29-4-2026
11-12-2025
11-5-2026
1-1-2026
18-11-2025
5-11-2025
4-11-2025
28-10-2025
14-10-2025
13-10-2025
1-10-2025

7-1-2026
10-9-2025
8-8-2025
4-6-2025
19-4-2025
1-1-2026
25-10-2024
17-9-2024
15-1-2026

Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	Niet opgenomen in TAM-IMRO omgevingsplan, STOP-TPOD bruidsschat regels gelden wel	Geen	74						
Geen	Niet opgenomen in TAM-IMRO omgevingsplan, STOP-TPOD bruidsschat regels gelden wel	5							
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	Niet opgenomen in TAM-IMRO omgevingsplan, STOP-TPOD bruidsschat regels gelden wel	68							
Geen	Niet opgenomen in TAM-IMRO omgevingsplan, STOP-TPOD bruidsschat regels gelden wel	73							
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	Niet opgenomen in TAM-IMRO omgevingsplan, STOP-TPOD bruidsschat regels gelden wel	75							
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	Niet opgenomen in TAM-IMRO omgevingsplan, STOP-TPOD bruidsschat regels gelden wel	68							
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	Niet opgenomen in TAM-IMRO omgevingsplan, STOP-TPOD bruidsschat regels gelden wel	75							
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	Niet opgenomen in TAM-IMRO omgevingsplan, STOP-TPOD bruidsschat regels gelden wel	37							
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	Niet opgenomen in TAM-IMRO omgevingsplan, STOP-TPOD bruidsschat regels gelden wel	60							
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	Niet opgenomen in TAM-IMRO omgevingsplan, STOP-TPOD bruidsschat regels gelden wel	75							
Geen	Niet opgenomen in TAM-IMRO omgevingsplan, STOP-TPOD bruidsschat regels gelden wel	75							
Geheel hoofdstuk 22 (303 regels)	Niet opgenomen in TAM-IMRO omgevingsplan, STOP-TPOD bruidsschat regels gelden wel								

75
74
73
75
75
72
72
56
73

Indicatornummer
31

Indicator

Aantal keer dat regels uit de bruidsschat gewijzigd zijn opgenomen in decentrale regelgeving.

Omgevingsplannen (303 regels)

Gemeente ’s-Hertogenbosch (provincie Noord-Brabant)
Gemeente Haarlem (provincie Noord-Holland)
Gemeente Den Haag (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Haarlemmermeer (provincie Noord-Holland)
Gemeente Assen (provincie Drenthe)
Gemeente Rhenen (provincie Utrecht)
Gemeente Meppel (provincie Drenthe)
Gemeente Noordoostpolder (provincie Flevoland)
Gemeente Barneveld (provincie Gelderland)
Gemeente Heerlen (provincie Limburg)
Gemeente Meerssen (provincie Limburg)
Gemeente Goirle (provincie Noord-Brabant)
Gemeente Rijssen-Holten (provincie Overijssel)
Gemeente Tubbergen (provincie Overijssel)

Gemeente Alphen aan den Rijn (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Borger-Odoorn (provincie Drenthe)
Gemeente Dinkelland (provincie Overijssel)
Gemeente Boekel (provincie Noord-Brabant)
Gemeente Diemen (provincie Noord-Holland)
Gemeente Dijk en Waard (provincie Noord-Holland)
Gemeente Ede (provincie Gelderland)
Gemeente Giessenlanden (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Noord-Beveland (provincie Zeeland)
Gemeente Noordwijk (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Oude IJsselstreek (provincie Gelderland)
Gemeente Stadskanaal (provincie Groningen)
Gemeente Staphorst (provincie Overijssel)
Gemeente Urk (provincie Flevoland)
Gemeente Waterland (provincie Noord-Holland)

Waterschapsverordeningen (75 regels)

Bevoegd gezag

waterschap Noorderzijlvest
waterschap Limburg
Wetterskip Fryslân
Hoogheemraadschap van Delfland
Hoogheemraadschap van Rijnland
waterschap Brabantse Delta
waterschap Zuiderzeeland
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden
Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard
waterschap Vechtstromen
waterschap Hunze en Aa's
waterschap Vallei en Veluwe

waterschap Rivierenland
waterschap De Dommel
waterschap Scheldestromen
waterschap Rijn en IJssel
waterschap Hollandse Delta
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
waterschap Aa en Maas
waterschap Drents Overijsselse Delta
waterschap Amstel, Gooi en Vecht

Datum inwerkingtreding		
29-1-2026	Geen	
1-1-2026	Geen	
9-1-2026	Geen	
3-7-2025	Geen	
30-10-2025	Geen	
1-5-2026	Geen	
11-6-2025	Geen	
29-1-2026	Geen	
10-7-2024	Geen	
9-7-2025	Geen	
8-7-2025	Geen	
17-4-2024	Geen	
26-6-2025		273
3-7-2024	Geen	
13-11-2025	Geen	
24-12-2025	Geen	
3-12-2025	Geen	
9-10-2025	Geen	
26-6-2025	Geen	
2-10-2025	Geen	
24-11-2025	Geen	
2-10-2025	Geen	
17-12-2025	Geen	
16-7-2025	Geen	
24-12-2025	Geen	
26-11-2025	Geen	
19-9-2025	Geen	
19-12-2025	Geen	
1-8-2025	Geen	
31-1-2026	Geen	
29-4-2026		1
11-12-2025		49
11-5-2026		1
1-1-2026		1
18-11-2025	Geen	
5-11-2025		7
4-11-2025	Geen	
28-10-2025		20
14-10-2025		6
13-10-2025	Geen	
1-10-2025	Geen	

7-1-2026	Geen	
10-9-2025		1
8-8-2025		2
4-6-2025	Geen	
19-4-2025	Geen	
1-1-2026		3
25-10-2024		3
17-9-2024		10
15-1-2026		2

Indicatornummer
32

Indicator

Aantal keer dat regels uit de bruidsschat door overheden niet zijn overgenomen in decentrale regelgeving.

Omgevingsplannen (303 regels)

Gemeente ’s-Hertogenbosch (provincie Noord-Brabant)
Gemeente Haarlem (provincie Noord-Holland)
Gemeente Den Haag (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Haarlemmermeer (provincie Noord-Holland)
Gemeente Assen (provincie Drenthe)
Gemeente Rhenen (provincie Utrecht)
Gemeente Meppel (provincie Drenthe)
Gemeente Noordoostpolder (provincie Flevoland)
Gemeente Barneveld (provincie Gelderland)
Gemeente Heerlen (provincie Limburg)
Gemeente Meerssen (provincie Limburg)
Gemeente Goirle (provincie Noord-Brabant)
Gemeente Rijssen-Holten (provincie Overijssel)
Gemeente Tubbergen (provincie Overijssel)

Gemeente Alphen aan den Rijn (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Borger-Odoorn (provincie Drenthe)
Gemeente Dinkelland (provincie Overijssel)
Gemeente Boekel (provincie Noord-Brabant)
Gemeente Diemen (provincie Noord-Holland)
Gemeente Dijk en Waard (provincie Noord-Holland)
Gemeente Ede (provincie Gelderland)
Gemeente Giessenlanden (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Noord-Beveland (provincie Zeeland)
Gemeente Noordwijk (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Oude IJsselstreek (provincie Gelderland)
Gemeente Stadskanaal (provincie Groningen)
Gemeente Staphorst (provincie Overijssel)
Gemeente Urk (provincie Flevoland)
Gemeente Waterland (provincie Noord-Holland)

Waterschapsverordeningen (75 regels)

Bevoegd gezag

waterschap Noorderzijlvest
waterschap Limburg
Wetterskip Fryslân
Hoogheemraadschap van Delfland
Hoogheemraadschap van Rijnland
waterschap Brabantse Delta
waterschap Zuiderzeeland
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden
Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard
waterschap Vechtstromen
waterschap Hunze en Aa's

waterschap Vallei en Veluwe
waterschap Rivierenland
waterschap De Dommel
waterschap Scheldestromen
waterschap Rijn en IJssel
waterschap Hollandse Delta
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
waterschap Aa en Maas
waterschap Drents Overijsselse Delta
waterschap Amstel, Gooi en Vecht

Datum inwerkingtreding		
29-1-2026	Geen	
1-1-2026		291
9-1-2026	Geen	
3-7-2025		11
30-10-2025	Geen	
1-5-2026	Geen	
11-6-2025	Geen	
29-1-2026	Geen	
10-7-2024	Geen	
9-7-2025	Geen	
8-7-2025	Geen	
17-4-2024	Geen	
26-6-2025		30
3-7-2024	Geen	
13-11-2025	Geen	
24-12-2025	Geen	
3-12-2025	Geen	
9-10-2025	Geen	
26-6-2025	Geen	
2-10-2025	Geen	
24-11-2025	Geen	
2-10-2025	Geen	
17-12-2025	Geen	
16-7-2025	Geen	
24-12-2025	Geen	
26-11-2025	Geen	
19-9-2025	Geen	
19-12-2025	Geen	
1-8-2025	Geen	
31-1-2026		75
29-4-2026	Geen	
11-12-2025		21
11-5-2026		6
1-1-2026		1
18-11-2025	Geen	
5-11-2025	Geen	
4-11-2025	Geen	
28-10-2025		18
14-10-2025		9
13-10-2025	Geen	

1-10-2025	Geen	
7-1-2026	Geen	
10-9-2025	Geen	
8-8-2025	Geen	
4-6-2025	Geen	
19-4-2025	Geen	
1-1-2026		69
25-10-2024	Geen	
17-9-2024		9
15-1-2026	Geen	

Indicatornummer	Indicator
55	Aantal verplichte projectbesluiten.

Bevoegd gezag	Genoemd ja/nee	Datum inwerkingtreding	Onderwerp
Ozon-IMOW			
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	Ja, verplicht	8-10-2025	Definitief projectbesluit Dijkversterking Culemborgse Veer – Beatrixsluis
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee, vrijwillig	29-7-2025	Projectbesluit KRW Sliedrechtse Biesbosch
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee, vrijwillig	24-6-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Noordelijke Grensmaas, De Weerd-Reuver en Hansummerweerd-Oude Maasarm
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee, vrijwillig	20-5-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Doornwaard, Slijkwellsewaard en Poederoijense Waard
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee, vrijwillig	6-5-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Bokhovense waard, oever Casterens Hoeve en oever Benedenwaarden
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee, vrijwillig	6-5-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Genderensche uiterwaard en Capelsche uiterwaard
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee, vrijwillig	29-4-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Kleefse beek, Leijgraaf Arcen en Vorstermolenbeek
ministerie van Klimaat en Groene Groei	Ja, verplicht	23-5-2025	Projectbesluit Aramis
provincie Gelderland	Ja, verplicht	9-10-2025	Projectbesluit Windpark Echteld - Lienden
waterschap Aa en Maas	Ja, verplicht	30-9-2025	Definitief projectbesluit dijkverbetering Doeveren
waterschap Drents Overijsselse Delta	Ja, verplicht	30-10-2025	Projectbesluit IJsselwerken, versterking IJsseldijk tussen Zwolle en Olst
waterschap Limburg	Ja, verplicht	4-6-2025	Projectbesluit dijkversterking Buggenum
waterschap Limburg	Ja, verplicht	30-4-2025	Projectbesluit Keersluis Mook
waterschap Rivierenland	Nee, vrijwillig	26-8-2025	Projectbesluit Kadeverbetering Kade Kortland (definitief)
waterschap Vallei en Veluwe	Ja, verplicht	6-8-2025	Projectbesluit dijkversterking Grebbedijk
waterschap Zuiderzeeland	Ja, verplicht	25-7-2025	Vaststelling Projectbesluit Versterking inlaatwerk Repelweg
waterschap Zuiderzeeland	Ja, verplicht	8-5-2025	Vaststelling Projectbesluit Versterking IJsselmeerdijk
waterschap Brabantse Delta	Nee, vrijwillig	26-8-2024	DEFINITIEF PROJECTBESLUIT DIJKVERSTERKINGSTRAJECT WEIMEREN DIJKVAK B098C
TAM-Imro			
provincie Overijssel	Nee, vrijwillig	26-8-2025	TAM-projectbesluit Engbertsdijksvenen interne maatregelen
provincie Drenthe	Nee, vrijwillig	18-8-2025	TAM-projectbesluit Onlanden
provincie Overijssel	Nee, vrijwillig	18-8-2025	TAM-projectbesluit Duurzaamheidsroute A35
provincie Overijssel	Nee, vrijwillig	20-5-2025	TAM-projectbesluit Herstel Landgoederen Oldenzaal

Indicatornummer	Indicator
58	Aantal keer dat een voorkeursbeslissing wordt genomen in de projectprocedure.

Bevoegd gezag	Genoemd ja/nee	Datum inwerkingtreding	Onderwerp
Ozon-IMOW			
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	Nee	8-10-2025	Definitief projectbesluit Dijkversterking Culemborgse Veer – Beatrixsluis
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee	29-7-2025	Projectbesluit KRW Sliedrechtse Biesbosch
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee	24-6-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Noordelijke Grensmaas, De Weerd-Reuver en Hansummerweerd-Oude Maasarm
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee	20-5-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Doornwaard, Slijkwellsewaard en Poederoijense Waard
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee	6-5-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Bokhovense waard, oever Casterens Hoeve en oever Benedenwaarden
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee	6-5-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Genderensche uiterwaard en Capelsche uiterwaard
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee	29-4-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Kleefse beek, Leijgraaf Arcen en Vorstermolenbeek
ministerie van Klimaat en Groene Groei	Nee	23-5-2025	Projectbesluit Aramis
provincie Gelderland	Nee	9-10-2025	Projectbesluit Windpark Echteld - Lienden
waterschap Aa en Maas	Nee	30-9-2025	Definitief projectbesluit dijkverbetering Doeveren
waterschap Drents Overijsselse Delta	Nee	30-10-2025	Projectbesluit IJsselwerken, versterking IJsseldijk tussen Zwolle en Olst
waterschap Limburg	Nee	4-6-2025	Projectbesluit dijkversterking Buggenum
waterschap Limburg	Nee	30-4-2025	Projectbesluit Keersluis Mook
waterschap Rivierenland	Nee	26-8-2025	Projectbesluit Kadeverbetering Kade Kortland (definitief)
waterschap Vallei en Veluwe	Nee	6-8-2025	Projectbesluit dijkversterking Grebbedijk
waterschap Zuiderzeeland	Nee	25-7-2025	Vaststelling Projectbesluit Versterking inlaatwerk Repelweg
waterschap Zuiderzeeland	Ja	8-5-2025	Vaststelling Projectbesluit Versterking IJsselmeerdijk
waterschap Brabantse Delta	Nee	26-8-2024	DEFINITIEF PROJECTBESLUIT DIJKVERSTERKINGSTRAJECT WEIMEREN DIJKVAK B098C
TAM-Imro			
provincie Overijssel	Nee	26-8-2025	TAM-projectbesluit Engbertsdijksvenen interne maatregelen
provincie Drenthe	Nee	18-8-2025	TAM-projectbesluit Onlanden
provincie Overijssel	Nee	18-8-2025	TAM-projectbesluit Duurzaamheidsroute A35
provincie Overijssel	Nee	20-5-2025	TAM-projectbesluit Herstel Landgoederen Oldenzaal

Indicatornummer	Indicator
59	Aantal (%) voorkeursbeslissingen waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken.

Bevoegd gezag	Genoemd ja/nee	Datum inwerkingtreding	Onderwerp	
Ozon-IMOW				
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	Nee	8-10-2025	Definitief projectbesluit Dijkversterking Culemborgse Veer – Beatrixsluis	
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee	29-7-2025	Projectbesluit KRW Sliedrechtse Biesbosch	
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee	24-6-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Noordelijke Grensmaas, De Weerd-Reuver en Hansummerweerd-Oude Maasarm	
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee	20-5-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Doornwaard, Slijkwellsewaard en Poederoijense Waard	
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee	6-5-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Bokhovense waard, oever Casterens Hoeve en oever Benedenwaarden	
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee	6-5-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Genderensche uiterwaard en Capelsche uiterwaard	
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee	29-4-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Kleefse beek, Leijgraaf Arcen en Vorstermolenbeek	
ministerie van Klimaat en Groene Groei	Nee	23-5-2025	Projectbesluit Aramis	
provincie Gelderland	Nee	9-10-2025	Projectbesluit Windpark Echteld - Lienden	
waterschap Aa en Maas	Nee	30-9-2025	Definitief projectbesluit dijkverbetering Doeveren	
waterschap Drents Overijsselse Delta	Nee	30-10-2025	Projectbesluit IJsselwerken, versterking IJsseldijk tussen Zwolle en Olst	
waterschap Limburg	Nee	4-6-2025	Projectbesluit dijkversterking Buggenum	
waterschap Limburg	Nee	30-4-2025	Projectbesluit Keersluis Mook	
waterschap Rivierenland	Nee	26-8-2025	Projectbesluit Kadeverbetering Kade Kortland (definitief)	
waterschap Vallei en Veluwe	Nee	6-8-2025	Projectbesluit dijkversterking Grebbedijk	
waterschap Zuiderzeeland	Nee	25-7-2025	Vaststelling Projectbesluit Versterking inlaatwerk Repelweg	
waterschap Zuiderzeeland	Ja	8-5-2025	Vaststelling Projectbesluit Versterking IJsselmeerdijk	221004-ijmd-notitie-voorkeursbeslissing-met-bijlagen-def.pdf
waterschap Brabantse Delta	Nee	26-8-2024	DEFINITIEF PROJECTBESLUIT DIJKVERSTERKINGSTRAJECT WEIMEREN DIJKVAK B098C	
TAM-Imro				
provincie Overijssel	Nvt	26-8-2025	TAM-projectbesluit Engbertsdijksvenen interne maatregelen	
provincie Drenthe	Nvt	18-8-2025	TAM-projectbesluit Onlanden	
provincie Overijssel	Nvt	18-8-2025	TAM-projectbesluit Duurzaamheidsroute A35	
provincie Overijssel	Nvt	20-5-2025	TAM-projectbesluit Herstel Landgoederen Oldenzaal	

Indicatornummer	Indicator
60	Aantal (%) projectbesluiten waarin staat benoemd hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties zijn betrokken.

Bevoegd gezag	Genoemd ja/nee	Datum inwerkingtre	Onderwerp
Ozon-IMOW			
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	Ja	8-10-2025	Definitief projectbesluit Dijkversterking Culemborgse Veer – Beatrixsluis
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Ja	29-7-2025	Projectbesluit KRW Sliedrechtse Biesbosch
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Ja	24-6-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Noordelijke Grensmaas, De Weerd-Reuver en Hansummerweerd-Oude Maasarm
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Ja	20-5-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Doornwaard, Slijkwellsewaard en Poederoijense Waard
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Ja	6-5-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Bokhovense waard, oever Casterens Hoeve en oever Benedenwaarden
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Ja	6-5-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Genderensche uiterwaard en Capelsche uiterwaard
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Ja	29-4-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Kleefse beek, Leijgraaf Arcen en Vorstermolenbeek
ministerie van Klimaat en Groene Groei	Ja	23-5-2025	Projectbesluit Aramis
provincie Gelderland	Ja	9-10-2025	Projectbesluit Windpark Echteld - Lienden
waterschap Aa en Maas	Ja	30-9-2025	Definitief projectbesluit dijkverbetering Doeveren
waterschap Drents Overijsselse Delta	Ja	30-10-2025	Projectbesluit IJsselwerken, versterking IJsseldijk tussen Zwolle en Olst
waterschap Limburg	Ja	4-6-2025	Projectbesluit dijkversterking Buggenum
waterschap Limburg	Ja	30-4-2025	Projectbesluit Keersluis Mook
waterschap Rivierenland	Ja	26-8-2025	Projectbesluit Kadeverbetering Kade Kortland (definitief)
waterschap Vallei en Veluwe	Ja	6-8-2025	Projectbesluit dijkversterking Grebbedijk
waterschap Zuiderzeeland	Ja	25-7-2025	Vaststelling Projectbesluit Versterking inlaatwerk Repelweg
waterschap Zuiderzeeland	Ja	8-5-2025	Vaststelling Projectbesluit Versterking IJsselmeerdijk
waterschap Brabantse Delta	Ja	26-8-2024	DEFINITIEF PROJECTBESLUIT DIJKVERSTERKINGSTRAJECT WEIMEREN DIJKVAK B098C
TAM-Imro			
provincie Overijssel	Nee	26-8-2025	TAM-projectbesluit Engbertsdijksvenen interne maatregelen
provincie Drenthe	Ja	18-8-2025	TAM-projectbesluit Onlanden
provincie Overijssel	Ja	18-8-2025	TAM-projectbesluit Duurzaamheidsroute A35
provincie Overijssel	Ja	20-5-2025	TAM-projectbesluit Herstel Landgoederen Oldenzaal

Indicatornummer	Indicator
61	Aantal keren dat een projectbesluit een omgevingsplan aanpast.

Indicatornummer	Indicator
62	Aantal keren dat een projectbesluit geldt als een omgevingsvergunning.

Bevoegd gezag	BOPA die omgevingsplan wijzigt?	Geldt als andere vergunning?	Datum inwerkingtre	Onderwerp
Ozon-IMOW				
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	Nee	Nee	8-10-2025	Definitief projectbesluit Dijkversterking Culemborgse Veer – Beatrixsluis
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee	Ja	29-7-2025	Projectbesluit KRW Sliedrechtse Biesbosch
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee	Ja	24-6-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Noordelijke Grensmaas, De Weerd-Reuver en Hansummerweerd-Oude Maasarm
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee	Ja	20-5-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Doornwaard, Slijkwellsewaard en Poederoijense Waard
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee	Ja	6-5-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Bokhovense waard, oever Casterens Hoeve en oever Benedenwaarden
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee	Ja	6-5-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Genderensche uiterwaard en Capelsche uiterwaard
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee	Ja	29-4-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Kleefse beek, Leijgraaf Arcen en Vorstermolenbeek
ministerie van Klimaat en Groene Groei	Ja	Nee	23-5-2025	Projectbesluit Aramis
provincie Gelderland	Ja	Ja	9-10-2025	Projectbesluit Windpark Echteld - Lienden
waterschap Aa en Maas	Nee	Ja	30-9-2025	Definitief projectbesluit dijkverbetering Doeveren
waterschap Drents Overijsselse Delta	Ja	Nee	30-10-2025	Projectbesluit IJsselwerken, versterking IJsseldijk tussen Zwolle en Olst
waterschap Limburg	Nee	Nee	4-6-2025	Projectbesluit dijkversterking Buggenum
waterschap Limburg	Nee	Nee	30-4-2025	Projectbesluit Keersluis Mook
waterschap Rivierenland	Ja	Nee	26-8-2025	Projectbesluit Kadeverbetering Kade Kortland (definitief)
waterschap Vallei en Veluwe	Ja	Nee	6-8-2025	Projectbesluit dijkversterking Grebbedijk
waterschap Zuiderzeeland	Nee	Nee	25-7-2025	Vaststelling Projectbesluit Versterking inlaatwerk Repelweg
waterschap Zuiderzeeland	Ja	Nee	8-5-2025	Vaststelling Projectbesluit Versterking IJsselmeerdijk
waterschap Brabantse Delta	Nee	Nee	26-8-2024	DEFINITIEF PROJECTBESLUIT DIJKVERSTERKINGSTRAJECT WEIMEREN DIJKVAK B098C
TAM-Imro				
provincie Overijssel	Nee	Nee	26-8-2025	TAM-projectbesluit Engbertsdijksvenen interne maatregelen
provincie Drenthe	Ja	Ja	18-8-2025	TAM-projectbesluit Onlanden
provincie Overijssel	Ja	Nee	18-8-2025	TAM-projectbesluit Duurzaamheidsroute A35
provincie Overijssel	Nee	Nee	20-5-2025	TAM-projectbesluit Herstel Landgoederen Oldenzaal

Indicatornummer	Indicator
63	Aantal (%) projectbesluiten waarbij een mer is ingediend.

Bevoegd gezag	Genoemd ja/nee	Datum inwerkingtreding	Onderwerp
Ozon-IMOW			
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	Ja	8-10-2025	Definitief projectbesluit Dijkversterking Culemborgse Veer – Beatrixsluis
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee	29-7-2025	Projectbesluit KRW Sliedrechtse Biesbosch
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee	24-6-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Noordelijke Grensmaas, De Weerd-Reuver en Hansummerweerd-Oude Maasarm
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee	20-5-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Doornwaard, Slijkwellsewaard en Poederoijense Waard
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee	6-5-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Bokhovense waard, oever Casterens Hoeve en oever Benedenwaarden
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee	6-5-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Genderensche uiterwaard en Capelsche uiterwaard
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee	29-4-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Kleefse beek, Leijgraaf Arcen en Vorstermolenbeek
ministerie van Klimaat en Groene Groei	Ja	23-5-2025	Projectbesluit Aramis
provincie Gelderland	Ja	9-10-2025	Projectbesluit Windpark Echteld - Lienden
waterschap Aa en Maas	Ja	30-9-2025	Definitief projectbesluit dijkverbetering Doeveren
waterschap Drents Overijsselse Delta	Ja	30-10-2025	Projectbesluit IJsselwerken, versterking IJsseldijk tussen Zwolle en Olst
waterschap Limburg	Nee	4-6-2025	Projectbesluit dijkversterking Buggenum
waterschap Limburg	Nee	30-4-2025	Projectbesluit Keersluis Mook
waterschap Rivierenland	Nee	26-8-2025	Projectbesluit Kadeverbetering Kade Kortland (definitief)
waterschap Vallei en Veluwe	Ja	6-8-2025	Projectbesluit dijkversterking Grebbedijk
waterschap Zuiderzeeland	Nee	25-7-2025	Vaststelling Projectbesluit Versterking inlaatwerk Repelweg
waterschap Zuiderzeeland	Ja	8-5-2025	Vaststelling Projectbesluit Versterking IJsselmeerdijk
waterschap Brabantse Delta	Nee	26-8-2024	DEFINITIEF PROJECTBESLUIT DIJKVERSTERKINGSTRAJECT WEIMEREN DIJKVAK B098C
TAM-Imro			
provincie Overijssel	Ja	26-8-2025	TAM-projectbesluit Engbertsdijksvenen interne maatregelen
provincie Drenthe	Ja	18-8-2025	TAM-projectbesluit Onlanden
provincie Overijssel	Nee (want mer-beoordeling)	18-8-2025	TAM-projectbesluit Duurzaamheidsroute A35
provincie Overijssel	Nee (want mer-beoordeling)	20-5-2025	TAM-projectbesluit Herstel Landgoederen Oldenzaal

Indicatornummer	Indicator
64	Aantal (%) projectbesluiten waarbij een mer-beoordeling is ingediend.

Nee (twijfel): wanneer staat dat het niet mer-(beoordelings)plichtig is maar er heeft toch een 'beoordeling' plaatsgevonden

Bevoegd gezag	**Genoemd ja/nee**	**Datum inwerkingtreding**	**Onderwerp**
Ozon-IMOW			
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden	Nee	8-10-2025	Definitief projectbesluit Dijkversterking Culemborgse Veer – Beatrixsluis
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee	29-7-2025	Projectbesluit KRW Sliedrechtse Biesbosch
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Ja	24-6-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Noordelijke Grensmaas, De Weerd-Reuver en Hansummerweerd-Oude Maasarm
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Ja	20-5-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Doornwaard, Slijkwellsewaard en Poederoijense Waard
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee (twijfel)	6-5-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Bokhovense waard, oever Casterens Hoeve en oever Benedenwaarden
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee (twijfel)	6-5-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Genderensche uiterwaard en Capelsche uiterwaard
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Nee (twijfel)	29-4-2025	Projectbesluit KRW Maas, maatregelen Kleefse beek, Leijgraaf Arcen en Vorstermolenbeek
ministerie van Klimaat en Groene Groei	Nee	23-5-2025	Projectbesluit Aramis
provincie Gelderland	Nee	9-10-2025	Projectbesluit Windpark Echteld - Lienden
waterschap Aa en Maas	Nee	30-9-2025	Definitief projectbesluit dijkverbetering Doeveren
waterschap Drents Overijsselse Delta	Nee	30-10-2025	Projectbesluit IJsselwerken, versterking IJsseldijk tussen Zwolle en Olst
waterschap Limburg	Ja	4-6-2025	Projectbesluit dijkversterking Buggenum
waterschap Limburg	Ja	30-4-2025	Projectbesluit Keersluis Mook
waterschap Rivierenland	Ja	26-8-2025	Projectbesluit Kadeverbetering Kade Kortland (definitief)
waterschap Vallei en Veluwe	Nee	6-8-2025	Projectbesluit dijkversterking Grebbedijk
waterschap Zuiderzeeland	Ja	25-7-2025	Vaststelling Projectbesluit Versterking inlaatwerk Repelweg
waterschap Zuiderzeeland	Nee	8-5-2025	Vaststelling Projectbesluit Versterking IJsselmeerdijk
waterschap Brabantse Delta	Ja	26-8-2024	DEFINITIEF PROJECTBESLUIT DIJKVERSTERKINGSTRAJECT WEIMEREN DIJKVAK B098C
TAM-Imro			
provincie Overijssel	Nvt (want mer)	26-8-2025	TAM-projectbesluit Engbertsdijksvenen interne maatregelen
provincie Drenthe	Nvt (want mer)	18-8-2025	TAM-projectbesluit Onlanden
provincie Overijssel	Ja	18-8-2025	TAM-projectbesluit Duurzaamheidsroute A35
provincie Overijssel	Ja	20-5-2025	TAM-projectbesluit Herstel Landgoederen Oldenzaal

Indicatornummer	Indicator
65	Aantal onteigeningsbeschikkingen.

Overheidslaag	**Aantal onteigeningsprocedures gestart**			**Aantal onteigeningsprocedures afgerond**		
	2024	2025	*Cumulatief*	2024	2025	*Cumulatief*
Gemeenten	2	13	*15*			*0*
Waterschappen	0	3	*3*			*0*
Provincies	0	3	*3*			*0*
Totaal	**2**	**19**	**21**	**0**	**0**	**0**

Indicatornummer	Indicator
66	Aantal ingestelde geluidproductieplafonds. VRO levert een telling van besluiten aan – mogelijk ook van plafonds.

Indicatornummer
67

Indicator

Aantal (%) keer keuze voor kostenverhaal zonder tijdvak.

Gemeenten

Gemeente ’s-Hertogenbosch (provincie Noord-Brabant)
Gemeente Haarlem (provincie Noord-Holland)

Gemeente Den Haag (provincie Zuid-Holland)

Gemeente Haarlemmermeer (provincie Noord-Holland)
Gemeente Assen (provincie Drenthe)
Gemeente Rhenen (provincie Utrecht)

Gemeente Meppel (provincie Drenthe)
Gemeente Noordoostpolder (provincie Flevoland)
Gemeente Barneveld (provincie Gelderland)

Gemeente Heerlen (provincie Limburg)
Gemeente Meerssen (provincie Limburg)
Gemeente Goirle (provincie Noord-Brabant)
Gemeente Rijssen-Holten (provincie Overijssel)

Gemeente Tubbergen (provincie Overijssel)

Gemeente Alphen aan den Rijn (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Borger-Odoorn (provincie Drenthe)
Gemeente Dinkelland (provincie Overijssel)

Gemeente Boekel (provincie Noord-Brabant)
Gemeente Diemen (provincie Noord-Holland)
Gemeente Dijk en Waard (provincie Noord-Holland)
Gemeente Ede (provincie Gelderland)
Gemeente Giessenlanden (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Noord-Beveland (provincie Zeeland)
Gemeente Noordwijk (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Oude IJsselstreek (provincie Gelderland)
Gemeente Stadskanaal (provincie Groningen)
Gemeente Staphorst (provincie Overijssel)
Gemeente Urk (provincie Flevoland)
Gemeente Waterland (provincie Noord-Holland)

nvt
nvt
Overeenkomst over kostenverhaal bij buitenplanse omgevingsplanactiviteiten ex. artikel 13.13 Omgevingswet project De Pier te Den Haag
Overeenkomst over kostenverhaal bij buitenplanse ontheffing ex. artikel 6.24 Wet Ruimtelijke Ordening project Loevesteinlaan 41
Overeenkomst over kostenverhaal bij buitenplanse ontheffing ex. artikel 6.24 Wet Ruimtelijke Ordening project Nieuw-Houtwijk te Den Haag
Overeenkomst over kostenverhaal bij buitenplanse ontheffing ex. artikel 6.24 Wet Ruimtelijke Ordening project Loevesteinlaan 41 te Den Haag
Overeenkomst over kostenverhaal bij buitenplanse omgevingsplanactiviteiten ex. artikel 13.13 Omgevingswet project Schaapherderstraat te Den Haag
Overeenkomst over kostenverhaal bij buitenplanse omgevingsplanactiviteiten ex. artikel 13.13 Omgevingswet project De Venen te Den Haag
nvt
nvt
nvt
Kostenverhaalgebied - Transformatiegebied Noordpoort in Omgevingsplan
Overeenkomst kostenverhaal Noordoostpolder
Overeenkomst kostenverhaal Postweg 16 in Barneveld
Overeenkomsten kostenverhaal Puurveen-Zuid
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
Overeenkomst kostenverhaal “TAM-Omgevingsplan Hoofdstuk 22o LTC locatie Geesteren”
Overeenkomst kostenverhaal “Dorpsstraat 62 Geesteren”
overeenkomst kostenverhaal ‘Ootmarsumseweg 182 Albergen’
nvt
nvt
Overeenkomst kostenverhaal “Thijstraat 16 Rossum”
Overeenkomst kostenverhaal “Denekamperstraat 50 Ootmarsum"
Overeenkomst kostenverhaal “Drosteweg 19 Saasveld”

Overeenkomst kostenverhaal “Almelosestraat 43 Ootmarsum”
Overeenkomst kostenverhaal “Dorpsstraat sectie L nr. 2085 & 2057”
Overeenkomst kostenverhaal “Grotestraat 4 Rossum”
Overeenkomst kostenverhaal “TAM-Omgevingsplan Hoofdstuk 22c Denekamp, Diekmanweg 11”
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt

Kostenverhaal- en nadeelcompensatieovereenkomst Net op Zee Doordewind, Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Kostenverhaal- en nadeelcompensatieovereenkomst Waterstofnetwerk Groningen, Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Kostenverhaal- en nadeelcompensatieovereenkomst Delta Rhine Corridor West, Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Kostenverhaal- en nadeelcompensatieovereenkomst Hystock Waterstofopslag, Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Kostenverhaal- en nadeelcompensatieovereenkomst hoogspanningsstation Amsterdam Zuidoost, Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Kostenverhaal- en nadeelcompensatieovereenkomst Net op Zee - Nederwiek 3, Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Kostenverhaal- en nadeelcompensatieovereenkomst 380 kV verbinding Diemen–Lelystad–Ens, Ministerie van Klimaat en Groene Groei

Indicatornummer
69

Indicator

Hoe vaak stellen provincies, gemeenten en waterschappen aanvullende en/of afwijkende maatwerkregels vast in omgevingsverordeningen, omgevingsplannen en waterschapsverordeningen? In hoeverre worden afwijkende maatwerkregels soepeler of strenger vastgesteld dan de algemene regel van Rijk of provincie?

Omgevingsplannen

Gemeente 's-Hertogenbosch (provincie Noord-Brabant)
Gemeente Haarlem (provincie Noord-Holland)
Gemeente Den Haag (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Haarlemmermeer (provincie Noord-Holland)
Gemeente Assen (provincie Drenthe)
Gemeente Rhenen (provincie Utrecht)
Gemeente Meppel (provincie Drenthe)
Gemeente Noordoostpolder (provincie Flevoland)
Gemeente Barneveld (provincie Gelderland)
Gemeente Heerlen (provincie Limburg)
Gemeente Meerssen (provincie Limburg)
Gemeente Goirle (provincie Noord-Brabant)
Gemeente Rijssen-Holten (provincie Overijssel)
Gemeente Tubbergen (provincie Overijssel)

Gemeente Alphen aan den Rijn (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Borger-Odoorn (provincie Drenthe)
Gemeente Dinkelland (provincie Overijssel)
Gemeente Boekel (provincie Noord-Brabant)
Gemeente Diemen (provincie Noord-Holland)
Gemeente Dijk en Waard (provincie Noord-Holland)
Gemeente Ede (provincie Gelderland)
Gemeente Giessenlanden (provincie Zuid-Holland)

Gemeente Noord-Beveland (provincie Zeeland)
Gemeente Noordwijk (provincie Zuid-Holland)
Gemeente Oude IJsselstreek (provincie Gelderland)
Gemeente Stadskanaal (provincie Groningen)
Gemeente Staphorst (provincie Overijssel)

Gemeente Urk (provincie Flevoland)
Gemeente Waterland (provincie Noord-Holland)

Omgevingsverordeningen
Bevoegd gezag
provincie Noord-Brabant
provincie Gelderland

provincie Utrecht
provincie Fryslân

provincie Groningen
provincie Zuid-Holland

provincie Drenthe

provincie Noord-Holland
provincie Zeeland
provincie Overijssel
provincie Limburg
provincie Flevoland

Waterschapsverordeningen
Bevoegd gezag
waterschap Noorderzijlvest
waterschap Limburg
Wetterskip Fryslân
Hoogheemraadschap van Delfland
Hoogheemraadschap van Rijnland
waterschap Brabantse Delta
waterschap Zuiderzeeland
Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden
Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard
waterschap Vechtstromen
waterschap Hunze en Aa's
waterschap Vallei en Veluwe
waterschap Rivierenland
waterschap De Dommel
waterschap Scheldestromen

waterschap Rijn en IJssel
waterschap Hollandse Delta
Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
waterschap Aa en Maas
waterschap Drents Overijsselse Delta
waterschap Amstel, Gooi en Vecht

nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt

nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
5.12 Maatwerkregel milieukwaliteitseisen toepassen grond of baggerspecie = aanvullend
5.13 Maatwerkregel gegevens en bescheiden toepassen grond of baggerspecie = afwijkend en strenger
7.4 Maatwerkregel gegevens en bescheiden: beëindigen activiteit = aanvullend
8.4 Maatwerkregel informatieplicht: voor het begin van de activiteit = aanvullend
8.7 Maatwerkregel meldingsplicht: voor het begin van de activiteit = aanvullend
8.8 Maatwerkregel informatieplicht: voor het begin van de activiteit = aanvullend en (lid B) afwijkend en strenger
9.3 Maatwerkregel saneringsaanpak: aanbrengen duurzaam aaneengesloten verhardingslaag = afwijkend en strenger
9.4 Maatwerkregel saneringsaanpak: aanbrengen laag grond of baggerspecie = afwijkend en soepeler
9.5 Maatwerkregel saneringsaanpak: terugsaneerwaarden lood en PFOA bij verwijdering van verontreiniging = afwijkend en strenger
9.6 Maatwerkregel saneringsaanpak: uitdampen naar bodemgevoelig gebouw bij verwijderen van verontreiniging = afwijkend en strenger
9.7 Maatwerkregel indieningsvereisten melding saneren = aanvullend
9.8 Maatwerkregel gegevens en bescheiden aan het begin van de activiteit saneren = aanvullend
9.11 Maatwerkregel saneringsaanpak grondwaterverontreiniging = afwijkend en strenger
9.12 Maatwerkregel gegevens en bescheiden bij begin van de grondwaterbodemactiviteit = aanvullend
9.13 Maatwerkregel gegevens en bescheiden bij beëindiging van de grondwaterbodemactiviteit = aanvullend
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt

nvt
nvt

5 aanvullend, 10 afwijkend soepeler en 6 afwijkend strenger
Paragraaf 4.6.3 Maatwerkregels kabels en leidingen = afwijkend en strenger
Paragraaf 4.6.4 Maatwerkregels plaatsen gedenkteken = afwijkend en strenger
Paragraaf 4.6.5 Maatwerkregels tijdelijke verkeersmaatregelen en omleidingsborden = afwijkend en strenger
Artikel 6.58 Maatwerkregel sluiten jachtseizoen = afwijkend en strenger
Artikel 4.36 Maatwerkregels voorafgaand bodemonderzoek = afwijkend en strenger
Artikel 5.32 Maatwerkregel specifieke zorgplicht: jaarronde bescherming van nesten = afwijkend en strenger
Artikel 5.34 Maatwerkregel meldplicht vellen van een houtopstand = afwijkend en strenger
Artikel 5.36 Maatwerkregel vereisten herplantplicht = aanvullend
Artikel 5.40 Maatwerkregel: uitzondering herbeplantingsplicht baggerdepots = afwijkend en soepeler
Geen
Artikel 3.194a (maatwerkregel: meldplicht vellen houtopstanden) = afwijkend en strenger
Artikel 3.195 (maatwerkregel: uitzondering op meldplicht vellen houtopstanden) = afwijkend en soepeler
Artikel 3.196 (maatwerkregel: specifieke gegevens en bescheiden vellen houtopstanden) = afwijkend en strenger
Artikel 3.196a (maatwerkregel: gegevens en bescheiden: start vellen houtopstanden) = afwijkend en strenger
Artikel 3.197 (maatwerkregel: plicht tot herbeplanting) = aanvullend
Artikel 3.198 (maatwerkregel: uitzondering op plicht tot herbeplanting) = afwijkend en soepeler
Artikel 4.23 Maatwerkregel vereisten melding voorgenomen velling = aanvullend
Artikel 4.24 Maatwerkregel herbeplanten op bosbouwkundig verantwoorde wijze = aanvullend
Artikel 4.25 Maatwerkregel voorwaarden aanvraag ontheffing herbeplanting op andere grond = aanvullend
Geen
Geen
Artikel 3.22 (maatwerkregel sluiten van de jacht) = afwijkend en strenger
Geen
Artikel 16.4 Maatwerkregel bestrijding van schadeveroorzakende dieren = afwijkend en soepeler
Artikel 16.10 Maatwerkregel: vrijstelling meldplicht vellen houtopstanden = aanvullend
Artikel 16.11 Maatwerkregel: uitzondering op plicht tot herbeplanting = aanvullend

nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt

nvt
nvt
nvt
nvt
nvt
nvt

Indicatornummer	Indicator
70	Hoe vaak worden er maatwerkvoorschriften vastgesteld? In hoeverre worden deze maatwerkvoorschriften soepeler of strenger vastgesteld dan de geldende algemene regel?

Indicatornummer	Indicator
71	Hoe vaak wordt in vergunningvoorschriften afgeweken van decentrale algemene regels?

Indicatornummer	Indicator
72	Hoe vaak wordt toestemming verleend of geweigerd voor een gelijkwaardige maatregel [aanvulling bij vragen 1.3.10 en 1.4.2]?

Titel	Bron	Datum	Omgevingswet	Type bron - scl	VAR 1: Omgevi	VAR 1b: ander	VAR 2: sentime	VAR 3a: samen	VAR 3b: inzich	VAR 3c: snelle	VAR 3d: bestu	VAR 4a: omgev	VAR 4b: progra	VAR 4c: omgev	VAR 4d: omgev	VAR 4e: waters	VAR 4f: Rijksre	VAR 4g: projec	VAR 4h: omgev	VAR 5a: BOPA-	VAR 5b: omgev	VAR 6a: DSO g	VAR 6b: financ	VAR 6c: capaciteit genoemd wel niet
College wil mee	Noordhollands	10-10-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Aardwarmte	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Partnership me	PONT Omgevin	26-3-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Promotie advie	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
De AI-bende: ee	Binnenlands Be	5-3-2025	Ja	Thematisch val	Nee	AI	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Slimme oplossi	RO magazine	25-3-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Arbeidsmarkt	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Genoemd
De week van de	De Stentor	23-9-2025	Nee	Regionale kran	Nee	Asbest	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Bodemenergie:	Binnenlands Be	15-5-2025	Ja	Algemeen vakt	Nee	Bodem	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Onteigening do	PONT Omgevin	13-8-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Defensie	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Defensie is ver	Leeuwarder Co	10-11-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Defensie	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Hoe ver mag D	De Stentor	18-12-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Defensie	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
De rat ging sne	De Stentor	29-11-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Digitale overhe	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Bob van Graft l	RO magazine	21-5-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Directie RI	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Eemsdelta pas	Dagblad van he	30-9-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Erfgoed	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Vernieuwde ka	Algemeen Dagl	7-10-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Erfgoed	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Evenementens	Gemeente.nu	22-8-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Evenementenb	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Evenementenb	De Limburger	4-12-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Evenementenb	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Financiële uitvc	PONT Omgevin	20-1-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Gemeentefinan	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd
Zelfstandig Wo	Noordhollands	14-10-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Fusie van gem	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
De beste wens	Gebiedsontwikl	13-1-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Gebiedsontwikl	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Vertrouwen in c	Gebiedsontwikl	6-3-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Gebiedsontwikl	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
'Durf met data j	Stadszaken	20-3-2025	Nee	Thematisch val	Nee	Gebiedsontwikl	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Coalitie ontwikl	Stadszaken	27-7-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Gebiedsontwikl	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Lochem zwakt	De Stentor	25-11-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Geluid	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Het ravijnjaar a	Binnenlands Be	24-2-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Gemeentefinan	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Dit vraagt wel c	De Stentor	10-10-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Gemeentefinan	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
TNO en RIVM o	Gebiedsontwikl	21-5-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Gezonde leefor	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Controle op be	Algemeen Dagl	8-10-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Handavingsact	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Mengen en ont	RO magazine	10-3-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Ruimtelijke ord	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Nieuwe regels \	Noordhollands	15-10-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Havenverorden	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Brabantse gem	Stadszaken	17-1-2025	Nee	Thematisch val	Nee	het project SPR	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Jaarverslag LE	NIPV (Nederlan	21-2-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Industriële veili	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Kabinet gaat g	Solarmagazine	27-2-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Industriële veili	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Nieuwe regels \	De Limburger	27-3-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Industriële veili	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Zomergesprek	PONT Omgevin	28-7-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Interview perso	Niet te beoorde	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Van jou, van mi	Leeuwarder Co	1-11-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Juridisch eigen	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
De toekomst va	PONT Omgevin	14-11-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Kerncentrales	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
16.000 huishou	omroep brabar	28-1-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Landbouw	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Door Nieuwe O	Dagblad van he	11-3-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Landbouw	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
'Maak meer ruii	Stadszaken	1-8-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Landbouw	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Giftige lelietwis	Volkskrant	3-11-2025	Ja	Landelijke kran	Nee	Landbouw	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Doe iets aan ge	Brabants Dagb	13-12-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Landbouw	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Moderniserings	PONT Omgevin	22-7-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Leegstand	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Masterclasses	Binnenlands Be	20-12-2025	Ja	Algemeen vakt	Nee	Promotie advie	Neutraal	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Twee jaar wacl	De Gooi- en Eer	27-9-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Milieu	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Spanning stijgt	Algemeen Dagl	13-11-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Milieu	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Lokale milieum	Stibbe	3-2-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Milieu	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet te beoorde	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Nadeelcompen	PONT Omgevin	16-1-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Nadeelcompen	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Landelijke regie	Gebiedsontwikl	23-1-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Natuur	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Keijzer: 'Nieuw	Stadszaken	4-3-2025	Nee	Thematisch val	Nee	Natuur	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Extra overlast c	Omroep West	13-4-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Natuur	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Bestrijden eike	Hier in Salland	11-5-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Natuur	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Een Natura 200	PONT Omgevin	26-5-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Natuur	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Eetbare planter	Hoogeveensch	26-9-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Natuur	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Myxamotose d	Noordhollands	25-11-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Natuur	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Het ecologisch	Algemeen Dagl	10-12-2025	Ja	Landelijke kran	Nee	Natuur	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd

Omgevingswet	Stadszaken	7-4-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Netcongestie	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Het 'no conflict	Binnenlands Be	29-7-2025	Ja	Algemeen vakt	Nee	No conflict of i	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Nieuwe API be	PONT Omgevin	14-8-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Omgevingsinfo	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
'Er wordt vanuit	Binnenlands Be	30-5-2025	Ja	Algemeen vakt	Nee	Participatie	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Veel plannen m	Gebiedsontwikl	16-7-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Participatie	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Gemeente doo	De Gelderlande	13-10-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Participatie	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Meten=Weten:	Dagblad van he	24-9-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Landbouw	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Minister ziet ge	Trouw	29-10-2025	Ja	Landelijke kran	Nee	Landbouw	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
De Omgevings	Binnenlands Be	1-4-2025	Ja	Algemeen vakt	Nee	Rechtsstaat	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Vrijheid, rechts	Binnenlands Be	9-5-2025	Ja	Algemeen vakt	Nee	Rechtsstaat	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Open sportpark	Binnenlands Be	3-3-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Ruimte voor sp	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Ruimte voor sp	Platform 31	22-5-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Ruimte voor sp	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
De ruimte voor	NRC	26-11-2025	Ja	Landelijke kran	Nee	Ruimte voor sp	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Richt organisat	Leeuwarder Co	1-11-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Ruimtelijke kwa	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Hoe ruimtelijke	Stadszaken	6-3-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Ruimtelijke ord	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Opinie: de ruim	Stadszaken	26-5-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Ruimtelijke ord	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Er zijn nu zo ve	De Gelderlande	2-12-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Scootmobielen	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
De stikstofcrisi	De Stentor	3-5-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Stikstof	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Aanpassing On	Sterke Erven	28-5-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Stikstof	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Jurist omgevin	Cobouw	16-7-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Stikstof	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Verslag Kennis	PONT Omgevin	4-8-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Stikstof	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Advocaat Sand	PONT Omgevin	25-8-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Stikstof	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet te beoorde	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Stikstofprofess	Leeuwarder Co	11-11-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Stikstof	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Raad van State	RO magazine	22-12-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Stikstof	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Goede bedoelir	Binnenlands Be	7-1-2025	Ja	Algemeen vakt	Nee	STOER	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Adviesgroep m	Cobouw	8-1-2025	Ja	Thematisch val	Nee	STOER	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Adviesgroep S	Stadszaken	2-4-2025	Ja	Thematisch val	Nee	STOER	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Ruimte genoeg	RO magazine	2-4-2025	Ja	Thematisch val	Nee	STOER	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
STOER haalt be	Binnenlands Be	2-4-2025	Ja	Algemeen vakt	Nee	STOER	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Toch nog een	Architectenwet	22-4-2025	Ja	Thematisch val	Nee	STOER	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Keijzer gaat vo	Cobouw	24-6-2025	Ja	Thematisch val	Nee	STOER	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
VNG overwege	Binnenlands Be	1-7-2025	Ja	Algemeen vakt	Nee	STOER	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Plots een elektr	Algemeen Dagl	26-11-2025	Ja	Landelijke kran	Nee	Transformatorh	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Viskraam Eursi	Dagblad van he	4-10-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Viskraam	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Een kwart eeuw	NRC	12-5-2025	Ja	Landelijke kran	Nee	Vuurwerkopsla	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Wie neemt de v	Binnenlands Be	24-2-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Water	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Waterschap or	Algemeen Dagl	8-10-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Water	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Drinkwaterteko	Stadszaken	13-12-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Water	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Studeert Kemp	PONT Omgevin	4-3-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Wet kwaliteitsb	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Genoemd
Eindelijk weer	PONT Omgevin	28-1-2025	Ja	Thematisch val	Nee	wet versterking	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet te beoorde	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Regionalisering	Stadszaken	13-2-2025	Ja	Thematisch val	Nee	wet versterking	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Regeldruk bij w	Gebiedsontwikl	8-4-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Woningbouw	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Neutraal	Neutraal	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Uitbouwen en c	Binnenlands Be	19-8-2025	Ja	Algemeen vakt	Nee	Woningbouw	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Educatief	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Educatief	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
D66: Kamerhuu	Algemeen Dagl	6-10-2025	Nee	Regionale kran	Nee	Woningbouw	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Flexwoningen c	Brabants Dagb	15-10-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Woningbouw	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Plan is nog niet	De Gooi- en Eer	20-10-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Woningbouw	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Woningnood is	De Stentor	22-10-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Woningbouw	Neutraal	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Dalfsen maakt	De Stentor	8-11-2025	Nee	Regionale kran	Nee	Woningbouw	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Bouw flexwonir	De Stentor	3-12-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Woningbouw	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Brussel versoe	De Telegraaf	16-12-2025	Ja	Landelijke kran	Nee	Woningbouw	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Maartenhuis ui	Noordhollands	24-9-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Zorghuisvestin	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Is zwemles veil	Dagblad van he	21-3-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Zwembaden	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Gemeentelijk z	Binnenlands Be	25-8-2025	Ja	Algemeen vakt	Nee	Zwembaden	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Hoe komt het t	Algemeen Dagl	21-11-2025	Ja	Regionale kran	Nee	Zwembaden	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Milieuvervuilinç	Schiphol watch	13-5-2025	Ja	Thematisch val	Nee	Milieu	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd

Vergunningvrij	PONT Omgevin	6-1-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Educatief	Niet genoemd	Educatief	Niet genoemd	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Lange Lijnen	RO magazine	6-1-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Hoe ga je soep	Binnenlands Be	8-1-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
De nieuwe Om	Zwembadbran	9-1-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Omgevingswet	Gemeente.nu	9-1-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Negatief	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Omgevingsvisi	Straatbeeld	15-1-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Verduurzaming	PONT Omgevin	16-1-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Is informeren o	Binnenlands Be	17-1-2025	Ja	Algemeen vakt	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Groningen: me	Stadszaken	22-1-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Neutraal	Niet genoemd	Genoemd	Genoemd	Genoemd
Keuzestress bij	PONT Omgevin	24-1-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Educatief	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Omgevingswet	Gemeente.nu	30-1-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Positief	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
De cyclus rond	RO magazine	31-1-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Omgevingswet	Binnenlands Be	31-1-2025	Ja	Algemeen vakt	Ja	Neutraal	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd
Essay: Omgevir	Binnenlands Be	2-2-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Doetinchemse	RO magazine	3-2-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Negatief	Neutraal	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet te beoorde	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
1 jaar Omgevin	Binnenlands Be	5-2-2025	Ja	Algemeen vakt	Ja	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Neutraal	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
13 maanden O	Cumela	6-2-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Eén jaar Omge	Vastgoedjourn	6-2-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Omgevingskam	Stadszaken	10-2-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Niet te beoorde	Neutraal	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Het Omgevings	PONT Omgevin	11-2-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Software achte	Gemeente.nu	13-2-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Eén jaar BOPA:	Wijnenstael.nl	14-2-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Educatief	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Stamppotbuffe	downtoearthm	24-2-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Omgevingswet	RO magazine	26-2-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Cumela verzet	Cumela	4-3-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Beoordelingsre	PONT Omgevin	6-3-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Educatief	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Salland deze W	Hier in Salland	9-3-2025	Ja	Regionale kran	Ja	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Positief	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Omgevingsvisi	RO magazine	10-3-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Positief	Neutraal	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Voordelen Om	Gemeente.nu	12-3-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Inpassing van	PONT Omgevin	1-4-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Educatief	Niet genoemd	Educatief	Niet genoemd	Educatief	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Drentse ondern	Dagblad van he	2-4-2025	Ja	Regionale kran	Ja	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
De kracht van	PONT Omgevin	7-4-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Positief	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
ETFAL: de 'goe	PONT Omgevin	7-4-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet te beoorde	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Bedrijven schie	Binnenlands Be	9-4-2025	Ja	Algemeen vakt	Ja	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Negatief	Niet genoemd	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
'Het gebrek aar	Binnenlands Be	18-4-2025	Ja	Algemeen vakt	Ja	Neutraal	Neutraal	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Positief	Negatief	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Genoemd
De Omgevings	Binnenlands Be	18-4-2025	Ja	Algemeen vakt	Ja	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
De Omgevings	Binnenlands Be	18-4-2025	Ja	Algemeen vakt	Ja	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet te beoorde	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Planketen op k	RO magazine	22-4-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Geur in het om	PONT Omgevin	24-4-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Educatief	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Afgewogen en	Binnenlands Be	29-4-2025	Ja	Algemeen vakt	Ja	Positief	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Positief	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Gemeenten krit	Gemeente.nu	1-5-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Werken met de	PONT Omgevin	6-5-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd
Een veilige en g	Binnenlands Be	12-5-2025	Ja	Algemeen vakt	Ja	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
80 procent van	PONT Omgevin	12-5-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Afwijkplanologi	Gebiedsontwik	14-5-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Negatief	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Negatief	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Genoemd
Water binnen d	Binnenlands Be	15-5-2025	Ja	Algemeen vakt	Ja	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet te beoorde	Niet genoemd	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Evaluatie Omg	Gemeente.nu	16-5-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Omgevingswet	Binnenlands Be	16-5-2025	Ja	Algemeen vakt	Ja	Negatief	Negatief	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Positief	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Negatief	Niet te beoorde	Genoemd	Niet genoemd	Genoemd
Sturen met de	PONT Omgevin	19-5-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Educatief	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd
Evaluatiecomm	Gemeente.nu	23-5-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Negatief	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Genoemd
Natuur en de O	Binnenlands Be	26-5-2025	Ja	Algemeen vakt	Ja	Educatief	Neutraal	Neutraal	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Haperende Ver	Gemeente.nu	26-5-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
BOPA-tips voor	PONT Omgevin	27-5-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Educatief	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Waarom de Ver	Binnenlands Be	30-5-2025	Ja	Algemeen vakt	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Versnelde en g	PONT Omgevin	4-6-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Positief	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet te beoorde	Niet te beoorde	Niet te beoorde	Niet te beoorde	Niet te beoorde	Niet te beoorde	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd

Digitaal raadpleg	Gemeente.nu	5-6-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Nieuwe wet, aa	RO magazine	5-6-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Neutraal	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Negatief	Neutraal	Genoemd	Genoemd	Genoemd
Optoppen: jurid	PONT Omgevin	10-6-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Slinkende plan	Gemeente.nu	19-6-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Bodem binnen	Binnenlands Be	19-6-2025	Ja	Algemeen vakt	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Gemeenten in c	Binnenlands Be	19-6-2025	Ja	Algemeen vakt	Ja	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Kostenverhaal	Binnenlands Be	24-6-2025	Ja	Algemeen vakt	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
OmgevingsCha	Binnenlands Be	26-6-2025	Ja	Algemeen vakt	Ja	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
De vergunning	PONT Omgevin	26-6-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Educatief	Niet genoemd	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Omgevingswet	Gemeente.nu	1-7-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet te beoorde	Neutraal	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Wijzigingen in h	PONT Omgevin	4-7-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Gemeente Pijn	Telstar Online	7-7-2025	Ja	Regionale kran	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Omgevingsloke	Algemeen Dagl	10-7-2025	Ja	Regionale kran	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Informatiepunt	Bouw en Uitvoe	14-7-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Ministerie VRO	Stadszaken	15-7-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Unie van Water	Stadszaken	23-7-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Het geitenpad	Binnenlands Be	12-8-2025	Ja	Algemeen vakt	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Negatief	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
'Doorbreek wild	Gemeente.nu	20-8-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Genoemd	Genoemd	Niet genoemd
Gemeenten tan	Binnenlands Be	21-8-2025	Ja	Algemeen vakt	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Neutraal	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Invoeringskost	Gemeente.nu	2-9-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd
Specifieke zorg	PONT Omgevin	3-9-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Een bom onder	Binnenlands Be	4-9-2025	Ja	Algemeen vakt	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Het omgevings	PONT Omgevin	5-9-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet te beoorde	Niet genoemd	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Verslag Kennis	PONT Omgevin	10-9-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet te beoorde	Niet genoemd	Educatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Eerste Kamer k	Gemeente.nu	16-10-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Negatief	Niet genoemd	Neutraal	Negatief	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Genoemd
'Kansen Omge	Gemeente.nu	17-10-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Neutraal	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
'Waterschappe	RO magazine	20-10-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Positief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Omgevingswet	Gemeente.nu	30-10-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Ontwikkelaars r	Binnenlands Be	7-11-2025	Ja	Algemeen vakt	Ja	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Negatief	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
DSO kan vooro	Binnenlands Be	7-11-2025	Ja	Algemeen vakt	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Omgevingswet	Gemeente.nu	12-11-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd
Gezocht: geme	Binnenlands Be	27-11-2025	Ja	Algemeen vakt	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Genoemd	Genoemd	Niet genoemd
Complex DSO r	Gemeente.nu	18-12-2025	Ja	Thematisch val	Ja	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Neutraal	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd	Niet te beoorde	Niet genoemd	Genoemd	Niet genoemd	Niet genoemd

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

TER ONDERTEKENING

Nota actief openbaar
Ja

nota

Aanbieding Rapportage 2025 - Monitor Werking Omgevingswet

DG Ruimtelijke Ordening
Dir. Ruimtelijk Beleid
Afd. Grondbeleid en Omgevingswet

Contactpersoon
[redacted]

Datum
25 augustus 2026

Onze referentie
2026-0000455045

Aanleiding

Met deze rapportage informeert u de Eerste en Tweede Kamer over de bevindingen van de Monitor Werking Omgevingswet over het jaar 2025. Vanuit uw stelselverantwoordelijkheid voert u deze monitor uit. Met de jaarlijkse rapportages vanuit deze monitor voorziet u de Kamers, medeoverheden en de onafhankelijke Evaluatiecommissie Omgevingswet van beschrijvende informatie over de werking van het instrumentarium van de Omgevingswet. In uw aanbiedingsbrief gaat u in op de vijf beschrijvende conclusies uit de rapportage. Als bijlagen bij de rapportage stuurt u de drie aan de rapportage onderliggende onderzoeksrapporten mee naar beide Kamers.

Geadviseerd besluit

- U wordt geadviseerd akkoord te gaan met de aanbiedingsbrief en de rapportage en beide te ondertekenen voor verzending aan de Eerste en Tweede Kamer.

Kern

- De Monitor Werking Omgevingswet wordt jaarlijks door de minister van VRO uitgevoerd en is bedoeld om de Kamers, de Evaluatiecommissie Omgevingswet en andere geïnteresseerden van beschrijvende informatie over de werking en het gebruik van de Omgevingswet te voorzien.
- Deze tweede rapportage vanuit de monitor gaat over het jaar 2025. De rapportage laat zien dat de gebruikers van de Omgevingswet in 2025 intensiever dan voorheen met de wet en haar instrumenten werkten – en dat zij in de praktijk de verbeterdoelen nastreefden en volop bezig waren met de opgave anders te werken.
- De rapportage is interbestuurlijk en interdepartementaal afgestemd.
- De rapportage bevat ook een media-analyse conform plan van aanpak. Deze analyse heeft niet tot nieuwe inzichten geleid maar vraagt wel veel inspanning en wordt daarom niet meer worden uitgevoerd als onderdeel van de monitor.
- In uw aanbiedingsbrief gaat u kort in op de vijf beschrijvende conclusies (zie toelichting) en moedigt u de gebruikers van de Omgevingswet aan de ingeslagen weg vast te houden.

Toelichting – conclusies en leeswijzer rapportage

De conceptrapportage van de Monitor Werking Omgevingswet over het jaar 2025 kent vijf beschrijvende conclusies:

1. Alle kerninstrumenten werden in 2025 vaker gebruikt

2. De uitvoering[1] neemt licht in omvang toe, afzonderlijke vergunningaanvragen bij één initiatief worden als uitdaging ervaren
3. BOPA-vergunning ook in 2025 vaker gebruikt dan de omgevingsplanwijziging
4. Overheden zetten werk aan verbeterdoelen en uitvoeringsprincipes in 2025 voort
5. Overheden ervaren uitdagingen bij versnippering bij vergunningen, versnelling en inzichtelijkheid

De rapportage begint met een samenvatting waarin deze vijf conclusies kort gepresenteerd worden. Ook worden de opbouw van de monitor en de drie deelonderzoeken kort toegelicht. Hoofdstuk 2 bevat een uitvoerige beschrijving van de opbouw van de monitor en de drie deelonderzoeken. Hoofdstuk 3 bevat de belangrijkste bevindingen uit de drie onderzoeken. Hoofdstuk 4 bevat de vijf conclusies. Hoofdstuk 5 bevat de onderzoeksagenda, een toelichting op de indicatoren die in 2025 voor het eerst gemeten zijn en de indicatoren die nog niet gemeten zijn. Hoofdstuk 6 bevat een beknopte media-analyse, welke voor het eerst is uitgevoerd. De media-analyse heeft niet tot nieuwe inzichten over de werking van de wet geleid. Omdat de toegevoegde waarde van de media-analyse beperkt is en wel veel inspanning vraagt, zal deze analyse niet meer worden uitgevoerd als onderdeel van de monitor.

DG Ruimtelijke Ordening
Dir. Ruimtelijk Beleid
Afd. Grondbeleid en Omgevingswet

Datum
25 augustus 2026

Onze referentie
2026-0000455045

Bijlagen

1. Aanbiedingsbrief TK
2. Aanbiedingsbrief EK
3. Conceptrapportage 2025 – Monitor Werking Omgevingswet
4. Eindrapport kwantitatieve monitoring – Kadaster (definitief)
5. Eindrapport kwalitatieve monitoring – Haskoning (definitief)
6. Eindrapport tekstanalyseonderzoek- Arcadis (definitief)
7. Detailinformatie media-analyse

[1] Met 'de uitvoering' wordt het hier het ontvangen en behandelen van vergunningaanvragen, meldingen en informatieverstrekkingen door bevoegde gezagen bedoeld.